Burşali, Mehmed Tahir

عثمانلی مؤلفلری

Osmanlı müellifleri

عثمانلیلرك ظهورندن زمانمزه قدر کلن ومسلکلرنده اثر یازان تورك مشایخ ، علما ، شعرا وادبا ، مورخین ، اطبا ، ریاضیون وجوغرافیونڭ مختصر ترجمهٔ حاللریله اثرلرینه دائر معلومات کافیه‌یی حاویدر .

ایکنجی جلد cilt 2

محرری :

بروسه‌لی محمد طاهر

معارف عمومیه نظارت جلیله‌سی طرفندن
طبعنه همت بیورلمشدر

استانبول ــــ مطبعهٔ عامره

۱۳۳۳ هجریه

[1914]

DR
438
B87
cilt 2

LIBRARY
MAR 25 1964
UNIVERSITY OF TORONTO
888930

(ك)

كورانى [ملا شمس الدين احمد بن اسماعيل] « شيخ الاسلام »

اعاظم علمادن اولوب (شهرزور) ليدر. فاتح سلطان محمد دورنده سكز سنه شيخ الاسلاملق ايدن برفاضلدركه فاتحك مغنيساده بولندقلرى اثناده تعليمنه مأمور اولمشلردى . مؤلفاتى : (غاية الامانى فى تفسير سبع المثانى) اسمنده‌كى تفسير شريفى و (الكوثر الجارى على رياض البخارى) نامنده‌كى بخارئ شريف شرحى ايله ابن تمجيدك صحيحى اوزرينه برشرح لطيفى، تفسير قاضى‌يه حواشيسى وقصيدهٔ شاطبيه شرحلرندن جعبرى‌يه حاشيه‌سى وعروضدن فاتح نامنه (شافيه) اسمنده (٦٠٠) بيتلى برمنظومه‌سى، اصول فقهدن (الدرر اللوامع) اسمنده (جمع الجوامع) شرحى وعلم قرائتدن (فرائد الدرر فى شرح لوامع الغرر) ى واردر . وفاتى (دولت جنت) تركيبنك ناطق اولديغى (٨٩٣)ده، قبرى استانبولده يوكسك قالديرمده‌كى بناكرده‌سى اولان جامع شريف حظيره‌سنده‌در.

كستلى مصلح الدين مصطفى افندى

اكابر علمادن بحاث، فاضل برذات اولوب (آيدين) سنجاغى مضافاتندن (نازللى) قضاسى قراسندن (كستل) دندر. بدايت تحصيلى (آيدين) نائبى نهايتى (بروسه)ده مولانا (خضربك) مرحومدندر . اكمال تحصيلدن صوكره مير مشار اليهه داماد اولدى . بووسيله ايله بكك معيدلرى اولان خيالى وخواجه زاده ايله برلشه‌رك مصاحبهٔ علميه‌يه قويولدى .

بعده (مودورنى) و(ديمه‌توقه) مدرسلكارينه دها صوكره (فاتح) طرفندن بنا اولنان مدارس ثماندن برينك مدرسلكنه تعيين اولندى. بوندن صوكره درسعادتده ترقى وتفيض ايده‌رك قاضى عسكرلكله بكام اولدى . (٩٠١) تاريخنده ارتحال ايليوب حضرت خالد قربنده‌كى (ميت قويوسى) دينيلن محله دفن ايدلدى . (شرح عقائده حاشيه‌سى)، (جهت قبله‌يه متعلق رساله‌سى)، (مواقفك يدى ماده‌سنه تعليقاتى)، (حاشيهٔ عضده حاشيه‌سى)، (صدر الشريعه‌نك مقدمات اربعه‌سنه حاشيه‌سى) واردر . قاضى عسكرلك رتبهٔ علميه‌سنك روم ايلى واناطولى كبى ايكى اولمسى زماننده واقع اولمشدر .

ابوعبدالله محمد محی‌الدین بن سلیمان بن مسعود رومی
کافیجی -- کافیه‌جی

متبحرین فضلادن صاحب علم وکمال بر ذات اولوب (برغمه) لیدر . تفسیر ، حدیث ، فقه ، اصول ، منطق وعلوم سائره‌ده ید طولا صاحبی اولدیغنه یازدیغی آثار مدققانه شاهددر. سیوطی کبی بر علامهٔ روزکارک استادی اولدیغنی سویله‌مك وصف کمالنه دائر باشقه سوز ایرادینه حاجت براقماز . مولانا سیوطی (طبقات‌النحاة) نده اون درت سنه صاحب ترجمه‌نك مجلس علمنه دوام ایلدیکنی وهر دفعه‌سنده هیچ ایشتمه‌مش اولدیغی دقائق وغوامض علمیه استماعی صورتیله پك‌زیاده استفاده واستفاضه ایتدیکنی یازیور . حتی برمصاحبت علمیه اثناسنده سیوطی‌یه « زیدقائم » ترکیبنك اعرابنی سؤال ایدر. مولانای مشارالیه علم نحوده مبتدیلرك بیله کمال سهولتله حل ایده بیله‌جکلری بویله بر سؤالك ایرادینی عادتا مقصد استخفافه حمل ایتمك ایسته‌یه‌رك تأثر و انفعالنی کتم ایده‌مز . او فاضل دقائقبین ایسه بو تأثره انتقال ایله بو جمله‌ده یوز اون اوچ مبحث اولدیغنی درمیان ایدنجه سیوطی بیان حیرتله: «بومباحث غامضه‌یی ایشتمدکجه مجلس علمکزدن قالقمق احتمالی یوقدر .» جوابیله ایضاحات نیازنده بولنور. صاحب ترجمه‌ده بوکا دائر یازمش اولدیغی رساله‌سنی ایراد ایده‌رك سیوطی مرحوم کاملاً استنساخ ایله‌مشدر .

مبادئ علومی مملکتنده بعدالتحصیل تزیید کمالات ایچون طریق سیاحتی اختیار ایله اناطولی، ایران ، آسیای وسطی‌یی دور ایله‌یوب بر چوق اعلام علما ایله ملاقات ایله‌مشدر .

از جمله مولانا شمس‌الدین فناری ، مولانا ابن ملك ، مولانا برهان‌الدین حیدر ، مولانا واجد ، حافظ‌الدین ابن بزازی ایله کوریشه‌رك مصاحبات علمیه‌لرندن حصه‌دار فوائد اولمشدر. ملوك مصریه‌دن (اشرف بر سبای) [١] زماننده مصر قاهره‌یه کیده‌رك فضلای مملکتله مصاحبات ومباحثات علمیه‌یه کیریشمش وجمله‌سی قدرت علمیه‌سنی شهرت شایعه‌سنه فائق بولدقلرینی اعتراف ایله تدریسات فاضلانه‌سندن استفاده‌یه شتاب ایتدیلر . ذکر اولنان اشرف بر سبای مولانای مشارالیهه فوق‌العاده اعزاز واکرام ایتمش ومشیخت شیخونیه‌یی توجیه ایله‌مشدر .

صاحب ترجمه علوم متنوعه‌یه ، بالخاصه معقولاته دائر بر چوق آثار یازمش ایسه‌ده قسم اعظمنی عندالایجاب رسائل مختصره صورتنده تحریر ایتمش وضبط ومحافظه‌لرینه تقید ایله‌مه‌مشدر. حتی سیوطی ، طبقات نحاته درج ایتمك اوزره کندیسندن اسامئ مؤلفاتنی ایسته‌مش ایسه‌ده آثارینك اسامیسنی اونوتمش اولدیغی ، تعدادینه مقتدر اوله‌مایه‌جغی جوابنی آلمشدر . عزیز

[١] بارس بك

مشارالیهك عرفاء صوفیه‌یه واصحاب صدق وصلاحه محبتی ارباب جهل وضلاله نفرتی وار ایدی. اکثر اطواری لاقیدانه اولوب دنیایه میل والتفاتی یوق ایدی . سکسز یوز یتمش طقوزده ارتحال ایله‌دی .

عصری فضلاسندن شهاب‌الدین منصور :

بکت علی الشیخ محی‌الدین کافیه‌جی [۱]
عیوننا بدموع من دم المهج

مطلعنی حاوی مرثیه‌سیله تأثرات عمومیه‌یی تصویر ایتمکه چالیشمشدر .

مؤلفات فاضلانه‌لری پك متنوع اولوب بعضیلری شونلردر :

(۱) التیسیر فی علم التفسیر
(۲) انوارالسعادة فی شرح کلمةالشهادة
(۳) تشریح مسألةالاستثناء
(٤) الاشراق فی مراتب‌الطباق
(٥) شرح قواعدالاعراب
(٦) سیف‌القضاة علی البغاة
(۷) شرح الاسماءالحسنی
(۸) مختصر فی‌علم‌الحدیث
(۹) شرح‌العقائد العضدیة [۲]
(۱۰) الفرح والسرور فی‌بیان‌المذاهب
(۱۱) نزهةالارواح وغبطةالاشباح فی‌التصوف
(۱۲) وجیزالنظام فی اظهار مواردالاحکام
(۱۳) شرح تهذیب‌المنطق والکلام
(۱٤) منبع‌الدرر فی علم‌الاثر
(۱٥) منازل الارواح
(۱٦) عقدالفرائد

---

[۱] مشارالیهك کافیه‌جی شهرتیله اشتهارینه ابن حاجب مرحومك فن نحودن (کافیه) نام اثر دقیقنی پك چوق دفعه‌لر تدریس ایلمسی سبب اولدیغنی امام سیوطی مرحوم (لب‌اللباب فی تحریرالانساب) نده بیان ایله‌مشدر.

[۲] علامه جلال‌الدین دوانی ایله علماء عثمانیه‌دن [۱۱٦۰] تاریخنده وفات ایدن طریقتجی زاده سید مصطفای انقره‌وی و[۱۱۳٤]ده وفات ایدن‌شهری‌سلیمان فاضل افندیلر طرفلرندن‌ده شرح اولونمشدر.

(١٧) المختصر المفيد فى علم التاريخ
(١٨) حل الاشكال فى مباحث الاشكال فى الهندسة
(١٩) تفسير الآيات المتشابهات
(٢٠) نزهة الاخوان فى تفسير قوله تعالى (يالوط انا رسل ربك . .)
(٢١) نزهة المعرب فى المشرق والمغرب
(٢٢) (زيد قائم) جملهسنه دائر يوز اون اوچ بحثى حاوى رساله
(٢٣) ترغيب فى كشف رموز التهذيب
(٢٤) معراج الطبقات ورفع الدرجات لاهل الفهم والثقات
(٢٥) قبلة الارواح
(٢٦) الكافى الشافى
(٢٧) النزهة فى روضة الروح والنفس
(٢٨) قرار الوجد فى شرح الحمد
(٢٩) سيف الحمد والنصرة
(٣٠) حسن الختام للمرام
(٣١) انس الانيس فى معرفة شان النفس النفيس
(٣٢) رسالهٔ مستقله بعلم النفس ووجوه القراآت
(٣٣) الهداية لبيان الخلق والتكوين
(٣٤) زين الفرح بميلاد النبي سيد الانام
(٣٥) نيل المرام
(٣٦) كشف النقاب للاصحاب والاحباب
(٣٧) الكافى فى بيان الصف المستطيل جداً
(٣٨) رمز الخطاب بر شرح العباب
(٣٩) خلاصة الاقوال (فى حديث انما الاعمال بالنيات)
(٤٠) نشاط الصدور فى شرح كتاب الفرح والسرور
(٤١) سيف الملوك و الحكام المرشد لهم الى سبيل الحق والاحكام

كمال الدين اسماعيل قرهمانى « قره كمال »

منلا خسرو وخياليدن تلمذ ايلهمش بر فاضلدر. مؤلفاتى: (حاشيهٔ قاضى)، (حاشيهٔ كشاف)،

(حاشـيهٔ شرح عقائد)، (حاشيهٔ صدرالشريعه)، (حاشيهٔ مواقف)، (حاشيهٔ وقايه) در . (٩٢٠) ده استانبولده ارتحال ايله‌دی. ادرنه‌قاپیسی خارجنده اميربخاری تكیه‌سنده مدفوندر.

كردی محمد افندی

فضلادن برذات اولوب مسقط رأسنده تكميل تحصيل ايله درسعادته كله‌رك اندرون همايون مكتبی معلملكنه تعيين اولوندی . مؤخراً بروسـه‌يه مأمور اولوب جامع كبيرده تدريس ايله مشغول ايكن (١٠٨٤) تاريخنده ارتحال ايله‌يوب يوز باشی مزارلغنك حضرت افتاده دركاهی رهكذارنده دفن ايدلدی . آثاری :

(حاشيه على تعليقات عصام)، (حاشيه على شرح آداب)، (شرح قصيدهٔ برئه)، (شرح على طريقت محمديه للبركوی) بو صوك اثرينك اكثر نقاطی جرح واديسنده‌در .

كفه‌وی محمد افندی « محمد بن الحاج حميد »

علوم عربيه‌يه وقوف تامی اولان فضلادندر. مدينهٔ منوره‌ده ملا اولوب بعده (١١٦٨) ده قدس شريف قاضيسی ايكن وفات ايله‌دی . مؤلفاتی : (شرح قصيدهٔ بانت سعاد)، (حدائق الاخيار فی‌حقايق‌الاخبار)، (شرح‌بناء)، (شرح‌امثله)، (حاشيهٔ ميرزاجان من‌الاداب)، (اثبات واجب)، (حاشيهٔ لاری فی‌الحكمة العتيقه) ، (حاشيه على الحسينيه) ، (حاشيه على جلال من‌العقائد) ، (حاشيه‌على‌الخيالی‌من‌العقائد)، (حاشيه على شرح‌العصام) وسائره‌در. خط دستيله محرر خيالی حاشيه‌سی عاطف افندی كتبخانه‌سنده‌در .

فقهدن (مقدمة‌الغزنوی) يی (فتح‌العزيزالغنی) اسميله شرح ايدن (احمد بن حسن) ده كفه‌دن يتيشن فضلادندر. برنسخه‌سی (قليچ على پاشا) كتبخانه‌سنده‌در .

كاشف محمد افندی

افاضلدن برذات اولوب وطنی اولان (آماسيه) جه (سه‌كی كويلوزاده) شهرتيله بنامدر. (١١٨٧) تاريخنده جانيكلی على پاشـا طرفندن (بافره) ده اجل قضـايه اوغرادلدی . علم كلامدن مشهور (مقاصد) ايله (مواقف) ی توحيد وتلخيص ايده‌رك (زبدة‌المقاصد) تسميه

ایله‌دی (کتاب‌الاستعاره) اسمنده بر اثریله (فریده عصام) ی اوزرینه‌ده حاشیه‌سی واردر. آثاری غیر مطبوعدر .

کوموجنه‌لی محمد بن احمد

علمادن بر ذات اولوب (ترجمهٔ طریقت محمدیه)، (شرح ابیات نونیه) ، (رسالهٔ ارادهٔ جزئیه) کبی آثاری واردر . (۱۲۰۳) ده درسعادتده ارتحال ایده‌رك (امیربخاری) یه دفن ایدلدی .

کلنبوی اسماعیل افندی

(آیدین) ولایتنك (صاروخان) سنجاغی ملحقاتندن (قرق‌آغاج) قضاسی نواحیسندن (کلنبه) ناحیه‌سندن اولمسندن ناشی (کلنبه‌وی) شهرتیله شهرتشعار اولان محقق ذوفنون (اسماعیل افندی) مرحوم حقنده (قاموس‌الاعلام) ده مندرج شو « کلنبوی متأخرین علماء عثمانیه‌دن اولوب کلنبه‌لیدر . علم آدابده مؤلفك اسمیله معروف کوزل بر متنی واردر . ترجمهٔ حالنه دسترس اولنه‌مدی » عباره فاضل مشارالیهك بالوجوه بیلنمسی لازمکلان ترجمهٔ حالنه کافی اولمدیغی اشکار اولدیغندن بو بابده‌کی مقصدی تأمینه کافی اولمق ارزره (تسالیا) قطعه‌سنده‌کی (یکیشهر) ده سنك مزارنده محرر اولان شو : (سابقاً یکیشهر قاضیسی افضل‌المتأخرین عمدة المصنفین مرحوم ومغفورله کلنبوی اسماعیل افندی روحیچون فاتحه) عباره ایله اسامیٔ مؤلفاتنه دائر تتبعات ناچیزانه‌م نتیجه‌سی اوله‌رق دسترس اوله‌بیلدیکم آثاری علاوه ایدلدی . ریاضیون فصلنده‌ده قسماً ترجمهٔ حالیله علوم ریاضیه‌ده‌کی بهره‌سنه دائر معلومات لازمه درج اولوندی .

کوزی بویوك زاده ابراهیم افندی

قیصریه علماسندن‌اولوب اکمال تحصیلی خادمی‌مرحومك تلمیذخاصی بویوك حسین افندیدندر. وفاتی (۱۲۵۳) ده قبری « خادم » ده‌در . مؤلفاتی فنون مختلفه‌دن باحث ۳۱ رساله‌یی حاوی مطبوع مجموعه ایله (تفسیر جزء نبأ)، (رساله فی حق‌المرفوعات)، (تقریرالاستعاره)، (شرح

استعارهٔ عصام بلسان الترکی)، (ترجمهٔ سورهٔ ضحی)، (قواعد کلیه‌یی حاوی غیر مطبوع مجموعه) دن عبارتدر .

کدوسی حافظ محمد افندی

فضلادن وعلم فقه متخصصلرندن برذاتدر. (١٢٢٦) تاریخنده (فتاوای زینیه) یی ترتیب ایده‌رك (مرتب فوائد زینیه) تسمیه ایتدیکی گبی (نتیجة الفتاوی) نك نقوللی‌ده درج ایده‌رك بعض علاوه‌لر یاپمشدر . آناطولی قاضی‌عسکرلکی رتبه‌سنی حائز ایدی . (١٢٥٣) ده استانبولده ارتحال ایده‌رك (ایوب) نشانجی‌سنده (مراد بخاری) درگاهنه دفن ایدلدی. فاتح جوارنده (یحیی توفیق افندی) مدرسه‌سنده‌کی کتبخانه‌ده مکمل بر (هدایه) شرحی‌ده واردر . (مفاد الاشباه) ده جملهٔ آثارندندر .

کونجی زاده قاسم افندی

فحول علمادن برذات اولوب (قیصریه) لیدر. تحصیلنی خادمی زاده‌لردن محمدامین افندیدن اکمال ایده‌رك مملکتنده نشر علم ایله مشغول اولدی . (١٢٥٨) ده ارتحال ایله‌دی. (شرح انموذج العلوم) ، (رسالة الحجة فی المنطق) اسملرنده آثار فاضلانه‌لری وفنون‌شتی‌یه دائر برخیلی تعلیقاتی واردر .

کاتب مصطفی افندی « کرد زاده »

فضلادن بر ذات اولوب (عینتاب) لیدر . (١٢٧٩) تاریخنده مملکتنده ارتحال ایده‌رك (طوپالاق طاشی) دینیلن محله دفن ایدلدی .

(ملتقی الابحر) ه دورت جلد (انتخاب الفقهاء) اسمنده بر شرحی واردرکه اسمی تاریخ تألیفنی مبیندر . فتاوای عبدالرحیمك نقوللنی جمع وترتیب ایله‌مش؛ برده فضائل جهاد حقنده (جهادیه) اسمنده بر رساله یازمشدر . آثاری غیر مطبوعدر .

کوردوسلی حاجی خلیل افندی

فضلادن برذات اولوب (کوردوس) ك (قاياجق) ناحيه‌سندندر . اقحصارده (حاجی عمر) افنديدن مقدمات علومی بعدالتحصيل (قرق آغاج) ده (يكن‌عثمان) افنديك رحلهٔ تدريسنده آلتی سنه بولندقدن صوكره (استانبول)ه عزيمتله مشهور «ويدينلی خواجه» مرحومك درسنه اوطورمش ايسه‌ده برمدت صوكره معذرت‌وجوديه‌طولاييسيله « قرق آغاج »ه عودت وآنف‌البيان (يكن عثمان) افنديك درسنه ملازمتله اخذ اجازت ايله‌مشدر. بعده ترجمهٔ حالی آتيده محرر « بابا كويلی » (حاجی‌احمد) افنديدنده ادبيات‌عربيه‌وفارسيه تحصيل ايله‌يوب (مثنویٔ شريف) ايله (مقامات حريری) نی اكمال ايله‌يه‌رك (قاياجق) ه عودتله (يكن‌عثمان) افنديك استاذی ودايیسی اولان آتی‌الترجمه (قرق آغاجلی) (بويوك حاجی سليمان) افنديدن‌ده اجازت آلمشدر. او صره‌ده (كوردوس) دن وقوع‌بولان آرزوی عمومی اوزرينـه اورايه كله‌رك تأهل ايتمش و (اوزون‌چام) مدرسه‌سنه يكرمی حجره داها علاوه ايله وفاتنه قدر بش دفعه اجازت ويرمكه موفق اولمشدر . (١٢٩١) ده ارتحال آخرت ايده‌رك قصبه‌نك غربنده بولنان (شهيدلر) نام ديكر (آغالر) قبرستاننه دفن ايدلدی. (تصديقات) اوزرينه برحاشيه‌ايله علم قرائتدن (جزری) نی شرح وايضاح ايتمش و (تلخيص) و (مرقات) متنلرينك مباحث مهمه‌سنه دائر يازديغی تعليقات همان سكز اون رساله تشكيل ايده‌جك يوزلرجه صحيفه وجوده كتيرمشدر .

كريم افندی « خواجه عبدالكريم افندی »

درسعادتده تحصيلنی اكمالدن‌صوكره اوروپايه‌ده كيده‌رك برقاچ‌سنه مرورنده‌عودت‌ايله‌مشدی. علوم‌دينيه ومعارف‌شرقيه‌ايله السنه وترقيات غربيه‌يه واقف برفاضل‌حكيم اولوب (اماسيه) ليدر. اوروپادن عودتنده استانبولده تدريس وتأليف ايله مشغول اولديلر . بعدالعوده انكليز كريم افندی شهرتيله بنام اولدی . آخر تدريسلری علوم نقليه وفنون حاضره‌يه تطبيق‌ايده‌رك (تفسير قاضی) اولمش‌ايدی. آثارمطبوعهٔ عربيه‌سی : (ميزان‌العدل فی‌المنطق‌وحاشيه)، (جامع‌الحقايق- شرح هداية)، (حاشيهٔ سيلكوتی علی‌التصورات) در. تركيه‌سی : (زبدهٔ علم صرف وشرح امثله)، (رسالهٔ قضاوقدر)، (رسالهٔ حركهٔ زمان)، (رسالهٔ روح) ، (قصهٔ سلامان وابسال) اولوب اكبر مؤلفاتی ناتمام قالان (ابن سينا) نك (شفا) نامنده اثر حكمی‌سنك شرحيدر .

وفاتی (١٣٠٣) ده مرقدی (فاتح) جامع شریفی حظیره‌سنده‌در . زمانمزده وجودیله افتخار اولونور علمادن ایدی .

(ل)

لطفی « ملا » صاری لطفی

علوم‌عربیه‌ده متبحر وفنون ریاضیه‌ده متمیز حکیم بر ذات اولوب (توقات) لیدر. علوم عربیه وادبیه‌یی سنان‌پاشادن فنون ریاضیه‌یی علی قوشجیدن تعلم ایله‌مشدر. سلطان بایزید ثانی‌یه فوق‌الغایه تقربی رقیبلرینك بالخاصه باشده‌خطیب زاده اولمق اوزره (عذاری) وسائره کبی همپاسنك بادئ حسدی اولدیغندن بوانصافسز حسودلرك حضورشاهانه‌ده ملانك الحادینه دائر ایتدکلری شهادت غرضکارانه‌لری اوزرینه هر نصلسه (٩٠٠) تاریخنده آت میداننده اعدام اولوندی . بو حاله بالخاصه علم وفن نامنه تأسف اولونور . (خلاف واقع بود)، (ولقدمات شهیدا)، (تلف نفس نفیس) ترکیبلری تاریخ‌شهادتیدر. شرح مطالعه، سید شریفك‌شرح‌مفتاحنه حاشیه‌سی واقسام علومدن یوز قدرینك موضوعاتنی معرف (موضوعات) رساله‌سیله مشارالیه سیدشریفه بحث موضوعده یدی اسئله ترتیب ایده‌رك (السبع‌الشداد) عنوانیله توسیم ایتدیکی اسئله‌سی اولدیغی کبی (حاشیه علی‌شرح عقائد نسفیه)، (رساله فی‌تحقیق‌الایمان)، (رساله فی‌علم‌الاداب)، (المطالب‌الالهیة) اسملرنده دیگر اثرلریله بر خیلی تعلیقاتی‌ده واردر . بخاری شریفه برمقدار شرحی اولدیغی و (٥٨١) ده وفات ایدن ابی بکر عبدالله بغدادی‌نك (فرج بعدالشدة) نام کتابنی‌ده ترجمه ایتدیکنی دولکر زاده محمد چلبی‌دن نقلاً ترجمهٔ حالنی یازان حالت‌بك مرحوم یازییور . تربه‌سی جوار ایوبده یاودود اسکله‌سی یاننده دفتردار محمودچلبی مسجدی قربنده‌در. علامهٔ روم ابن کمال حلقهٔ تدریسنده یتیشنلرك الك مشهورلرندندر . مفصل ترجمهٔ حالی (١٢٩٠) تاریخنده حالت بك مرحوم طرفندن یازیله‌رق طبع ایدلمش اولدیغی کبی وقتیله (دولاب) اسمنده‌کی رسالهٔ موقوته‌یه‌ده درج ونقل اولونمشدی .

اشعارندن :

اولدرمه‌یجه مهرو وفا ایله‌مم دیمش
کر ایلر ایسه مهرو وفا اولدیرك بنی

لبی محمد افندی « حافظ »

فضلادن معلوماتی واسع بر ذاتدر . (١١٦٦) ده ارتحال ایله‌دی . (لب التفاسیر فی معرفة اسباب النزول والتفسیر) اسمنده بر تفسیری، ارادهٔ جزئیه تحقیقنه دائر رساله‌سی واردر . (شفاء شریف)، (مشارق شریف) ایله (وقایه) و (مستطرف) ی‌ده ترجمه ایله‌مشدر . آثاری مطبوع دکلدر .

(اسنی التحف فی ترجمة المستطرف) اسمنده‌کی ترجمه‌یی سلطان محمود اول زماننده بشیر آغانك التماسیله یاپمشدرکه نفیس یازیلی بر نسخه‌سی (نور عثمانیه) کتبخانه‌سنده واردر .

لطف الله بن محمد ارضرومی

علماء اعلامدن برذات اولوب (کوکسی کور) شهرتیله بنام ایدی . (١٢٠٢) ده حلب‌ده ارتحال ایله‌دی . آثاری : (معارج النور فی شرح اسماء حسنی)، (اختصار المواقف)، (المطالب الموعوده والمکاسب المحسوده) در . بونلردن باشقه (١١٩٧) تاریخنده تألیف ایتدیکی (راموز التحریر والتفسیر) اسمنده منقح بر جلد تفسیری واردر . بر نسخه‌سی (غلطه) مولویخانه‌سی کتبخانه‌سنده موجوددر .

لبیب عبدالغفور آمدی

زمرهٔ مؤلفیندن بر ذات اولوب (دیار بکر) لیدر . (١١٨٢) تاریخنده مملکتنده ارتحال ایده‌رك (روم‌قپوسی) خارجنده دفن ایدلدی . آثاری : (رساله من الاصول)، (رساله من السیاسة)، (تعلیقات علی البیضاوی) ، (دیوان اشعار) .

(م)

محمد بن احمد بن عبدالعزيز قونوی

فقهاء مشهوره‌دن فاضل برذات اولوب (ابن الربوه) شهرتیله معروفدر. اکمال تحصیل ایچون شام شریفه رحلت ایله‌مشدی. (٧٦٤) تاریخنده بوراده وفات ایله‌دی.

آثاری:

(الدر النظیم المنیر فی حل اشکال الجامع الکبیر، شرح منار، اختصار المنار المسمی بقدس الاسرار، شرح فرائض سراجیه) در.

مصطفی بن محمد آنقره‌وی

علمای عثمانیه‌نك قدماسندن برذاتدر. شهزاده سلیمان پاشا نامنه برجلد کبیر اوزره تورکجه یازدیغی مقدمه‌سنده مندرج اولان (سورهٔ ملك) تفسیری تاریخ لسان عثمانی نقطه‌سندن‌ده حائز اهمیتدر. برده (موعظه، فضائل شهور ثلاثه معجزات فضیلت صلوة وحکایات لطیفه عن الاسلاف)دن باحث تورکجه (حلوالناصحین) اسمنده دیکر براثری داها واردرکه هرایکیسی‌ده کتبخانهٔ عمومیده موجوددر.

موسی بن حاجی حسین ازنیقی

دینی واخلاقی الك مهم آثار اسلامیه‌دن برقاچ دانه‌سنی عثمانلی لسانه نقل وترجمه‌یه بذل همتندن طولایی منسوب اولدیغی عثمانلی قوم ولسانه پك بیوك خدمت ایدن فاضل ومتفکر برذات اولوب (ازنیق) لیدر. تحصیلنی جدی برصورتده اکمالدن صوکره تألیف آثار ایله امراراوقات ایده‌رك (٨٣٣) تاریخنده مملکتنده ارتحال ایله‌دی. الیوم روم محله‌سی اورتاسنده قالان تربهٔ مخصوصه‌سنده مدفوندر. آثارندن منتسب طریقت اولدیغی وبومناسبتله لسان تصوفه‌ده آشنا بولوندیغی آکلاشیلیور. فقط مع التأسف حیات عرفانیه وعلمیه‌سنه دائر مفصل برقیده دسترس اولونه‌مامشدر.

آثارندن کوریله‌بیلنلری بروجه‌آتیدر :

(١) — انفس الجواهر : مفسر مشهور (خازن بغدادی) نك (لباب فی معانی التنزیل) اسمنده‌کی مشهور ومطبوع تفسیرینك ترجمه‌سیدرکه برر نسخه‌سی (اندرون همایون) ده (روان اوطه‌سی) ایله (بروسه) ده (جامع کبیر) کتبخانه‌سنده موجوددر .

(٢) — ترجمهٔ تفسیر ابی اللیث : فقیه مشهور (ابی اللیث سمرقندی) نك تفسیر مشهورینك ترجمه‌سی اولوب برنسخه‌سی (روان اوطه‌سی) کتبخانه‌سنده موجوددر .

(٣) — ترجمهٔ فصل الخطاب : سادات نقشیه‌دن (خواجه پارسا) حضرتلرینك تصوف واخلاقدن باحث فارسی العباره اولان اثر معروفنك ترجمه‌سیدرکه نسخه‌لری استانبول کتبخانه‌لرندن برقاچنده واردر .

بوترجمه‌نك (دمیر طاش پاشا زاده اومور) بکك التماسیله میدانه کلدیکی مقدمه‌سنده مذکوردر .

(٤) — حصن الحصین فی منهج الدین : ادعیه وموعظه‌دن مشهور (حصن الحصین) ك ترجمه‌سیدرکه برنسخه‌سی (بشکطاش) ده اعزهٔ کرامدن یحیی افندی کتبخانه‌سنده واردر . مقدمه‌سنده (امیر سلطان محمد) نامنه ترجمه ایدلدیکی محرردر .

بوترجمه‌نك مقدمه‌سنده‌کی منظومه‌دن :

واجبدر بزه حمد حق ابتدا
که آنك کلامنه اوله اقتدا

زیرا ابتر اولور قالیر ناتمام
چو حمدیله اولمایه اصل کلام

(٥) — زادالعباد : (ابوبکر بن محمد السیلانی) نك تصوفدن فارسی العباره (نجات الذاکرین) اسمنده‌کی اثرینك ترجمه‌سی اولوب برنسخه‌سی (باغچه قپوسنده) کی حمیدیه کتبخانه‌سنده واردر . بواثرك (جاندارلی) حفیدی (محمد بن ابراهیم پاشا) التماسیله میدانه کلدیکی مقدمه‌سنده مندرجدر .

(٦) — منبه الراقدین : علم اخلاقدن آچیق تورکجه برلسانله یازلمش بویوجك برجلد اوزره مرتب قیمتلی براثردر . بواثر اصل موضوعیله برابر قدمی طولاییسیله تاریخ لسان عثمانی نقطه‌سندن‌ده اهمیتی حائزدر . برر نسخه‌سی (کتبخانهٔ عمومی) ایله (نور عثمانی) و (مناستر) کتبخانه‌لرنده واردر .

محمد شاه فناری

مولانافناری نك مخدوم فضائلموسومی اولوب دیکر برادرلری کبی (الولدصنوابیه) سرینه مظهرافاضلدندر. وفاتی (٨٣٠)، مرقدی پدرعالیلری یاننده‌در. اون‌سکز یاشنده ایکن ادرنه‌ده‌کی مدرسهٔ سلطانیه‌یه بالفعل وبالاستحقاق مدرس اولمشلر ایدی . مؤلفاتی غیر مطبوع اولوب بروجه آتیدر: (حاشیهٔ تفسیر فاتحه)، (شرح رسالهٔ اثبات واجب‌للدوانی)، (رساله فی‌ایمان ابوی‌النبی صلعم)، (حاشیهٔ فصول بدایع) (شرح اساس‌الصرف)، (حاشیهٔ اوائل مواقف)، (حاشیهٔ شرح طوالع اصفهانی)، (شرح انموذج‌العلوم) ، (حاشیه علی شرح فرائض سراجیه)، (کتاب ادعیه)، (حاشیه علی شرح وقایه) وسائره‌در .

محمود بن قاضی مانیاس

سلطان مراد ثانی دوری فضلاسندن‌اولوب تولدی (مانیاس) ده نشأتی (اسکوب) ده‌در. ادرنه‌ده مدرس‌ایکن وفات ایله‌دی. مؤلفاتی غیرمطبوع اولوب (حاشیهٔ شرح عقائد)، (شرح کلستان‌سعدی) ایله غرائب تواریخ وحیوانات ونبر نجباتدن باحث اولان (الغرائب والعجائب) اسمنده‌کی اثرندن عبارتدر. برده اون ایکی مقاله اوزره تورکجه (اعجب‌العجائب) اسمنده بر اثری‌ده واردرکه بر نسخه‌سی حکیم اوغلونده موجوددر .

موسی افندی « موسی بن عقابه بن مرسل‌الایدینی التیره‌وی »

مؤلفین کرامدن بر ذات اولوب مخلصی (قدسی) در . خط دستیله محرر بر نسخه‌سی فاتح کتبخانه‌سنده موجود اولان (فوائدالقلوب) اسمنده‌کی علم حدیثدن (مصابیح) شرحنك مؤلفیدر. بومفصل شرحدن باشقه برده مختصر برشرح یازدیغنی مقدمه‌ده و(فوائدالقلوب) ی‌ده (مصر) ده (مدرسهٔ شیخو) ده (٧٩٥) تاریخنده اکمال ایتدیکنی خاتمه‌ده بیان ایدییور .

(٨٨٠) تاریخنده (ابن‌القصاع) چاناقچی جامعنده امام ایکن (مشکوةالانوار فی لطائف الآثار) اسمنده اثر یازان (مصلح‌الدین مصطفی بن محمد التیره‌وی ثم‌الایدینی‌ده) تیره‌دن نشأت ایدن فضلادندر .

محمد محی الدین نیکساری « محمد بن ابراهیم »

فضلا وریاضیوندن اولوب علوم عربیه ودینیه یی حسام الدین توقادی، یوسف بالی فناری وملا یکان کبی استاذه دن، فنون ریاضیه یی ده قاضی زادهٔ رومی شاکردلرندن (فتح الله شیروانی) دن تحصیل ایله دی . بایزید ثانی نك دعوتی اوزرینه استانبوله کله رك وعظ وتدریس ایله امرار حیات ایتدی . (٩٠١) ده وفات ایده رك (شیخ وفا) قربنه دفن اولوندی . آثاری غیرمطبوع اولوب بروجه آتیدر : (تعلیقات علی تفسیر بیضاوی)، (تفسیر سورهٔ دخان)، (حاشیهٔ ایضاح فی المعانی المسمی بایشاح)، (تورکجه تفسیر سورهٔ اخلاص)، (حاشیهٔ صدر الشریعة)، (حاشیهٔ علی شرح عقائد نسفیه)، (حاشیهٔ شرح وقایه)، (شرح قصیدة الامالی) در. فنون ریاضیه یه دائر یازدیغی آثاردن برنسخه سی آیاصوفیه ده موجود (چغمینی) حاشیه سیله قاضی زاده نك (فوائد خاصه) سنك شرحی کوروله بیلمشدر .

محی الدین صامسونی

افاضلدن برذات اولوب سلطان سلیم اول طرفندن ادرنه قاضیلکنه تعین ایدلمشدی. (٩٢٩) ده ادرنه ده متقاعداً وفات ایله دی. مؤلفاتی غیرمطبوع اولوب بروجه آتیدر: (حاشیهٔ شرح تجرید)، (حاشیهٔ تنقیح الاصول)، (حاشیه علی شرح مفتاح) ، (حاشیهٔ تلویح للتفتازانی) وسائره در .

محمد شاه افندی

ترجمه سی سبق ایدن حاجی حسن زاده نك حفیدیدر. فاضل ومدقق برذات ایدی. بروسه ده مرادیه مدرسی ایکن (٩٣٩) ده وفات ایلدی . آثارینك اکثرینی تبیضه موفق اوله مامشدرکه باشلوجه لری شونلردر : علم حدیثدن (شرح ثلاثیات بخاری)، فقهدن (شرح مختصرقدوری) ایله (وقایه) طرزنده لکن دها جمعیتلی بر متن وسائره در .

محمد بن قاضیٔ آیاثلوغ

علم وعرفان ایله متحلی برذات اولوب زمانـنده (آیاثلوغ چلبیـسی) شهرتیله بنام ایدی . تحصیلی (بروسـه) ده افاضلدن (بالیکسر) لی (ملا یکان) مرحومدندر . اکمال تحصیلدن صوکره (بروسه) مدارسنده تدریس ایله مشغول اولدیلر. (خواجه زادهٔ بروسه وی)، (الیاس

سینوبی) کبی مشاهیر علما کندیسندن استفاده ایتمشلردر. [تفسیر کبیر] ی تلخیص، [ابن ساعاتی] نك [مجمع] متنی شرح ایتدیکی مثللو کتب متداوله‌نك اکثرینه‌ده تعلیقات یازمشدر. آثار مذکوره‌دن باخصوص [تلخیص] ك اهمیتی مستغنیٔ ایضاحدر . آثاری غیر مطبوعدر . برده هدایه‌یه شرحی اولدیغی [قره‌باش زادهٔ ازمیری] نك اثر تاریخنسده مندرجدر .

محی الدین محمد بن خطیب قاسم [خطیب قاسم اوغلو]

فاضل ، ادیب بر ذات اولوب آماسیه‌لیدر علوم متنوعه‌ده‌کی وقوف تامی مسلم انام ایدی استانبولده مدرس ایکن (٩٤٠) تاریخنده وفات ایدرك جوار ایوب انصاری‌یه دفن اولوندی اشعار عربیه‌سی ترکیه‌سندن دها رونقلی وقوتلیدر . مؤلفاتی : (حاشیه علی شرح فرائض للسید شریف) (حاشیهٔ صدرالشریعه) و (موضوعات علوم)ه متعلق بر اثر . علامه زمخشرینك محاضراتدن (ربیع الابرار) نی (روض الاخبار) [١] اسمیله تلخیص ایتمشدر (ابناء الاصطفا فی حق اباء المصطفی) اسمنده بر اثری دها واردر آثاری غیر مطبوعدر .

محمد محی الدین وفائی :

فضلادن متصوف برذات اولوب (موغله) لیدر تحصیلی اکالدن صکرا کوتاهیه وبروسه مدارسنده‌تدریس ونشرعلومه باشلادی بو آرالق طریقت (زینیه) نك درسعادتده مدفون (شیخ وفاء قونوی) دن منشعب (وفائیه) شعبه‌سنه انتساب ایتدی (٩٤٠) تاریخنده (بروسه) ده وفات ایله‌یوب (زینی‌لر) نام محله دفن ایدلدی . آثاری بروجه‌آتیدر .

(١) (تنویرالضحی) سورهٔ والضحی تفسیریدر .

(٢) (تهذیب الکافیه) علم نحودن برمتن متین اولوب برده شرح تألیف ایلدی .

(٣) (تعلیقات علی حاشیهٔ تجرید) سید شریفك حاشیه‌سنه دائردر .

(٤) (حاشیهٔ شرح هدایه) ملا زاده‌نك هدایه شرحنه دائر بر حاشیه اولوب بروسه‌لی (خواجه زاده) نك ذیلی مقامنده‌در .

(٥) روض الازهار) فنون عدیده‌یه دائر مباحث واعتراضاتی حاوی برائردر .

(٦) خزینة الفضائل وسکینة الافاضل . (٩٣٢) ده بروسه‌ده تألیف ایتمشدر .

---

[١] ترجمهٔ حالی شعرا فصلنده مذکور عاشق چلبی طرفندن لسان عثمانی‌یه ترجمه اولونمشدر

(٧) (تفسیر آیةالکرسی) وجه معروف اوزره رسالهٔ تفسیردر .
برده بروسه‌لی خواجه زاده‌نك تهافتنه‌ده حاشیه‌سی اولدیغی (قره‌باش زادهٔ ازمیری) نك اثرنده محرردر .

محمد بن نجیب قره حصاری .

زمرهٔ مصنفیندن برذات اولوب (قره‌حصار صاحب ـ آفیون‌قره حصاری) لیدر (٩٠٠) تاریخلرنده ارتحال ایلدی . آثاری غیر مطبوع اولوب باشـلیجه‌سی بونلردر . (رونق‌التفاسیر) (جواهرالمواعظ والاثار وزواهرالنصایح والاثار) (خطابات‌المشایخ والکبراء) در. (٨٧٥)ده مؤلف اولان (رونق‌التفاسیر)ك بر نسخه‌سی کتبخانهٔ عمومیده موجوددر .
علم حدیثدن (شرح‌راموز الاسرار المسمی بکنوز الانوار) صاحبی (عثمان بن علی) ده قره حصاردن یتیشن فضلادندر .

محی‌الدین محمد (فناری زاده) .

مولانا فناری‌نك حفیدیدر . پدر عالیلری علی‌بن یوسف بالی ایله خطیب زاده وافضل زاده کبی فضلادن اکمال تحصیل ایدرك قاضی‌عسکر اولمش‌ایدی. وفاتی (محیٔ دین اولدی‌عازم‌رحمته) مصراعنك‌دلالت‌ایتدیکی (٩٥٤) ده قبری حضرت ایوب جوارنده کوچوك‌امیر افندی قربنده‌در مؤلفاتی . [ناتمام تفسیر شریف] [حاشـیه علی شرح مفتاح] [تعلیقه علی صدرالشریعه وهدایه] وسائره‌در . شعرده انتسابلری وارایدی . برقطعه‌لری شویله‌در :

اوکرلر کرچه کیم صبر جمیلی : ولی صبرك دخی ارزانی خوشدر
دل‌محیی‌دن اکسك اولمسون درد : مسافر خانه‌نك مهمانی خوشدر

غلطه‌ده‌مسجد ومکتب بنا ایله‌دی. غلطه‌قاضیسی اولان برادر زاده‌لری عبدالباقی چلبی‌ده یاننده مدفوندر .

مصلح‌الدین مصطفی بن زکریای قره‌مانی

علمای اعلامدن بر ذاتدر . مصرده اکمال تحصیل ایدرك عودت ایلدی . (٨٠٩) تاریخنده

ارتحال ایتدی. آثاری فقهدن (شرح هدایه) (حاشیهٔ شرح مصباح) (شرح مقدمهٔ ابی اللیث. المسمی بتوضیح) ایله نحودن (مصباح شرحی ضوء) اوزره مکمل بر حاشیه وسائره‌در .

بر نسخه‌سی بایزید ثانی جامعنده‌کی کتبخانه‌ده موجود اولان علم عقائد ، عباداتدن باحث (تحف المعارف) صاحبی (جمال بن حاجی فقیه) و (خزینة الخواص) صاحبی (عبدالفتاح) افندیلرده (قرەمان) دن یتیشن فضلا وادبادندر .

محمد افندی

درسعادتده محمود پاشا امامنك مخدومی اولوب فضلادن بر ذاتدر بر آرالق اماسیه مفتیسی اولمش ایدی (۹۷۳) ده استانبولده ارتحال ایله‌دی اوق میدانده مدفوندر . عربی وفارسی لسانلرنده انشاد شعره مقتدر ایدی . (بیضاوی‌یه حاشیه) سی ایله (کافیه) (مصباح) (عوامل) ترجمه‌لری واردر آثاری غیر مطبوعدر .

محمود بن سلیمان کفه‌وی

سلطان سلیمان قانونی دورنده استانبوله کله‌رك تفیض ایله‌ین بر فاضلدر عربی العباره. وغیر مطبوع (کتائب اعلام الاخیار من فقهاء مذهب النعمان المختار) اسمنده‌کی اثری علمای حنفیه‌نك تراجم احوالیله بعض اثارك اسامی وپارچه‌لرینی جامعدرکه تراجم احوال ایله مشتغل ذواته واوقوتدیغی کتب فقهیه‌نك مؤلفلرینی‌ده بیلمك ایسته‌ین علمایه لزوملی ومفصل دینه‌جك درجه‌ده اثرلردن اولوب ساده‌جه (کتائب) اسمیله‌ده مذکوردر لسان عربیده کاتب وشاعر ایدی. کتائبدن باشقه بعض رسائل وتعلیقاتی‌ده واردر (۹۹۷) تاریخنده استانبولده وفات ایلدی.

مصطفی افندی « خواجکی زاده »

موالیدن فاضل بر ذات اولوب بهشتی رمضان افندینك کریمه‌زاده‌سیدر . (مدینهٔ منوره) مولویتندن صکره (۹۹۸) ده استانبولده ارتحال ایتدی . ایوبده مدفوندر . صلوة مفروضه ادعیه‌سنه متعلق بر رساله‌سیله (کلمات چهار یارکزین) و (صد کلمهٔ امام علی) یه شرحلری

واردر. اثاری غیر مطبوعدر (٩٨٨) تاریخنده ادرنه‌ده ایکن کتب منزله‌دن باحث عربی‌العباره تألیف ایتدیکی (مطالب العالیه) اسمنده‌کی اثرینی مؤخراً تورکجه‌یه ترجمه وشرح ایتمشـدر. امام (فخر رازی) نك علم کلامدن اولان (مطالب عالیه) سی باشقه‌در.

منشی

«محمد بن بدرالدین منشی»

السنهٔ ثلثه ادبیاتنه واقف علما وادبادن برذات اولوب (مغنیسا ـ صاروخان) سنجاغی ملحقاتندن (آق حصار) لیدر. تحصیل ابتدائیسنی وطنیله (مغنیسا)ده بعدالاکمال (استانبول)ه کله‌رك فضـلادن (ابواللیث علیسی) و (جعفر) افندیلردن اخذ اجازه‌یه نائلیتله سـلك قضایه سالك اولدی. وبومسلکده‌کی خدماتنك قسم‌اعظمنی دیار مصریه‌ده کچیردی. بواثناده تألیفنه موفق اولدیغی تفسیر شریفنی سلطان مراد ثالثه تقدیم ایده‌رك آرزوسی وجهله شیخ‌الحرم نبوی خدمتیله بکام اولدی. الی‌اخرالعمر بوخدمت جلیله ایله امرار اوقات ایلیوب (١٠٠٠) تاریخنده ارتحال ایده‌رك (بقیع) دینیلان مقابر صالحینه دفن ایدلدی. طریقت نقشبندی‌دن‌ده مستخلف ایدی. مؤلفاتی غیر مطبوع اولوب استانبول کتبخانه‌لرنده کوروله بیلنلری بروجه آتی‌در:

(١) (تفسیر شریف): (تنزیل التنزیل) و (تفسیر منشی) شهرتیله بنام‌در. نسخه‌لری ازجمله آیاصوفیه ونور عثمانی کتبخانه‌لرنده واردر.

(٢) (شرح منظومهٔ جزری): ائمهٔ قرائت اکا برندن امام (جزری) نك مشهور منظومه‌سنك شرحیدر. وفا محله‌سنده‌کی عاطف افندی کتبخانه‌سنده موجوددر.

(٣) (رسالة فی التعریب)
(٤) سوابغ النوابغ)
(٥) (رسالة الاضداد)
(٦) (رسالة فی الالفاظ التی وضعت علی صیغة الجمع)
} کذا عاطف افندی کتبخانه‌سنده

(٧) (شرح مقامات حریری)
(٨) (شرح قصیدهٔ برئه)
(٩) (اصول تقریب من القرائة)

(١٠) (لغتچهٔ معربات عربیه)

(١١) (مثنی ومثلث در لغت فارسی :) ٧٧٥ کلمات فارسیه‌نك شرح وتوضیحنه دائر مهم براثر لغویدر .

(١٢) قلمیه

(١٣) الدر المنضود فی الخبر المورود ـ ترجمهٔ حدیث اربعین

(١٤) روضة الجناس : مثنی ومثلثی جامع وصنایع کلامیه‌دن (صنعت جناس) ی مبین بر اثر لغوی وادبیدر .

محرم افندی

مؤلفیندن برذات‌اولوب (زیله)لیدر. مشایخ فصلنده مذکور شیخ شمس‌الدین سیواسی‌نك بویوك برادریدر . اکابر خلوتیه‌دن عبدالمجید شیر وانی‌دن مستخلفدر (١٠٠٠) تاریخنده (زیله) ده ارتحال ایله‌دی . آثارینك مشهوری نحودن جامی یعنی « فوائد ضیائیه » حاشیه‌سیدرکه عباره‌سی سهل اولدیغندن طلبه‌نك اضاعهٔ وقتنی موجب اولماز بو حاشیه‌نك جلد ثانیسی « عبداه ایوبی » طرفندن اکمال ایدلمشدر .

(هدیة الصعلوك فی شرح تحفة الملوك) و (تلخیص المفتاح من المعانی والبیان) اسملرنده باشقه رسائلی‌ده واردر . مولانا (عبدالرحمن جامی) نك مناقب اولیادن باحث فارسی‌العباره مشهور (نفحات‌الانس) نی‌ده لسان عربی‌یه نقل وترجمه ایله‌مشدر .[مطبوع ترجمه (لامعی چلبی نکدر] آثارندن یالکز (جامی) حاشیه‌سی مطبوعدر . برده عربی‌العباره (مناقب‌الائمة الثلثه علی مذهب اهل‌السنة والجماعة) اسمنده‌براثری، پدری (محمد بن حاجی الیاس) کده فارسی لغتی واردرکه برنسخه‌سی کتبخانهٔ عمومی‌ده موجوددر. (هدیه) نك خط دستیله محرر نسخه‌سی نور عثمانیه کتبخانه‌سنده‌در .

مولانا جامی‌نك عربی‌العباره کافیه شرحندن باشقه برده فارسی‌العباره و دها مفصل برکافیه شرحی واردرکه یازمه برنسخه‌سی سلانیکده نعمان پاشا درکاهی کتبخانه‌سنده منظور عاجزی اولدی . علماء عثمانیه‌دن (خضر بن الیاس کومولجنه‌وی) نکده (اسئلة‌القطبیه) اسمنده برکافیه شرحی واردر .

محمد معروف افندی

قضاتدن و عرفای شعرادن برذات اولوب (طربزون) لیدر. مصر ملاسی ایکن (استقامت) کلمه‌سنك دلالتی اولان (١٠٠٢) تاریخنده وفات ایده‌رك (قرافهٔ کبری) قبرستاننده (عمر ابن الفارض) حضرتلرینك قربنه دفن ایدلدی آثارینك باشلیجه‌سی سادات نقشبندیه‌نك سلوك وتراجم احوالندن باحث اولوب ازمیر قاضیسی ایکن ترجمه ایتدیکی مطبوع (رشحات عین الحیات) ترجمه‌سیدر. (قصیدهٔ برئه) یه‌ده ترکجه مکمل شرحی واردر. مسلك قدیم تصوفه‌منتسب ایدی.

یارب بو کوکل کوزینی بینا ایله — مرآت دلی پاك ومجلا ایله
ذکر کله‌سنك شکرك ایدوب ورد زبان — دل بابلنی حمدکه کویا ایله

ملا احمد شمس الدین قره‌باغی

فضلادن برذات اولوب اکمال تحصیلدن صوکره استانبوله کله‌رك قاضی عسکر اولمش ایدی. (١٠٠٩) ده ارتحال ایله‌دی . وفاده مدفوندر .

مؤلفاتی :

(حاشیهٔ بیضاوی) ایله (تلویح ، هدایه ، مواقف ، مفتاح) ه اولان تعلیقاتدن عبارتدر .

ملاچلبی زاده ابراهیم احمد افندی

فضلادن شهری برذاتدر . (١٠٣٠) تاریخنده ارتحال ایله‌دی . آثاری غیرمطبوع اولوب بروجه‌آتیدر :

(حاشیهٔ درر ، شرح شافیه ، حاشیه علی شرح التلخیص ، جامع المتفرقات من فوائد الورقات ، کفایة الرفاة الی غرف الورقات ، تحریر الملحقات والتقاریر المحققات) در .

محمد اسعد افندی «شیخ الاسلام»

مورخین فصلنده مذکور خواجه سعدالدین افندینك مخدومیدر . (١٠٣٤) تاریخنده ارتحال ایده‌رك پدری یانته دفن ایدلدی . السنهٔ ثلاثه‌ده اشعاری واردر .

آثاری :

(فضائل جمعه ، تخمیس قصیدهٔ بردە ، گل‌خندان ــ ترجمهٔ گلستان ، ذیل تاج التواریخ منظوم ترجمهٔ شمائل) وسائره‌در .

(فضائل) حمیدیه ، (گل خندان) نور عثمانی‌ده و (منظوم ترجمهٔ شمائل) ده ابراهیم پاشا کتبخانه‌لرنده واردر .

محمد امین بن صدرالدین شیروانی

فاضل ابن فاضل برذات اولوب علماً تکملی استانبولده‌در . (١٠٣٦) تاریخنده وفات ایده‌رك وصیتی اوزره اسکداره دفن ایدلدی . (٥٤) فندن باحث سلطان احمد اول نامنه تألیف ایتدیکی (فوائد خاقانیه) ایله (تفسیر سورهٔ فتح ، حاشیهٔ شرح شمسیه ، تعلیقات علی تفسیر بیضاوی ، شرح قواعدالعقائد للغزالی، رساله فی تحقیق المبدأ والمعاد) وسائره کبی آثاری واردر .

پدر عالیلری صدرالدین شیروانی‌نك‌ده (الحکمة‌المتعالیة) وسائره کبی آثار فاضلانه‌لری واردر .

مصطفی افندی « شیخ‌الاسلام »

فضلادن برذات اولوب (بولی) دندر . (١٠٨٤) ده حجدن عودتنده (مصر) ده ارتحال ایتدی .

آثاری : (شرح کنز الدقایق ، حاشیهٔ‌شرح اشکال التأسیس) ایله‌فنون‌متداوله‌یه‌تعلیقات‌در

مصطفی بن خیرالدین

فضلا وادبادن برذاتدر . فقهدن‌مشهور (اشباه ونظائر)ی (تنویرالاذهان والضمائر) اسمیله شرح ایده‌رك سلطان احمد اوله تقدیم ایتدی‌که (حمیدیه) کتبخانه‌سنده واردر . خط دستیله محرر نسخه‌سی‌ده اسعد افندی کتبخانه‌سنده‌در .

برده (١٠١١) تاريخنده (حسين خوارزمى) نك (نصيحت نامهٔ شاهى) سنى ١٢ باب اوزره ترجمه ايده‌رك (ارشاد العاشقين) تسميه ايتمشدر .

شيخ (محمد قزوينى) نك (مناقب مشـايخ نقشيه) سنى‌ده ترجمه ايتمشدركه برنسخه‌سى (خسرو پاشا) كتبخانه‌سنده‌در .

محمد بروسوى «مصنف»

فضلادن برذات اولوب علم‌فقهدن (تنوير الابصار) ه (تبصير الانوار) اسميله يازديغى شرح ايله اثبات فضيلت ايله‌مشدر .

بوشرحك مقدمه‌سندن ترجمهٔ حالى مشـايخ فصلنده مذكور (افتاده زاده قطب ابراهيم افندى) يه منتسب اولديغى آكلاشيليور . بواثرك برنسخه‌سى طرف عاجزيدن بروسه‌ده جامع كبير كتبخانه‌سنه اهدا قيلنمشدر .

(١٠٨٨) تاريخنده وفات ايله‌دى پونار باشى حظيره‌سنده قلندرخانه يقيننده مدفوندر .

(١٠٨٦) ده (باباى عتيق ـ بابا اسكى) ده وفات ايدن (قهستانى) شـارحى (الهى زاده محمد افندى) ده بروسه‌دن يتيشن علمادندر .

محمد يوسف افندى «اسيرى محمد افندى»

علماء شعرادن برذات‌اولوب فى‌الاصل (آناطولى) دندر . اكمال تحصيلدن صوكره اختيار سياحت ايتديكى اثناده صليبيونه اسير اولمشدى . بعدالخلاص (آغريبوز) آطه‌سنده‌كى (قيزيل حصار) ده اختيار اقامت ايله‌دى و (١٠٠٠) تاريخنه دوغرو بوراده ارتحال ايتدى .

(مجامع الجواهر) اسمنده براثريله تورجه (محمديه) شرحى واردركه برنسخه‌سى نور عثمانيه كتبخانه‌سنده واردر .

اسارتى زمانده‌كى سركذشتنى سلك نظمه چكمشدى .

مصطفى بن عمر اسكدارى

بين‌العلما (حلب) شهرتيله بنام شهرى برفاضلدر . سـليمانيه مدرسى ايكن درسعادتده

(١٠٩٣) تاريخنده وفات ایتدی . طوپ قاپی خارجنده قاضی زاده محمد افندی یاننه دفن ایدلدی .

مؤلفاتی :

(شرح مسلم، رساله فی علم القرائة ، رساله فی علم النحو ، شرح ملتقی ، تعلیقات علی الجامی ، رساله فی الاشکال الاربعة من المنطق ، تنویر الاذهان والضمائر فی شرح الاشباه والنظائر) در. علم حدیثدن (مسلم) شرحی آثارینك الڭ مهمیدر .

محمد امین افندی « شیخ الاسلام »

مشهور فتاوی صاحبی فاضل بر ذات اولوب آنقره‌لیدر . (تنویر) ه حاشیهٔ مفصله‌سی واردر . (١٠٩٨) ده درسعادتده ارتحال ایده‌رك سلطان سلیم جوارنده (قوغه‌جی دده) قربنه دفن ایدلدی .

محمد بن احمد بن ابراهیم

علمادن بر ذات اولوب (استانبول) ده تدریس ایله امرار حیات ایله‌دی . آتی‌ده‌کی آثاری قلیج علی پاشا کتبخانه‌سنده کورولدی :

برهان — ترجمهٔ طریقت محمدیه

درة البرهانیه (عقائددن)

ترجمهٔ منیة المصلی

برنجی اثرینی (١٠٧٥) ده اکمال ایتمشدر .

منیریٔ بلغرادی

علماء کرامدن بر ذات اولوب بوسنه‌لیدر . (بلغراد) ده اختیار اقامتله نشر علوم ایله‌دی . (تحفة النصیحة ، سبل الهدی ، مناقب المتقین) ناملرنده‌کی تألیفیله اقالیم سبعه واحوالنه دائر (سبعیات) اسمنده جغرافیای قدیمه عائد بر اثری واردر .

سلطان احمد اول دوری اواخرنده (بلغراد) ده وفات ایله‌دی جهلهٔ متصوفه‌دن بعضیلرینك

احوالنی کوروبده بوطائفهٔ عليه‌نك عمومی حقنده سوء ظن اولونماسی موافق عقل وانصاف اوله‌میه‌جغنه دائر عزیز محمود هدائی وحسین لامکانی حضراتنك بوذاته مکتوبلری واردر .

(١٠٢٩) تاریخنده درسعادتده وفات ایدن (علی) افندی‌ده (بلغراد) دن یتیشن فضلادندر . بوذاتك (شرح سراجیهٔ ملا) یه حاشیه‌سی وفرائضده مستقل متنی واردر .

موستاری محمود افندی

فضلادن وزمرهٔ قضاتدن برذاتدر . حلب قاضیسی ایکن (١٠٩٩) تاریخنده ارتحال ایله‌دی .

آثاری :

(شرح عروض اندلسی ، شرح ملا جامی الی منصوبات ، بدیعیه من البدیع) وسائره‌در .

(فتاوای احمدیه) صاحبی (احمد) افندی‌ده موستاردن یتیشن فضلادندر .

مصلح الدین موسی افندی « شیخ عماد زاده »

مقدمات علومی کوردکدن صوکره بلاد عرب وعجمه سیاحتله عودتنده افضل زاده‌دن تکمیل نسخ ایله‌دی . بعده مملکتی اولان آماسیه‌یه عودتله سلطان بایزید ثانی کتبخانه‌سنه حافظ کتب تعیین اولوندی .

وفاتی :

[٩٣٦]ده ارتحال ایتدی . اواخر عمرنده مسلك قویم تصوفه سالك اولمش ایدی. الزم مسائل فقهیه‌یی جامع اولمق اوزره اون عدد فتاوای مقبوله‌دن جمع وترتیبنه بذل همت ایله‌دیکی (مخزن الفقه) نامنده‌کی اثرینی مؤخراً مفصل برصورتده شرح ایله‌مشدر هرایکیسی‌ده غیر مطبوعدر . سلطان (محمد بن بایزید) خان معاصری اولوب علم اخلاقدن تورکجه (مرآت الملوك) مؤلفی کوموشلی زاده (احمد حسام الدین) افندی‌ده (آماسیه)دن یتیشن فضلادندر .

محمد بن عبدالرسول برزنجی

فحول علمادن برذات اولوب (سلیمانیه) لیدر . (١١٠٣) تاریخنده مجاور بولوندیغی

(مدينهٔ منوره) ده ارتحال ايله‌دی . (قدح الزند فی رد جهالات اهل سرهند) و (الاشاعة فی اشراط الساعة) اسملرنده آثاری واردر . یاووز سلطان سليم معاصری اولان شيخ مكی شهرتيله بنام سادات برزنجيه‌دن شيخ (محمد بن مظفر) ك سلطان مشارالیهك امريله تأليف ايتديكی فارسی العباره (الجانب الغربی فی حل مشكلات ابن عربی) سنی ده تعريب ايله‌مشدركه برنسخه‌سی راغب پاشا كتبخانه‌سنده موجوددر .

محمد بن احمد العمادی

فضلادن برذات اولوب (١١٢٠) تاریخنده (چورلو) لو علی پاشا نامنه عربجه (عمدة العاملين لمرضاة رب العالمين) ايله سلطان احمد ثالث نامنه (كواكب الانوار المحمدية فی اسرار المعجزات المحمدية) اسمنده توركجه برأثری ده واردركه هرايكيسی ده (چورلو) لو كتبخانه‌سنده موجوددر .

منشی زاده عبدالرحيم افندی (شيخ الاسلام)

فقهادن برذات اولوب (بروسه) ليدر . (١١٢٨) ده (ادرنه) ده ارتحال ايتدی (زهرمار) مسجدی حظيره‌سنده مدفوندر . نامنه مضاف فتاواسی مطبوع ومشهوردر . (جريدة الفرائض) (تعليقات علی البيضاوی) وسائره كبی غيرمطبوع رسائل وحواشی‌سی ده واردر .

محمد اسكداری (شيخ)

فقهادن برذات اولوب اسكداری شيخ اسعد افنديك مخدوميدر . مدينهٔ منوره مفتيسی ايكن (١١٤٣) ده ارتحال ايله‌دی (بقيع) قبرستاننده مدفوندر (رساله فی تحرير النصاب الشرعی من الدنانير والدراهم) وسائره كبی آثاری واردر. (١١٨٣) ده وفات ايده‌رك پدری يانته دفن ايديلن عبدالمحسن افندی نكده فضلادن برذات اولديغنه پدرينه خلف اوله‌رق مفتیٔ بلده اولماسی دليلدر .

مستجی زاده عبدالله افندی

مؤلفيندن برذات اولوب شهريدر . (١١٤٨) تاریخنده وفات ايلدی فاتح جوارنده‌كی نشانجی جامع شريفی قارشوسنده مدفوندر آثاری (كتاب المعيار لما فی تفسير القاضی من الاخبار) و سورهٔ

یونسه قدر (حاشیه علی البیضاوی) منطقدن (حسام کاتی حاشیه‌سی محی‌الدین طالشی‌یه حاشیه) (علاقه‌شرحی) (عزی شرحی سعدالدینه تعلیقات) (رساله‌فی ردقدم‌العالم) (اختلاف مابین سید شریف وسعدالدین) وسائره‌در. برده حکماء ایله متکلمین ومعتزله ایله اشاعره، اشاعره‌ایله ماتریدیه بینلرنده‌کی اختلافاتی مبین (خلافیات) اسمنده برأثری وینه حکمانك (ماثبت قدمه‌امتنع عدمه) کلامی اوزرینه (تهافت) نامنده برساله‌سی واردر. اشبو آثاردن یالکز (اختلاف) مطبوعدر.

محمد بن عمر دارنده‌وی

فضلادن برذات اولوب (۱۱۵۲) تاریخنده ارتحال ایتدی.

آثاری:

(شرح حسینیه) (شرح مسائل ثلث بالهیأت والفقه) (تعلیقات علی بعض المواضع للقاضی)در.

مصطفی بن عبدالرحمن ازمیری

علم قرائت متخصصلرندن برفاضلدر. (۱۱۵۵) تاریخنده مصرده وفات ایلدی.

مؤلفاتی:

(عمدة الفرقان فی وجوه القرآن) (بدایع البرهان فی علم القرآن) (مختصر النشر الکبیر) (تقریب حصول مقاصد) وسائره‌در.

سلطان سلیمان قانونی دورنده وفات ایدن فاتح خطیبی (سورمه‌لی زاده محمد) افندی ده علم قرائته کمالیله واقف برذات اولوب مشهور (قصیدهٔ شاطبی)یه بحروز حافده ورویده موافق برقصیده نظم ایله‌مش ومؤخراً قرائت سبعه‌یه ملحق اولان قرائت ثلثهٔ جمله‌یی وشیوخ رواتی بیان ایتمك اوزره مکملاً شرح ایله‌مشدر. (۱۲٦۷) تاریخنده وفات ایده‌رك سلیمانیه جامع شریفی حظیره‌سنه دفن اولونان تشریفاتجی شهری (عاکف) افندینکده (۳۹۸) صحیفه‌دن عبارت (مرآة قرآن) اسمنده اثر مقبولی واردر.

(۱۲۰۰) کسور تاریخلرنده حجازده وفات ایدن شومنیلی حافظ حلمی افندی ده علم قرائت متخصصلرندن برذات اولوب (منظوم تجوید) (منظوم شروط صلوة) (منظوم سجاوند) کبی آثاری واردر. مدت مدیده واردار یکیجه‌سنده اقامت ایله‌مشدی. غازی اوره‌نوس بك احفادینك سنك مزارلرنده کوزل تاریخلری کورولمکده‌در. عربی العباره برده ختم دعاسی یازمشدر.

آثارندن باشدن ایکیسی برده اولمق اوزره مطبوعدر. دیاربکرولایتی داخلنده (پالو) قصبه‌لی (حامد بن الحاج عبدالفتاح) افندینکده علم قراءتدن (زبدةالعرفان) اسمنده مطبوع عربی العباره بر اثری واردر . علم تجوید متخصصلرندن شعبان افندینکده (تجوید) رساله‌سی موجوددر . مشهور قره‌باش تجویدینی شرح ایدن استانبولده خواجه‌پاشا امامی حسن افندی‌ده قرادن برذاتدر . مرعشلی محمد بن یحیی افندینکده (انفعی) اسمیله (١١٣١)ده تورکجه برتجوید رساله‌سی واردر.

محمد امین اسکداری

علوم عربیه‌نك اکثر شعباتنده بهرهٔ کلی صاحبی افاضلدن برذات اولوب پیر عالی (عزیز محمود هدائی) حضرتلرینك کریمه زاده‌لری (سید عبدالحی) افندینك مخدومیدر . سن فرقه دخولیله برابر زمانی فضلاسندن تلقیٔ علومه ابتدار ایله شرکاسی آره‌سنده متمیز بر حالده اخذ اجازته مظهریتدن صوکره علی‌الاصول تدریس علومه باشلادی . وآز زمانده انتشار ایدن صیت فضلنه بناءً حلقهٔ تدریسنه پك چوق طالبین علم طوپلاندی . واعطای اجازه‌یه موفق اوله‌رق تألیف آثار ایله مشغول ایکن (معدن الفضل والادب) ترکیبنك دلالتی اولان(١١٤٩) تاریخنده ارتحال ایله‌دی . (اسکدار) ده (بلبل دره‌سی) قبرستاننده مدفوندر. طریقت جلوتیه‌یه انتساب ایله‌ده آیریجه مستفیض اولمشلردر . کتابلریله متروکات علمیه‌سی (عتیق والده سلطان) مدرسی اولوب (امیر خواجه) دیمکله معروف (عبدالقادر) افندی‌یه انتقال ایله‌مش ؛ بوذاتك وفاتیله‌ده والدهٔ مشارالیها جامع شریفی دولابنده حفظ ایدلمشدر. بوکتابلرك قسم اعظمی الیوم جامع شریفك قبله‌جهتنده اوقاف نظارتی همتیله احیا ایدیلن کتبخانه‌ده محفوظدر. آثار فاضلانه‌لری اوتوزی متجاوز اولوب کوروله‌بیلنلری بروجه آتیدر :

(١) — قاضی بیضاوی‌نك فاتحه تفسیرینه حاشیه (خط دستیله محرر نسخه‌سی کتبخانهٔ مذکوره‌دردر) .

(٢) — درر حاشیه‌سی « « «

(٣) — منار شرحی نضرة النظار « « «

(٤) — جلال دوانینك اثبات واجب رساله‌سی حاشیه‌سنه حاشیه « « «

(٥) — قصیدهٔ نونیه شرحنه حاشیه « « «

(٦) — میرابوالفتحك آداب حاشیه‌سنه حاشیه « « «

(٧) — عقائد عضدیه‌نك علم بحثنه شرح « « «

(٨) ـــ برکوی محمد افندینك آداب رساله‌سنه شرح (خط دستیله محرر نسخه‌سی کتبخانهٔ مذکوره‌دره)
(٩) ـــ عصامك وضعیه شرحنه حاشیه « « «
(١٠) ـــ اثبات تناهی الابعاد و بطلان تسلسله دائر سؤال وجوابلی براهین خمس شرحی «
(١١) ـــ عقائد نسفیه شرحنه حاشیه
(١٢) ـــ جهت وحدت رساله‌سی (مطبوعدر)
(١٣) ـــ اجزای قضیه رساله‌سی «
(١٤) ـــ وحدت وجود رساله‌سی
(١٥) ـــ عقائد نسفیه شرحنه خیالی‌نك حاشیه‌سنه حاشیه
(١٦) ـــ کافیه شرحی ملا جامی‌یه حاشیه
(١٧) ـــ حیاتی حاشیه‌سنه تعلیقات
(١٨) ـــ علم حسابدن بهائیه‌یه شرح
(١٩) ـــ میرزا جانك اثبات واجب رساله‌سنه حاشیه
(٢٠) ـــ فناری حاشیه‌سی قره خلیل افندی‌یه حاشیه
(٢١) ـــ نحودن عصامه حاشیه (مطبوعدر)
(٢٢) ـــ سید شریفك مطول حاشیه‌سنه حاشیه
(٢٣) ـــ مفهومات قضایا رساله‌سی

بونلردن باشقه علامه (عینی) مرحومك (٢٤) جلددن عبارت (عقد الجمان) اسمنده‌کی تاریخ مشهورینك جلد اولنی‌ده ترجمه ایتمشدرکه خط دستیله محرر نسخه‌سی الیوم اوتوز بش بیك کتب متنوعه‌یی حاوی اولان (ییلدیز) کتبخانه‌سنده‌در .

مصطفای موستاری

اصحاب فضیلت و ابرارامتدن بر ذات عالی اولوب بوسنه قطعه‌سنده (یویو) لقبیله معروف ایدی . سن فرقه وصولنده مقدمات علومی فضلادن اولان پدری (یوسف) افندیدن بعد التعلم (١٠٨٨) سنه‌سنده (استانبول) ه کله‌رك اوعصرك بنام علماسندن وموالیدن صالح وتیره‌وی قره بکر وعرب زاده‌کبی ذواتدن اکمال تحصیل ایلدی . بو اثنـاده یعنی (١١٠٤) تاریخنده مملکتی مفتیسی حسن افندینك وقوع وفاتنه مبنی وطنداشلرینك دعوت والتماسـلرینه تبعاً (موستار) مفتیلکنی قبول ایلیوب مادام العمر تدریس وتألیف ایله بالاشـتغال (١١١٩)ده ارتحال ایده‌رك (موستار) ده‌کی مقابر مسـلمینه دفن ایدلدی . مفصلجه ترجمهٔ حالی عربی العباره اولمق اوزره

قائن برادری اولان مدرسیندن (اوبیاچ) لقبیله ملقب ابراهیم افندی طرفندن یازلمشدر که بروجه آتی ایکی وفات مصرعلری اوترجمهٔ حالدن منقولدر :

قد انتقل ينابيع العلوم جمعاً
ارتحل به شان الكمال ١١١٩

آثار فاضلانه‌لری :

١ — مفتاح الحصول فی شرح مرآة الاصول .

٢ — رسالة فی علم الاداب المسمی بخلاصة الاداب (ایلك مؤلفاتی اولوب هر ایکیسنی‌ده اکمال تحصیله قریب تألیف ایتمشدر .)

٣ — شرح الشمسیه فی المنطق المسمی بشرح الجدید .

٤ — شرح علی انموذج الزمخشری فی النحو المسمی بفوائد العبدیه .

٥ — شرح علی قصیدة اللامیه فی الکلام المسمی ببدر المعالی فی شرح الامالی .

٦ — حاشیة علی شرح قصیدة اللامیه للفاضل قره‌باغی .

٧ — حاشیه علی شرح الرسالة العضدیه فی الوضع للفاضل عصام .

٨ — شرح علی المغنی فی الاصول المسمی بفتح الاسرار .

٩ — شرح علی منتخب فی الاصول المسمی بمنتخب الاصول .

١٠ — شرح علی الرسالة النسفیه فی الفرائض .

١١ — رسالة فی الفرائض المسمی بلب الفرائض.

١٢ — مجالس لطیفة فی الموعظة المسمی بنفائس المجالس .

١٣ — شرح منظومهٔ شاهدی المسمی بحله منظومه (١١١٠ تاریخلی مؤلف خطیله محرر اولان نسخه‌سی فضلای عسکریه‌دن بغدادی اسماعیل پاشا حضرتلرینك کتبخانه‌لرنده‌در .)

١٤ — شرح علی التهذیب فی المنطق والکلام للعلامة سعدالدین تفتازانی (اخر تالیفاتی اولوب ١١١٨ ده مؤلفدر .)

١٥ — شرح لب الفرائض (دیباجه‌سنده طقوز کونده تألیف ایتدیکنی بیان ایدییور .)

١٦ — حاشیة علی شرح الاداب للفاضل مسعود رومی .

١٧ — شرح علی رسالة السمرقندیه فی الاداب .

١٨ — شرح کبیر علی رسالة خلاصة الاداب .

١٩ — شرح صغیر علی رسالة خلاصة الاداب .

٢٠ — شرح علی الحنفیة فی الاداب .

٢١ — حاشیة علی الفوائد المیری فی الاداب .

٢٢ — حاشية على شرح العلامة فى الاداب .
٢٣ — تطبيقات على حاشية شيخ الاسلام الهروى على المختصر فى المعانى .
٢٤ — شرح ايساغوجى فى المنطق (آثارندن يالكز بواثرى مطبوعدر.)
٢٥ — شرح على ديباجة المختصر فى المعانى .

بونلردن باشقه مطالعه ايتديكى كتب متنوعه‌نك اكثريسنه تعليقاتى اولديغى كبى اوقوديغى كتابلردن آلتمش كسورينده استنساخ ايتديكى تركه‌سنده كورولمشدر .

تأهل ايتمشسه‌ده اولادى اولمامشدر . وفاتنه بادى اولان مرض صوريسى تمنيسى وجهله اوچ كون دوام ايتمشدر. تربه‌سى اليوم زيارتكاه مؤمنيندر .

مصنفك بكراحمد افندى

مؤلفيندن برذات اولوب (موغله) قراسندن [مه‌سه‌ولى] قريه‌سندندر اك متعارف اثرى استادى (محمود انطاقى) نك علم بياندن مشهور [علاقه] يه [١١٤٩] تاريخنده يازديغى شرح مطبوعدر . قصيدهٔ برئه‌يه‌ده شرحى وارسه‌ده غير مطبوعدر .

مصطفى بن ابراهيم افندى

علوم عربيه منتسبلرندن بير ذات اولوب تحصيلى درسعادتده نشرى [بيغا] سنجاغنده‌در. [١٢٠٧] تاريخنده شهيداً ارتحال ايده‌رك [بايراميچ] قضاسنك [قوطلو اوبه] قريه‌سنده [چاندير] نام محله دفن ايدلدى .

(تحفة الاخوان) اسمنده‌كى مطبوع (عوامل تحفه‌سى) ميان طلابده متداولدر . آثار سائره‌سى وارسه‌ده غير مطبوعدر .

ملا حسين بن اسكندر

فضلادن برذات اولوب بروجه آتى آثارى واردر: (مجمع المهمات الدينية على مذهب الحنفية) (لباب التجويد للقرآن المجيد) (مفتاح العبادة ووسيلة السعادة) :

مفتى زاده محمد صادق ارزنجانى

علوم آليه‌ده وقوف تام اصحابندن بر ذاتدر . آثار مطبوعه‌سى : (شرح على الحسينيه

الاداب) (حاشيه على التصورات من المنطق) (حاشيه على التصديقات من المنطق) (حاشيه على استعارة عصام) وسائره‌در. (١٢٢٣) ده وفات ايلدى. اسكداروه عاديه‌دن قره‌جه احمده كيدن جاده‌نك صاغ طرفنده مدفوندر. عاشرافندى كتبخانه‌سنده سورهٔ فاتحه حاشيه‌سى واردر.

محمود بن حافظ حسن مغنيساوى

فضلادن برذات اولوب (قره دكز) ساحلندندر . زماننده (قره محمود) لقبيله مشهور ايدى . (مغنيسا) ده (چاشنيكير) مدرسه‌سى مدرسلكنده بولونه‌رق نشر علوم ايله‌دى . (١٢٢٢) تاريخنده ارتحال ايتدى . (پاشا مزارلغى) دينيلن مزارستانك يول كنارنده مصنفيندن (طاط زاده حسن) افندى مرحومك يانه دفن ايدلدى. (مغنى الطلاب) اسمنده‌كى سهل العباره مطبوع (ايساغوجى) شرحى مشهوردر . شيخ (عبد الرحمن بن صغير) ك (السلم المرونق) نامنده‌كى اثر منطقيسنى‌ده شرح ايتمشدر .

محمد ازميرى

مؤلفيندن برذات اولوب (ازمير) ك (بوجه) قريه‌سندندر . خط دستيله برمجموعه‌ده بروجه آتى رسائلى منظورم اولدى :

زماننه دائر برقيد يوقسه‌ده (١٠٠٠) تاريخندن صوكره اولديغى آكلاشيليور . آثارى :

(١) — رسالة فى بيان وضع الحكمة فى وضع الاحكام وبيان فضيلة العلم.

(٢) — قضا وقدر

(٣) — ذكر الخفى والجهرى

(٤) — نزهة العقايد وزبدة الفوائد

(٥) — تحقيق كيفية وزن الاعمال

(٦) — شرح دعاء التحيات

محمد بن مصطفى علائيه‌وى

علماء اعلامدن برذات اولوب (١٢٣٤) ده (قونيه)ده ارتحال ايدرك جوارمولانايه دفن ايدلدى . آثارى : (شرح على نتيجه الاصول) (شرح على اداب لكفوى) (شرح ارادهٔ جزئيه) (شرح على اواخر مجامع الاصول للخادمى) (رسالهٔ لام تعريف) در .

(المرصود) مؤلفى (عبد اللطيف بن على) ده (علائيه) دن يتيشن فضلادندر .

مرعشی محمد افندی

علوم عربیه‌نك اکثر اقسامنده بهره صاحبی فاضل برذاتدر. آقحصار کتبخانه‌سنده کوردیکم یکرمی‌درت باب اوزره مرتب عقائد وکلامدن باحث (کوکب‌نهاری وجوهرجانی) اسمنده یازمه براثرنده (ولیجن المرعشی ثم الازمیری) عباره‌سی محرر، رسائل علمیه‌سنده دخی [محمد بن واعظ بن ولیجان المرعشی ثم الازمیری] قیدلری مقید بولوندوغنه کوره بوذاتك الی اخر العمر ازمیرده اختیار اقامت ایتدیکی آکلاشیلورسه‌ده رسائلنده زمان تألیف تحریر واشارت ایدلمدیکی ایچون کندیسنك هانکی عصر هجری رجال علمیه‌سندن اولدیغی تبیین ایدیله‌مدیکی کبی تاریخ وفات ومدفننه دائر ازمیرجه یاپیلان تتبعمده‌ده برگونا معلوماته دسترس اولنه‌مامشدر. اسامئ رسائل علمیه‌سی بروجه آتیدر:

(١) رساله فی‌ایمان والدین رسول‌اه (٢) بعض تعلیقات علی اصول الفقه (٣) کشف الدواب علی رسالة البرکوی من الاداب (٥) عندلیب من‌الاداب (٦) زبدة المناظره (٧) شرح ولدیه (٨) احمدیه من‌النحو (٩) لطائف لطیفه مع شرحها من‌المعانی (١٠) سلسبیل الجنان من‌المعانی (١١) شراب الکوثر من المعانی (١٢) سلسبیل المعانی من المعانی (١٣) عصمة الاذهان فی‌علم المیزان (١٤) سلامة القلوب مع شرحها من المنطق (١٥) فتح الباب شرح ایساغوجی (١٦) حاشیه علی سورة الکوثر للبیضاوی (١٧) رسالة کلمة التوحید (١٨) عین‌الحیات فی‌بیان مناسبات سورة الفاتحه

مصطفی افندی

علمادن برذات اولوب درسعادتده دواد پاشا جامع شریفی خطابتنده بولوندی. (١٢٠٠) کسور تاریخلرنده ارتحال ایلدی. آثاری: (علم نحودن برمتن) (١٠٠ کسور ضروب امثال ترکیه) (ترجمهٔ حال داود پاشا) در.

محمد منیب افندی «ضرام»

علماء عثمانیه‌نك سرفرازلرندن اولوب (عینتابلی) در. مقدمات علومی مملکتی علماسندن بعدالتحصیل محشئ تفسیر بیضاوی مشهور (اسماعیل قونوی) درسنه ملازمتله اقراننه فائق برصورتده اخذ اجازته موفقیتدن صوکرا درسعادته عزیمت واززمانده قاضی عسکرلك پایه‌سنه نائل اولدی (١٢٣٨) تاریخنده اقامت ایلدیکی (ایدین) ده دار بقایه رحلت ایلدی. (اسکی

یکی) جامع شریف قبرستاننك جادەیە ناظر اولان جبهەسندە مدفوندر مرحوم مسلم اولان فضائل علمیەسیلە برابر ادیب ، تاریخ شناس اولدقلرینە دائر آثار فاضلانە ومتروکات قلمیەلری شاهد عادلدر . ابیاتندن :

محو اولینجە چرك سوا قلب اولورمی صاف
صفوت کلیرمی بر صویە تا کم دورولماسە

کندیلری (ازمیر) قاضیسی ایکن همشهریلری مترجم « قاموس » و « برهان » فاضل شهیر (عاصم) افندی مرحومك برهانە یازدقلری تقریض وجیز عربیلرندن کتابت عربیەدەکی اساسیی آتیدە مندرج آثار سائرەلرندن عربیە ایلە برابر کتابت ترکیە وفارسیەدەکی اقتدارلری مستبان اولور . باشلیجە آثار فاضلانەلری بروجە زیردر :

١ — « ترجمۀ سیر کبیر » « امام محمد » حضرتلری‌نك سیر شریفۀ نبویە ایلە عسکرلکە متعلق بعض اوامر سنیۀ حضرت پیغمبریدن باحث اثر مشهورینك بعض نقطەلری توسیع ایدلمك شرطیلە ترجمەسی اولوب ایکی جلد کبیر اوزرە مرتب اولان بو اثر بی‌عدیل « ١٢٤٤ » تاریخندە طبع ایدیلەرك محضا یکیچری افرادینك تشجیعلرینە مدار اولمق ایچون نظام جدید تشکیلندن اول قشلەلردە اوقوتدیرلمقدە اولان (حمزە نامە) وسائرە مقامنە قائم اولمق اوزرە مؤسس نظام جدید سلطان (محمود عدلی) نك ارادۀ اصابتعادۀ شهریاریلریلە الای مفتیلری وطابورامامملری طرفلرندن ضابطان وعساکر شاهانەیە اوقات مناسبەدە تدریس وتفهیم اولنوردی فی‌الحقیقە اثر مذکور احکام غزا ایلە فضائل عسکریە وسائرەیە متعلق پك چوق مباحث قیمتداری حاوی اولدیغندن مطالعەسی تخصیص عسکرلر ایچون جداً موجب استفادە آثار مخلدۀ عثمانیەمزدندر .

٢ — « ذیل دوحة المشایخ » مسند مشیختی احراز ایدن مشایخ اسلامیەنك تراجم احوالنی مبین اولمق اوزرە [مستقیم زادە سلیمان سعدالدین] افندی طرفندن یازیلان اثرك ذیلیدر کە (رفعت) افندینك مطبوع (دوحة المشایخ) ی اساساً بو ایکی اثردن التقاط صورتیلە میدانە کلمشدر .

٣ — « فضائل جهاد » ترجمۀ سیردن بشقە بر اثر مفید اولوب اسمی (حکمة الغراء فی احکام الغزاء) در .

٤ — « خلاصة النقول فی الادب » قواعد ادبیەدن باحث بر اثر مطبوعدر .

٥ — منشآت : محررات ادیبانەلرندن بعضیلرینی جامع بر اثردر . کە خط دستیلە محرر نسخەسی خالص افندی کتبخانەسندەدر . بو مجموعەدە بعض آثار شعریەسیدە مندرجدر .

٦ — (تمهید المولود فی مهد الوجود) کیفیت ولادت حقندە احادیث شریفە ایلە بو بابدەکی مطالعاتی محتویدر .

٧ — (تيسير المسير فى شرح السير الكبير) عربى العباره اولوب ترجمه‌دن باشقه‌در . بونلردن (امام محمد) ك سير معلومنك مشكلاتنى توضيح يولنده عربى العباره بر جلداوزره مرتب ايروجه بر اثر فاضلانه‌لرى اولديغى‌ده زيارت ايتديكم سنك مزارنده محكوك عباره‌دن اكلاشيلدى .

٨ — (رسالة العروض) اسمى (ميزان سليم) اولوب (اصول عروض) تأليف تاريخى اولان (١٢٠٣) سنه‌سنى مبين‌در .

منطقى مصطفى افندى

فضلاى عثمانيه‌دن برذات اولوب (مناستر) جوارنده‌كى (فيلورينه) دندر . على الاصول اكمال تحصيلدن صوكره وطننده تأليف وتدريس ايله امرار حيات ايده‌رك (١٢٤٤) تاريخنده ارتحال ايلدى. زيارت ايتديكم قبر عاليلرى (قيشله) آرقه‌سنده‌كى مقابر مسلمينده‌در. علم منطقده‌كى اختصاصندن ناشى زماننده (منطق) شهرتيله بنام ايدى .

آثارينك طبعنه همت اولونماديغندن فضل وكمالى نسبتنده شهرت بولامامشدر . بو آثارك مطالعه‌سندن مظهه‌دن بر ذات عالى اولدقلرى آكلاشيلمقده‌در. كوروله‌بيلنلرى بروجه آتى‌در.

١ (شرح شفاء شريف) : درت جلد اوزره مرتب اولوب خط دستيله محرر نسخه‌سى (فيلورينه)ده طريقت نقشيه‌دن بابا افندى دركاهى كتبخانه‌سنده‌در .

٢ (حاشية البيضاوى) : تفسير (بيضاوى)نك نبأ جزئنه دائر اولوب بونكده برنسخه‌سى (فلورينه) مفتىٔ سابقى فضلاى زمانه‌دن (على) افندينك كتبخانهٔ خصوصى‌سنده موجوددر.

٣ (نظيرهٔ شمسيه) : علم منطقدن بين العلماء متداول اولان (شمسيه)يه نظيره‌در . بونكده بر نسخه‌سى على افندى‌ده‌در .

٤ (تبشير الملوك فى احسن السلوك) : ٥ تفسير (ان الله يأمر بالعدل والاحسان) : هر ايكيسنى‌ده سلطان محمود ثانى‌يه تقديم ايده‌رك مظهر تلطيف شهريارى اولمشدى. نسخه‌لرى كذا على افندى‌ده‌در .

٦ (بى‌نقط قصيدهٔ نعتيه) : عربى العباره (٥٣) بيت اوزره نظم ايتديكى بونعت شريفى اخيراً شرح ايتمشدر . بر نسخه‌سى كتبخانهٔ عاجزى‌ده واردر .

٧ (رساله فى حق الشيوخ) : خط دستيله محرر نسخه‌سى طرف عاجزيدن (مناستر) كتبخانه‌سنه اهدا قيلنمشدى .

٨ (رساله فى حق الاجتهاد)
٩ (رساله فى سنة العصر) } على افندى ده
١٠ (شرح عوامل)
١١ (رسالة من لعقائد) بر نسخه‌سى اسعد افندى كتبخانه‌سنده واردر .
١٢ (رسالهٔ وباوطاعون) مستولى خسته‌لقلرك هويتيله فرار وعدم فرارك كيفيت جوازينه دائردر . ١٣ مفصل حليهٔ شريفه

ملا خليل سعردى

فحوللدن بر ذات عالى اولديغنه آثارى شاهددر . مولداً [جزانى] در بدايت تحصيلده پدرى ملا حسينك دلالتيله معرفتنامه صاحبى ابراهيم حقى افنديك دعاسنه مظهر اولمشدر . كردستان افاضلندن اكمال تحصيلدن صكره [سعرد]ده نشر علوم وتأليف آثار ايله امرار حيات ايدرك [١٢٥٧] تاريخنده ارتحال ايلدى . آثار فاضلانه‌لرى بروجه آتيدر .

(١) تفسير تبصرة القلوب فى كلام علام الغيوب (٢) تفسير آخر الى سورة الكهف (٣) ضياء قلب العروف فى التجويد والرسم وفرشى الحروف [منظوم]

(٤) شرح على منظومة الشاطبى فى التجويد . (٥) محصول المواهب الاحدية فى الخصائص والشمائل الاحمدية . (٦) تأسيس فواعد العقائد على ماسخ من اهل الظاهر والباطن من العوائد (٧) ملخص القواطع والزواجر . (٨) كتاب فى اصول الفقه الشافعى (٩) كتاب فى اصول الحديث (١٠) زبدة مافى فتاوى الحديث (١١) مختصر شرح الصدور فى شرح الموت واحوال القبور (١٢) منهاج السنة فى آداب سلوك الصوفيه [منظوم] (١٣) نبذه من المواهب المدنية فى الشطحيات والوحدة الذاتية (١٤) نهج الانام فى العقائد (منظوم) (١٥) كتاب العقائد باللغة الكردية [منظوم] (١٦) شرح على قصيدة الهمزية (١٧) رسالهٔ صغيره فى المعفوات (١٨) ازهار الغصون من مقولات ارباب الفنون (١٩) القاموس الثانى فى النحو والصرف والمعانى (٢٠) رساله فى علم المنطق (٢١) رساله فى المجاز والاستعاره (٢٢) رساله فى علم آداب البحث والمناظره [منظوم] (٢٣) رساله فى الوضع (٢٤) المنطوق الزمردية نظم تلخيص المفتاح (٢٥) منظومه فى مولد النبى [صلعم]

مقصود افندى

عصر اخير فضلاسندن بر ذات [سليمانيه] ليدر (ارضروم) ده اختيار اقامت ايلدى .

[حاشيهٔ تفسير قاضی‌الی سورهٔ عمران] [شرح شافيه] [شرح كلمهٔ توحيد] كبی آثاری واردر .

مصطفا بن محمد كوزلحصاری :

علمای نقشبنديه‌دن بر ذات اولوب مولداً « بولدان » ليدر خادمی مرحومك مخدومندن اكمال تحصيلدن صكرا اولا « بولدان » ده مؤخراً « آيدين » ده اختيـار اقامتله تدريس وارشاد ايله مشغول اولدی . علم اصول فقهدن مولانا خادمی‌نك (مجامع الحقايق) نی (منافع الدقائق) اسميله شرح ايتـديكی كبی « بولدان » ده ايكن مشهور « حلبی » يه‌ده « حلية الناجی » اسميله مكمل برحاشيه يازمشدر كه هرايكيسی‌ده مطبوع اولوب بين العلما متداولدر . برده غير مطبوع مفصل مجامع شرحی واردر . « ١٢٥٣ » تاريخنده (آيدين) ده ارتحال ايدرك « تيره‌قاپيسی » قبرسـتاننه دفن ايدلدی . « بولدان » ده ايكی دفعه اعطـای اجازه‌يه موفق اولمشدر . تفسير « قاضی بيضاوی » يی‌ده علی طريق التدريس اتمام ايدرك اصول ختم اجرا الله‌مشدر . منسوب اولدقلری طريقت نقشبنديه‌دن برخيلی ذاوته اجازت ويرمشلردر. فقرا ايچون هراقشام مدرسه‌يه برسفره طعام كوندردكلری حالده كنديلری آرپه اكمكيله كفـاف نفس ايتدكلری متواتردر . كثير البكا ، مجاهد برذات ايديلر .

ملا افندی (ملا محمد امين افندی)

افاضلدن وتخصيص علم قرائت علماسندن برذات اولوب سابق الترجمه (عبداه ابوبی) نك مخدوميدر. طريقهٔ نقشبندی‌در. برمدت مجلس معارف رياستنده بولوندی (١٢٧٥) ده ارتحال ايدرك پدری يانـنه دفن ايدلدی . حفيدی ثابت افنديده كورديكم آثاری بروجه آتيدر . (١) ترجمة الاريب فی ايضاح الجمع والتقريب (٢) عمدة الخلان فی ايضاح زبدة العرفان (٣) تحفة الامين فی وقوف القرأن المبين (سجاونده دائردر) (٤) سـلسله ائمهٔ قرا (٥) تحفة التجويد (٦) تحفة الكتاب فی ايضاح الرسم والخط (٧) حديقة الرياحين (نقشی وخلوتی سلاسلنی مبين‌در) (٨) مناقب الخالديه (حضرت خالد بن زيد الانصاری)نك مناقبنی مبين اولوب مطبوعدر . (٩) كلشن مشايخ سلاطين بيك تاريخندن ابتداً (سلاطين جوامعنده‌كی كرسی شيخلرينك تراجم احوالنی مبين‌در) (١٠) مجموعهٔ وفيات (تخصيص مشايخ علمانك مختصر متراجم احواليله سلاطين وزرانك جداولنی مبين‌در .

مصطفی توفيق افندی :

(كوپرو) قضاسنك (ميشه‌لی) قريه‌سندن اولوب (ايكيجی زاده) ديمكله معروف فاضل

برذاتدر. تحصيلنى قيصريه ، استانبولده اكمال و درس امتحاننده اثبات فضيلت ايده‌رك وطننه عودتله تدريس وافتاايله امرار حيات ايله‌دى (١٢٧١) ده ارتحال ايتدى. (قصيدهٔ برئه) ئى (عمدة العقائد على برئة القصائد) ناميله نحودن (اظهار)ى‌ده (امتحان) اسميله شرح ايتمش و (عرضحال القضاة) ناميله‌ده منظوم براثر تأليف ايله‌مشدر .

محمد افندى « حاجى حمزه زاده » :

عصر اخير علماسندن برذات اولوب (موغله) ليدر مشهور و دينى مصطفى افندى مرحومدن اخذاجازت ومملكتنه عودتله نشر علمه موفق اولدى .

(١٢٨٣) تاريخنده (موغله) ده ارتحال ايدرك قورشـونلى جامعشريفى خطيره‌سنه دفن ايدلدى علم فرائضدن مكمل بر جدولى علم منطقدن اقيسه‌يه دار جداولى واليوم (مغله) مفتيسى بولنان مخدومى افندى‌يه خطاباً (سنبل زاده) نك (لطفيه) سى طرزنده منظومه‌سى واردر مشهور (پالابيق) افندى صاحب ترجمه‌نك بويوك دايسى‌در .

محمد افندى (حاجى) :

فضلادن برذات اولوب (شرقى قره‌اغاج) ليدر بدايت تحصيلى رشدى احمد افندى‌دن نهايتى وبدينى مصطفى افنديدندر . مملكتنده يكرمى يدى سنه مفتيلك ايتمشدر. (١٢٩٠) تاريخنده حجدن عودتنده (سويش) ده ارتحال ايله‌دى. اثارى فرائضدن (توفيق الاقوال) ايله حروف هجا ترتيبى اوزره قواعدعربيه‌يى مبين (اتحاف الاسلاف لاخيار الاخلاف) و (رسالهٔ مؤنثات سماعيه) اولوب بونلردن يالكز مؤنثات رساله‌سى مطبوعدر .

مصطفى افندى (ميخاليجيقلى حاجى مصطفى افندى)

فضلادن منور الافكار برذات اولوب (ميخاليججيق) قضاسى قراسندن (صارى يار)قريه‌سندندر. تحصيل وتصنيفى (استانبول) ده‌در. انكليزلر معيتنده (قريم) سفرينه اشتراك ايله‌مش وبعدالعودة برسياحتنامه يازمشدر. بايزيد جامع شريفنده تدريسه باشلامش وتصديقاته قدراوقوتمش سه‌دها كماله عمرى مساعده ايتمه‌دى و (١٣٠٠) سنه‌سنده ارتحال ايله‌دى. (ايوب) جوارنده (كاشغرى) تكيه‌سى قربنده (صفوت پاشـا) دركاهنه دفن ايدلدى . طريقت نقشبنديه مشايخ كرامندن

(عبداما كملی) دن منتسب ایدی. آثاری: (١) شرح شواهد نتایج الافكار مع الاظهار مطبوعدر (٢) انكشاف الازهار فی مسألة الاظهار (٣) شرح شواهد الكافیة والجامی مطبوعدر (٤) رسالهٔ استسقا (٥) رسالة التشبیه الواقع فی لصلوة علی النبی علیه السلام (٦) رسالهٔ محذوفات القرآن (٧) وجدان المقصود عن قول صاحب المقصود (٨) رسالهٔ امتحانیه (٩) عمدة الاحكام فی اركان الاسلام (١٠) امثلهٔ جدیده « مطبوعدر . » (١١) تكملة البناء (مطبوعدر) (١٢) ترجمهٔ شروط صلوة (١٣) خیر الامور فی زیار القبور (١٤) مبدأ الحساب لمبتدی الطلاب (١٥) شیقا سیاحتنامه سی (١٦) توركجه زبدة البیان (مطبوعدر) (١٧) شرح علی رسالهٔ واسطه للفاضل كلنبه وی (١٨) سرگذشت فقیر (ترجمهٔ حالنی محتویدر) بونلردن باشقا (مثنوی) دن درت بیت شرحی، قره باش تجویدینك فارسی یه ترجمه سی و سـائره كبی رسائلی ده واردر. لسان عثمانی نك صرف ونحوینه دائر یازمغه باشلادیغی اثرینی اكماله موفق اولامامشدر السنهٔ غربیه دن بر درجه یه قدر انكلیزجه یه آشنا ایدی.

مختار احمد ملا بك (شیخ الاسلام)

صدر اسبق قوجه یوسف پاشازاده محمود بكك مخدومی درویش نهاد فاضل بر ذاتدر (١٣٠٠) تاریخنده ارتحال ایدرك (اسكدار ده) (عنادیه) محله سنده كی (جلوتی) درگاهنده شیخ یوسف افندی تربه سنه دفن ایدلدی آثار مطبوعه لری :

(١) تحفة المختار تفسیر جلالین حاشیه سی (جمل) ك تلخیصیدر

(٢) شرح قصیدهٔ بانت سعاد

(٣) شرح رسالهٔ شیخ رسلان دمشقی من التصوف

مسعود افندی

علم فقه متخصصلرندن بر ذات اولوب (قیصریه) لیدر بر مدت مملكتی مفتیلكنده دخی ایفای خدمت ایله دی سـابق الترجمه حاجی طورون افندیدن مجازدر. مؤخراً درسعادته كله رك خدمهٔ شاهانه وموسیقهٔ همایون عربی معلملكنه تعین اولوندی . (١٣١٠) ده ارتحال ایدرك (یحیی افندی) درگاهی خطیره سنه دفن ایدلدی (مرآة مجله) اسمنده كی اثر مطبوعی علم فقهده كی اختصاصنه دالدر .

....

(موساجلی زاده محمد سعید افندی) :

وسعت معلومات و جودت قریحه ایله معروف بر فاضل اولوب « اقحصار » لیدر . علوم عربیه‌یی پدرندن بالاکمال « اقحصار » ده نشر علوم ایله مشغول اوله‌رق اوچ دفعه اعطای اجازه‌یه موفق اولدی . «١٣٢٠» تاریخنده « اقحصار » ده ارتحال ایدرك « اوزون طاش » مزارستاننده پدریله « شیخ احمد رومی » آره‌سنه دفن ایدلدی قوتلی طبیعت شعریه‌سی‌ده واردر . آثارندن مطبوع اولانلر :

(١) علم آداب مناظره‌دن « طاش کوپرولو » رساله‌سنك شرحی (٢) علم منطقدن قیاس موسویه شرحی. (٣) علم حدیثدن (منهاج النجاح الی معراج الفلاح) (٤) جواهر العقائد اسمیله شیخ ابراهیم حقیٔ ارضرومینك (خدا ربم نبیم حقا) منظومه‌سنك شرحی غیرمطبوع اولانلر:
(١) عندلیب المجالس (٢) درة الواعظین شرحی قرة الناظرین (٣) علم اصولدن مجامع اوزرینه حاشیه (٤) علم منطقدن درالناجی اوزرینه حاشیه (٥) علم آدابدن ولدیه‌نك نظماً ترجمه‌سی (٦) علم وضعدن دده جنكی‌نك وضعیه رساله‌سنه شرحی (٧) (بهجة الشهداء) اسمیله (محتشم کاشانی)نك مشهور آفاق اولان مرثیه‌سنك نثراً ونظماً ترجمه‌سی .

مرحومك قدرت شاعرانه‌سنه دلالت ایتمك اوزره شاعر مشهور نفعی‌نك قصیدهٔ مشهوره‌سنی تخمیس واديسنده قصیدهٔ طویله‌سی مقدمه‌سی درج ایدلدی .

بارگاه ای جهانك داور سعد اختری
صانكاه ای جهادك رستم جنكاوری
بیك پاشا ای کارزارك قهرمان حیدری
آفرین ای روزکارك شهسوار صفدری
عرشه آص شمدنکری تیغ ثریاجوهری

مصطفی کمال بن محمد شریف افندی (ارضرومی) :

مملکتنده تحصیلدن وعلمی بعض مأموریتلردن صوکره شامه هجرت وبرخیلی تألیفاته موفق اوله‌رق (١٣١٧) ده داراخرته رحلت ایله‌دی. آثاری آتی‌ده محرر اولوب بعضیلری مطبوعدر.
(١) ایمان کامل
(٢) المواردالکمالية
(٣) هدیة المستهام فی مدح خیرالانام

(٤) حل العقدة فى تشطير البردة
(٥) التحفة الانيقه فى مولد سيد الخليقة
(٦) السوانح الكمالية على حكم الشاذلية
(٧) الاذواق الكمالية
(٨) وسيلة الفنون فى نظم السلوك وسائره‌در .
مذهباً حنفى طريقةً قادرى‌در .

ن

نور الدين حمزهٔ ابدينى « كوچوك نور الدين »

علم وعرفانله تزيين ذات و صفات ايلمش برفاضل اولوب (آيدين) ليدر . علوم رسميه‌يى (قاضى‌زاده) دن بعدالتعلم (بروسه) ده (حمزه بك) مدرسلكنه تعيين اولوندى . برمدت صوكره مولانا (ابوالسعود) ك

لمن الديار تضعضعت اركانها
وانقض فوق عروشها جدرانها

مطلعلى قصيده‌لرينى شرح ومولاناى مشاراليهه تقديم ايدرك تعين ايدن فضلنه مكافاةً (ملاخسرو) مدرسلكنه نصب ايدلدى . بوراده (٩٧٩) تاريخنده زوجه‌سى مكريله شهيداً ارتحال ايله‌دى . اعاظم رجال خلوتيه‌دن سابق الترجمه (نورالدين زاده) يه انتساب ايده‌رك تصفيهٔ باطن ايتمشدى علم معانى‌دن طريق مجده ايكن تأليف ايتديكندن ناشى (مسالك) اسمنى ويرديكى اثرينى بعدالعودة (هوادى) اسميله شرح ايتمشدر .
(١٢٠٥) تاريخلرنده آيدين‌ده مدرس اولان (قرا ابراهيم افندى) ده فضلادن بر ذات اولوب (كوكب الانور فى الفاظ الفقه الاكبر) اسمنده براثرى واردر. آيدينده مدفوندر .

نصير الدين نبى به مرسل التوقادى :

افاضلدن بر ذات اولوب (توقات) ليدر . (كتاب فصول المفصل فى علم التذكير من نوع الحديث وفن التفسير) اسمنده‌كى اثر فاضلانه‌سى سورهٔ فاتحه ايله (قصار مفصل) تعبير اولونان وسورهٔ (بينه) دن آخر قرآنه قادار اولان سوره‌لرى تفسير وموعظه طرزنده ترتيب ايله‌مشدر .

عبارەسنك متانتندن فاضل ونقلياتندن متضلع وبعض اشعار عربيەسندن علم ادبه منتسب برذات اولديغى منفهمدر ٢٥٠ بويوك ياپراقدن متشكل اولان بو اثرك (١١٤٣) تاريخنده (آطنه) ده يازلمش بر نسخەسى كتبخانۀ عمومى‌ده واردر . آثار سائرەسيله تاريخ وفاتى و مدفننه اطلاع حاصل اولامادى .

(نصوح نوالىٔ اقحصارى)

فضلاى ادبادن بر ذات اولوب (اقحصار) ليدر. تحصيلنى مغنيسا ودرسعادتده اكمالدن صوكره برمدت تذكرەجيلك خدمتيله شرق سفرنده بولنەرق درسعادته بعدالعودة بعض مدارسده تدريس علوم ايله مشغول اولدى. بواثنالرده وفات ايدن (عزمى) افندى يرينه شهزاده سلطان محمده معلم تعيين بيوريلەرق شهزادۀ مشارالبهك (مغنيسا) واليكنه تعيينى جهتيله برابرجه «مغنيسا»يه كلدى . بوراده خدمت تعليم ايله مشغول ايكن ١٠٠٣ تاريخنده ارتحال ايلدى .

(حجةالاسلام) (امام غزالى) نك معرفةالنفس، معرفةالرب، معرفةالدنيا، معرفةالعقبى‌دن باحث فارسى‌العباره درت‌عنوان اوزره مرتب اولان اخلاقى وتصوفى (كيمياء سعادت) نى ترجمه ايتديكى كبى حكيم شهير (ارسطو) نك (كتاب‌الرياسة والسياسة) اسمندەكى اثرينى‌ده شهزادۀ مشاراليه نامنه اون آلتى باب وبرتكمله اوزره توسيعاً ترجمه ايدرك (فرحنامه ـ اخلاق نوالى) تسميه ايلمشدر . (اخلاق محسنى) نى‌ده ترجمه ايتمشدركه نسخەسى ايوبده (خسرو پاشا) كتبخانەسنده واردر .

نوراه شيروانى

فضيلت صاحبى برذات اولوب فحول علمادن (عبدالرحيم شروانى) حفيديدر بروسەده مدرس ايكن (١٠٦٥) تاريخنده وفات ايلدى . على پاشا جامعى حظيرەسنده مدفوندر آثارى (تعليقات على‌البيضاوى) (شرح تلخيص) (شرح فقه اكبر) وسائرەدر . احبار يهوددن خاكى‌نى بالالزام اهتداسنه سبب اولمغله بوبابدەكى مباحثى‌ده رسالۀ مخصوصه هيئتنده تحريرايله‌مشلردر.

خاكى محمد افندى استانبولده (خاصكوى) محلەسنده (خاخام) ايكن هدايت ربانيه ايله اهتدا ايدەرك ذاتاً علوم عربيەيه مراقى دولاييسيله از وقتده زمرۀ علما و شعرادن اولدى (١٠٧٨) ده ارتحال ايتدى .

نعت آنی زادهٔ طبعیدر

شاه اقلیم رسالتدر معظم پادشاه : نازنین رب عزت بندهٔ خاص‌اله :
خاکپایی اولمایان بولماز جناب حقه راه : انکیچون خلق اولوندی نه فلکله شمس وماه :
سلموا صلوا علی بدرالدجی شمس الهدا : نور حقدر مصطفی محبوب درکاه خدا :

نوح بن مصطفی « قونوی »

فضلا وفقهادن معلومات واسطه صاحبی بر ذات اولوب یوزه قریب اسامی مؤلفاتی (بیروت) ده مطبوع (عقود الجوهر) ده مندرجدر. مولداً (آماسیه) لیدر. اکمال تحصیلدن صکره برمدت قونیه ده مفتیلك ایتدی. همشهریسی آماسیه‌لی عمر پاشا مصر والیلکنه تعیین اولوندیغی زمان برابرینه آله‌رق مصره کوتوردی بوراده (١٠٧٠) تاریخنده عازم دار آخرت اولدی طریقت خلوتیه‌یه منتسب ایدی. (قرافهٔ کبری) دنیلن قبرستانده مدفوندر آثاری (رسالة فی الفاظ الکفر) (راحة الاشباح فی الارواح) (البلغة المترجم فی اللغة) (الفوائد المهمة فی اشتراط اسلام اهل السنة) (فضائل جهاد) (عمدة الراغبین فی معرفة احکام الدین) (الکلام المسنون لبیان مسائل المبسون) (الصلات الربانیه) (المقالة الکریمة فیما یجب علی المنقل بالنحریمة) (الفوائد المهمة فی بیان اشتراط التبری فی اسلام اهل الذمة) (رسالة فی الفرق بین الحدیث القدسی والقرآن والحدیث النبوی) (رسالة فی الصلواة الخمس) (مطلع البدر فی فضائل لیلة القدر) (خلاصة الکلام فی بناء بیت الله الحرام) (مرشد الهدی فی حق ابوی الرسول)

١٠٠٠ تاریخی اوائلنده مؤلف تورکجه [بستان قدسی وکلستان انسی] مؤلفی [نوح بن مصطفی] دیکر بر ذات معارف سماتدر .

[نورالله بن شریف مرعشی]

زمرهٔ قضاتدن فاضل بر ذات اولوب [١١٠٥] ده درسعادتده ارتحال ایتدی آثاری : [شرح علی کشف الحق لفضل بن روز بهان بقلیٔ شیرازی] [مجالس المؤمنین] [نورالفتاوا] (مصائب النواصب) (انس الوحید فی تفسیر آیة العدل والتوحید) در .

(نثاری علی افندی)

علوم آلیه وعلمیهٔ عربیه‌ده صاحب رسوخ [محییٔ قیصری] عنوانی حائز برفاضل اولوب

[اقسرای]لیدر بر مدت مفتیلکده دخی بولوندی . [١١١٠] تاریخنده درسعادتده وفات ایلدی ادرنه قپوسی خارجنده مدفوندر بر نسخه‌سی نور عثمانیه کتبخانه‌سنده موجود اولان [فوائد العلیه] اسمنده تورکجه فتواسیله [قاضی‌میر] [ولاری] اوزرلرینه حاشیه‌سی وبر خیلی تعلیقاتی واردر . مفتیلك کندوسندن صکره مخدومی اولوب [١١١٩] ده وفات ایدن علما و شعرادن [محمد بلیغ] افندی‌یه توجیه اولونمشیدی [١١٧٠] کسور تاریخلرنده ارتحال ایدن حفیدی محمد افندی‌ده فضلادن برذات اولوب [حاشیه علی‌الخیالی] [حاشیه علی‌الحسینیه] [شرح آداب برکوی] [مجموعة النفاسیمه] کبی آثار و (کفایة العقول والنقول) اسمنده (ملتقی) شرحی واردر .

نظیرا ابراهیم افندی

زمرۀ قضاتدن واصحاب علم و قلمدن برذات عرفانسمات اولوب (ادرنه) لیدر . تحصیلنی بعدالاکمال بر مدت تدریسله‌مشغول اولدقدن صکره سلك قضایه سالك اوله‌رق مقتضای مسلك برخیلی سیاحت ایله‌دی . بولوندیغی محللرده بر نهج شرع شریف ایفای وظائف شرعیه ایتمکله برابر اسملری آتیده محرر مختلف موضوعلرده برچوق آثار مفیده تألیفنده‌ده بذل مقدرت ایتدی .

مسلك قویم تصوفه‌ده منتسب اولوب اکمال سلوکلری حضرت (سزائی کلشنی) دندر .

فضلای قضاة و مشاهیر شعرادن (کامی محمد) افندینك برادر زاده‌سیدر . تاریخ ارتحالی (نظیرای ادیب) ترکیبنك دلالتی اولان (١١٨٨) سنه‌سیدر. مدفنی حقنده‌کی روایات یکدیکرینه مباین اولوب مشهور (حدیقةالجوامع) مؤلفی (حافظ حسین ایوانسرایی) نك مجموعۀ وفیاتنده (ادرنه‌ده) ده ارتحال ایتدیکی محرر اولدیغی کبی بعض ذوات‌ده (اسکی زغره) ده انتقال ایتدیکنی روایت ایدیورلر . ادرنه‌لی (حبری عبدالرحمن) افندینك (انیس المسامرین) اسمنده‌کی (ادرنه) تاریخنی پك چوق علاوات ایله اوچ جلد کبیر اوزرنده تذییل ایدن زمانمز ارباب دانشندن (ادرنه)لی (بادی احمد) افندی مرحومك (ریاض بلدۀ ادرنه) نامنده‌کی اثر مهمنده دخی صاحب ترجمه‌نك مدفنی حقنده ذکر ایدیلن مواقع تعداد ایدلمکله برابر (کسریه) ملحقاتندن (خورپشته) اولمق احتمالی‌ده مذکوردر. مطالعه کذار عاجزی اولان خط دست فاضلانه‌لریله محرر بویوك بر مجموعه‌لرنده رسائل آتیه‌دن (١٦) سی مندرجدر :

(١) — رسالۀ احادیث قدسیه

(٢) — رسالۀ اربعین علی کلمتین

(٣) — رسالۀ احادیث اربعین ثلاثیه

(٤) — قوسيه با احاديث شريفه و ابيات لطيفه درتير اندازى

(٥) — منجى الملال و موصل الكمال (عبادات بدنيه و اشارات معنوية عبادادن باحثدر)

(٦) - لطائف امام اعظم — امام مشار اليهدن منقول مسائل لطيفه‌يى مبين‌در)

(٧) — رسالهٔ نعوت شريفه : (توركى وفارسى‌در)

(٨) — معميات منظومه : (اسماء حسنى ، اسماء محمدى، اسماء انبيا ، اسماء صحابه، اسماء مشايخى جامعدر)

(٩) — ترجمهٔ قصيدهٔ منفرجه : (منظومدر)

(١٠) — ترجمهٔ رسالهٔ اطوار سبعه

(١١) — انسان‌نامه : (معرفة نفسه دائراولوب تاريخ تأليفى (حسن خاتمه) تركيبنك ناطق اولديغى (١١٦٤) سنه‌سيدر .

(١٢) — شرح قطعهٔ (عينان عينان لم يكتبهما قلم . . .)

(١٣) — شرح غزل مولانا (هست اقاى عاشقان بقره بقوا بقو بقو)

(١٤) — شرح غزل نيازىٔ مصرى (اول نه كثرتدركه آنك حدى يوق پايانى يوق)

(١٥) — منظومهٔ اخلاقيه

(١٦) — بيان روح با اقوال صحيحه

(١٧) — بهجة‌ابرار ولمعة‌الاسرار : (علم محاضراته دائرتركجه براثر اولوب خط دستيله محرر نسخه‌سى طرف عاجزانه‌مدن (ادرنه) ده (ولى دده) درگاه شريفى كتبخانه‌سنه اهدا قلنمشدر .

(١٨) — تحفهٔ گلشنيه

(١٩) — تحفة‌اللطائف فى‌النوادر والامثال والغرائب

(٢٠) — جامع‌المعجزات

(٢١) — تحفة‌الزوراء : (بغداد قاضيلغنده بولوندقلرى زمان تاليف ايتدكلرى منظوم بر اثردر .

(٢٢) — رسالة‌الفروق : (فروق حقى طرزنده‌در)

(٢٣) — مختصر تاريخ عثمانى

(٢٤) — مختصر تاريخ ادرنه (انيس المسامرين‌دن اختصار ايدلمشدر)

(٢٥) — ترجمهٔ جامع‌الحكايات

(٢٦) — ديوان : (خط‌دستيله محرر نسخه‌سى باغچه قاپيسنده(حميديه)كتبخانه‌سنده‌در)

(٢٧) — مجموعهٔ مکاتب : قسم اعظمی حضرت سزائی ایله اولان مکتوباتی حاویدر.
(٢٨) — شرح غزل اصولی (ای حقیقتدن خبردارم دین مولی نه‌در) .

بر نعمت شریفندن :

در لطفك بزه دارالامانـدر یارسول‌الله　　سعادت رأفت آنده وایکاندر یارسول‌الله
ترحم ایله لطف ایله نظیرادردمندکدر　　شفاعت التماس ایلر زماندر یارسول‌الله

(٢٩) — بیان حروف تهجی : حروفك معنای لغوی واستعمالیلری وقرآنده‌کی مقداری وعلم تجویدده‌کی اوصافی وفارسی‌ده‌کی معنالری ونجومده‌کی وظائف استعمالی وخواص مخصوصه‌لرندن باحثدر.

نجیب عبدالله افندی . [خواجه]

مترجم قاموس [عاصم] افندی مرحومك استادی اولوب [عینتاب] لیدر . اواخر عمرنده مدینهٔ منوره‌یه هجرت و (٢١٩) ده (تبوك) (عاصی خرما) نام محلده دار بقایه رحلت ایلدی آثاری (شرح شفاء شریف المسمی بکنزالوفاء فی شرح الشفاء) (شرح شمائل شریف (شرح دورالاعلی للشیخ اکبر)) شرح مفاتیح الدریة (شرح عرائس خادمی) ایله منظومهٔ (نظم نفیس) (شرح مجامع للخادمی) (شرح رسالهٔ وضعیه) وسائره‌در اشبو آثاردن (دورالاعلی) (مفاتیح الدریة) (عرائس) شرحلرینی حاوی اولان برمجموعه (یحیی افندی) کتبخانه‌سنده واردر .

(نعیمی خلیل افندی) .

زمرهٔ مؤلفیندن برذات اولوب مولداً (قونیه) لیدر . (مستجی زاده) لقبیله بنام ایدی . اکمال تحصیلدن صکرا مدت مدیده (مغنیسا) ده نشرعلوم وافتا ایله مشغول اولدی . (١٢٣٠) تاریخنده مغنیساده ارتحال ایدرك (اولو مزارلق) ده دفن ایدلدی آثاری غیر مطبوع اولوب بروجه آتیدر :

[حاشیه علی البیضاوی] [حاشیه علی التهذیب] [حاشیه علی الخیالی] [حاشیه علی المختصر] [حاشیه علی رسالهٔ استعاره للقاز آبادی] [حاشیه علی رسالة الوضعیه] [شرح العوامل] [حاشیه علی رسالة التوحید للبرکوی] در .

نیازی شیخ اسماعیل افندی

[شومنی ـــ شمنی] قراسندن [قره‌أحدلر] قریه‌سندندر. عثمان بازاری قصبه‌سنده مدفوندر. آثارینك باشلیجه‌سی : [شرح اظهار] [شرح کافیه] ایله مخارج حروفی اصوات طیور وحیواناته تطبیق یولنده [رساله‌ٔ تجوید] و [شرح وصیتنامهٔ برکوی] و [شرح تعلیم المتعلم] در. تلامیذندن وهمشهریلرندن اولوب (۱۳۱۲) ده (ادرمید) یاقیننده‌کی (حاوران کبیر) قریه‌سنده وفات ایدن حسین حسنی افندی‌ده علمادن برذاتدر. آثاری : عقائددن بر متن ایله (خلاصة النحو) در. (رفع الاستار فی حل متعلقات الاظهار) اسمنده اولان اظهار شرحی دقمهٔ ثانیه اوله‌رق طبع اولونان عبدالله ایوبی‌نك شرحی کنارنده طبع اولونمشدرکه مفید مختصر برشرحدر.

« و »

وانقولی محمد بن مصطفی الوانی

افاضلدن بر ذات اولوب اکثر علومده باخصوص فقه، و ادبیاتده بهرهٔ کلیسی وار ایدی. مدینهٔ منوره قاضیسی ایکن [بحر معرفت] ترکیبنك دلالت ایتدیکی بیك تاریخنده وفات ایلدی. وانقولی اسمیله بنام (صحاح جوهری) ترجمه‌سیله امام غزالینك فارسی العباره [کیمیای سعادت] نامنده‌کی علم اخلاق وتصوفه متعلق اولان اثر کبیر و مقبولنك ترجمه‌سی آثارینك باشلیجه‌لریدر. اشبو آثاردن (ترجمهٔ صحاح) (وانقولی) نامیله معروف اولوب برنجی دفعه (۱۱٤۱) تاریخنده ایکنجی دفعه‌سنده (۱۱٦۸) ده طبع اولونمشدرکه علوم عربیه و ادبیه ایله متوغل ذواتك معلوم و مقبولیدر. لغویوندن بر قسمی بعض خصوصده (صحاح) ی (قاموس)ه ترجیح ایدرلر. (ترجمهٔ کیمیای سعادت)ك مطبوع اولان تصوف فصلنك بوذاتکمیدر یوقسه (نوالی) نکمیدر تحقیق ایدیله‌مدی (نقدالدرر) اسمنده‌کی (درر) حاشیه‌سیله (ترجیح بینات) (حاشیهٔ فرائض سیدی)ده جملهٔ مؤلفاتندندر طبیعت شعریه‌سنه‌دال اولان قطعهٔ آتیه‌یی مدینه‌ده انشاد ایله‌مشدر. وسیله نامیله امام علی‌یه منسوب اولان اثری‌ده (مفتاح النجاح) اسمیله شرح ایتمشدرکه بر نسخه‌سی (آیاصوفیه) کتبخانه‌سنده‌در. (نقدالدرر)ك‌ده بر نسخه‌سی بوکتبخانه‌ده موجوددر.

بودر آیین عرب بر قومك اولسه سیدی
آز اولورکه قبری اوزره بنده ازاد اولمایه

سنکه فخرالانبیا وسیدالکونین سن
حاش لله قبرکه یوز سورن آزاد اولمایه

وصالی محمد افندی

موالیٔ کرامدن فاضل بر ذات اولوب نیکده‌لیدر . متقاعداً کوتاهیه‌ده اختیار اقامت ایله‌مشدی (١٠٥٦) تاریخنده اوراده وفات ایتدی غیر مطبوع قیافت نامه‌سی و قصیدهٔ برئه‌یه مکمل بر شرحی طبیعت شعریه‌سی واردر . سلطان سلیم ثانی معاصری (مصطفی بن اوره‌نوس)ك‌ده قیافتنامه‌سی واردر .

وارداری شیخزاده محمد افندی

[واردار یکیجه] سندن یتیشن فضلادن وصهریهٔ غازی اوره‌نوس بك احفادندن اولوب (١٠٥٧) تاریخنده بروسه قضاسندن مغرولاً استانبولده وفات ایلدی . سلطان سلیم قربنده قوغه‌جی دده مسجدی حظیره‌سنده مدفوندر . پدری شیخ علی افندی سابق‌الترجمه (امی سنان) خلفاسندندر .

آثاری : غیر مطبوع اولوب بونلردر : تفسیر کبیر طرزنده (سورهٔ مائده) یه قدر تفسیر شریف ایله (تعلیقات علی البیضاوی) (حاشیهٔ درر) (منشآت) درالسنهٔ ثلثه‌ده انشاد نظمه‌ده مقتدر ایدی بر بهاریه‌سی مطلعندن :

نه‌در بو رسم دلارانه‌در بو نقش ونکار
که‌طرح ایتدی چمنزاره نقشبند بهار
مداد سبزله یازدی صحیفهٔ چمنه
دبیر صنع خدا فانظروا الی آثار

وفائی محمد اسکداری

ارباب علم ودانشدن وعلوم غریبه‌نك تخصیص وفق ونجوم شعبه‌سی متخصصلرندن بر ذات اولوب (اسکدار) لیدر . سنه‌لرجه بلاد عربك سوریه و مصر قطعه‌لرنده سیاحتله اکتساب علم و فضیلت ایله‌دی . آثاری غیر مطبوع اولوب کوروله‌بیلنلری بروجه آتی‌در :

(١) ترجمهٔ مناقب سیداحمدی (١٠٢١ تاریخنده خطهٔ مصریه‌ده ایکن توسیعاً ترجمه ایتمشدر)

(٢) ترجمهٔ سرالمکتوم فی علم النجوم (اصل اثر امام فخرالدین رازی مؤلفاتندن اولوب اسمی کاشف المکتوم فی علم النجوم‌در . ١٠١٧ تاریخنده (شام) ده ایکن توسیعاً ترجمه ایده‌رك اسمنی (سرالمکتوم) تسمیه ایتمشدر)

وجدی احمد افندی

ارباب دلشدن بر ذات اولوب شهیددر. (١٠٤٣) تاریخنده ١٠ باب ٧٣ فصل اوزره مرتب ترکجه (زبدة الکلام فیما یحتاج الیه الخاص والعام) اسمنده کی اثرینك بر نسخه سی (فاتح) کتبخانه سنده واردر. (مفتاح السعادة فی الفقه) (حلیة الاولیا وروضة الاصفیا) (مرشد الهدی فی ترجمة الاحادیث) ایله (راحة الاشباح فی بیان الارواح) اسمنده یدی فصل بر خاتمه اوزره مرتب تورکجه براثری و (تحفة الذاکرین فی شان کلمة توحید) (روضة الصفا فی والدی المصطفی) نامارنده برر تألیفی واردر. طریقت نقشبندیه یه منتسبدر.

وانی محمد افندی

وان قربنده کی (خوشاب) دندر. ویانه بوزغونلغنده اردو واعظی ایدی. بو وقعه اوزرینه بروسه قربنده کی (کستل) قریه سنه نفی ایدیله رك (١٠٩٦) تاریخنده وفات ایتدی. بوراده آثار خیریه سندن مسجد مدرسه وعمارتی واردر. توحید قلوب اسلامیانه خدمت ایده مه ین سیاسته غیر واقف علمادندر موعظه دن (عرائس قرآن) ایله (رساله مبدأ ومعاد) (اعمال الیوم واللیل) در. بوغاز ایچنده کی قریه نامنه مضافدر اکابر دولته کوندردیکی مکتوبلرینی حاوی منشآتك بر نسخه سی آیاصوفیه کتبخانه سنده در. تلامیذندن آنقره لی اسماعیل بن محمدك ده (مفتاح الرحیم وکشف الکریم) اسمنده سورهٔ یوسف تفسیری واردر.

وهبی افندی (فرائضجی)

فضلادن فقیه بر ذات اولوب (سرایکوی) قراسندن (دعاجیلی) قریه سنده افندی اوغلو نامنده خاندانذن برینك معلمی در.

(١١٨٦) تاریخنده ارتحال ایلدی. قریهٔ مذکوره ده کی جامع شریف اتصالنده مدفوندر (هدیة الوهبی لروح النبی) اسمنده علم فرائضدن تورکجه بر اثرنده (دکزلی) ده سلطان محمود اولك همشیره سیله اصحاب خیراتدن بشیراغانك انشا کرده لری اولان فرائض خانه لرنده معلم اولدیغنی بیان ایدیور. هدیه امثله سی مقامنده اولمق اوزره براثری داها اولدیغی کبی «ترجمة الوهبی من علم الفرائض» اسمنده بر جلد کبیر بر تألیفی ده واردر که هر ایکیسی ده حمیدیه کتبخانه سنده موجوددر.

ولی الدین افندی

فاضل وفقیه برذات اولوب « آیدین » لیدر. اکمال نسخدن صکره مادام‌الحیات « اقحصار » مفتیلکنده ایفای وظائف شرعیه ایله‌دی . « فتاوای روشنی » اسمیله بر جلد اوزره مرتب فتاواسنك برر نسخه‌لری « مغنیسا » « وقرق آغاج» فتواخانه‌لرنده واردر. برده آدابدن حسینیه حاشیه‌سی اولدیغی « قره‌باش زاده ازمیری » نك اثرنده مندرجدر .

ویدینی مصطفی افندی

نشرعلمه موفق برفاضل کثیرالهمتدر. «١٢٧١» ده استانبولده ارتحال ایده‌رك « ادرنه‌قاپیسی » خارجنده « ابراهیم حلبی » یاقیننه‌دفن اولوندی ایکی‌دفعه‌ده یوزلرله‌طلاب علمه اجازت ویره‌رك حلقهٔ تدریسنده پك‌چوق فضلا یتشمشدر . تدریس بویوردقلری علوم عالیه‌وآلیه‌یه دائر ضبط اولونه‌بیلن تقریرات فاضلانه‌لرندن « مرآت » وساٸره‌یه دائر اولانلری اخیراً طبع اولونمشدر. مشهور تلامیذندن خواجه تحسین افندینك سویله دیکی تاریخ :

یازلدی اشك تحسین ایله تاریخ
وفات ایتدی ودینلی محقق

« لا »

لادقی محمد چلبی

سابق‌الترجمه عبدالمجید افندینك مخدومی اولوب ارباب علم و هنردن بر ذاتدر . سلطان « بایزید » ثانی‌نامنه منطقدن « زبدة‌البیان » اسمنده براثری اولدیغی کبی فن‌موسیقی‌دن « فتحیه » و(زین‌الالحان‌فی‌علم‌التألیف والاوزان) اسملرنده آثاری‌ده وارد. صوك اثرینی استانبولده تقدیم ایتمشدر. فتحیه‌یه دائر «کشف‌الظنون » ده براز ایضاحات مذکوردر .

لالی احمد افندی

مفتی‌الثقلین علامه ابن‌کمال مرحومك حلقهٔ تدریسنده یتیشن فضلادن اولوب (صاروخان)لیدر. اکمال تحصیلدن صوکره استاد فضائلنهادینك امروتنسیبلرینه اتباعاً مسلك‌قضایه سالك اوله‌رق

حسب الوظیفه بر خیلی سیاحت وبو وجهله ایفای وظائف شریعت ایلدی . آخر مأموریتی اولان (آماسیه) قاضیلکنده ایکن « ۹۷۱ » تاریخنده ارتحال ایتدی . علوم مدونه‌ده وباخصوص فقه ، فرائض ، ادبیات‌ده بهرهٔ کلی صاحبی اولدیغنه آثار فاضلانه و ادیبانه‌لری شاهد عادلدر . آثار مبحوثه غیرمطبوع اولوب کوروله‌بیلنلری بروجه آتی‌در :

«۱» مجمع المسائل الشرعیة فی‌علوم الدینیه « اسمی مسماسنه مطابق بر اثر دینی اولوب بر نسخه‌سی مغنیسا ملحقاتندن آق حصار کتبخانه‌سنده واردر »

«۲» ابناء‌النبی « بر نسخه‌سی خالص افندی کتبخانه‌سنده واردر »

«۳» امثله شرحی (« » » » «)

«٤» ترجمهٔ قصیدهٔ برده « منظومدر »

«٥» تحفة الخواص فی ترجمه‌درة الغواص « ادیب عربی امام حریری‌نك نحو و غلطات لغاتدن باحث اثر مشهورینك ترجمه‌سیدر »

«٦» دقایق المیزان فی‌مقادیر الاوزان « عروضدن بر اثر ادبی‌در »

«۷» ترجمهٔ قصیدهٔ تائیه « ابن فارض حضرتلرینك مشهور آفاق اولان قصیدهٔ عارفانه‌لرینك ترجمه‌سیدر »

«۸» مجمع القواعد ومنبع الفوائد « قواعد فارسیه‌یه دائردر »

«۹» قوانین صرف فارسی

«۱۰» علم فرائضدن بر متن متین « برده شرح یازمشلردر »

«۱۱» شرح محاکمات

السنهٔ ثلثه‌ده انشاد نظمه مقتدر ایدیلر . تخلصلری « لالی »در .

لالی حسن افندی

فضلا وارباب قلمدن بر ذات اولوب (مناستر)لیدر . اثاری بروجه‌آتی غیرمطبوعدر . « ترجمهٔ بحر الکلام من‌العقائد » « ترجمهٔ اخلاص الخالصه » « شرح کلمات امام علی » . برنجی ترجمه‌نك تاریخی (۱۰۲۲) سنه‌سیدر .

« ی »

یوسف بالی

مشاهیر علمادن اولوب « ۸۷۸ »ده بروسه‌ده وفات ایدن مشهور [ملایکن ـ ملایکان]ك

مخدومیدر . بروسەدە نشر علوم ایلە مشغول اولدی . «٨٩٥»دە ارتحال ایلە پدرینك مدفون اولدیغی ییلدیرم بایزید جامع شریفی قربندەکی عمارت یانندە معلمخانە حظیرەسندە دفن ایدلدی . [هدایە شرحی] اوائل تلویحە ، شرح مواقفك اعراض بحثنە حاشیەلری کتاب طهارتدن مستقل بر اثری واردرکە جملەسی غیر مطبوعدر . ٩٤٥ تاریخندە ارتحال ایدەرك جدی و صاحب ترجمە برادری یاننە دفن ایدیلن یوسف سنان الدین افندیدە فضلادن بر ذات اولوب شرح مواقف وتلویحە حاشیەلری ایلە بعض رسائلی واردر .

یوسف بن جنید (اخی زادە)

زمرۀ مصنفیندن بر ذات اولوب «توقات»لیدر . ملاخسرو واحمد قریمی‌دن تلمذ ایتدی . استانبولدە بر مسجد بنا ایدرك کتابلرینی‌دە بورایە وقف ایلدی . «٩٠٢» دە وفات ایلدی . مسجدی قربندە مدفوندر «هدایة المهدیین »تفسیر بیضاوی‌یە تعلیقاتیلە «ترجمۀ فرائض سراجیە » «حاشیە علی شرح الوقایة المسمی بزخرة العقبی » (قوس قزح) اسملرندە غیرمطبوع اثرلری واردر. «فتاوای قاضیخان » ی‌دە اختصار ایلەمشدر .

یار حصاری مصلح الدین مصطفی

سابق الترجمە بروسەلی خواجە زادەنك الك ممتاز مجازلرندندر . استانبول قاضیسی ایکن (٩١١) تاریخندە ارتحال ایتدی (فاتح) جوارندە بنا کردەسی اولان مسجد حظیرەسندە مدفوندر (حاشیۀ طوالع) (حاشیۀ توضیح) آثارینك باشلیجەلریدر . بردە (وبا) دن فرار تحفظە دائر رسالۀ مخصوصەسی اولدیغی (شقایق) دە مذکوردر .

یوسف افندی (یوسف بن حسین کرماستی)

مشهور بروسەلی خواجە زادە تلامیذندن (کرماستیلی) بر فاضلدر . بر چوق زمان تدریس وقاضیلك ایلە اشتغال ایتمشدر. مؤلفاتی (حاشیۀ شرح مطول) (کتاب المنتخب من المعانی) (شرح وقایە) علم اصولدن (خبیر) نامندە برمتن ایلە (زبدة الوصول الی علم الاصول) اسمندە برشرح و (تبیین فی المعانی والبیان) (حاشیۀ شرح مفتاح) (شرح کتاب الوقف) (رسالە فی فضائل جهاد) (اقدار واهب القدر) (المدارك الاصلیة الی مقاصد الفرعیة) (کتاب الوجیز فی الاصول) (هدایة المرام فی علم الکلام) (المختار من المعانی) (التبیان فی شرح التبیین) وسائرەدر.

خط دستیله محرر (تبیین) نسخه‌سی اسعد افندی کتبخانه‌سنده‌در . (۹۲۰) ده درسعادتده وفات ایتدی . فاتح جوارنده الیوم کرماستیلی نامیله بنام مکتبی یاننده مدفوندر .

یعقوب افندی (سید علی زاده)

بین العلما مشهور و متداول اولان « شرعة الاسلام » شارح فاضلی در کلستانی‌ده لسان عربی اوزره شرح ایتمشدر. سائر مؤلفاتی «حاشیهٔ شرح فرائض للسید شریف» « اجوبه علی شرح مفتاح لقره سیدی » « حاشیهٔ شرح دیباجه فی علم النحو » « حاشیه علی شرح مطالع الانوار» در. امام « یافعی» نك « مرأت الجنان وعبرت الیقظان » اسمنده‌کی تاریخ کبیرینی‌ده اختصار ایله‌مشدر. ایفای حج شریفدن عودتی اثناسی اولان «۹۳۱» تاریخنده وفات ایله‌دی. شرعه شرحی مطبوعدر. بو ذاتك مدفنی قطعیتله تبیین ایده‌مه‌یور. چونکه اولیاچلبی سیاحتنامه‌سنك بشنجی جلدنده «میخالیچ» ده، « غزی زاده » نك بروسه وفیاتیله « کلدستهٔ ریاض عرفان » ده پدریله برابر بروسه‌ده « شکر خواجه ویاخود پدرینك یاننده اولمق اوزره « امیرسلطان » جامع شریفی حظیره‌سنده مدفون اولدیغی محرردر . شکر خواجه جامعی یاننده‌کی تربه‌نك بالاسنده ایسه « ۸۷۹ » ده وفات ایدن محمد بن علی محرردر .

شرعه‌نك علماء عثمانیه‌دن شارحلری محالرنده ذکر اولندی. (بیغا) شهرلی « حاجی احمد بن سید » طرفندن‌ده ترجمه اولونمشدرکه « ۹۸۱ » تاریخنده یازیلان بر نسخه‌سی سلانیکده ساعتلی جامع کتبخانه‌سنده منظور عاجزی اولدی . « ۹۱۱ » ده « محمد بن ابراهیم » اسمنده بر ذات طرفندن‌ده نظماً ترجمه ایدلمشدرکه بر نسخه‌سی یحیی افندی کتبخانه‌سنده‌در . « عابدی » مخلصلی بر ذاتده « ۹۹۷ » ده ینه نظماً ترجمه ایتمشدرکه بونکده برنسخه‌سی طرف عاجزانه‌مدن موزهٔ همایون کتبخانه‌سنه اهدا قلنمشدر . ترجمه‌نك اسمی « روضة الاسلام » اولوب استانبولده باشلاندیغی « دمیرحصار » ده ختام بولدیغی مقدمه‌سنده مذکوردر .

یوسف سنان الدین اماسیوی

فحول علمادن بر ذات اولوب « محشی بیضاوی » شهرتیله بنامدر . محی الدین فناری ایله طاش کوپریلی مصلح الدین افندیدن تلمذ ایده‌رك مأموریتله بر چوق سیاحتدن صکره « ۹۸۶ » تاریخنده درسعادتده وفات ایلدی . قائن پدری سابق الترجمه « صاری کرز » الیوم صاری کوزه‌ل دینیلن « محله‌ده » بنا کرده‌سی اولان مسجد یاننده مدفوندر . مؤلفاتی تفسیر بیضاوینك بعض مواضعنه هدایه، مفتاح، مواقف، شروحنه تعلیقاتی ایله امام « علی رضه » حضرتلرینه

منسوب اولان حزب شریف شرحندن عبارتدرکه غیر مطبوعدر . مخدومی مصطفی افندی‌ده فضلادن بر ذات اولوب « زکریاء قزوینی » نك « مفیدالعلوم ومبیدالهموم » نی « نورالهدی » اسمیله ترجمه ایتمشدرکه بر نسخه‌سی اسعد افندی کتبخانه‌سنده واردر . دیکر مخدومی محمد افندینکده « مناقب‌العلماء » اسمنده اثری واردر . قرآن کریمده واقع اشیای محرمه‌نك اسباب حرمتندن باحث تفسیره دائر « ۹۸ » باب اوزره مرتب « تبیین‌المحارم » اسمنده‌کی اثرك صاحبی اولوب « ۱۰۰۰ » تاریخنده اماسیه‌ده وفات ایدن شیخ‌الحرم « یوسف سنان‌الدین خلوتی اماسی » باشقه بر ذات عالیدر .

یوسف افندی (قاغزمانلی واعظ یوسف افندی)

علمادن بر ذات اولوب « ارضروم » ملحقاتندن « قاغزمان » لیدر . « تحفةالوزراء » تسمیه ایتدیکی ملا جامی‌نك « لجةالاسرار » قصیده‌سنه یازدیغی شرحنك بر نسخه‌سی حمیدیه کتبخانه‌سنده موجوددر . بو شرحك مقدمه‌سنده :

هدیة الوالی — شرح قصیدهٔ طنطرانیه

زینة الوالی — شرح روزنامهٔ شیخ وفا

یوسفی — شرح دیوانچهٔ فرشته

اسملرنده اثرلری‌ده اولدیغی ذکر ایدیور . برنجی اثرینی « ۱۰۳۸ » ده تألیف ایتمشدر .

یحیی افندی (منقاری‌زاده) شیخ‌الاسلام

مکهٔ مکرمه قاضیسی ایکن وفات ایدن « علائیه » لی « منقاری‌زاده عمر » افندینك مخدومیدر اصولاً اکمال تحصیلدن و خدمات علمیه‌ده بولوندقدن صکره مسند مشیختی احراز ایلدی . « منزل منقاری زاده جنت مأوی اوله » مصراعنك دلالتی اولان « ۱۰۸۸ » ده ارتحال ایتدی . اسکدارده آچیق تربه‌ده بنا کرده‌سی اولان مدرسه اتصالنه دفن ایدلدی . مدرسه الیوم مندرس بر حالده‌در . نامنه مضاف فتاواسی وتفسیر قاضی‌یه و آداب عضدیه‌یه حاشیه‌لری وعلم تجویددن « تبیان فی آداب‌القرآن » اسمنده اثری‌واردر. جدی « منقاری علی » افندینکده « شفاءالمؤمنین » اسمنده بر تألیفی واردر .

یوسف بن ابراهیم شیروانی

فقهادن وفحول علمادن بر ذات اولوب « مدینهٔ منوره » ده اختیار مجاورت ایده‌رك

« ١١٣٤ » تاريخنده ارتحال ايلدى . ايكى جلد « ملتقى » شرحيله « هدية الصبيح فى شرح مشكاة المصابيح » اسمنده « مصابيح شريف » شرحى واردر .

يوسف بن حمزة الالياسى

زمرهٔ مؤلفيندن برذات اولوب (شهروز) ليدر. ترجمهٔ حالى مذكور رسول زكى الكلاسى مجازلرندن (ابراهيم الالانى) ايله (محمد بيلوى) دن اخذ علم ايلدى. برنسخه‌سى عاطف افندى كتبخانه‌سنده موجود اولون (ذهب المذاب فى مذهب النحاة ودقة الاعراب) اسمنده‌كى اثرينك مقدمه‌سنده بروجه آتى آثارينى تعداد ايدييور :

(١) حاشيه على قول احمد للفنارى
(٢) حاشيه على تسهيل قاضى ميرلا رى المسمى بعون البارى
(٣) غاية ايضاح الجلال
(٤) حاشيهٔ جديده على البيضاوى
(٥) حاشيهٔ قديمه «
(٦) حاشيه على مختصر المنتهى
(٧) حاشيه على الهداية
(٨) امتحان الفحول

باباكويلى حاجى احمد رشيد افندى

علوم عربيه و فارسيه متخصصلرندن بر ذات اولوب [صوما] قراسندن (بابات) قريه - سندندر. اكمال تحصيلدن صكره (مغنيسا) نواحيسندن باباكوينده (قره عثمان زاده‌لر) طرفندن بنا ايديلن مدرسه وكتبخانه‌نك مدرسلك وحافظ كتبلكنه تعيين اولنديغندن الى اخر العمر بو وظيفه‌لرله مشغول اولدى . (١٢٤٨) تاريخنده اوراده ارتحال ايتدى علماى شعرادن (سنبل زاده وهبى) افنديتك اطفال عثمانيه‌يه لغات عربيه تعليمنه مدار اولمق ايچون نظم ايلديكى (نخبه) اسمنده‌كى اثرينى (٤٤٥) صحيفه‌دن عبارت اولمق اوزره مفصل برصورتده شرح ايدرك (١٢٥٩) تاريخنده طبع اولنمشدركه باعث استفاده آثاردندر . فاضل شهير حاجى ذهنى افنديتك آثار فاضلانه‌لرندن (مشاهير النساء) ده (باباكويلى فاضل) وصفيله فضلنى تصديق بيوردقلرى بوذاتدر.

يسنجى زاده عبدالوهاب افندى [شيخ الاسلام] :

فضلادن بر ذات اولوب سينوبده مدفون سيد بلال حضرتلرينك نسلندن آياصوفيه جامع شريفنده يس خوان مصطفى افنديتك مخدوميدر . (كلنبوى) و (پالابيق) كبى متبحرين دن استفاده ايله‌مشـدر . (١٢٤٩) ده وفات ايدرك (طوپ قپو) ده پدرى يانبه دفن ايدلدى . يوزدن زياده تلاميذينه اجازه ويرمكه موفق اولمشدر .

(خلاصـة البرهان فى اطاعة السلطان) اسمنده سـلاطين عظام حقلرنده شرفوارد اولان احاديث شريفه‌نك شرح وترجمـه‌لرينى مبين (١٢٤٧) تاريخنـده طبع اولونان بر اثريله بعض رسائلى واردر .

يوسف بحرى

افاضلدن ذوالجنـاحين بر ذات اولوب وزير كوپروسـنده صارى امام اوغلى محمد افنديتك مخدوميدر تحصيلى عقائده قدراماسيه‌ده شهيد مفتى‌دن مابعدى‌استانبولده ارزنجانى‌مفتى‌زاده‌دندر. بعده مصره كيدرك علمـاء حديثدن شـيخ مرتضى افنديدن اخذ حـديث ايله [چوروم] ه عودت ايدرك نشر علومه باشـلادى . [١٢٤٤] تاريخنده ارتحـال ايليوب [صهيب رومى] تربه‌سنه دفن ايدلدى . (شفاء شريف) شرحى اوزرينه [عطاء الفياض] اسمنده غيرمطبوع برحاشيه‌سى‌واردركه برنسخه‌سى [چوروم]ده حسن‌پاشا كتبخانه‌سنده موجوددر. (درالتحرير) اسمنده براثريله هيأت عتيقه واصول ارتفاع‌دن باحث برتأليفى ده‌اولديغى‌مرويدر.اديب وظريف الطبع بر ذات ايدى .

يوسف شكرى خربوطى

مشايخ وعلماء خالديه‌دن برذاتدر. برمدت‌درسعادتده وفا مدرسه‌سنده تفسير قاضى‌وجلالين تدريس ايتدى مؤخراً مدينهٔ منوره‌ده (محموديه) مدرسه‌سى مدرسلكنه تعيين اولونه‌رق الى آخر العمر نشر علوم ايله مشـغول اولدى ارتحالى [١٢٩٢] تاريخنده‌در . اوچ دفعه اجازت ويرمكه موفق اولمشدر .

آثار مطبوعه‌سى : [شرح على اصـول الحديث للبركوى] [شرح على برهـان كلنبوى المسـمى بناموس الايقـان] [رموز التوحيد فى بيـان بعض اسرار وحقـايق كلمة التوحيد] [سلسلة الصفا لحمد مصطفى] [نصحيت نامه] در.

محلجا زاده مصطفى كامل افندى

زمرهٔ قضاة ومؤلفيندن وطريق مولويه منتسبلرندن برذات اولوب البستانليدر. قيصريه حاكمى ايكن [١٢٩٤] ده ارتحال ايتدى. (سيد برهان الدين) تربه‌سى جوارنده مدفوندر. آثارى: حكمتدن (الحكمة البالغه وشرحها) منطقدن (مناهج الاحتجاج) اصول حديثدن (المنظومة العلية فى الاخبار النبوية) منطق، وضع، آداب، عروض، معانى، بديع، بيان كبى يدى فندن باحث (نظم الفنون) (عروض اندلسى شرحى) (قصيدهٔ مضريه‌نك شرح وتخميسى) عقائد وكلامدن (منظومهٔ رائيه) (قصيدهٔ همزيه تخميسى) علم اصول فقهدن بيك بيتى جامع (الفيه وشرحى) (حسينيه‌سى منظومه‌سى) وشرحى (المقالات الحسان على قصيدة الحسان مع تخميس) (حاشيه على قره تپه‌لى) علم ميزان وآدابدن (شرح على قصيدهٔ نونيه للفاضل حسن فهمى افندى) (ديوان اشعار) (تعليقات على نخبة الفكر فى الحديث) [اوچ مطلب اوزره قصيدهٔ عدم شرحى] اشبو آثارك قسم اعظمى مطبوعدر. بونلردن باشقه رسائلى ده واردر.

يكن عثمان افندى :

فضلادن برذات اولوب [كوردوس] ه ملحق « قاياجيق] ناحيه‌سندندر. تحصيلى برغمه علماسندن طاغستانى خواجه افندى ايله دايىسى « قاياجيقلى » سليمان افنديدن اكمال ايتدكدن صكره « قرق اغاج » ده نشر علوم ايتدى. « ١٣٠٠ » تاريخنده ارتحال ايده‌رك [صارى خواجه] نام محله دفن ايدلدى، « شرح عقائد » اوزرينه ايكى جلد كبير حاشيه‌سيله منطقدن [غاية البيان] اسمنده غيرمطبوع آثار فاضلانه‌سى واردر.

يوزغادى چوقه‌دار زاده حاجى كشفى مصطفى افندى :

فضلادن وطريقت خلوتيه منتسبلرندن برذات اولوب «يوزغاد»ليدر. مبادئ علومى « يوزغاد» علماسندن « قره موسى » افنديدن بعدالتعلم « قيصرى » فضلاسندن « حاجى طورون » واستانبول درسعاملرندن « قواله » لى يوسف افنديلردن اخذ اجازه ايلديكى كبى سابق الترجمه مغنيسا مفتيسى « حاجى اوليازاده على » افنديدنده اخذينه نائل اولدقدن صكره قسم اعظمى ازميرده اولمق اوزره « ازمير » و« تيره » ده قرق سنه نشر علوم ايله مشغول اوله‌رق بومدت ظرفنده بشيوزه قريب طالبين علمه اعطاى اجازه‌يه موفق اولمشدر.

١٣٠٨ تاریخنده وطن ثانی اتخاذ ایتدیکی « ازمیر » ده ارتحـال ایدرك وصیتلری وجهله « محشیٔ » مرأة « ازمیری » مرحوم یاننه دفن ایدلمشدر. آثارعلمیه‌لرندن غیر مطبوع اولانلر بروجه‌آتیدر :

« ١ » قاضی بیضاوی اوزرینه تعلیقات
« ٢ » جلال اوزرینه تعلیقات
« ٣ » حاشیه مرآته هامش
« ٤ » حاشیهٔ شرح عقائده هامش
« ٥ » فرائضدن برمتن متین
« ٦ » آدابدن « «

مطبوع اولانلر : ازمیرده طبع اولونان کشفیه اسمنده‌کی اخلاق عضدیه ترجمه‌سیدر .

یوسف صدقی افندی

افاضل امتدن برذات اولوب سـابق‌الترجمه عمر شوقی افندینك مخدومیدر اکمال تحصیلدن صکره اولا ماردین محکمه باش کتابتنده ومدت مدیده مفتیلکنده بولونه‌رق داها صوکره‌لری نیابتله سیاحت ایدرك مجلس تدقیقات شرعیه اعضالغنه تعیین وقاضی عسکرلك رتبه‌سیله توظیف بیورلدی « ١٣١٩ » ده ارتحال ایدرك فاتح جامع شریفی حظیره‌سـنه دفن ایدلدی السنهٔ ثلاثه وتخصیص لسان‌عربیدن حافظه‌سنده بیکلرجه‌ابیات وارایدی. طریقهٔ قادری‌در وقارعلمایه مالك نظیف برذات‌عالی‌ایدی. آثاری : « مسیرعموم‌الموحدین علی‌احیاء علوم‌الدین » اسمنده‌کی « احیاء العلوم» ترجمه‌سی «محاسن‌الحسام» نامنده‌کی «نوابغ‌الکلم» ترجمه‌وشرحیله « معراج‌المعتمد والحاج» وسائره‌در. «محاسن‌الحسام» حقنده فرانسه السنهٔ شرقیه علماسندن « باربیه دومینار»ك تقدیری وقتیله « اقدام » غزته‌سـیله نشر اولونمش ایدی . خط دسـتیله محرر ٩ جلد اوزره مرتب « احیاءالعلوم » ترجمه‌سنك برطاقی « ییلدیز » کتبخانه‌سنده‌در . بواثر یالکز ترجمه‌دن عبارت دکلدر . ایجابنه کوره توضیحاتی محتویدر .

یکتا افندی (علی یکتا افندی)

فضلادن برذات اولوب شهریدر. (ایاصوفیه) درسعاملرندن اعمی حافظ افندیدن مجازدر. کندیسی‌ده اعطای اجازه‌یه موفق اولمشـدر . لسان فارسی‌یه‌ده حقیله واقف ایدی . طریقهٔ

(نقشبندی) در . (١٣٢٧) ده ارتحـال ایده‌رك (ایوب) ده (قرق نردبانلر) ده عائله‌سی قبرستاننه دفن ایدلدی . آثار مطبوعه‌سی :

(مرقات) تعلیقاتی
(حلبی) حاشیه‌سی
تصورات سیدینه تعلیقات
علاقه حاشیه‌سی
طاش کوپرو »
شروط صلاة »
عروض »

آثار غیرمطبوعه‌سندن :

سورهٔ رحمان تفسیری
سورة البلد »
جامی‌نك مجلس الهمزه شرحی

ابن کمال ، ابوالسعود، زنبیلی علی افندیلردن بشقه فتاواسی مدون اولان ذوات کرام

سنه	اسامیٔ آثار	اسامیٔ مؤلفین	مدفنلری
٧٧٠	فتاوای بغیة القنیة	ابن سراج قونوی (محمود بن احمد)	شام
٧٥٨	فتاوای طرسوسی	نجم الدین ابراهیم	«
٩١٨	فتاوای قورقود خانیه	شهزاده قورقود بن بایزید خان	بروسه
٩٢٢	مجمع الفتاوا	عبدالرحمن آماسی (مؤید زاده)	درسعادت
٨٤٥	فتاوای سعدیه	سعدی افندی (شیخ الاسلام)	«
٩٧٨	فتاوای عدلیه	رسول بن صالح آیدینی	ازمیر
٩٨٥	فتاوای حامدیه	حامد قونوی (شیخ الاسلام) [١]	درسعادت
* ١٠٢٦	معین المفتی علی المستفتی [*]	یکچشم پیر محمد اسکوبی	اسکوب
١٠٣٩	نقد المسائل فی جواب السائل	رضائی علی افندی	مصر
١٠٩٨	فتاوای آنقره‌وی	محمد امین افندی انقره‌وی (شیخ الاسلام)	درسعادت
١٠٩٩	فتاوای فیضیه	فیض اﻟﻠﻪ افندی (شیخ الاسلام)	ادرنه
١١٠٣	فتاوای علی افندی	علی افندی چتالجه‌وی (شیخ الاسلام)	« [٢]
١٠٨٨	فتاوای منقاری زاده	منقاری زاده یحیی افندی (شیخ الاسلام)	اسکدار
١١٢٨	فتاوای عبدالرحیم	منتشی زاده عبدالرحیم بروسه‌وی (شیخ الاسلام)	ادرنه
١١٢٧	فتاوای عطائیه	محمد عطاء اﻟﻠﻪ افندی (شیخ الاسلام)	« [٣]
١١٩٣	فتاوای شریف زاده	شریف زاده محمد افندی (شیخ الاسلام)	درسعادت
١١٥٦	بهجة الفتاوی	یکیشهری عبد اﻟﻠﻪ افندی (شیخ الاسلام)	قاکلیجه
١٣٠١	ملجاء المفتین	مغنیسالی حاجی اولیا زاده علی افندی	مغنیسا
	فتاوای نتیجه	فتوی امینی احمد افندی	[٤]
٨٨٠	جامع الفتاوی	قریق امرة الحمیدی الحنفی	
٩٥٥	فتاوای قدریه	عبدالقادر افندی (شیخ الاسلام)	بروسه
٨٦٦	زبدة الفتاوی	پیر محمد بن یوسف آنقره‌وی	
٩٨٨	فتاوای قاضی زاده	احمد بن محمود	درسعادت
١٠٨٧	فتاوای خصالی	عبدالرحمن افندی	بروسه
١١١٤	فتاوای نعمانیه	دباغ زاده نعمان افندی (شیخ الاسلام)	درسعادت

[*] بوذاتك قوانین عثمانیه‌یه دائر (ظهیر القضاة) اسمنده بر اثری‌ده واردر .
[١] (تنقیح حامدیه) اسمیله بر فتوی دها واردر .
[٢] نقولی کفوی صالح افندی طرفندن جمع ایدلمشدر .
[٣] منقاری زاده فتاواسنك نقولیدر .
[٤] بواثرك منقولی ذکر اولنمق شرطیله ١٢٢٦ تاریخنده کدوسی حافظ محمد افندی طرفندن یکیدن یازلمشدر .

سنه	اسامئ آثار	اسامئ مؤلفين	مدفنلرى
	فتاواى مجموعهٔ جديده		[١]
١١٠٥	نورالفتاوى	بخشايش نوراه افندى	درسعادت
١٠٢٨	فتاواى آق كرمانى	على الاقكر مانى	آق كرمان
١٢٢٥	سفينةالفتاوى	مفتى ارضروم عبدالرحمن افندى	ارضروم
١٠٩٩	صرةالفتاوى	محمد صادق بن على الساقزى	
١٠٦٩	ميزان الفتاوى	بالى زاده مصطفى افندى (شيخ الاسلام)	درسعادت
١١٠٠	مجموعةالفتاوى	مولود افندى	
١٠٩٢	خلاصتين فى الفتاوى	اسيرى محمد بروسه‌وى (شيخ الاسلام)	بروسه
١١١٦	فتاواى اسعديه	اسعد اسكدارى	مدينهٔ منوره
	فتاواى حليميه‌يه	محمد بن عبدالحليم بروسه‌وى	[٢]
	مجموعهٔ جديده	فتواخانه هيئت علميه‌سى	[٣]
	فتاواى فرائضيه	فاتح درسعاملرندن احمد خلوصى افندى	
٩٦٥	فتاواى واقعات	محى الدين محمد قاضى استانبول	درسعادت
٨٢٣	جامع الفصولين	شيخ بدرالدين سماوى	سيروز
١٣٠٠	فتاواى ميزان المدعين	محمد حلمئ سيروزى	»
١٠٧٣	ترجمهٔ فتاواى بزازيه	مترجمى شيخ احمد بن موسى السيواسى	
٨٨٧	تلخيص جامع الفتاوى	عبدالمجيد بن نصوح	اماسيه
١٠٨٥	واقعات المفتين	عبدالقادر بن يوسف سنان	درسعادت
١٠٥٨	تلخيص الفتاوى والشروح	على حبرئ كوتاهى	آغريبوز
١٢٧٥	تنقيح جامع الاجارتين	مشرب زاده حفيدى محمد عارف افندى (شيخ الاسلام)	درسعادت
١٢٧٥	فتاواى احكام مرعيه فى الاراض الاميريه	عارف حكمت بك (شيخ الاسلام)	اسكدار
١٣١٧	مرآةالمرافقين	احمد حمداه افندى	درسعادت
٨٤٤	معين الحكام فيمايترددبين الخصمين من الحكام	علاءالدين على طرسوسى	
١٢٥٤	مجموعةالفتاوى	قاضى زاده محمدطاهر افندى (شيخ الاسلام)	درسعادت
١٢١٥	نتيجةالفتاوى	درى زاده محمدعارف افندى (شيخ الاسلام)	اسكدار [٤]
١١٣٦	ترجمهٔ فتاواى قاعديه	كامى محمد افندى	اسكدار

[١] مؤخراً هربكى طوپلانان فتوالره بونام ويرلمشدر .

[٢] منقارى زاده فتاواسنك نقوليدر .

[٣] صوكره‌كى مشايخ اسلاميه طرفندن ويريلان فتاوادر .

[٤] متعدد مشايخ اسلاميه‌نك ويردكلرى فتاوادر .

سنه	اسامیٔ آثار	اسامیٔ مؤلفین	مدفنلری
١١٧٣	بحرالفتاوی	مفتی ارضروم قاضی‌زاده محمد افندی	ارضروم
١١٧٥	فتاوای وصاف	عبداه وصاف افندی (شیخ‌الاسلام)	درسعادت
١١٤٨	فتاوای روشنی	ولی‌الدینی آیدینی	اقحصار
١٢٠٧	فتاوای کریدی	علی شکریٔ قدیه‌وی	قدیه
١٠٧٨	مجموعة‌الفتاوی	ولی بن یوسف	
١١٨١	سمحة‌الابرار فی بیان غموض الاسرار	خطیب بطال حسن بن علی قیصری	قیصریه
	نهریة‌الفتاوی	مفتی ارضروم ابراهیم ادهم افندی	ارضروم
١٢٥٩	فتاوای عبدالسلام	مفتیٔ ماردین عبدالسلام افندی	ماردین
	فتاوا	مصطفی سعید عینتابی	
١١٦٩	فتاوا	سید محمد رضا	درسعادت
	فتاوای حلی	ابراهیم بن‌الشیخ اسماعیل‌القسطمونی	
١٠٥٣	فتاوای یحیی افندی	شیخ‌الاسلام یحیی افندی	درسعادت
١٠٠١	فتاوای زکریا افندی	شیخ‌الاسلام زکریا افندی	درسعادت
	فتاوای احمدیه		درسعادت
١١١٠	فوائدالعلیة من المسائل الشرعیة	نثاری علی افندی القیصری	
١١٥٩	تحفة‌الفتاوی	عمر بن صالح قریمی	
١٠٢١	صنعی	شیخ‌الاسلام صنع‌اه افندی	
	فوائدالفتاوی العثمانیه	مسود عثمان بن محمد طوسیه‌وی	[١]
	{ الروائع الزکیة فی فهرس الفتاوی الترکیه }	کدوسی حافظ محمد افندی	
١١٥٠	جامع الدعاوی والبینات	مصطفی بن شیخ محمد افندی	
	مجموعهٔ ویدینی		
١٢٠٤	تنقیح	شانی زاده محمد صادق افندی	
	مجموعة‌الفتاوی	جمعه‌وی	
٩٨٤	مفیدة‌الانام	محمد بن شیخ مصلح‌الدین	
	فتاوی قرمزی		درسعادت
١١٢٤	فتاوی	باشمقجی زاده علی افندی (شیخ‌الاسلام)	درسعادت
١١٥٤	مجموعة ابوالخیر	ابی‌الخیر احمد افندی (شیخ‌الاسلام)	
	نهایة‌المطلب		
	مجمع المسائل الشرعیة	لالی احمد افندی	

[١] ١١٤٤ دن باشلایور.

سنه	اسامئ آثار	اسامئ مؤلفين	مدفنلرى
٩٨١	فتاواى بركوى	بركوى محمد افندى	بركى
١٢٣٦	ترجيح بينات	عبدالرحمن بن سليمان	
	نورالفتاوى	مصطفى بن شيخ محمد	
٩٦١	مجموعهٔ فتاوى	آبادى محمد چلبى	درسعادت
٧٨٢	الدررالمنثوره	شادكلدى شمس‌الدين چلبى	آماسيه
١٢٩٨	خلاصة الاجوبة	چشمى زاده محمد خالص افندى	اسكدار
	فتاوى	خربوطى امام زاده محمد سعيد افندى	خربوط
١٢٢٣	مجلة المحاكم	عاكف زاده عبدالرحيم افندى	درسعادت
١٢٦٨	مجموعهٔ فتاوى	ماردينى عمر شوقى افندى	ماردين
	فتاواى آق‌حصارى	ابراهيم آق حصارى	[١]

[١] ويانه‌ده كتبخانهٔ ايمپراطوريه‌ده بر نسخه‌سى واردر

شعرا فصلی

بسم الله الرحمن الرحيم

فضائل شعر وشعرا حقنده شرفوارد اولان احاديث شريفه‌دن بعضيلرى :

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

١ — علموا اولادكم الشعر فانه يفتق الذهن ويورث الشجاعة

٢ — ان من البيان سحراً وان من الشعر حكماً

٣ — لسان الشعراء مفتاح الجنة

٤ — قل يا حسّان والروح معك

٥ — ان لله كنوزاً فى تحت العرش ومفاتيحها السنة الشعراء

٦ — تعلموا من الشعر حكمه وامثاله

٧ — قلوب الشعراء خزائن الرحمن

آ

(شعرا وادبا) [۱]

آهی حسن چلبی

(یاوز سلطان سلیم خان) دوری شعراسندن و اسکی عثمانلی شاعرلرینك الك ممتازلرندن اولوب (نیکبولی) دندر . کندینه مخصوص بر آهنك حزین صاحبیدر. اکمال تحصیلدن صوکره قاضیلك ومدرسلك ایله برخیلی دولاشدقدن صوکره (ریاضی) و (سهی) تذکره‌لرنده محرر اولدیغی اوزره (قره‌فریه) مدرسی ایکن (سوزآهی ایله طوتشدی جهان) مصراعنك دلالتی وجهله (۹۲۳)ده وفات ایتدیکی محررسه‌ده قینالی‌زاده (حسن‌چلبی) تذکره‌سنده (خاورینك [۲] همشیره‌سنی آلوب مناسترده وفات ایتمشدر) دیه محرردر . فقط تذکرهٔ (سهی) ایله (عالی) (کنه الاخبار) ینك غیرمطبوع قسمنده (قره‌فریه‌ده مدرس‌ایکن فوت اولدی. مزاری آنده‌در.) عباره‌سنه کوره قره‌فریه‌ده وفات ایتدیکی تأیید ایدییور .

مع‌هذا هرایکی یرده قبرینی تحری ایله‌دم‌سه‌ده بر اثر بولامادم . دیوانندن باشقه شیخی‌نك (خسرو وشیرین) نه نظیره اوله‌رق (شیرین وپرویز) و (روایت کلکون وشبدیز) و (فتاحیٔ نیشابوری) نك (حسن‌دل) نی [۳] بك چوق تصرفات اجرا ایده‌رك ینه اواسمله ترجمه ایلدیکی آثار منثوره‌سیدرکه برنجیسنی اکمال ایده‌مدیکی کبی ایکنجیسنك اکمالنه‌ده عمری وفا ایتمه‌مشدر. آثارندن یالکز (حسن دل) مطبوعدر . تذکرهٔ (سهی) ده (خسرو وشیرین) اسلوبنده

---

[۱] شعرا وادبانك همان کافه‌سی مخلصلریله بیلندکلرندن مخلصلری اسملرینه تقدیم ایدلدی . مع‌هذا بو خصوص دیکر فصللرك بعض اسملرنده دخی نظر دقته آلندی .

[۲] (علی خاوری) شعرادن صاحب دیوان برذات اولوب (مناستر) لیدر (قره فریه) قاضیسی ایکن وفات ایلدی . اشعارندن :

روزکارینه کوره قوللان جهانی خاوری
کاه پرجوش اول کهی خاموش دریالر کبی .

[۳] (لامعی چلبی) ایله (صبری) نك بو اسمده برر منظومه‌لری واردر .
(آهی) نك‌کی قابلهٔ شعرا مؤلفی (توفیق) افندی معرفتیله (۱۲۷۷) تاریخنده طبع ایدلمشدر .

كل وخسرو وآدلو بر كتابى وار) عبارەسى مندرج اولديغنه كوره بويلەده بر اثرى اولديغى اكلاشيليور .

برنجى منظومەسندن :

كوكل آيينەدر سومز غبارى
كتورمز جام جمشيد انكسارى

ايكنجى منظومەسندن :

جاهلك فخرى جمع مال ايلەدر .
عارفك عزتى كمال ايلەدر
عشق وشوق اهلى وجد وحال ايستر
نه كمال ايستر ونه مال ايستر .

غزلياتندن :

نه مصاحب بولونور درد و غم يار كبى
نه فراغت يرى وار كوشۀ خمار كبى
كتيروب نقطه كبى اورتەيه آتدى بنى چرخ
باشلادى كندى قيى چيزمكه پركار كبى
اول قيامت بنى فردايه صالوب آهى ينه
يارينه قالدى ايشم وعدۀ ديدار كبى

آذرى ابراهيم چلبى [١]

مشاهير شعرادن وابوالسعود افندى تلاميذندندر . (لحِدى آذرى چلبى) تركيبنك دلالت ايتديكى (٩٩٣) ده (حما) قاضيلغنده ايكن وفات ايدەرك خارج شهرده دفن اولندى. غيرمطبوع ديواندن بشقه مطبوع (نقش خيال) عنواندەكى سليس منظومەسى مقبول ادبادر . مكمل

[١] (بروسەلى بليغك) (نخبة الآثار) يله (شيخى) ده عين اسم ومخلصده اصطبل عامره خدامندن ادرنەلى (بستان زاده) شهرتيله بنام بر شاعر دها واردركه وفاتى (١٠٥٢) در .

برنسخه‌سی درسعادتده اسعد افندی کتبخانه‌سنده واردر. (شیخ‌نظامی) نك (مخزن‌اسرار) ینی تقلید ایتمش اولدیغی ظن اولنور. اون‌ایکی بیك بیتی حاوی اولوب تمثیلات وحکایات ایله تصویر حال ایدلمش کوزل بر اخلاق کتابیدر .

نه غم کر آذری آلودهٔ کرد کناه اولسه
اولور روز جزاده لطفك اظهار ایتمکه باعث

نقش خیال مقدمه‌سندن :

بسمله‌در لالهٔ نعمان دین — بسمله‌در غرهٔ فرد یقین
بسمله‌در نادره پرداز شرع — بسمله‌در رابطهٔ اصل وفرع
بسمله‌در خامهٔ مشکین رقم — فاتحهٔ سورهٔ نون والقلم
خوان‌سعادتدن اولان بهره‌مند — کندین ایدر مهر صفت‌سربلند
بادیهٔ عشقده نابود اولان — واصل سرمنزل مقصود اولان
لابد ایدر بسمله‌دن ابتدا — بسمله‌در لازم اولان اوّلا
سن‌ده دلا بسمله‌دن ازبر ایت — منزلهٔ حمده آنی رهبر ایت
بسمله‌دن‌وصفن ایدوب واسطه — حمد خدا یادینه قیل رابطه

آغازاده محمد دده

اکابر مولویه‌دن واشعارنده مخلصی اختیارایتمه‌ین عرفاء شعرادن اولوب (کلیبولی) دندر . (ساعةالقرار) ترکیبنك دلالتی اولان (١٠٦٣) ده ارتحال ایده‌رك پوست‌نشینی بولندیغی کلیبولی مولویخانه‌سنه دفن ایدلدی .

ابیات عارفانه‌سندن :

بر پناه اولماز کلاه حضرت ملا کبی
اومارز عیبمزی سترایده ستارعیوب

سر محبوبیت مولایه مولانای روم
وجهی مرآت‌اولدیغیچون اولدی محبوب‌القلوب

آرابجی زاده فردی حسین افندی

قوی طبیعت شعرادن اولوب شهیردر . مالیه تذکره‌جیلکنده بولندی (١١٢١) ده درسعادتده ارتحال ایلدی . بر نسخه‌سی موزۀ عثمانی کتبخانه‌سنده موجود بیك بیتلی (شاپور نامه) سیله اسماء بلادی مبین مطول منظومه‌سی ، مرتب دیوانی واردر .

آنی فاطمه خانم

تاج التواریخ صاحبی خواجه سعدالدین افندی سلاله‌سندن اولوب یکیشهر قاضیسی اولان مخدومیله برابر شهر مذکورده بولنمقده ایکن (١١٢٢) تاریخنده وفات ایلدی . شعری وسط درجه‌ده‌در . زماننده (خواجۀ زنان) شهرتیله بنام اولوب صنعت خطه‌ده انتسابی وار ایدی مرتب دیوانی وار ایسه‌ده غیر مطبوعدر .

ابیاتندن :

قالوبدر بحر غمده فلك دل یوق ساحل مقصود
حیفلر روزکارم باکه امداد ایتمه‌دن قالدی

نارغم نور صفا هپ بر چراغك پرتوی
چشم عرفان ایله باقسه‌ك آره‌ده بیکانه یوق

آصف پاشا

صدر اعظم طوپال عثمان پاشا زاده احمد پاشانك مخدومی فاضل بر وزیر کارآگاه‌در . (١١٩٥) ده (بلغراد) محافظی ایکن وفات ایلدی. شعرله اشتغالی آز اولمغله برابر شاعرانه وحکیمانه اشعاری واردر .

اشعارندن

هردل شراب عشق ایله پرنور اولورمی هیچ
هرتودۀ سیاه جبل طور اولورمی هیچ
آصف شراب عشق ومحبتله مست اولان
تاحشره دك یشارسه‌ده مخمور اولورمی هیچ

آیت‌الله محمد بك

ترجمهٔ حالی مورخین فصلنده محرر صبحی پاشانك مخدومیدر ادبیات شرقیه ایله فرانسزجه ادبیاتنه‌ده واقف، منشی و شاعر بر ذات ایدی (١٢٩٥) تاریخلرنده ارضروم مکتوبجیسی ایکن ارتحال ایلدی . (رؤیا) اسمنده‌کی رساله‌سی اخیراً طبع ایدلدی .
مطبوع ترکیب بندندن :

عالی همم اول ویرمه صاقین سعیکه نقصان
انسانی یولوندن آلیقور یأس وعطالت
غدر ایتمه صاقین کیمسه‌یه عمرنده حذر قیل
دنیاده وعقباده سعادتدر عدالت
حقه نظر ایت حق دیوهم باطله باطل
اغراضی ایچون حقی فدا ایلەمز عاقل

فرانسه شعرای حکماسندن (وولته‌ی) ك (تدمر) خرابه‌لری عنوانلی اثر مشهورینی قسماً ترجمه ایده‌رك رسالهٔ مخصوصه هیأتنده طبع ایله‌مشدركه بر پارچه‌سی بروجه‌آتیدر :
مرحبا ای تنها خرابه زارلر ، ای مقدس مزارلر ، ایصسز دیوارلر بن سزدن استمداد ایدر وسلام مناجاتمی سزه عرض ایده‌رم. اوت منظره‌کز انظار عامه‌یه بر دهشت خفیه ایراث ایدرسه‌ده بنم‌قلبم سزك تماشاکزدن جسارت عمیقه وافکار عالیه اکتساب ایله انشراح بولور . سزك احوالکزی ملاحظه‌یه‌مقتدر اولان برقلب، حاصل‌ایده‌جکی‌تأثرات شدیده‌دن الەجغی‌عبرتله مستفید اولمازمی ؟ .

آگاه عثمان پاشا

میرمیراندن قوی طبیعت، درویش نهاد، لاابالی مشرب بر ذات اولوب (طربزون) لیدر طرزشعری عونی‌وحقی بکلر طرزنده‌در. مرتب دیوانی ایله (بلبل‌نامه) اسمنده‌کی منظومه‌سی غیر مطبوعدر . ابتدا عساکر بحریه سلکنه داخل اوله‌رق بالاخره ژاندارمه قومانداناتی خدمتیله مختلف ولایاتده بولندقدن صوکره (آنقره) ده متقاعداً اختیار اقامت ایله‌مشدی .
(١٣٢٤) محرمنده ارتحال ایدرك پیر عالی (حاجی بایرام ولی) جوارینه دفن ایدلدی .
اهل‌الله منظومه‌سندن :

آلمق ایسترسه‌ك اکر همت اهل اللهی
بی ادب اولمه کوزت حرمت اهل اللهی

نام عالیلرینی یاد ایله قیل استمداد
کوره‌سك تاکه نه‌در قوت اهل اللهی

ابدی حی اوله‌رق ترك فنا ایلرلر
صانمه هرکس کیدر رحلت اهل اللهی

قرب حقه واره‌ماز دغدغهٔ کثرتدن
بولمایان شاهره وحدت اهل اللهی

اشعاری متصوفانه وحکیمانه‌در . (پاره‌سز) ردیفلی منظومهٔ طویله‌سی مشهوردر .

مطلعی : غم دکلدر قالسه‌ده صوفیٔ شیدا پاره‌سز
بولمق اساندر اکا ناپاره زیرا پاره‌سز

قویمسون حق رندمی آشامی اما پاره‌سز
نشئه بخش اولمز دله جام مصفا پاره‌سز
چاره یوق دفع غم واندوهه اصلا پاره‌سز

ابیاتندن : بر دلکه اولا نائل دیدار حقیقت
فردا المی حسرت جنتمی چکر هیچ

پنجهٔ عصمت ایدی انجق کریبان کیر اولان
یوقسه یوسف صانمه بیلمزدی زلیخا قیمتن

مصارعندن : دست حاجاتك همیشه درکه اللهه آچ

---

(١)

ازهری نورالدین

خداوندکار غازی دوری شعراسندن دوریش نهاد بر ذات اولوب (آق شهر) لیدر . اشعار عثمانیه‌نك مؤسسلرندن عد اولونور. کرك بونك کرك معاصری اولان (شیخی) نك اثارنده اوقدر خلاف عقل وحکمت مبالغات کورلمز .

اشعارندن : فرصت الویرمش ایکن وقتی غنیمت بیله‌لم
عمرمز حاصلنی مهر ومحبت بیله‌لم

هرعزیزك آیاغی توزینه یوزلر سوره‌لم
کر قبول ایلر ایسه آنی سعادت بیله‌لم

هر دنی منتی چکمیه‌لم نفسه اویوب
دونلر منتی نفسه دنائت بیله‌لم

احمدی

(تاج‌الدین ابراهیم بن خضر) [١] فضلادن واسکی عثمانلی شاعرلرندندر. مصره کیده‌رك منلا فناری وحاجی پاشا ایله هدایه شارحی شیخ اکملدن اکمال تحصیل ایتمشدر .

علوم عالیه وفنون حکمیه وریاضیه‌یه انتساب تامی وار ایدی. اسلوب شعری شیخی طرزینه قریبدر . معلمی بولندیغی یلدیرم بایزید خانك شهزاده‌لرندن امیر سلیمان نامنه مثنوی طرزنده یازدیغی (اسکندرنامه) [٢] سی مشهور اولدیغی کبی (حیرة‌العقلاء) ایله حروف هجا عددنجه

---

[١] (تذکرهٔ لطیفی) ده سیواسلی اولدیغی محررسه‌ده (اسلاف) ك نقلی کبی آماسیه‌لیدر .

[٢] (٨٠٨) ده یازدیغی مندرجاتنده مصرح اولان (اسکندر نامه) سنك مقدمه‌سی تاریخ ادبیات‌عثمانیه نقطهٔ نظرندن‌حائز اهمیت اولدیغندن نمونه اولمق اوزره مقدمه‌سندن برمقداری درج ایدلدی:

ذکر بسم‌الله الرحمن‌الرحیم — قاموسنه بزه کیدر ای حکیم
چونکه توفیق اولدی بزه هم طریق — در معنایه قولاق طوت ای رفیق
عندلیبم نغمه‌لر ساز ایده‌یم — طوطی‌یم سکر سوز اغاز ایده‌یم
سوز دیه‌یم سوز نجه کیم شویله لغز — کیم روان آندق معطر قیله مغز
بر کلستان بزه یه‌یم شوقله — کیم آنی رضوان تماشاله قاله
یازه‌یم بر نقش کیم نقاش چین — کورسه قیله آنه یوز بیك آفرین
روح قدسم شویله اورایم نفس — کیم اکا عیسی اولا جاندن هوس

صفت خزانه دائر اسکندر نامه‌سندن :

اعتدالدن عدول ایتدی هوا — کتدی کلدن برك وبلبلدن نوا
لاله وکلدن معرا اولدی باغ — بلبلك عشرتکهنی طوتدی زاغ
خار پشتك خار صاقلار جاتی — ترلکی‌دوکر سورك قاتی

برده شیخ (عطار) ك (اسرارنامه) سنی نظماً ترجمه ایتمشدر .

مذکور ترجمه نهایتندن :

چونکه عطارك سوزی اولدی تمام — احمدی‌یه دوشدی نوبت ای همام
دیکله آنوك داخی بردم سوزونی — نجه قول ایتمش بویولده اوزونی
خوشه چین خرمن عطار اولوب — یوله دوشمش ناظم اسرار اولوب
فارسی‌دن ترکجه قیلمش ترجمه — یادکار اولماغیچون هر انجمه
روحنه شیخك قلوبن اعتماد — ایله‌دم اللهی هم اولدمده یاد
هم رسولك روحنه یوز بیك سلام — چار یاریلان قمو قیلدم تمام

يكرمی طقوز بيتدن عبارت اولوب هر بيتی اكيكمز حروف هجانك جمله‌سنی متضمن اولان (صرصر) اسمنده‌كی قصيده‌سنك شرحی كبی ديكر اثرلری ومرتب ديوانی‌ده واردركه جمله‌سی غير مطبوعدر . آياصوفيه و روان اوطه‌سی كتبخانه‌لرنده علم طبدن ترجمه (تفريح الارواح) اسمنده‌كی بر جلد كبير منظوم بر اثری و (حكيم اوغلی علی پاشا) كتبخانه‌سنده نفيس يازيلی ديوانی واردر . (٨١٥) ده اماسيه‌ده ارتحال ايلديسه‌ده قبری معلوم دكلدر .

اشهر مؤلفات ابن سينادن (قانون) ايله (شـفايی) نظماً ترجمه ايتديكنی لطيفی روايت ايدييور . تيمورلنكك معيتده دخی بولنمش ايدی . شو فقره‌سی مشهوردر: تيمور بعض قرناسيله حمامه كيرر . احمدی‌ده برلكده بولونور تيمور لطيفه يوللو شاعره خطاباً « هپمزه برر قيمت تقدير ايت » دير احمدی تيموردن ماعدا جمله‌سنه برر بها بيچر تيمور كنديسی ايچون دخی بر قيمت تقدير ايله‌مسنی مصرانه تكليف ايدر . شاعر اكاده سكسـان اقچه بها تعيين ايلر . تيمور « بوعدالت اوزرينه اولمدی بنم‌يالكز شوازارم سكسان اقچه ايدر » دير احمدی « بنده يالكز اكا بها بيچدم » جوابنی ويرير .

برادری (حمزه‌وی) نك دخی عم نبوی (صـلعم) حضرت حمزه‌يه منسـوب بر طاقم وقايع ومحاربات قهرمانه‌دن باحث و (حمزه نامه) اسميله بنام اولان قرق كسـور جلددن عبـارت بولنـان اسلوب سـاده اوزرينه محرر تاريخی براثر جسيمی واردركه بو اثر كرچه خيالی و قسماً تاريخی بر رومان طرزنده محرر ايسـه‌ده تصوير وقايع جهتيله شـايان‌دقتدر . وقتيله‌يكيچری نفراتی تشجيع مقصديله قيش كيجـه‌لری قشـله‌لرده اوقوتديرلديغی تاريخده مذكوردر. حمزه‌وی مخلص برذاتك (جامع‌المكنونات) اسمنده قسماً منظوم برعثمانلی تاريخی‌ده واردركه برنسخه‌سی‌عصريمز ارباب دانشندن (ابن‌الامين‌محمودكمال بك افندی) ده موجوددر . اوتوزكسور سنه‌اولنه كلنجه‌يه قدر بروسه محله‌قهوه‌لرينك بعضيلرنده دخی اوقونمقده‌ايدی بو اثرك بر قسمی بروسه‌ده آق بيق تربه‌سنده موجود ايدی .

احمدينك ابياتندن : بی بقادر بو منزل ای احباب
فاتقوا الله يا اولی الالبـاب

احمد پاشا « ولی‌الدين اوغلو »

شعرای عثمانيه‌نك سر فرازی وبروسـه‌نك مدار افتخاری اولوب الك اول اشعار تركيه‌يه لطافت ويرن وعثمانلی شعراسی ايچنده ايلك اوكجه فخريه انشاد ايله‌ين بوذاتدر برآره‌لق (علی شـيرنوائی) يی تقليد ايله‌دی . باقی دورينـه قدر دوام ايدن طرز قديم ادبك اشهر معلمينی

مشارالیهدر . (فاتح سلطان محمد) خان غازی برکون حافظ شیرازینك بلاغت اشعارندن بحث ایتدیکی صره‌ده : (آنان‌که خاك‌را بنظر کیمیا کنند) مصراعنی انشاد ایله (آلت طرفی نه‌در ؟ بیوردقده بالبداهه (کحل الجواهر قدمت توتیا کنند) جوابنی ویرمك کبی ظرافت پردازلغی سایه‌سنده مظهر توجه اوله اوله خواجهٔ شهریاری اولدی . بو استادانه تقربك نتیجهٔ فاخره‌سی اولمق اوزره برآز صوکره خواجه‌نك وزیر اولدیغی کورلدی .

فقط چوق کچمه‌دن بعض رندانه اوضاعندن دولایی برمدت یدی‌قله‌ده حبس اولندیغی زمان مطلعی شو :

ای محیط کرمك قطره‌سی عمان کرم　　باغ جود ابر کفکده طولو باران کرم
قول کناه ایتسه نوله عفو شهنشاه قنی　　طوته‌لم ایکی الم قانده ایمش قانی کرم

اولان مشهور کرم قصیده‌سنی تقدیم ایده‌رك اطلاق اولنمش ایدی . سلطان بایزید خان ثانی دورنده مملکتی اولان بروسه‌ده متصرف بلده ایکن (کچدی مدد شاعر روم) ك ناطق اولدیغی (۹۰۲) تاریخنده وفات ایلدی سلطان مرادخان ثانی جامع شریفی قپوسنه قارشی اولان تربه‌سنده مدفوندر

ابیاتندن :　کوینی کورمکله دلده ساکن اولماز شوق یار
قانع اولماز جنت فردوسه دیدار ایسته‌ین

مشکل بودرکه هرکیمه کیم حالم اغلاسه‌م
عشقك یولنده اول دخی بندن بتر چیقار

مصارعندن :　یارسز قالمش جهانده عیبسز یار ایسته‌ین

زهی تصور باطل ! زهی خیال محال

ایله‌مه عاقل ایسه‌ك مجنونی محرم رازیکه

بر وقت اولورکه دیرلر اوده بر زمان ایمش

دیوانی غیر مطبوع ایسه‌ده اشعارینك برخیلیسی عطا تاریخنك بشنجی جلدنده مندرجدر. بر نسخه‌سی حمیدیه وعاشر افندی کتبخانه‌لرنده واردر برده (لیلی ومجنون) منظومه‌سی اولدیغی تذکرهٔ (سهی) ده محرردر .

اسحق چلبی « اسكوبلو »

فضلای شعرادن بر ذات اولوب حال مرضنده سویله‌دیکی !

كلیجك حالت نزعه دیدی تاریخی اسحق | تاریخنك دلالت ایتدیكی (٩٤٣) تاریخنده
یونلدم جانب حقه باشی قابه یالین آیاق |

شام شریف مولویتنده ایكن وفات ایلدی متجردانه عمر سورمشدر . طبعی لطائفه میال ایمش سلطان سلیم‌خان اولك شهامت وفتوحاتنی حاكی بر تاریخچه‌سی ایله مرتب دیوانی وفنون ثلثه‌دن باحث رسالهٔ امتحانیه‌سی واردر . آثارینك جمله‌سی غیرمطبوعدر .

ابیاتندن : كوكل آیینه‌سی صافیدر اما
تماشا ایتمكه صاحب نظر یوق

سینهٔ كل چاك چاك و جان بلبل دردناك
باغ دهرك مبتلاسی كلیدر بلبلمیدر ؟

موی سفید باشلادی یر یر آغارمغه
فصل خزانده آچیلیر اولدی بهارمز

امراء اكراددن (شكری) نكده بر سلیمنامه‌سی واردركه (سجودی) طرفندن تذییل ایدلمشدر . (١٠٣٠) تاریخنده (ابوی علوم) نامیله صرف و نحوه دائر بش قسم اوزرینه مرتب‌منظوم ومنثور اثر یازان (مصطفی بن‌ذهنی) ده (اسكوب)دن یتیشن علماء شعرادندر.

اصولی

عرفای شعرادن اولوب (واردار یكیجه) سندندر مصره كیده‌رك شیخ ابراهیم كلشنی حضرتلرینه انتسابندن برمدت صوكره وطننه عودتله اختیار عزلت ایله‌مشدی . غیرمطبوع دیوانده عارفانه وشاعرانه بر خیلی ابیات موجوددر .

(واه كم كتدی اصولی دردمند) مصراعنك ناطق اولدیغی (٩٤٥) تاریخنده یكیجه‌ده وفات ایلدی .

ابیاتندن : بر نفس چیقماز غم عشقك كوكلدن ای صنم
صانكه اول سودانی قلبمده سویدا ایله‌دك

اصنامه مسکن ایلەمه بیت‌المقدسی
تصویر غیره قیلمه محل قلب اقدسی

مصارعندن : واعظك نار جهنم دیدیکی فرقت ایمش
تدرتم یوق حالمی عرض ایتمکه جانانمه

بر غزلندن : وجود مطلقك بحری نه‌موجی کیم ایدر پیدا
انا الحق سرینی سویلر اکر مخفی اکر پیدا
بوباغك کر حقیقتده صویی بر باغبانی بر
ولی اولمش حقایقدن نیجه یوز بیك شجر پیدا
نظر قیل نوع انسانه کیمی زهر وکیمی شکر
عجب حکمت بر اغاجده اولور درلو ثمر پیدا

امری «ادرنه‌لی»

شعرای عثمانیه‌نك قدماسندن معدود قوی طبیعت برشاعر اولوب (ادرنه) لیدر. عمارت کتابتی وسائره کبی خدماتده مستخدم ایکن (۹۸۲) تاریخنده مملکتنده ارتحال ایلدی. فارسی‌دان فن معماده فائق الاقران ایدی. مرتب دیوانی غیر مطبوع و منظوم (پند عطار) ترجمه‌سی مطبوعدر. زماننده قیمتی تقدیر اولنه‌مایان بدبختان زمره‌سندن اولدیغنه قطعهٔ آتیه‌سی دلالت ایدییور :

صوفی مجاز آکلادی یاره محبتم
عالمده کیمسه بیلمدی کیتدی حقیقتم
بر کوهرم‌که خاك سیاه ایچنده قالمیشم
صراف دهر بیلمز ایسه نوله قیمتم

پندعطار ترجمه‌سی مقدمه‌سندن :

حمد بی حد آن خدای پاك را — آن که ایمان داد مشتی خاك را
حمد بی حد اول خدای عالمه — نور ایمان ویردی خاك آدمه

احمد خامه اول

غرائب اتفاقیه‌دن اوله‌رق اون‌درت یاشنده پادشاه اولوب اون‌درت سنه سلطنت سورن اون

دردنجی پادشاهدر . تاریخ جلوسلرینی مشعر اولمق اوزره شعرده (بختی) تخلص بیورورلردی . مرتب دیوانی ایاصوفیه کتبخانه‌سنده موجوددر. اشعار فارسیه‌لری‌ده رنگیندر . ارتحال‌عالیلری (١٠٢٦) ده تربه‌لری بناکرده‌سی اولان جامع شریف قربنده‌در .

اشعار ترکیه‌لرندن :

خدادن ایسته‌رم بختی امورمده همان توفیق
رضای حقدن اوزکه یوق درونمده امل تحقیق

ذکر ایله ای دل هرنفس الله بس باقی هوس
پس غیریدن امیدی کس تکرار ذکر الله ایله

سلطان احمد ثانی‌نکده طبیعت شاعرانه‌لری واردر. (عطا) تاریخی (بختی) مخلصی بوپادشاهه نسبت ایدییورسه‌ده دوغرو دکلدر .

اوقجی زاده محمد شاهی بك

مشاهیر منشیاندن اولوب اوقجی‌زاده محمد پاشانك مخدومیدر . سلطان محمد خان ثالث زماننده بشنجی‌دفعه اوله‌رق توقیعیٔ دیوان همایون اولمش و (١٠٣٩) ده تقاعداً (استانبول) ده ارتحال ایتمشدر .حضرت سنبل جوارنده اتمکجی اوغلو دائره‌سنك یاننده مدفوندر .

آثاری : (احسن‌الحدیث) (النظم‌المبین فی آیات‌الاربعین) (جامع‌الغایات) وعلم حدیثدن عربی العباره (المقام محمود) ایله (ترجمهٔ تحفة الصلوة للکاشفی) و منشاتندن عبارتدر . فضائل علم وعالمه دائر (مختارالاخبار) اسمنده براثری دها اولدیغی (کشف الظنون) ده مذکوردر. نثری نظمندن اقوادر . (منشأ الانشا) نامیله مسما اولان منشاتی ملوك اطرافه یازیلان محرراتی جامع اولوب اوتوز جزء قدردرکه فریدون بك منشأنی‌طرزنده براثر اولدیغیچون اهمیت ادبیه وتاریخیه‌سی مستغنیٔ ایضاحدر .

ابیاتندن :

دل جاهلده اولماز نور عرفان
که نادانك اولور قلبی‌ده نادان

آثارندن : (احسن‌الحدیث) (اقدام) مطبعه‌سی همتیله طبع اولندی . خط دستیله محرر نسخه‌سی نور عثمانی کتبخانه سنده‌در . دیکرلری غیر مطبوعدر . احکام اراضی‌یه کیفیت تملیك

وتقسیمنه دائر قانونی سلطان سلیمان طرفندن صادر اولان فرمانلردن مستخرج بر ده (قانون جدید اراضی) سی واردر .

مشارالیه الیوم دیوان همایونجه مرعی ومعتبر اولان القاب رسمیه‌نك مرتبیدر .

(آیات اربعین) ایله (قانون‌نامه) سنك نسخه‌لری نور عثمانیه کتبخانه‌سنده « مقام محمود » اسکدارده حضرت هدائی کتبخانه‌سنده موجوددر. احسن‌الحدیث ایله آیات اربعین مقدمه‌سنده‌کی مدایحـدن حضرت هدائی‌یه کمال اخلاص وانتسابی اولدیغی آکلاشیلیور .

انتظامیٔ بوسنوی

سلطان احمد بن محمد خان معاصری بر شاعر اولوب قسم اولی اخلاقدن قسم ثانیسی نمچه سفرندن باحث (تحفة‌الاخوان) اسمنده منظوم بر اثری واردر .

مقدمه‌سندن :

حمد بی حد او یوجه سلطانه
اول کریم و رحیم و رحمانه
بردر اول برلکن ایدن انکار
اولور آخر مقام ومنزلی نار
حلیهٔ عقل ایله ویروب ترتیب
ایتدی انسانی زبدهٔ خلقت

امینی محمد افندی

زمرهٔ قضاتدن وفضلای شعرادن اولوب بروسه‌لیدر . طریقت بایرامیه‌یه انتسابی‌وار ایدی. (١٠٧٤) تاریخنده وفات ایده‌رك بوغاز ایچنده (قاکلیجه) ده اسکندر پاشا جامعی خظیره‌سنه دفن ایدلدی غیر مطبوع دیوانچه‌سی واردر .

اولماز ردیفنده‌کی غزل مشهورندن :

دکل تار تعلق کامله سد سفر سازی
سلوك سوزنه پیوند رشته بندپا اولماز

احمد خان ثالث

سلاطین عثمانیه‌نك شعراسندن اولوب احمد ثالث / ١٠٨٤ ولادتلری احمدالثالث / ١١١٥ جلوسلری و (سریر

پاك فردوس اوله سلطان احمده مأوى) مصراعى تاريخ وفاتلريدر . اشعارعاليلرنده‌كى (نجيب) مخلصى عدد عمر شاهانه‌لرينه موافقدر .

صنعت خطه‌ده انتساب تاملرى وار ايدى . يازدقلرى درت قطعه كلام قديمدن برينى روضهٔ مطهره‌يه اهدا بيورمشلردى . باب همايون قارشوسنده‌كى چشمه‌ده ودراغمان جامع شريفى تكيه‌سى قپوسنده‌كى تاريخلر خط نفيس شاهانه‌لريدر . خط تعليقى مشهور ولى الدين افنديدن تمشق ايتمشلردر . ارباب علوم وصنايعى مظهر احسان والتفاتلرى بيوررلردى . خطاط شهير حافظ عثمان مرحومك مركب حقه‌سنى الديه‌رق جواهرله طولديروب اعاده بيورملرى‌ده نشر معارف خصوصنده‌كى مآثر شاهانه‌لرندندر .

تنزل ايله‌مز زينتسراى دهره عاشقلر
هما پرواز عشقه جاى سفلى آشيان اولماز

اسرار محمد دده

استانبولدن يتشن شعراء وارباب دلدندر . (غلطه مولويخانه‌سى) حجره نشينلرندن اولوب شيخ غالب دده ايله بينلرنده مخادنت فوق العاده وارايدى اشعارى عارفانه اولمغله برابر رقت آميزدر . ديوانى مطبوعدر . شعراى مولويه‌نك تراجم احوالنى حاكى غيرمطبوع (تذكره) سى‌ده واردركه (سماعخانهٔ ادب) بوندن تراشيده‌در (حيفلركوز يوموب اسرار دده سر اولدى) مصراعنك ناطق اولديغى (١٢١١) تاريخنده وفات ايله‌مشدر . قبرى دركاه مذكور مزارستاننده فصيح دده يانده‌در . شيخ غالب مرحومك بوذات حقنده سوزشلى بر مرثيه‌سى واردر .

اشعار عارفانه‌سندن : سحرده باغه كلدى سيره جانان
نه‌لر سير ايلدى بيدار اولانلر

ابياتندن : اسرار اهل حيرته خاص اصطلاحى وار
هربى خبرله سويله‌شيلر صانمه حال دل

فلاح بولمادى راه طلبده بنلك ايدن
سكا سن اولدك او مسلكده راهزنلك ايدن

تذكره‌سنك خاتمه‌سندن :

درويش غريب مولوى‌يم   سرمست شراب مثنوى‌يم
سرتا بقدم نياز عشقم   مستغرق سوز وساز عشقم

یارب نبی مولویدن اصلا ‌ ‌ ‌ دور ایتمه بحق ذات ملا
تحریر اولونان ذوات حق ‌ ‌ ‌ آنلرده‌کی قال وحال حق
اسراری اوخیله پیرو ایله ‌ ‌ ‌ آگاه صدای بشنو ایله

ابوبکر بک

ترجمهٔ حالی مورخین فصلنده مذکور (عاکف) بکك مخدومیدر . ارباب علم وقلمدن برذاتدر . بر نسخه‌سی (یحیی افندی) کتبخانه‌سنده موجود (گلشن اسرار) اسمنی ویردیکی (علم حال برکوی) شرحنك مقدمه‌سنده بروجه‌آتی آثاری اولدیغنی یازییور :

رجحان — بسمله شرحی
معیار سخن — غلطات
ایهاالابرار — ایهاالولد شرحی
زبدة الاقوال — علمی مرحومك علم‌حال شرحی
رضائیه فی‌اوقات المرضیه — دارنده‌وی‌نك ربع رساله‌سنك شرحی

ابوبکر سامی پاشا

سلطان عبدالحمید خان اول دوری وزراسندن شاعر، سیاسی برذات اولوب (آغریبوز) لیدر صدارت قائمقاملغی، ایالت والیلکی کبی مهام اموروده بولندقدن صوکره (۱۲۲۹) تاریخنده اغریبوزده وفات ایله‌دی فضلای عصرك تقریضلریله موشح غیرمطبوع دیوانی واردر .
مکتوبی اسماعیل افندی مرحومدن مأذوندر .

ابیاتندن :

ای اولان کاشانهٔ نخوتده سرمست غرور ‌ ‌ ‌ برده فکر ایت حال ذلتده خمار محنتی
طریق کج دوشورور دامه‌آدمی سامی ‌ ‌ ‌ وصول وصلته راه صواب اولور باعث

اسعد مخلص پاشا « مفتی زاده »

شعرای وزرادن و ملامیهٔ بایرامیه اعاظم رجالندن (بنیامین ولی) نسلندن اولوب (آیاش) لیدر عالم وفاضل برذات ایدی. مثل مشهورحکمنده اولان‌عظمته دائر فقرات عدیده

نقل ایدرلر (١٢٦٧) تاریخنده دیار بکر والیسی ایکن وفات ایلدی . اشعاری حکیمانه اولوب دیوانچه‌سی مطبوعدر آتی‌الترجمه سعدالله پاشانك پدر عالیلریدر .

غزل

زادهٔ نوحه شرف ویرمه‌یجك حضرت اب
آخرك اوغلنه بیلمم نه ویرر عزت اب
سبب کسب شرف ذاتنك اهلیتیدر
یوقسه دکمز دنس ارثله اهلیت اب
نامی خیرالخلف عنواننه شایان اوله‌مز
اولمیان ملتزمی طور ادبسیرت اب
ایتمه‌ین قرطهٔ کوش دل وجان پند ابی
قطب وقت اولسه‌ده بی‌فائده‌در همت اب
قیمت و قدر حیات پدری بیلمه‌یه‌نه
بیلدیرر صوکره زمانه نه ایمش قیمت اب
کیم قالور یور پدردن بو فنا دنیاده
ولد عاقله عبرتمی دکل رحلت اب
مخلصا حضرت حقدن بودر اقصای نیاز
ولد نا خلفه دوشمه‌یه هیچ حاجت اب

یکیچریلرك امحاسنده سویلدیکی تاریخ :

پادشاه سیف شریعتله کسوب عرقنی اهل فسادك یکسر
دیدی مخلص قولکه هاتف غیب اولدی تاریخی غزای اکبر
١٢٤١

قطعهٔ آتیه‌یی بیروتده حکومت قوناغنده‌کی اوطه‌یه تعلیق ایتدیرمشدی :

شرع وقانونه اوکیم امرینی تطبیق ایلر آنی‌ده حضرت حق مظهر توفیق ایلر
ایکی دیوانده مسئولدر اول والی کیم فصل دعواده نه تحقیق ونه تدقیق ایلر

اسعد محمد افندی

فضلای شعرادن برذات اولوب مغنیسالیدر. پدرندن اکمال تحصیل ایتدکدن صوکره درسعادته عزیمتله (خواجه عبدالرحیم افندی) مرحومدن غوامض عربیه‌یی (خواجه نشأت افندیدن) ده

دقایق فارسیه‌یی تعلم ایده‌رك مفتیالکله مملکتنه عودت ایلدی برقاچ سنه ایفای خدمت فتوا ایلیوب «١٢٦٩» ده (قدس شریف) مولویتنه تحویل مأموریت ایتدی. رجال قادریه‌دن صاحب دیوان (قدوسی احمد افندی) یه منتسبدر. نصیحة الملوك) ی ترجمه ومترجم (عاصم افندی) مرحومك (تحفهٔ عربیه) سنی شرح ایتمشدر. نعت آتی زادهٔ طبع عاشقانه‌سیدر:

دو عالم نور ذاتکدن اثردر یا رسول الله
وجودکدن خلایق بهره وردر یارسول الله
جبینك اختر برج هدایت اهل عرفانه
دوچشمك منظر لوح قدردر یارسول الله
دل عشاقی بلبل وش نواساز ایله‌ین هردم
جمالك غنچه‌سندن بوی تردر یا رسول الله
عدوی بدزبانه جای امن اولمازدی دنیاده
ولی آثار فیضك سرتسردر یا رسول الله
نه‌ممکندر بشر کنه شریفك ایلیه ادراك
سکا وصاف اولان رب قدردر یارسول الله
شفاعتله بوله فوزو فلاحی اسعد عاصی
اکر اولمازسه حالی دربدردر یارسول الله

(١٢٧٤) تاریخنده مغنیساده ارتحال ایده‌رك پدرعالیلری (نعیمی خلیل) افندی یاننه دفن ایدلدی.

امین افندی (محمد امین افندی) «استانبولی»

بغداد والیسی نجیب پاشا زاده صاغر احمد بکك اوغلیدر. باب عالی ترجمه اوطه‌سنده بولنوب رفقاسیله برابر تشکیل ایتدیکی یکی عثمانلیلر جمعیتك مقاصدینی استحصال ایتمك اوزره اوروپایه کیتمش وعموجه‌سی محمود ندیم پاشانك صدارتنده استانبوله عودت ایتمشدر. (١٢٩١) ده وفات ایده‌رك روم ایلی حصاری قبرستاننده ساحله قریب برمحله دفن اولنمشدر. کندوسنه ملاقی اولانلر فرط ذکا اربابندن اولدیغنی تصدیق ایدییورلر. (کلدان) نامنده‌کی مجموعهٔ اشعاری مطبوعدر. برادری داخلیه اوراق مدیرلکندن متقاعد علی حیدر بکده شاعردر. (بیان حقیقت) اسمنده قیمتلی بررساله‌سی واردر.

(کلدان) دن:

جهانده خوش یشامق راحت ایتمك استرسه‌ك
نه سور صفای وصالی نه چك جفای فراق

امراح

ارتجالاً شعر سويلكده‌كى قدرت شاعرانه‌لرى مسلم اولان ساز شاعرلرينك متأخر ومتحيزلرندن وطريق نقشبندى منتسبلرندن بر ذات اولوب (ارضروم) ليدر . (١٢٩٣) ده (نيكسار) ده ارتحال ايله‌دى . اشعارندن بر قسمنى حاوى اولان ديوانك اخيراً طبعنه همت اولوندى . شاكردلرينك الك بناملى(توقات) لى نوريدر. شعرامزك بوقافله‌سنك اوصاف واحوالى حقنده متتبع ادبامزدن (كوپرولو زاده فؤاد بك) افنديك (ساز شاعرلرى) اسمنده‌كى اثر قيمتدارينه مراجعت لازمدر . مشهور مستزادى :

عشق ازلى عاشقه الهام خدادر
بر نشوه‌نمادر
تحقيق كوكل شهرينه برنور ضيادر
منهاج هدادر

هر كيمده وار لذت عشقك جولانى
ايلر دورانى
اسماسى آنك بو دل عشاقه جلادر
هم روحه غدادر

واعظ بكا وصف ايله‌مه جنات ايله حورى
بيلمم اوحضورى
عاشق اولانك عشق ايله مطلوبى رضادر
باقيسى هوادر

خواجه بنى منع ايتمه جنونيت عشقدن
وير درسم اومشقدن
بو جذبهٔ عشق عاشقه بر اوزكه ادادر
بيلسه‌ك نه صفادر

زاهد بنى طعن ايله‌مه كيم مسجده كلمز
راه حقى بيلمز
بن معتكفم كوشهٔ ميخانه بكادر
مسجدده سكادر

بر دل كه بيلير عشق حقيقت خبرندن
سويلر اثرندن
البته او دل بيتى نظركاه خدادر
قال اهلى جدادر

امراح كه اظهار ايدوب اهل نظر ايستر
يعنى درر ايستر
خاك درجانانده كرچه فقرادر
اما شعرادر

اشرف مصطفى پاشا

مشيران عظامدن وسخن‌سنجان شعر وانشادن درويش مشرب برذات اولوب (بروسه‌ليدر) (اشرف‌الشعرا) اسميله مطبوع ديوانى واردر . اكثرتله روم‌ايلى جهتلرنده واليلك وقوماندانلق كبى خدمات مهمه‌ده بولندقدن صوكره (١٣١٢) ده درسعادتده ارتحال ايده‌رك مركزافندى دركاهنه دفن ايدلدى. رنكين قصائدى، حزن انكيز مرثيه‌لرى واردر .

ابیاتندن : هرکسك غیرتی ممدوح اولور ادراکی قدر
برمیدر همت عاقل ایله سعی باقل
ذات حق صنعتیدر نسخهٔ امکان اما
آکا شیرازهٔ ترتیب نبی برده ولی
بری معنای احددر بری مولای صمد
یك وجود عالم وحدتده محمدله علی

مصارعندن : مرد لاقیدی گرفتار ایده‌مز دام امل

اسعد افندی

قدرت قلمیه‌یه مالك ، لسان سیاسته واقف ارباب حمیتدن بر ذات اولوب (چورلو) دندر استانبولده اکمال تحصیلدن صوکره اقلام دولتده وعالم مطبوعاتده خدمات قلمیه‌ده بولوندی . زمانی مقتضاسی اوله‌رق مختلف نفی وتغریبلره معروض قالدی و (١٣١٧) ده منفی بولندیغی (بتلیس) ده ارتحال ایلدی . آثار مطبوعه‌سی :

١ — (اتحاد اسلام)

٢ — (حکومت مشروطه)

٣ — (جغرافیا لغتی) (دوقتور میرآلای حسین بکله مشترك)در. قله‌لی اعدادیٔ عسکریسنده کتابت معلملکی و (بصیرت) غزته‌سنده سرمحررلکی (استقبال) (خیال) (وقت) (دمشق) غزته‌لرنده مقالات عدیده‌سی واردر .

ابوالکمال (امین پاشا) سید محمد امین پاشا

بخارانك قدیم امیرزاده‌لرندن سید احمدجلال الدین بك احفادندن کبان معدن همایون مدیری (سید مصطفی مظهر افندی) نك مخدومیدر. ایام صباوتنده پدری طرفندن درسعادته کوندریله‌رك دایبسی طومروق مدیری حسین بکك نزدنده مبادیٔ علومی تحصیل ایلدی لام اقرباسندن بولندیغی اعاظم ادبادن صدراسبق (یوسف کامل پاشا) ١٢٦٦ده استانبوله نقل مکان ایلدیکی اثناده تحصیل وتربیه‌سنه بالذات اعتنا ایتدی ، بالخاصه کامل پاشادن وآنك حقیقهٔ انجمن دانش وعرفان اولان مجلس کمالنه مداوم اعاظم علما وادبادن علوم دینیه وحکمیه وادبیه تعلم ایتدی. بین الرجال کامل پاشا مهردارلغی ایله معروفدر. مجلس والاده شورای دولتده اوتوز سنه ایفای خدمت

ایده‌رك بالاخره بعض متصرفلقلرده بولندی و روم‌ایلی بکلربکلکی پایه‌سنی احراز ایلدی . اون اوچسنه یقه‌جقده‌کی ازرواکاهنده معزولاً اقامت ایلدکدن‌صوکره تشکیل اولنان آطه‌لر متصرفلغنه تعیین اولندی . آطه‌لرك ینه قضا حالنه افراغی اوزرینه کاکان ازرواکاهنه چکیلدی ۱۳۲٦ ده ارتحال ایده‌رك مرکزافندی قبرستانه دفن‌اولندی. ابتدای نشأتندن بری‌کمال صلاح واستقامت ایله اشتهار ایده‌رك امنیت عامه‌یه مظهر اولمشدی . عرب، فرس لسانلرینه وعلوم‌دینیه وحکمیه وادبیه‌یه واقف ، علمیله عامل بر مرد عارف ایدی . غایت نفیس اولان خطیله بر چوق کتب قیمتدار استنساخ وخیلی آثار تدوین ایتمشدرکه مخدومی ابن الامین محمود کمال بکك کتبخانه‌سنده محفوظدر .

تصوف ، حکمیات ، ادبیات ، محاضراته منسوب اولان غیر مطبوع آثار موجوده‌سی بروجه‌آتیدر :

۱ — (دررالنصائح‌المنتخب غررالخصائص) : ابی اسحق الوطواطك (غررالخصائص) نامنده‌کی اثرینك ترجمه‌سیدر .

۲ — شیخ عبدالمجیدك (تحفة‌المرضیه فی اخبارالقدسیه) نامنده‌کی اثرینك علی طریق‌الانتخاب ترجمه‌سی .

۳ — علامه یافعینك (روض‌الریاحین فی‌مناقب‌الصالحین) نامنده‌کی اثرینك علی طریق‌الانتخاب ترجمه‌سی .

٤ — بهاءالدین آملی‌نك (المخلات) نامنده‌کی اثرینك علی طریق‌الانتخاب ترجمه‌سی .

٥ — (عنوان‌البیان وبستان‌الاذعان) ترجمه‌سی .

٦ — جلال‌الدین سیوطینك (الارج فی‌الفرج) نامنده‌کی اثرینك ترجمه‌سی .

۷ — علی‌السبکی الشافعی‌نك (معیدالنعم ومبیدالنقم) نامنده‌کی اثرینك علی‌طریق‌الانتخاب ترجمه‌سی .

۸ — تنوخی‌نك (الفرج والشدة) نامنده‌کی اثرینك علی‌طریق‌الانتخاب ترجمه‌سی .

۹ — (احیاءالعلوم)دن علی‌طریق‌الانتخاب بعض مباحثك ترجمه‌سی .

۱۰ — شیخ احمد قلیوبی‌نك (نوادرالعالم) نامنده‌کی اثرینك علی‌طریق‌الانتخاب ترجمه‌سی.

۱۱ — (قرةالعیون ومفرح‌القلب) نامنده‌کی اثرك علی‌طریق‌الانتخاب ترجمه‌سی .

۱۲ — (فاکهةالخلفا) » » » »

۱۳ — شیخ نصربن‌محمدك (تنبیه الغافلین) نامنده‌کی اثرك » »

۱٤ — شیخ ابراهیم المالکی‌نك (عمدة التحقیق فی بشائرالصدیق) نامنده‌کی اثرینك علی‌طریق‌الانتخاب ترجمه‌سی .

١٥ — (ادب الدين والدنيا) دن اكثر مباحثات على طريق الانتخاب ترجمه‌سی .
١٦ — (روضة الاخيار) دن » » »
١٧ — (اعلام الناس) دن » » »
١٨ — (تذكرهٔ امام قرطبی) ترجمه‌سی

اسعد عمر دده

علما وعرفای مولویه‌دن دریادل واقف رموز مثنوی بر ذات اولوب (سلانیك) لیدر. مجردانه عمر سوره‌رك تحصیل كمالات ایله‌مشدر . (١٣٢٩) تاریخنده ارتحال ایده‌رك (قاسم پاشا) مولویخانه‌سنه دفن ایدلدی . (نمونهٔ قواعد فارسی) اسمنده‌كی رساله‌سی مطبوعدر . جناب (ابن فارض) ك (قصیدهٔ تائیه) سنك بعض ابیاتنی شرح وهندی (امدادالله) حضرتلرینك (ضیاء القلوب)ی ایله تصوفه متعلق بعض آثار فارسیه‌یی ترجمه ایتدیكی كبی (مولانا جامی) نك كندی رباعیاتنه وابن فارضك خمریه‌سنه یازدیغی شرحنده طبع ایتدیرمش و (سپهسالار) ك هنده طبع اولونان (مناقب مولانا) سنك تصحیحنه بذل همت ایتمشدر. جمعنه صرف مقدرت ایتدیكی كتب نفیسه‌نك بیكه قریبنی كتبخانهٔ عمومی‌یه اهدا ایتمشدی . مع التأسف قسم دیگری یكی قاپی مولویخانه‌سنده‌كی حجره‌سنده یاندی . سنك مزارنده‌كی تاریخ بروجه آتیدر :

مثنوی خوان كنز اسرار حكم اسعد دده
عالم دورانده درویش هما پرواز ایدی
فیض نطقن اخذ ایدنلر سویله‌دی تاریخنی
كیتدی سوی لامكانه ناصح ممتاز ایدی

مثنوی خواناق اجازه‌سنی بدايةً انتساب ایتدیكی عرفاسندن عثمان صلاح الدین افندیدن ، طریقت مولویه خلافتنامه‌سنی‌ده اسكی شهر مولویخانه‌سی شیخی فضلای مولویه‌دن حسن دده افندیدن اخذ ایتمشدر. مع مافیه هندستان مشایخ عارفیننده (اسماعیل نواب) ایله (امدادالله) حضراتندن‌ده آیریجه اخذ خلافته موفق اولمشدر .

مطلعی :

كورونن جمله اشیادن خدادر
صاقین صانمه آنی سندن جدادر

اولان (توحید) سرنامه‌لی اوچیوز بیتلی بر مثنویسی واردر .

اشرف محمد افندی « هجاکو »

نوعی شخصنه منحصر عثمانلی شاعرلرندن اولوب (قرق آغاج) نواحیسندن (کلنبه) لیدر. هجو ومزاح وادیسنده سهل ممتنع طرزنده‌کی اشعاریله تمیز ایله‌مشدر . بو وادیده‌کی اشعارینك قسم اعظمی عادتا زبانزد حکمنده‌در . مدت مدیده تخصیص منسوب اولدیغی (آیدین) ولایتی داخلنده‌کی مختلف قضالرده قائمقاملقده بولونه‌رق بر آرالق سائقهٔ استبداد ایله مصره فرار ایده‌رك قلماً مجاهداتده بولوندی . صوك مأموریتی (اطنه) ولایتی والی معاونلکی اولدی. (۱۳۳۰) ده (قرق آغاج) ده ارتحال ایله‌دی . آثار شعریه‌سنك قسم اعظمی (حسبحال) (دجال) (شاه وپادشاه) (ایرانده یانغین وار) (استمداد) اسملرنده‌کی رسائل مطبوعه‌سنده بعضیلری‌ده (اشرف) نامیله نشر اولونان غزته‌ده مندرجدر .

(حسبحال) ده‌کی اشعارندن :

ایدر جلب شفاعت کثرت اشکك قیامتده
خدانك لطفی چوقدر غم یمه اشرف سونر دوزخ
ریاکاران امتدن اکر بر زاهد بارد
ایدرسه بر نفس کانون ثانی‌یه دونر دوزخ

بردر الله نظیری یوقدر — قل هوالله احد بی شکدر
شاهدعادل ایکن موجودات — شك ایدن بر لکنه اشکدر

قبریمی کیمسه زیارت ایتمه‌سین الله ایچون
کلمه‌سین رد ایله‌رم بالله اوز قارداشمی
کوزلرم ابنای آدمدن او رتبه ییلدی کیم
ایسته‌مم بن فاتحه تك چالماسینلر طاشمی

چاریارك عددی چار کتابه اشدر
شرط اسلام کبی آل عباده بشدر

علیدن استه‌رم کوثر ، شفاعت فخر عالمدن
مهیادر ، حصوله کلسه بونلر رحمت باری
نصل حسن تصادف ایلمش ابجد حسابیله
« محمد » له « علی » قاچسه اودر « رب » کده مقداری

خیلی ادیب بك « بروسه‌لی »

زمانمز ادباسنك متمیزلرندن برذات اولوب (بروسه) لیدر. اوان طفولیتنی پدریله طشره‌لرده گچیره‌رك استانبوله ورودنده تعیین اولوندیغی اقلام دولتده ایفای حسن وظیفه ایله‌دی. بو اثناده بعض مکاتبده‌ده معلملك خدمت مفتخره‌سنده بولوندی. صوك مأموریتی مجلس معارف باش کتابتی ایدی (۱۳۳۰) ده ارتحال ایده‌رك جوار ایوبه دفن ایدلدی. کرك تألیف کرك ترجمه صورتیله وجوده کتیردیکی آثارده اخلاق وآداب اسلامیه دائره‌سندن انحراف ایتمه‌مشدر. طبعاً حساس وتأثره میال ایدی. آثار مطبوعه‌سی بروجه آتیدر:

برمکتوب پاکتی } فرانسزجه‌دن مترجم اولوب آثارینك ایلکیدر.
کوموش محفظه }

(عاشقانه بردرام)، (مسیرهٔ اطفال)، (جمل حکمیهٔ اجنبیه)، (ترکیب بند)، (ایکی رفیقه)، (سعی مجموعه‌سی)، (پارس اسراری)، (کوکرجین مکافاتی)، (میس ماری یاخود مربیه)، (۱۳ نومرولو) آرابه وسائره‌در. مکتب عنوانلی منظومه‌سندن:

مکتب

مکتب که مهد نازیدر افکار حکمتك
هرلحظه ملتجاسیدر اقبال وعزتك
مکتبدر الك کزیده‌سی اذواق ونزهتك
مکتبدر آفتابی جهان سعادتك
مکتب ملاذ رفعتیدر آدمیتك
مکتب کمال وزینتیدر عقل و فکرتك
مکتب همیشه مصدریدر هر مزیتك
حامیٔ ذی شکوهی دکلمی سلامتك
ماحیسیدر مذلت وادبار ونکبتك
مکتب خلاصه مطلعیدر فیض و همتك

مکتبدن انتشار ایدر انوار انتباه
زیرا اودر معالیٔ ادواره جلوه‌کاه

دقتله باق نه‌در بو کمالات شعله زا
بونجه بدیعه‌لر کیم ایدر چشمی روشنا
ارشاد ایچون یتر بو بزه ایشته رهنما
هپ کوردکك مآثر اجلال واعتلا
محصول معرفتکه ویرر طبعه انجلا
مکتب نه‌در نه‌شانلی محل بیلدیرر سکا
صحرایه، کوهه، ساحله، درپایه جابجا
شامل فیوض وسایهٔ اقبالی دائما
اوصافنه کمالنه یوق حد و انتها
عاقل بونی ناصیل ایدر انکاره اجترا

مکتب دینتجه پیش نظرده اولور عیان
انوار ایچنده روحفزا بشقه بر جهان

مکتب، اوجای دلکش اوبالایرین مقام
اول مرکز سعادت واجلال خاص وعام
مهمان وملتجیسن ایدر هر زمان بکام
هر یوزدن ایلر آدمی شایان احترام

آنجق بولور او یرده بشر فیض مستدام — معنـاً او یرده کیزلنور انواع احتشـام
وضع بلند پایه‌سـیدر احسـن النظام — تاب و فروغ شـوکتیدر ماحیٔ ظـلام
داء عضـال جهلی ایدن اولدر التیـام — ارباب سـعیه هر دم ایدن عرض ابتسـام

الك بر کوچك التفاتی آنك بر جهـان دکر
هم بر جهـان معادلی هم بیـك ده جان دکر

سیف و قلم که خادم اجـلال و شـاندر — هب مکتبك جلادتنـه ترجماندر
بیك شـکل دلفریبه کیرر بر جهاندر — بر اویله ووضه‌در که طراوت نشـاندر
آزادهٔ ملالت ورنك خزاندر — هر حالنی مولد شـوق جنـاندر
فکریجه محض جاندر اوت محض جاندر — ایشـته همای عزت اویوزدن عبـارتدر
ظل سـعادت وایه‌سی ده جاوداندر — مکتب عمومه حاصلی کهف الاماندر
عاقل اولان بیلیر نه‌دیمك قدر مکتبی — تقدیس ایدر او جای فیوضات مکسـبی

ابوالضیا توفیق بك

کمال بك مکتب ادبیسنه منسوب، شدت بیان، اصابت ذوق و اتقان صاحبی بیوك محررلرمزدن بریدر. حدت ذکاسی آثار و مقالاتنده نمایاندر. عثمانلی مطبعه‌جیلغنه جداً خدمت ایتمش، افکار احرارانه پرورده ایتمه‌سندن طولایی بر اوچ کره پای تختدن نفی و تغریب جزائرینه اوغرامشدر. اعلان مشروطیت ایله منفاسی اولان قونیه‌دن استانبوله عودت ایتمش و ایلك انتخابده انطالیه مبعوثی صفتیله وکلای ملت عدادنده بولنمش؛ بر طرفدن ده (تصویر افکار) غزته‌سنی چیقاره‌رق طبعنده‌کی تحریر و مناقشه استعداد و قابلیتنی تعمیم ایله‌مشدر. (مجموعهٔ ابوالضیا) ده‌کی مقالاتی، نمونهٔ ادبیات عثمانیه، تقویم ابوالضیا (نه) حقنده تتبعات، نوسال معرفت، لغت ابوالضیا علوم شرقیه و غربیه‌ده‌کی حظ و نصیبنی، طرز تحریر و تحکیه‌ده‌کی درجهٔ تأثیر و موفقیتنك معیاریدر. ۳۲۹ سنه‌سی اوائلنده فجأةً مرتحل دار بقا اولمشدر. مدفنی: مقری کوینده اوغلی ضیا بکك یانندهدر. آثار سائره‌سی:

([illegible])، (ابن سینا)، (ازوپ)، (نفعی)، (ناپولیون)، (سروریٔ مورخ)، (کوتنبرغ)، (بوفون)، (فرانقلن)، (دیوژن)، (یکی عثمانلیلر).

« اکرم بك (رجائی زاده محمود اکرم بك »

« استاد اکرم » عنوانی آلان مرحوم ، ادبیات عثمانیه‌نك ، داها خصوصی بر تعبیرایله ، شناسی وکمال دور ادبیسنك طرز جدیده‌ده نظریاتنی ایلك تدوین وتعلیم ایله‌مش بویوك برادیبمزدر. رقت حسیاتی ، نزاهت بیانی ، تراشیده‌کی اسلوبی ایله تمیز ایله‌دیکی کبی اخلاق واطوارنده‌کی تمکین ووقار ایله‌ده تلامیذ وآشنایانه بویوك بر حس حرمت ومحبت القا ایله‌مشدر . ضیاعلرینه قلب پدرانه‌سنك پك کوچ تحمل ایتدیکی یاورولرینك بالخاصه (نژاد) ینك درد فراقیله میدانه کتیردیکی آثار ونشائد جداً محرق ودلسوزدر .

مشروطیتك اعلاننی متعاقب انجق قازاندیغی حسن صیت ادبانه سوقیله اوقاف ومعارف نظارتلرینه تعیین ایدلمش ایسه‌ده ، سکون وانزوای صمیمانه‌یه فرط الفت ومیلی استعفا ایتمه‌سنی موجب اولمشدر . اعیان اعضالغنه‌ده ارتقا ایله‌مشدر . ۳۲۹ سنه‌سی مرتحل دار بقا اولمش و (کوجوك صو) ده‌کی سوکیلی اوغلو (نژاد) ینك یانبه دفن اولنمشدر. مطبوع آثار ادبیانه‌لری :

قدمادن برقاچ شاعر

نفرین

تعلیم ادبیات

تقدیر الحان

یادکار شباب

محسن بك

زمزمه

ناچیز

مه‌پریزون

شمسا

تفکر

تقریضات

پژمرده

نژاد اکرم جلد ۲

اطالا ترجمه‌سی

چوق بیان چوق یاکیلیر ٤ پرده‌لك قومه‌دی]

نشیدهٔ حرب

حفظ وطنه همت مردان کونیدر بو ،   وحدتله فدا کاریٔ اخوان کونیدر بو ،
سرحدلره تحشید دلیران کونیدر بو ،   طورمقمی اولور ؟ غیرت اقران کونیدر بو ،
درد اهلی اولان بزلره درمان کونیدر بو ،   بیك منت ایله بذل سر وجان کونیدر بو ،
حقك بزی تأییدینه ایمان کونیدر بو ،   اعدامزه خسران کونی خذلان کونیدر بو ،
بالقانلره طوفان صالەجق قان کونیدر بو ،   تاریخمزك حرمته شایان کونیدر بو ،

سنجاغمزك شوق ایله تابان کونیدر بو ،
ای اردوسی عثمانلیلرك ، شان کونیدر بو ،

ملت که آلیر قوتنی عون خدادن ،   ملت که بولور ذوق روان روح غزادن ،
ملت که ایرر کوشنه تکبیر سمادن ،   ـ وارسته تمامیله بوکون خوف ورجادن ـ
چوق ثار آلەجق دشمن بدعهد ووفادن .   اونلر بزی قورقارمی صانیردی بو وغادن
. . . .
ایکرنمك اولور قحبهٔ ناشسته لقادن .   کچمك فقط اولماز بو سفر رفع بلادن .

سنجاغمزك شوق ایله تابان کونیدر بو ،
ای اردوسی عثمانلیلرك ، شان کونیدر بو !

سرتاج اولەلی بزلره ای رایت کلرنك !   هیچ پردەسنی کوردیمی بر ملحمه بر جنك ؟
. . . .
ممکنمی تقابل ایده تمساح ایله خرچنك ؟   بالقانلرك ارتق یتشیر ایتدیکی نیرنك ؛
تجویز ایدەمز تا بوقدر ذلتی فرهنك ؛   خائنلره اولدقجه میادین وغا تنك ،
قاجدقجه دلیکدن دلیکه لنك وبی ننك ،   قورشون نه روا ، انلری تدمیره یتر سنك .

سنجاغمزك شوق ایله تابان کونیدر بو ،
ای اردوسی عثمانلیلرك ، شان کونیدر بو !

اولدق ، یتشیر ، اوروپایه قارشی رضاجو ،   آزدیردی اشرابی تذلل له تکاپو ،
الویرمدیمی صبر وتحملسه بو ، یاهو ؟! .   « چکمز اوقدر ثقلتی آرتق بو ترازو ! »

حالا، نه دییور، دیکله‌یکز، هاتف حق کو، پاکیزه وطن، مادرمز، حضرت بانو :
« دوندیرمه‌مکه عهد ایدك ارلر، بو سفررو، «طولسون، یوریك، آتش ایله، خون ایله هرسو.
« ییق، یاق مدن دشمنی ای محتشم اردو ! « غافللره کوستر نه ایمش شدت بازو ! »

سنجاغمزك شوق ایله تابان کونیدر بو،
ای اردوسی عثمانلیلرك، شان کونیدر بو !

صربك سوزی اولماز، قره طاغ حربه مباشر اولمقله مروتلی کوروندی . شوده ظاهر ؛
....
« عادت بودر : اخرده کلیر زمره اکابر !!. » لکن بو شماتت، بو نمایش، بو ظواهر،
بیلسه‌ك کیمی مبهوت ایده‌جك؟ باری شو ماهر آقتورلرینه فاجعه‌یی آکلاته‌لم بر .

سنجاغمزك شوق ایله تابان کونیدر بو،
ای اردوسی عثمانلیلرك، شان کونیدر بو!

اورمش سر سافللرینه نشوهٔ خشخاش، پرولوله، پرخرخره، پروسوسه لشلاش،
کلمش قپویه، چیرپینیور بر سوری عیاش، بر صاعقهٔ خشم الٓهی کبی دهاش،
این باشلرینه هپسنك ای تیغ کهر پاش ! طاتسون او سنك ضربه‌کی هرسینهٔ قلاش،
کورسون او سنك برقکی هردیدهٔ خفاش، کیت جنکه وقارکله، تلاش ایتمه وطنداش،
قارشی طوره‌مز حقه اویوزلرجه‌بیك اوباش. منت سکا ای سیف جلادت، سکا شاباش !

سنجاغمزك شوق ایله تابان کونیدر بو،
ای اردوسی عثمانلیلرك، شان کونیدر بو!

ای آوروپا ! ای مغرب نور مدنیت آفاقکی صارمش کورینور ظلمت غفلت
سنسین ویرن آنجق بو قتاله سببیت سندن کلیور هپ بو اشرایه جسارت ؛
ظالملری توقیر ایله مظلومه حقارت . سندن دیمه‌در هپ بوفلاکت، بومصیبت
چارپشمالیمی تا بوقدر حق ایله قوت ؟ چیکنتمه‌لیمی تا بوقدر حق و حقیقت ؟
محو اولسه‌ده چکمز بوقدر ظلمی بوملت؛ ویرمك بزه فرض اولدی شو حالاته نهایت :

سنجاغمزك شوق ایله تابان کونیدر بو،
ای اردوسی عثمانلیلرك، شان کونیدر بو !

اسلامه اولان ظلمی کور ای حاکم مطلق ! صابرلره ای ناصر اولان خالق اشفق ؟
عثمانلیلری ایله بو درنکده موفق ! ایام کچر بردم اولور امر محقق ،
بز تورکلری یز، چارپیشه رق یوزکشی قالسه ق، اجدادمزك یوردینی چیکنتمه یز انجق .
چوق سوردی یتر لقلقهٔ مزعج لقلق ؛ عسکر یوریسین، شیمدی بودر الزم واوفق .

سنجاغمزك شوق ایله تابان کونیدر بو ،
ای اردوسی عثمانلیلرك ، شان کونیدر بو !

احمد مدحت افندی

مرحوم الك چوق یازی یازمش ، موضوعلری‌ده مختلف اولمق اوزره الك چوق اثر تألیف ایتمش بر محررمزدر . خلقمزده مطالعه هوسنی مرحوم اویاندرمش وهر محرردن زیاده بو هوسی بسله‌یوب بویوتمشدر . مدحت افندینك اساسلی ومنتظم بر تحصیل کورمه‌مش اولمه‌سنه رغماً شرق وغرب معارفندن ملته عمومی برخواجه‌لك یاپه‌جق درجه‌ده بهره مند اولوشی سعی مکب اصحابندن اولدیغنی رعنا کوسترر .

صوك ادوار حیاتیه‌سنده دارالفنون تاریخ ادیان ، تاریخ عمومی وسائره معلملکلرنده بولونمسی معلومات عمومیه‌سنك بوجهتده براختصاص وخصوصیت شکلنی آلمش اولدیغنی اثبات ایدر. مرحوم بزده ایلك ساده آچیق اطنابلی حاصلی تعبیر مخصوصله، انامی براسلوب صاحبی‌در مع مافیه تك توك یوکسه‌ك اسلوبده یازلمش آثاری‌ده واردر . مدحت افندی ، بزده الك زیاده قلماً چالیشمق وقازانمق اورنکی اوله‌رق یشامشدر . حکایه‌لری پك بیوك تهالکله اوقونمشدر. دارالشفقة الاسلامیه و (تاریخ عثمانی انجمنی) اعضالقلرنده بولوندیغی کبی اوچیوز بش سنه‌سنده استوقهولمده انعقاد ایدن مستشرقین قونغره‌سنه‌ده حکومت عثمانیه طرفندن مرخص اوله‌رق کوندرلمشدر ۳۲۹ سنه‌سی اواسطنده مرتحل داربقا اوله‌رق فاتح جامع شریفنده‌کی خطیره‌یه‌دفن اولنمشدر .

باشلیجه آثاری بروجه آتیدر :

١ تاریخ ادیان	٤ کائنات
٢ اس انقلاب	٥ خواجهٔ اول
٣ حقیقة الحقایق	٦ مدافعه

٧ بشائر صدق نبوت محمديه
٨ اوروپاده برجولان
٩ سليمان موصلی
١٠ طغارجق
١١ قرق انبار
١٢ حسن ملاح
١٣ حسين فلاح
١٤ ير يوزنده برملك
١٥ دنيايه ايكنجی كليش
١٦ پارسده برتورك
١٧ قمره عاشق
١٨ مفصل — تاريخ عمومی
١٩ نوم وحالات نوم
٢٠ مدخل تاريخ وفنون جغرافيا
٢١ سودای سعی وعمل
٢٢ دمير بك
٢٣ بن نه‌يم
٢٤ پارسده اوتوز بيك بودی
٢٥ مشاهدات
٢٦ اس املا
٢٧ استبشار
٢٨ احمد متين وشيرزاد
٢٩ اوروپا اداب معاشرتی
٣٠ تعفف
٣١ ضابط
٣٢ اخبار آثاره تعميم انظار
٣٣ هلال احمر تاريخی
٣٤ بشير فوأد (ترجمهٔ حال)

امرالله افندی

شخصيت علميه‌سنی (اقدام) ايله نشرينه باشلاديغی (محيط المعارف) مقاله‌لريله جداً ممتاز ومتمايز برحاله قويمش‌در . دينه بيليركه بزده « علم لسان » دن و« فلسفهٔ لسانيه » دن ايلك بحث ايدن امرالله افندی اولديغی كبی، زمانلرينه قادار هرالی قلم طوتانك كيرمكده برپأس كورمه‌ديكی لسانی مناظرات ومناقشاته برزنك علمی، برقيمت فنيه ويرن‌ده ايلك امرالله افندی اولمشدر .

دور استبدادده باش‌محررلكی ايله برجلدی تماماً طبع ونشر ايديلمش‌اولان (محيط‌المعارف) امرالله افنديـنك هيكل احاطه‌سی، آبدهٔ عرفانی تلقی ايديلمكه شايسته‌در. واقعا دور مشروطيتك حلوليله برابر ؛ عثمانلی ملتنجه بر (محيط المعـارف) ك درجهٔ لزومی تقدير ايديلمش ؛ وباشده ولی عهد سـلطنت ، مرحوم يوسـف عزالدين افـندی حضرتلری اولمق اۆزره بو بابده امرالله افندی‌يه مالاً وقالاً ، فعلاً وعملاً مراجعات كثيره‌ده بولونيلارق برهيأت مخصوصه‌ده بالتشكيل يكيدن(محيط المعارف) تحريرينه باشلانيلارق‌حتی بوكره‌ده ينه انجق برجلدچيقاريلمش ايسه ده وفاتيله تأخره اوغرامشدر .

امرالله افنديـنك دارالفنون فلسفه معلملكنده ايكن‌نوط ايتديردكلری فلسفه درسلری‌ده مشار اليهك جداً فنيات ولسانياتده ، فلسفيات وتتبعاتده نه قادار متبحر اولدقلرينی پك واضح كوسترر. قرق كليسا مبعوثلغی ايله باشـلايان حيات سياسيه‌سی معارف ناظرلغنه قادار كنديسنی

ارتقا ایتدیرمش وبعض تقاریر ولوایح سیاسیه‌سی علوم سیاسیه ده کی ید طولاسنی اثبات ایله‌مش ایسه ده، حیات علمیه‌سنك انکشافاتنه وملتك مشار الیهدن بحق بکله‌دیکی عرفانی خدماتك ایفاسنه انکل اولمشدر.

مشار الیه (لوله بورغاز) ده تولد ایتمش؛ و (٣٣٢) سنۀ هجریه‌سنده مرتحل دار بقا اوله‌رق فاتح جامع شریفی حظیره‌سنه دفن اولونمش‌در.

ب

بایزید خان عثمانی

حلم ایله معروف اولان سلاطین عثمانیه دندر. شعرده (عدلی) تخلص ایدردی مطبوع دیوانلری نقصاندر. رحلتلری (کچدی سلطان بایزید خان ولی) مصراعنك ناطق اولدیغی (٩١٨) تاریخنده‌در. جامع شریفلری یانده‌کی تربه‌لرنده مدفوندر.

برمناجاتندن:

خدایا خدالق سکا یاراشیر
نته کیم کدالق بکا یراشیر
جو سنسن پناهی جهان خلقنك
قمودن سکا التجا یاراشیر

ابیات فارسیه‌لرندن:

هر دود که پیدا شود از سینۀ چاکم
ابری شود و کریه کند بر سر خاکم

بهشتی احمد سنان چلبی

سلطان بایزید ثانی دوری شعراسندن اولوب قاریشدیرانلی سلیمان بکك اوغلیدر. بر اره‌لق ایرانه کیده‌رك مولانا جامی و (علی شیرنوائی) دن استفاده ایله‌مشیدی. عودتنده کبان بکلکی خدمتنه نائل اولدی. عجم شعراسنه امتثالاً بش حکایه‌یی جمع ایله بر خمسه نظم ایتمشدرکه شعرای عثمانیه میاننده ابتدا بو اصولی استعمال ایدن کندیسی اولمشدر. حکایه‌لر شونلردر: (وامق وعذراء) (یوسف وزلیخا) (لیلا ومجنون) (حسن ونکار) (سهیل ونوبهار).

برده سلطان بايزيد ايله شهزاده جم وقايعنى مبين برتاريخچه‌سى واردركه برنسخه‌سى (روان اوطه‌سى) كتبخانه‌سنده‌در . سهى بكك تذكره‌سنده خمسهٔ نظامى يى ترجمه ايتديكى‌ده محرردر . (قاريشديران) چورلى‌قراسندن برقريه‌در . (مغنيسا) لى (جامعى) نكده (وامق‌وعذرا) سى وحكيم اوغلو كتبخانه‌سنده (مخزن اسرار) اسمنده برمنظومه‌سى واردر .

بهشتى‌نك مصاريعندن : ذرهٔ ناچيزدن عار ايتمه‌سونمى آفتاب

بقائى

شعراء قضاتدن برذات اولوب (ازنيق) ليدر . تحصيلى مشايخ فصلنده مذكور (قورت) افنديدندر . (٩٨٠) كسورده معزولاً ارتحال ايتدى . مرتب ديوانى و (٩٧٣) ده نظم ايله‌ديكى (كل و بلبل) منظومه‌سى واردر .

ابياتندن : عاشقان كوى ياره جمع اولسون
حاجى حاجى‌يى مكه‌ده بولسون

بايزيد « شهزاده »

سلطان سليمان قانونى شهزاده‌لرندن اولوب سائقهٔ قدرله (٩٦٧) ده سيواسده شهيداً ارتحال ايله‌دى . تركى فارسى اشعارى واردر . مخلصى (شاهى) در . حياتندن نااميد اولديغى برزمانده انشادايله‌ديكى مروى اولان اشعار دلسوزانه‌سندن :

نيده‌يم ضايع ايدوب طول امل‌له نفسى
قالمدى ذره قدر دلده بو دنيا هوسى
اضطرابى قوكه اى مرغ روان سير ايله
اسكيوب ايشته خرابه واريور تن قفسى
كاربان ره اقليم عدم منزلنك
دوقونور اولدى دلا سممعه بانك جرسى
غافل اولما كوزون آچ ديدهٔ حق بين اول
بوش كورمه خس و خاشاك ايله مور ومكسى
شاهئ بيدل و بيچاره كنهكاره نه غم
سن‌اولورسه‌ك اكر اى لطف خدا دست رسى .

احوالنی مصور ابیات فارسیه‌سندن :

دردو بلا وغم شد حاصل مرا ز کردون
یارب چه‌چاره سازم شد حال مادیکرکون

دیوانچه‌سنك برنسخه‌سی فاتحده (ملت کتبخانه‌سی) نده موجوددر .

برادری شهزاده (مصطفی چلبی) ده طبع شاعرانه‌یه مالك اولوب استادی سروری‌ٔ قدیم ایدی . پدرینك بغداد سفرینه عزیمتی اثناسنده رستم پاشانك سعایتیله قونیه ارکلیسنده قضازدهٔ فنا اولدی . (مکررستم) تاریخ شهادتیدر .

ابیاتندن : رفعت ایسترسه‌ك اکر مهرجهان آرا کبی
سور یوزون هرکون یره ایله تنزل ما کبی

بختی

فضلای شعرادن السنهٔ ثلاثه‌ده انشاد نثر ونظمه مقتدر برذات اولوب (موره) ده‌کی (ایزدین) قصبه‌سندندر. مجموعهٔ منشآتیله مرتب دیوانی و (۹۸۹) تاریخنده نظم ایتدیکی (۱۵۰) بیتلی فارسی‌العباره (تحفة الافکار درجواب دریای ابرار) اسمنده برمنظومه‌سی واردرکه مطلعی بودر:

آتشین لعلی که تاج خسروانرا زیورست
اخکری بهرخیال خام پختن درسرست

منشآتنك بعضیلرنده‌کی امضاسندن :

نه‌رخت وبخت دارد نه‌درختی
انیس صدق وصفا آواره بختی

تاریخ وفاتیله مدفننه دسترس اولونامادی . (ییلدیز) کتبخانه‌سنده تورکجه برمنظومه‌سی موجوددر .

بیانی مصطفی افندی «جارالله زاده»

علماء شعرادن برذات اولوب (روسجق) لیدر . ابوالسعود افندیدن اکمال تحصیلدن صوکره ایفای حج ایده‌رك استانبوله عودتنده (اوق میدانی) قربنده صوفیلر درکاهنه انتساب ایله‌یوب شیخ اولدی وفاتی (۱۰۰۶) ده‌در . ترتیب کرده‌سی اولان (تذکرهٔ شعرا) سنی قینالی زاده تذکره‌سنی تلخیص وعلاوه ایله میدانه کتیردی .

ابیاتندن : ای بیانی تند باد محنت هجرانله
عشق اودی خاکسترتنده نیجه پنهان اوله

طریقةً خلوتیدر. (قافلهٔ شعرا) ده : (داخل سور استانبولده متصرف اولدیغی اکمل تکیه‌سنده دفن ایدلمشدر) دیه محرردر .

باقی « محمود عبدالباقی افندی » [۱]

طرز قدیم نظمی زمان مساعد اولدیغی مرتبه تجدیده چالیشمش وموفق اولمشدرکه ضیا پاشانك (باقی‌یه سزا اولنسه تعیین : تعبیر مجدد نخستین) بیتی‌ده بوکا شاهددر .
عثمانلیلرجه (ملك الشعرا) نامیله یاد اولنور برشاعر فاضلدر. مولدی استانبول اولوب صغرسنده سراج چیراقلغنه ویرلمش ایکن استعداد مادرزاد کندیسنی طریق تحصیله سوق وارشاد ایله‌مشدر .
قاضی‌عسکرلك رتبه‌سنی احراز ایله‌مشدی. باشلیجه آثاری : (ترجمهٔ مواهب لدنیه) (الاعلام فی احوال بلدالله‌الحرام) ترجمه‌سی (حضرت خالددن مروی اولان احادیث شریفه رساله‌سی) (فضائل جهاد) (دیوان بلاغت عنوان) لریدر . وفاتی (انتقال ایلدی باقی بوفنا دنیادن) (فنایه ویردی جسمی قالدی باقی اسمی عالمده) (وای‌کچدی شعرای سلفك باقیسی) (اوقی روح باقی‌ایچون فاتحه) مصراعلرینك ناطق‌اولدیغی (۱۰۰۸) تاریخنده اولوب مدفنی‌استانبولده ادرنه قپوسی‌خارجندن ایوبه‌کیدن‌جاده‌نك صول‌جهتنده یول‌کنارنده‌در. سنك مزارنده محرر عباره : (علمادن سلطان شعرادن مرحوم ومغفور عبدالباقی افندینك روحیچون فاتحه)

قدریکی سنك مصلاده بیلوب ای باقی
دوروب‌ال‌باغلایه‌لرقارشوکه یاران صف‌صف

بیت حزینی فی‌الحقیقه جنازه‌سنده بولونان قدرشناسان زمانی آغلاتمشدر .
خاتمنده شو بیت منقوش ایدی: فانیست جهان‌درو وفانیست : باقی‌همه اوست‌جمله‌فانیست) دیوانیله (مواهب لدنیه) ترجمه‌سی مطبوعدر (فضائل‌جهاد) اسمنده‌کی اثرینك خط دستیله محررنسخه‌سی (نورعثمانیه) کتبخانه‌سنده واردر . بویولده یازیلان آثارك جسیم واك استفاده‌

---

[۷] شعرا خیلی دفتر ایدیجك دست قضا
محو واثباتله پر قیلدی نیجه اوراق
قازیدی نیجه‌یی یاکلش دیو بودفتردن
باقی‌یه ایدوب اشارت دیدی صح‌الباقی

بخشاسیدر . بو اثر (مشارع الاشواق الی مصارع العشاق) ك توسیعاً ترجمه‌سیدر . دیوانی (هامه‌ر) طرفندن آلمانجه‌یه ترجمه ایدلمشدر .

حلاوت طبع ، نزاکت ، شطارت آمال ، عمقیت افکار ، وبدیعیت افاده کبی خصائل مقبوله وبرکزیده‌نك همان کافه‌سی بو شاعر عالی نهادده اجتماع ایتمشدر دینیله بیلیر . کندیسی ایچون ذوق ، یالکز حقیقتده‌در . طبع وخلقی مزاحم شاعرانه واکدار عاشقانه‌دن زیاده اذواق ولذائذ مادیه ودنیویه‌دن متلذذ . مسلك حکمیسی برحیات بولنلدقجه غصه وغمدن آزاده عمر سورمکدر . غزللری عمومیتله فرنکلرك (لیریك) دیدکلری صورتده یعنی ساز ایله ترنم ایدیله بیله‌جك برشکلده واکثریتله‌می برستانه یازلمشدر . باقینك آره صره کنایه وجناس طرزنده خفیف لکلرده بولنمسی ، تشبیهات واستعاراتده بعض مرتبه مبالاتسزلق کوسترمسی ، کندی کمالات کسبیه‌سی وحسن طبیعتیله شایان تألیف کورلمه‌مشدرکه پك طوغریدر . باقی‌یه کوره برچهرهٔ حسنك ترتیبات صوریه‌سی انظار تحیره الك محتشم نفائس طبیعه‌یی اخطار ، الهاماتی دائما شرقه مخصوص تخیلاته منحصر قالماز بوکاده الك کوزل دلیل مرثیهٔ مشهوره سیدرکه بومنظومه ادبیات عثمانیه‌نك الك قیمتدار بر ایجوسی مقامنده عد وتلقی ایدلسه بجادر .

ابیاتندن :

درونك پرمعارف همنشینك مرد عارف قیل
آچیلمه ای یوزی کل شخص نادانه کتاب آسا

زر افشان اول کف احسان ایله سیر ایله عالمده
جهانکرد و جوانمرد جهان اول آفتاب آسا

زاهد اول نقلت ایله اوچماغه حاضرلانمه
جیقار اول جبه ودستاری براز خفت بول

شرف ویرمز در وکوهر کمال اولماز زر وزیور
هنر کسب ایت هنر بحر فضلت کان عرفان اول

جانلر فدا محبت جانانه سرد کل
ارباب عشقه ترك سر ایتمك هنردکل

غرق ایدر عالملری بر قطره آب مغفرت
وار قیاس ایت وسعت دریای رحمت نیدوکن

مصاریعندن: همت مردان ایله آسان اولور هرمشکل ایش

باقی قالان بو قبه ده بر خوش صدا ایمش

سوز کهردر نه بیلیر قدرینی نادان کهرك

بیمار حالنی ینه بیمار اولان بیلیر

کردون دونه عاقل ایسه‌ك قیلمه اعتماد

بو دنیا در کهی ماتم کهی سور

نادان قوماز که مردم دانا حضور ایده

دانا دل ایسه‌ك سریکی نادانه دویورمه

عاقل ایتمز عبث یره خنده

کرم کوردکجه ای باقی رجا آرتار کدالردن

انسان کامل اولمغه سعی ایله آدم اول

چوق اولور یار ولی یار وفادار اولماز

عنایت حضرت حقدن کرم فیاض مطلقدن

بهائی محمد افندی

مسند مشیختی احراز ایدن فضلای شعرادن اولوب شیخ الاسلام (خواجه سعدالدین افندی) زاده عبدالعزیز افندینك مخدومیدر. مجموعهٔ اشعاری مشهور اولدیغی کبی فتاوایه متعلق اثری ده متعارفدر. غزلسرالقده متمیزایدی. (نیلرسن) ردیفنده‌کی غزل عاشقانه‌سی حافظه پیرای شعرادر. وفاتی (منزلك فردوس اوله الفاتحه) مصرعنك کوستردیکی (۱۰٦٤) تاریخنده مدفنی فاتح جوارنده بویاجی قپوسی قربنده‌کی خانه‌لری قارشوسنده‌در. توتونك اباحتنه دائر فتواسی اولدیغی مرویدر. فقط طبأ مسلم اولان مضرتنه کوره کراهتنده شبهه‌سی یوق ایدی. دیوانچه‌سی غیرمطبوعدر. غزلیاتندن زبانزد اولان شو: کوزل تصویر ایدرسن خال وخط دلبری اما

فسون وفتنه‌یه کلدکده ای بهزاد نیلرسن

بیتنی حاوی غزل مشهوری آتی الترجمه (نائلی) نك تخمیسیله برابر محرردر.

ابیات سائره‌سندن : بهائی خانهٔ امید قالماز بویله دربسته

نسیم لطف اسرالبته برکون فتح باب ایلر

مصارعندن : فریاد عندلیبه سبب نوبهاردر

بری محمد دده

خوشکویان شعرادن ومنتسبین مولویه‌دن برذات اولوب (مغنیسا) لی‌در دیوانیله (بلبلیه) اسمنده‌کی اثر منثوری (مغنیسا) ده (چاشنیکیر) کتبخانه‌سنده موجوددر. دیوانی شاعر مشهور (نابی) افندی تقریض ایله‌مشدر (مغنیسا) حقنده مطول برقصیده‌سی واردر (بلبلیه) سی مطبوعدر. (۱۱۲۸) تاریخنده مملکتنده ارتحال ایلمشدر. اسکی مولویخانه حظیره‌سنده مدفون اولدیغی مرویدر عطارلق صنعتیله مشغول ایدی.

بر تسدیسندن :

حالکدن ایتمه بری شکایت رضا کوزه‌ت
ربك قو ایله‌سین سنی محنتله تربیت
محنتسز اولماز اهل دله کسب منزلت
ایله دل حزینه ینه بو بیت ایله تسلیت
هرکس بقدر خویش کرفتار محنت است
کسی را نداده اند برات مسلمی

بلیغ اسماعیل افندی

فضلای شعرادن اولوب (بروسه) لی‌در. وفاتی (۱۱٤۲) تاریخنده قبری بروسه‌ده (یکی یر) [۱] مقابرنده‌در. آثاری: (دیوان)، (منظومهٔ کل صدبرك) [۲]، (منظوم سرکذشتنامه)، (سبعهٔ سیاره) [۳] (نخبة الآثار لذیل زبدة الاشعار) [٤] درکه جمله‌سی غیر مطبوعدر. برده (کنج شایکان) اسمنده فقه، ادبیات، تراجم‌دن باحث محاضراتدن برمجموعه‌سی واردرکه خط دستیله محرر نسخه‌سی خالص افندی کتبخانه‌سنده‌در. شیخ اسماعیل حقی حضرتلرینك منظوم برتقریضلرینی حاوی اولان و بعض علاوات ایله بروسه‌لی شاعر اشرف بك مرحومك همتیله (۱۳۰۲) ده خداوندکار مطبعه‌سنده طبع اولونان (کلدستهٔ ریاض عرفان ووفیات دانشوران

[۱] (یکی یر) اسمنده بروسه‌ده ایکی قبرستان واردر. بریسی نمازکاهدن ایشیقلره کیدن شوسه‌نك صاغ طرفنده دیکری‌ده (چتال فرون) ك آشاغیسنده (آرابه یتاغی) دخی تسمیه اولونان (خواجه حسن) مزارستاننك آلت طرفنده (مرعی مزارلنی) ده دنیلن یردرکه (بلیغ) مرحوم بوراده مدفوندر.

[۲] (۱۰۰) حدیث شریفك نظماً ترجمه‌لرینی حاویدر.

[۳] یدی عدد نعوت شریفه‌لرینی حاویدر.

[٤] مؤلفك خط دستیله محرر نسخه‌سی منظور عاجزی اولدی بو اثر (فائضی) نك (زبدة الاشعار) ینك ذیلیدرکه (٤٥٠) شاعرك پك مختصر ترجمهٔ حالیله منتخبات اشعارینی جامعدر.

نادره‌دان) [۱] اسمنده‌کی اثری بروسه‌ده مدفون اولان سلاطین، شهزادکان، وزرا، مشایخ،

[۱] بروسه‌ده مدفون سلاطین، شهزادکان، وزرا، مشایخ، علما، شعرا وسائره‌نك تراجم احواله دائر کلدسته‌دن باشقه مؤلف آثار :

۱ — (۱۰۶۰) تاریخنده بروسه‌ده وفات ایده‌رك ابدال محمد جامع شریفی حظیره‌سنه دفن ایدیلن علما وزمرهٔ قضاتدن بروسه‌لی بالدیر زاده سلیسی محمد افندینك وفیاتنامه‌سیدرکه شیخ الاسلام قره چلبی زاده عبدالعزیز افندی طرفندن تاریخ تألیف اولنق اوزره (روضهٔ اولیا) تسمیه قلنمشدر، غیرمطبوعدر. برنسخه‌سی بروسه‌ده خراججی اوغلی واورخان کتبخانه‌لریله استانبولده ولی افندی کتبخانه‌سنده واردر.

۲ — (۱۰۵۵) ده بروسه‌ده وفات ایده‌رك (خنکار کوشکی) جوارنده تمنا دیلنان مقبره‌یه دفن ایدیلن بروسه‌لی فضلای شعرادن سهمی محمد چلبی طرفندن بروسه‌ده مدفون رجال اللهك تراجم احواله دائر یازیلان بر اثردرکه غیر مطبوعدر منظور عاجزی اولمامشدر .

۳ — (۱۱۹۸) ده بروسه‌ده وفات ایده‌رك سد باشنده بویوك کلیسا قارشیسنده‌کی سوقاقده شیخ ایوب افندی زاویه‌سنه دفن ایدیلن بروسه‌لی اشرف زاده شیخ احمد ضیاءالدین افندی طرفندن یازیلان (کلزار صلحا، وفیات عرفا) نام اثردرکه مشار الیه شاعر بلیغ اسماعیل افندینك اثرینه ذیل اولنق اوزره مؤلفدر . (۱۱۳۵)دن (۱۱۹۶) تاریخنه قدردر غیرمطبوع اولوب مؤلفك خط دستیله محرر نسخه‌سی منظور عاجزی اولمشدر .

٤ — (۱۲۷۲) ده بروسه‌ده وفات ایده‌رك پوست نشینی بولندیغی نارلی درکاهنه دفن ایدیلن شیخ فخرالدین افندی طرفندن (کلزار عرفان) نامیله یازیلان ذیلدرکه اساساً (۱۱۹٦) دن(۱۲۵۸) تاریخنه قدردر اتمامی (۱۲٦۳) ده‌در . مؤلف طرفندن سلطان عبدالمجید خانه تقدیم اولنمش، قیدحیات شرطیله شهری بشیوز غروش عطیه ایله تلطیف بیورلمشدر . برنسخه‌سی استانبولده عاطف کتبخانه‌سنده برنسخه‌سی‌ده فضلای ادبادن دیاربکرلی علی امیری افندینك کتبخانه‌سنده‌در، بواثر اوته‌کیلرینه قیاس قبول ایتمز درجه‌ده مفصلدر، چونکه کندندن اول مؤلف آثاری جمع صورتیله مصنفدر. مقدمه‌سنده مشارالیه بلیغه تقلیداً بروسه تاریخنه دائرده برآز معلومات واردر .

٥ — (۱۱٤۰) تاریخی رجالندن حضرت امیر مدرسی بروسه‌لی صحاف سلیمان خالص افندی طرفندن یازیلان وفیاتنامه‌درکه اکثر پارچه‌لری اورخان کتبخانه‌سنده‌کی بالدیر زاده وفیاتنامه‌سنك کنارلرنده واردر.

٦ — (۱۲٤۷) تاریخنده بروسه‌ده وفات ایده‌رك بویوك پدری یانـه دفن ایدیلن غزی زاده شیخ عبداللطیف افندی طرفندن (روضات المفلحین) اسمنده‌کی مفصل وفیاتنامه‌درکه برنسخه‌سی اورخان جامی کتبخانه‌سنده‌در . بوذاتك ینه بروسه وفیات مشاهیر واکابری ایله بروسه صولرینه، قابلیجه‌لرینه، مسیره‌لرینه دائر آیریجه مختصر براثری واردرکه نسخه‌لری اکثر کتبخانه‌لرده موجوددر .

۷ — (۱۲۳۲) ده وفات ایده‌رك منلا فناری جامع شریفی غربنده پدری یانه دفن ایدیلن شعرادن باقیرجی راشد محمد افندی طرفندن (زبدة الوقایع ، دربلدهٔ جلیلهٔ بروسه) نامیله بروسه‌یه متعلق مفصل وفیاتنامه‌درکه خط دست مؤلفله محرر نسخه‌سی متقاعدین رجال عدلیه‌دن حفیدلری مرحوم مجدی افندی عائله‌سنده اولوب منظور عاجزی اولمشدر . بر نسخه‌سی‌ده فاتحده (ملت کتبخانه‌سی)نده موجوددر.

۸ — «روضات المفلحین» ایله «کلزار صلحا» ایکیسی برجلدده اوله‌رق « اورخان غازی » کتبخانه‌سنده موجوددرکه (صحاف سلیمان) افندینك وفیاتنك قسم اعظمی‌ده تحشیه ایدلمشدر .

علما ، شعرا و ارباب صنايعك تراجم احوالنى مبين اولوب آثارينك اشهريدر . بو اثر (١٢٦٠) تاريخنده ارباب دانشدن بر ذات طرفندن تلخيص ايدلمشدركه بر نسخه‌سى (ييلديز) كتبخانه‌سنده واردر .

برنعتندن :

وجودك باعث ايجاد عالم يا رسول الله
آنكچون جمله‌دن سنسين مكرم يا رسول الله

ابياتندن :

سيم و زر ايله‌مز آهنى زور بازو
دولت داد خدا سعى ايله تحصيل اولماز

برده اوچ جلد اوزره مرتب بروسه‌يه مخصوص بر (شهر انكيز) ى اولديغى (تذكرهٔ صفائى) ده مندرجدر .

بليغ محمد امين افندى

شعرادن و آق اوه‌لى زاده احمد خاتم افندى مرحومك تلاميذندن صاحب ديوان برشاعر اولوب (بكيشهر) لى در . (١١٧٢) تاريخنده اسكى زغره قاضيسى ايكن وفات ايلدى ديوانى مطبوعدر . (قافلهٔ شعرا) ده بو ديوان بروسه‌لى بليغه نسبت اولنيورسه‌ده اثر ذهولدر .
(حمام‌نامه) و (بربرنامه) اسملرنده شوخانه منظومه‌لرى‌ده واردر .

ترجمهٔ حالى مشايخ فصلنده مذكور (حسين لامكانى) نك غزلنه نظيره‌سندن :

مقصوديكه سعى ايله طريقكده بولونجه
دريايه ايرر آب روان كيتسه يولونجه

البته اولور ظالمه واصل اثر آه
طويماز الم زخمنى آدم اورولونجه

مغبونى كالاى فنا ظاهر اولور هپ
صبر ايله بو بازار ندامت بوزولونجه

ارباب كمالك يرى خاكستر غمدر
خاك اوزره دوشر ميوه كماليله اولونجه

ابياتندن :

سيه طبعان اولور روشندلانك دشمن جانى
كه دزد تيره روزى دائما دلگير ايدر مهتاب

مصارعندن : بلا دعوت اوطورمه خوانته غیرك ذباب آسا

قابل فیض اولانه اهل هنر بخل ایتمز

اعمایه شرح خاصیت توتیا عبث

اهل منصب تکه‌مز داعیهٔ منصبدن

بقائی

ترجمهٔ حالی (ح) حرفنده مذکور (دارنده)لی حیرت افندینك بویوك برادریدر. مملکتنده (کاتب‌زاده) شهرتیله معروفدر. (١٢٠٠) حدودنده وطننده ارتحال‌ایتدی. (مولد نبی)منظومه‌سی اولدیغی کبی (سید بطال غازی) غزواتی و (حدیقة السعدا) یی‌نظم ایتمشدر. اشعاری اورته حاللیدر. بویوك عبدی پاشا مقربلرندن ایدی.

بشیر فؤاد بك

ارباب قلمدن ومعارف غربیه آشنالرندن ذکی متفنن بر ذات اولوب شهیردر. مع‌التأسف (١٣٠٥) ده منتحراً وفات ایلدی ایوبده مدفوندر. آثاری :

(١) بدرقهٔ لسان فرانسوی : السنهٔ حاضره‌نك ممکن‌مرتبه سرعت و سهولتله وصورت مکمله‌ده تحصیلی ایچون وضع ایلدیکی اصول اوروپاجه شهرتی بادی اولان هایدلبرغ دارالفنونی السنه معلمی (امیل اوتو) نك صرف کبیرینك شیوهٔ ترکی‌یه تطبیقاً ترجمه‌سیدر. بوآثرایکی‌قسمدن مرتب اولوب برنجی قسمی فرانسزجه‌نك قواعدصرفیه‌سنك‌وایکنجیسی قواعد نحویه‌سنك نظریات وتطبیقاتنی جامعدر.

بو اصول کندی کندینه وخواجه‌یه احتیاج قالمیه‌رق فرانسزجه‌یی تحصیله مساعد اولدیغی کبی فرانسز اولمیانلرك لسان مذکوری تحصیل ایده بیلملری ایچون کرك ملکمزده وکرك اوروپاده نشر اولنان اصوللرك اك مکملیدر.

(٢) مفتاح بدرقهٔ لسان فرانسوی : بدرقهٔ لسان فرانسویده موجود اولان ترجمه‌لرك فرانسزجه مقابللرینی حاوی اولوب کندی کندینه بدرقه ایله فرانسزجه‌یی تحصیل ایدنلره عادتا خواجه‌لك ایده‌جکی کبی بو اصول ایله تدریس ایدن خواجه‌لره‌ده مدار سهولتدر. ترجمه‌لر ابتدالری قولای وقیصه جمله‌لردن باشلیوب کیتدکجه تدریجاً کوچلشوب اوزون جمله‌لر وحتی بر طاقم فقره‌لر حاصل اولدیغندن بواثر مکاتبده قرائت اوله‌رق‌ده اوقوتدیریله‌بیلیر.

(٣) ويقتور هوغو: اديب مشارالیهك ترجمهٔ حاليله آثارندن باحث اولوب جب كتبخانه‌سنك ٢٢ و ٢٣ عددلرينى تشكيل ايتمشدر .

(٤) آلمانجه معلمى : آلمانجه‌نك نظريات وتطبيقاتنى حاويدر .

(٥) انكليزجه معلمى : بودخى انكليزجه نظريات وتطبيقاتنى جامعدر.

(٦) جنايتك تأثيرى: مشاهير محرريندن (اميل زولا) نك رومانلرندن برينك ترجمه‌سيدر .

(٧) بيكباشى‌يى دعوت : مضحكه ١ پرده (آلمانجه‌دن مترجم) .

(٨) ايكى بيك : كذا (فرانسزجه‌دن مترجم) .

(٩) برنجى قات : مضحكه ٢ پرده (انكليزجه‌دن مترجم) .

بنارلى زاده حافظ احمد طلعت افندى

علماء شعرادن عاشق رسول خدا بر ذات اولوب پدرى (ازمير) قراسندن (بنار) قريه‌سندن اولديغيچون ازميرجه (بنارلى زاده) شهرتيله بنامدر . اكمال تحصيلى خواجهٔ شهير حافظ شاكر افندى مرحومدندر اخذ اجازه‌يه موفق اولدقدن صوكره ازميرده (محافلق) له مشغول اولدى (١٣٢١) ده ارتحال ايده‌رك (قارشى ياقاده) ده (صغوق قويو) مزارستانه دفن ايدلدى . (منظومهٔ مولد) ك يالكز ولادت نبى قسمنه عائد نظمنه موفق اولديغى تسديس بروجه‌آتى درج قلندى :

بسم الله الرحمن الرحيم

مكدر نور سعادت لانه‌سى　　آنده طوغدى عاشقك جانانه‌سى
يا نيجه ايتمز طواف پروانه‌سى　　اولدى بيت‌الله ولادت خانه‌سى
آمنه خاتون محمد آنه‌سى
اول صدفدن طوغدى اول دردانه‌سى

هم قياس اولماز بو خاص و عامله　　عادت نسوانده اولماز كامله
ظاهراً بولمشدى اول او كل فامله　　سرحق ايتدى ظهور بو نامله
چونكه عبداللهدن اولدى حامله
وقت ايرشدى هفته و ايامله

طوتدى آفاقى صداى حوروعين　　عرشدن عالى ديديلر اول زمين
بوسوزك فهمنده در هپ عارفين　　اول جهانه لمعه ويردى نور دين
هم محمد كلمسى اولدى يقين
چوق علامتلر بلوردى كلدين

متفقدر علما ایجه‌سی — بویله تحقیق ایتدیلر خیلیجه‌سی
هپ سجلدی سوزلرك ایجه‌سی — اختلافك اولدی بو نتیجه‌سی
اول ربیع الاول ایی نیجه‌سی
اون ایکنجی کیجه اثنین کیجه‌سی

کفرك اولدی هپ خراب کاشانه‌سی — هم دخی نوشروانك خانه‌سی
بتدی آتش کده‌لر افسانه‌سی — چونکه طوغدی عالمك پروانه‌سی
دیدی کوردم اول حبیبك آنه‌سی
بر عجب نور کیم کونش پروانه‌سی

منبع نور اولدیغك کوردی عیان — قالدی نور ایچره حیرتده جوان
عرش و کرسی و قلم شویله همان — کوزیمك اوكنده دیدی بیکمان
برق اوروب چیقدی اومدن ناکهان
کوکلره‌دك نور ایله دولدی جهان

اسمان یوزلر سوروب ایتدی دیلك — مهدینی تعریفه کلدی نه فلك
خادمی اولدی ملائك ایتمه شك — جبرئیل طوتدی قنادك عرشه‌دك
هم هوا اوزره دوشندی بر دوشك
آدی سندس دوشه‌ین آنی ملك

عرض ایده‌یم بویله ذوقی هر اره — سویلرم اسراری بن عاشقلره
عارفه حائل دکل طاغ و دره — باق نه کوردی دیده‌لر بردنبره
اوچ علم دخی دیکلدی اوچ یره
هر بریسن ایده‌یم نیردن نیره

وقتیدر فخر رسالت کلمه‌نك — بعثیده خلق جهانه اولمه‌نك
مطلع نور اولسیده مکه‌نك — ایشته معناسی نشان دیکلمه‌نك
مغرب و مشرقده ایکیسی آنك
بری طامنده دیکلدی کعبه‌نك

ایستدم دلده‌کی حیرت کیتمکی — شش جهاتی یك نظرده کورمکی
تاکه بو کوردکلرم بیلمکی — مفتخر عالمله بن فخر ایتمکی
بیلدم آنلردن‌کی اول خلقك بکی
کیم یقین اولدی جهانه کلمکی

آفتابده یوق بو طور انکشاف   هپ سکونت اوزره ایتمزلردی لاف
سروی بویلی قیزلر ایدی بی‌خلاف   انتظامده یوغیدی هیچ انحراف
ایندیلر کوکدن ملکلر صاف صاف
کعبه کبی ایتدیلر اوم طواف

بر شفا ایدی رفیقه‌م ای جهان   یوق ایدی خانه‌مده بشقه انس و جان
بن نه‌لر کوردمسه کوردی بیکمان   خادم خاص اولمق ایچوندی همان
یاریلوب دیوار چیقدی ناکهان
کلدی اوچ حوری بکا اولدی عیان

برزمان قارشومده شویله طوردیلر   بر بریله خیلی دم قونوشدیلر
بیله‌مم که باکه نه‌لر صوردیلر   حرمت اندر حرمتی کوردیلر
چوره یانمه کلوب اوطوردیلر
مصطفی‌یی بر برینه موشتولر

دیدیلر جمله ملائك ایندی بیل   باق قپو اوکنده بکلر جبرئیل
هپ بهشت انهاری اولدی سلسبیل   عالی اولدی باخصوص نسل خلیل
بو سنك اوغلك کبی قدری جمیل
بر آنایه ویرمامشدر اول جلیل

بزکه عاجز بنده‌یز وحشت ندن   شکل خوش اندامله کلش ایکن
خالقیدر دو جهانك کوندرن   کرچه ظاهرده بزز نشر ایلین
اولو دولت بولدك ای دلدار سن
طوغیسر درسندن اول خلق حسن

انبیاء و اصفیانك جانیدر   درکهنده خادم اولمق شانیدر
انس و جنك حاصلی جانانیدر   خلق کونین جمله بندکانیدر
بو کان علم لدن سلطانیدر
بو کان توحید و عرفان کانیدر

قلبکاهم نورله تذهیب ایتدیلر   خاطر ویرانی تطییب ایتدیلر
بو خصوصده مدح و توصیف ایتدیلر   خیلی سوزشوقله ترکیب ایتدیلر
وصفنی بو رسمه ترتیب ایتدیلر
اول مبارك نوری ترغیب ایتدیلر

مهر و ماهك پرتونده يوق دوام — هر برينك ظلمتى وار والسلام
طوغسون خورشيد طوغسون اول همام — طان يرى آغارديغك كورد كده تام
آمنه ايدر چو وقت اولدى تمام
كيم وجـوده كله اول خيرالانام

آتش عشقك كوكلده شدتى — بر طرفدن ياورومكده فرقتى
آكلاديلر بندهكى بو حالتى — كورمدم عالمده بويله حرمتى
صوصـادم غايت حرارتدن قتى
صونديلر بر جام طولوسى شربتى

بيلهمم سـاقيسى نه مخـلوق ايدى — خوب ايدى بر دلبر معشوق ايدى
هم خريق العادهلر يك چوق ايدى — باخصوص اولدم كوكل محروق ايدى
قاردن آق ايدى وهم صغوق ايدى
لذتى دخى شكرده يوق ايدى

كيتمدى حالا دماغمدن او ذوق — نشوهسندن اولدى حاصل دلده شوق
تا درونمدن بنم اوردنجه برق — طوغمدن اول طوغدى صاندم شمس شرق
ايچدم آنى اولدى جسمم نوره غرق
ايدهمزدم نوردن كندومى فرق

قالقدى كوزم پردهسى كوردم عيان — اولدى پردنبره بر بشقه جهان
هر طرفدن چاغريشورلر قدسيان — قالمدى خوف و تلاشم اولزمان
كلدى بر آق قوش قناديله روان
آرقهمى صيغادى قوتله همان

شاه كوننى كورن عين اليقين — شاد اولون مسرور اولون اى عاشقين
شوقيله تكبير كتيرسون عارفين — ايشته كلدى رحمةً للعالمين
طوغدى اول ساعتده اول سلطان دين
نوره غرق اولدى سموات و زمين

نور چشم انبياء مرسلين
صلوة الله عليهم اجمعين

بدرى پاشا « حسن بدرى پاشا »

جامع السيف والقلم برذات اولوب (سپاو) ده تولد ايتمشـدر . امراى عسكريهدن اولان

بدرینك شامه رحلتنده برابرجه کیده‌رك خصوصی واعدادی تحصیلنی بوراده اکمال ایله‌دی . مکتب حربیه‌دن ارکان حرب‌لکله نشـأت ایله‌یوب بوزمانلر سلیمان پاشا مرحوم معیتنده رفیق شفیقی مناسترلی رفعت بکله برابر مکتب حربیه‌ده معلملك ایتدی . بواثناده (علم احوال سما ـ قوزموغرافیا) ایله فن‌رمیه دائر آثار فنیه ترجمه‌لرینی میدانه کتیردی. ینه بواثناده (اسقاط جنین) فاجعه نامه‌سـیله (برکوئلك اقبال) و (ژیروفله) و (مادام لارشـیدوق) اوپرالرینی ترجمه ایتدی . رفیقی رفعت بکله مشترکاً (تماشا) نامی آلتنده برتیاترو کلیاتی ترتیب ایتدیلر. انشـاد شعرده سریع‌الطبع ایدی . صوك مأموریتی اولان (اشقودره) والی وقوماندانلغندن متقاعداً (١٣٣٠) تاریخنده استانبولده وفات ایده‌رك فاتحه دفن‌ایدلدی . قبل‌الانقلاب کچن زمانلرینك قسم اعظمی منکوبیتله کچمش وحتی رتبهٔ عسکریه‌سی اولان میرآلایلقدن بیله محروم ایدلمشدی . بعدالانقلاب تلافیٔ مافاتنه سعی ایدلدی .

غازی کرایك مشهور غزلی تخمیسندن :

قوقلارز باد غزا سوسن وشبو یرینه
سیفی ترجیح ایده‌رز زینت بازو یرینه
دائمـا قان ایچه‌رز بادهٔ مینو یرینه

رایته میـل ایده‌رز قامت دلجـو یرینه
توغه دل باغلامیشز کاکل خوشبو یرینه

کرچه سعی ایتدی دلی بنده اوشوخ رعنا
لیك کار ایله مدی ایله دیکی اسـتغنا
بز که ثابت قدمز مردلکمزده حالا

هوس تیروکمان چیقمادی دلدن اصلا
ناوك غمزهٔ دلدوز ایله ابرو یرینه

بزم دلبر نه قادار اولسه دخی دافع غم
نشوه بخش ایله‌مه‌ده جنك ایله اولماز توأم
بك خطا نشوهٔ صهبا ایله اولمق سرسم

سوره‌رز تیغمزك ذوق وصفاسن هردم
سیمتنلرله اولان لذت پهلو یرینه

بابانه زاده اسماعیل حقی بك

بغداد ولایتنه مضاف سلیمانیه سنجاغی اشراف اکرادندن وبابان عائله‌سی احفادندن ومحررین اسلامیه‌دن ذهنی پاشا مخدومی اولوب محررلك، بالخاصه سیاسی محررلکله شهرت آلمشدر .

مشروطیت اعلانندن اول « اقدام » جریدهٔ یومیه‌سنده محررلك ایتمش ، وبو اثناده علی رشاد بکله برلکده « بسمارقك حیات سیاسیه‌سی » و « دره‌بفوس مسأله‌سی » نامنده ایکی اثر تألیف و نشرینه موفق اولمش ؛ و داها او زمان بر محرر سیاسی ایچون صوك درجه‌ده لازم اولان نفوذ نظر و دقت محاکمه صاحبی اولدیغنی کوسترمشدر . مشروطیتله برابر سیاسی بر حیات سورمکه باشلامش « طنین »ك محرر سیاسیسی اولدیغی کبی ایلك مجلس مبعوثانك‌ده اك معروف خطیب سیاسیلری عدادینه کیرمشدر . ملکیهٔ شاهانه وحقوق مکتبلرنده حقوق اساسیه معلملکنده و بر مدت‌ده معارف نظارتنده بولونمش ؛ وصوك نفسنی مکتبده ، وظیفه‌سی باشنده باشامشدر . وفاتی عثمانلی عالم سیاسیسنده پك بویوك تأثراتی موجب اولمشدر . ۳۲۹ سنه‌سی اواخرنده رحلتله بایزید ثانی جامعشریفی حظیره‌سنه دفن اولونمشدر .

« حقوق اساسیه » پك مشهور و معروف بر اثریدر .

بها توفیق بك

کنج عثمانلی محررلرندن و فلسفه متوغللرندن اولوب (ازمیر) لیدر . تحصیل ابتدائی وتالیسنی (استانبول) ده اکمال ایله‌دی . اعلان حریتی متعاقب عالم مطبوعاته سلوك ایده‌رك (هاله) ، (تنقید) ، (پیانو) ، (فلسفه مجموعه‌سی) ، (ذکا) عنوانلریله رسائل موقوته چیقارمش وغرب آثار علمیه‌سندن (ماده وقوت) ، (وحدت موجود) ، (تاریخ فلسفه) کبی کتابلری لسانمزه نقل ایله‌مشدر . (یکی اخلاق) ، (حساسیت) و (فلسفه درسلری) ده جملهٔ آثارندندر (۱۳۳۲) تاریخنده کنج ایکن ارتحال ایتدی . (قره‌جه احمد) مزارستاننده مدفوندر .

پ

پیری محمد پاشا

فضلای وزرادن وشیخ جمال الدین اقسرائی نسلندن عفیف کاردان بر ذات اولوب (قرمان) لیدر دولتجه تعیین اولندیغی مهم مأموریتلرك کافه‌سنده ایفای حسن خدمت ایله‌دی (پیری پاشانك مکانی عدن ایده حی ودود) مصراعنك دلالت ایتدیکی (۹۳۹) ده ارتحال ایده‌رك

(سیلیوری) ده بنا کرده‌سی اولان جامع شریف حظیره‌سنه دفن ایدلدی . مرتب دیوانچه‌سی اولوب اشعارنده (رمزی) تخلص ایلردی . مثنوی شریفك برقسمیله (شاهدی) منظومه‌سنك تکمیلنی (تحفهٔ میر) اسمیله شرح ایتمشدر . هرایکیسی‌ده غیر مطبوعدر. بدایت اقبالندن نهایت احوالنه‌قدر مستقل بر اثریازلدیغی(حدیقةالجوامع) ده مندرجدر. (استانبول) ده‌ده آثار خیریه‌سی واردر . خاصکوی ایله خالیجی اوغلی آره‌سنده‌کی جامعی ایله ملا کورانی‌ده‌کی شیخ جمال‌الدین اسحق قره‌مانی ایچون یاپدیردیغی درکاه‌وصنوق قویوده‌کی مدرسه بو جمله‌دندر .

اشعارندن:

شب زلفکده قالانلر ظلمات ایله یورور
ایریشن لبلرینه آب حیات ایله یورور
زاهدی حسرتمی شویله زبون ایلدی کیم
الده تسبیح وعصاسی صلوات ایله یورور

برنوی علی افندی

حکمت اداره‌یه واقف ارباب فکر و قلمدن فاضل بر ذات اولوب موره قطعه‌سنده‌کی (ایستفه) لیدر. اکمال تحصیلدن صوکره برمدت (آتنه) یه مفتی اولدی (١٠٧٦) تاریخنده (ایستفه) ده ارتحال ایتدی . (ایستفه) ادارهٔ عثمانیه زماننده (آتنه) جوارنده‌کی (تب) شهرینه ویریلن اسمدر . سلطان (عثمان ثانی) نامنه اخلاق و سیاسیاتدن باحث ایکی باب اوزره مرتب (ربیع الملك و اداب سلوك الملوك) نامنده و سلطان (ابراهیم بن احمد ثانی) نامنه (دستورالوزراء) اسمنده آثار قیمتداری‌ده واردرکه برر نسخه‌سی نور عثمانیه ایله ایوبده خسرو پاشا کتبخانه‌لرنده واردر . (دستورالوزراء) نك حاوی اولدیغی قسملر بروجه آتیدر :

قسم اول : سلاطین عظام و خواقین کرام

قسم ثانی : ودایع خالق‌البرایا اولان سپاه و رعایا

قسم ثالث : امرا و وزراء و حکام واجب‌الاحترام

برنسخه‌سی نورعثمانیه کتبخانه‌سنده موجود اولان (ربیع الملك) ایکی‌باب‌اوزره‌مرتبدر .

باب اول : سلاطین عالیشانه تربیت اعیان و رعایت ارکانده اهم اولان قواعد وقوانین بیانندەدر .

باب ثانی : ملا زمان سدهٔ سنیهٔ گردون‌جنابلرینه رعایتی‌الزم اولان آداب و آیین‌بیانندەدر

برده اوچ باب اوزره مرتب (طریقةالجهاد) اسمنده فضائل جهاده متعلق تورکجه بر

اثری واردرکه بر نسخه‌سی کتبخانهٔ عاجزی‌ده موجوددر . (۱۱۵۵) تاریخنده (آتنه) مفتیسی اولان حسین افندی‌ده فضلادن بر ذات اولوب (سورهٔ اخلاص) تفسیرینه متعلق بر رساله‌سی واردر .

پیری‌زاده محمد صاحب افندی

شهری‌الاصل اولوب دور مناصب علمیه ایله شیخ‌الاسلاملق رتبه‌سنه نائل اولان فضلای شعرادن بر ذاتدر. یکیچری آغالرندن پیری آغانك مخدومیدر . باشلیجه آثاری ایکی جلد (مقدمهٔ ابن خلدون) ترجمه‌سی فقهدن (شرح‌الاشباه) و (مرتب دیوان) وسائره‌دن عبارتدر . بو آثارك برنجیسی مطبوعدرکه جداً باعث استفاده‌در . وفاتی (۱۱۶۲) ده قبری اسکدارده سلیمیه درکاهی قارشیسنده‌در .

ابیاتندن : مساویدرمکس میزان‌عدل حقده فیل ایله
۱۲۰ ۱۲۰
مساوی اولدیغی میزان‌ایله‌حق‌قول محمددر
۱۰۸ ۱۰۸

برغزلی : برکون سحاب فیض‌خدا رشحه بار اولور
هرداغ سینه برکل آله بهار اولور
قالماز زمین دلده غبار کدر کیدر
فیض نسیم لطف خدا آشکار اولور
بختك نه دکلو سیاه ایسه اولمه مضطرب
آخر سواد باصرهٔ اعتبار اولور
کنج بلاده سر بکریبان صبر اولان
کردن فراز عاطفت کردار اولور
صاحب عدولرك دخی بو روزکارده
اوراق عیشی برکون‌اولور تارومار اولور

مخدوم عالیلری اولان شیخ‌الاسلام عثمان صاحب افندی‌ده ادبادن اولوب وفاتی (عثمان ستمدیده) ترکیبنك ناطق اولدیغی (۱۱۸٤) ده وقبری آقسرای محله‌سنده‌کی مراد پاشا جامعی حظیره‌سنده ایدیسه‌ده بوکره اسکدارده سلیمیه قارشیسنده‌کی عائله‌سی قبرستانه نقل ایدلمشدر. (روان اوطه‌سی) کتبخانه‌سنده قاموسك اون ماده‌سنه تعلیقاتی حاوی بر اثری واردر .

ابیاتندن : کوکل‌یاپ زاهدا بیت‌خدادر طاعت ایسترسه‌ك
محققدرکه باب جنتی خاطر شکن آچماز

رتو محمد سعید پاشا

شعر وانشاده‌کی قدرتی ایله مشهور اولان وزرادن اولوب ازمیت قربنده‌کی (داریجه)ده طوغمشدر. ملکیه ناظرلغندن عزل و (١٢٥٣) تاریخنده ادرنه‌یه نفی اولونه‌رق اوراده کردن دادهٔ تیغ قضا اولدی. استانبول یولنده (سیدجلال) تربهٔ شریفه‌سی اتصالنده مدفوندر.

اشعارندن: یك جرعه ایله اویله خراب ایله الٰهی
فرق ایتمه‌یه‌یم حشره قدر منزل وراهی

تقراتی حاوی اولان مناجات عاشقانه‌سی ایله وفاتندن براز اول نظم ایلدیکی روایت اولونان (اوزاندی لیلهٔ حسرت یتیش یاشمس تبریزی) مصرعلی قطعه‌سی زقت انکیزدر.

عاکف پاشا ایله بیننده‌کی رقابتی تبصره‌دن آکلاشلمقده‌در. اسکداره‌ده (سلیمیه) درکاهنده مکمل برکتبخانه‌سی واردر. دیوانی مطبوعدر. ادرنه‌ده بولوندیغی اثناده سرکذشتنی حاوی (قوری قفا) نامیله بررساله یازمش ایسه‌ده نسخه‌سنی بوله‌مدیغنی حفیدی عزیز بك افندی سویله‌مشدر.

ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (بهجت علی) افندیدن منتسبدر. سیاسیٔ مشهور (مصطفی رشید) پاشایی بالوجوه تقدیر ایده‌رك ترقیسنه دلالت ایتمه‌سی قدرشناسلغنه دالدر. (تبصره) ده صاحب ترجمه حقنده‌کی افاداتده شائبهٔ اغراض واردر.

مصارعندن: نابجا خواهشه یوق شرع محبتده مساغ
کل دیئور هرکله اما کل رعنا باشقه

رتو ادهم پاشا

سرآمدان ادبادن اولوب (ارضروم) لیدر. آثار مطبوعه‌لری (اطلاق الافکار فی عقد الابکار) ایله [١] (خوابنامه) و (عوعوه) در. (١٢٨٩) تاریخنده قسطمونی والیسی ایکن وفات ایله‌مشدر. ادبیات شرقیه وغربیه‌یه وقوف تامی وار ایدی.

طرز قدمایی کندینه مخصوص دینه‌جك یعنی زمانه کوره سوه سوه اوقونه‌بیله‌جك اسلوبه تحویل ایله‌مش واکثر محرراتنده شوخیٔ مزاج وکفتارده اولان اقتدارینی کوسترمشدر.

عالی پاشا زاده فواد بك وعارفی پاشا ایله مشترك (امر العجیب فی تاریخ اهل الصلیب) اسمنده براهل صلیب تاریخی ترجمه‌لری‌ده واردر، که یالکز بر جلدی مطبوعدر. (ویقتور

[١] تعدد زوجات علیهنده اولان اوروپالیلرك ذهابی رد ایچون یازیلان آثار مقبوله‌دندر.

هوغو) دن ترجمه ایتدیکی (طفل نائم) عنوانلی منظومه‌سیله ژان ژاق روصونك برقاچ شعرینك ترجمه‌لری حقیقةً دلنشین بر اسلوب مجددانه ایله تنظیم اولونمشدر.

طفل نائم ترجمه‌سندن:

بر طفل ملکزاد و نوزاده
کهوارۀ عز و رفعت اوزره
یا ایله‌مه‌سونمی خواب معتاد
مادر قوجاغنده راحت اوزره
آسوده‌در عالم عنادن
یوقدر خبری ماجرادن
کوز یومدیغی دمده ماسوادن
لاهوته اولور نظارت اوزره

ت

تیره‌لی درویش حالتی

طریقت مولویه شعراسندن وسپاهی زمره‌سندن اولوب مناقب جناب مولانایی نظم ایتمش و (یحیی بك) ك (اصول) نه (اصل الاصول) نامیله بر نظیرۀ منظومه یازمشدر. برده دیوانی واردرکه بر نسخه‌سی حمیدیه ایله بروسه‌ده اورخان غازی کتبخانه‌لرنده موجوددر. هرایکیسی‌ده غیرمطبوعدر. (آه درویش حالتی کچدی) مصراعنك دلالتی اولان (١٠١٢) ده وفات ایتدی.

ابیاتندن:

پاك ایت قلبکی یوری نی کبی حالتی
کشف اوله ساکه نیدوکی اسرار مثنوی

یوقدر بر مراد و نهال امل دیو
باغ جهانده چکمه الم هپ اولور بیتر

تابی درویش احمد مولوی

اشعارینه رونق ویرن شعرادن اولوب (آفیون قره حصار) لیدر . تربیه وتفیضی درکاه

سلطان دیوانی‌ده‌در . (١١٠٠) تاریخنده ارتحال ایله‌دی . یکیجه‌لی (خیالی) بکك اشعارینه نظیره‌لری وغیر مطبوع دیوانی واردر .

غزلیاتندن :

طریق عشقه کیرمز بی سروپا اولمایان کیمسه
ایرشمز منزل تمکینه شیدا اولمایان کیمسه

خرابات ارلرینك اکلاماز رمز الرموزندن
کیروب بازار عشقه مست ورسوا اولمایان کیمسه

الی ایرمز دقایق درینه بحر حقایقدن
دل آواره‌سی وسعتده دریا اولمایان کیمسه

نه بیلسون لیلهٔ اسراده اولان وجد وحالاتی
انیس سورهٔ یس و طه اولمایان کیمسه

ابد سیمرغنك کورمز نه یوزدن ایتدیکن پرواز
ازل قاف قدمده تابی عنقا اولمایان کیمسه

نجلی عبدالقادر افندی

شعرای عثمانیه‌نك متوسطلرندن اولوب (پرزرین) لیدر . (١١٠٠) تاریخنده اردوی عثمانی ایله (صوفیه) ده ایکن ارتحال ایتدی . مرتب دیوانی غیر مطبوع ایسه‌ده بی‌نقطه دیوانچه‌سی مطبوعدر .

نائب احمد افندی « عثمان‌زاده »

فضلای شعرا ومورخیندن اولوب قطعه وتاریخ سویله‌مکده‌کی مهارتیله شهرت بولمش شهری بر شاعردر . دیوانی غیر مطبوعدر . مصر مولویتنده ایکن چلبی زاده اسماعیل عاصم افندینك (آه بی درپی ایدوب عاصم دیدم ، کوچدی عثمان زاده تائب آه آه) تاریخیله (اولنجه تائب احمد بولدی مسکن صدر مأوایی) مصراعنك دلالتی اولان (١١٣٦) تاریخنده وفات ایله‌دی . والی مصر طرفندن تسمیم ایدلدیکی تذکرهٔ رامزده مذکوردر . ترجمهٔ حالی ابن الامین محمود کمال بك افندی طرفندن یازلمشدر . مؤلفاتی ظهور دولت عثمانیه‌دن سلطان احمد خان ثالث عصرینه

قدر کچن وزرای عثمانیه‌نك تراجم احوالنی حاکی اولان (حدیقةالوزرا) [۱] ایله (حدیقةالملوك) یعنی (اجمال تواریخ سلاطین آل‌عثمان)، (تلخیص الحکم)، (ایجاز نصایح‌الحکما)، (مرتب دیوانی)، (مناقب امام اعظم) جملهٔ مؤلفاتندن اولوب ترجمهٔ (مشارق الانوار) و ترجمهٔ (مشارق شریف) ی تهذیب واصلاح (اخلاق محسنی)، (نصایح الملوك) و (همایونامه) کبی آثار مشهوره‌یی وعالی مرحومك (مجالس الادب) نامنده‌کی اثرینی‌ده تلخیص ایله‌مشدر. (مولانا حسین کاشف) ك علم اخلاقه دائر اولان اثرینی‌ده ترجمه وسلطان احمد ثالث نامنه تقدمه ایله‌مشدرکه بو اثر (اخلاق احمدی) نامیله مشهوردر. آثارندن (حدیقةالملوك)، (حدیقةالوزرا)، (تلخیص الحکم)، (اخلاق احمدی) مطبوعدر. (اخلاق علائی) یی‌ده تلخیص و تنقیح ایده‌رك (خلاصة الاخلاق) امیله بر رساله تدوین ایتمشدر. (انوار سهیلی) یی‌ده (زبدة الاسحار) اسمیله تلخیص ایله‌مشدر. صحته دائر قرق حدیث شریفی منظوم ومنثور اوله‌رق شرح ایتمشدرکه اسمی (صحت اباد) در. بر نسخه‌سی حمیدیه‌ده واردر. (مشارق) ترجمه‌سنك اسمی (احمدالاثار) درکه بر نسخه‌سی بشیر آغا کتبخانه‌سنده‌در.

ابیاتندن

اولور ایسه اگر میزان تمیز سخن درکار
بیلنور هرکسك اول دم کمالاتیله نقصانی

توفیق محمد افندی

ارباب شعر وانشادن و لطائف نویساندن اولوب شهری الاصلدر. (چایلاق) و(چوبورتوفیق) نامیله معروفدر. طبعی لطائفه میال اولمغله بو یولده پك چوق آثار یازمشدر. تاریخ وتراجم احوالده انتسابی واردر. آثار مطبوعه‌سی : قافلهٔ شعرا اسمنده‌کی تذکره‌سیله (یادکار مجار) مشاهیر عثمانیه جزؤلرندن (بارباروس خیرالدین پاشا)، (آثار پریشان)، (ذیل لطائف الانشا) (نوادرالظرفا)، (استانبولده برسنه)، (خزینهٔ لطائف) (بو آدم) در. (چایلاق) اسمنده

---

[۱] بو اثره یازیلان ذیللر بروجه آتیدرکه (ورد الحدائق) دن غیریلری حدیقه ایله برابر بر پرده حروفات باصمه‌سیله (وردالحدائق) ده طاش بصمه‌سیله آیریجه طبع اولونمشدر.

(۱) رئیس‌الکتاب دلاور آغا زاده عمر وحید افندی طرفندن اولوب (۱۱۷۲) تاریخنه قدردر.

(۲) احمد جاوید بك طرفندن اولوب راغب پاشا مرحومدن بدأ ایله سلطان سلیم ثالث وزراسندن یوسف ضیا پاشا دورینه قادار‌در.

(۳) بغدادی عبدالفتاح شفقت افندی طرفندن اولوب علمدار مصطفی پاشایه قادار‌در.

(٥) (وردالحدائق) نامیله (رفعت افندی) مرحوم طرفندن یازیلان ذیلدرکه (یوسف ضیا پاشا) دن بدأ ایله یوسف کامل پاشایه قادار‌در.

مزاحه متعلق بر غزته نشر ایتدیکی کبی وقتیله برمدت نشر اولونان (عصر)، (ترقی)، (لطائف آثار) غزته‌لرینه‌ده محررلك ایتمشدی. (۱۳۱۱) ده وفات ایده‌رك وصیتی اوزرینه چاملیجه‌ده یالکز سرویده چقال طاغی مزارلغنه دفن اولوندی. قافلهٔ شعرا (د) حرفنه قادار مطبوعدر. آق حصاری مولانا حسن کافی‌نك (نظام العالم) نی‌ده تلخیصاً ترجمه ایده‌رك طبع ایتمشدر.

ث

ثنائی محمد چلبی

علماء شعرادن وارباب اخلاصدن برذات اولوب (مغنیسا) لیدر. برآره‌لق سیاحت عالمنده ونیابت مسلکنده بولوندی. بعده (مغنیسا)ده سلطان سلیمان قانونی شهزاده‌لرندن سلطان مصطفانك تعلیمنه مأمور ایدلمش شهزاده‌نك اماسیه‌یه کیتدیکنده برابرجه کیتمشدر. (۹۷۰) ده اماسیه‌ده وفات ایله‌دی.

آثاری: (شرح مقصود)، (نیستان زلال در برابر شبستان خیال)، (مناقب امیر سلطان محمد شمس الدین بخاری) درکه بو صوك اثری مطبوعدر. اشبو اثر اساساً منثور ایسه‌ده اکثریسی تورکی اولمق شرطیله السنهٔ ثلثه اوزره برخیلی منظومه‌لری‌ده حاویدر. اثرمذکورده‌کی بر نعتندن:

محمد آب روی انبیادر
محمد نور چشم اتقیادر
محمد مرسلینك خاتمیدر
قوناسك مکرم اکرمیدر

(نیستان) ك بر نسخه‌سی یحیی افندی‌ده واردر.

ثابت علاء الدین افندی

زمرهٔ قضاتدن ومشاهیر شعرادن اولوب شعرده بر طرز خاص صاحبیدر.
شعرنده ضروب امثال ویا تعبیرات مشهوره ایراد ایتمك برنجی مراقیدر. هرکسك بیلدیکی بر سوزی اویله ظریفانه مضمونلرله نظم ایدرکه اوقوندقجه صفایاب ومتبسم اولمامق قابل اولماز.

مع مافیه او دلنشین سوزلری آره‌سنده بعض زخافاتی‌ده واردر. صربستانده واقع (اوزیجه) قصبه‌سندن اولوب تحصیل و تفیضی استانبولده‌در. مرتب دیواندن باشقه سلیم کرای نامنه یازدیغی مطبوع (غزانامه) سیله (ادهم وهما)، (بربرنامه)، (عمر ولیث)، (معراجیه) کبی مقبول شعرا مثنویاتی‌ده واردر. (خمسهٔ عطائی) یه نظیره اوله‌رق باشلادیغی اثری ناتمامدر. سنك مزارنده منقوش (عدن زیبا اوله جایك نابتا) مصراعنك دلالتی اولان (۱۱۲٤) تاریخنده وفات ایتمشدر. قبری طوپقپو خارجنده مال‌تپه جوارنده صاری عبدالله افندینك آیاق اوجنده‌در. اخر مأموریتی دیار بکر مولویتی اولدی. کلیات آثارنی جامع دیواننك نسخه‌لری استانبول کتبخانه‌لرینك بعضیلرنده بر نسخه‌سی‌ده مناستر کتبخانه‌سنده موجوددر. طریقهٔ (ملامی بایرامی) در.

مشهور معراجیه‌سندن :

خوشا فرخنده اختر لیلهٔ ممتاز و مستثنا
که عنوان برات قدریدر سر سورهٔ اسرا
ایرشدی بر یره کیم شش جهتله چار عنصر یوق
زمین و آسمان نابود عرش و فرش نا پیدا
نه اول وار نه آخر بر غریب عالمدر اول عالم
لسان وسمع ونطق وعقل وفهمك نامی یوق اصلا

لساننده رکاکت اولدیغندن بك‌ده درست سوز سویلیه‌مزمش بو جهتله مناسبت دوشدکجه (بن سوز سویله‌یه میوردم برکت ویرسون قلمم براز سویله‌یور اوده سویله‌مه‌سه چاتلاردم) دیر ایمش.

(۱۱۹۸) ده استانبولده وفات ایدن (مصطفی زاری) افندی‌ده علماء شعرادن اولوب (اوزیجه) لیدر. دیوانیله غزا نامه‌سی واردر.

ثنائی محمد افندی

زمرهٔ قضاتدن حسن اخلاق ایله موصوف عالم بر ذات اولوب (بالیکسر) لیدر. قینه‌لی زاده حسن چلبی معاصریدر. مرتب دیوانی ایله (روضة الابرار) اسمنده منظوم بر اثری واردر. (شواهدالنبوه) نی‌ده ترجمه ایتمشدرکه بر نسخه‌سی (روان) اوطه‌سی کتبخانه‌سنده موجوددر.

ابیاتندن : بلای دهری خدا چکدیرسه غم یمه‌یز
وصال یاری نصیب ایله‌یه باری

اویانماز شمع اقبالم کورونمز اول قمر طلعت
بنی بوقاره کونلرده قویان بخت سیاهمدر . [۱]

ثروت حسن افندی

عصر اخیرده یتیشن قوی طبیعت شعرادن اولوب مسقط رأسی (ازمیر) اسمی (حسن) در. اسمیله مخلصی تاریخ ولادتی اولان (۱۲۲٤) سنه‌سنی مشعردر .

طبیعت شاعرانه‌سنه سالف الذکر (ثابت) افندینك بین الشعرا مشهور اولان (معراجیه) سنه یازدیغی و (۱۲٦٥) تاریخنده ازمیرده طبع اولونان تخمیسی شاهددر .

بوندن باشقه بر دیوان تشکیل ایده‌جك قادار اشعار متنوعه‌سی واردر . (۱۲۸٥) تاریخنده استانبولده ارتحال ایده‌رك قباطاشدن بشکطاشه کیده‌ن جاده‌نك صول طرفنده‌کی مقبره‌یه دفن ایدلدی .

[۱] یازمامش قاضی وکشاف و جریر طبری
خبرم یوق کوزه‌لم کیمدن آلایم خبری

نقراتی حاوی اولان منظومه‌نك ادرنه تاریخنده ذاتی سلیمان افندی خلفاسندن (ادرنه) لی (ثنائی) یه منسوب اولدیغی محرردرکه مؤخراً منظورم اولان دیوانده مطالعه‌کذارم اولدی .

منظومهٔ مذکوره‌دن : سنی عالم صانعه عرش معلاده آرار
کیمی اسماده کیمی کنج معلاده آرار

کیمی کوکده کیمی یرده کیمی دریاده آرار
کیمی حورادە کیمی آدم و حواده آرار

کیمی مقدسده کیمی کعبهٔ علیاده آرار
کیمیسی دیره کیروب لات ایله عزاده آرار

کیمی اعرافده کیمی جنت مأواده آرار
کیمی طاغده کیمی باغده کیمی صحراده آرار

کیمی مجنون اوله‌رق صورت لیلاده آرار
کیمی وامق کبی رخسارهٔ عذراده آرار .

معراجیه تخمیسنك مطلعندن :

كمال اشـتیاقندن جنـاب حی لا یفنی
طلبكار وصال نازنین اولدی اوشب مولا

حبیبن ایستەدی بر كیجه دعوتجی ایدوب اسرا
خوشـا فرخنده اختر لیلهٔ ممتـاز ومسـتثنا
كه عنوان برات قـدریدر سر سورهٔ اسرا

ج

جمالئ كرمیانی «شیخ اوغلو»

مولانا شیخینك همشیره زادەسی ییلدیرم بایزید خانك بیوك اوغلی (امیر سلیمان) ك ندیمی اولوب اسمی (بایزید) در. شعرای ایرانك اشعارینی تتبع ایدن قدمای شعرادن اولوب اكثر اشعاری اخلاقی وتصوفیدر .

شیخی ، احمدی ، حمزەوی، داعی ایله مشاعرەسی واردر. شیخینك (خسرو وشیرین) نی اكمال ایلەمشدر . (فرحنامه) اسمندەكی منظومەسنی ییلدیرم بایزید خانه تقدیم ایدەرك مظهر التفات اولمشدی . پدری مشایخدن اولمغله (شیخ اوغلو) مخلصیلەده تخلص ایتمشدر .

قصیدهٔ رائیەسندن :

چون كوكلدر خزینهٔ اسرار   طلب ایت اول خزینەیی ای یار
سینەكی روشن ایله یوقلقدن   تا سكا روشن اولا هر نەكه وار
دولت اقلیمنه عزیمت ایچون   همت آئینه فكری ایله سوار
بار ایدك اعتقـاد وفكرك   كه یولـكدن آیر مایه دیار

(خورشید وفرحشاد) منظومەسنك بر نسخەسی حمیدیه كتبخانەسنده واردر. مطلعندن :

چو بسـم‌الله پس الله اكبر   دیەسـین قالمایه هر ایشك ابتر
قچن باشلانسـه اللهله هردم   تمام ایدن كیرو الله اولور هم
اوكی الله الله اولیجاق‌ صوكی‌الله   اول ایشده قالمایه هیچ درلوا كراه
كل ایمدی او كەلم اول پادشاهی   كه اولدر قاءونك پشت وپناهی

برده (۸۰۳) تاریخنده یازیلمش (کنزالکبراء ومحك العلماء) اسمنده تورکجه درت باب اوزره مرتب برائری‌ده واردرکه (۱) پادشاهلر کیدیشنده (۲) ملکلر والو بکلر درنکنده (۳) وزیر وناشلر کیدیشنده (٤) عالملر وقاضیلر و واعظلر حالنده‌در .

جمالیٔ قرمانی «خرم جمالیٔ قرمانی»

قدمای شعرادندر . سلطان مراد ثانی زمانـنده اشتهاره باشلایوب سلطان بایزید ثانی دورنه‌قدر معمر اولمشدر . باعث اشتهاری فاتح نامه یازدیغی (همای همایون) منظومه‌سیدر .
ادرنه قپوسی خارجنده امیر بخاری تکیه‌سی قربنده مدفوندر . ریاضی بروسه‌لی اولدیغنی یازیبورسه‌ده اشعارندن قرمانلی اولمسی مأمولدر . اسکدارده حضرت هدائی کتبخانه‌سنده (مفتاح الفرج) اسمنده بویوك بر منظومه‌سی واردر .

ابیاتندن :	آقدی کوکلم صو کبی بر دلبرك دیدارینه
طور موسادن بتر یاندم تجلی نارینه

جم شهزاده

فاتح سلطان محمد خانك کوچك مخدومیدر . اشعار مؤثره وندانه‌سیله عثمانلی شعراسی میانده مهم برموقع احراز ایدر . ابیاتی اکثریتله سوزشلی وفراقلیدر . سائقهٔ قدرله (ز دنیا رفت جم وا حیف) (رحمت باد بر جم) مصراعلرینك دلالت ایتدیکی (۹۰۰) [۱] تاریخنده ایتالیاده مسموماً وفات ایده‌رك نعشی بروسه‌یه نقل اولونوب سلطان مراد ثانی تربه‌سی قربنده‌کی شهزادکان مقابرنده نامنه مضاف تربه‌یه دفن اولوندی فرنك تاریخلرنده (زیزیم) نامیله بنامدر . ترکی وبتخصیص فارسی اشعاری استادانه وشاعرانه‌در . فارسی‌العباره مرتب دیوانـنك بر نسخه‌سی بروسه‌ده خراججی زاده کتبخانه‌سنده تورکی دیوانی‌ده حمیدیه‌ده واردر . (خواجه سلمان ساوجی) نك (جمشید وخورشید) [۲] منظومه‌سنی بدر جنت مقرلری سلطان محمد خان نامنه ترجمه ایتمشدر . مقربلرندن بریسی طرفندن (غربت نامهٔ سلطان جم) اسمنده‌کی اثر منثورده ادرنه‌ده‌کی تاریخ ولادتندن مسمومیتی زمانـنه قادار اولان احوالی برتفصیل درج ایدلمشدرکه بر نسخه‌سی خالص افندی کتبخانه‌سنده واردر . اخیراً تاریخ عثمانی انجمنی مجموعه‌سنده طبع اولوندی .

---

[۱] «هشت بهشت» ایله نشرینك جهانـنماسنده وحدیقةالجوامعك مطبوعنده ۸۹۷ کوسترلمشدر .
[۲] چلبی سلطان محمد معاصری شعرادن (آهی) نك دخی بواسمده برمنظومهٔ تورکیه‌سی واردر.

اشعار تورکیه‌سندن : هرچند آدمی زاد اولماز جهانده بی غم
غم صوکی شادلقدر ای دل طارلمه ابسم

فرنکستانده ایکن یازدیغی حسبحالندن :

جام جم نوش ایله أی جم بو فرنکستاندر
هر قولك باشنه یازیلان کلیر دوراندر

اشعار فارسیه‌سندن : چون دامنی ندارد پیراهن غریبی
چون دانهٔ بکیرد از خرمن غریبی
خواهی اکر بدانی احوال دردمندان
یکسو نظر بینداز أز روزن غریبی

فرقت نامه‌سندن : طاشلرله دوکونوب یورر آب روانی کور
رحم ایلمه‌دی بو حاله کون ومکانی کور
طاغلر باشنده ابر فلك آغلایوب کزر
یانجه رعدك ایتدیکی آه و فغانی کور
چاك ایله‌دی یاقاسنی دردیله صبحگاه
چرخك شفق یرینه یا دوکدیکی قانی کور

(خورشید فرحشاد) اسمنده‌کی منظومه‌سی حقنده اك اول (تذکرهٔ شعرا) یازان (ادرنه‌لی سهی) بك نظمی سلیس واسلوبی نفیس کتابدر دیور .

جمالی احمد چلبی « ایسنفیه‌لی »

شوخ مشرب برشاعر اولوب (نم هر مطلع جنس سخنده نوع مفرددر) مصراعی وجهله مفرد کولقده تمیز ایتمش شعرادندر. (نهان اولدی جمالی یوز طوتب صدقیله اللهه) مصراعنك ناطق اولدیغی (٩٩١) ده وفات ایده‌رك (ایسنفیه) قبرستانه دفن ایدلدی .

ابیاتندن : تجلیات الهی درر قمو بو جهان
جمال یاره نظر قیل بأی وجه کان

مصارعندن : ماه تابانم خدا اکسیکلکن کوسترمه‌سون

جوهری « ابن یمین »

علماء شعرادن وزمرهٔ قضاتدن بر ذات اولوب (قره فریه) لیدر. پرویزافندیدن مجازدر. (دیمه توقه) قاضیسی ایکن (ایتدی جوهری سفری) تاریخنك دلالتی اولان (٩٩٩) ده ارتحال ایتدی .

دیواندن : آلدانمه نقش حسنکه خواب وخیالدر
لیلادن اورنك آل که بو بر دستمالدر

حلال حسین چلبی

نکته کویان شعرادن اولوب مناسترلیدر . سلطان سلیم ثانی دورنده خدمات دولتده بولوندقدن صوکره تقاعداً وطننده اختیار اقامت ایله‌دی . دیوانی غیر مطبوعدر . حسن خط وصوته‌ده مالك ایدی .

ابیاتندن : خلاق جهان عالمه قیلدقده تجلی
هر شخصی برو حال‌ایله قیلمش متسلی

بیت حکیمانه‌سی مشهوردر.

حال‌مجریده‌بومطلعی: بونجه فریادم ایشیتدك دیمه‌دك داد ایده‌یم
سنکه داد ایتمیه‌سك بن کیمه فریاد ایده‌یم

آستان جناب سلیم خانی‌یه تقدیم ایده‌رك مظهر الطاف شهریاری اولمشیدی .
صنعت خطی قبلةالکتاب (شیخ حمدالله) افندیدن تمشق ایتمشدر.

جلیلی « مولانا جلیلی »

علماء شعرادن بر ذات اولوب (ازنیق) لیدر . مسلك قویم تصوفه سالك اولدی .
(خمسهٔ نظامی) یی نظماً ترجمه ایله‌دی . (سهی) تذکره‌سنده محرر ابیاتندن :

ای کوکل بو دینه کی غداردر آندن صاقین
حیله‌سی چوق مکری چوق عیاردر آندن صاقین

کر سکا یارم دیو ایلرسه هر دم ریشخند
قولنه آلدانمه کیم اغیاردر آندن صاقین

(روضة التوحيد) اسمنده‌کی منظومه صاحبی (عارف) ده ایزنیقدن یتیشن شعرادندر .

چلبی « خامری زاده »

قدمای شعرادن اولوب (بروسه) لیدر. تحصیل علومدن صوکره انزوایی اختیار ایتمش ایدی. (آهی) ایله مشاعره‌سی واردر . بروسه‌ده وفات ایله‌دی . اشعاری رنکین اولدیغی کبی (کل صدبرك) نامیله مرتب دیوانی و (پنج کنج) اسمنده منثور خمسه‌سیله (خسرو وشیرین) (لیلا ومجنون) اسملریله ایکی منظومه‌سی واردرکه جمله‌سی غیر مطبوعدر . مشهور (شهنامهٔ فردوسی) یی دخی نظماً ترجمه ایتمش اولدیغی مرویدرکه نه‌درجه قیمتدار اوله‌جغی بدیداردر.

ابیاتندن :

کور نه محنت بزمنی قوردی فلك مجنونه کیم
باده‌سن کوزیاشی سازین صوت زنجیر ایله‌دی

چیقسون اول کوزکه شب هجرده خونبار دکل
مدد ای خون جکر اشك بکا یار دکل

جنانی مصطفی چلبی « بروسوی »

بو اسمده اوچ شاعر اولوب الك مشهوری (آذری) نك (نقش وخیال)نه نوعما جواب طرزنده نظیره اولمق اوزره منظوم (ریاض الجنان) یازان زمرهٔ قضاتدن (بروسه‌لی مصطفی جنانی) درکه مرتب دیوانندن باشقه (مخزن الاسرار)، (بدایع الآثار)، (جلاء القلوب) اسملرنده رومان طرزنده قیمتدار بر مجموعه‌سی‌ده واردر . (ریاض الجنان) آیاصوفیه کتبخانه‌سنده واردر . وفاتی سنك مزارنده محرر اولان (دار دنیادن جنانی مدد ئتدی بو کون) (جنانی جنت علیانی قیلدی کندویه مأوی) مصراعلریله (فیض جنانی) ترکیبنك دلالتی اولان (١٠٠٤) ده قبری بروسه‌ده حمزه بك جامع شریفی جوارنده‌کی مقبره‌ده‌در . طبعی مزاحه مائل ایدی . آثاری غیر مطبوعدر . قوهٔ شاعرانه‌سی مخمس ومسدسلرنده دها زیاده کورولور . اشعار فارسیه‌سی‌ده رنکیندر .

ابیاتندن :

خبر آل قیسدن صحرای غمده عشق لیلادن
غم شیرینی داغ محنت ایچره کوهکندن صور

وارمی بر رخساره کیم خط سیه فام اولمایه
دهر ایچنده‌هانکی کون کوردك که اقشام اولمایه

خلقك نه‌عجب حکمت‌اولور عقدله حلی هر حاله مناسب کورینور جمله محلی
ایلر کیمی فکر ترقی و تعلی کلمش کیمنه عالم سفلیده تجلی
خلاق جهان عالمه قیلدقده تجلی
هر شخصی بر رحالله قیلمش متسلی

اولمش کیمسی جمله جهان ملکنه سلطان باشنده غم طنطنهٔ شوکت دیوان
اما کیمسی فکر ایله آلوده و حیران حکمت بوکه هر بری ینه خرم وخندان
خلاق جهان عالمه قیلدقده تجلی
هر شخصی بر رحالله قیلمش متسلی

اولمش کیمسی میر وکیمی محضر وقاضی غوغاسی اولوب درد وبلا متقاضی
صورسك ینه احوالنی مستقبل وماضی هر بریسی حالندن اولور شاکر وراضی
خلاق جهان عالمه قلدقده تجلی
هر شخصی بر رحالله قیلمش متسلی

کیمش کیمسی جامهٔ زر بفت وزر اندود پشمینه کیوب کیمی کزر فقرله مردود
فرمانده در کیمی یکی واصل مقصود صورسك ینه هر بریسی احوالنه خشنود
خلاق جهان عالمه قیلدقده تجلی
هر شخصی بر رحالله قیلمش متسلی

ارباب غنا دولت اقبالله مغرور اصحاب هنر فضل وکمالات ایله مسرور
زهاده جنان حرم جنتله حور عشاقه صدای نی و آوازهٔ طنبور
خلاق جهان عالمه قیلدقده تجلی
هر شخصی بر رحالله قیلمش متسلی

جوری ابراهیم چلبی

عرفاء شعرادن اولوب شهیردر. شارح مثنوی صاری عبدالله افندیدن اخذ فیض معنوی ایده‌نلر جمله‌سندن اولدیغی مستقیم زاده‌نك (بیان احوال ملامیهٔ بیرامیه) رساله‌سنده مذکوردر. طریقت مولویه‌یه نسبتی واردر. اشعاری متصوفانه وحکیمانه‌در. باشلیجه آثاری: مثنوی شریفدن منتخب قرق بیتك هر برینی بشر بیت ایله شرح وایضاح ایدن (حل تحقیقات) [۱] (وجزرهٔ

[۱] حمد و مناجاتی نام اثرده (حل تحقیقات)، (حلیهٔ چهاریار کزین) وساڕه‌نك (کره‌ده‌لی ابراهیم دده) نامنده بریته نسبت اولنماسی اثر ذهولدر.

مولویه) ترجمه‌سی اولان (عین‌الفیوض) در. روحینك ترکیب بندینی نفعینك قصائدینه ماهرانه تنظیر ایتمشدر . حلیهٔ خاقانی‌یه پیرولك یولنده سویله‌دیکی نعت شریف شایان تقدیسدر .

(حلیهٔ چهار یار کزین) ، (ترجمهٔ حال حافظ شیرازی) اسملرنده‌کی رساله‌لری و (مرتب دیوانی) واصلی فارسی‌اولوب ترجمهٔ‌حالی ریاضیون فصلنده محرر یازیجی صلاح‌الدین طرفندن ترجمه اولونان (ملحمه) اسمنده احکام حوادث جویه‌یه متعلق اثرك شیوه‌سنی تزیین واصلاح ایتمك اوزره میدانه کتیردیکی منظومه‌سی واردر . ارتحالی (جوری‌نی ممنون لطف ایده جناب کردکار) (ایله یارب جوری‌یه فردوس‌اعلاده مکان) مصراعلرینك ناطق اولدیغی (١٠٦٥) تاریخنده‌در . مستقیم‌زاده‌نك مذکور رساله‌سنده‌کی روایته‌نظراً اکری‌قپو خارجنده ودفتردار اسکله‌سنه جمالی تکیه‌سی طرفندن کیدن یولك صول جهتنده‌کی شاهراهدن ایکی اوچ خطوه ایلروده دفن ایدلمشدر. جوری هم کوزل هم‌سریع یازدیغندن برکونده بیك بیت تحریر ایتدیکی اولورمش. بو مناسبتله متعدد مثنوی شریف ایله صاری عبدالله افندینك آثارندن برچوق کتاب ورساله یازدیغی مثنوی شریفلرك عددی نذر مولانا اولان ١٨ در . کلیاتی نور عثمانیه کتبخانه‌سنده واردر.

ابیاتندن : عزم ایله‌سه‌نه جانبه اول کعبهٔ امید
قبله نما کبی یوره‌کم تیترر اوسته

تذکرهٔ ریاضی‌ده بو بیت (٩٩٤) ده وفات ایدن ادرنه‌لی جوری‌یه نسبت ایدلمشدر .

مصارعندن : ارباب دله ثقلت نادان نه بلادر

بر سینه‌ده مستور اوله‌ماز راز محبت

آشنایه آشنا بیکانه‌یه بیکانه‌یز

عالم فانیده رسم زندکانی بویله‌در

دیوانندن باشقه‌سی مطبوعدر . برغزل عارفانه‌سی :

کرچه کمتر قطرهٔ نیسان فطرتدر کوکل کوهر یکدانهٔ دریای حکمتدر کوکل
رنك وصورتدن مبرا بوالعجب ترکیبدر طرفه رسم خامهٔ نقاش قدرتدر کوکل
شعله‌سندن پر ضیادر دائما قصر وجود شبچراغ دودمان پیرای خلقتدر کوکل
ذره‌وش کرچه غبار آلوده‌در باقسه‌ك اینه جوهر آینهٔ معنی و صورتدر کوکل
سنکدللر دسته‌جوری دوشرمکدن صاقین شیشهٔ پر بادهٔ عشق و محبتدر کوکل

حلیهٔ چهار یار مقدمه‌سندن

منت اللهـه که بر وجـه کمال | آدمه قیلدی عطا حسن وجمال
قلم صـنع بدیع الاثری | چکدی چون نقش وجوده بشری
خلق ایدوب احسن تقویم اوزره | یازدی عنوانی تعظیم اوزره
ادمـه ویردی عجب فروبهی | خـلق الله عـلی صـورته
هم ایدوب لایق عزت بالذات | وجهنی وجهنـه قیلدی مرآت
شـکل زیباسنی بی مثل ونظیر | ایله‌دی لوح وجـوده تصـویر
ویردی پیرایه ید قـدرت ایله | ایتدی زیبنده آنی حکمت ایله
ایله‌یوب عزت وشـانن اعلا | دیدی حقنـده آنك (کرمنا)
کلدی بو صورت ایله چون آدم | ایتدیلر سجده ملائك اول دم
حبذا قدرت حق جـل جلال | حبذا صـنع خـدای متعـال

جذبی ابراهیم افندی

علمای شعرادن وطریقت بارامیه رجالندن بر ذات اولوب (ترحاله) لیدر.
همت زاده عبدالله وعبدالصمد افندیلردن اخذ فیض ایتمشـدر. بعض کلمات جذبه‌داری کندیـنك (استانبول) دن ابعادینی موجب اولمشدی. بعدالاطلاق استانبوله کله‌رك (١١٦١)ده ارتحال ایتدی. ادرنه قاپیسی مزارستانده مدفوندر.

بر غزلندن : اهل حقـه صـدقله بل باغلایان آگاه اولور
قپوسـنده قـول اولانلر عارف بالله اولور

کیم اوزندن بی‌خبر بی‌بهره اولدیسـه یازیق
صانمه کیم بی مرشده مفتوح باب راه اولور

هـای وهوی ناله‌مز صـانمه تهیدر دیکله کل
بلبل آسـا ناله‌مز بی شـبهه ذکرالله اولور

بیل که امر حقی اجراده تعند ایله‌ین
پیر وشیطان اولور هم‌ده عدوالله اولور

دیدهٔ جانی اویار غفلتـدن ای خود بین دلی
غافلانك هر دم فرداسی صد ایواه اولور

اهل حقی حق بیلوب هر کیم که ایتمز اقتدا
شویله بیل جذبی آنك خصمی یارین الله اولور

جذبی احمد بك

ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (همت افندی) احفادندن شاعر وعاشق برذاتدر . مرتب دیوانی و (عشقیه) اسمنده منظوم بر اثری واردر . طریقةً بایرامی ونقشبندی‌در . (١٢٤٥) ده ارتحال ایده‌رك (آقسرای) جوارنده (طاش قصاب) ده‌کی نقشبندی درکاهنه دفن ایدلدی . (عشقیه) سی مطلعندن :

بسمله ایده‌لم فتح کلام
ویره‌لم نیجه درباره کلام
باء بسم‌الله در بر تاج سر
حضرت قرآن اوزره سرتسر

جودت احمد افندی : « رئیس‌الکتاب رجائی افندی زاده »

متأخرین شعرادن اولوب شهیدر . داخلیه قلمی خلفاسندن ایکن (١٢٤٧) ده وفات ایتمشدر . حروف هجا ترتیبی اوزره منتخبات ابیات عثمانیه‌یی حاوی (نوادر الآثار) و(مصارع منتخبه‌یی حاوی (زینة المجالس) عنوانلریله مطبوع ایکی اثری وبر دیوانچه‌سی واردر . (نوادر الآثار) ی برادری (سامل افندی) طبع ایتدیرمشدر .

جودت احمد پاشا

افاضل وزرادن واعاظم علما و ادبا ومورخیندن اولوب (لوفچه) لیدر . اولا مملکتنده بعده استانبولده اکمال تحصیل ایتدکدن صوکره پك چوق مهم وعالی خدمات دولتده بولونه‌رق (١٣١١) سنه‌سنده ارتحال ایله‌یوب (فاتح) جامع شریفی حظیره‌سنه دفن ایدلدی . الك صوك مأموریتی عدلیه ناظرلغی متعاقب مجلس خاص وکلایه اولان مأموریتیدر . مؤلفات مطبوعه‌لری : منقح تواریخ عثمانیه‌دن اولان اون ایکی جلد تاریخی [١] (١١٨٨) دن (١٢٤١) سنه‌سنه قدر کذران اولان وقایعی جامع اولمقله برابر علم تاریخه متعلق داها پك چوق فوائدی حاویدر .

[١] (١٢٤١) دن اشاغیسی‌ده وقعه نویس لطفی افندی طرفندن سکز جلد اولمق اوزره تذییل ایدلمشدرکه مطبوعدر . تاریخ جودتك (١٣٠٢) تاریخنده ایکنجی دفعه طبع اولونان نسخه‌لرینك جلد اولنده پك چوق علاوات ایله پك مهم مواد وفوائد تاریخیه مندرج بولندیغندن ازهر جهت قیمتداردر . بو جلد نوعما ابن خلدون مقدمه‌سی طرزنده اولدیغندن بالوجوه شایان مطالعه‌در . جلد اولی بیروت تجارت محکمه‌سی رئیس اسبق عبدالقادر افندی طرفندن تعریب و (١٣٠٨) تاریخنده طبع اولونمشدر .

فؤاد پاشا ايله برسوده بولوندقلری زمانده ميدانه كتيردكلری (قواعد عثمانيه) نك (١٢٦٨) سنهٔ هجريه‌سی محرمنده يازيلان برنسخه‌سی كتبخانهٔ عمومی ده واردر . جودت پاشا مرحوم بواثرينی اخيراً (ترتيب جديد قواعد عثمانيه) اسميله آيريجه يازوب طبع ايتمشدر.

آثار سائره‌سی :

١ (خلاصهٔ تأليف القرآن) : قرآن كريمك كيفيت جمع وتأليفی حقنده مؤلف، عربی العباره بر رساله اولوب موضوعنك قدسيتی اعتباريله بالوجوه شايان مطالعه‌در .

٢ (قصص انبيا وتاريخ خلفا) : حضرت آدمدن اعتباراً انبياء كرام حضراتنك قصه‌لرندن وبوتون تواريخ خلفا ايله حكومات اسلاميه تاريخندن وقسماً تاريخ عثمانيدن باحث بر اثر اولوب عباره‌سی ده زمانمزده اسلوب ساده اوزره يازيلان آثار تركيه‌يه اك كوزل بر مثال اولوب عادتا سهل ممتنع قيلنمشدر . اثرك تكميلی اون ايكی جلد اوزره مرتبدر. اولجه بش جلدی نشر اولونمشدی ، أخيراً مابعدی‌ده انتشار ايتدی .

٣ (بلاغت عثمانيه) : باشليجه مأخذ (سعدالدين تفتازانی)نك معانیٔ مختصر شرحی اولمق اوزره ميدانه كلمش بر اثر اولوب ادبيات عثمانيه نامنه يازيلان آثار عثمانيه‌نك اك مهملرندندركه علما فصلنده ترجمهٔ حالی سبق ايدن حاجی ابراهيم افندی طرفندن شرح اولونمشدر. بلاغت عثمانيه‌نك بعض نقاطی حقنده آتی الترجمه (عبدالرحمن ثريا) افنديك (تعليقات) ناميله يازديغی رساله‌يه مدافعه‌لر يازلمشدی .

٤ (مقدمهٔ ابن خلدون) ك كتاب اولك فصل سادسی ترجمه‌سی : علم تاريخك آيينه‌سی، ثمره‌سی مقامنده اولوب محاكمه و تنقيد اصولنك واضعی حكيم و مورخ مشهور تونسلی (ابن خلدون) ك اثر مشهوری‌دركه همان بالجمله السنهٔ متمدنه‌يه ترجمه ايديلن و بالخاصه مقدمه‌سيله معروف اولان بر اثر حكيمانه‌در. بو مقدمه‌نك بر قسمی پيری زاده صاحب افندی قسم ديكرينك صبحی پاشا طرفلرندن ترجمه ايدلديكی محللرنده يازلدی .

٥ (معيار سدادو آداب سداد وفن علم الاداب) : معيار سداد منطقه، آداب سداد علم آداب مناظره‌يه دائرلسانمزده يازيلان آثارك منقحلرندن (قلاسيق) اثرلردر . فكر عاجزانه‌مه كوره مكاتبده منطق و آداب مناظره‌يه دائر بو اثرلردن فضله‌سی فضله‌در .

٦ (تقويم الادوار) تاريخ شمسی اساسنه مستند براثرفنی‌در. برنجی دفعه (١٢٨٧) ده، ايكنجی دفعه‌ده بوماده‌يی مذاكره ايتمك اوزره تشكل ايدن قوميسيونك مضبطه‌سيله (١٢٨٨) ده، بو ماده‌يه دائر صادر اولان فرمان عالی علاوه اولونه‌رق (١٣٠٠) ده طبع اولونمشدر . ماليونه وهيأتله متوغل ذواته الزم بر اثردر .

٧ (بيان العنوان) اصوله متعلق تورکجه بر اثردر. برنجی مبحثنده خطبهٔ كتابت، ايكنجيده

بسمله‌ٔ شریفه، اوچنجیده حمدله ، دردنجیده صلوله ، بشنجیده دیباجهٔ کتاب اتیان و درمیان قیلنمش اولوب خاتمه‌سنده دخی تقسیمات علوم واردر .

بایزید جامع شریفی ایچنده‌کی ولی‌الدین افندی کتبخانه‌سنه اهدا ایله‌دیکی کتابلر آره‌سنده (تعریف‌الارتفاع) ایله یانیه‌والیسی ایکن مجلهٔ احکام عدلیه جمعیته کوندردیکی خط دستیله محرر (رسالةالوفاء) اسمنده اثرلری‌ده واردر .

زبان فارسی و تخصیص لسان عربی‌ده فصیحانه تکلم و کتابته مقتدر اولدیغی کبی بلغارجه ایله برازده فرانسزجه‌یه آشنا ایدی . (مجلهٔ احکام عدلیه) یی جمع و تألیفه مأمور اولان جمعیت فضلایه ریاست ایتمشدرکه بو بابده‌کی همت تحریرانه‌سی مشهور آفاقدر . الحاصل اعلم علمادن اولدیغی قدرده سیاسی ، حکیم ، أدیب ، مورخ ایدی . نادراً شعرلرده اشتغال ایتمشدر . مفصل ترجمهٔ حالی (١٣٠٨) تاریخنده ارباب قلمدن اسماعیل حقی بك افندی طرفندن (اون دردنجی عصرك تورك محررلری) نك اوچنجی دفتری اولمق اوزره اثردن مؤثره انتقال قاعده‌سنه توفیقاً یازلدیغی کبی کریمهٔ فاضله‌سی (فاطمه علیه) خانم افندی طرفندن‌ده داها اطرافلی بر طرزده (جودت پاشا وزمانی) اسمیله یازیلوب نشر اولونمشدر .

دیکر اثرلری :

١ (مجموعهٔ علیه ـ علیه‌نك درسلری) : کریمهٔ فاضله‌سی فاطمه علیه خانم افندی‌یه تدریس ایتدیکی مجامیع علمیه‌درکه حکمت ، فلسفه ، علم روح ، علوم عقلیه ، علوم عالیه اقسامنی مبین اولوب خانم مشار الیهانك کتبخانهٔ خصوصیلرنده مطالعه کذارم اولمشدر .

٢ (تذاکر جودت) : اوچ قسم اولوب برنجی قسمی وقعه نویس لطفی افندی‌یه اعطا ایتدکلری ، ایکنجی قسمی خاقان مخلوعك اراده‌سیله یازیلان اقسامی اوچنجی قسمی‌ده کریمه‌لری فاطمه علیه خانم افندی‌یه اولان تدریساتی جامع‌درکه ایکنجی قسمك بعض پارچه‌لری تاریخ عثمانی انجمنی کتبخانه‌سنده اوچنجی قسمی‌ده علیه خانم افندینك کتبخانهٔ خصوصیلرنده محفوظدر .

٣ (قریم وقفقاس تاریخچه‌سی) .

٤ (دیوان صائب شرحنك تتمه‌سی) .

٥ (شافیهٔ ابن حاجب ومطول ونتایج الافکار ، بنا وامثلهٔ مختلفه اوزرینه تعلیقات) .

٦ (مدخل قواعد) .

٧ (قواعد ترکیه) .

٨ امام (منذری) نك (الترهيب والترغيب) نك ترجمه‌سی .

٩ (مجموعهٔ اشعار) .

١٠ (اسماء شريفه شرحی) .

١١ (مجموعهٔ احمد جودت) : قبول اسلام ايله‌مش اولان ايكی متفكر ذاته كندی قلملريله باب مشيخت طرفندن يازيلان جوابنامه‌لر و (شـام) مفتئ سابقی فاضل شهير (محمود حمزاوی) افندی ايله مسائل شرعيه‌يه دائر جريان ايدن مخابراتی جامعدر .

ابياتندن :

كر يأس و خمارين ويره‌جك ايسه صوكنده
اولجـه شـكست اولسـون اوپيمـانهٔ اميـد

اويمـاز زمانه كيمسـه‌يه حقيـله چاره‌سز
لاقيـد اولوبده كيتمه‌لی آدم اويارينـه

خـوبان بی وفا كبی دهر دسيسـه باز
ناز اهلنـه نيـاز ايدر ، اهـل نيـازه ناز

مصارعندن :

شـانهٔ زلف سـخندر اعتراض

جلال ممدوح بك : « سليمانيه جلال‌الدين ملا بك »

علمادن عمر افندی زاده صالح افنديك مخدومی وشيخ الاسلام عريانی زاده احمد اسعد افنديك دامادیدر. ابتدائی تحصيلنی بعدالاكمال دور عبدالمجيد خانينك يكانه مؤسسهٔ عرفانی اولان سـلطان احمد جامع شريفنك خنـكار محفلنده كشـاد اولونان (عرفانيه) مكتبندن شهادتنامه آلمش، افاضلدن ايوبی فيض‌الله افندی مرحومدن علوم عاليه و فنون متبته‌يی اخذ و استفاضه ايله‌مشدر . شعر وانشاده بر وادئ مخصوصه مالك وادبای صوفيه اثرينه سـالك ايدی . سنين عديده مبتلا اولديغی بر علتله اسير فراش اوله‌رق امرار حيات ايتمش و (١٣٠٨) تاريخنده ارتحال ايده‌رك ايوبده (كاشغری) دركاه شريفی حظيره‌سنه دفن ايدلمشدر .

(دور نامه) (ساقی نامه) (مولد جناب علی)ناملرنده مطبوع منظومه‌لری وغيرمطبوع ديوانی واردر .

بر نعت نبویسندن :

مرحبا ای نور تکوین سوایه ابتدا   فیض حبك عالم امکانه ویردی انتها
مرحبا محبوب بی همتای ذات کبریا   سید الکونین سردار کروه انبیا
دلده جانم دین وایمانم محمد مصطفی

سنسك اول نور صفا بخشای بزم کن فکان   صورتك خیر البشر در سیرتك سر نهان
ای اولان صدرك عشق کلستان لا مکان   نشئهٔ بویکله کلدی عالمه پیغمبران
دلده جانم دین و ایمانم محمد مصطفی

مهلل پاشا : « علی توفیق پاشا زاده »

غزلسرا القدره، لطیف قطعه‌لر تنظیم وانشادنده برنجی درجه‌ده عد اولونان ارباب اقتداردن اولدیغی کبی اسلوب انشاده دخی حائز نصاب کمال اولوب سیروزلیدر. آخر مأموریتی حمامتصرفلغی ایدی. (١٣٢١) سنه‌سنده استانبولده ارتحال دار بقا ایله‌دی. ایوبده اوطاقجیلر درکاهنده مدفوندر. طریقت مولویه‌یه منتسب ایدی.

ابیاتندن :

دوشمه امید صیت ایله دنیاده محنته
آفت اولور مرادف ترکیبی شهرتك

ایتمه لئیم اولاندن امید کرم جلال
یوقدر محاله رخصتی قانون حکمتك

یوق اعتباری منزلتك راه عشقده
هر کیم که پایمال اولور عالیجناب اولور

فیوض وحدت ذات اوزکه بر عمان قدسیدر
او عمانه حباب وموجه‌لردر آفرینش هب

مهلل محمد بك : « مفتی پاشا زاده »

زمانمز ادباسندن صاحب ارتجال برشاعر اولوب شهریدر. (١٣٣٠) تاریخنده کنج دینه‌جك

برسنده ایکن ارتحال ایدەرك (یکی قاپی) مولویخانەسنه دفن ایدلدی . آثار مطبوعەسندن بعضیلری بروجه آتیدر :

(آثار جلال) ، (غزللرم) ، (استغراق) ، (الواح شاعرانه) ، (عثمانلی ادبیاتی نمونەلری) ، (زادهٔ شاعر) ، (سرود) ، (آطەده سویلدکلرم) ، (الواح معصومانه) ، (مراد ثانی یه قدر منظوم تاریخ عثمانی) ، (شیرغزا) ایله ملی رومانلردن (جمیله) ، (وەنوس) ، (سودا لغتی) ، (موعد ملاقات) ، (زهرا) ، (بی وفا) ، (مکافات) ، (الواح سودا) ، (مائی سنبل) ، (کوچوك کلین) ، (دامن آلوده) وسائرەدر .

« ملال شاعر » عنوانلی منظومەسندن :

مجهول بر ید بنی ایتدی جریحەدار
افزون ایدر تأثرمی ظات لیال
دوشدکجه وجه زردیمه شهبال اغبرار
اوقشار دل حزینمی سودالی برملال

ویردکجه اهتزاز نسیم شب بهار
اشجار بی قراره حزین چاغلایانلره
ظن ایلەرم بهارایدییور گریه آه وزار
هر جویباری بکزەدیرم آغلایانلره

چ

چاکری سنانه بك

سلطان بایزید ثانی امراسندن صاحب سیف وقلم فارسی دان بر ذاتدر . مشهور (ظهیر فاریابی) نك اکثر اشعارینه نظیرەلر انشاد ایتمشدر . مثنویاتیده رنکین اولوب (لیلی ومجنون) ، (یوسف وزلیخا) منظومەلری واردر .

ابیاتندن : ساقی پیاله صونکه زمان بی امان ایمش
اول داخی دلبرم کبی نا مهربان ایمش

چرخ فلك کمان و حوادثدر اوقلری
دردا که آدم اوغلی نەعاجز نشان ایمش

چلبی درویش

اولاد جناب مولانادن وسرفرازان شعرادندر. اثنای سیاحتنده (۱۰۸۳) تاریخنده حاجی اوغلی بازارجنی قصبه‌سنده ارتحال ایله‌دی .

غزلیاتندن :

یار سرکش سینه پر آتش کوکل سودا پرست
بخت ناهموار وطالع سرنکون خاطر شکست

شهر غم آباد وبهجت خانهٔ عالم خراب
رتبهٔ اهمال عالی پایهٔ اقبال پست

کیسهٔ امید خالی دست استغنا تهی
منزل فرصت بعید وپای استغنا شکست

ظلمت محنت هویدا صبح همت نابدید
نیك وبد بر مقتضای قسمت روز الست

قصهٔ هجران ایله شکوای جور یار ایله
این ورق بر حسب حال درد مندان دفترست

پنجهٔ کام دل درویش زیر دست غم
چاره نه‌مشهوردرچون‌دست بر بالای دست

ح

حمداه احمد چلبی : « آق شمس‌الدین زاده »

شعرای عرفادن بر ذات اولوب آق شمس‌الدین حضرتلرینك الك کوچوك مخدومیدر . ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (ابراهیم تنوری) دن مستخلفدر. مثنویاتی پك لطیف وسلیسدر . علم تفسیردن (مجالس التفاسیر) اسمنده بر اثریله (مولد النبی) ، (لیلا ومجنون) ، (تحفة العشاق) ، (محمدیه) اسملرنده منظومه‌لری اولوب الك مشهوری (مولانا جامی) نی

تقليداً يازديغى (يوسف وزليخا) سيدر[١]. (علم قيافت) و (علم كف) ه دائرده منظوم اثرلرى واردر . آثارى مطبوع دكلدر . پدر عاليلرى كبى طبعده انتسابى ومولانا جامى ايله مراسلاتى واردر . آنى الترجمه (نجاتى) ايله بركونده ارتحال ايتمشدر. وفاتى (٩١٤) ده قبرى (كوينك) ده پدرى يانندهدر .

اشعار درويشانه‌سندن : درويش سادهدللرهده ديبا عبا يتر
پهلولرينه نقش اثرى بوريا يتر

درويشه ترك ومسكنت وفقر فخر اولور
درويشه قنده اقشام اولورسه سرا يتر

درويشه قاضى حكمى قضاى خدا اولور
درويشه نفسى ايله صاواش ايتمك غزا يتر

حاجى كمال

قدماى شعرادن فاضل برذات اولوب بعض قرائنه كوره (اكريدير) لى اولماسى مأمولدر. (٢٦٨) عثمانلى شاعرينك (٢٩٤٦١) بيتنى جامع قيمتلى بر اثرى واردركه بعضلرينه يازديغى نظائرىده محتويدر. تاريخ ادبيات عثمانيه ايچون فوق العاده مهم بر اثردر. (٩١٨) ده يازيلان يكانه نسخه‌سى كتبخانهٔ عمومى‌ده‌در . بشيكطاشده‌كى (يحيى افندى) كتبخانه‌سنده‌ده (٩٢٠) تاريخنده مؤلف (اداب ملوك ونصايح) اسمنده منثور بر اثرى‌ده موجوددر.

سلطان سليمان قانونى بندكانندن (پروانه بن عبدالله) كده (٩٦٨) تاريخنده جمع ايدلمش بويوك قطعه‌ده اشعار عثمانيه منتخباتنه دائر قيمتلى بر مجموعه‌سى واردركه بونك يكانه نسخه‌سى (بغداد) كوشكى كتبخانه‌سنده‌در.

---

[١] قرنىشاعر (عبدالمجيد) ايله اونجى قرن هجرى شعراسندن مناسترلى (قاضى سنان) افنديلكده بر (يوسف وزليخا) سى واردر . تذكرهٔ رياضى‌ده (ابن كمال) ك :
(حمدىنك يوسف وزليخاسنى اولجه كورمش اولايدم نظم يوسف وزليخادن دم اورمازدم) ديديكى محرردر . بو اثردن :

نه ايچون خلق اولوندى انس ايله جان | بولمق ايچون خزينهٔ پنهان
مخزنى اول خزينه‌نك جاندر | جاننى بيل‌كه بولاسك جانان
ولى يوقلق كليدى وارلقدر | آچ كليدى‌كه اوله كنج عيان

مهی عایشه قادین [١]

عثمانلی شـاعره‌لرینك بنام‌لرندن اولوب (اماسیه) لیدر. سلطان سلیم ثانینك خواجه‌سی شمسی چلبینك حلیله‌سی بشیکطاشی یحیی افندی اقرباسندن جمال‌الدین یحیی افندینك تیزه‌سیدر . (٩٩٨) ده استانبولده ارتحال ایتدی. قبری ایوبده دباغ خانه مقابلنده‌در . اشعاری پك لطیف اولوب برچوق غزلیاتی قصـائد ومثنویاتی اولدیغی کبی (٣٠٠٠) بیك بیتلی (خورشید وجمشید) عنوانیله آیریجه برمنظومه‌سی داها واردر. سلطان مراد ثالثك مصاحبه‌لرندن ایدی.

غزل

فوضت الی الله هو الرب جلیـل
حی صـمد دام له الفضـل جمیـل

یوق وارلغك اثباتی ایچون غیره تکلف
العقـل له یشهد والنقـل دلیـل

عدل ایله‌سین اول‌شه‌که بوله حقه تقرب
الشرع شریف والی الله سـبیل

آقسه نولا عارضك آبن کوروب ای جان
الجـنس الی الجـنس کما قیـل یمیـل

بو نظم شهه نیجه نظیره دیه حبی
فی‌الحزن مضی‌العمر مهی الان علیل

فضلای عصردن حاجی ذهنی افندی مرحوم (مشاهیرالنساء) اسمنده‌کی اثرلرنده بو غزلك هیأت عمومیه‌سـنی وبالخاصه دردنجی بیتنی تقدیر بیوریبورلر . شمسی چلبی (٩٥٨) ده حج یولنده وفات ایتدی. (طبقات حنفیه) اسمنده بر اثری واردر .

حسینی

ادبای صوفیه‌دن برذات اولوب (لطیفی) تذکره‌سنده (روم‌ایلی)دن کوستریان(حسینی) نك بو اولـلـامی مأمولدر . برده (کوردوس) ده مدفون (حسینی) وارسـه‌ده تاریخچه مؤخر

[١] «غراب طوطی‌یه طوطی غرابه میل ایتمز» مصراعنك قائله‌سی اولان سرایلی (طوطی قادین) ده عثمانلی شاعره‌لرندن اولوب سلیمان خان قانونی تنسیبیله (باقی) یه تزویج اولنمش ایدی .

اولدیغی آ کلاشیلیور. (جامع النصایح) اسمیله (محمدیه) حجم وطرزنده یازدیغی اثرك (١٠٣٥) تاریخنده یازلمش بر نسخه‌سی (سلانیك) ده منظور عاجزی اولدی. برنسخه‌سی‌ده (یحیی) افندی کتبخانه‌سنده واردر. مطلعی :

الهی سن‌سین اول خلاق ومولا
که ذاتکدر منزه قدرك اعلا

کیمسه یوقدر هرکز شریکك
بدلی اولیسر سکا یا مثلا

احددر ذات پاکك چوق صفاتك
ایرشمز علمکه عقل ودل اصلا

یالیکزسین آنادن سین مجرد
آتادن کلمه‌دك یوق سکا نسلا

ایکی دیین اولور مغبون و محروم
منزه ناکری‌سین حاشا وکلا

حافظ عبداللطیف علی افندی : « سودجی زاده »

شعرای عاشقیندن برذات اولوب شهیردر. ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (امی سنان زاده حسن افندی) خدمتنده بولوندیغیچون (امی سنان حافظی) دیمکله مشتهردر. علم ادوارده واقف ایدی. حجازه کیدرکن (١٠٩٩) ده مصرده وفات ایله‌دی.

بر نعتندن:

می عشقکله سرمست وخرابم یا رسول الله
دمادم نار شوقکله کبابم یا رسول الله

کرم قیل خاطر محزونمی لطفکله شادان ایت
غمکله تابکی پر اضطرابم یا رسول الله

در دولتمآبندن بنی رد ایتمه سلطانم
غریبم حافظ حسرت مآبم یا رسول الله .

حفظی محمد افندی : « صاری »

شعراء علمادن بر ذات اولوب (ادرنه) لیدر. آهی‌دن صوکره (قره‌فریه) ده مدرس ایکن ارتحال ایتدی. مرتب دیوانیله منشآتی وضروب امثال عثمانیه‌یی جامع منظومه‌سی واردر. اوچونجی اثری مطبوعدر. عاشق چلبی تذکره‌سنده : (فن بلاغتده مانند جاحظ ایدی) دیبور. سلطان محمد رابع دوری ادبا وعلماسندن اولان حفظی افندینکده اخلاق وآداب معاشرته داڑ تورکجا (اعمال صالحات) اسمنده ایکی جلد اثری واردرکه نسخه‌سی کتبخانهٔ عمومی‌ده موجوددر . (۱۳۰۰) تاریخنده (لیمنی) ده وفات ایدن (واجد) افندینکده منظوم ضروب امثالی واردر .

حامی احمد افندی : « دیار بکری »

بعض ذواتك دیوان افندیلکی خدمتنده استخدام اولنمش و (۱۱٦۰) تاریخنده مملکتنده رتحال ایله‌مشدر. (روم قاپیسی) خارجنده مدفوندر .

مطبوع دیوانندك اکثر پارچه‌لری شایان مطالعه و استفاده‌در .

ابیاتندن :

پاك طینت کوشهٔ غربتده خوار اولسونمی، هیچ
کوهر آغوش صدفدن دور اولور قیمتلنور

کمالك نقصی نقصانك کمالی اولدیغین دربی
لسان حال ایله کامللره تقریر ایدر مهتاب

نرکس کبی تفکر ایدوب اصل مرجعك
آچ چشم اعتباریکی دائم زمینه باق

کوهرك پاك ایسه آثارك چیقار نامك یورور
سن همان خانه‌کده قیل آرام مانندنکین

اعتماد ایتمز ایسه‌ك اورمحك تجربه‌یه
ایشته لوح ، ایشته قلم ، ایشته کتب ، ایشته فحول

مصارعندن :

خلقه لطف ایت سخن سرد ایله نفرت ویرمه

سؤاله قانع اولورمی گدا کفافی قدر

گاه اولور غربت وطن گاهی وطن غربتله‌نیر

...

حاسب احمد افندی

شعرای قضاتدن بر ذات اولوب (بروسه) لیدر (۱۱٦٦) ده استانبولده وفات ایلدی . (امیر بخاری) تربه‌سی قربنده‌کی مکتب ساحه‌سنده مدفوندر . مرتب دیوانی و بروسه صولرینك او صافنه دائر منظومه‌سی واردر .

منظومه‌سنك مقدمه‌سندن :

بارك الله زهی شهر گزین والا
حبذا بلدهٔ پاکیزهٔ جنت آسا

وارمی بر شهرکه بو بلده‌یه مانند اولا
جمله بلدانه نوله اولسه مرجح بورسا

شهر بورساده اولان صولری تعداد ایده‌یم
وادی و نهر و حویضات و عیون شتا

صولرك باشی بونار باشی صوییدر الحق
آنی ترجیح ایدر جمله میاهه حکما

حلوی عبدالله افندی

فضلای شعرادن بر ذات اولوب (آقحصار) قضاسنك (مرمره) ناحیه‌سندندر . اکمال تحصیلدن صوکره مملکتی مفتیلکنده ایفای وظائف ایله‌دی . (۱۱٥۹) تاریخنده (مرمره)ده ارتحال ایتدی . بازار جامع شریفی حظیره‌سنده مدفوندر . منظوم ومطبوع قصیدهٔ بردهٔ ترجمه‌سی آثارینك اك مشهوریدر . سنك مزارنده منقوش اولوب زمانی شعراسندن (ساعی) طرفندن

سویلنیلن تاریخ بروجه آتیدر :

مرحوم مفتیسی حلوی پر افضال و کمال
یعنی عبدالله افندی احسن الله الیه

ایلدی با امر حق دار بقایه ارتحال
مقصد صدق ملیك اوزره اوله یین یدیه

فوتنك تاریخنی اخلاص ایله « ساعی » دیدی
کوچدی عبدالله افندی رحمةالله علیه

حشمت افندی

صدوردن عباس افندینك مخدومی بر شاعر مشهوردر . قوجه راغب پاشانك اخص بندکانندن اولوب طبعی هزل ومطایبه‌یه میال اولدیغندن بر آره‌لق زباندرازلق تهمتیله بروسه‌یه بعده ردوسه نفی اولونه‌رق (١١٨٢) ده بوراده وفات ایله‌دی . دیوانیله (سند الشعرا) رساله‌سی مطبوعدر . بو اثری شعرك مزیت وقیمتنی شعرانك قدر ومنزلتنی میندر.

راغب پاشانك امریله (سورنامهٔ همایون) نامنده‌کی اثر منثوری یازمشدر . (١٢٥٧) تاریخنده مصرده بولاق مطبعه‌سنده طبع اولنان دیوانك نهایتنده سلطان مصطفی نامنه یازلمش (انتساب الملوك) اسمنده‌کی اثر منثوری مندرجدر.

مذکور دیوانك جامعی اولان بروسه‌وی امام زاده محمد سعید افندینك ترتیب ایتدیکی مقدمه مطالعه‌سندن صاحب ترجمه‌نك (جامعتین) نامنده الفاظ مرکبهٔ عربیه‌یی جامع بر اثر لغویسی‌ده اولدیغی، قصیدهٔ برئه ومنفرجه‌یه دائر آریجه شرحلری بولندیغی مستبان اولمقده‌در. اسماء حسنی منظومه‌سیله قصیدهٔ منفرجه تخمیسی اشعار عربیه‌ده‌کی قدرتنه غزلیاتی‌ده اشعار ترکیه‌ده‌کی بضاعه‌سنه دلیلدر .

راغب پاشا ایله اولان مطایباتی مشهوردر .

ابیاتندن :

ذاتنده کورور صورت نقصان و قصورین
آیینهٔ احواله هر کیم نظر ایتر

فرصت بولنور دامن جانان اله کیرمز
جانان بولنور کوشهٔ امکان اله کیرمز

کوردکمی بو آینهٔ دورانده سویله
کم ویردی مراد اوزره خیالاتنه صورت

حاکم سید محمد افندی

عرفاء شعرادن بر ذات اولوب شهریدر . مشایخ عارفیندن (سزایی) و (اسماعیل حقی) حضراتندن اخذ فیض ایله‌مشدر . (١١٨٤) ده رحلت ایله‌دی . اسکدارده حیدر پاشا جهتنده آیریلق چشمه‌سی یاقیننده مدفوندر. آثاری : (توحید نامه)، (رسالةالمهدیةالحقیقه)، (قواعد الفرس)، (شرح قصیدهٔ عرفی) : (هر سوخته حالی که بکشمیر دارد) (رسالةالمهدیةالخفیة) (شرح رباعیٔ حضرت مولوی) : (بیا ای عشق بی‌صورت‌چه صورتهای خوش‌داری)، (شرح قصیدهٔ کعب ابن زهیر)، (شرح دیوان شوکت بخاری)، (شرح قصیدهٔ دمیاطیه)، (نظیرهٔ حلیهٔ خاقانی)، (منظوم شرح اسماء حسنی)، (اشارات) درکه جمله‌سی غیرمطبوعدر. عزی تاریخنه یازدیغی تمام ذیلی [خط دستیله محرر اولان نسخه ابن‌الامین محمود کمال بکك کتبخانه‌سنده منظور فقیر اولمشدر] واصف تاریخنده مندرجدر. (١١٦٨) تاریخنده ایوبده کائن **دفتردار اسکله‌سی** ایله سودلیجه آراسی انجماد ایتدیکنه دائر (**بوز اوستندن کچن کلدی بکا یاز دیدی تاریخن دکز التمش سکزده طوکدی بوزدن بن دکز کچدم**) **تاریخ تعمیه** دارینی سویله‌مش ایدی .

صنعت خطی ، مشاهیر خطاطیندن صو یولجی زاده‌دن تمشق ایتمشدر .

(١١٦٦) دن (١١٧٢) تاریخنه قادار یازدیغی عثمانلی تاریخنك بر نسخه‌سی (بغداد) کوشکنده‌در . بش باب اوزره مرتب (عجائب الاخبار فی اخبار سید الاخیار) اسمنده مدققانه (سیر نبی) سی واردرکه بر نسخه‌سی (خالص افندی) کتبخانه‌سنده‌در . (**دیوان اشعار**) ی **ییلدیز** کتبخانه‌سنده‌در.

اشعارندن :

نی آتشنوادر بزم عشقه ساز درخامه
نوای اهل دردە هر نفس دمساز درخامه

نیستان تجلیدن کسیلمش بر عصادر کیم
ید بیضاده شاخ کلبن اعجازدر خامه

سلطان عثمان ثالثك جامع ، عمارت ، سبيلنه كوزل تاريخلرى واردر .

ابيات توركيه‌سندن :

كل اى آرام جانم نور چشمم درده درمانم
بدن بيمار و جان بيزار و دل غمخواردر سنسز

حقى محمد پاشا

كامل احمد پاشانك مخدوميدر . مترجم عاصم افنديك معاصرى اولوب زمانه كوره ساده اولمقله برابر متانت افاده‌يه مالك بر ادب سياسيدركه درج اولونان مكتوبى صدق افاده‌يه شاهددر .

(سيلورى نائبى ! شريعت خائنى ، اعلامكى كوردم ، قهقهه ايله كولدم مآلى هذيان ، حكمى خلاف قرآندر . مهر مؤيديمى باصارم ، سنى محكمه قپوسنه آصارم) . تپه دلنلى على پاشايه‌ده غايت كوزل بر مكتوبى واردر . صدارت مكتوبجيلغى ، سردار اكرم معيتيله اردوى همايونده رياست وكالتى ، ادرنه ولايتى و ايالتى كبى مهم خدماتده بولونمشدر . (واصل منصب جنت اوله حقى پاشا) مصراعنك دلالتى اولان (١٢٢٦) تاريخنده استانكوى جزيره‌سنده وفات ايتدى.

حليم كراى [١]

متوسطين شعرادن اولوب مطبوع ديوانچه‌سندن باشقه سلاطين جنكيزيه شعباتندن اولان قريم (خان) لرينك تراجم احوالنه دائر (كلبن خانان) [٢] نامنده مطبوع براثرى‌ده واردر. بو اثر (١٣٢٧) تاريخنده قريم ارباب معارفندن عارف زاده ع . حلمى افندى طرفندن برطاقم علاوات مفيده ايله دفعۀ ثانيه اوله‌رق طبع ايدلدى . وفاتى (١٢٣٩) ده مدفنى استانبول جوارنده‌كى چتالجه قصبه‌سنده فرهاد پاشا جامعى حظيره سنده‌در .

چشم عليلى حسرت ايله پرنم ايله‌دم
ال عيد اكبر ايله‌دى بن ماتم ايله‌دم

ترجيع بنديك نقراتيدر .

---

[١] كرايلر ايچنده جامع السيف و القلم اولانلر (غازى كراى) ، (منكلى كراى) در .

[٢] جودت پاشانك (قريم وقفقاس تاريخچه‌سى) اسمنده‌كى اثرى (كلبن خانان) دن التقاط اولونمشدر.

ابياتندن :

دلبر تجاهل ایتسه بجادر رقیبدر
اولماز کدای دهره شه عالم آشنا

چشم حق بینده اغیار ایله یار ایکیسی بر
باغ توحیدده زیرا کل وخار ایکیسی بر

مرهم بهبود وصلکله طبیبم قیل دوا
مبتلای درد هجران اولدیغم بیلمزمیسین

مصارعندن :

مدارا ایله‌مك لازم ایمش اغیاره بیلمزدم

اللهی سورسه‌ك بنی سویلتمه غمم وار

داد الندن کوکلك فریاد الندن کوکلك

اهل توحیدده یوقدر ایکیلك الله بر

حیرت محمد افندی

فضلای شعرادن اولوب (دارنده) لیدر . طرز عتیق اوزره یازلمش (ریاض الکتبا وحیاض الادبا) اسمنده مفصل بر منشآت مجموعه‌سیله ، منظوم فارسی بر لغتنامه‌سی ، وعلم نحودن ابن ملکك (الفیه) سنه بر شرحی مطبوعدر . استانبولده اکمال تحصیل ایتدکدن صوکره مصره رحلتله (١٢٤٢) تاریخلرنده وفات ایلدی .

ابیاتندن :

دوندی بر سبحهٔ لؤلویه سرشکم حیرت
قطرهٔ خون آره‌سنده بر سراغ یا قوت

حافظ عبدالله افندی « سید عبدالله بن سید خلیل »

طریقت قادریه منتسبلرندن طبیعت شعریه‌یه مالك بر ذات اولوب (روسجق) لیدر. منظومهٔ شاهدی طرزنده (تحفة الحافظ) اسمنده لغات فارسیه منظومه‌سی واردرکه (١١٨٥) تاریخنده نظم ایتمشدر. برده ترجیع بندی ایله مرتب دیوانی اولدیغنی نقل ایدییور. (تحفه) سنك منظوم مقدمه‌سندن :

محب قادری پیرم — منیب دست مشهورم
حدیثك بهره داری‌یم — بوامت افتخاری‌یم
که روسجق یادکاری‌یم — دیارك هجر کاری‌یم

حسان محمد بك

شعرا وارباب قلمدن بر ذات اولوب (رجائی زاده سلیمان هادی بك) ك مخدومیدر. اکمال تحصیلدن صوکره مکتوبی صدر عالی اوطه‌سنه مأمور اولدی (١٢٥٧) سنه‌سنده زیارت حج شریفدن عودتی متعاقب درسعادتده ارتحال ایتدی.

بر غزلندن :

صفای عالمی بك بیلمه‌ین بیلمز غم دهری
بلی آثار نشوه اولمایان سرده خمار اولماز
بولانمز پاك طینت طعنهٔ ارباب صورتدن
بو ظاهر درکه مرآت مجلاده غبار اولماز
وجودك بوته سن قال ایت چالیش تهذیب اخلاقه
اگر زر صاف و خالص اولماسه کامل عیار اولماز

حلمی حسن افندی « قبرسی مفتیسی » [١]

فاضل ، شاعر بر ذات اولوب (قبرس) لیدر مدت مدیده لفقوشه‌ده نشر علوم ایله مشغول

---

[١] (١٢٧٨) ده وفات ایده‌رك ایوبه دفن اولونان روم ایلی قاضیعسکری (حسن تحسین) **بك** ده قبرسدن یتیشن شعرادندر. سادات نقشبندیه‌دن (عبدالله دهلوی) خلفاسندن اولوب مکه‌ده ارتحال ایده‌ن (محمد جان) نقشبندی‌یه انتساب ایله‌مشدی.

ابیاتندن :

یار ایچون ازدل و جان ترك وجود ایله‌ینك
سویله‌نیر السنه‌ده شهرتی منصور کبی

اولدی. آثار شعریه‌سی سلطان محمود عدلی نك نظر تقدیرلرینه مظهر اولدیغیچون استانبوله جلب اولونه‌رق (رئیس الشعرا) عنوانیله تبجیل بیورلدی. السنهٔ ثلثه‌ده انشاد نظمه مقتدر شعرادندر (١٢٦٤) تاریخنده قبریسده لفقوشه‌ده وفات ایله‌دی.

ابیاتندن :

مختلف حضرت منصور حقنده کلام
حق جواب اولمش بر اما صورت دعوی ایکی

دوغری باق احواله ای احول اولوب وحدت‌شناس
نور بردر اولسه‌ده مصباح پرتوزا ایکی

حافظ مشفق اسماعیل افندی

ادبا و شعرادن اولوب اساساً مناسترده (امیر زاده) دیمکله معروف بر عائله‌دندر. (قوش آطه‌لی) مرحومه منتسب ایدی. بر مدت مکتوبئ صدر عالی قلمنده و (جریدهٔ حوادث) محررلکنده بولونمشیدی. (مشفقنامه) اسمیله مطبوع بر مجموعه‌سی واردرکه بعض آثار شعریه‌سیله بر قاچ مکتوبنی حاویدر. مرحوم پك ذکرلی برشاعردر. لطائف پردازلقده‌ده ماهر اولدیغنه (ثوبیه) منظومه‌سیله ناپولیون حقنده سویلدیکی منظومهٔ تاریخیه شاهد در.

برق اوران نه قبهٔ امکانده نور عشقدر
دائراً مادار بو عالم تنور عشقدر

مطلعلی غزلی عارفانه‌در. (١٢٩٤) تاریخلرنده (مدینهٔ منوره) ده انزوا ایدرك (جبل احد) ده وفات ایتدیکی مرویدر. برروایته کوره عادتا برزمان استانبولده مجذوبانه طولاشه‌رق نهایت هندستانه سیاحتله (٧٢) سنه‌سندن بری نام و نشانی نابدید اولدیغی‌ده مروی ایسه‌ده حقیقتده نره‌ده، نه صورتله وفات ایتدیکی مجهول قالمشدر. (تذکرهٔ فطین) ده شهری کوسترلمه‌سی اثر ذهولدر.

حافظ مشفق قریم مسئله‌سی اثناسنده جریدهٔ حوادثده بولوندیغی واکثریا مقالات محاسنکارانه آنك قلمندن چیقدیغی جهتله مطلع اولدیغی ارباب استعداد وذکانی تلطیف وتشویق شعاری اولان رشید پاشا مرحومك افطاره دعوت ایتمك ، بعدالافطار نادئ صحبتنه قبول ایله مداولهٔ افکار ایله‌مك و ایرتسی کونی (٢٥٠) آلتون احسانیله برابر ذی قیمت برساعت اهدا ایتمك کبی هم اقدارینه هم‌ده ابتهاج وافتخارینه بادی اوله‌بیله‌جك عنایت والتفاتلرینه مظهر اولمشدی.

حافظ مشفقك بو تلطيف و هديه اوزرينه مشار اليه يازديغى تشكرنامه‌دركه اسكى اسلوبده اولمغله برابر اقتدار قلمنك بر نمونه‌سيدر . او تاريخده ايسه مرحوم يكرمى بش يكرمى آلتى ياشلرنده ايمش .

« بانئ موقتخانهٔ امكان ، تقدست ذاته عن احاطة الزمان و المكان حضرتلرى دقيقه شناس امور دين و دولت وگره‌كشاى مصالح ملك و ملت اولان ذات يوسف‌سمات وكالتپناهيلرينك كفهٔ ميزان شنشنهٔ حسنه ومعنى نماى « عدل ساعة خير من عبادة سبعين سنة » اولان دست‌كرم پيوست آصفانه‌لرينى الى قيام الساعة محفظهٔ خاتم شهريارى بيورسون . بوكره قره‌قولاق آغا بنده‌لريله چاكر كمينه‌لرينه

برعجب صنعتلى ساعت كيم باقلدقجه ويرر
روزه داران غمه شام مسرتدن خبر

دقيقه‌سنجه بر ساعت جهان قيمت دلپسنديده صنعت احسان بيورمه‌لرى نعم جليلهٔ سائره‌لرى مقابلنده ثانيه بثانيه حركت ايدن زبان محمدت بيان عاجزانه‌مى بتون بتون حصر اداى شكرانى ايتمش اولديغى مخاطملم عالم آراى صدارتپناهيلرى بيورلدقده اولبابده » .

ابياتندن :

اوكنده شمع هدايت دليل اولورسه سكا
سرائر ره وحدت عيان اولور كيده‌رك

حالت ابراهيم بك

مشاهير محررين‌دن اولوب اسبق ماليه ناظرى خالد افنديك كوچك مخدوميدر . اكمال تحصيلدن صوكره (روزنامهٔ جريدهٔ حوادث) سرمحررلكنده اثبات فضيلت ايله‌دى . حلب مكتوبجيلغنده بولونديغى زمان (فهرست ولايت حلب) ناميله و ايستاتستيق يولنده بر سالنامه نشر ايده‌رك مؤخراً بو يولده سالنامه نشرى سائر ولاياته تعميم ايدلدى .

آثارى : ائمهٔ اثنا عشر حضراتنك احوالنه دائر رساله ايله (انموذج) ، و (مبدأ كتابت) (سفينة الانشا) ، (ترجمهٔ حال ملا لطفى) ، (ترجمهٔ حال خواجه حسام الدين افندى) ، (سرالاسرار) ، (سيرالاقمار) اسملرنده كى رسائليله (دولاب) نامنده كى رسالهٔ موقوته‌سى (حالت الشباب) عنوانلى ديوانى و سائره‌در . (آل عثمان) ناميله تحريرينه باشلاديغى تاريخك آنجق جلد اولنى اتمامه موفق اوله بيلمشدر . (١٢٩٥) ده معارف مكتوبجيسى ايكن وفات ايله‌دى جوار حضرت خالدده مدفوندر .

ابياتندن :

سختیٔ دل نرم اولور مهر حوادث تاب ایله
میوهٔ باغ جهان خام اولمایجه اولمایور

نالهٔ پر سوز صانمه اضطراب یاره دن
برق اوروور نور تجلی سینهٔ صد پاره دن

بی نقطه غزلندن :

دل اوله سر کرم رطل مل وداد لعله
سر روح اللهه دائر محرم اسرار اولور

حلمی مصطفی بك : « الماس تراشه زاده »

دیوان همایون قلمی خلفاسندن (الماس تراش احمد بك) ك مخدومی اولوب شهریدر . تحصیلنی زمانی مکاتبندن اولان (دارالمعارف) و (مخرج اقلام) ده اکمالدن صوکره تتبعات خصوصیه ایله علم و عرفانی تمیم ایله‌دی . (١٢٩٨) ده ارتحال ایده‌رك (قوزغونجق) ده (نقاش) مزارستانه دفن ایدلدی . بری مطبوع دیکری غیر مطبوع ایکی دیوانی (تأیید عشق یاخود زحمتسز اولوم) نامنده منثور و (بختیار یاخود صوك کورلکی) اسمنده منظوم تیاترولری موجود اولدیغی کبی علم موسیقی‌یه ده انتسابی محصولی اولمق اوزره برخیلی بسته‌لری واردر . بر نعت شریفندن :

ای عذاری کل بخار جهار ازلی
قدی نورسته نهال چمن لم یزلی
سن سین اول کان رسالت کهر بی بدلی
وصلتکدر ایکی عالمده کوکللر املی
اوله عشقکده فدا عمر عزیزك ماحصلی

عالمه رحمت اولان کان رسالت سنده
مستمندان و غریبانه حمایت سنده
مرحمت سنده کرم سنده عنایت سنده
حقلی دیوانه ایدن حسن و ملاحت سنده
اوله عشقکده فدا عمر عزیزك ماحصلی

حلمی امین افندی

شعرا وارباب قلمدن برذات اولوب (طربزون) ایدر. نثری نظمنه فائقدر. مختلف خدمات ملکیه‌ده ایفای خدمتدن صوکره استانبوله کله‌رك بحریه نظارتی مکتوبی قلمی مدیریتی انضمامیله مطبعهٔ بحریه نظارتنه تعیین اولنمش ایدی. (١٣٠١) تاریخنده آتی‌الترجمه شاعر مشهور عونی بکله برکونده وفات ایده‌رك ادرنه قپوسی خارجنده مفتی الثقلین ابن کمال جوارنده دایه‌سی وخواجه‌سی طربزونی (پیر افندی) قربنده دفن ایدلدی اشعارنده حکیمانه پارچه‌لر واردر. آثاری (منشآت کلیات دیوان حلمی)، (محاکمهٔ یأس و امل)، (محاکمهٔ اقبال و ادبار)، (استغفارنامهٔ حلمی)، (منظوم ضروب امثال)، (یوز بیتلی قصیدهٔ قرآنیه) در.

همشهریسی شاعر آگاه پاشانك یکرمی بش بیتلی پاره‌سز ردیفلی غزلنی‌ده ضیا پاشا مرحومك ظفرنامه‌سی طرزنده شرح ایتمشدر.

برغزلندن :

مانند بوم مسکنی ویرانه‌لر اولور
هرکیم که دست غدر ایله آشیان بوزار

مغرور اولوب کشایش اقباله آلمه آه
زیبنده‌کی کلشنی باد خزان بوزار

حبیبه خانم

هرسکلی علی پاشا کریمه‌سی اولوب هرسکده طوغمشدر تعلم وتفیضی استانبولده‌در (١٣٠٨) ده وفات ایده‌رك (طوپ قپو) خارجنه دفن ایدلدی. مزارطاشی یوقدر.

ابیاتندن :

حبیبه بی‌دوا دردن خلاص اولمقده مشکل
امید ایتمز اسیر درد اولانلر غیری درمانك

حصیرجی‌زاده حافظ محمد اغا

عینتاب خاندانندن حصیرجی زاده حاجی عبدالله آغانك اوغلیدر. حافظ قرآن وعلمای بلده‌دن تحصیل علم وعرفان ایله‌مشدر (٧٩) ده استانبوله عزیمت برسنه اقامت ایله مملکتنه عودت ایتمشدر. استانبولده وکلا ورجال دولتله هم بزم اوله‌رق جمله‌نك حرمتنی قزانمش، کسب شهرت

ایله‌مشدر . (١٣٠٤) ده وفات ایتمشدر . عینتابده (قارلق) مزارلغنده مدفوندر . السنهٔ ثلثه‌ده تکلم وکتابت ، شعر سویلردی : شعرده مخلصی (حافظ) در پدرندن موروث املاکك وارداتیله تعیش ایدردی اشراف بلده‌دن ، مرعی الخاطر ، نکته‌پرداز ، حاضر جواب ، سبکروح اصناف قیافتنده بر اهل معرفت ایدی .

وطن قصیده‌سندن :

آدم اسکندر وقت اولسه دخی غربتده
جلوه ایلر ینه کوکلنده مرایای وطن
قیس دل سلسلهٔ غربته پابند اولماز
النه کیرسه اکر دامن صحرای وطن

حسنی حسین افندی

شبان ادبادن سلامی سیرت ، شهری برشاعر شیرین بیان ایدی . (١٣٠٨) تاریخنده تبدیل‌هوا طریقیله بولونمقده اولدیغی مصرده وفات ایده‌رك مولوی درکاهنه دفن ایدلدی . اشعارینك برقسمی (مجموعهٔ ادبیه) اسمیله طبع اولوندی .

ابیاتندن :

نسبت ایده‌جك اولسه‌ق اکر اهل کماله
برقالب بیجان کیدر زمرهٔ جهاله

برغزلندن :

موجه‌لر پیدا اولور صحرای دلده نوردن
بر تجلی‌زار در تفریق اولنماز طوردن
وجه باقینك تماشاسنده حیرتدار کوکل
اول سببدن فارغم سودای خلد وحوردن
اوردیغی دم‌شوق وحدتله اناالحق نعره‌سن
نور مطلق مشتعلدی صورت منصوردن
ظن موهومه وجود اسناد ایدوب زاهدینه
ظن ایدر بر بحر پایان سرابی دوردن
بر حقاتقخانه در عالم که حسنی سربسر
بیك حقیقت کشف ایدر حقین اولان برموردن

حقی ابراهیم بك

قصیده پردازلقده ثانی نفی‌عد اولونمغه سزا مقتدر برشاعر اولوب (موره) ده میسوری محافظی اسماعیل پاشازاده‌در . استانبولده اوقاف نظارتی اقلامنده بولوندقدن صوكره متقاعداً اسكدارده امرار اوقات ایدرك (۱۳۱۲) سنه‌سنده ارتحال ایلدی . چاملیجه‌ده (سلامی علی افندی) قربنده مدفوندر . كوزلرینه عمی عقلنه خفت كلمشدی . دیوانی بروسه مطبعه‌سنده طبع اولونمشدر. بو دیوانه عونی بك مرحومك یازدیغی منظوم تقریض مشهور ومعنیداردر . برقصیدهٔ نعتیه‌سندن :

مرحبا ای خطهٔ وحیك شه داد آوری
ای بهین مسند طراز دودهٔ پیغمبری
مرحبا ای شاهد عصمتسرای (ماغوی)
كیم جمالك قرب او ادنایه ویردی زیوری

حسن حسنی پاشا : طورانی : « سهراب زاده خواجه اوغلی »

ادبا وفضلادن برذات اولوب وطن اصلیسی سلانیك ولایتی داخلنده‌كی (طوران) قصبه‌سی ایسه‌ده پدری مصر مأمورلرندن بولوندیغندن مصرده دوغمش ، اوراده كمال بولمشدر. فنون متنوعه‌ده باخصوص ادبیات عربیه‌ده بهرهٔ تام اصحابندن اولدیغنه آثار مختلفه‌سی شاهددر .

اولا مصر مأموریتلرنده ومصرده غزته محررلكنده بولونه‌رق بالآخره استانبولده جمعیت رسومیه اعضالغنه تعیین اولنمشدر .

آثار مطبوعه‌سی : (خلاصهٔ مدنیت اسلامیه)[۱] ، (ثمرات الحیات) ، (دیوان اشعار) ،

---

[۱] ادیان سائره اربابیله بالخاصه (غربیون - اوروپالیلر) ه احكام و حقایق اسلامیه‌نك فوائد مادیه ومعنویه‌لرینی اعلام واثبات اچون مدافعه وایضاح مقصدیله عصرمز علما و ارباب قلمی طرفلرندن یازیلوب مطالعه‌سیله قریر العین اولدیغم آثار علیه‌نك اسامیسی بروجه آتیدر :

(۱) مدافعه جلد ۳ — احمد مدحت افندی
(۲) استبشار — »
(۳) نزاع علم‌دین — »
(٤) مدنیت اسلامیه — سامی بك
(٥) مدنیت اسلامیه — علی وهبی افندی
(٦) خلاصة الكلام فی معا- صر الاسلام — سامی افندی
(۷) مدرسة العرب — عبدالرحمن فهمی افندی
(۸) نسوان اسلام — فاطمه علیه خانم
(۹) طب نبوی — حسین رمزی بك

(لواحق الحشرات)، (شطحات القلم)، (مصابيح الفكر فى السير والنظر)، (شمس المشرق)، (نور العيون)، (ارشاد النجيل)، (عصمة الجماعة)، (حجة الكرام فى علم الكلام)، (يوم الدهر فى احوال مصر)، (النشر الزهرى)، (منهاج الاسلاف)، (بهجة الكرام)، (سيف القاطع)، (فلسفة الاخلاق)، (اجمال الكلام فى مسئلة الخلافة بين اهل الاسلام)، (الحق روح الفضيله)، (حجة الكلام فى محجة اهل الاسلام)، (دليل اهل الايمان فى صحة القرآن)، (عوامل المستقبل فى الاوروبا)، (حفظ الاشاره)، (شرح المبادى لحسينين فى اصول حكمة الدينيه)، (جواهر العقائد)، (رساله توحيد)، (نهج العام فى مبادى الاسلام)، (ادوار المصر والمصريين)، (التوفيق الحيرى)، (اخلاق حسن)، (لامية الترك) در . (١٣١٥) تاريخنده درسعادتده رحلت ايتدى (غفرله) تاريخ وفاتى در . مرحوم لنك پا ومشوش العيون ايدى . جوار حضرت خالدده كى شيخ حسيب افندى دركاهى حظيره سنده مدفوندر . آثارينك قسم اعظمى مصرده طبع اولونمشدر .

---

(١٠) اسلاميتك معارفه تعلقى ونظر معارضينده تبيينى عطاالله افندى
(١١) رد (رهنان) عطا الله افندى
(١٢) تشهير اباطيل على فرح بك
(١٣) ابطال مذهب دهريين سيد جمال الدين افغانى عربى
(١٤) مقالة العرفاء فى مسائل الحكماء شروانى احمد حمدى افندى
(١٥) مقدمهٔ كائنات احمد مدحت افندى
(١٦) بشائر صدق نبوت محمديه احمد مدحت افندى
(١٧) شمس الحقيقة خواجه اسحق افندى
(١٨) اظهار الحق ترجمه لرى نزهت وعمر فهمى افندى
(١٩) بن نه يم احمد مدحت افندى
(٢٠) قانون اسلام صاوا پاشا فرانسزجه
(٢١) بيان حقيقت صاغر احمد بك زاده على حيدر بك
(٢٢) ترجمهٔ اعتقاد اسلام عبدالله كوبليام ـ محمود اسعد افنديلر
(٢٣) مصرده منتشر (الاسلام) رسالهٔ موقوته سى عربى
(٢٤) باكورة الكلام على حقوق النساء فى الاسلام شيخ حمزه فتح الله مصرى عربى
(٢٥) رسالة الحميديه فى حقيقت ديانت اسلاميه ترجمه سى مناسترلى اسماعيل افندى
(٢٦) ترجمة الرق فى الاسلام احمد ذكى بك
(٢٧) علم حال طبى حسين رمزى افندى
(٢٨) مرآت الصحه فى احكام الاسلاميه طبيب احمد جيحون افندى
(٢٩) برهان حقيقت مصطفى شوكت بك
(٣٠) خلاصهٔ مدنيت اسلاميه حسن حسنى پاشا طويرانى
(٣١) مزيت اسلاميه چركش شيخى زاده محمد توفيق افندى
(٣) علم واسلام باباززاده مصطفى ذهنى پاشا
(٣٣) شرق وغرب ذكى افندى
(٣٤) مدافعه عابدين پاشا
(٣٥) اطلاق الافكار فى عقد الابكار ادهم پرتو پاشا
(٣٦) المفصل بين الحق والباطل ترجمه سى الهنه لى احمدى افندى

حسن توفیق افندی

اصحاب علم وادبدن اولوب تولدی (باطوم) داخلنده (دەسكل) قریەسندەدر. درسعادتە كلەرك تحصیل معرفت وبیوك (حازم) افندیدن أخذ اجازت ایلدی . (خواجه مجید) افندیدن فارسی اوقودی . بحریه مكتوبی قلمنه دوام ایدوب صیراسیله قطع مراتب ایتمش و (٩٩) ده بحریه مكتوبجیسی اولمشدر . تخالف مسلك جهتیله ناظر مشهور بوزجه آطەلی حسن قپودان پاشانك دریای غضبنه غرق اولەرق (٣٠٥) ده عزل ایدلمشدر. انواع ضرورت ومحنته كرفتار اولوب نهایت موصل وبالاخره اشقودره مكتوبجیلكلرینه تعیین اولوندی . بالانفصال استانبوله عودتنده اختیار تقاعدله (١٣٢٦) ده ارتحال ایتدی . ایوب قبرستاننه دفن ایدلدی. صلحای امتدن ، مبارك وحقوق پرور بر ذات ایدی . (خیالات دل) ، (روضهٔ آل عبا) ، (روضهٔ محاوره) ، نامندەكی آثار ادبیه وحكمیەسی مطبوعدر. (روضةالاسلام) ، (روضةالمنشأت) ، (منهاج الاقلام) ، (روضهٔ ادبیه) ، (مجموعهٔ رشحات) نامندەكی آثار غیر مطبوعه سیله (تحفة الاكیاس فی الظن بالناس) ، ترجمەسی وكركوكی (شیخ عبدالرحمن طالبانی) نك (كتاب ـ

---

(٣٧) ایضاح المرام فی كشف الظلام — حاجی عبدی بك

(٣٨) تحفة الاریب فی رداهل الصلیب ترجمەسی — ذهنی وسعیدافندیلر

(٣٩) اسئلهٔ حكمیه — خواجه اسحق افندی

(٤٠) استعلای اسلام — فاطمه علیه خانم

(٤١) اسلام وفنون — خالد ایوب بك

(٤٢) شریعت اسلامیه ومستر قارلایل — محمود اسعد افندی

(٤٣) معالیٔ اسلامیه — عابدین پاشا

(٤٤) ضیاء القلوب — خواجه اسحق افندی

(٤٥) مرأت عالم اسلامیت — آماسیەلی جمال الدین بك

(٤٦) صحت وحیات اسلام — حكیم باشی زادە دوقتور محی الدین بك

(٤٧) دین اسلام علوم وفنون — میلاسلی اسماعیل حقی افندی

(٤٨) دین یولونده — عینتابلی عبدالله ادیب افندی

(مدنیت اسلامیه یه دائر اثر یازان ملل اجنبیه علماسندن بعضیلری)

(١) كوستاولوبون

(٢) ماقس مولار

(٣) هانس پارت

(٤) فورت

(٥) شەفل

(٦) آمریقالی معلم دراپەر (نواثری احمد مدحت افندی طرفندن ایجاب ایدن نقاطی توضیح وتصحیح ایدلك شرطیله ترجمه وطبع ایدلمشدر .)

(٧) شارل میسمر

(٨) آمریقالی میستر قارلایل (اثری ، محمود اسعد افندی طرفندن احمد مدحت افندی طرزنده ترجمه ایدیلەرك طبع ایدلمشدركه هر ایكیسی موجب استفاده آثاردندر .)

المعارف فی شرح مثنوی الشریف) نام رساله‌سنك (وامام شعرانی) و(عسقلانی) نك (احوال المعاد) رساله‌لرینك ترجمه‌لری ومرتب (دیوان اشعار) ی طبع اولونه‌میوب عائله‌سی نزدنده‌در.

حافظ اسحق افندی

فضلا وارباب قلمدن وطریقت نقشبندیه منتسبلرندن اولوب (ارضروم) لیدر . اکمال تحصیلدن وبعض مأموریتلرده بولوندقدن صوکره استانبوله کله‌رك آلتنجی دائرهٔ بلدیه باش‌کاتب ومدیر معاونی اولمشدی . نثری نظمندن اقوی، درویش نهاد پاك اعتقاد بر ذاتدر. (١٣٢١) ده ارتحال ایده‌رك (اسکدار) ده (قره‌جه احمد) مزارستاننده عائله‌سنه مخصوص مقبره‌یه دفن ایدلدی . طرز تحریری (سنان پاشا) وادیسنی آ کدیرر . آثار مطبوعه‌سی :

(مکتوبات) ، (سانحات) ، (انتباه) ، (ذیل انتباه) در . (انتباه) مقدمه‌سندن :

« بو معیشتخانهٔ عالمك باینده کداسنه وموحدندن ملحدینه قدر برقوت وارمیدرکه آنك جسمنده جاننده جناب واهب العطایانك هزاران هزار نعمت بی امتنانی اولمسون. برفقیر صابر محتاله آلدیغی برنفسی بیك جهانه دکیشدیکی حالده بوبنجه مستغرق احسان اولان بر غنیٔ عاقل غناسنك نردن کلدیکنی دوشونمز ومعطیٔ حقیقی‌یی هردمده برشکر دیکر ایله یاد ایتمزمی ؟

وجود جود الهی حیات بخش کریم
نفس عطیهٔ رحمت کلام فضل قدیم
بدن بنای خدا روح نفخهٔ تکریم
قوا ودیعهٔ قدرت حواس وضع حکیم

حاجی حسنی حسین افندی : « چیزمه‌جی زاده »

علمای شعرادن فارسی دان فاضل بر ذات اولوب (طربزون) لیدر . مدت مدیده مکاتب عالیه ادبیات فارسیه معلملکنده ایفای حسن خدمتله نشر فضیلت ایله‌دی . (١٣٢٧) تاریخنده (استانبول) ده ارتحال ایده‌رك ایوبده مثنوی‌خوان (خواجه حسام افندی) مرحومك مدفون بولوندیغی (خاتونیه) درکاهنه دفن ایدلدی .

قرآن کریمك فضائلی حقنده برمنظومه‌سی وغیرمطبوع دیوانچه‌سی واردر .

حسن فهمی پاشا

وزرای عثمانیه‌دن وعلم حقوق متخصصلرندن، ناطقه پرداز وعفیف برذات اولوب (باطوم) لیدر. برقاچ ولایت والیکلریله بعض نظارتلرده بولونه‌رق ایفای حسن خدمت ایله‌دی. (١٣٢٨) تاریخنده استانبولده ارتحال ایده‌رك آغا یوقوشنده عائله‌سنه مخصوص قبرستانه دفن ایدلدی. (تلخیص حقوق دول) اسمنده‌کی اثر مطبوعی مشهور وموجب استفاده آثاردندر.

حیرت افندی : « خواجه محمد بهاء الدین حیرت افندی »

السنهٔ ثلثه ادبیاتنك غوامضنه واقف، لاابالی مشرب، قوی الطبیعه بر شاعر اولوب (آطنه) لیدر. اکمال تحصیلدن صوکره (استانبول) ده معارف نظارتنده ایفای خدمت، بعض مکاتب عالیه‌ده ادبیات تدریس ایله امرار وقت ایله‌دی. (١٣٣١) تاریخنده ارتحال ایده‌رك (مرکز افندی) قبرستانه دفن ایدلدی. السنهٔ ثلثه‌ده نظم ایله‌دیکی اشعارینك قسم اعظمی غیر مطبوعدر. آثاردن: (سوق عکاظ) و (شهر آیین) اسملرنده رسائل ادبیه‌سی (فریدة اللآل) نامنده نحودن برمنظومهٔ عربیه‌یه و (مرآت الحرمین) ایله (منیة الراغب) ه بلیغانه تقریضلری مطبوعدر. مثنویسی مقدمه‌سندن:

بر نکته طراز شاعر اولسه‌م　　اندیشه‌یی رسمه قادر اولسه‌م
اولسه‌م نه‌دیمك آ طبع چالاك　　شاعرلکی ایتمه‌دکمی ادراك
پارلارسه دخی کهرکل اولماز　　عارف بو قادار تجاهل اولماز
کوش ایله سمایی ای فسونساز　　تحسین ایدییور کلامك اعجاز
خامه‌ك قوره‌لی کلامه بنیاد　　آباد اولویور فصاحت آباد
بکلر سخنك سخن پرستان　　حکمکده ایمش بلاغتستان

(سوق عکاظ) مقدمه‌سنده‌کی منظومه‌سندن:

یارب کرم ایت نعم سنکدر　　رد ایتمه بو متهم سنکدر
عبدك نه‌سی وار الندده الله　　حتی شو یازان قلم سنکدر

منظوم ومنثور برخیلی آثاریله:

کون برمجموعه‌در اوراقیدر لیل ونهار　　بر صحیفه نیلکوندر بر صحیفه زرنکار

مطلعلی (مجموعهٔ کون) اسمنده تقریباً ١٥٠ بیتلی بر منظومه‌سی واردر.

حلمی بك : « شهبندر زاده احمد حلمی بك »

برچوق امثالی کبی انفجار حربته منفاسی اولان (فیزان) دن استانبوله کلمش، و «اتحاد اسلام» عنوانیله برغزته نشرینه باشلامشدر. بو صورتله کندیسنی بر مسلمان محرر سیاسیسی اوله‌رق طانیتمش؛ اسلوبنده‌کی سادکی و بساطت، وضوح وشطارت، فکر ومحاکمه‌سنده‌کی اصابت وقوت، سداد وجیادت ایله آز برزمان ایچنده قارئلرینی آرتیرمش؛ کندیسنه خاص برموقع ممتاز قازاندیرمشدر. اولا (اقدام)، ثانیاً (تصویر افکار) ك مقالات سیاسیه و فلسفیه‌سنه مخرج اولماسی بو یوزدندر. شهبندر زاده قلمنده‌کی عذوبت درجه‌سنده لسان و نطقنده ده بر تأثیر و حلاوته مالك اولدیغندن، آراصیرا قونفه‌رانس ویرمکه باشلامش و محباتنی کتدکجه تزیید ایله‌مشدر. یالکز باشنه اولارق نشرینه باشلادیغی اسبوعی (حکمت) جریده‌سیله‌ده افکار مخصوصه‌سنی کرکی کبی ترجمه والقا ایله‌مش و جداً بوتون عالم اسلامده برحسن صیت قازانمشدر. مشارالیهك غرب فلسفه‌سیله تصوف اسلامیده‌کی بهره واختصاصی همان کورولمه‌مش بر درجه‌ده‌در. آثار متروکه‌سندن مطبوع اولانلری بونی اثباته کافیدر. حیف که لزومندن زیاده کندیسنی جریان سیاسی‌یه قاپدیرماسی، وکنج یاشده دینه‌بیله‌جك وفاتی مطلوب ومنتظر خدمانی ایفاسنه مانع اولمشدر. (٣٣٢) سنهٔ هجریه‌سنده مرتحل دار بقا اولوب فاتح جامع شریفی حظیره‌سنه دفن اولونمشدر.

آثاری :

تاریخ اسلام	علم توحید
سنوسیلر	رهبر سیاست
اعماق خیال	اسلام و دین استقبال ناتمام
اوکسوز دورغود	شیخ بدرالدین »
اقوام جهان	یونس امره »
بر فداکارك اولومی	عالم اسلام وقادین مسأله‌سی »
بشریتك فخر ابدیسی	اللهی انکار ممکنمی؟
وای قیز بکجی‌یی سوییور	تاریخ اسلامی و عثمانی
علم احوال الروح ناتمام	تحریری قونفرانس
یکی عقائد	مسلمانلر دیکله‌ییکز
یکی منطق ناتمام	بکتاشیلر

تصوف اسلامی	ناتمام	فرماصونلر	ناتمام
ابلیس بهمن	»	مراد اورطه	
عشق بالا	تمام	غزال بدویه	
طورطو	»	اوچ فیلسوف	
کیکیائل بن عاصور	ناتمام	یاشاسین بادصبا	
ایکی غوث انام	تمام	یر، کوك، انسان	
مادیون مسلك ضلالتی	»	ملکزاده عائله‌سی	
تورك روحی ناصل یاپیلیر	تمام	طبقات	
دیوانچه‌سی	»	تورك ارمغانی	
اتحاد اسلام	»		

حمدی بك : (ناظم الحکم احمد حمدی بك)

السنهٔ ثلاثه ادبیاتنه واقف، قوی طبیعت بر شاعر اولوب شهیردر. اکمال تحصیلدن صوکره امور حکومتده استخدام اولوندی. آخر مأموریتی اولان مجلس کبیر معارف اعضالغندن متقاعداً (۱۳۳۵) تاریخنده ارتحال ایده‌رك (قیسیقلی) ده (سلامی) درکاه شریفی حظیره‌سنه دفن ایدلدی. برآرالق (آقسرای) ده تأسیسنه موفق اولدیغی (مدرسهٔ ادبیه) اسمنده‌کی مکتبك مدیریت ودرس ناظرلغنی درعهده ایده‌رك عرفان مملکته خدمت ایله‌دی. (ناظم الحکم) وصفی مرحوم معلم ناجی افندی طرفندن توصیف ایدلمشدر. دیوانی مطبوع دکلسه‌ده بعض آثار شعریه‌سی متفرق برصورتده طبع اولونمشدر. هر وادیده انشاد شعره مقتدر اولدیغی کبی شیخ عثمان شمسی افندی وهرسکلی عارف حکمت بك وادیلرنده‌ده متصوفانه وحکیمانه نظم کلامه مقتدر ایدی.

معلم ناجینك « ناظم الحکم » ایله توصیفنه دائر انشاد ایتدیکی قطعه :

حمدی ! مداد حکمت ایله کلك ماهرك
زینتلیور صحائف اعجازی دمبدم
ایتمکده‌در زمان سنی بر شاعر حکیم
عنوانك اولسه حکمتی وار (ناظم الحکم)

بر غزلی :

صانعمك تقديرنه قارشو عرض تدبير ايلرم
عارفم بن انقياد حكم تقدير ايلرم
دستیاری کمالاتیله فیض اقدسك
كعبة الله دل ويرانى تعمير ايلرم
بن ملامى سيرتم مجذوب شوق وحدتم
زهد خشك اربابن اوضاعمله دلگیر ايلرم
ايلهسهم ضرب عصاى جذبه وادئ دله
عين اعجاز كليم اللهى تفجير ايلرم
مصحف روين قيلوب هر لحظه در پيش نظر
بينات حسن يارى حسن تفسير ايلرم
بر كتاب الله ناطقدر وجودى آدمك
حق بيلوب اول نسخهٔ كبرايى توقير ايلرم
مهر پرتوبار عشقم ايستهسهم «حمدى» بو كون
لمعهٔ فيضمله چار اقطارى تنوير ايلرم .

نطق منظوم

اى محترم رفيقلرم ! حظ وشوق ايله
خير الانيس بنجه كتاب نفيسدر
بوقدر جهانده فرقى عوامك هوامدن ،
هپ شهسوار عرصهٔ حسن بيان اولوب
ابقاى ذكر خير ايدن اولماز فنا پذير
احراز شهرت ايلهمهنك بيك طريقى وار
الدن كتاب دوشمهسون اصلا ، شوحال ايله
كسب كماله مانع اولور اكل وشرب وخواب
سرمايهٔ حصول امل سعى تامدر
عاقل ايدرمى بيهده كولقله افتخار ؟
مكتب دكلمى مطلع انوار معرفت ؟
چيقدقده ، صدقله وطنه خدمت ايله يوب

تحصيل فن ودانشه اقدام تام ايدك
اول يار مهربانه امان احترام ايدك
ممكنسه ترك الفت صنف عوام ايدك
طبع سمند خامهیی انگشته رام ايدك
نيل حيات سرمد ايچون كسب نام ايدك
اما طريق معرفتى التزام ايدك
هر شامى صبحه منقلب وصبحى شام ايدك
تقليل اكل وشرب ايله قصر منام ايدك
ابذال نقد وقت ايله احراز كام ايدك
ابحاث علم وحكمته حصر كلام ايدك .
سوزديكلهيك ، شومكتبه هركون دوام ايدك
احوال ملكى بهرهور انتظام ايدك

احكام شرع ودينه قيلوب حسن امتثال — جلب رضای سایهٔ رب الانام ایدك
همشیره‌لر ! نصیحتمی سزده دیکله‌یك — ایفای مقتضاسنه سعی مدام ایدك
بو مكتب ادبدن ایدوب اکتساب فیض — اقران ایچنده کسب علو مقام ایدك
بر کون کلیرکه حامیهٔ بیت اولورسکز — اول کون ایچون بو کون چالیشلك، اهتمام ایدك
سز نونهال روضهٔ علم وادبسکز — اسدکجه باد فیض الهی خرام ایدك
اولسون دعای پادشاه جهان آخر کلام — ایفا ایچون شو رسمی عموماً قیام ایدك

خ

خیالی صالح دده

ترجمهٔ حالی کچن حضرت (شاهدی) نك پدر عالیقدیدر (حالت موت) ترکیبنك ناطق اولدیغی (٨٨٥) تاریخنده (موغله) ده عازم سمت ملکوت اولدی . زادهٔ طبع عارفانه‌لرندن اولان بیت آتی میان مولویانده زبانزد ومشهوردر .

ابیاتندن :

ای دل ایسته‌سه‌ك اکر کامل اوله نقصانك
سکه‌سی آلتنه کیر حضرت مولانانك

قطعهٔ آتیه دخی زادهٔ طبع عاشقانه‌لرندندر :

عشقه باغلاندی کوکل بندن چکوب ال نیله‌یم
بنده چون راضی اولور بندندن آزاد اولمسون

صورمازم اسرار عشقك مشکلندن زاهده
چونکه شاکرد اولمامش بوفنده استاد اولمسون

خلیلی : « امری »

شاعر متصوف بر ذات اولوب دیاربکر (آمد) لیدر .

عالم ازلیتله جهان ابدیت اورته‌سنده شوفرقتکاه امکانه دوشمه‌سندن باحث اولدیغیچون (فرقتنامه) تسمیه ایتدیکی منظومه‌سی بین الشعرا مشهوردر . مشایخ عارفیندن اولان بوذات (٨٩٠) تاریخلرنده اختیار اقامت ایتدیکی (ازنیق) ده ارتحال ایله‌دی . مرتب دیوانی غیر

مطبوعدر. آثار منظومه‌سنك برقسمی حاجی‌كمال نامنده برذاتك (۹۱۸) تاریخنده اكمال ایتدیكی (جامع النظائر) ده مندرجدر . مفصل ترجمهٔ حالی (تذكرهٔ شعرای آمد) ده محرردر .

فرقنامه دقتله مطالعه اولوندیغی تقدیرده اویله بعض تذكره‌نویسلرك نقلی كبی عشق مجازی وادیسنده یازلمادیغی تظاهر ایدر .

سلطان مراد ثالث دوری ادبای قضاتندن مناسترلی (قاضی حسن بن علی) نك ده منثور ومطبوع فراقنامه‌سی واردركه (ق) حرفنده مذكوردر .

ابیاتندن :

عاشق حق بین سورر دیدار ذوقن دائما
زاهد خود بین اوطورمش غصهٔ فردا چكر

برآشیان وحدتك مرغ همایون بالیسك
سن آفتابی قیل طلب میل ایلمه ذراته

مصارعندن :

عارف نفس اولمایانجه كیمسه بولماز حقه یول

جان نه دركه آنی قربان ایتمه‌یم جانانه بن

خیالی محمد بك

مشاهیر شعرادن اولوب واردار یكیجه‌لیدر قانونی سلطان سلیمان مقربلرندن‌ایدی .

سوزی دلده خیالی كوزده قالدی
خیالی اولدی حیف الحكم لله

مصراعلرینك دلالتی اولان (۹٦٤) تاریخنده ادرنه ده وفات ایله‌دی .

كیریشخانه جوارنده احمد پاشا خانه قریب محلده بنا ایله‌دیكی چشمه قربنده مدفوندر. مرتب دیوانی ایله (لیلا ومجنون) منظومه‌سی واردر . اشعاری شاعرانه اولمقله برابر متصوفانه وحكیمانه ابیاتده موجوددر . [۱]

---

[۱] مخدومی عمر بكده شعرا وارباب معارفدن برذات اولوب (۱۰۲۲) تاریخنده ادرنه‌ده ارتحال ایده‌رك قباق تپه قبرستانه دفن ایدلدی . برخیلی اشعاری وآیاصوفیه بناسنه دائر تاریخچه‌سی اولدیغی (انیس المسامرین) ده مذكوردر .

ابیاتندن :

عشق بر شمع الهیدر نهم پروانه‌سی
شوق بر زنجیردر کوکلم آنك پروانه‌سی

شش جهتدن نهم وجه‌الله نورین کورمه‌یوب
رؤیت دنیا ایچون زاهد ریاضتلر چکر

مصارعندن :

خیلی مشکلدر کشی ترك ایله‌مك معتادینی

محمدانسنك ماهیتن ویس قرندن صور

برشیئی وار جهانده مخلوق حق دکل

بروسه‌ده مرادیه چارشوسنده‌کی درکاهده مدفون (بحری) ده‌ده‌نك زادهٔ طبعی اوله‌رق ویردیکی شو :

جهان آرا جهان ایچنده‌در آرایی بیلمزلر
شوماهیلرکه دریا ایچره‌در دریایی بیلمزلر

بیتنی اتمام ایده‌رك یاپدیغی غزلی‌ده معتبدار غزلیاتندندرکه بروجه آتیدر [١] .

غزل :

جهان آرا جهان ایچنده‌در آرایی بیلمزلر
شوماهیلرکه دریا ایچره در دریایی بیلمزلر
خرابات اهلنه محشر عذابن آکمه ای زاهد
که بونلر این وقت اولدی غم فردایی بیلمزلر
شفق کون قان ایچنده داغنی سیرایلر عاشقلر
کونشدن ذره کورمزلر فلکده آیی بیلمزلر
خمیده قدلرینه رشتهٔ اشکی طاقوب بونلر
آتارلر تیر مقصودی ندندر یایی بیلمزلر
« خیالی » فقر شالینه چکنلر جسم عریانی
آنکله فخر ایدرلر اطلس و دیبایی بیلمزلر

---

[١] بو غزل عارفانه بر چوق شعرا طرفندن تنظیر و تخمیس ایدلمشدر . تخمیسلرك اك مشهوری آتی‌الترجمه (عزت‌علی) پاشانك کیدرکه بر پارچه‌سی پاشانك ترجمهٔ حالنده یازلدی .

مضمری بك

عثمانلی شعراسنك قدماسندن معدود اولوب (كوپرولو) كتبخانه‌سنده (آب حیات) نامیله (محمدیه) قادار (٩٨٩) تاریخنده نظم ایدلمش برمنظومه‌سی واردركه مواعظ واخلاقدن باحثدر. دیوانی‌ده اولدیغی مرویدر.

خلیلی : « صاری خلیل »

خوشگویان شعرادن ، اطوار رندانه صاحبی بر ذات اولوب بروسه‌لیدر متجردانه امرار اوقات ایله‌مش بروسه‌لی (محاسبه‌جی احمدچلبی)نك منسوباتندن بریله همبزم اولدیغنه حسادك نفاق ایتملری اوزرینه خلیلی‌یه خجلت عارض اوله‌رق ماشیاً حجازه عزیمت ایدوب مجاورتله (مکهٔ مکرمه) ده قالمشدر. (لیلی ومجنون) نامنده‌كی منظومه آثار شاعرانه‌سندندر .

قینالی زاده (حسن چلبی) نك نقلی كبی (لامعی) نك (پرتوی ابراهیم) نامنده‌كی اوغلنه عشق وعلاقه‌سی مروی اولدیغنه كوره سلطان سلیمان قانونی دوری شاعرلرندن اولدیغی آكلاشیلیور.

اشعارندن :

عاشقه دلربامی اكسیك اولور
اهل درده بلامی اكسیك اولور
بن اولورسه‌م بلا ایله ای دل
یاره بر مبتلامی اكسیك اولور
كلشن حسننه او غنجه ایلك
بلبل خوش نوامی اكسیك اولور
نوله یار اولمز یسه اول یوزی كل
بكا بر مهلقامی اكسیك اولور
نه صورارسن « خلیلی » آغلادیغم
یار ایله ماجرامی اكسیك اولور

كشف الظنونده مذكور اولان (خمسه) نك بوذاتك اولمسی مأمول قویدر .

(٨٨١) ده وفات ایدن ادرنه‌لی (شاهد) ی‌نك‌ده (لیلی ومجنون) منظومه‌سی واردر .

خانمی ابراهیم بك

زمرۀ سپاهیاندن وشعرای بنامدن اولوب تذکرۀ ریاضی قولنجه ادرنه‌لیدر . (١٠٠٤) تاریخنده ادرنه‌ده وفات ایله‌دی . آخر عمرنده قلندرلکه اوره‌رق برخیلی سیاحت ایله‌مشدی. مرتب دیوانی وارسه‌ده غیر مطبوعدر .

(قاموس الاعلام) ده (برغوس — بورغاز) لی (تذکرۀ رضا) ده ادرنه‌لی اولمق اوزره مقیددر .

ابیاتندن :

تیز رفتار اولانك پاینه دامن دولاشیر
ایریشور منزل مقصودینه آهسته کیدن

بیت معنیداری پك مشهوردر

مصارعندن :

تازه شاخك ینه کندویه اولور میوه‌سی بار

خاقانی محمد بك : « مساله روم »

آیاس پاشا احفادندن وشعرای عثمانیه‌نك متمیزلرندن اولوب هم عاشقانه هم شاعرانه اولان مشهور و مطبوع (حلیۀ شریفه) منظومه‌سنك ناظمیدر . غیر مطبوع (حدیث اربعین) منظومه‌سیله مرتب دیوانی‌ده واردر . حایه واحد کالف قیلندن اوله‌رق علو طبعنه شهادت ایتمکده‌در . وفاتی (التفات بقا) ترکیبنك دلالتی اولان (١٠١٥) ده قبری ادرنه قپوسی جامع شریفی حظیره‌سنده‌در .

منظومۀ مذکوره (حلیۀ خاقانی) دینمکله متعارف اولوب سلیمان چلبی مرحومك (مولد نبی) منظومه‌سی کبی سهل ممتنع قیلندن روحنواز بر اثرعالیدرکه بعض ابیاتی بین العرفا زبانزد در .

حلیۀ مشار الیهادن بعض ابیات شریفه :

بحر افکاره طالوب چکمه املك — نکتۀ چون و چرادن ال چك
کسمش آنمشدر آنی ایتمه جدل — (تیغ لا یسئل عما یفعل)

لایق اولدرکه همان سالك راه
دیه (لا نعبد الا اياه)

اقتضــا ایتــدی منزه ذاتی سـبب خلقت موجـو داتی
ایتدی اول دمده همان عشق ظهور اولدی القصه هویدا بر نور
سودی اول نوری حبیم دیدی حق اولدی دیدارینه عاشـق مطلق
طولدی اوازهٔ احمدله جهـان ایلدی عشـق الهی غلیـان

ماسوی اللهی دلکدن سلب ایت
وادیٔ نظمه بو اسلوب ایله کیت

هپ بو معنایی بیلر اهل اصول
حکمت آموز ایدی اوضاع رسول

مصارعندن :

قصه‌دن حصه‌در القصه غرض

خیلی احمد بك

شعرای عثمانیه‌نك متمیزلرندن وزمرهٔ سپاهیاندن اولوب بروسه‌لیدر. غیرمطبوع دیوان اشعارندن شعرده کی بهره‌سی مستبان اولور وفاتی (بقایه کوچدی خیلی منزلن بولدی) مصراعنك دلالتی اولان (١٠٤٠) ده قبری بغدادده امام اعظم رحمه‌الله حضرتلری قربنده‌در. دیواننك مسوده‌سی (بغداد کوشکی) کتبخانه‌سنده‌در.

بر نعتندن :

کوستروب دور قمرده نیجه یوزدن اعجاز
ایله‌دك کون کبی عالملره حق دینی عیان
کوردی کیم بیلمه‌دیلر خلق زمانه قدرك
سنی بیلدیرمك ایچون ایندی زمینه قرآن

ابیاتندن :

اولماز عذار یار خط مشـکبارسز
بر کلی وار بو کلشن عالمده خارسز

خصالی

پشته‌دن یتیشن عثمانلی شاعرلرندن، السنهٔ ثلثه ادبیاتنه واقف، قوی طبیعت، واسع قریحه‌لی ذکرلی برذاتدر . (١٠٦٢) تاریخنده وطننده ارتحال ایتدی . اون قطعه دیوان ترتیبنه موفق اولدیغی خط دستیله محرر دیواننده مندرج بروجه آتی ابیاتدن آکلاشلمقده‌در :

حمد لله که دلا تاسعی‌در دیوانك
عاشری داخی اولوب جلوه‌کر انشا الله
اولدی بشیوز غزلی هر برینك بیکم وکاست
سبحه وش الدن اله دور ایدر انشا الله
ای خصالی اومارین حضرت مولی‌دن کیم
ملك نظمی باکا تسخیر ایدر انشا الله

پشته‌ده مدفون (کل بابا) حقنده‌کی منظومه‌سی .

هادیٔ راه هدادر همدمان کل بابا
مظهر سر خدادر محرمان کل بابا
قلب محزونم اچیلدی غنجه‌وش دلتنك ایکن
اوزکه جای دلکشادر آستان کل بابا
داخل اولان قورتولور اندوه وغمدن کویا
عبد مؤمن ملکیدر دارالامان کل بابا
آستانی سجده‌کاه ایتمشدر ابدالان روم
کعبه‌وش یوز سورسه طکمی طالبان کل بابا
ای «خصالی» خوان عشق الله ایله طویلر آنی
جان ایله هر کیم اولورسه مهمان کل بابا

دیوانلرندن باشقا قائللری ذکر ایدلمك شرطیله منتخبات اشعار عثمانیه‌یی حاوی خط دستیله محرر (مطالع النظائر) اسمنده ایکی جلد اثری (نور عثمانی) کتبخانه‌سنده واشعار فارسیه‌یی جامع (لطائف الخیال) نامنده‌کی برجلد اثری‌ده (حمیدیه) کتبخانه‌سنده‌در که هر ایکیسی‌ده تاریخ ادبیاتله متوغل ذواته قیمتلی برر مرجعدر .

خاكى مصطفى افندى

ارباب دانشدن برذات اولوب (تيره) ليدر. اخيراً (اسكداره) نقل ايله‌دى . اوچ لسان لغاتندن متشكل (ناظم الجواهر) اسميله منظوم برلغتجه ترتيب ايله‌مشدر .

مطلعندن

الله تكرى ايزد يالكز نه فرد وتنها
شنو اسمع ايشيدر بيلير عليم ودانا

خاتمه‌سندن :

صورارلرسه سندن خاكيا
دى بيك فرق ايكى‌ده تمام ايله‌دك

ينه بووادى‌ده و (مناظم الجواهر) اسمنده برمنظومه‌سى‌ده واردر . مطلعندن :

الحمد للذى جعل الناس مكرماً　　منت خدايراكه بكرد يست مردمى
بالنطق والدراية واللب والذكا　　مهتر بهوش ودانشى وكفتار وزيركى
شكروسپاس اوتكرى‌يه انسانى بكله‌دى
زيركلكيله سوز وبيلكو عقل ايله دخى

خاتم احمد افندى : « آق اووه‌لى زاده »

علماء شمرادن متفنن بر ذاتدر . خواجكان ديوان همايوندن اولوب سراى بوسنه‌ده كتبخانه‌سى اولان (آق اووه‌لى عثمان شهدى) افنديك مخدوميدر . السنهٔ ثلثه اشعارندن مركب ومرتب ديوانى مطبوعدر .

استانبولده لاله‌لى كتبخانه‌سنده اخلاقدن برعربى منظومه‌سيله شرحى وبرده شاهدى شرحى واردر . بدر رشيدك الفاظ كفر رساله‌سنى‌ده شرح ايتمشدر . (رسول اكرمه احمد افندى همجوار اولسون) مصرعنك دلالتى اولان (١١٦٨) ده اختيار اقامت ايتديكى روم ايلى يكيشهرنده وفات ايله‌مشدر . حسابدن (شرح اللمعة) اسمنده براثرله ملتقى شرحى اولديغى‌ده مرويدر . اشعار فارسيه‌سنده مبالغات كورولمز . خط دستيله محرر اولوب نسخه‌سى عاشر افندى كتبخانه‌سنده موجود اولان علم اخلاقدن عربى قصيده‌سنكده‌كى امضاسى : (خادم بنى آدم آق اووه‌لى زاده خاتم) عباره‌سيله‌در .

ابياتندن :

دلتنك ايسه‌ك آيينهٔ مهتابه نكاه ايت
دائم ندر انديشهٔ پيش وكه باعث

ای آشنای پیشرو پرده‌ای نی
هرمشکلی که داری بپرس از نوای نی

مكهٔ مكرمه‌ده كبار نقشبنديه‌دن (يكدست شيخ احمد جورياني) دن اخذ فيض ايله‌مشدر . عربي العباره متنوع تقريرلری تلميذلرندن (ابن ريحان) لقبيله بنام محمد سعيد افندی طرفندن جمع ايديله‌رك (فوائد خاتميه) تسميه اولونمشدر .

خيری محمد افندی

بولو سنجاغی مضافاتندن (ويران شهر) قضاسنك (عمركی) قريه‌سندن اولوب درسعادته وروده قطع مراتب ايده‌رك بكلكجی‌ٔ ديوان همايون وبعده اوچ دفعه رئيس الكتاب اولمش شاعر، سياسی برذاتدر . كتخدای صدر عالی ايكن مقدمات سفر ظهور ايتمسيله (سفره اقلی ايكی سنه مقدم حاضرلنمق لازمدر) ديمسی عزلنی موجب اولمشدركه شوماده تاريخ سياسيمزده كثرتله تصادف اولنان غرائب جمله‌سندن معدوددر .

سروری مرحومك :

سويله‌دم تاريخ منقوط ايله‌يوب بذل وجود
باصدی سيلاب عدم خيری‌ٔ صافی طينتی
} تاريخنك دلالت ايتديكی

(١٢٠٤) ده قالاس جوارنده طونه‌يه قارشی (بوزه) صوينده مغروقاً وفات ايله‌دی . مرتب ديوانی وارسه‌ده غير مطبوعدر . يازمه برنسخه‌سی ييلديز كتبخانه‌سنده موجوددر . برده (خير آباد) نامنده منظوم تاريخی واردر . اشعاری متصوفانه وحكيمانه‌در .

وحدت آميز برغزلندن :

سر وحدت جلوه انكيز مظاهردر بتون
نقطهٔ مركز جلاساز مظاهردر بتون

موج دريا پنجه‌سندن دامن ساحل چيقار
مطلبندن دست اهل فيض قاصردر بتون

لفظ نازکدر ویرن الفاظه حسن اشتهار
کوسترن اعراضی انظار جواهردر بتون

اختلافات شئونك غایه‌سی توحیددر
کوسترن اجسامی اضداد عناصردر بتون

وحدته نسبت ایله کثرت اشیا بردر
موجلر هر نه‌قدر چوق‌ایسه دریا بردر

معنیٔ وحدت حق کثرت ایله ثابت اولور
کرچه شاهد ایکیدر شرعده دعوی بردر

خضر اغا زاده سعید بك

خوشکویان شعرادن رند مشرب بر ذات اولوب شهریدر. کنجلکنده سرای همایون آغالری زمره‌سنه الحاق و (٤٨) ده عهده‌سنه رتبهٔ خواجکانی توجیه اولونمش و مصاحباندن اولمش ایدی.

اقتدار ادبیسی شهرتیله متناسب دکلدر. مطبوع دیوانچه‌سی واردر. (١٢٥٢) تاریخنده استانبولده وفات‌ایله‌دی. ایوبدن بهاریه‌یه کیدن جاده‌نك جهت یسارنده‌کی قبرستانده مدفوندر.

ابیاتندن :

سکوتی بیلمدیکندن دکل ادبندر
کرچه سویله‌مز اما نه‌لر بیلیر عاشق

مصارعندن :

کیمکله الفت ایلرسه‌ك وار ایله تك بزی خوش کور

کشینك سودیکنك خاطری دنیایه دکر

چوق بیوك لطف وعطابنده‌کی تقصیره کوره

قطعاتندن

سویله‌مم دردیمی هم دردم اولان آهه بیله
بلکه سینه‌مده‌کی شوناله جانکاهه بیله
کندی بی‌شبهه بیلیر راز درونن یوقسه
اهل دل سویلیه‌مز دردینی اللهه بیله

خالص یوسف افندی

طاهر عمر زاده‌لردن شاعر فاضل بکك اقرباسندندر . استانبولده طوغمشدر . ابتدا دیوان قلمنه بعده ترجمه اوطه‌سنه دوام وسر کتابتله لوندره‌یه عزیمت ایتمشدر . صوك مأموریتی ترجمه اوطه‌سنده مترجم ثانیلکدر . معاشیله تقاعد ایدلمشدر .
(شهنامهٔ عثمانی) ، (قیافتنامهٔ جدید) ، (مفتاح لسان) ، نامنده‌کی اثرلری مطبوعدر . (١٣٠٠) سنهٔ هجریه‌سنده استانبولده وفات ایتمشدر .
مفتاح لسان مقدمه‌سندن :

بلبل ناطقهٔ حمد صلات — دم توحید ایله ایلر نغمات
پس دعای شهه اولور دمساز — که اودر واجب دیباجه طراز

قلب «خالص»ده بودر قصد ومرام — ویره تحصیله سهولت علام
همان الله ایده خیره آلت — دولت ودینمزه بر خدمت

مفتاح لسان مطلعندن :

الله (دیو) کوکلر (سی یو) یر(تر)(قومانسه) ابتدا
دائم (توژور) باقی (اترنل) (انفینی) ؛ بی‌انتها

خیری بك

قوی‌الطبع برشاعر اولوب تربیه وتحصیلی‌اندرون همایونده‌در. رسومات امانتی معاون رفیقی ایدی . آتی‌الترجمه بروسه‌لی شاعر حکاك عزت افندینك مجموعه‌سی طرزنده (کتوك) اسمیله نشر ایتدیکی مجموعه حساب ابجد اوزره بر قاچ سنه‌لك اسمای خاصه‌یی جامعدر . بیت آتی آثار مطبوعه‌سندن اولان منظوم مثنوی شریف ترجمه‌سندندر. دیکر مطبوع اثرلری (لوحهٔ قواعد فارسیه) ایله دیوان اشعاری مقامنده اولان (کواه‌دل) اولوب (آداب‌الملوك و اداب‌الادبا) (بحرالقافیه) (سه‌زبان ـ خیراللغات) اسملرنده غیر مطبوع اثرلری ده واردر .
(١٣٠٨) ده ارتحال ایده‌رك قاضی کوینده قوش دیلی جوارنده محمود دده تربه‌سی قربنده‌کی بیوك قبرستانك یول جهتنده‌کی کوشه‌یه دفن ایدلدی .
اسماعیل صفا بك شو قطعه‌یی سویله‌مشدر :

مثنوی‌یی چالیشوب ترجمه‌یه خیری بك
دیکله نایدن‌دیدی چوق کچمدی چالدی‌دودوکی

شجر عمری خزان بر زدهٔ مرك اولدی
یادکاری اوله‌رق عالمه قالدی کوتوکی

ابیاتندن :

وارمیدر دنیاده بانیسز بنا
کیم اولور بانیٔ ارض و سما

اساس هستیٔ عالم بیلنمه‌دی کتدی
نه‌در وظائف آدم بیلنمه‌دی کتدی
کتاب مکتب تکوین اوقونمه‌دی قالدی
بو سر حکمت مبهم بیلنمه‌دی کتدی

خالد ایوب بك

ادبا و ارباب معارفدن ، لسان آشنا بر ذات اولوب (یکیشهرلی زاده) شهرتیله بنامدر. کندیسندن دها زیاده آثار مقبوله منتظر ایدی . حیفا که کنج ایکن (۱۳۱۹) شوالنده درد ورمدن استانبولده ارتحال ایله‌دی بکقوزده مدفوندر. احمد مدحت افندی‌یه داماد أولمشدی مکتب حقوق مأذونلرندن ایدی .

آثار مطبوعه‌سی (اسلام وفنون) ، (غوریللر ایچنده) ، (تاریخچهٔ افغانستان) (سودای نهان) ، (شادی) ، (قایقله جولان) ، (کوتنبرغ) ، (آلب طاغلرنده تماشا وادوار ارض) ، (اسلام وفنون) اسمندن دخی آکلاشیله جغی وجهله اسلامیتك فنون حاضره ایله قابل توفیق اولدیغنه مثال اولمق اوزره عالم اسلامیتده یتیشن ارباب فنون و معارفدن باشلیجه‌لرینك ترجمهٔ حاللریله اثرلرینه دائر مسروداتی حاویدر .

خالد حسن افندی

شعرای مولویه‌دن بر ذات اولوب شهیردر . ارباب شوق وحالتدن ایدی . اوائل حالنده مشایخ خالدیه‌دن فیض‌الله افندی‌یه انتساب ایتمشدی .

ایکنجی اردوی عثمانی لوازم دائره‌سی ایکنجی شعبه‌سی مدیری ایکن اختیار تقاعدله (۱۳۲٤) ده (ادرنه) ده ارتحال ایله‌دی. (مرادیه) جامعی حظیره‌سنده مدفوندر. آثارندن

یالکز (شرح عشقنامهٔ دل) دن بر قسمی مطبوعدر . دیکرلری : اصطلاحات مشایخی، مبین بر اثری معلم ناجی مرحومك (رنك رخسارك کبی هر رنکنك حیرانی‌یم) غزلنك ایکی بیتنه شرحی (مولانا جلال‌الدین) ایله (صدرالدین قونوی) حضراتنك کمالات علیه‌لرینی مبین اثری ، برشهیدك احوالنی مبین رساله‌سی‌در .

اشعارندن : میده‌کی کیفیت تشویشی ادراك ایله‌رز
ناله‌ٔ نیله کوکل ملکن طربناك ایله‌رز
نشوه یاب جام فیض مولوی‌یز تا ابد
نوش میله کوش نیله رقصی بی باك ایله‌رز

درویش یازی : « الیاس شجاع‌الدین »

اشعار عثمانیه‌یه قصائد وغزلیات جهتندن رابطه ورونق ویرن اسکی عثمانلی شاعرلرینك مقتدرلرندن اولوب (بروسه) لیدر [۱] السنهٔ ثلثه‌ده انشاد نظمه مقتدر برشاعر ماهردر . فارسی وترکی مکمل دیوانلری وارایسه‌ده تیمور فتنه‌سنده ضایع اولمشدر . اکثر قصائدی احمد پاشایه نظیره وجواب طرزنده‌در . ییلدیرم بایزید خان نامنه برچوق قصائدی واردر .

ابیاتندن :

زلفك کیجه‌سندن باشمه کون طوغه برکون
تحقیق ایسه کر نکتهٔ اللیلة حبلی

داعی احمد

اسکی عثمانلی شاعرلرینك ذکرلیلرندندر . دیوانندن باشقه ییلدیرم بایزید خان شهزاده‌لرندن امیر سلیمان نامنه (جنك نامه) مقامنده (فرحنامه) اسمیله ینه رزم وجنکه عائد بر منظومه تقدیم ایتدیکنی کنه‌الاخبار صاحبی عالی افندی روایت ایدییور . (عقودالجواهر) نامنده

---

[۱] (قینالی زاده حسن چلبی) سیروزلی (لطیفی) ، (عالی) ، (ریاضی) ، (اسماعیل بلیغ) افندیلر بروسه‌لی اولدیغنی یازییورلر .

(رشید وطواط)ك لغت منظومه‌سنی تقلیداً عربی وفارسی الفاظدن مرکب برمنظومه‌سی واردرکه برنسخه‌سی خالص‌افندی کتبخانه‌سنده‌در .

(مفتاح‌الجنة) اسمنده عربجه‌دن مترجم براثری واردر . دیوانی بروسه‌ده (اورخان غازی) کتبخانه‌سنده موجوددر . جمله‌سی غیر مطبوعدر . دمیر طاش پاشا زاده اومور بك امریله (ابونعیم حافظ اصفهانی) نك طب نبویدن باحث یوز فصل اوزره مرتب (کتاب‌الشفافی احادیث‌المصطفی) اسمنده‌کی اثر طبیسنی‌ده ترجمه ایتمشدرکه برنسخه‌سی (شهزاده) جامع‌شریفی ایچنده‌کی کتبخانه‌ده واردر . مشهور تفسیر (ابی‌اللیث) ی‌ده ترجمه ایتمشدرکه برنسخه‌سی نور عثمانی کتبخانه‌سنده‌در .

اشعارندن :

ایا خورشید مه پیکر	جمالك مشتری منظر
نه منظر منظر طالع	نه طالع طالع انور
یوزکدر آیت رحمت	اوزوکدرمظهرقدرت
نه قدرت قدرت صانع	نه صانع صانع اکبر
سلیمان سیرتی سنده	سکندر صورتی سنده
نه‌صورت‌صورت‌یوسف	نه یوسف‌یوسف‌سرور
فلك شطرنجی اوتدك	سعادت ملکنی طوتدك
نه ملکت ملکت دولت	نه دولت دولت قیصر
قپوکده قوللرك بی حد	ولی کمتر قولك احمد
نه احمد احمد داعی	نه داعی داعیٔ کمتر

درویش ثمانه

شعرای مولویه‌دن ، عاشق شوریده بر ذات اولوب (ایلبصان) لیدر . اکابر مولویه‌دن (آغازاده) وشارح مثنوی (انقره‌وی) کبی ذواتك شرف صحبتلریله مشرف اوله‌رق غلطه مولویخانه‌سنده منزویانه متجردانه عمر سوردی . کوکسی آچیق کزدیکیچون « سینه چاك » شهرتیله بنام ایدی . (۱۰۵۵) ده وفات ایده‌رك درکاهه دفن ایدلدی . اخلاق ونصایحدن باحث اون جزء مقدارنده و (کلشن عرفان) اسمنده بر اثر تألیف ایده‌رك برادری (قره مصطفی پاشا) یه اهدا ایله‌دی . (اسرار دده) تذکره‌سنده درویش مخلصلی برغزلی مندرجدر .

دانشی علی دده

رمز آشنایان مولویه‌دن بر ذات اولوب شهیردر . (١٠٩٥) تاریخنده (قدس شریف) ده ارتحال ایله‌دی . مرتب دیوانده عاشقانه وعارفانه قصائد وغزلیات واردر .

عشقدر اول شمس کیم بر ذره سیدر آفتاب
هفت یم یاننده اول بحرك دکل بر قطره آب
} مطلعلی جناب مولانا

حقنده‌کی مشهور قصیده‌سی (تذکرهٔ اسرار) ده مندرجدر .

ابیاتندن :

دانشی لیلا و مجنون قصه سن نظم ایله کیم
بیلمه‌ین بیلسون نه‌سردر داستان حسن وعشق

دیدار عثمان بك : « معدن امینی زاده »

معادن همایون امینی عبدی پاشانك مخدومیدر . طریق تدریسه‌داخل ، غلطه ، بروسه مولویتلرینه نائل اولمشدی . (١٢٥٦) سنه‌سنده آرزوکش دیدار پروردکار اوله‌رق عازم قرار اولدی اشعاری متصوفانه وحکیمانه‌در .

ابیاتندن :

جمله وارین ویرمه‌ین دلداره اولماز آشنا
بیلدیکندن کچمه‌ین اسراره اولماز آشنا

کورمه‌ین چشم بصیرتله وجود وحدتی
ذاکر ومذکور نه‌در اذکاره اولماز آشنا

عندلیب آسا سحرلر زار وکریان اولمایان
باغ عشق ایچره کل بخاره اولماز آشنا

عرفا سرینی هر عالم یکتا بیلمز — بو نهان نکته‌یی آنلر هله قطعا بیلمز
طوتالم ظاهر معنایی بیلیر ای دیدار — نکت باطنی تأویل ایله ملا بیلمز

دلبندجی زاده محمد افندی

علماء شعرادن اولوب (مناستر) لیدر . نیابتله دولاشدقدن صوکره استانبولده شهر امینی اولمشدی . (ملاجامی) نك (لجة الاسرار) ینه نظیره‌سی واردر.

تذکرهٔ بیانی‌ده بعض اشعاری مندرجدر.

دانش محمد بك

عاكف پاشانك (تبصره) سنده نامى ستايشله ياد اولونان ذات اولوب شهيدر . هنوز يكرمى بش ياشنده ايكن (كنج ايدى دانش بك ايتدى ارتحال) مصراعنك منقوطاً دلالت ايتديكى (١٢٤٥) ده وفات ايله‌دى . (لطائف انشا) ده مندرج مسوده‌سى دكرلى بر منشى اولديغنه دالدر . ديوانچه‌سى مطبوع دكلدر.

سلطان محمود ثانى زمانى قايعنك خلاصه‌سنى مبين اولوب برنسخه‌سى (ييلديز) كتبخانه‌سنده موجود اولان (نتيجة الوقايع) اسمنده‌كى تاريخچه‌نك بوذاتك اولديغى آكلاشيلمقده‌در . ابياتندن .

مركز وحدتده آنجاق حلقهٔ بزم وصال
عشق ايسه بروجهله شركت قبول ايتمك محال

وصفن انشاد ايتديكم بوآفتاب كل جمال
اى كوكل يا دانشكدر يا بنمدر يا سنك

دانش حسن بك

سلستره محاربه‌سنده محافظ ايكن حين وضوئده شهيد اولان سلانيكلى (موسى خلوصى پاشا) نك مخدوميدر. طوپجى مكتبنده اكمال تحصيلدن صوكره عارضهٔ وجوديه‌سندن ناشى خدمت ملكيه‌يى اختيار ايتدى. (١٢٩٣) تاريخنده (مدانيه) قائممقامى ايكن ارتحال ايله‌دى. ديوانى غيرمطبوع ايسه‌ده برقاچ قصائدينى حاوى اولان پارچه‌سى ترجمهٔ حاليله برابر مخدومى ارباب قلمدن ومنتسبين موسيقيدن شوكت غوثى بك طرفندن طبع ايدلمشدر . مشايخ نقشبنديه فضلاسندن (صبغة الله نورى افندى) دن مستفيض اولمشدر .

برنعتنك مطلعندن :

برنور ايدى جهان يوق ايكن ذات احمدى   رخشان اولوردى آنده تجلئ ايزدى
شمس حقيقت ايدى وجود مجردى   هپ اتصاف وحدت ايدى خلق امجدى

بردر جهانده جوهر عشق محمدى
الله قيلدى آينهٔ ذات سرمدى

داماد محمود پاشا

داماد خلیل پاشانك مخدومی قوی طبیعت برشاعر اولوب السنهٔ ثلثه ایله فرانسزجه‌نك ادبیاتنه واقف ایدی. آمدی قلمیله شورای‌دولت اعضالغنده، اوچ‌آی قادارده عدلیه نظارتنده بولوندقدن صوکره فراراً آوروپایه کیده‌رك فرانسه‌ده اختیار اقامت ایله‌دی . (١٣٢٠) ده ارتحال ایتدی . اعلان حریتی متعاقب بقیهٔ عظامی استانبوله کتیریله‌رك (ایوب) ده بوستان اسکله‌سنده خسرو پاشا دائره‌سنده پدری یاننه دفن ایدلدی . اسم مخلصی (جلال‌الدین) شعر مخلصی (آصف) در . دیوان اشعاری نفیس برصورتده (مصر) ده طبع ایدلمشدر . برنعت نبویسی :

ای یوزکدن یوز بولان اسماء مسما ابتدا
هپ یوزکدن یوز بولور اعلا وادنا ابتدا
ایلمش مرآت ذات پاکنه مولاسنی
سندن ایتمش عرض دیدار تجلا ابتدا
وجه حقك سنسك اول مشاطهٔ بی مثلی کیم
حقی حقیله ایدن سنسك هویدا ابتدا
مطلع الاسراریسك ام الکتاب فطرتك
رونمادر طلعتکدن لفظ ومعنی ابتدا
خاکپایکدر صفا بخش عیون طالبین
دامنکدر انس وجنه سایه بخشا ابتدا
صاحب لولاکسك، شاهنشه افلاکسك
امر ونهیکدر ایدن دنیایی دنیا ابتدا
هرسوزك برمنبع رحمتفشاندر امته
شرع پاککدر آچان تحقیقه مجرا ابتدا
سن او محمود الخصائل مصطفای پاکسك
مقدمکله مفتخردر عرش اعلا ابتدا
فخر عالمسك حبیب الله ، رسول اللهسك
نامنی ذکر ایلمش نامکله مولا ابتدا

سنسك اول محبوب حق ، ای رحمة للعالمين
عالم اولمشدر سنك سايه‌كده احيا ابتدا
(آصف) كمترثنای دولتكده نيلسون ؟
وصفكی حق ايلمش قرأنده اعلا ابتدا
مقصدم كسب شرفدر ، يوقسه هيچ حدميدر ؟
خامه‌ران نعتك اولمق بی محابا ابتدا

ذ

ذاتی عوض چلبی

مشاهير شعرادن اولوب (باليكسر) ليدر [۱] . قدمای اساتذه‌دن معدوددر . اشعاری بر نسقده اولمايوب ايچلرنده پك معنيدارلری اولديغی كبی پك عاديلری‌ده واردر .

(سخنور كچدی) جمله‌سنك دلالت ايله‌ديكی (۹۵۳) تاريخنده استانبولده وفات ايله‌دی . ادرنه قاپيسی خارجنده ايوبه كيده‌جك طريق اوزرنده مدفوندر .

تذكرهٔ (سهی) ده (۳۰۰۰) غزلياتی (۵۰۰) قصائدی اون ايكی بيك بيتلی بحر هزجده (شمع وپروانه) سی اولديغی محرردر بحر رملده (احمد ومحمود) منظومه‌سی (فرحنامه) ، (فالقرآن) ، (مجمع اللطائف) عنوانلی منظومه‌لری‌ده واردركه جمله‌سی غير مطبوعدر . شيخ وفا طريقته منسوبدر . ديوانی حميديه كتبخانه‌سنده واردر .

باقی طرز ادبنك عامل ومؤثريدر . مثل كولقده (نجاتی) كبی بی‌مثلدر . برچوق سوزلری ضرب مثل حكمنه كيرمشدر .

غزلياتنك اك مشهوری

آياغی يرمی پاصار زلفكه بردار اولانك
ذوق وشوق ايله وير برجان وسری دونه دونه
} بيت مشهورينی حاوی اولانيدر .

برچوق شعرا طرفندن تنظير وتخميس ايدلمشدر .

---

[۱] « عوض » تاريخ تولدی اولان (۸۷۶) يی مشعردر . تذكرهٔ (سهی) ده اسمی (بخشی) اولمق اوزره مقيددر .

ابیاتندن :

نه کوزل واقعه‌در باق که آچوب جان کوزنی
خواب غفلتده کچن عمرمی رؤیا کوردم
زاهدا آچ کوزنی عشق ایله کیر میدانه
عاشقك منزلنی عرشدن اعلا کوردم

مصارعندن :

بر دکرمندر جهان هر کیمسه بکلر نوبتن
صحتم ، عمرم ، حیات جاودانم سن بنم

نعت مشهوری :

قامتك ای بوستان لامکان پیرایه‌سی
نوردن برسرو دردوشمز زمینه سایه‌سی
یوسفی کرچه کورنلر اللرینی کسدیلر
کون یوزوك کوردی سنك شق اولدی آیك آیه‌سی
منزلك تیر دعاوش ماورای نه سپهر
قدریکك عرش معلادن معلا پایه‌سی
اول وآخر نظیرك یوق سنك ذاتکدرر
ختم جمله انبیا کون ومکانك وایه‌سی
آخرت بازارینه واردقده ایلر فائده
نقد عشقکدر آنك کیم سرور اسرمایه‌سی
باغ جنتده امیدم بودرر کیم « ذاتی » نك
جمله مؤمنلرله اول سرور اوله همسایه‌سی

ذکری ابراهیم افندی

عرفاء شعرادن برذات اولوب صربستانده‌کی (اوزیجه) دندر . اکمال تحصیلدن صوکره بوسنه‌ده اختیار اقامت ایده‌رك (۱۱۸۳) ده ارتحال دار آخرت ایله‌دی . طریقةً خلوتی‌در . زماننده (کوچوك آغا) شهرتیله‌ده بنام ایدی . (موردالوصول فی مولدالرسول) اسمیله مولد شریف شرحیله ، مرتب دیوانی وبعض رسائلی واردر . (عشق) ردیفلی غزلندن :

جوش ایدلدن بیت قلبمده خم صهبای عشق
برعجب حالت کتیردی باشمه سودای عشق

برقطعه‌سی :

بنم نوش ایتدیکم زاهدمی کلکون ایمش صانمه
و برخونابهٔ حسرتله مملو جام عشرتدر
بوکلشنده سنی بلبل کبی زار ایله‌ین «ذکری»
دیار غربت ودرد وغم وآلام محنتدر

ذائق محمد امین افندی : « شیخ »

خلوتیهٔ مصریه شعبه‌سی مشایخندن؛ رند مشرب، شاعر فاضل برذات اولوب (بروسه)لیدر. مرتب دیوانده مندرج قصائد وتواریخی طبع شاعرانه‌سنه دالدر . الك زیاده هجو ومزاح طریقنده قدرت کوسترمشدر . لطائف شاعرانه‌سی پك چوق ایسه‌ده ضبط اولنمامشدر .

قبریسی زاده اسماعیل حقی افندینك انشاد ایله‌دیکی (ذائق دوران طاتدی جرعهٔ جام اجل) مصراعنك دلالتی اولان (١٢٦٩) تاریخنده بروسه‌ده وفات ایده‌رك آستانهٔ مصری‌یه دفن ایدلدی .

بروسه‌لی ساعتجی اسماعیل ده‌ده‌یه سویلدیکی منظومهٔ هجویه ایله کندی خانه‌سی و مارت حقنده‌کی هجویه‌لری لطیفه وادیسنده‌کی اشعارینك الڭ خوشلرندندر .

غزلیاتندن :

هوس عشق یار وار دلده
صیداولنماز شکار وار دلده
مست جام شراب عشق اوله‌لی
تابمحشر خمار وار دلده

هنوز ختم اولمادن رسم محبت غیبتی حاضر
بوخصلت ناسه اکثر باعث عزوشرف اولمش

چیقنجه اهل فسادك صلاحله نامی
النده باده کورورلرسه آبدر دیرلر

(۱۳۱۹) ده وفات ایدن کریمه‌سی شریفه زیبا خانمك‌ده اشعاری واردر . مصرلی زینب خانم افندی مرحومه‌نك خدمت کتابتنده بولندیغندن (کاتب خانم) نامیله‌معروف ایدی .

مخدومی حقی افندی‌ده شاعر ایدی . (قافلهٔ شعرا) ده محرر غزلندن :

راهب دیر مجازم کیم بفیض عشـق پاك
وجد وحال‌طبعمه بادی دم ناقوس‌اولور

ذهنی افندی ابن عثمان

بایبورده طوغدی . مدرسه‌ده اوقودی . برآره‌لق تجارتله مشغول اولدی. (۱۲۳۲) ده استانبوله کلدی . بعضی وزرانك خدمت کتابتنده بولوندی . (٥٤) ده حجـازه ، بعده عکایه ، داها صوکره مصره کیتدی . درت سنه صوکره استانبوله عودتله قضا قائممقاماقلرنده استخدام اولوندی . (۷٦) ده بایبورده کیدرکن طربزون جوارنده (اولاسا) قریه‌سنده (٦۳) یاشنده وفات ایده‌رك اورایه دفن ایدلدی . دیوان اشـعاری (۱۲۹۳) ده اسـتانبولده باصیلدی . (سرکذشتنامهٔ ذهنی) نامنده‌کی اثر منظومی غیر مطبوعدر . ترجمهٔ حالنی بو اثرده تفصیل ، برچوق آدمی هجو و تذلیل ایتمشدر. برده بایبورد اشراف زاده‌لرندن عبدالله بکك سرکذشتنی (حکایهٔ غریبه) نامیله نثراً یازمشـدرکه رسـاله‌نك اسمی ، تحریرینـه تاریخدر . بوده طبع ۱۲٦۱ ایدلمه‌مشدر ، نسخه‌سی‌ده اندردر. پارماق حسابیله سویلدیکی اشعار ، دیوانه درج ایدلمه‌مشدرکه اك کوزل سوزلری اونلردر .

مثال :

واردم‌که یوردندن آیاق کوتورمش — یاورو کیتمش ایصسز قالمش اوتاغی
جاملر شکست اولمش میلر دوکولمش — سـاقیلر مجلسـدن چکمش آیاغی
قنی طاغده بولسـه‌م بن او مرالی — قنی یرده کورسـه‌م چشم غزالی
آوجیلردن قاچمش جیلان مثـالی — کیتمش طاغدن طاغه یوقدر دوراغی
لاله‌یی سـنبلی کلی خار آلمش — ذوق و شوق اهلنی آه و زار آلمش
سـلیمان تختنی صـانکه مار آلمش — غمه تبدیل اولمش الفتك چاغی
« ذهنی » درد الندن هر زمان آغلار — واردم‌که باغ آغلار باغبان آغلار
سنبللر پریشـان کللر قان آغلار — شـیدا بلبل ترك ایده‌لی بو باغی .

ترجمهٔ حال مفصلنی ابن الامین محمود کمال بك یازمشـدر . (ترجمهٔ حالك ترجمهٔ حالی) عنوانیله ذیل ایلدیکی فقرات ، قدرشناسلق یوزندن چکیلن دردلره برمثال عبرت اشتمالدر .

ر

روانی الیاس چلبی

علماء شعرادن ویاوز سلطان سلیم ندماسندن بر ذات اولوب (ادرنه) لیدر . مرتب دیوانیله (عشرت نامه) (جامع النصایح) و سائره‌یی جامع (خمسه) سی واردر . (جناندن یا که جان آندی روانی) مصراعنك دلالتی اولان (٩٣٠) ده استانبولده وفات‌ایتدی. وفادن بوزدوغان کمرینه موازی فاتحه کیدن جاده‌نك صاغ طرفنده قرق چشمه جوارنده بنا ایتدیکی مسجد حظیره‌سنده مدفوندر . (عشرت نامه) سندن :

اله آل ساقیا اول جام عشقی
ینه مست ایله کل بدنام عشقی

ینه بر بزمه ویرکل زیب وزینت
که عالم خلقی آندن آله عبرت

رحمی پیر محمد چلبی

شعرای بنامدن اولوب (بروسه)لیدر. بروسه یکیشهرنده مدرس ایکن(جان رحمی یه رحمت) مصراعنك دلالتی اولان (٩٧٥) تاریخنده وفات ایتدی . یحیی بکك شـاه و کداسنه (شـاه و درویش) اسمنده کی نظیره‌سیله برخیلی اشعاری اولدیغی کبی ملا جامینك (تحفة الاحرار) ینی دخی ترجمه و شرح ایتمشدرکه هر ایکیسی‌ده غیرمطبوعدر. جلال زاده صالح چلبیدن مجازدر. هلالینك (شاه ودرویش) منظومه‌سنی نظماً وتوسیعاً ترجمه ایده‌رك (شاه‌وکدا) تسمیه ایتمشدر.

ترجیع بندی مطلعندن :

غم دنیا ایله ای دل نیجه بر زار اولالم
وارالم معتکف کوشـهٔ خمار اولالم

ساقی و مطرب کلچهره ایله یار اولالم
زاهد خشك سوزندن یورو بیزار اولالم

عشق اوصافنه کل مظهر آثار اولالم
آتش شوقه یانوب مطلع انوار اولالم
کلشن رازی بولوب محرم اسرار اولالم
منطق الطیر اوقویوب محرم عطار اولالم
ینه بر سرد هوا بخشه هوادار اولالم
لاله وش باغ محبتده دل افکار اولالم
نقد جانیله وصالینه خریدار اولالم
غیری ترك ایلیه‌لم مانع اغیار اولالم
بویننومزدن آتالم باری سبك بار اولالم
باینه صو کبی یوزلر سوره‌لم زار اولالم
پاکرو پاك نظر عاشق دیدار اولالم

ابیاتندن :

وار فنا دشتن تماشا ایت آچوب عبرت کوزین
نیجه اسکندر تراب اولمش نیجه دارا یاتیر

بی بصیرت اوله‌ماز مدرك فیض دیدار
هر کسه نور کورنمز جبل موساده

بیتن کللر دکلدر خاك ساری اوزره فرهادك
آچیلمش جانب شیرینه روزنلر مزارنده

وجود واجبك ماهیتین ادراك ایدن عارف
حقیقتده ظهور ممکناتی هپ ظلال آکلار

ریاضی احمد : بن قاضی سنانه

فضلای شعرا وقضاتدن اولوب (قابه) لیدر . تذکرهٔ شعرا مؤلفی (لطیفی) نك زماننده مملکتنده ارتحال ایله‌دی . فقهدن (قاضی خان) ك مسائل مشکله‌سنی حل ایتمش ، (منلا جامی) نك (آن کان حسن بود نبود از جهان نشان) مطلعلی غزلنی (کشف الحقایق فی حل الدقایق) اسمیله شرح ایله‌مشدر .

اشعارندن :

آتش هجره یاقوب کل الما آهم بوینوکه
دوشمه‌سون زلفك کبی دود سیاهم بوینوکه

روحی عثمانه بغدادی

مشاهیر شعرادن و عرفای مولویه‌دن اولوب پدری بغداد بکلربکیسی عباس پاشانك بندکانندندر. اشعاری فوق‌العاده آبدار هله ترکیب بندی [١] مشهور ومعنیداردر . سیاحته میلی زیاده اولدیغندن ایچه سیاحت ایده‌رك (کتدی روحی عدم اقلیمنه آه) مصراعنك و (روحی فوت شد) ترکیبنك دلالت ایتدیکی (١٠١٤) تاریخنده (شام) ده وفات ایتمشدر. دیوانی مطبوعه‌سه‌ده نقصاندر .

فضولیدن مستفیض اولمشدر .

ابیاتندن :

خاك اول که خدا مرتبه‌کی ایله‌یه عالی
تاج سر عالمدر اوکیم خاك قدمدر

غزلیاتنك اك مشهوری بروجه آتی‌در :

صانمه‌ای خواجه‌که سندن زر وسیم ایسترلر
یوم لا ینفع ده قلب سلیم ایسترلر

برزخ خوف ورجادن کیجه‌کور ناکام اول
دم آخرده نه امید و نه‌ده بیم ایسترلر

اونودوب بیلدیککی عارف ایسه‌ك نادان اول
بزم وحدتده نه علم و نه علیم ایسترلر

عالم بی مه و خورشید و فلکده مرکز
نه مهندس نه منجم نه حکیم ایسترلر

عالم کشف معاینده چوق اسرار آچیلور
واره‌من نفس غضوب آنده حلیم ایسترلر

حرم معنی‌یه بیکانه‌یه یول ویرمزلر
آشنای ازلی یار قدیم ایسترلر

ساکن درکه تسلیم رضا اول دائم
برمراد ایتمکه خدمتده مقیم ایسترلر

درکه فقره واروب دیرلککی عرض ایتمه
آنده مرکز نه سپاهی نه زعیم ایسترلر

جرمکه معترف اول طاعته مغرور اولمه
که شفاخانهٔ حکمتده سقیم ایسترلر

---

[١] بو ترکیب بنده برچوق نظیره‌لر یازلمشدرکه مشهورلری (جوری) (سامی) (فهیم) (قبولی ادرنه‌وی) (عبدی) (ناجی) افندیلرله (لیلا خانم) و (قندیه‌لی علی راشد افندی) (آیة الله) و (رجب وحبی) بکلرکدر . فقط اك مشهوری (ضیا پاشا) مرحومك کیدر .

عاشق اول شربت وصل ایسترایسه‌ك كیم عشاق | چاره‌سز درد آرایوب رنج الیم ایسترلر
نعمت ظاهره دلبسته اولان كرسنه‌لر | مزد ناپارهٔ یه جنات نعیم ایسترلر
قبلهٔ معنی یی فهم ایله‌مین كجرولر | سهوله سجده ایدوب اجرعظیم ایسترلر
ازبر ایت قصهٔ اسرار دلی ای «روحی» | حاضر اول بزم آلهیده ندیم ایسترلر

راشد افندی : «ملا فیضی زاده»

سلطان مراد رابع زماننده اندرون همایونده خزینه باش یازیجیسی ایدی . دیوانچه‌سنده معنیدار مصراعلری واردر . ازجمله :

هر وقته بر بهانه بولور بی نماز اولان

ممدوح اولورمی كبر ومزاح اعتیاد ایدن

خالقه راجعدر استهزا صاقن مذمومدر

اویمایان قلبنه قالی اولور انجامی ذلیل

مطابق اولمیان مقصد مقاله اولمه‌دە مطعون

وجدانكی تطبیق ایده كور عذب لسانه

وفادار اولمدن كچدك جفا كار اولمسه باری

ریاضی محمد افندی

علماء شعرادن اولوب (باغ سخنك كل بیاضی) ستایشنه مظهردر . علوم شرعیه وادبیه ایله ریاضیاتدن حكمت وهیئتده ماهر ایدی . (بركی) لی مصطفی افندینك مخدومیدر .
دیوانندن باشقه ضروب امثال فارسیه ، دقایق علم لغته دائر (دستورالعمل) ایله (اختصار ابن خلكان) (كشف الحجاب عن وجه الصواب) (سیر) (ساقی نامه) (رسالة فی علم البیان) (صحائف اللطائف فی انواع العلوم والمعارف) جملهٔ آثاریندر . ابوالسعود افندی تلمیذلرندندر .
دردتیوز شاعرك تراجم احوالنی مبین (ریاض الشعرا) اسمیله یازدیغی تذكرهٔ شعراده شاعر ایله

متشاعر بيني تفريق ايده‌رك هر شاعرك درجهٔ اقتدارني بيانده حقكويلغي التزام « اكثر شعرانك ديواني تتبعله موقع ادبيلريني تعيين و اعلام » ايله‌مشدر . مطالعه‌كذارم اولان (تذاكر) ك اكثرينه مرجحدر . تعيين مدفن خصوصنده دخي همتي واردر . عبـاره‌سي (حسن چلبي) درجه‌سنده مغلق و تكلفلي دكلدر . بر نسخه‌سي نور عثمانيه كتبخانه‌سنده موجود در .

آثاري غير مطبوعدر. قاموس الاعلامده (١٠٥٤) تاريخنده (طمشوار) زعامتنه متصرف ايكن بلدهٔ مذكوره ده وفات ايله‌ديكي محررسه ده كلدستهٔ رياض عرفانده مخـدومي محمود افنديـنك ترجمهٔ حالنده‌كي [مصر قاهره‌دن معزول ايكن (١٠٥٤) ده مرحوم اولان (تذكرة الشعرا) و دستورالعمل صـاحبي رياضي محمد افنديـنك] عباره‌سنه (شيخي) نك‌ده بو يولده‌كي افاده‌سنه نظراً درسعادتده وفات ايتديكي آكلاشيليور .

مخدومي رستم پاشا مدرسي عبداللطيف افنديـنكده سلطان محمد بن ابراهيم‌خان نامنه حروف هجا ترتيبي اوزره غلطـات ايله اوليـات ، وجه تسميهٔ اسماء خاصـه‌يي مبين (ابكار الابكار في كشف الغطاء عن ابكار الافكار) اسمنده بر اثري واردركه بر نسخه‌سي كتبخانهٔ عمومي حافظ كتب فاضلي اسماعيل افندي‌ده واردر . بو ذاتك (١٠٥٧) تاريخنده اسامئ كتبي مبين تأليف ايتديكي (موضوعات العلوم) طرزنده عربي العباره بر اثري داها واردركه خط دستيله محرر نسخه‌سي فضلاي عسكريه‌دن (بغدادي اسماعيل پاشا) حضرتلريـنك كتبخانه‌سنده‌در .

ابياتندن :

نيله‌سون بيچـاره عاشق دلده درد عشقني
صاقلامقده مشكل اما كشف راز ايتمكده كوچ

مصارعندن :

بويله شاهه قول اولان ايسترمي آزاد اولمغي

ساقي نامه مطلعندن : [بو اثر (١١٣٦) بيتدر .]

برمي كه اولوب جلاي ادراك
چركك كم و كيفدن اولا پاك
برمي كه آني چو ذوق عرفان
بي جام ودهان ايچر حريفان

رفعتي عبدالحي چلبي

مواليدن صادق افنديـنك مخدومي اولوب اثر پدره سـالك بر شـاعر فاضلدر . (يوسف

وزليخا) و (ليلى و مجنون) منظومه‌لرى واردر . تقريبـاً (١٠٨٠) كسورده اسـتانبول ده ارتحال ايله‌دى .

بر مناجاتندن :

يارب كرم ايت عنايت ايله	بر دل شده‌يم هدايت ايله
يارب كرم ايت كه درد منده	درمانده و زار و مستمندم
بر درد كش نديده چاره	خون كرده جكر خراب كاره

رشدى احمد افندى

منشى و شاعر برذات اولوب (موستار) ليدر . مرتب ديوانى غير مطبوعدر . دفتردار احمد پاشا معيتيله مصره كيتمشدى . بعده درسعادته عودت ايده‌رك (عدن اوله‌رشدى افنديك يرى) مصراعنك دلالتى اولان (١١١٥) ده ارتحال ايله‌دى . مولوى خانه قپوسى خارجنده مركز افندى جوارنده مدفوندر .

ابياتندن :

ايرر بر ساحل مقصوده آخر فلك دل قالماز
اولور بركون مساعد روزكار اما زمان ايستر

پروانه صفت سـعى ايده‌كور محو وجوده
داخل اوله‌يم ديرسـه‌ك اكر بزم شـهوده

فكر ايتمـه‌ده‌در هيبتنى بيت خـدانك
بيهوده دكـل تيتره‌ديكى قبله نمـانك

صوك بيت شيخ اسماعيل حقى حضرتلرينك ذوقنه موافق دوشديكى ايچون تقدير ايده‌رك (كوپرولو) ده‌كى دركاهنه خط تعليق ايله يازمش اولديغى منظور عاجزى اولدى .

رضا محمد افندى

ادرنه‌دن ظهور ايدن علماء شعرادن اولوب (زهرمار زاده) ناميله بنـام ايدى . اواخر عمرنده (اوزون كوپرى) مفتيلكنده بولونه‌رق (١٠٨٢) ده ادرنه‌ده وفات ايتدى . مفيد ومختصر (تذكرهٔ شعرا) سى اقدام مطبعه‌سى همتيله طبع اولوندى. مرتب ديوانى غيرمطبوعدر.

مناجاتندن :

خدایا حزنك حق دعامی مستجاب ایله
سرم بحر محبت ایچره کویا بر حباب ایله
سویدای درونمده قومه هیچ غل وغش یارب
که مرآت درونم رشك فیض آفتاب ایله

راغب علی افندی

علماء شعرادن بر ذات اولوب (بروسه) لیدر . کلیبولی مفتیسی ایکن (١١٩٣) ده وفات ایتدی . صاحب دیواندر .

ابیاتندن :

ارباب بزم ایله‌دی شمعك صفاسنی
اما جفا وجورینی پروانه چکدی هپ

مصارعندن :

راغب بوفنا ملکنه رؤیاده‌می کلدك ؟

رامی محمد پاشا

اسلاف سخنوران ایچنده (نفعی) (نابی) کبی اعاظمدن اولدیغی حالده نامی قدرینك لایق اولدیغی مرتبهٔ اشتهاره واصل اوله‌مامش برشاعر اولوب شهیردر . طرز تحریری استادی اولان نابی واديسنده‌در .

خدمت دولته سلوك ایده‌رك (رئیس الکتاب) و (صدر اعظم) اولمشدر . (١١١٩) تاریخنده (رادوس) ده اجل قضا ایله ارتحال ایله‌دی . آثار شاعرانه‌سیله امور سیاسته متعلق محررات و منشآتی غارت زده اولمشدر . (بروسه) لی (بلیغك) (نخبة الآثار) نده مرتب دیوانی اولدیغی مصرحدر . بو اثرله (تذکرهٔ سالم) ده برخیلی اشعاری محرردر .

ابیاتندن :

یوق سینه‌مزده ذره قدر کینه‌مز بزم
محسود آفتابدر آینه‌مز بزم

اوله قبای جاه ایچون ای دیده خون فشان
تر دامن ایتمه خرقهٔ پشمینه‌مز بزم

دیده‌مز غوطه خور لجهٔ انوار جمال
جسممز اخکر خاکستر طور ایله‌میشز

(۱۱۵۷) ده صرهٔ همایون امانتیله حجازه کیدوب عودتنده (وادیٔ فاطمه) نام محلده وفات ایدن مخدومی (عبدالله رأفت) بك‌ده شعرادندر .

رضا — شیخ رضا «نجار زاده» افندی [۱]

نظم کلام ایله مشتهر اولان مشایخ کرام آره‌سنده تمیز ایدن عاشقیندن اولوب «نجار زاده» شهرتیله بنامدر . مشهور (نظیم) کبی اکثر منظوماتنی محامد عالیهٔ نبویه ایله اعلا ایتمشدر . بشکطاشده‌کی نقشبندی درکاهنده پوست نشین ایدیلر . کیرمطبوع دیوانی اولدیغی کبی شیخ احمد یکدست مکی خلفاسندن سید محمد انصاریٔ اسکداری نك (مختصرالولایة) نام اثرینی ده ترکجه‌یه ترجمه ایتمشدر . (نقشبندیٔ بشکطاشی) ترکیبنك و (آه کوچدی رضا ولی‌الله) مصراع تممیه‌دارینك دلالتی اولان (۱۱۵۹) ده وفات ایده‌رك درکاه مذکوره دفن ایدلدی . طریقت علیه‌یه بدایت انتسابلری تاج جلوتیه کیمك طریقیله جلوتیه رجالندن اوطه باشی شیخی (فنائی مصطفی) افندیدندر . مؤخراً ادرنه‌یه عزیمتنده مشایخ نقشبندیه‌دن (عرب زاده محمد عاصی) افندیدن‌ده سلوك نقشیه کوره‌رك اخذ خلافت ایتدی . علم موسیقی‌یه‌ده انتسابلری وار ایدی . مخدوم عالیلری (محمد صدیق افندی)ده عرفادن برذات اولوب (اسفار اربعه) [۲] اسمنده بر اثری واردر . بو ذاتك ترجمهٔ حالی منتسبلرندن عمر فائق افندی طرفندن (مقالات صدیقیه) نامیله یازلمشدر .

ابیاتندن :

ایتمز نکاه غیره اولان آشنا سکا
بیکانه اولدی شوقك ایله ماسوی بکا

---

[۱] مناقب احوالی مریدانندن آتی الترجمه (عمر نزهت افندی) طرفندن یازیلوب طبع ایدلمشدر . [رسالهٔ مطبوعه‌نك کنارنده احمد نزهت کرستریلیورسه‌ده ایچنده عمر نزهت افندیدر] مناقب نامه‌نك اسمی (منقبهٔ اولیائیه فی احوال الرضائیه) در . بو کتابده بیان اولوندیغنه کوره دیوان شیخ (تحفة الارشاد) (ظهورات کلیه) (فتوحات عینیه) نامارله معنون اولوب برقسمی‌ده عنوانسز قالمشدر .

[۲] (ملا صدر شیرازی) نك مؤلفاتندن اولان مشهور (اسفار اربعه) باشقه‌در .

مصارعندن :

مرد میدان رضانك كاری ایواللّه در

عاشقك حال دل زارینی اللّه بیلور

حسب حالك ایتمه هر نادانه عرض

خاییده سخن مرد سخندانه یاقیشماز

لسان عشقی بیلیر ترجمان بولنمدی هیچ

راسخ احمد بك

شوخ مشرب برشاعر اولوب (بالیکسر) لیدر . مرتب دیوانی غیرمطبوعدر . غزلیاتنك الڭ مشهوری (اوسته) ردیفلی غزلیدر :

سوزمه چشمك كلمه‌سین مژكان مژكان اوسته
اورمه زخمك سینه‌مه پیكان پیكان اوسته
ریزهٔ الماس اكر هر آچدیغی زخمه او شوخ
لطفی وار اولسون ایدر احسان احسان اوسته
دلده غم وار شمدیلك سن كلمه لطف ایت ای سرور
اوله‌ماز بر خانه ده مهمان مهمان اوسته
یاردن مهجور ایكن دوشدك دیار غربته
دهر كوستردی بزه هجران هجران اوسته
هم می ایچمز هم كوزل سومز دیمشلر حقمه
ایله‌مشلر «راسخ» ه بهتان بهتان اوسته

بوغزل صفایی تذكره‌سیله شیخی‌ده (صوفیه) لی (راسخ یوسف) اسمنده برشاعره نسبت ایدیلیورسه‌ده صاحب ترجمه بالیكسرلی راسخ احمد بكك اولدیغنی سالم تذكره‌سی بیان ایدییور . اسعد افندی كتبخانه‌سنده (بلغة الاحباب) اسمنده منثور بر اثری واردر . (۱۱۱۸) تاریخنده تكفور طاغنده وفات ایتدی .

راقم ابراهیم افندی

شعرا و ارباب دانش‌دن بر ذات اولوب (بروسه) لیدر. شهر مذکورده‌کی علی پاشا جامعنك امامی و محکمهٔ شرعیه کاتب ثانیسی ایدی. (۱۱۶۳) تاریخنده وفات ایتدی. پونار باشی مزارستاننده مدفوندر. غیر مطبوع دیوانچه‌سی اولدیغی کبی زمان فتحدن اعتباراً بروسه حاکملرینك تراجم احوالنه متعلق بر اثری اولدیغی‌ده (کلزار صلحا) ده محرردر. (مناقبنامهٔ نیازیٔ مصری) و (واقعات مصری) اسملرنده اثرلری‌ده واردر.

(مورەلی زاده مصطفی لطفی) افندینك مطبوع (مناقب مصری) سی صاحب ترجمه‌نك اثرندن التقاط ایدلمشدر. برده (لغت حیوة الحیوان) اسمنده بر اثر لغویسی واردرکه بر نسخه‌سی بروسه‌ده (اینجرلی درکاهی) کتبخانه‌سنده موجوددر.

اسحق خواجه‌سی احمد افندینك تلامذه‌سندن و مشایخ مولویه‌دن شیخی (محمد دده) افندی منتسبلرندن ایدی.

ابیاتندن:

بیتر خاکنده تخم عشقدن آنك هزاران کل
او سینه اوزره کیم بر داغ عشق مهلقا قالدی
یازلسون دفتر اعماله بر بر جور جانکاهی
محل دعوی آنجق «راقما» روز جزا قالدی

مصارعندن:

نرمیٔ دشمندن ایمن اولمامش روشندلان

راتب احمد پاشا

طوپال عثمان پاشانك مخدومی اولوب یکیشهرده طوغمشدر. مسند قپودانی و صهریت سنیه‌یه مظهر اولمشیدی. موره ایالتی والیسی ایکن (۱۱۷۵) ده ارتحال ایتدی. مرتب دیوانچه‌سی واردر. اشعاری متصوفانه وشاعرانه‌در. علم خطه‌ده منتسب اولدیغندن ترجمهٔ حالی (تحفة الخطاطین) ده محرردر.

بوتاریخلرده موره والیلری (طرابولیچه) ده اقامت ایدرلردی.

ابیاتندن :

کلنجه شاهد عشق ازل عرض تجلّایه
دل بی ماسوا کویا که دوندی طور سینایه

ایدردم مرغ دلله یاره ارسال پیام اما
بو یرلردن قوش اوچماز نیلەیم سمت دلارایه

راغب محمد پاشا : « قوجه راغب پاشا »

شهری الاصل شاعر حکمت بیان بر وزیر فضیلتسمیر ایدی . طبعی مألوف حکمت اولدیغندن عاشقانه رندانه ابیاتی بالنسبه آزدر . اشعار منتخبه‌سی حکیمانه‌در . هیچ بر شاعریمز بو یولده کندیسی قدر اثر موفقیت کوستره‌مامشدر .

پاشانك غزللری حقیقةً حکمت شعریهٔ قدیمه‌نك الك کوزل نمونه‌سیدرکه اسلاف ایچنده امثالی اندردر .

رحلتلری (١١٧٦) تاریخنده مرقدلری استانبولده قوسقه‌ده احیا کرده‌لری اولان کتبخانه‌لری یانند‌ه‌در . (سفینه) ایله دیوانی مطبوعدر .

مؤلفاتی :

(١) سفینة الراغب و دفینة المطالب : علم محاضراتدن عربی العباره بر جلد کبیر اوزره مرتب قیمتلی بر اثر اولوب (١٢٥٥) سنهٔ هجریه‌سنده (بولاق) مطبعه‌سنده طبع اولونمشدر.

پاشانك همتیله از زمانده نائل رتبه اولان و(١١٩٧) ده حرمین مفتشی ایکن وفات ایدن موصل مفتیسی فخرالدین زاده شاعر بهجت افندی‌نك بو وادیده غیر مطبوع بر اثری واردر .

(٢) مجموعهٔ راغب پاشا : السنهٔ ثلاثه‌دن منظوم و منثور بر چوق آثار ادبیه‌یی و علوم غریبه‌دن بعض موادی جامع مطبوع بر جلد کبیر اولوب یکانه نسخه‌لری کتبخانهٔ عمومی ایله (حمیدیه) کتبخانه‌سنده‌در. ادبیات متخصصلری ایچون استفاده‌لی بر اثردر.

(٣) ترجمهٔ مطلع السعدین : موغول خانلرینك آخری اولان (ابوسعید بهادر خان) ایله (دمیرلنك) ك اوائلندن باحث (عبدالرزاق سمرقندی) نك (٧٠٤) دن (٨٥٤) تاریخنه قادار یازدیغی فارسی العباره غیرمطبوع تاریخنك ترجمه‌سی اولوب نسخه‌لری استانبول کتبخانه‌لرینك بعضیلرنده ازجمله صاحب ترجمه‌نك کتبخانه‌سنده موجوددر .

(٤) دیوان : باش طرفنده آثار قلمیه‌لرندن بعض تلخیصات رسمیه ایله غیررسمی محررات مندرج اولوب (١٢٥٣) سنهٔ هجریه‌سنده (بولاق) ده طبع ایدلمشدر .

(٥) عروض رساله‌سی : علم عروض قواعدندن باحث غیرمطبوع بر رساله‌در .
(٦) فتحیهٔ بلغراد : دیوانڭ باشنده مندرج تلخیصات رسمیه میاننده محرردر.
(٧) تحقیق و توفیق : سنّی و امامی مذهبلری آره‌سنده منازع فیها اولان مسائلی حل و توفیق ایله هر ایکی مذهبی و دولاییسیله هر ایکی دولت اسلامیه‌یی یکدیکرینه تقریب و اتحاده سوق ایچون ترتیب ایدلمشدر . غیر مطبوع اولوب بر نسخه‌سی کتبخانه‌سنده واردر .

ابیات حکیمانه‌لرندن :

نادر بولنور طینت کامله‌ده قصور
کم مایه‌دن ایلر نه که ایلرسه ظهور

ایله‌مز ایراث حسن آرایشی بدطینتڭ
زینت اولمازماره اندامنده‌کی نقش و نکار

دل که مجروح اوله ممنون نوازش اولماز
زخمی آیینه‌نڭ ایلرمی قبول مرهم

که دیر و کاه کعبه کهی سومناتده
حق جوی قنده‌اولسه خداسین آرار بولور

حسنی بالاتر ایدر جامه دوشنجه جسبان
نو عروس سخنه رونقی تعبیر ویریر

اولمایان مایهٔ فیض ازلیدن سیراب
آب حضری ینه حضر اولسه‌ده رهبر بوله‌ماز

راغبا دل اکله‌نیر فکر وصال یار ایله
عاشق غم دیده قالماز قالسه‌ده تنها غریب

حقیقت اهلنه توفیق رهنما یتشیر
بو یولده سالکه حضر ایسته‌مز خدا یتشیر

هوای نفسدن سرمایهٔ عزتدر استغنا
عزیزاولمازدی یوسف چکمه سه دامن زلیخادن

فیض حقدر اثرك باعثی اسباب دکل
دست جنی ده نکین مهر سلیمان اولماز

مصارعندن :

هزار احباب اولان اهل تلوندن وفا کلمز

مظفر وقت فرصتده عدودن انتقام الماز

اکر مقصود اثر سه مصرع برجسته کافیدر

ادب مانع دکلمی اعتراض صنع بیچونه

دعوی منصور ایدردی هر کیشی دار اولماسه

غزل :

خراباتی کورنلر هر بری بر حالتن سویلر
بزصفاسن نقل ایدر رندان وزاهد ثقلتن سویلر

سراغاز ایلدکجه بحثه بلبل رونق کلدن
بزمده غلغل مینا ملك کیفیتن سویلر

تجلی نشئه سن اهل شکم ادراك قابلمی
بهشت اکدکجه زاهد اکل وشربك لذتن سویلر

نه ضبط حاکم عقلی نه حکم ضابط شرعی
جنون اقلیمنی کشت ایلینلر راحتن سویلر

میان کفتکوده بدمنش ایهام ایدر قبحن
شجاعت عرض ایدرکن سردقبطی سرقتن سویلر

موافقدر ینه البت مزاجه شیوهٔ حکمت
طبیبك اولسه ده کذبی مریضك صحتن سویلر

پریشان خاطر مده نکتهٔ سربسته وش قالدی
نه کیمسه حکمتن اکلار نه راغب علتن سویلر

رفعت حسین افندی : «کوکمه زاده»

عاشقین شعرا وارباب معارفدن بر ذات اولوب (۱۲۰۹) تاریخنده (بروسه) ده تولد ایله مشدر .

علم ارتفاعه دائر (خلاصة الارتفاع) اسمنده بر اثری ومرتب دیوانی واردر . علم خطه ده انتسابی وار ایدی . بروسه ده ارتحال ایتدی .

اشعارندن :

سحرلر دائما وقت صفای اهل عرفاندر سحرلر وقت رحمتدر سحرلر وقت احساندر

سحرده بیلور کلغنچهٔ [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] سحرده خواب غفلتده اولان صوکره پشیماندر

[illegible] [illegible]

رشیا احمد دده

مشایخ مولویه شعراسندن اولوب (اسکدار) [illegible] مشیخت ایتمشدی . (۱۲۶۸) تاریخنده (اسکدار) ده وفات ایتدی [illegible] قربنده مدفوندر .

منیدار اشعاری واردر . ازجمله :

یاقار پروانه کندینی تا اولنجه نائل وصلت
نه حالتدر که بیچاره بینه محویتی بیلمز

«رشیا» طینت مردم همیشه مستعددر بیل
کشاده باب همت هپ ولی اهلیتی بیلمز

رشیو :

تذکر شعرانده [illegible] (۱۱۸۷) [illegible]
بروجه آتی در .

سرور قلبه هردم رؤیت دلداردر باعث
نشاط عندلیبه بهجت گلزاردر باعث

جهانده اهل دل دائم اسیردام محنتدر
بلی طوطی‌یی حبسه سکزین کفتاردر باعث

تقرب ممکن اولماز کثرت اغیاردن یاره
که بلبل نخل کلدن افتراقه خاردر باعث

«رشیقا» اورمغه هپ سوزش فریاد وآهمله
بودف سینه‌می بر آتشین رخساردر باعث

روحی مصطفی افندی

فضلاء شعرادن بر ذات اولوب (کلیس) لیدر. منشآت و دیوانیله (روح الشروح) نامنده مفصل (پند عطار) شرحی واردر. (۱۲۱۳) ده (کلیس)ده وفات ایله‌دی. قاموس مترجمی مشهور عاصم افندی بو ذاتدن ادبیات تحصیل ایتمشدر.

رامز عبدالله پاشا

قریمی الاصل اولوب استانبولده استکمال علم و فضیلت ایله‌دکدن صوکره بعض مناصب دولتده بولونه‌رق قپودان پاشالغه نائل اولمش ایدی. (۱۲۲٦) تاریخنده مغدوراً وفات ایدوب روسجق قارشیسنده‌کی (یرکوکی) قلعه‌سی جوارینه دفن ایدلدی. اوغلی عزت بکك (خریطهٔ قپودانان دریا) نامنده‌کی اثرنده مفصل ترجمهٔ حالی واردر. مطبوع دیوانچه‌سنده:

نوا یوق بزم غربتده فغان و آهدن غیری
کیمه دمساز اولورسن نالهٔ جانکاهدن غیری

بیتیله باشلایان دلسوز ترجیع بندیله رجال مولویه‌نك معلومی اولان (همان عین محمدله علیدر شمس و مولانا) [۱] مصرع بر جسته‌سی عرفانه دالدر.

ترجیع بندی مطلعندن:

نوا یوق بزم غربتده فغان و آهدن غیری
کیمه دمساز اولورسن نالهٔ جانکاهدن غیری

نه همدم وار نه ساقی پس دل کمراهدن غیری
خط ساغرده یازماز حیفله ایواهدن غیری

بزمده لاله یوق داغ دل آگاهدن غیری
گل امید ویرمز بوی یأس جاهدن غیری

سفر ایتسه‌م رفیق اولماز غبار راهدن غیری
قرار ایتسه‌م یرم یوق بزم شیونگاهدن غیری

صورار یوق خاطرم حزن و غم جانکاهدن غیری
تسلی بخش ایدر یوق طالع بدخواهدن غیری

نقرات

غریبم بیکسم یوقدر انیسم آهدن غیری
پناهم دستگیرم قالمادی اللهدن غیری

---

[۱] بو مصرعی شیخ غالب مرحوم تضمین ایله‌مشدرکه دیوانده محرردر.

ترجیع بندلری ابیاتندن :

صنع حقه دل اوزانه صاقنوب نابمحل   قطع ایدر خنجر (لایسئل عما یفعل)

فیض حق مایهٔ عشقی دل دانادە قودی   نور وحدت کبی مشکاة مجلاده قودی

کل ای ناصح قوینیدی حال دلدن بی خبرسن سن   بنی دیوانه قیلدی بر پری بیلمم نه دیرسن سن

بیت مشهوری قائلنك (٩٩٠) ده وفات ایدن بروسه یکیشهرلی مولوی (شوری) اسمنده برشاعر اولدیغی اسراردەده تذکرەسیله ریاض الشعراده محرردر.

پاشا مرحومك بو بیتی تضمین وادیسنده آیریجه بر ترجیع بندی اولدیغی مطبوع دیوانچەسنده کورولور.

رشید بك «بلکیری آغاسی زاده»

نکته کویان شعرادن وسلطان محمود اول کیلارجیلرندندر.

اشعارندن :

کیمسەیی دلتنك آزار ایتمه سلطانلق بودر
قلب موری تختکاه ایله سلیمانلق بودر.
کرچه هر بردەده واردر بر طبیب چارەساز
نبضکیر قلب محزون اولمغه لقمانلق بودر.

رأفت محمد افندی

خوشکویان شعرادن اولوب (بروسه) لیدر. طریق تدریسه دخول ایله درسعادته نقل وهجرت ایلەدی. (١٢٢٨) تاریخنده مطعوناً وفات ایتدی. غیرمطبوع دیوانچەسی واردر. اشعاری عاشقانەدر.

اشعارندن :

کوی یاری آکدیلر دلدار کلدی خاطره
جنتی وصف ایتدیلر دیدار کلدی خاطره
ظاهر اولدی جنت روینده «رأفت» نور وناز
یاری کوردم طور آتش زار کلدی خاطره

راشد محمد افندی

متأخرین شعرادن و منتسبین نقشبندیه‌دن اولوب (بروسه) لیدر . آتی الترجمه نزهت عثمان افندینك مخدومیدر . باقرجیلق صنعتیله مشغول اولدی . (۱۲۳۱) ده ارتحال ایده‌رك منلا فناری جامع شریفی حرمنده پدری یانینه دفن ایدلمشدر . مرتب دیوانچه‌سی و (زبدة الوقایع در بلدهٔ جلیلهٔ بروسه) اسمنده بروسه‌یه متعلق مفصل بر وفیاتنامه‌سی واردر .

اهل حق ذره حوادثله مکدر اولماز
قیل وقالی‌ده جهانك قورو غوغادندر

مخدومی حکاك (نزهت عثمان) افندی‌ده خوشگویان شعرادن برذات اولوب دیوانچه‌سی واردر . (۱۲۸۹) ده استانبولده وفات ایده‌رك طوپ قپو خارجنه دفن ایدلدی . (۱۲۷۰) دن (۱۴۰۰) سنه‌سنه قدر تولد ایده‌جك اطفالك اسم و تخلص ایله صبا اوله‌جق اطفالك تاریخ ولادتی ارائه ایدر مکمل جدوللی برده مجموعه ترتیب ایله‌مشدر . مشهورلیمی شاعر شیخ (امین ذائق) افندی حقنده‌کی مطایباتندن :

بن زمینی آسمان اولسون دیرم عالم بویا
شیخ امینی مسلمان اولسون دیرم عالم بویا

بیتی مشهوردر .

رفیع محمد افندی «آمدی»

شعرای مشهوره‌دن صاحب دیوان (لبیب آمدی) نك طورونیدر . علمای شعرادن برذات اولوب مرتب دیوانی و شیخ غالبك (حسن و عشق) نه (جان وجانان) اسمنده ۳۰۰۰ بیتلی نظیره‌سی واردر . (۱۲۳۱) ده استانبولده ارتحال ایتدی . السنهٔ ثلاثه‌ده انشاد شعره مقتدر ایدی .

ابیاتندن :

«رفیع» همت یاران اولورسه فیض رسان
لطیف اولور سخنم جمله عارفانه دوشر

راغب محمد پاشا

مخدومی نورالدین پاشانك بروسه والیلکی تاریخی اولان (۱۲۷۶) تاریخنده طبع اولونان دیوانی مقدمه‌سنده‌کی ترجمهٔ حالندن آکلاشلدیغنه کوره منلا محمد کمال‌الدین قوچحصاری زاده

(عوص) پاشا احفادندن حسین بگك خصوصی الطوب مولانا سلسله‌سیدر . الیسنه
الشا ونظمه مقتدر اولان بو ذات طریقت نقشبندیدر . (١٢٤٤) ده قونیه‌ده ارتحال ایدرك
جوار حضرت مولانایه دفن ایدلدی .

زمانی شعراسی میاننده (راغب پاشای ثانی) شهرتیله یاد اولنور .

بر غزلندن :

نچه زهرابه صبر قیل دادن شکوه ...
نه‌کلسه تلخ وشیرین ماحضر هرحالی نعمت بیل

مدار راحت ایسترسك بو دار تنکنابیده
دارله کیمسه‌یه کوسمه ضروری وارمدارا قیل

بولور سرمایهٔ دانشله آدم رزقی یوقسه
خدا ویرمزنه‌دکلو زورلی اولسه بوشقه‌دن

راغبك :

هر ده ایلدی توجه آنك هرچه ...
قبلهٔ روی قبول اولمسه محراب خلوص

برده حضرت افتاده تربهٔ شریفه‌سنه تعلیق ایتدیردیکی لوحه‌سندن :

حضرت افتاده‌در افتادکانه دسترس
حضرت ... صدقیه بنده اولانی هرملتمس

ذرهٔ افتاده‌یم انوار شمس همته
راغب اولدم پرتوفیضدله الدم قبس

رشدی محمد پاشا

دهای وزرادن بر ذات موقر (ارضروم) اهالیسندن . ایران اندیلیکی وسائره کبی
مأموریتلرده بولوندقدن صوکره رتبهٔ وزارته ... نائل اولارق خدمات
مهمه ایفا ایلدی . صوفیه والیلکنه تعیینی متعاقب (١٢٣٦) صوفیه‌ده وفات ایتدی .
نثری دلنشین نظمی رنکیندر . طریقت نقشبندیه‌یه منتسب ایدی .

ابیاتندن :

قید افکار ایده‌مز دغدغهٔ جاه و امل
بزم تفویضده اولان عارف سر قدری

اهل دانش ستم دهر ایله پامال اولماز
کورسه مجنون بیله خاك اوزره براقماز کهری

جانب حقه کیدن تیر دعای اخلاص
کتیریر بزم الهیدن اجابت خبری

بی عوضدر کرم حضرت باری «رشدی»
شاه اولور موره اکر اولسه عنایت نظری

مصارعندن :

شب تاریك غمك البت اولور بر سحری .

رعنا مصطفی افندی

عرفای شعرادن بر ذات اولوب (نوره‌قوب) لیدر . بر مدت مصرده محمد علی و ابراهیم پاشالرك خدمتلرنده بولوندقدن صوکره وطننه عودتله اختیار عزلت ایده‌رك (۱۲٤۸) ده ارتحال ایتدی .

نظم و نثردن مرکب (مرآت حقنما) اسمنده خط دستیله محرر سلانیکده منظور عاجزی بولونان رساله‌سندن مراتب توحید اولان افعال ، صفات ، ذاته واقفلردن اولدیغی آکلاشیلیور . رسالهٔ مذکوره نهایتنده مختوم مهرنده (عنایت جوی درمولا موحد مصطفی رعنا) امضاسنده دخی (من افقر الوری السید مصطفی رعنا عن طریق نقشبندی) عباره‌لری محرردر .

رسالهٔ مذکوره‌ده‌کی ابیاتندن :

بر نشئه‌نك که منشائی حب ولا اولا
مولا اولور معادی چو محبوب کائنات

آیت (من کان) یی فهم ایتمه‌ین بیچاره‌لر
وصل حقده انتظار وعدهٔ فردا چکر

متوسط بر درجه‌ده اشعار فارسیه انشادینه‌ده مقتدر اولدیغی اثرندن آکلاشلمقده‌در.

رضا علی پاشا

طول مدت بغداد واليلکنده بولونديغندن (والئ بغداد) و نشأتی لازستانك (ریزه) جهتندن اولدیغی ایچون‌ده (لاز علی رضا پاشا) شهرتیله بنام اولوب اشعاری متین وحکیمانه‌در. جود وسخا ایله‌ده معروفدر. اشعاری ایچنده همان اکثر ذواتك معلومی اولان غزل آتی بعض شعرا طرفندن تنظیر و تخمیس ایدلمشدر. (١٢٦١) تاریخنده شام شریف والیسی ایکن وفات ایده‌رك مؤذن حضرت پیغمبری (بلال حبشی) نك تربه‌سی قربنه دفن ایدلدی.

ابیات عارفانه‌سندن:

هنر خلوت نشین انجمن اولمقده‌در یوقسه
کمینکاه ریادر کوشه‌کیر انزوا اولمق

غزل

دور لعلکده باش اکمم بادهٔ کلفامه بن
سایهٔ پیر مغانده منت ایتمم جامه بن

عنبرین زلفك کتوردی باشمه سودالری
یوقسه نردن دوش اولوردم بو خیال خامه بن

حالکی کوردم اسیر اولدم کمند زلفکه
دانه ایچون کندمی صالدم دوشردم دامه بن

که اسیر غربت ایلرکه انیس غم بنی
شاشمشم بیلمم نه ایتسه‌م بو دل ناکامه بن

خلق ایله لازمدر اولدقجه تماشات ایله‌مك
کر بکا اویمازسه ایام اویارم ایامه بن

کعبهٔ کویك طواف ایتمك ایچون شام وسحر
خون اشکمدن بورندم بر قزیل احرامه بن

کوی غربتده نه بر بیلدك نه بر غمخوار وار
کیم کتورسون کریازارسم یاره بیلمم نامه بن

ایلرم دار السلامی کندیمه بیت الحزن
حسرت خال سیاهکله کیدرسم شامه بن

تلخکام اولماز سنك شیرین کلامندن «رضا»
سن همان ایله تکلم راضیم دشنامه بن

راسم افندی «فدولجی زاده»

متأخرین شعرادن ومنتسبین نقشبندیه وخلوتیه‌دن عارف بر ذات اولوب (اسکدار) لیدر. بر مدت مکتوبئ صدر عالی وساره کبی اقلامده ایفای حسن خدمت ایده‌رك اختیار انزوا ایله‌مش وبو مدت طویله‌یی تدریس وتألیف ایله امرار ایتمشدر. نثری‌ده طاتلی وروحنوازدر.

(١٢٧٠) تاریخنده [illegible] وفات ایتدی . عثمانیه‌ده (سلیم بابا) تربه‌سنده‌کی ساحه‌ده مدفوندر .

ساعت واحده‌در عمر جهان
ساعتی طاعته صرف ایله همان

بر تضمیننده‌ن :

حقیقتده اکرچه نسخهٔ کبری اولوب انسان
کوکلدر منبع عرفان شریعتدر آکا میزان
بو معنایه زیان اولدیغنی برهان ایدوب اذعان
چیقار دلدن دروغ بی فروغی اول که حق کویان
کلامندن اولور معلوم کشینک کندی مقداری

شولر کیم اوله بدکو وار آکا عطف نکاه ایتمه
حقایقدن خبردار اولمایانلرله اولوب بیتمه
دل‌آزارلق ایدوب رنج ایتمه هیچ بر فردی ایجتمه
قومه عارف ایسه‌ك راه سدادی ناپجا کیتمه
کلامندن اولور معلوم کشینک کندی مقداری

غیر مطبوع آثاری بروجه آتیدر :

دیوان [مطبوع دیواننده‌ن باشقه شاعرانه برطرز ده‌در]
کرامات اولیا منثور
رسالهٔ محاسبهٔ نفس »
اصول وصول »
ضروب امثال عثمانیه
لغات فارسیه [اوتوز بیك لغاتی جامعدر]
شرح سبحهٔ صبیان

مطبوع اولانلری

متصوفانه دیوانیله نصایح شرعیه وموعظه منظومه‌لریدر .

رضا مصطفی مقصود افندی

ادبای شعرادن عارف برذات اولوب (روسجق) لیدر . درسعادته ورودنده دیوان قنصیلیکی و سائره کبی خدمات عالیه‌ده بولوندی . مشایخ سعدیه‌دن ادرنه‌ده طاشلق جامع شریفی حظیره‌سنده مدفون شیخ (احمد سناری) دن منتسب اولدیغی (منیة المسالك) اسمنده‌کی اثرنده

مصر، مصر . قصیده‌سی بر شیء بر غزلی وارد اشعاری واردر . حجازدن عودتنده (هزارغراد) ه عربده (۱۲۶۹) تاریخنده رحلت ایتدی . اشعاری عاشقانه و عارفانه‌در . تخمیسی معروفدر .

بر غزلی :

یوقدر نه خاکدن [illegible] آلیر
[illegible] آلیر

حکمت نه اولدیغن مرض عشقده آکلایان
لقمان اولور او جمله کیاهدن دوا آلیر

قاف کوکده [۱] طائر عشق اولسه لانه‌ساز
بحر محیط علی اندن غـدا آلیر

یاغدیرسه ابر آه سحر اشك حسرتی
فیض وطـالدن چمن دل نما آلیر

مصر وجودده ماه اولورسه عزیز عشق
عشق اوده‌ده یوسف جاندن بها آلیر

سوراخ قلب عاشقه عیب ایتمه زاهدا
روزن اولورسه دارده کوندن ضیا آلیر

«مقصود» صانمه کالهٔ عشقه رواج یوق
کالای تازه‌درانی عرض ایت «رساء» آلیر

راغب احمد افندی «آمدی»

فضلای علما و زمرهٔ شعرادن بر ذات اولوب دیاربکر (آمد) لیدر . بدایت تحصیلی مملکتنده اکمال (عراق) ده‌در . وطننه عودتنده تدریس و تألیف ایله امرار ایام ایلدی . وفاتی (۱۲۷۲) ده قبری طاغ قاپی‌سی خارجنده (کلبخانه) دینیلان محل معروف جوارنده‌در. علم ادبده (سنوحات) اسمنده بر تألیف قیمتداری واردرکه مولدین و مخضرمین ایله جاهلیة العربك اشعارینی جمع و شرح ایدرك کندی اشعارینیده علاوه ایتمشدر . تفسیر روح المعانی صاحبی آلوسی محمود افندینك بو اثره مکمل بر تقریظی واردر .

شاعر حکمت پرور اسعد تخلص ایلمش کندیلرینه حرمت مخصوصه‌لری واریدی .

---

[۱] بو ترکیب مسامحات ادبیه‌دندر .

مقصدك اضمار ایدی عشقی كوكلده جان كبی
حیف كیم «راشد» یا كلدك سری اظهار ایله‌دك

یاره چوق سوزشلر اظهار ایله‌مك ایستر كوكل
نیله‌یم هنكام فرصتده زبانم لال اولور .

راغب احمد افندی

زمرهٔ قضاة و شعرادن اولوب (بروسه) لیدر . شـام ملالغنه نائل اوله‌رق (۱۲۷۲) ده وفات ایتدی .

ابیاتندن :

وصلت یار ایچون اغیاره مدارا ایلر
زهر ایچر عاشق دلخسته شفا نیتنه

مصارعندن :

راغب بو وفاملكنه رؤیاده می كلدك؟

رشید مصطفی پاشا «بویوك رشید پاشا»

آوروپانك دولت عثمانیه حقنده یوز سنه‌دنبری بسله‌دیكی اعتقاد سقیمك تهلكه‌سنی هركسدن اول ادراك ایله رفعی اسبابنه تشبث و بناءً علیه سلطنت سنیه‌یی دول معظمه عدادینه ادخال ایچون اقتضای عصره اوزره لازم اولان اصلاحات ملكیه‌نك دعامهٔ تنظیمات خیریه نامیله وضع ایله اجراآتنه همت ایله‌دیكندن دولت عثمانیه‌نك اولیای نعمتندن معدوددر . امور مهمهٔ دولتله اشتغالی آره‌سنده ادبیات عثمانیه‌یه دخی جداً خدمت ایتمش خصوصاً لسان رسمینك اداسنی بتون بتون دكیشدیرمشدر .

ابیاتندن :

بی محابا رعنا رفته‌یه كیتسه‌مده نه وار
قهر خصم ایله‌مكه الده عصادر خامه‌م

بیتیله هرشیئده كیسه‌یه بكزه‌مه‌مك شاننده اولان اعظم روزكاردن اولدیغنی بیان ایتمشدر .

شهری الاصل اولوب پدر عالیلری بایزید ثانی اوقافی روزنامه‌جه‌جیسی مصطفی افندی اسمنده بر ذاتدر .

آلتنجی دفعه صداوتنك بيتمش برنجی كونی اولان (١٢٧٤) تاریخنده درسعادتده وفات ایتدی . اوقجیلر باشنده نام عالیلرینه بنا اولنان تربه‌لرنده دفین خاكدر . ادبی سیاسی همت واقتدار عالیلرینك شاهد عادلی اولان آثار علیه‌لرینك (بر تورك دیپلوماتنك اوراق سیاسیه‌سی) عنوانیله درت جلد اوزره طبع ونشرینه همت اولونمشدر . باش طرفنده مفصل ترجمهٔ حالی‌ده واردر . انجمن دانشك حین كشادنده ایراد بیوردقلری نطقلرندن : (عالمده علم ومعرفت كبی برشرف ومزیت اوله‌ماز . انسانك مطالب ذاتیه‌سنك اسباب تحصیله‌سی صنایع ومعارفدن باشقه برشیئله حصول بوله‌ماز . هرنه‌یه دائر اولور ایسه اولسون وهرنه‌ده بولنورسه بولنسون هنر ومعرفتك قدر وقیمتی انكار اولنه‌ماز . بوكوردیكمز ثروت وسامان وانتظام احوال انام وحسن معاشرت خواص وعوام هپ هنر ومعرفتله حصوله كلمش بر اثر دكلیدر ....)

رفعت محمد صادق پاشا

منشی وسیاسی برذات اولوب شهیردر . مختلف سیاسی مأموریتلرده بولونه‌رق ابراز رویت ایله‌مشدر . (١٢٧٣) تاریخنده درسعادتده وفات ایله‌دی . ایوبده بوستان اسكله‌سنده مدفوندر . سنك مزارنده مختصر ترجمهٔ حالی محرردر .

آثار مطبوعه‌سی : (رسالهٔ اخلاق) ایله (آثار رفعت) اسمنده‌كی مسودات خصوصیه وسیاسیه‌سنی جامع مجموعه‌سی اخلاقی ، ادبی ، سیاسی ، باعث استفاده آثاردندر . (١٢٧٥) تاریخنده برآراده طبع اولونان (روسیه محاربه‌سی تاریخی) ، (آوروپانك احوالنه دائر رساله) ، (ایتالیا سیاحتنامه‌سی) ، (كلمات نصحیه ومسلمه‌یی متضمن رساله) اسملرنده‌كی مجموعه‌سنك مقدمه‌سنده مفصل ترجمهٔ حالی واردر .

(منتخبات آثار رفعت) اسمنده‌كی مطبوع مجموعه‌لری‌ده قریم سفری تاریخی ایله ادارهٔ ملك حقنده بعض لایحه‌لری وسائر محررات سیاسیه‌یی حاویدر . (رسالهٔ اخلاق) مكاتب ابتدائیه‌مزده تدریس ایدلمكده صغیرالحجم كثیرالفوائد بر اثردر .

رجائی محمد شاكر افندی

السنهٔ ثلثه ادبیاتنه واقف وخطوط متنوعهٔ اسلامیه‌نك تحریرنده متخصص بر ذات اولوب شهیردر . اكمال تحصیلدن صوكره تقویم خانه نظارتی ، آمدی وكالتی وسائره كبی مهم مأموریتلرده ایفای حسن خدمت ایده‌رك (١٢٩١) ده درسعادتده وفات ایله‌دی . ایوبده بوستان اسكله‌سی

جوارنده مدفوندر. صاحب ترجمه‌نك قدرت منشيانه ومهارت خطاطانه‌سندن باشقه موسيقى شناسلغى، كبه اوردوسى دوقومق، مهر قازمق، كتاب تذهيب، تجليد ايتمك كبى هنرورلكى‌ده واردى. خطوط متنوعهٔ اسلاميه ايچنده ك چوق موفقيت كوسترديكى نسخ و جلى در. مشار اليهك آثار نثريه و نظميه‌سى و مكمل ترجمهٔ حالى مخدوم عاليلرى اكرم بك افندى طرفندن ترتيب و تحرير اولنمش ايسه‌ده هنوز طبع و نشر اولونمامشدر. ديانت اسلاميه عليهنده (مفتاح الاسرار) اسميله وقتيله انتشار ايتمش فارسى العباره بر رساله‌نك بطلان محتوياتى مقصد ديانت پرورانه‌سيله تحرير ايلديكى اثر ايكانه موفق اولامامشدر. منشئ مشهور (ويسى) نك (خوابنامه) سنه‌ده نظيره‌سى واردر.

ابياتندن :

نوباوه بخش كام اولاماز جست وجوى خام
نخل طلبده ترك طلب برك و بار ايمش

رفعت محمد بك « شهيد »

بروسه بلديه كاتبى ايكن مجرد غيرت دينيه سائقه‌سيله قرق سكز ياشنده اولدينى حالده بروسه مستحفظ طابورينه آرزوسى وجهله نفر معامله‌سيله خدمت ايتمك اوزره كوكللو ضابط يازيلارق (١٢٩٣) تاريخنده (پلونه) جوارنده‌كى (تاليچ) قريه‌سنده حيدر پسندانه بر مقاتله‌دن صوكره جام شهادتى نوش ايدين پدر اعز و اكرمم باعث فيض وافتخارم اولان ذاتدر.

شهيد مشار اليه (١٢٧٥) سنه‌سنده بروسه‌ده ولادت ايدوب حضرت امير مدرسه‌سى قرشيسنده‌كى شهرامك صول جهتنده مدفون اولان (اسكدارى سيد محمد امين افندى زاده ميرزا اسكدارى سيد محمد طاهر پاشا) نك بيوك مخدومى اولوب تحصيلى اسكدار و بروسه‌ده بعد الاكمال سلك كتابته سلوك ايله‌مش ومشاغل رسميه‌سندن غيرى زمانلرده تفسير، تصوف، كلام، تاريخ، شعرله اشتغال ايتمشدر. طريقةً نقشبندى مشرباً رند لاابالى عاشق و مفتون علم حقايق بر صوفى صاحبدل ايدى. يادكار قيمتدارى اولان ديوانچه‌لرى اوصاف رسول مبين و مدايح اكابر دين ايله عارفانه وحكيمانه برقاچ غزلياتى محتويدر.

نعوت عارفانه‌سندن :

وجود كائناتك مكرميسك يارسول الله
خطاب (لن ترانى) محرميسك يارسول الله

..زى كرايك غزل مشهورينه اولان نظيره سندن :

علمى سير ايده‌رز دلبر دلجو يرينه
چنك حربى اوورز نغمهٔ خوشكو يرينه

(١٥ مارت سنه ١٢٩٣) تاريخنده مجاهد فى سبيل الله اوله‌رق حربه كيده‌جكى ... سندن
... جزء اهدا بيوردقلرى وصيتنامهٔ منظوملرندن :

علمه سعى ايت يورواى طبع سليم
سنى ... ايده الله عليم

اهل علمك يرى بالاتر اولور
شمس وش اوج معلايى بولور

صانمه كيم جاهل اولان انساندر
بار جهلى طاشيان حيواندر

وارث احمد اولان عالمدر
وصلت حقى بولان عالمدر

علمى تعريف ايده‌مم الحاصل
بو نكاته ينه عالم واصل

كارك اولسون همه‌دم علم وكمال
هنر اهلى بولور البته كمال

هر زمان عبده عبادت لازم
اوج طاعتده اوچ اى شهبازم

پدرانه سكا پندم آچدم
درج قيل كوهر وانجو صاچدم

بو نصيحت سنى ايلر ارشاد
بيت طبعك اوله دائم آباد

كرچه كيم جمله سوزوم ناموزون
الده‌يو قدركه كوكلك محزون

طاهرم ياورو جغم پند ايتدم
سنى بن خالقمه بند ايتدم

والدهٔ محترمه‌مده منتسبين نقشبنديه‌دن بروسه‌لى (نجيب افندى) نك كريمه‌سى (رحيمه)

اسمنده صالحات امتدن برخانم ایدی‌که (١٣١٩) رمضان شریفنده بروسه‌ده وفات ایده‌رك نائب دره‌سندن پونار باشنه کلان جاده‌نك صاغ جهتنده زندانقپوسی‌مزارستانی دینیلن قبرستانك جاده‌یه ناظر اولان کنارنده ایکی سروی آره‌سنده بیوك والدهم خدیجه خانمك قبرینه دفن ایدلمشدر ـ نجیب افندی‌ده بونلره پك قریب اولارق یول کنارنده مدفوندر .

راسخ عثمان افندی

استانبولدن یتیشن ارباب قلم وداناشدن برذات اولوب اندرونی کنج احمد پاشانك مخدومیدر. السنهٔ ثلثه ایله برابر فرانسزجه‌یه‌ده آشنا ایدی . اکمال تحصیلدن صوکره امور کتابتده استخدام اولوندی . صوك مأموریتی اورمان مجلسی سر اعضالغی ایدی . (١٣٠٢) ده ارتحال ایله‌دی ـ اخلاقی وادبی رسائل مطبوعه‌سی واردرکه (آثار حمیدهٔ اقلام) ، (مکالمات ادبیه) بوجمله‌دندر ـ

رحمی افندی « خواجه »

خربوتلیدر . متحیزان علما وشعرادندر . (١٣٠١) ده وفات ایده‌رك مسقط رأسی اولان خربوط کویلرندن (هوغی) قریه‌سی قبرستاننه دفن اولونمشدر . اشعارینك طوپلانیله‌بیلن قسمی (١٣٠٣) ده (خربوط) ده طبع اولنمشدر . (بوستان سعدی) یی‌ده ترجمه ایتمشسه‌ده مطبوع دکلدر ـ

آثارندن :

میل ایله‌مه جاهه غم عالمدن ایراغ اول — آسوده نشین حرم کنج فراغ اول

تقوی لباس اهل صفادر قبا دکل — صوفی صفای قلب کرکدر عبا دکل

کل امیدی کشایش بولور اوناز محروم — هرسحرعشق ایله بلبل کبی فریاد ایده‌نك

یاد ایلدکجه هپ سلفك نیك نامنی — سندن‌ده بویله برقاله‌جق یادکاره باق

رفعت بك « قانی پاشازاده »

ادبا وسیاسیون عثمانیه‌دن اولوب درسعادتده اکمال تحصیلدن صوکره بر مدت (پترسبورغ) سفارت کتابتنده وآخر مأموریتی اولان بروسه رژی ناظرلغنده بولونه‌رق (١٣٠٧) تاریخنده درسعادتده وفات ایله‌دی .. مرکز افندی جوارنده پدری یاننده مدفوندر . آثار منثوره

ومنظومه‌سندن برمقداری (بارقهٔ ادب) نامیله بروسه‌ده طبع اولونمشدر. (حقوق دول) ه عائد مطبوع ایکی جلد اثری‌ده واردرکه (١٢٩٠) تاریخنده طبع اولان بو اثر (پرادیه فوده‌ره) نك (حقوق) نامیله موسوم اثرینك ترجمه‌سی ایسه‌ده بر خیلی علاواتی حاویدر . بو اثری تنقید وادیسنده کمال بکك (محرر) نامنده‌کی رساله‌ٔ موقوته‌ده برقاچ مکتوبی واردر .

قابلیت شرطدر دینلر اولمشلر محق
ایتمه‌مشلر اختلاف و اولمامشلر مفترق
بوحقیقت اوزره اهل حق جمیعاً متفق
قهردن‌ا کراه‌ایدنلر لطفه‌اولماز مستحق
مستعد درد اولانلر قابل درمان اولور

راجی افندی

علماء شعرادن برذات اولوب (قرین آباد) قراسندن (ملا شیخ) قریه‌سندندر . استانبولده اکمال تحصیلدن صوکره مختلف مواقعده رشدیه معلم اوللکی خدمتلرنده ومدت مدیده اسکی‌زغره مفتیلکنده بولونه‌رق (١٣١٥) تاریخنده مجلس معارف کبیر اعضالغنه تعیین اولوندی . (١٣١٩) سنه‌سنده ترك حیات ایله‌دی. جوار حضرت‌ایوبده مدفوندر . آثاری (اثرعشق) ، (هجرتنامه)، (بدرقه) ، (الزام عوام) ، (الجام خصام) ، (دیوانچه) اسملرنده منظوم (تاریخچهٔ ـ وقعهٔ زغره) ، (تلخیص الانشا)ناملرنده منثور اولوب بونلردن (تلخیص الانشا) ایله (تاریخچه) مطبوعدر .

ابیاتندن :

مقام ناز و استغنا فنادن اجتناب ایستر
بویولده فیضیاب اولمق دل بی ارتیاب ایستر

رحمی ابراهیم افندی

فضلای ادبادن، عفیف، کاردان برذات اولوب (کرید) جزیره‌سنك (قندیه) شهرندندر . مقدمات علومی مملکتی علماسندن بعد التحصیل مسلك کتابته سلوك ایتمکله برابر تزیید تحصیلدن‌ده فارغ اولمادی . بعده سالك اولدیغی رسومات امورنده کسب ترقی ایده‌رك ازمیر ،

ادرنه ، کریت ، پرزرن ، جده رسومات مدیرلکلرنده ایفای حسن خدمت ایلدی . (جده) ده بولندیغی زمان حرمین شریفینی زیارته وایفای فریضهٔ حج شریفه موفق اولدی . (۱۳۱۲) تاریخنده (اسکندرون) رسومات مدیری ایکن ارتحال ایدرك وصیتی موجبنجه بر ساعت مسافه‌ده واقع (بیلان) نام موقعده‌کی تربه جوارینه دفن ایدلدی . السنهٔ ثلثه‌ده انشاء نظم ونثره مقتدر بر ادیب فضیلتپرور اولوب ازهرده بولندیغی زمان علوم شرعیه‌دن تکمیلی نسخ ایدرك اخذ اجازت ایله‌دی .

آثار قلمیه‌سی : (۱) (واسطة السلوك فی سیاسة الملوك) ـ (تلمسان) ده حکمران اولان (ملوك بنی زیان) دن (ابو حمو موسی بن یوسف)ك ولی عهدینه یازدیغی بر اثر معتبردر ـ سیاست وحکمت اداره‌دن باحث بو اثر عربینك ترجمه‌سی اولوب (۱۲۶۶) تاریخنده (ازمیر) ده طبع ایدلمشدر . (۲) (فرائد الفوائد) دیوان حافظ شرحی اولوب غیر مطبوعدر . (۳) (آداب اللسان) امام غزالینك آفات لسانیه‌دن باحث (بدایة الهدایة) اسمنده‌کی رساله‌سنك ترجمه‌سیدر . (۴) (ترجمهٔ رهبانیت و بطلانی) مولانا خالد بغدادینك رساله‌سنك ترجمه‌سیدر . بونلردن بشقه (احیاء العلوم) ی ترجمه‌یه باشلامش ایسه‌ده اتمامنه عمری وفا ایتمامشدر .

غزلیات عارفانه‌سندن :

دل آشنای سر هویت دکلیدر	مجلای لمعهٔ احدیت دکلیدر
دل واقف رموز حکم اولسه چوق دکل	استاذ نکته‌دان حقیقت دکلیدر
تا کی هوای نفس ایله شیطانه اتباع	بو حرمتك نهایتی جنت دکلیدر
بر نیم نکاهی مملکت دل پادشاهنك	«رحمی» مدار فیض وسعادت دکلیدر

رضا بك « علی رضا بك »

شاعر الهی نوا اطلاقنه بحق سزا بر شاعر معجز ادا اولوب شهیردر . مکتب ملکیه‌ده اکمال تحصیلدن صوکره مناستر ولایتنده معیت مأموریتنی بعدالاتمام یانیه ولایتی داخلنده اسقراپار ، پرمد ، مارغلیچ و مجوه قائممقاملقلرنده ابراز حسن خدمت ایلیوب عارضهٔ وجودیه‌سنه مبنی برای تداوی درسعادته عزیمت وسنی قرقه رسیده اولمادن (۱۳۲۱) سنهٔ هجریه‌سنده دار بقایه رحلت ایده‌رك اسکودارجه‌ده بادملی درکاهی قربنده (قره اغاچ) جهتنده عائله‌سنه مخصوص اولوب دیوارله محاط مقبره‌ده ودیعهٔ خاك قیلندی . مرحوم مشار الیه بر شاعر حقایق بیان اولمقله برابر نثرده‌کی اقتداری ده نمونهٔ ادبیات اولمغه سزادر . کلیات اشعارینی حاوی اولان دیوان بلاغت نشانی حسب المؤاخات محفوظ ید احترامیمدر . السنهٔ ثلثه‌ده انشاد

نظمه مقتدر پاکدل ، عارف عاشق ، مجسم صدق ووفا بر ذات حقیقت آشنا ایدی . اشعارینك قسم اعظمی (هرسکلی عارف حکمت بك) و (یکیشهرلی عونی بك) طرزنده موحدانه ومتصوفانه اولوب اکثریا قلری توحید ، نعوت ایله مخمس و مسدسلریدر . (مناجات عبدالله انصاری) و (تضرعات سنان پاشا) واديسنده‌کی منثور مناجاتی‌ده عارفانه وحکیمانه‌در .

عربی العباره (المشکاة المنجاة الی اهل الصلوة فی بیان حقیقة الدارین) ، (سر سورة الاخلاص) ، (بیان الکمال الی اهل الزوال) (رسالة الجود الی اهل الشهود فی بیان سر الخلقة والتکوین) ، (کتاب التوحید فی سر التجید) ایله (غنائم الغازی فی بلاد النیازی) اسمیله ترکی العباره حضرت مصری‌نك اوچ غزلنك شرحنی حاوی اولان وخط دست عالیلریله محرر بولونان رسائل حقایق اساله‌لری‌ده محفوظ دست فقیرانه‌مدر .

منثور مناجاتندن :

الهی ! بن بو هوسات فانیه‌دن تجرد له سندن سنی آرزو ایتدم سله خوار (لن ترانی) اولدم مضمون شریف (من رأنی) امید وار ایده طورووردی وقتا که تجلای ذاتی فیض بخش درون اولدی ، افعال و صفات وذاتم بالجمله زبون نه کندمدن ونه‌ده عالمندن برنشان بولدم . اول دمکه ظهور فیضك افاقت نثار جنان اولدی ، کوزمدن هر شیٔ (کل یوم فی شأن) اولمغه باشلادی بی اختیار (انا اول المسلمین) کفتار اولیئم اولدی ، یاربی بوندن بیوك نه نعمت دیله‌یه‌بیلیرم بونك شکرینی نه‌درلو اوده‌یه بیلیرم ؛ حیفا که بو حالت ثابت اولمیور بونده قرار ایدلمیور تعطیل اشیا واسبابه دین مبین محمدی قائل واهل دل مائل اولمادیغندن جمال ربوبیت ورای هویتده استتار اشیا (ولله الواحد القهار) بروز انتشار ایدییور .

برفرقت رکاشانی قاپلایور ، اهل عشقك کوکلنه سملی شیشلر صاپلایور امان یاربی بوکا دایانه‌جق یورکمی اولور؟ مددکارم اول بنی شوفراق آتشندن قورتار نی‌کبی نالانم محتاج غفرانم .

برمسدسندن :

سبیل فیض وحدتده دلیل اولیایز بز
سراغ قرب اوادنی، چراغ والضحی‌یز بز
سرائردان قرآن آشنای هل اتی‌یز بز
خلاصه وارث عرفان فخر الانبیایز بز
ضیای مهر عشق‌الله ایله پرتو نمایز بز
جمال عالم آشوب خدایه مبتلایز بز

اوالله عظیم الشان که ویرمش رنك وبو خاکه

عدیم الاصل اولان اعیانی مظهر قیلمش ادراکه
تنزهدن ، تشبهدن بریدر صیغماز افلاکه
کورورسك وجهنی قیلسه‌ك نظر هر هانکی خاشاکه
ضیای مهر عشق الله ایله پرتو نمایز بز
جمال عالم آشوب خدایه مبتلایز بز

صلابت بخش ایدر صنع کمالك سنك خارایه
رسالت نقش ایدر مهدنده فیضك قلب عیسایه
بولور توحید ذاتکله وجود اقلیمی پیرایه
بو معرضده بودر آنجق رجال اللهه سرمایه
ضیای مهر عشق الله ایله پرتو نمایز بز
جمال عالم آشوب خدایه مبتلایز بز

بز اول رند ملامی‌یزکه ویردك عشقه ایمانی
ورای پردهٔ عزتده کوردك وجه جانانی
یداللهه « رضا » بیعتله بولدق فیض عرفانی
مزار عاکفه مصباح اولور بو نظم نورانی
ضیای مهر عشق الله ایله پرتو نمایز بز
جمال عالم آشوب خدایه مبتلایز بز

سنك مزارنده منقوش ابیاتندن وفات تاریخی بروجه آتیدر :

ایکی اخلاص ایله تاریخی دوشدی
بو دمده بولدی مولاسن رضا بك
١٣٢١

راتب بك « حاجی محمود راتب بك »

(یکیشهر فنار) لیدر . موسیقهٔ همایوندن تقاعد ایدلمشدر . متصوفانه شعر سویلیلرك اك ذکرلیلرندندر . (١٣١٧) ده استانبولده وفات ایتمشدر . (قوزغونجق) ده (نقاش) مزارلغنده پدری یانشده مدفوندر . (اینك) منظومه‌سی نفائس آثاردن معدود در .

بهاریه مولوی شیخی (نظیف افندی) یه منتسب ایدی .
آثارندن :

کلمز تغیر اصلنه بردر حقیقت
دریاده گرچه ظاهر اولور صد هزار موج

رفعت محمد بك « مناسترلی »

ارکان حرب قائممقاملرندن ایکن (حلب) ده منفیاً اقامت ایله‌ین جامع‌السیف والقلم برذات . اولوب مولداً (مناستر) لیدر . پدری آتنه‌نك اسلام مهاجرلرندن راشد افندی اسمنده آلای کاتبلکندن متقاعد ایدی . مکتبدن نشأتندن صوکره برمدت مکتب حربیه‌ده معلملکده بعده مسئلهٔ زائله‌ده آناطولی اردوی همایوننده غازی مختار پاشا معیتنده دها صوکره اوچنجی وبشنجی اردوی همایونلرده ایفای خدمت ایده‌رك (١٣٢٥) ده حلبده ارتحال ایله‌دی . آثاری متنوع اولوب مشهورلری بروجه آتیدر :

(مجامع الادب) : آثارینك الك بیوك ودکرلیسی اولوب قواعد ادبیهٔ عثمانیه‌دن باحثدر .
(جانطه) : مقالات عسکریه‌دن باحثدر .
(سام رفعت) « «
(قواعد اساسیهٔ حربیه)
(هندسهٔ خطیه)
(منحنیات مستعمله)
(منظوم علم حال)
(اصول بدایع)
(تحفة الاسلام) — [منظوم قصص انبیا وسیر محمدی]
(خواجهٔ لسان عثمانی)
(کلیات قواعد عثمانیه)
(حکایات منتخبه)
(جواهر چهار یار وامثال کبار)
(مناقب طبیعیات)

ابیاتندن :

نار حسدی آب مروتله ایت اطفا
کیم نار حسد قلبی یاقار اوزکه شرردر

راشد علی افندی

لسان تصوفه آشنا شعرادن وطریقت بکتاشیه منتسلرندن بر ذات اولوب شهیردر. موسیقهٔ همایوندن متقاعداً (١٣١٢) کسور تاریخلرنده (اسکدار) ده ارتحال ایله‌دی. چاملیجه‌ده (سلامی علی افندی) قربنده مدفوندر. بروسه‌ده ناظم مولد نبی (سلیمان چلبی) اوکندن چکرکه‌یه کیدن جاده‌نك صاغ طرفنده مدفون اولان (قره‌کوز) ك سنك مزارنده محرر غزل زادهٔ طبع عارفانه‌سیدر :

غزل

نقش صنعك رمز ایدر حسنکده رؤیت پرده‌سی
خواجهٔ حکم ازلدندر حقیقت پرده‌سی

سیرتی صورتده کمکندر تماشا ایلمك
حائل اولماز عین عرفانه بصیرت پرده‌سی

هرنه‌یه امعان ایله باقسه‌ك اولور ایش آشکار
قیلمش استیلا جهانی خواب غفلت پرده‌سی

بو خیال عالمی کوزدن کچرمکدر هنر
نیجه قاره‌کوزلری محوایتدی صورت پرده‌سی

شمع عشقه یاندیروب تصویر جسمکدر کچن
آدمی آمد شد ایتمکده عزیمت پرده‌سی

هانکی ظله التجا ایتسه‌ك فنا بولمز عجب
اوینادان استادی کوزقورمش محبت پرده‌سی

درکه آل عباده مستقیم اول «کمتری»
کوستریر وحدت ایلین قالقدقده کثرت پرده‌سی

شعرده‌کی مخلصی (راشد) و (کمتریدر)

رضا پاشا «حسین رضا پاشا»

وزرانك علما وادباسندن بر ذات اولوب مولداً شهیردر. رمضان اوغللرندن عصمت پاشانك مخدومیدر.

باخصوص ادبیات عربیه وفارسیه‌ده صاحب اختصاصدر. ولایات والیلکریله نظارتلرده ایفای حسن خدمت ایله مشهدر. (١٣٢٢) تاریخنده ارتحال ایده‌رك (اسکدارده) (طوغانجیلر)ده پدری یانئه دفن ایدلدی. روم‌ایلی حصارنده زیارت ایتدیکم کتبخانه‌سی شرق کتبخانه‌لرینك بر نمونهٔ رعناسیدر.

آثاری غیر مطبوع اولوب کندی ال یازیسیله کوره بیلدکلرم بروجه آتیدر :

(١) شذرات البیان فی ترجمة مفردات القرآن [اتمامنه عمری وفا ایتمه مشدر]
(٢) شرح قصیدهٔ طنطرانیه
(٣) لباب الانتخاب [عربی وقسماً منتخباتی جامعدر] .
(٤) عیون الآثار فی منتخبات الاشعار [فارسیدر] .
(٥) دساتج الفوائد [علم محاضراتدن تورکجه مکمل براثردر] .
(٦) دفترچهٔ کفتار [تورکجه مجموعهٔ اشعاریدر] .
(٧) تحدیق الخاطر درتفریق الفاظ [فروق الفاظه دائر تورکجه مکمل لغتدر] .
(٨) مطالب المطالب [١٢ مطلب اوزره علم محاضراتدن تورکجه براثردر] .
(٩) همیان بیان [علم محاضراتدن فارسی براثردر] .
(١٠) جراب الادب [علم محاضراتدن بش جلد اوزره مرتب عربی براثردر] .
(١١) مجموعهٔ ادبیه [محاضراتدن عربی در] .
(١٢) زبدة الافکار فی محاسن محاسن الآثار [عربی در] .
(١٣) دستجهٔ فوائد [فوائد وقواعد متنوعه‌یی جامع برمجموعه‌در] .
(١٤) روضات الحان فی تبیین قطعات الجنان
(١٥) مجموعهٔ محاضرات

رشدی پاشا « احمد رشدی پاشا »

فضلا وارباب قلمدن بر ذات اولوب تولدی (کدوس) ده‌در . اکمال تحصیلدن صوکره خدمات ملکیه‌یه سلوك ایله متصرفلغه ارتقا ایتدی. (١٣١٥) تاریخنده استانبولده وفات ایله‌دی. آثار مطبوعه‌سی : (حل مسئلهٔ طوفان) ، (حقایق قرآنیه‌دن برنبذه) ، (تعیین الوظائف فی حق المتشابهات) ایله سورهٔ جلیلهٔ رحمانك تفسیرینه متعلق (ترجمهٔ حکمت البیان فی سورة الرحمن) در . لسان مادر زادندن باشقا عربجه‌ده تکلم وکتابتده مقتدر اولوب کردجه وصربجه‌یه آشنا ایدی .

رضا افندی « بروسه‌لی علی رضا افندی »

ارباب دانش وقلمدن ومنتسبین مولویه‌دن بر ذات عرفان سمات اولوب (بروسه) لیدر . (بروسه) ده (صدقی‌زاده‌لر) دینیلن عائله‌دندر . یارم عصردن زیاده خدمات ملکیه وقلمیه‌نك مختلف شعباتنده واقفانه وعفیفانه بر صورتده ایفای حسن خدمته موفق اوله‌رق سنك مزارنده محرر : (رضا افندی چکوب هو چکلدی مأوایه) مصراع تعمیه‌دارینك دلالتی اولان (١٣٢٣) تاریخنده اختیار اقامت ایتدیکی (اسکدار) ده ارتحال ایله‌یوب (سلیمیه) درکاه شریفنه دفن ایدلدی . آتی‌الترجمه (سنیح) افندی مرحومك بویوك برادریدر . رسمی وغیررسمی محررات منشیانه‌لری نمونهٔ انشا عد اولونور . قوهٔ حافظه‌سی‌ده موجب حیرت دینه‌جك درجه‌ده اولوب زماننده رتبهٔ بالا رجالنك الك قدملیسی واو تاریخده عددی پك محدود اولان مجلس اعیان اعضای کرامندن ومعمریندن بر ذات عالی ایدی . (مسلکنامهٔ همایون) اسمنده‌کی تاریخی وسیاسی اثر حکیمانه‌لری شایان استفاده‌در . برآرالق (قارنال) ده اقامتندن ناشی (قارنالنامه) اسمنده‌ده براثر داها یازمشدرکه هرایکیسی‌ده غیرمطبوعدر .

رضا صفوت بك

شیخ‌الاسلام شهیر ابوالسعود افندی احفادندن خطاط مشهور وحدتی‌افندینك مخدومیدر . مقدمات علومی کوردکدن صوکره دیوان همایون قلمنه آلینه‌رق خدمت قلمیه‌یی ایفا ایله برابر لسان عربی وزبان فارسی تحصیلنی اکمال ایله‌دی .

روح صفوت ایدوبده میل علا
واصل اولدی رضای مولایه

تاریخنك ناطق‌اولدیغی ١٣٢٩ تاریخنده قیود قلمی ممیزی ایکن ارتحال ایده‌رك جد اعلاسی ابوالسعود افندی یاننه دفن ایدلدی . طریقت قادریه وشاذلیه‌دن مستخلف ومولویه‌یه‌ده محب ، حلیم‌الطبع متقی برذات‌ایدی . صنعت خطی (سامی‌افندی) ایله (محسن‌زاده عبدالله‌بك) دن تمشق ایتمشدر بویوك چکمجه جامع شریفنك یازیلری‌اثرمهارتیدر . تورکجه براوروج رساله‌سی ترتیب ایتدیکی کبی (عروض اندلسی) یی‌ده ترجمه ایله‌مشدر . تورکجه اشعارندن بر مقداری جرائد موقوته‌دن (خزینهٔ‌فنون) و (ترقی) جریده‌لرنده انتشار ایتمشدر . بر مناجاتندن :

ای واقف اسرار و خفیات اولان الله
موجود، احد، واجب بالذات‌اولان الله

تسبیح ایله توحید ایده‌رم ذات عظیمك
ای خالق آثار و شئونات اولان الله

رفیع بك « مصطفی رفیع بك »

محررین عثمانیه‌دن مقدم برذات اولوب شهیردر. (١٣٣١) تاریخنده تداوی ایچون کیتدیکی (ویانه) ده ارتحال ایتدی.

آثار مطبوعه‌سندن ؛

(مناقب سیاحین) ، (منتخبات) ، (پواره‌نك ثروتی) ، (خیال ایچنده حقیقت) ، (انسان وحیوان‌اوزرنده موسیقی‌نك تأثیری).

راشد افندی « کریدی علی راشد افندی »

طرز عتیق ایله طرز جدید آراسنده کندینه مخصوص وضوح وحلاوت بیانه مالك برذات عرفان سمات اولوب (کرید) آداسنك (قاندیه) شهرندندر. علی‌الاصول اکمال تحصیلدن صوکره امور حکومته سالك اوله‌رق بالترقی بولوندیغی مأموریتلرده عفت ورویتله ایفای حسن خدمته موفق اولدی و (١٣٣٦) تاریخنده (چاناق قلعه) متصرفلغندن متقاعداً اختیار اقامت ایتدیکی (بویوك چکمجه) ده ارتحال ایله‌دی. نثری نظمندن اقوادر.

آثار مطبوعه‌سی :

(١) صفاء‌القلوب : تراجم احوال اولیاء‌اللهدن باحث (طبقات شعرانی) دن مترجم اولوب (قونیه) مکتوبجیسی ایکن طبع ایتدیرمشدر.

(٢) نمونهٔ حکمت : اسمی مسماسنه مطابق اخلاقی و حکمی براثر اولوب (طربزون) مکتوبجیسی ایکن طبع ایتدیرمشدر.

(٣) ترکیب بند : بدایت حاللرنده (حانیه) ده طبع ایتدیرمشدر.

مطلعی :

ساقی کتیر اول باده‌یی کیم نشوه رساندر — هر قطره‌سی ارباب دله جانه جاندر
ساقی یتیش امدادیمه الله ایچون اولسون — زیرا فلکك کردش ناسازی یماندر
بوش طورماسون الدن‌اله دور ایله‌سون اقداح — صهبا کتیرك مست اولایم آن بو آندر

اسرار حقیقت اولاماز هرکسه روشن — حقك نیجه حکمتلری واردرکه نهاندر
قابل اولاماز قال ایله تقریر سرائر — ارباب دلك سویله‌دیکی باشقا لساندر
چشم دل آکاهه بو عالمده سراسر — اسرار شئونات الٓهیه عیاندر
بردر متغیر اولاماز اهل حقایق — یك طور بقا اولمایان احوال زماندر
میزان عقوله صیغاماز حکمت مولا — بو نقلی طاغلر چکمز خیلی کراندر
وارکن سکا تمیز کبی رهبر وجدان — وادیٔ ضلالتده دولاشمق هذیاندر
رفع اولدی نقاب سر سر احدیت — کشاف ازل پرده برانداز کماندر

عبرتله باقان صنع خدای متعاله
حیران اولور البت بو تماشای کماله

راشد عشقی بك

ادبای عسکریه‌دن السنهٔ ثلاثه‌یه واقف برذات اولوب (اسکدار) لیدر. (١٢٩٩) تاریخنده مکتب حربیه‌دن نشأتندن صوکره قله‌لی اعدادیسنده کتابت و حربیه‌ده عقائد معلملکلرنده ایفای خدمت ایله‌دی. (١٣٣٥) سنه‌سنده میرآلای متقاعدی اوله‌رق ارتحال ایتدی. (قره‌جه احمد) مزارستاننده مدفوندر. طریقهٔ (کلشنی) در.

آثار مطبوعه‌سی:

میزان المقال ـ منطق
زبدهٔ تاریخ انبیا
نحو ترکی
صرف ترکی
صرف عثمانی

مکتب حربیه‌ده تدریس و ترتیبنه موفق اولدیغی تورکجه علم کلام درسلری غیرمطبوع اولوب بو وادیده موجب استفاده آثار عثمانیه‌دندر.

رشاد بك « احیا افندی حفیدی فائز رشاد بك »

تراجم احوال متخصصلرندن منشی وشاعر برذات اولوب شهریدر. تحصیلنی اکمالدن صوکره اولاً اقلامده متعاقباً معارف مدیرلکی و سائره کبی مأموریتلرله ولایاتده بولوندقدن صوکره استانبوله کلدی. صوك مأموریتی اولان (تقویم وقایع) مدیرلکندن متقاعداً (١٣٣٢) ده

ارتحال ایدەرك (أرن کوینده صحرای جدید) قبرستاننه دفن ایدلدی . عالم ادبیاته خدمات قلمیەسی سبق ایدن ادبادندر .

آثار مطبوعەسی :

(١) تاریخ ادبیات عثمانیه : اوچ جلددن متشکل اولان بو اثرك جلد اولی بر مدخل ایله اون ایکی‌یه تقسیم ایتدیکی ادوار ادبیه‌مزدن بر قسمنی ، جلد ثانی قسم متباقیسنی ، جلد ثالث منظوم ومنثور آثار منتخبه‌یی جامع اولوب یالکز برنجی جلدینی نشره موفق اولابیلمشدر .

(٢) اسلاف : ایکی جلد اوزرینه مرتب اولوب علما و شعرای عثمانیه‌دن بعضیلرینك احوالنی مبیندر .

(٣) کلدسته : مجموعهٔ اشعاردر ،

(٤) خزینهٔ منتخبات

(٥) کلیات لطائف

(٦) کال ایله مخابره‌مز

(٧) کنجینهٔ لطائف

(٨) انشا وکتابت

(٩) قرائت درسلری

(١٠) لغت عثمانی

(١١) سرکذشت سنوحی

(١٢) عملی ونظری تعلیم کتابت

رشید عاکف پاشا :

آتی‌الترجمه قالقاندلنلی عاکف پاشانك مخدوم نجابتموسومی اولوب صوك مأموریتی اولان (اعیان) اعضالغنده ایکن (١٣٣٨) تاریخنده ارتحال ایدەرك فاتحه‌یدوی یاننه دفن‌ایدلدی. ولوندیغی مهام‌امور دولتده عفت ورویت دائره‌سنده ایفای وظائف ایله‌دی. دیوانی غیرمطبوع اولوب اشعاری حکیمانه ومتصوفانه‌در . بر غزلی :

خود پرستان زمان دنیا و مافیها آرار
بربیلن اصل وجودی باشقه بر دنیا آرار
دل نەساقیدن قاچار نەجام غمفرسا آرار
مشرب اهل حقیقت بر ید بیضا آرار

فارغ اولماز بر زمان درد تجریدن خیال
خلقتندن ، رحلتندن مقصد اقصی آرار
بر جمیل اول بیل نه‌در سر جمال اللهی کیم
دلبراندن عاشقان عرفان مستثنا آرار
سرده‌نار عشق‌اهل‌البیت‌یانسون کیم کوکل
حکم فرمانی مؤید نوردن طغرا آرار
شمدی وارسون بیلمسون ابنای عالم قدریمی
دم‌کلیر البت زمان بر معدلت پیرا آرار
نقلدن اول کرك انسانه فیض انتقال
ای «رشید» ارباب فکر الفاظدن معنا آرار

رؤف بك «م . رؤف بك»

ارکان‌حربیه فریقلکندن‌متقاعد عاطف‌پاشانك مخدومی‌در. بویله یوکسك‌برعائله‌دن یتیشدیکی کبی، بزم مملکتمزجه‌ده اك یوکسك بردرجه‌ده تحصیلنی‌اکمال‌ایتمش، ملکیهٔ شاهانه‌دن برنجیلکله شهادتنامه آلمغه موفق اولمشدر .

علماً احراز ایله‌دیکی بوممتازیتی آنجق بویولده فوق‌العاده براستعداده مظهریت سایه‌سنده عربجه ، فرسجه، فرانسزجه ، انکلیزجه، المانجه ، ایتالیانجه ، روسجه ، رومجه ، بولغارجه‌کبی سکیز دوقوز لسانه واقف اولمق؛ وکندی لساننده‌ده نظم ونثره قادر بردرجه‌ده، عادتا برشاعر نزیه، برادیب فاضل تلقی‌ایدیله‌جك صورتده رسوخ صاحبی‌بولونمق صورتیله‌ده تتویج أیله‌مشدر

برچوق موقوت رساله‌لرده ، بالخاصه سرمحررلکنده بولونمش اولدیغی (رسملی کتاب)ده مختلف ومتنوع زمین وموضوعلرده ، مسلك وچیغیرلرده مقاله‌لری ، شعرلری واردر .

ادبیاتمزك تماشا قسمیله‌ده توغلدن آریجه ذوق آلمشدر . بویولده (پروانه) (نکاحده کرامت واردر . (آتش ایله باروت آراسنده) عنوانلی قومه‌دیلری بولوندیغی کبی ؛ رائف نجدت بکله برلکده یازدقلری (تیراژه) نامنده‌کی پیه‌سده مطبوع آثارندندر .

مطبوع آثار سائره‌سی‌ده بروجه‌آتی‌در :

یونان قدیم تاریخ ادبیاتی

ایتالیان تاریخ ادبیاتی

(انکلیزجه‌دن مترجم) مصور تاریخ اسلام

مرحوم دارالفنون ادبیات عربیه معلملکنده‌ده بولونمش، بوصورتله‌ده علم ومعارفك نشر وتعمیمنه چالیشمشدر . آتیده‌کی منظومه‌سی قدرت شاعرانه‌سنك درجه‌سنی ارائه‌یه کافیدر :

سراب خیال

چمنده راه جو ایدم ؛ غریب غریب شب نورد ؛
بر عطر دلربا تصادف ایتدی رهگذاریمه . .
نه نکهت سمندی بو ، نه بوی جانستان ورد
آچیلمامشدی بویله بر چیچك خیال زاریمه . .
ظلال ایچنده طاقتم کسیلدی جست وجو ایله ،
بو زهرهٔ بدیعه‌یی بولوب شغفله قوقلادم .
حلول ایدنجه صبح نو نقاب لیل حائله
ألیمده برسونوك، صولوقشکوفه‌کوردم، آغلادم.
نه اولدی کوکلی ربوده أیله‌ین شمیم ناز ؟ .
نه اولدی؟. بلکه قلب محرمنده کزلیدر، دیدم..
وکأسنی ، تویجنی آچوب ده باقمق ایستدم . .
قیریلدی ، دوشدی پایه ، دریده اولدی ،
تهیمش ؛ آه پك تهی ایمش بو قلب رخنه‌دار . .
سرشکبار اوزاقلاشوب لیله ایتدم انتظار . .

مرحومك اخلاق واطوار اعتباریله‌ده نزاهت ومرحمت اصحابندن اولدیغنه بوتون طانیانلری شهادت ایتمکده‌در. کنج یاشده وفاتی ملت ومملکت ایچون البته بر ضیاع عظیمدر. ۱۳۳۵ سنه‌سی مارتنده ارتحال ایتمش وحیدر پاشاده عائله‌سی قبرستاننه دفن اولونمشدر .

ز

زینب خانم « زیب‌النساء »

دکرلی عثمانلی شاعره‌لرندن اولوب آماسیه‌لی (قره‌بلائی محمدچلبی) نك کریمه‌سی وقضاتدن (اسحق فهمی چلبی) نك حلیله‌سیدر . فاتح سلطان محمد خان دورنده شهرت بولان شاعرهٔ مشهوره (مهری) ایله معاصر ایدی. قوهٔ شعریه جهتیله (فطنت) خانمه معادل کبیدر. تورکی

فارسی ابیاتله ململع اولان دیوانی حضرت فاتحه تقدیم ایده‌رك شاعریتنی اثبات ایتمش و مظهر مکافات اولمشدر . بر نسخه‌سی ایاصوفیه کتبخانه‌سنده واردر .
(٨٧٩) تاریخنده وطنی اولان (آماسیه)ده ارتحال ایله‌دی . (سلامت خاتون) جوارنده مدفوندر .
ابیاتندن :

آب حیات اولمیجق قسمت ای کوکل
بیك ییل کرکسه خضر ایله سیر سکندر ایت

« زینب » قومیلی زینت دنیایه زن کبی
مردانه وار ساده اولوب ترك زیور ایت

زیور احمد صادق پاشا

شعرای وزرادن معلوماتلی بر ذات اولوب شهیردر . (١٢٧٧) تاریخنده شیخ الحرم نبوی ایکن ارتحال ایله‌دی . (جنة البقیع) ده کبار نقشبندیه‌دن (خواجه محمد پارسا) قربنده مدفوندر . سابق الترجمه (عثمان صلاح الدین افندی) دن منتسبدر .
دیوانتك بر نسخه‌سی (آثار زیور پاشا) اسمنده‌كی مطبوع اثرنده منشآتیله برابر مندرج اولدیغی کبی ذیلی مقامنده اولان بر قسمی‌ده (ذیل آثار زیور پاشا) عنوانیله طبع ایدلمشدر. السنهٔ ثلثه ایله برابر فرانسزجه‌یه‌ده آشنا ایدی .

عدم ردیفلی نعتندن :

نعت پاکن ایده‌لم مفخر موجوداتك   کیم وجودین ایده‌مز مقبره نعمای عدم
حی ایکن قبرده اولشاه لعمرك که خدا   نازك اندامنی ایلرمی کفنسای عدم

« زیور » ایچون اکا هربار صلوة ایله سلام
که وجودیدر آنك باعث احیای عدم

حیاته دائر قویروقلی یلدیزلردن باحث غیرمطبوع بر رساله‌سی واردر .

زهدی افندی « حافظ محمد زهدی افندی »

علم قرائته واقف حملهٔ قرآندن والسنهٔ ثلثه ادبیاتنه مطلع فضلای شعرادن بر ذات عرفانسمات اولوب (طربزون) لیدر . اکمال تحصیلدن صوکره مادام الحیات تدریس وتحریرایله امرار اوقات ایله‌دی . طریقةً خلوتی‌در .

(١٣٣٢) سنه‌سنده (استانبول) ه كيدركن (وقف كبير) اوكارنده مغروق اولان‌واپورده بالجمله افراد عائله‌سيله برابر دريای رحمته قاريشدی . تلميذلرندن وطربزونك غيور و قدر شناس ارباب قلمندن (حامی زاده احسان) بكك سويله‌ديكی تاريخ بروجه آتيدر :

شاعر عارفدی حافظ زهدیٔ دريا دل آه
ايله‌دی بحر فلاكتده غريقاً ارتحال
موجهٔ اشكمله يازدم جوهرين تاريخنی
زهدی‌افندی‌يه جای‌اولدی‌يم‌غفران بوسال

آثاری :

(١) مرآت‌الملوك : طربزون تاريخی محرری (شاكرافندی) نك (شوكتنامهٔ عثمانی) عنوانلی منظومهٔ تاريخيه‌سنك تخميسيدر .
(٢) نوباوه : نوهوسلك زمانی اشعارينی حاوی‌در .
(٣) مجموعهٔ زهدی : قسم اعظمی منثور اولان مترجم منتخبات آثارينی مبين‌در .
(٤) دفتر اسامیٔ رجال : اركك اسم ومخلصلرينی مشعر رساله‌در .
(٥) نظم‌السير : غزوات پيغمبری‌يی مبين مثنوی طرزنده بويوك بر منظومه‌در .
(٦) زينة‌الافئده : حكميانه عائد منظوم ومنثور پارچه‌لری حاويدر .
(٧) تمكين : (١٣٢٥) ده بر سنه نشر ايتديكی ادبی وسياسی رسالهٔ موقوته‌در .
(٨) هديهٔ وطن : اك صوك اثری اولوب مختلف غزته‌لره يازديغی مقالاتك بر قسمنی محتويدر . اشبو آثارك جمله‌سی (طربزون) مطبعه‌لرنده طبع اولونمشدر . بونلردن باشقا غير مطبوع ديوان اشعاری وبعض مقالاتيله مجموعهٔ منتخباتی واردر .

س

سليمانه چلبی « سليمانه دده »

پدری سلطان‌مراد اول وزراسندن (احمدپاشا) بويوك پدری شهزاده سليمان‌پاشايه تهنيه يازان (شيخ محمود افندی)در . لطيفی‌نك عوض پاشا اوغلو ديمه‌سی اثر ذهولدر [١] .
يلديرم بايزيد خانك امامی و (امير سلطان) حضرتلرينك مريد خاصی‌در . اشعار عثمانيه‌نك

[١] زمانمزك متتبع ارباب علم وقلمندن علی اميری افنديك (عثمانلی تاريخ وادبيات) مجموعه‌لرينك اونبرنجی نسخه‌سنده صاحب ترجمه حقنده قيمتلی مسرودات واردر .

مؤسسلرندن عد اولنورلر [۱] . الآن ایادئ حرمت و اعتبارده بولنان ونظمی عندالبلغا سهل ممتنع حکمنی آلان مولد [۲] پیغمبری منقبه‌سی بو ذات عالینکدر . بو منظومهٔ شریفه‌نك اسمی (وسیلة النجاة) اولدیغی و (۸۱۲) تاریخنده بروسه‌ده ختام بولدیغی نسخهٔ اصلیه‌لرینك آخرنده مذکوردر . رحلتلری (راحةارواح) ترکیبنك دلالتی اولان (۸۲۵) تاریخنده ، قبرمبارکلری بروسه خارجنده چکرکه یولونده‌در . سبب نظمی (کلدستهٔ ریاض عرفان) ده وزمانمز ارباب دانشندن حسین وصاف بکك (وسیلةالنجات) اسمنده‌کی رساله‌سنده مصرحدر. منظومهٔ شریفه‌نك مقدمه‌سندن تبرکاً درج اولوندی :

[۱] سلیمان چلبیدن اول ادبیاته دائر اثر قالمامش کبیدر . کنه‌الاخبار صاحبی عالی افندینك قولنه کوره [سلاطین ثلثهٔ پیشین حضراتی زمانلرنده آمال عمومیه جهت غزایه معطوف اولمغله وقدر دانان سخن السنهٔ عربیه وفارسیه‌یه آشنا بولنمغله نظم عثمانی رواجلنه‌مامش ومولانانیازی و مشارالیه سلیمان چلبی‌نك جدی (شیخ محمود) اشعارله اشتهار بولمشلر ایسه‌ده هرج ومرج تیموریده دیوانلری ضایع اولمشدر . (ولایت کوستروب خلقه صوبه سجاده صالمشسین ، یقاسن روم‌ایلینك دست تقوی ایله آلمشسین) بیتی شیخ محمودك سلیمان پاشای غازی‌یه روم‌ایلی فتوحاتی تهنیه ایچون تقدیم ایلدیکی قصیده‌نك مطلعی ایمش] شعرای عثمانیه‌دن بر خیلی ذوات علی‌طریق‌التنظیر مولد شریف منظومه‌لری یازمشلرسه‌ده ، هرحالده قبول عامه‌یه مظهراولان عارف‌بالله وعاشق رسول‌الله سلیمان دده مرحومککیدر .

بعضیلری شونلردر : (شیخ شمس‌الدین سیواسی) ، (بکزاده مصطفی افندی) ، (کشفیٔ صاروخانی) ، (مناسترلی رفعت بك) ، (ایپصالالی ابوالخیر) ، (آق شمس‌الدین زاده حمدالله چلبی) ، (بروسه‌لی شیخ عبدالقادر نجیب افندی) ، (بروسه‌لی کتابجی مصطفی افندی) ، (بروسه‌لی عاکف‌افندی) ، (صلاح‌الدین عشاقی) ، (ادرنه مفتیسی محمد فوزی افندی) ، (دارنده‌لی بقائی) ، (خواجه رأفت افندی) ، (قول اوغلی) ، (قره‌سیلی حسن بحری) ، (شیخ صالح نهانی) ، (ارضروملی عثمان سراج‌الدین افندی) ، (شیخ سلامی) ، (کشفیٔ صماقووی) ، (یسنجی زاده نوری افندی) ، (محمد حسن افندی) ، (ابراهیم قدم افندی) ، (عثمان فوزی افندی) ، (حسین افندی) ، (والی عبدالرحمن افندی) ، (غلامی) ، (مریدیٔ آیدینی) ، (ابراهیم نظیف قره‌مانی) ، وسائره‌در .

نیقشکلی مرحوم (حافظ صالح افندی) طرفندن نظماً بوشناقجه‌یه ترجمه ایدیلن نسخه (۱۳۱۱) ده اسکوبده طبع اولونمشدر . روسجه‌یه ترجمه ایدیلن یازمه نسخه‌ده منظور عاجزی اولدی . (ترجمهٔ مولود علی لسان آرناوود) اسمیله‌ده (اولکونلی حافظ علی رضا افندی) طرفندن آرناوودجه‌یه ترجمه اولونمش (۱۲۹۵) ده طبع ایدلمشدر . (منظومهٔ مولود فی افضل‌الموجود) اسمیله (ولچترینلی محمدطاهرافندی) طرفندن آرناوودجه‌یه ترجمه ایدیلن‌دیکر برنسخه‌ده (ییلدیز) کتبخانه‌سنده‌در. علمای چراکسه‌دن(دوزجه‌لی عبدالرحمن‌افندی) طرفندن چرکسجه‌یه ترجمه ایدیلن نسخه‌ده (۱۳۳۲) ده مطبعهٔ عثمانیه‌ده طبع اولونمشدر.

[۲] درتیوز سنه‌دنبری افاضل
بر سوز دیمه‌دی اکا مماثل
تنظیرینه چوق چالیشدی یاران
قالدی ینه بکر مثل قرآن

[مقدمهٔ خرابات]

الله آدین ذکر ایدەلم اولا
واجب اولدی جملە ایشدە هر قولە
الله آدین اول کیم اوّل اکا
هر ایشی آسان ایدە الله اکا
الله آدی اولسە هر ایشك اوکی
هر کز ابتر اولمایە آنك صوکی

سنان پاشا « سنان الدین یوسف »

علوم عقلیە ونقلیەدە کثیرالاطلاع، فاضل، حکیم وادیب بر ذات اولوب مولداً (بروسە) لیدر. تورکجەدە زمانك ادبیات شرقیەسندن تقلید اولوندیغنی بیلدیرمیەجك صورتدە اقتباس ایدنلرك برنجیسیدر.

بو جهتلە ادبیات عثمانیەنك مؤسس اولی عد اولونەبیلیر. (نثر مرسل) طرزندە یازدیغی اثر معتبرکە بین الادبا (تضرعات سنان پاشا) دیە [١] حرزجان ایدلمکدەدر. هان تقلیدی ناقابل دینەجك درجەدەدر.

پدرلری مولانا خضر بکك وفاتندن صوکرە برمدت تدریس ایلە اشتغال ایتدیکی کبی علی قوشجیدن علوم ریاضیە تحصیلی امر پادشاهی اقتضاسندن اولمغلە تلامیذندن (مولانا لطفی) یی کوندروب بالواسطە تحصیل ایدەرك قاضی زادۀ رومینك هیئتدن چغمینی اوزرینە یازدیغی شرحە حواشی تحریر ایلەدی. سائر مؤلفاتی (تذکرةالاولیاء) [٢] (هدایە) دن طهارت بحثنە متعلق رسالۀ مقبولەسیدر. تفسیر (قاضی بیضاوی) یەدە برمقدار حاشیەسی ومواقفك جواهر واعراض مباحثنك شرحنە دائردە حاشیەسی واردر. (اخلاقنامە ـ نصیحتنامە) اسمی ویرلەسی لازم کلن اثرینك مقدمەسندە (عشقنامە) اسمندە اثریدە اولدیغی مندرجدر.

وفاتی (والسلام علی من تبع الهدا) جملەسنك دلالتی اولان (٨٩١) تاریخندە مرقدی

---

[١] تمامی اوچ یوز کسور صحیفەدن عبارت بولونان وبرخیلی منظومەلریدە حاوی اولان برنسخەسی نور عثمانیدە موجود اولان بو اثر مقبولك برقسم جزئیسی مطبعۀ ابوالضیادە ، ربعنە قریب برقسمیدە سوریە مطبعەسندە طبع اولونمشدر . بعض سخن شناسان بو اثرك (عبدالله انصاریٔ هروی) نك فارسی العبارە یازدیغی مناجات مشهورەسنە فقط توسیع صورتیلە تقلیداً یازلدیغی ظننەدەدرلر .

[٢] شیخ (عطار) ك بو اسمدە فارسی العبارە بر اثر عالیلری واردرکە سادە برلسانلە (علی رضاء قرە حصاری) معرفتیلە تورکجەیە ترجمە اولونمشدر . پاشانك (تذکرە) سی بو ترجمە دکلدر . پاشانك نسخەسی (نور عثمانیە) کتبخانەسندە واردر . (موت المحبة) ترکیبنك دلالت ایتدیکی (٩٢٧) دە بروسەدە وفات ایدەرك زینیلرە دفن اولونان برادرلری (مفتی احمد پاشا) دە فضلادن بر ذات اولوب (اینە بك)دە بر مدرسە وبر کتبخانە بنا ایتمشلردر .

(حضرت خالد) جوارنده خطیب زاده قربنده‌در [١] علم تصوفی منتسبی بولوندقلری (شیخ وفا) حضرتلرندن اخذ ایله‌مشدر . جود وسخا ایله‌ده متصف ایدی . الحاصل پاشا :

حکومت حکمت ایله مشترکدر | دستورینه تابع اولان نوادردندر .
وزیر اولان حکیم اولمق کرکدر |

نثرلرندن برر پارچه (تضرعاتندن) :

الٓهی ! بن سنی نه‌دل ایله اوکه‌یم که دل حقیقتك بحرنده برقطره : الٓهی بن سنی نه‌وجودله وصف ایده‌یمکه وجودم مهرك شعاعنده برذره ! هر عقل دواك جمالك وصفنده تیره ! اصحاب فنون وشروح عزتك حواشیسنده متلاشی ! ارباب قلوب وکشوف، جبروتك حرمنده بربلوك بیکانه وناشیٔ و بصایر اصحاب عقل متین و بصیرت عظمتك بحرینك بر قطره‌سندن غریق، خواطر ارباب رأی‌خطیر وفکرت جلالك آتشنك برشراریله حریق! الٓهی سن اول عزیزسك که عزتك جمیع اعزه‌نك آلتنه رقم ذل چکمشدر ؛ وسن اول عظیمسك که جمیع عظمانك یوزینه عظمتك داغ صورتی باصلمشدر . سن اول کاملسك که جمیع کامللرك کوزینه کمال بی نهایتك خاك نقصان اکمشدر .

اشعارندن :

قلب مؤمن که عرش رحماندر
آنی ییقمق زیاده طغیاندر

توحید خدا کتابه صیغماز
تقریری آنك خطابه صیغماز

(تذکرة الاولیا) دن : امام جعفر صادق (رضی الله عنه)

بریسی شول قدوهٔ اتقیا وزبدهٔ اصفیا سلطان شریعت نبویه برهان طریقت مصطفویه عالم عامل وفاضل کامل میوهٔ دل اولیا کوشهٔ جکر انبیا زین آل نبی وفخر اولاد علی عارف عاشق ابو محمد حضرت جعفر صادق رضی الله عنه وارضاه و جعل فی اعلی غرف الجنان مثواه حضرت جعفر صادق جمیع مشایخك قدوه‌سی ایدی . وزمرهٔ اولیانك عمده‌سی ایدی . ارباب شریعت یاننده مسلم ایدی واصحاب طریقت قتنده مکرم ایدی . امام حق ایدی ومقتدای مطلق ایدی . عباد آره‌سنده مقدم ایدی وزهاد آره‌سنده معظم ایدی . عارفلرك مرتضاسی ایدی وعاشقلرك

[١] (١٣١٠) سنه‌سی (ادرنه) سالنامه‌سنده کلیبولیده مدفون اولدیغی محررسه‌ده موثوق دکلدر. ترجمهٔ شقایقده مندرج ترجمهٔ حالنده ـ ص ١٩٥ ـ ادرنه و متعاقب صحیفه‌ه مشنده استانبولده مدفون اولدیغی ، تاج التواریخده ـ ج ٢ ص ٥٠٠ ـ ادرنه‌ده ارتحال ایلدیکی محرر ایسه‌ده مرقدینك حضرت خالد جوارنده خطیب زاده قربنده اولماسی اقوادر .

پیشواسی ایدی . صاحب‌دل و ذوق ایدی و پرصفاء وشوق ایدی کاشف حقایق ایدی ومبین دقایقدی . معانیٔ تفسیرده معارفی چوق ایدی واسرار تنزیلده لطایفنه حد یوق ایدی . معجون طینتی آب دریای نبوتدن ایدی وترکیب طبیعتی اصل برهان و محبتدن ایدی . جدی رسول ایدی وجده‌سی بتول عذرا ایدی .

پاشانك بالایه درج اولونان آثارندن استنباط اولوندیغی اوزره متانت فکر ، صنعت افاده میل حکمت کبی مآثر ادبیه‌نك جمله‌سنی بحق حائز اولدیغی تظاهر ایدر. ادب نقطهٔ نظرندن دخی برملتك ادبیاتی لسان هویتی دیمك اولدیغنی آکلایه‌رق ادارهٔ فکر ایتمك لزومنی جمله‌دن اول درك ایتمش اولماسنه حکم ایدلمکده اصلا تردد ایدلمز .

سهی بك « ادرنوی »

قدمای شعرادن و (نجاتی) نك تلامیذندن برذات اولوب (ادرنه) لیدر. علی‌شیرنوایی‌نك (مجالس النفائس) نه تقلیداً (هشت بهشت) نامیله یازدیغی تذکرهٔ شعراسنده (٢١٦) شاعر مذکوردر. (٩٥٥) تاریخنده (ادرنه) ده ارتحال ایتدی. تذکرهٔ شعراسی منقح وغیرمسلسل برطرزده یازیلان آثار قدمادندر . تذکره‌نك خاتمه‌سنده‌کی منظومه‌سندن :

کل ای درد اهلی عاشق اولمه غافل
طوروش سعی ایت کاوله تحصیل حاصل
یتر غم بحرینه غواص اولدك
بلابزمنده چوق رقاص اولدك
کیدر جان وکوکلدن ژنك وپاصی
دیلرسه‌ك بولاسین غمدن خلاصی

تذکره‌نك اخیراً طبعنه همت ایدلدی . استادی (نجاتی) نك سنك مزارینی یاپدیرمشدر ؛ ادبای عصردن (فائق رشاد بك) مرحوم طرفندن یازیلان مفصلجه ترجمهٔ حالی مطبوع تذکره‌سنك نهایتنده مندرجدر .

سروری مصطفی افندی « مصلح الدین »

قدمای شعرا وعلمادن اولوب (کلیبولی)دندر. مثنویٔ شریف ایله سعدینك (کلستان)نی و (دیوان حافظ) ی شرح ایتمشدر . مع‌مافیه لسان فارسینك غوامضنه دائر بعض نقطه‌لرده

خطالری بولونور . شاعرلکجه قدمانك متوسطلرندندر . مرتب دیوانندن باشقا فن عروض وقوافی ایله اصطلاحات ادبیه‌دن باحث (بحرالمعارف) اسمنده مقبول ادبا بر اثری دها واردر. وفاتی (میرود بهشت) و (کتدی جهان سروری) ترکیبلرینك دلالت ایتدیکی (٩٦٩) تاریخنده قبری استانبولده قاسم‌پاشا سمتنك بك‌اوغلی جهتنده بنا ایله‌دیکی مسجد حظیره‌سنده‌در.

(امیربخاری دامادی محمود چلبی)دن متسبدر . آثارسائره‌سی : (حاشیهٔ تفسیر بیضاوی) ، (شرح بخاری الی نصف) ، (حاشیهٔ اوائل هدایه) ، (حاشیهٔ تلویح) ، (حاشیهٔ عنایة) ، (شرح مصباح) ، (شرح معمیات علی کرم‌الله وجهه) ، (شرح مراح) ، (تفسیر سورهٔ یوسف) ، (شرح موجز من‌الطب) ، (شرح معمیات جامی) ، (ترجمهٔ روضة الریاحین فی حکایات‌الصالحین) ، (شرح شبستان خیال) ، (شرح ایساغوجی) ، (ترجمهٔ عجائب مخلوقات) (ترجمهٔذخیرةالملوك) وسائره کبی اوتوز پارچه‌دركه الا باشده‌کی شرحلردن ماعداسی غیرمطبوعدر.

(ذخیرةالملوك) (٧٨٦) ده وفات ایدن (سیدعلی همدانی) نك فارسی‌العباره یازدیغی اثردركه منقسم اولدیغی ابواب بروجه آتیدر :

(١) ایمان (٢) عبودیه (٣) مکارم اخلاق (٤) حقوق‌الوالدین (٥) احکام‌السلطنة (٦) سلطنت معنویه (٧) امربالمعروف و النهی عن‌المنکر (٨) شکر نعمت (٩) صبرعلی‌المصائب (١٠) ذم‌الکبر والغضب‌در .

(بحرالمعارف) اسمنده‌کی اثری ادبیات عثمانیه ایله متوغل ذواته لزوملی اثرلردندركه برمقدمه اوچ مقاله برخاتمه اوزره مرتبدر . مقدمه‌سی عروض واصطلاحات شعریه‌یی ، مقالهٔ اولی بحرلری ، مقالهٔ ثانیه صنایع شعریه‌یی ، مقالهٔ ثالثه تشبیهات ومسائل انیس‌العشاقی، خاتمه علم شعرك فوائدینی مبین‌در .

ابیاتندن ؛

دیدیلر تأثیر ایدر اسما مسماده ولی
ای «سروری» کورمدم‌عالمده خندان‌اولدیغین

نورعثمانی کتبخانه‌سنده (اوموز پاشا) نامنه مؤلف تورکجه بر تفسیری‌ده واردر . خط دستیله محرر شبستان خیال شرحی‌ده شهزاده جامع شریفی کتبخانه‌سنده‌در . (ترجمهٔ کتاب‌العجائب والغرائب) اسمنده‌کی اثرینك (١٤٧) پارچه رسمی حاوی بر نسخه‌سی‌ده (اندرون همایون) ده (روان اوطه‌سی) کتبخانه‌سنده موجوددر . فارسی‌دان‌علماء عثمانیه‌دن (علی‌بن‌حاجی‌عثمان) اسمنده بر ذات‌ده کلستانه عائد (مفتاح کلستان) اسمیله بش فصل اوزره مرتب براثر یازمشدركه فصولی بروجه آتیدر :

(١) آیات (٢) احادیث (٣) کلام کبار (٤) اشعار عربیه (٥) لغات .

سامی حسام الدین افندی

سلطان سلیمان قانونینك شرقدن کتوردیکی فضلای ادبادندر. سلطان مشارالیهك امریله امام غزالینك (کیمیای سعادت) نی (تدبیر اکسیر) اسمیله ترجمه ایتدیکی کبی (کیمیای خزائن عرفان) اسمیله‌ده برائر مقبول یازمشدر. (روح پاك سحابیه رحمت) مصراعنك دلالتی اولان (٩٧١) ده استانبولده ارتحال ایتدی. دیوانی نور عثمانی کتبخانه‌سنده تدبیر اکسیرك برنسخه‌سی بغداد قصرنده واردر. (کیمیای سعادت) (٩٠٥) تاریخنده (پرلپه) لی (قورت بن علی القصاب) اسمنده برذات طرفندن‌ده ترجمه ایدلمشدر. علمادن (بلال زاده محمد افندی)نك (٩٦٧) تاریخنده یاپدیغی ترجمه‌نك خط دستیله محرر نسخه‌سی‌ده آیاصوفیه کتبخانه‌سنده‌در.

ابیاتندن:

جنونم مبتلای زلف جانان اولمایان بیلمز
پریشان خاطرك حالن پریشان اولمایان بیلمز

سلطان سلیمان قانونی

سلاطین عثمانیه اعاظمی ایچنده شعر ایله‌ده تمیز ایدنلردن اولوب شعرلرنده (محبی) تخلص ایدرلردی. بو مخلصله میدانه کتیردکلری دیوانلری اخیراً مرحومه (عادله سلطان) طرفندن طبع ونشر ایتدیرلمشدر. ارتحال عالیلری (شهید راه حق سلطان سلیمان) مصرعنك کوستردیکی (٩٧٤) ده تربه‌لری صنایع معماریهٔ عثمانیه‌نك انموذج بدایعی حکمنده اولان جامع شریفلری یاننده‌در.

اشعار حکیمانه‌لرندن:

اولمایه دولت جهانده بر نفس صحت کبی

مصرع برجسته‌سی پك مشهور اولدیغی کبی:

قدیاری کیمی خلقك سرو او قور کیمی الف
جمله‌نك مقصودی بر اما روایت مختلف (اهل عرفانك سوزی بردر عبارت مختلف).

ای محبی یار الندن بر قدح نوش ایله‌ین
حضر الندن کر اولورسه آب حیوان ایسته‌مز

بیتلری دخی بین‌الادبا زبانزددر . خط تعلیقده مهارتلری وار ایدی . برده دیوان فارسیلری اولدیغی (جواهرالملوك) ده مندرجدر . زمانلرنده ترتیب اولونان (قانون‌نامه) نك بر نسخه‌سی نورعثمانیه کتبخانه‌سنده واردر .

غزل مشهورلری :

خلق ایچنده معتبر بر نسنه یوق دولت کبی
اولمایه دولت جهانده بر نفس صحت کبی

سلطنت دیدکاری آنجاق جهان غوغاسیدر
اولمایه بخت و سعادت دینه‌ده وحدت کبی

قو بو عیش و عشرتی چونکیم فنادر عاقبت
یار باقی ایستر ایسه‌ك اولمایه طاعت کبی

اولسه قوملر صاغیشنجه عمرکه حدوعدد
کلمیه بو شیشهٔ چرخ ایچره بر ساعت کبی

کر حضور ایتمك دیلرسه‌ك ای «محبی» فارغ اول
اولمایه وحدت مقامی کوشهٔ عزلت کبی

ساعی مصطفی چلبی « نقاش »

صنایع معماریه‌نك بر شعبه‌سی اولان (نقاشلق) صنعتنده ماهر ، دکرلی بر شاعر اولوب شهیردر . (کتدی ساعی وه قنایه بکون) مصراعنك دلالتی اولان (١٠٠٤) ده ارتحال ایله‌دی . (سیلیوری) قاپیسی خارجنده مدفوندر . عثمانلی معمارلرینك مدار افتخاری بولونان مشهور (معمار سنان) ك ترجمهٔ حالنی یازمشدر . اخیراً (اقدام) مطبعه‌سی همتیله و (تذکرة البنیان) اسمیله طبع اولوندی . برده (روضة السلاطین) اسمنده بر اثری اولدیغی (شهری زاده سعید افندی) نك (نوپیدا) نامنده‌کی تاریخنده مذکوردر .

سهمی محمد چلبی

فضلای شعرادن بر ذات اولوب (بروسه) لیدر . علوم رسمیه‌یی چیوی زاده‌دن بعدالاکمال سلك قضایه سالك اولمشیدی . (١٠٥٥) تاریخنده (بروسه) ده وفات ایده‌رك (خنکار کوشکی) جوارنده‌کی (تمنا) دینیلن مقبره‌یه دفن ایدلدی . (جام گیتی نما) اسمنده قیمتدار بر اثریله منظوم حدیث اربعین ترجمه‌سی، بروسه‌ده مدفون اولان اولیای کرامك مناقب علیه‌لرینی حاوی مجموعه‌سی و مرتب دیوانی واردر . دیوانك بر نسخه‌سی ایوبده خسرو پاشا کتبخانه‌سنده موجوددر . آثاری غیر مطبوعدر .

ابیاتندن :

چکوب دست تعرض عالمك نزدیك و دورندن
تهی قیل ساغر آمالی صهبای سرورندن

چکوب کرمیله سر دین نقد جان ویردك نه کام آلدك
بو کلزار فنانك میوهٔ شیرین و شورندن

مصارعندن :

دل داناده نشان طمع خام اولماز

سبزی محمد افندی

شعرادن طبعی لطائف کولغه مائل بر ذات اولوب (بروسه) لیدر . حضرت امیر مدرسی ایکن (١٠٩١) ده ارتحال ایده‌رك (طوز بازاری) معلم خانه‌سی حظیره‌سنه دفن ایدلدی . مرتب دیوانی واردر .

ترجمهٔ حالی علما فصلنده محرر (ده‌ده جنکی) نك (سیاستنامه) سنی‌ده ترجمه ایتمشدرکه غیرمطبوعدر . مطبوع ترجمه‌نك شیخ‌الاسلام عارف افندینك اولدیغی ذکر ایدلدی .

سامعی عبدالکریم افندی

قضاتدن ولسان کتابتمزی مصنع برلسان طورینه سوق ایدنلر جمله سندن اولوب . سنه لیدر .
« عبدالکریم افندیه فردوس اولا مقام » مصراعنك دلالت ایله‌دیکی (١٠٩٦) تاریخنده
استانبولده ارتحال ایله‌دی . شعرده اقتسابی واردر .

آثاری : (ذیل سیرویسی) ، (دیوان) ، (منشآت) وسائره‌درکه غیرمطبوعدر . جوار
ایوبده حمام قارشیسنده‌کی تجره داخلنده مدفوندر . دیوانك برنسخه‌سی (اندرون همایون) ده
« بغداد قصری » کتابلری آراسنده واردر .

ابیاتندن :

سبحه‌سن زاهد عجب الده دمادم نه طوتار
اویله صد پاره تهی دام ایله آدم نه طوتار

کرسیده سویله وار ایسه برغیری مشکلك
واعظ دخانی آغزیکه آلما یانار دلك

سبری ابراهیم افندی

شعرادن سخن شناس برذات اولوب (اسکدار) لیدر . (١١١١) ده (کرید) دفترداری
ایکن ارتحال ایتدی . شقایق ذیلی شیخی‌ده اسکدارده وفات ایتدیکی محرردر .
خواجه نصرالدین آسا لطائفه میال ایدی . مرتب دیوانی حمیدیه‌ده واردر .

ابیاتندن :

صوفی اسماچکدی یاره کوردی کیم تأثیریوق
باشلادی بیهوده نام دلربایی چکمکه

غضبناك اولمه پی‌دربی نکاه بی محابادن
که شمع روشنه پروانه بی‌پروا هجوم ایلر

اول آفتك می عشقیله مست ایمش واعظ
بزه نصیحت ایدن یادکاری کوردکی

ابیاتندن :

زاهد بو برودتله اگر دوزخه گیرسهك
بر لوله دخان ایچمکه آتش بولامازسك

بوگون دوزخ نشانن شویله تحقیق ایتدی واعظ کیم
قیاس ایتدککه آنی شیمدی گلشدر جهنمدن

مصارعندن :

زمرۀ عرفان ایله انسیت ایت کل آدم اول

سوزیٔ برزینی « سوزیٔ نقشبندی »

علماء شعرادن اولوب (برزین) لیدر . مسلك علمیسی ترك ایدەرك (غازی میخال) بك زاده علی و محمد بكلر معیتندە بولوندی . بونلرك غزواتی مثنوی طرزنده اون بش بیك بیتله بحر رملده نظم ایتمشدر . اشعار سائره‌سی‌ده واردر . آثاری مطبوع دکلدر . مطبوع سوزی دیوانی شیخ شمس‌الدین سیواسی احفادندن (احمد سوزی افندی) نکدر .

ابیاتندن :

محبت شمعنی جانه دلیل ایت .
دل سوزانی اول شمعه فتیل ایت .

بولونماز شیمدی برصافی درون یار
مگر آینه کیم آنده نظر وار .

(برزین) ده بنا کرده‌سی اولان جامع حظیره‌سنده مدفوندر . یتیم حقی ییین برقاضی‌یه خطاباً یازدیغی منظومه بروجه آتیدر :

ای قاضی سکا دعواجی یزدان اوله‌جقدر :
محشر عرصاتنده‌کی دیوان اوله‌جقدر

حشر ایچره سجلات عمل چون بوله امضا
رشوت ورقی نامه‌كه عنوان اوله‌جقدر

دورکده یتیمك که کوزی یاشی رواندر
برگون سنی غرق ایتمکه عمان اوله‌جقدر

رشوت کموکن طورمز ایلیك کبی امرسك
قارنك یاریلوب برگون ایلك قان اوله‌جقدر

بوسازی‌که سن پردەلر آلتنده چالارسك
صانمه‌که آنك نغمه‌سی پنهان اوله‌جقدر

مصارعندن :

محبت برکف داوددر پولادی موم ایلر

سامری علی افندی

علمای شعرادن برذات اولوب بوغاز ایچنده (یکی کوی) ده دوغمشدر . آق محمود وقره خلیل افندیلر کبی فضلادن تکمیل تحصیل ایلیه‌رك نیابتله ایفای خدمتدن صوکره شیخ‌الاسلام (یکیشهرلی عبدالله افندی) نك فتوی امانتنده بولوندی . (۱۱۳۵) ده استانبولده ارتحال ایتدی . فخریه طرزنده برغزلندن :

اولسه بکر قلمم خجله که آرای سخن
دوشه‌نیر مقدم تعبیرینه دیبای سخن

سرانکشت دل مویشکافمله بنم
حل اولور عقدهٔ اشکال معمای سخن

جان بولور قالب فرسودهٔ طرز ویسی
ملك عیسی نفسم ایله‌سه انشای سخن

سامی مصطفی بك

غزلسرالقده تمیز ایدن شعرادن اولوب (آربه امینی زاده) [۱] شهرتیله بنامدر . علم خطده مهارت تامه‌سی وارایدی . خطوط متنوعه‌دن ثلث ، نسخ ، تعلیق ده صاحب رسوخ اولدیغی کبی بر نوع شکست تعلیق میدانه کتیرمشدر . سلطان محمود اول زماننده وقعه نویس اولانلردندر . (۱۱٤٦) ده استانبولده وفات ایله‌دی . (علی پاشای جدید) قبرستاننده مدفوندر . دیوانی مطبوعدر .

برغزلی :

فرق ماهیت دل چشم تماشادندر
پرتو نیك و بد آیینهٔ اسمادندر

روزن خانه‌یی سرماده کشاد ایتمکدر
سردیٔ بزم ادب خندهٔ بیجادندر

[۱] تجارت ناظری

حاضر اول، بزم مکافاته ایامست غرور
رخنهٔ سنك سیه پنبهٔ مینادندر

صاف دل تیره نهادانه اولور فیض رسان
کهر افشانئ ساحل کف دریادندر

« سامیا » خانه براندازئ دل همچو حباب
جوشش موجهٔ سیلابهٔ صهبادندر

ابیاتندن :

نه‌درسودی بو پازار فناده جلب اموالك
غنا ویرمز متاع مستعاری دوش دلالك

—

بیهوده ایتمه اهل ریادن امید فیض
ایتمز درخت خشك نمادن ثمر ظهور

هر کارده عاقل کوزه‌دیر سمت سهولت
انکشت خرد عقدهٔ دشواره یاپشماز

مصارعندن :

حسن خلق آدمه سرمایهٔ آسایش اولور

—

اشاراتی بدلدر کفتکویه مردم لالك

تلاش حرص بیجا آدمی محروم کام ایلر

ترجیع بندینك مطلعی :

صوفی کبی ظن ایتمه بزی سبحه بدستز
بز دانه شمار کهر عهد الستز

بعض ذوات :

حاضر اول بزم مکافاته ایامست غرور
رخنهٔ سنك سیه پنبهٔ مینادندر

بیتنك معناسزلغنه حکم ایدرلر . بعضلرده زاج یاغی شیشه‌سی‌قپاغنه قونیلان پاموقك دمیر اوزرینه وضع اولوندیغی حالده مرمرده حاصل اولان رخنه اولدیغنی ویاخود بیوك قایالر

اوزرنده حاصل اولان پاموغه بکزر، اونلرك بالآخره قایانك آره‌سنه نفوذ ایده‌رك مرور زماناه قایاده رخنه پیدا ایتدیکنی درمیان ایلیه‌رك معنانك موجودیتنه قائل اولورلرکه توجیه ثانی دها موافقدر .

سید وهبی حسین افندی

عثمانلی شاعرلرینك ممتازلرندن اولوب شهیردر . طریق تدریسه دخول ایده‌رك حلب مولویتنه نائل اولمشدی . ایفای حجدن صوکره (آه وهبیٔ هنرپیشه جهاندن کتدی) مصراعنك ناطق اولدیغی (١١٤٩) تاریخنده استانبولده وفات ایله‌دی . جراح پاشا قربنده جانبازیه مسجدی حظیره‌سنده مدفوندر . شعرده سنبلزاده‌یه فائقدر . مرتب دیواندن باشقا برده (سورنامه) سی واردر . (فائضی) نك ناتمام براقدیغی (لیلی ومجنون) منظومه‌سنی ده اتمام ایتمشدر . آثاری غیر مطبوعدر . وهبی مخلصی معلم ادبی (نیلی افندی) طرفندن تخلیص ایدلمشدر .

ابیاتندن :

هر بری برروزن قصر تجلیات اولور
کیمکه ایلر سینه‌سین بیك پاره الله عشقنه

مستغنیٔ ارشاد اولور ارباب بصیرت
سکان حرم نیلر ایمش قبله نمایی

سن ده‌عقلك وارایسه برنشوه تحصیل ایت یوری
عالمك طعن ایتمه تریا کیسنه عیاشینه

مثال بحر درونکده صاقلایوب کهرك
هنر نماالغه میل ایتمه وار ایسه هنرك

آدم اودرکه ایتمه‌یه تغییر وضعنی
اقبال وبخت کندینه یار اولمش اولمامش

مصارعندن :

آدمه کندی آیاغی ایله دولت کلز

——

دعوی ثبوت بولمازاولورسه کوامست

——

بخشش نابمحل جوددن اولمازمعدود

روایت مشهوریه کوره سلطان احمد ثالث باب همایون خارجنده‌کی چشمهٔ نفیسی ایچون تاریخ اولمق اوزره :

بسمله‌ له ایچ صویی خان‌احمده ایله‌دعا

مصراعنی تنظیم ایتمش اولدیغی حالده دوت اکسیك کلمشیدی . وهبی بونی :

آچ بسماله ایچ‌صویی‌خان‌احمده‌ایله‌دعا

صورتنه‌افراغ ایله‌حسابی اکمال ایتدکدن صوکره بووزن وقافیه‌ده صاحب مصرعك‌اوصاف شاهانه‌سنی حاوی برده قصیده یازمشدر .

سالم محمد امین افندی « میرزا زاده »

فضلای شعرادن و صدوردن اولوب شهریدر . مثنویاتی روحلی ورونقلیدر . (۱۱۵۶) تاریخنده طرابلس شام ایله شام بیننده (مفرق) ده وفات ایله‌دی. شهزاده جوارنده بوز دوغان کمری قربنده‌کی قلندرخانه سوقاغنده پدرینك قبری یاننه نامنه منسوب برسنك مزار دیکلدی . آثاری : (ترجمهٔ‌عقائد طحاوی) ، (ماهیة‌العشاق) ، (تذکرة‌الشعرا) ، (ترکی‌وفارسی‌لغت) (ترجمهٔ لغت وصاف) ، (شرح رسالهٔ حسینیه من‌الاداب) ، (نیل‌الرشادفی‌امرالجهاد) ، (نحو و منطقدن بر متن ایله شرحلری) وسائره‌در . آثارندن (تذکره‌سیله) (نیل‌الرشاد) ی مطبوعدر .

ابیاتندن :

ذره‌لر ناچیز ایکن عرض وجود ایلرینه
عالمه انوار خورشید جهان آرا ایله

تذکرهٔ شعراسی (اقدام) مطبعه‌سی همتیله طبع اولونمشدرکه عباره‌سی طرز قدیم اوزره تکلفات منشیانه‌یی حاویدر . مطبوع (تذکرهٔ فطین) بونك ذیلیدر. خط‌دستیله محرر نسخه‌سی

خالص افندی کتبخانه‌سنده‌در. نیل‌الرشاد فضائل جهاده عائد تورکجه یازیلان آثارك بیوکلرندن اولوب اون‌یدی فصل اوزره مرتبدر . (١٢٩٤) ده طبع اولونمشدر .

فاضل شهیر (عینی) نك (عقدالجمان) اسمنده‌کی مشهور تاریخ عمومیسنك اون‌برجلدینده ترجمه ایتمشدرکه سکز جلدی نورعثمانی کتبخانه‌سنده موجوددر .

برده قواعد صرفیه ونحویه‌دن باحث (سلامةالانسان فی محافظةاللسان) اسمنده بر اثری واردرکه خط دستیله محرر نسخه‌سی عاشر افندی کتبخانه‌سنده‌در .

سنبل زاده وهبی محمد افندی

علما و شعرادن مشهور برذات اولوب مرعشلیدر . برآز‌ه‌لق سفارت طریقیله ایرانه‌ده کیتمش ایدی . (کلشن جنت اوله مسکن سنبلزاده) ، (کلشن جنتی مأوی قیله سنبلزاده) و (جنت اولسون روحنه‌وهبی افندینك مکان) مصراعلرینك کوستردیکی (١٢٢٤) تاریخنده استانبول‌ده وفات ایده‌رك ادرنه قپوسی خارجنده طوپجیلره دفن ایدلدی . شعری علم قوتیله سویلنمش اولدیغندن اوقدر کوزل اولمامقله برابر موزون سوز سویله‌مك خصوصنده عثمانلی شاعرلرینك برنجیلرندن عد اولنور . آثار مطبوعه‌سی : (تحفه) (نخبه) [١] عنوانلی بری فارسی دیکری عربی ایکی لغت منظومه‌سیله (نابی) نك خیریه‌سنه نظیره اولمق اوزره مخدومی نامنه یازدیغی (لطفیه) اسمنده‌کی نصیحتنامه‌سی و مرتب دیوانی و (شوق انکیز) نامنده‌کی حکایتنامه‌سندن عبارتدر .

١١٨٤ تاریخنده (عقدالجمان) دن برقسمنی‌ده ترجمه ایتمشدرکه بر نسخه‌سی اسعد افندی کتبخانه‌سنده واردر .

ابیاتندن :

ایدن هرکارینی میزان انصاف ایله سنجیده
بوبازار فناده سود کورمزسه زیان چکمز

سرقت شعر ایده‌نه قطع زبان لازمدر
بویله‌در شرع بلاغتده فتاوای سخن

---

[١] عصر اخیر فضلاسندن (بابا کوبلی احمد رشید افندی) نك مکمل ومطبوع شرحی اولدیغی علما فصلنده ذکر ایدلدی .

مصارعندن :

یوسف اولسه‌کده زمانه‌سنی میزانه چکر

خمار آلود کانك نقلتن پیرمغان چکمز

دور ابواب ایله‌یوب اولمه جهانده دربدر

درکه باری دوورکن ایتمه غیره انتساب

بیوك پدری (مرعش مفتیسی محمد افندی) ده فضلادن برذات اولوب (شرح الاشباه المسمی بتوفیق الاله) ، (نورالعین) ، (کتاب التنزیهات) اسملرنده فقهدن اثرلری واردر.

سکبانه باشی « قوجه سکبانه »

عقللی ، حمیتلی یکیچری رؤساسندن والحق دکرلی منشیلریمزدندر. نظام جدیدی التزاماً (خلاصة الکلام فی رد العوام) عنوانیله سلطان مصطفای رابعه تقدیم ایتدیکی لایحه‌سی مدعاسنی اثباته کافیدر. طرز افاده‌سی بربدرك اولاده ایتدیکی خطابه بکزر ؛ پارلاق دکل ، سوملی دکل ، سفسطه‌لی دکل لکن وجدانیدر ؛ معقولدر. مربیانه‌در. وفاتی سلطان محمود ثانی‌نك اوائل سلطنتلرنده یعنی (۱۲۲۳) تاریخلرنده‌در. افاده‌سی حائز سلاست اولدیغندن عاکف پاشایه توجیه اولونان شرف تجدیدادبی همان قوجه سکبان باشی‌یه‌ده عائداولسه تجویز اولنه‌بیلیر. لایحه‌سنك برقسمی (نمونۀ ادبیات عثمانیه)ده مندرجدر. غایت متین وحکیمانه بر فکر سیاسی‌یه مالك اولدیغی نظام جدیدی التزامندن آکلاشلمقده‌در.

سلطان سلیم ثالث

سلطنت عثمانیه‌نك سیاست ، عسکرلك ، معارف خصوصلرنجه دورۀ تجدده کیرمسنه باعث اولان پادشاه مغفوردر. خصائل وکمالات سائره‌لرندن باشقه شعر وموسیقی‌یه‌ده انتساب تاملری اولوب مخلصلری (الهامی) ایدی. مرتب مذهب دیوانلری ییلدیز کتبخانه‌سنده‌در. بر مقداری‌ده عطا تاریخنك دردنجی جلدنده محرردر. غزلیات شاهانه‌لرندن الك مشهوری (آغلار) ردیفلی اولانیدر. (فردوسی اتدی مولی سلطان سلیمه مأوی) ، (حیف جور دور ایله سلطان سلیم اولدی شهید) مصراعلرینك دلالتی اولان (۱۲۲۳)ده مرقد عالیلری (لاله‌لی)ده پدر اکرملری یانده‌در.

اشعارندن :

یاپشدم دامن پاك رضایه هرچه بادا باد
صارلدم خاکپای مصطفی یه هرچه بادا باد

ظهورات شئونه تاب وطاقتسز قالوب بیداد
صیغندم درکه ذات خدایه هرچه بادا باد

سروری عثمان افندی « مورخ »

متأخرین شعرادن اولوب (آطنه)لیدر. اولجه (حزنی) تخلص ایدردی. تاریخ نظمنده‌كی مهارتیله مشهوردر. استانبوله كلدكدن صوكره سنبلزاده وهبی افندی‌یه كتخدا اولدی . طبعی هزل كولنه وهجوه [١] میال ایدی. (سرورینك وفاتی موجب حزن اولدی احبابه) (سروری رفت ازدنیا) مصراعلرینك كوستردیكی (١٢٢٩) تاریخنده استانبولده وفات ایله‌دی . ادرنه قپو خارجنده طوپجیلرده سنبلزاده‌نك یاننده مدفوندر . دیوانی مطبوعدر . سرورینك ولادتی ، ممالكتندن خروجی ، پدرینك وفاتی ، ربیع‌الاولك بشنده واقع اولمشدر. (١٢٩٩) تاریخنده طبع ایدیلن سروری مجموعه‌سی نام اثرده تاریخلرینك اك منتخب پارچه‌لری محرردر . ابیاتندن :

دزونك تیره ایلر دود غفلت بزم عالمده
صاقین فانوس وش دور ایتمه هرشمع مرام اوزره

مصارعندن :

یوك دكلدر كندینه حماله صیرتنده سمر

سعید محمد افندی « شیخ - بابا افندی زاده »

بروسه شعرای مشایخندن وطریقت نقشبندیه عرفاسندن اولوب بابا افندی زاده نامیله

---

[١] سرورینك هزلیاتی چكیلر بلالردن دكلدر . كندیسی بووجهله نه‌قدر شایان مؤاخذه كورلسه بر شیٔ دینله‌مز . بونلرك بعضیلری بر مجبوریت اوزرینه سویله‌نیلمش اوله‌بیلرسه‌ده كویا صرف اكلنجه اوله‌رق یازلمشلری دخی واردر . حالبوكه كندیسنك علیهنده هجویه‌لر نشر ایتمش اولان اشخاصه عالیجنابانه برصورتده مقابله ایتمك البته بیوكلكه دها موافق دوشردی .

مجبوریتسز هزلیات یازمق ایچون هیچ برسبب صحیح بولونه‌ماز . ارباب قلمك دائما اخلاق عمومیه‌یی اصلاح واعلایه چالیشمه‌لری اك مهم وظائف مدنیه‌دندر . (معلم ناجی)

بنامدر . اشعار ترکیه وتخصیص فارسیه‌سی سزاوار تقدیردر . رحلتی (١٢٨٨) ده مرقدی حکومت جوارنده‌کی درکاهلرنده‌در . اشعارینك بر قسمی وقتیله بروسه‌ده (نیلوفر) اسمنده‌کی رسالهٔ موقوته ایله نشر اولونمش ایدی . غیر مطبوع مرتب دیوانی واردر . کبرای نقشیه‌دن مکه‌ده مدفون هندی (محمد جان افندی) دن مستخلفدر .

ابیاتندن :

آدمی کرچه زلیخای امل ایلر عزیز
یوسفستان بلادر هپ درو دیوان عشق

علی رضا پاشانك مشهور غزلنی تخمیسندن :

صدق دعوای کر کدر کرچه اثبات ایتمك   حسن امیزش ایله هم خصمی الزام ایله‌مك
ایته‌یوب تحقیر هر کسله موالات ایله‌مك   خلقله لازمدر اولدقجه مماشات ایله‌مك
کر بکا اویمازسه ایام اویارم ایامه بن

اشعار فارسیه‌لرندن :

ای سباب وعلائق بسته‌دل
کی رهی از زحمت این آب وکل

از سبب بکذر مسبب را بدان
همچو خر پا در وحل عاجز ممان

رو قفس بشکن مشو محبوس تن
مرغ لاهوتی بآن سوبال زن

امدی از عالم بالا فرود
باز پر بر لانهٔ اصلیٔ خود

مرحوم مومی الیهك برادری اولوب (١٣١٨) ده بروسه‌ده وفات ایده‌رك برادرینك یاننه دفن اولونان (شیخ حاجی بها افندی) نك دخی طبیعت شعریه‌سی شایان قید وتذکاردر . آتیده‌کی بیتلر صوك زمانلرنده یازدیغی برقصیده‌دن مستخرجدر :

ای اولان بادهٔ اقبال موقت ایله مست   عاقبت ایلیه‌جکدر سنی بو حالك پست
نیه بو رتبه تفاخر نیه بو کبر وغرور   برکون البت ایده‌جکسن بو کذرکهدن عبور
نیجه دارا وسکندرلری ایتمش احیا   کهنه دنیا بزی‌ده ایته‌ده بر بر افنا
عرض حال ایله مخلوقه خالق وار ایکن   صوکره کل صاندیغك البته اولورسا که دیکن

مهری راهبه خانم

بنام عثمانلی شاعره‌لرندن اولوب (دیاربکر)لیدر . السنهٔ ثلثه اشعارینه وقوفی ، برای زیارت خطهٔ عراقیه‌یه سیاحتی ، طریقت قادریه‌یه انتسابی واردر . ٢٩٠ ده درسعادته کله‌رك صدر اسبق (یوسف کامل پاشا) مرحومك مجمع عرفان‌اولان قوناقلرنده اقامت وشعرای‌شهر میاننده احراز شهرت ایتمشدر . آثار شعریه‌لرندن بعضلری خراباتده محرردر . (١٢٩٤) تاریخنده ارتحال ایده‌رك ادرنه قپوسی خارجنده اوتاجیلر محله‌سنده‌کی قادری درکاهنه دفن ایدلدی .

ابیاتندن :

آشنالر سنك طعن اندازاولورلر هرطرف　　واقف اولسه حالمه بیکانه‌لر آغلار بکا

بر مرثیه‌سندن :

فراغت کلشم فانی جهاندن خصم جاناندر　　نه‌بیلسون مهربانلق رسمن اول کیم اصلی ناداندر
فلك دلخواهم اوزره دونمدی بر کشته دوراندر　　نهال نازنینمدن جدا حالم پریشاندر
بنم کوکلم قزل کل غنچه‌سی‌وش طوب طولوقاندر
آچیلمق اختیار ایتمز اکر یوزبیك بهار اولسه

سامی عبدالرحمن پاشا

وزرای دولت علیه اعاظمندن وارباب علم وادبدن بر ذات عالیقدر اولوب تولدی موره قطعه‌سنك (طرابولیچه) قصبه‌سنده‌در . ٢٣٩ ده مصره هجرت ومحمد علی پاشا معیتنده سنه‌لرجه ایفای خدمت ایلمشدر . ٢٦٥ ده مصر خدمتندن آیریله‌رق اولا ترحاله متصرفلغنه بعده متعدد ومهم مأموریتلره تعیین اولونمشدر . (٢٩٥) ده وفات ایدوب سلطان محمود عدلی تربه‌سنه دفن ایدلدی . علوم دینیه وحکمیات اسلامیه‌ده شعر وانشاده مهارت تامه‌سی اولوب مطبوع منشآت واشعاریله اعتقادات دینیه ومراسم وآداب انسانیه‌یه متعلق (رموز الحکم) عنوانلی براثر حکیمانه‌سی برده (کشور درون) اسمنده حکمت اخلاقدن باحث رساله‌سی واردر . بو رساله ١٣١٢ تاریخنده ادبای عربدن (طرابلس شام) لی (عبداللطیف افندی) طرفندن تعریب وطبع ایدلمشدر .

صدراسبق فؤاد پاشا حقنده سویله‌دیکی منظومهٔ عارفانه‌در :

ای زائر صاحب نفس　　حب سوادن میلی کس　　دنیاده قالماز هیچ کس
الله بس باقی هوس

هر تن بتر بر درد ایله | که کرم ایله که سرد ایله | اوغراشمقه هر فرد ایله
دکمز بو دنیـای اخس

بنده فؤاد عصر ایدم | فص نکین صدر ایدم | نقش همایون سطر ایدم
کوستردی چرخ دوی عبس

دلخسته اولدم برزمان | تدریج ایله بتدی توان | اوچدی نهایت مرغ جان
چونکه خراب اولدی قفس

سوندی چراغ عافیت | ظلمتده قالدی شش جهت | آچیلدی صبح آخرت
انوار حقـدن مقتبس

بولدم او دم سبحانمی | عرض ایلدم عصیانمی | مطلوب ایدوب غفرانمی
رحمتـله اولدی دادرس

یارب بو عبد روسیاه | ایتدمسه ده یوز بیك کناه | درکاهکی ایتدم پنـاه
عفو کدر انجق ماتمش

پدرعالیلری عرفای مشایخ خلوتیه دن (شیخ نجیب افندی)نك ده حکیمانه منظومه لری واردر.
از جمله :

اولور ساحلرس مقصود البتزورق امید
صالینسن بحر افکاره دل الهامدریمدر

سعید پاشا « دیار بکرلی »

اجلهٔ ادبای عثمانیه دن فاضل ، مورخ ، حکیم بر ذات عالیدر . اڭ صوك مأموریتی اولان ماردین متصرفلغنده ایمن(١٣٠٨) سنه سنده وفات ایله دی. آثار مطبوعه سی : (میزان الادب)، (دیوانچهٔ اشعار) ، (مرأت صحت) ، (تورکجه خلاصهٔ منطق) ، (نخبة الامثال) ، (تبصرة الانسان) ایله خلقت بشردن زمانمزه قریب اولان وقایعی جامع بولونان طقوز جلددن عبارت (مرأت العبر) اسمنده کی تاریخ عمومیسیدر . اشعار حکیمانه سندن : (مستقیم اول حضرت الله اوتاندرماز سنی) نقراتلی منظومهٔ رعناسی مکمل بر درس اخلاقدر . (میزان الادب) ادبیات عثمانیه نامنه لسانمزده یازیلان آثارك مهملرندندر .

غزلیات حکیمانه لرندن :

کاملك ادنا قصوری درعقب مشهور اولور
بدرده جزئی قصور اولسه همان منظور اولور

جمله‌دن تحصیل خشنودی نه ممکن حاکه
صلحی جائز اولمازاول قومک که نامحصوراولور
وقت اقبالنده قاصردر کبارک همتی
مرتفع اولدقجه شمسک سایه‌سی مقصوراولور
حسن صیت اصحابنی هریرده ایلر دلخراش
موقع تخدیش مطرب سینهٔ سنطوری اولور
اضطراب نیشدن ایتمز حذر نوش استه‌ین
مأخذی شهد لذیذک خانهٔ زنبور اولور
قابلیت قهرایله محو اولمازاهلندن « سعید »
ریک صافی آتش سوزان ایله بللوراولور

ابیاتندن :

کیزلی قالماز سوء اعمالی اسائت اهلنک
دهرده هر کوش اصم هر دیده نابینا دکل

حق و باطل نور عدل ایله نمایاندر «سعید»
فرق اولنماز نیک وبد کیتسه نظردن آفتاب

مصارعندن :

نا قابل ایچون پند حکیمانه نه حاجت

اخلاق منظومه‌سی :

سن اوصاندرمه الی الده اوصاندرمز سنی
حیله کارلق ایله کیمسه دولاندیرمز سنی
دست اعدادن صغوق صوایچمه قاندرمز سنی
قورقمه دشمندن که آتش اولسه یاندرمز سنی
مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی
هب کچر عالمده هیچ برحالنه یوقدرسکون
ذوقه باق دکمز تأسف ایتمکه دنیای دون
استقامت شراعدادن سنی ایلر مصون
حق ایدر اصحاب صدقک خصمنی البت زبون
مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی

ایسترایسه‌ك حفظ ایده عرضك خدای لم‌یزل
عرضنه اعدای بدخواهك بیله ویرمه خلل
تا ازلدن سویلنور خلقك دلنده بو مثل
جلب ایدر البته انسانه مکافاتی عمل
مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی

غره‌لنمز روز اقبالن کوروب اهل خرد
هر کونی برقدر ایدر تعقیب هر سبقی احد
سیل موت ایتدکده برباد عمری بخت ایتمز مدد
بویله آتش مشرب اولمه خاك اولور بر کون جسد
مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی

خلق تخریب ایلیوبده کندك آباد ایلمه
بو جهانده او یاپوب عقبانی برباد ایلمه
نفعك ایچون ظالم بی رحمه امداد ایلمه
عالمی تنفیر ایدن احوالی معتاد ایلمه
مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی

سیئات انسانه نفس کمترینندن کلور
هر خجالت آدمه سوء قرینندن کلور
عزت وذلت مکانه هب مکیننندن کلور
استقامت مستقیم الحاله دینندن کلور
مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی

دشمنی تذلیل ایچون حیله‌یله ایتمه اشتغال
حسن افکاره اولور حائل جهانده سوء حال
یوز صویی دوکه تأسف چکمه ایتمه قیل وقال
سن سقیم اولمه ویرر مقصودك البت ذوالجلال
مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی

آت ویایی الدن اصلاحه چالیش افعالکی
بوش بوغازلق ایتمه تعدیل ایله قیل وقالکی
سن نه‌درلو صاقلایم دیرسه کده سوء حالکی

حق تعالی سندن اعلمدر سنك احوالکی
مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی
حالکه شیطان کولر کوردکده سنده غفلتی
اوستکه کولدرمه اویله دشمن بد سیرتی
خائن اولمه ویر امانتله جهانه شهرتی
هر کسك دستنده‌در عالمده ذل و رفعتی
مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی
ضامن وکافل اولان ارزاقه خالقدر سکا
ماسوایه سرفرو ایتمك نه لایقدر سکا
اضطرابی جاب ایدن میل علایقدر سکا
غیر ایچون دوشمه لسان نامه یازقدر سکا
مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی

الك صوك آثار منظومه‌سندن :

سحردن نشر ایدر انوارنی خورشید عالمتاب
نمایاندر کریم الخالقك استعدادی نشأتده
تلوندر اولان نقصان قدر ورغبته بادی
مساویمی اولور پیروزه و الماس قیمتده

سعدالله رامی پاشا «اسعد مخلص پاشازاده»

انشا وادبیات عثمانیه‌ده وفرانسز لساننده اقتداری مسلم اولان وزرای عثمانیه‌دن وشناسی، ضیا پاشا، کمال بك کبی ادبیات جدیده‌مزك مؤسسلرندن معدوددر. (١٢٥٤) ده ارضرومده دوغمشدر. برچوق مأموریتلرده بولوندقدن صوکره ویانه سفارتنده ایکن (١٣٠٩) تاریخنده هوا غازیله منتحراً وفات ایله‌دی. جنازه‌سی (استانبول) ه کتیریله‌رك سلطان محمودعدلی تربه‌سی حظیره‌سنه دفن ایدیلدی. آثار ادیبانه‌سی ادبیات عثمانیه‌یه زینت ویرمکده‌در. بر قاچ مکتوب قیمتداری نمونهٔ ادبیات عثمانیه‌ده محرردر. محرراتنده شیوهٔ مخصوصی همان ناقابل تقلید سهل ممتنعلردن ومنقح وموجز یازمقده‌کی اقتداری ایسه هرکسه میسر اوله‌میان خصائص ادبیه‌دندر. داخلیه ناظر اسبقی مرحوم سعید افندی زاده محمد غالب بك طرفندن (سعدالله

پاشا یاخود مزاردن بر ندا) نامیله ترجمهٔ حال و مناقبی اخیراً نشر اولونمشدر . آثار نثریه وشعریه‌سنك ترتیب ونشر ایدلمه‌مسی سزاوار تأسفدر . (لامارتین)ك (لاق) عنوانلی منظومه‌سنی نظماً ترجمه ایتمشدرکه انافس آثاردن معدوددر .

ابیاتندن :

زمان زمان ترقی جهان جهان علوم
اولورمی جهل ایله قائم بقای جمعیات

حقیقی کوروش :

اون طقوزنجی عصر

ایرشدی اوج کمالاته نور ادراکات — یتشدی رتبهٔ امکانه قسم ممتنعات
بسائط اولدی مرکب، مرکب اولدی بسیط — بداهت اولدی تجاربله خیلی مجهولات
مجاز اولدی حقیقت ، حقیقت اولدی مجاز — ییقلدی بلکه اساسندن اسکی معلومات
مباحث فلك و عرض و حکمت وکیمیا — دکل وساوس اذهان وهم وتمثیلات
مسائل نظری‌یه تجارب اولدی سند — ایرشدی حد یقینه فصول ظنیات
عقول زاهره صاعد فضای اجرامه — قوای جاذبه قانونی پایهٔ مرقات
نفوس فاکره نازل قعارهٔ ارضه — دلیل مبحث تکوین دفاین طبقات
هوا و برق و ضیا و بخار و مقناطیس — ید تصرف انسانده عنصر حرکات
ضیا ، خیالاً ایکن شیمدی بالفعل ساعی — ظلال، زائل ایکن شیمدی زیور مرأت
صدا ، حساب مسافاتده مخبر صادق — بخار ، ظلمتی تنویرده ابدع آیات
جهات اربعه‌یه برق ناقل اخبار — بخار ، بحر و بر اوستنده حاصر نقلیات
تفاخر ایله سینمی بو عصر ، اعصاره — قیصالتدی بعد زمان ومکانی مخترعات
نه قالدی چشمهٔ حیوان ، نه داروی سهراب — نه قالدی نسخهٔ افسون ، نه حکم طلسمیات
نه قالدی سعد طوالع ، نه قالدی نحس قران — نه قالدی رمل و کهانت ، نه قالدی جفریات
نه وار هماده سعادت ، نه وار شآمت بوم — مقید اصل اراداته جمله مجعولات
نه اطلس عالمی حامل ، نه ز هره فاعل کل — دکل عقول فلاطون اصول تکوینات
نه قالدی ظن تناسخ ، نه قالدی نارمجوس — دکل عقوله اقانیم قبلهٔ حاجات
اساس حکمت عصر اولدی وحدت باری — تعمم ایلدی اصل الاصول معتقدات
بولور کیدر جهت وحدتن عموم ملل — وجود وحدتی مثبت اولنجه معقولات

حدود حق و وظائف معین وثابت نه قالدی جبر و تغلب ، نه قالدی کیفیات
حقوق شخص وتصرف مصون تعرضدن ویرلدی عالم عمرانه باشقه تنسیقات
نه عمرو، زیدك اسیری نه زید عمروه ولی مؤسس اس مساوانه نص موضوعات
منور ایله‌دی اذهانی انتشار علوم مکمل ایله‌دی نقصانی فیض مطبوعات
مغارب اولدی دریغا مطالع عرفان نه قالدی شهرت روم وعرب، نه مصر وهرات
زمان زمان ترقی ، جهان جهان علوم اولورمی جهل ایله قابل بقای جمعیات

سالم سلیمان بك «اسکداری»

زمانمزده طرز قدما اوزره شعر سویله‌مکله اشتهار ایدن اصحاب اقتداردن وطریقت مولویه منتسبیندن بر ذات اولوب (اسکدار) لیدر . صدراسبق (صوفی محمد پاشا) سلاله‌سندندر. مالیه دیون عمومیه شعبه‌سی خلفاسندن ایدی. نثرده‌کی اقتداریده شعری نسبتنده‌ایدی . (١٣١١) ده (اسکدار) ده ارتحال ایله‌دی . تونس باغندن قره‌جه‌احمده کیدن جاده‌نك وسطنده‌وصاغ طرفده یول اوزرنده مدفوندر . غیر مطبوع دیوانی واردر .

ابیاتندن :

رویتله ظفر قابلمی کنه حکمت حقه
سن ایستر ابن سینا، ایستر افلاطون یونان اول

انیس بزمك اولسون آشنا یاد اولماسین دیرسه‌ك
غمك فاش ایله اعدایی دلشاد اولماسین دیرسه‌ك
لباس عقلی تطهیر ایله حوض شرع غرادن
لکده کوب خروش سیل الحاداولماسین دیرسه‌ك

ویرمه وجود نفسکه ای مقبل زعیم اقباله‌در پرستشی حلقك سکا دکل
برکلنهال اول که هزاری خزانی یوق بر آشنایی یول که هزار آشنا دکل

سری پاشا «کریدی»

وزرا وادبای عثمانیه‌دن فاضل برذات اولوب مسقط رأسی کریدك (قندیه) قصبه‌سیدر . ا کال

تحصیلدن صوکره مکتوبجیلق ، متصرفلق ، والیلك کبی خدمات مهمه‌ده بولونه‌رق اك صوك مأموریتی اولان دیار بکر والیلکندن مأذوناً استانبوله عودتندن بر آز صوکره یعنی (١٣١٣)ده ارتحال ایتدی. سلطان محمود تربه‌سی حظیره‌سنده مدفوندر . نثری نظمنه فائق ایدی. مطبوع مؤلفاتی شونلردر :

(سر قرآن) ، (احسن القصص) ، (سر فرقان) ، (سر انسان) ، (سر تنزیل) ، (سر استوا) ، (رؤیت باری حقنده رساله) ، (شرح عقائد و حاشیه‌لرینك ترجمه‌سی) ، (نقدالکلام فی عقائدالاسلام) ، (آراء ملل) ، (روح) ، (نورالهدی لمن اهتدی) ، (مکتوبات سری پاشا) ، (غلطات) ، (نمونهٔ عدالت) .

ابیاتندن :

ظالملره مهل اولماسه مطلوب الهی
بر دمده یاقار عالمی مظلوملرك آهی

کافی بکا بیلمك نی هیچ بیلمسون عالم
زیرا بیوك آفندز او شهرت نه‌مه لازم

ذاتی کرك بوز آقلی یوقسه نه‌ایله سه‌ك
اولماز سیاهی ازلی شسته آب ایله

آثارینه دائر مختصر ایضاحات :

١ (سرقرآن)	
٢ (احسن‌القصص)	بو آثارك کافه‌سی امام (فخرالدین رازی) نك تفسیر کبیری
٣ (سرفرقان)	اساس مأخذ اتخاذ ایدیله‌رك سور قرآنیه‌دن مختلف سوره‌لرك
٤ (سرتنزیل)	مفید ومختصر ترجمه وتفسیرلرینه دائردر .
٥ (سراستوا)	

٦ (رؤیت باری حقنده رساله) رؤیةاللهك امکان وعدم امکانه دائر متکلمین ایله معتزله‌نك اقوالندن خلاصه ایدلمش براثردر .

٧ (شرح عقاید و حاشیه‌لرینك ترجمه‌لری): عقاید نسفیه شرحی علامه تفتازانی ایله حاشیه‌لرندن اولان عصام‌سیلکوتی وساٸره کبیلرك مسروداتنك ترجمه‌لریدر .

٨ (نقدالکلام فی عقائدالاسلام): عقائد شرحی علامه تفتازانی ایله خیالی ، سیلکوتی وسائرەدن تلخیص ایدلمش منقح بر کلام وعقائد کتابیدر .
٩ (آراء ملل): بوده نقدالکلام وادیسنده بر اثردر.
١٠ (روح) : روح حقنده اکابر علما ایله حکمادن بعضیلرینك اقوالی مبیندر .
١١ (نورالهدی لمن اهتدی): اقانیم ثلاثەنك بطلانه بو کونکی الده موجود (اناجیل)ك محرفیتنه دائردر .
١٢ (مکتوبات) : رسمی غیر رسمی مکتوباتی حاویدر . انشا ایله متوغل اولانلره فائده بخشدر .
١٣ (غلطات) : (علامه ابن کمال)ك غلطات رسالەسنه بعض موادك علاوەسندن حصوله کلمش بر رسالەدر . وزیر فاضل منیف پاشانك محاکمەلی بر تقریضی حاویدر .

مراد علی بك « جودت پاشا زاده »

فاضل شهیر جودت پاشانك مخدوم فضیلتمندیدر علوم ادبیه ایله فنون ریاضیەده بهرەدار ایدی. اسملری بروجه آتی تعداد اولونان مؤلفات مطبوعەلرندن باشقه غزته و رسائل موقوتەلر ایلەده برچوق آثار قیمتداری نشر اولونمشدر . کنج دینەجك بر سنده و (١٣١٨) تاریخنده وفات ایدەرك پدر عالیلری یاننەدفن اولوندی . (میزان العقول فی المنطق والاصول) و(لسان المیزان) اسملرندەکی اثرلری لسانمزده « منطق » ه دائر یازیلان آثارك مهملرندندر .
عروض عثمانی رسالەسیده اشعار عثمانیه ایله اشتغال ایدنلر ایچون موجب استفادەدر .
فرانسز ریاضیونندن « سونه » نك (حساب تفاضلی وتمامی) سنیده ترجمه ایتمشدرکه خط دستیله محرر نسخەسی طرف عاجزیدن دارالفنون عثمانی کتبخانەسنه اهدا قلنمشدر .
« قواعد تحولات فی حرکات الذرات » اسمنده ریاضیه یه متعلق قیمتلی براثری ده واردر .

منیح سلیمان افندی « بروسوی »

شعرای عثمانیەدن صاحب دل بر ذات اولوب طریقةً مولوی مولداً بروسەویدر . صوك مأموریتی اولان عسکری تقاعد صندوقی نظارتندن متقاعد ایکن سنەنك مترارنده محرر (منیح افندی نك اولدی مکانی خلدنعیم) مصراع تعمیەدارینك دلالتی اولان (١٣١٨) تاریخنده

اسكداره ارتحال ايتدی سليميه دركاهی حظيره‌سنده برادری يانده مدفوندر . مرتب ديوانی مطبوع ومشهوردر . سوزشلی مرثيه‌لری و :

(ديار غربته دوشدم وطندن آيرلدم وطن كوزمده دكل آه سندن آيرلدم)

مخمسی كبی لطيف شعرلری واردر .

ابياتندن

ديده‌لر ديداركه ايتمز كفايت شوقدن
داغلر كيم سينه‌ده كوزكوزنكهباندر سكا

دلده كيم عشق اوله اضماری اولورمی قابل
شمعك البت كورونور شعله‌سی فانوسندن

سليمان پاشا « استانبولی »

فضلای مشيراندن برذات اولوب شهريدر . مكتب حربيه‌دن نشأتندن صوكره كوچوك بويوك تعيين اولنديغی قطعات عسكريه‌ده ابراز رويت وشجاعت ايله‌مشدر . مكاتب عسكريه نظارتنده ايكن مكاتب رشديهٔ عسكريه ايله منشأ معلمينی كشاد ايتمش وبويولده پك چوق آثار ترقی كوسترمشدر . اولا قره‌طاغده ١٢٩٣ ده بعده عثمانلی روس سفرنده شبقه‌ده باش قوماندانلق ايله مردانه محاربه‌لر ايله‌دی . فقط خلع وقعه‌سنده بولنديغندن ناشی ختام حربده غريب برصورتده تحت محاكمه‌يه آلنه‌رق رتبه‌سی رفع ايديلوب بغدادده اقامته مأمور ايديله‌رك ١٤ سنه منكوباً قالدی (١٣٠٨) ده ارتحال ايده‌رك ائمهٔ اثناعشردن (امام موسی الكاظم) حضرتلرينك جامعی داخلنده واقع ابا يوسف حضرتلرينك مسجد شريفلری مدخلنه دفن ايدلدی .

مؤلفاتی بروجه آتيدر .

١ (مبانی الانشا) بلاغت عثمانيه قواعدينی مبين اولوب ايكی جلد اوزره مرتبدر .
٢ (تاريخ عالم) خلقتدن ظهور اسلاميته قدر اولوب برجلد كبيردر .
٣ (صرف تركی)
٤ (علم حال صغير)
٥ (عمدة الحقايق): ١٢٩٣ (عثمانلی ــ روس) سفرينه دائر تاريخ مفصلدر .

٦ (ترجمهٔ رسالهٔ ارادهٔ جزئیه): آقکرمانی رساله‌سنك ترجمه‌سیدر .

٧ (علم حال کبیر)

٧ (حس انقلاب): سلطان عزیزك خلعیله سلطان مرادك جلوسندن باحثدر . بعض اشعاریده اولوب مخلصی (حسنی) در

ابیاتندن:

حرص و آز امحابنه ویرمز کسل شغل جهان
باری آرتدقجه بشاشت کوسترر حماللر

مخدومی سامی بك طرفندن (سلیمان پاشا محاکمه‌سی) نامیله ١٣٢٨ ده نشر اولونان اثر کبیرده صاحب ترجمه‌نك ترجمهٔ حالی ، حیات سیاسیه و سائره‌سی بر تفصیل تحریر ایدلمشدر . (تاریخ عالم) دن دولایی (١٨٧٥) ده (پارس) ده انعقاد ایدن جغرافیا قونغره‌سندن ایکنجی رتبه برمدالیه آلمشدر .

(عمدة الحقایق) ١٢٩٣ (عثمانلی — روس) محاربه‌سی تنقید یولنده‌وقتیله یازلمش و جریدهٔ عسکریه ایله نشر ایدلمش اولان (حرب اخیر و استحکامات) نامنده‌کی اثری تنقیداً قلمه آلنمش (٣٠٠٠) صحیفه‌یی متجاوز برکتابدرکه مکمل خریطه‌لری ده جامعدر .

سلانیکلی توفیق افندی

محررین عثمانیه‌نك غیور و مقتدرلرندن بر ذات اولوب اوتوز کسور سنه عالم مطبوعاتده باخصوص مقالات عدیده‌سیله ایفای خدمات قلمیه‌ده بولوندی . (١٣٢٨) تاریخنده برای تداوی ویانه‌ده ایکن ارتحال ایده‌رك نعشی سلانیکه نقل ایدلدی .

باشلیجه ترجمه ایتدیکی رومانلر : (سرسر یهودی)، (قورقونج سفینه)،(مدهش قورصانلر) (شهرسابح)، (رومان جزدانی) وسائره‌در. معلومات تاریخیه‌سی ده واسع ایدی. مختلف لسانلردن جمع و ترتیب ایتدیکی برقاچ پارچه آثار تاریخیه‌سی نشره موفق اولامامشدر . یالکز (مصور هندستان سیاحتنامه‌سی) اسمنده‌کی اثر تاریخیسندن برقاچ جزؤ و (اصلاحات عثمانیه تاریخی) نامنده‌کی اثرندن‌ده ایکی جزؤ نشر اولنمشدر .

سلیم ثابت افندی «استانبولی»

علمای ادبادن برذات اولوب ادرنه ولایتی داخلنده‌کی (ویزه) لیدر . مدت مدیده معارف

نظارتنده ومكاتب معلملكنده ايفاى حسن خدمت ايله‌دى (١٣٢٦) سنه‌سنده ارتحال ايده‌رك ايوبده كاشغرى دركاهى قربنده عائله‌سنه مخصوص مزارستانه دفن ايدلدى السنهٔ ثلثه ادبياتيله اوروپا لسانلرندن فرانسزجه‌يه واقف ايدى. اصول جديده اوزره تدريسات ابتدائيه ورشديه پروغراملرينه موافق رسائل عديده نشرينه موفق اولدى. قواعدادبيه‌دن باحث (معيارالكلام) ايله (مختصر صرف عثمانى)، (مختصر نحوعثمانى)، (مختصر تاريخ عثمانى) كبى رسائل مفيده‌سى واردر . ترجمهٔ حالى سبق ايدن خواجه تحسين ايله برلكده تعليم و تعلم ضمننده پاريسه اعزام اولونه‌رق آلتى‌سنه تحصيل ايله شهادتنامه آلمش وعين‌زمانده پاريس مكتب عثمانيسى لسان عثمانى معلملكنى ايفا ايله‌مشدى .

سعيد افندى «محمد سعيد افندى»

لسان عثمانى قواعدينك دقايقنه واقف بر ذات معارفسمات اولوب شهيردر . علوم آليه و عاليه‌يى (روسجقلى شيخ مصطفى افندى) دن ادبيات عربيه‌يى‌ده وقتيله استانبولده كشاد ايديلن «الجوائب» مطبعه‌سنده اديب عربى (احمد فارس افندى)دن تعلم ايتمشدر . طول مدت مكاتب عاليه‌ده علم اخلاق ولسان عثمانى تدريس ايله‌دى . واسع برصورتده السنهٔ ثلاثه نوادر و فوائد ادبيه‌سى مستحضراتنه مالك ايدى . (١٣٣٧) سنه‌سنده متقاعداً ارتحال ايده‌رك (ايوب) ده عائله‌سى قبرستاننه دفن ايدلدى . آثار مطبوعه‌سى :

(١) وظائف الاناث
(٢) اخلاق حميده
(٣) معكس فضيلت
(٤) ترجمهٔ المنقذ من الضلال «ترجمهٔ حالى علما فصلنده محرر ذهنى افندى ايله مشتركدر»
(٥) ترجمهٔ اطواق الذهب » » »
(٦) ترجمهٔ تحفة الاريب فى رد اهل الصليب: » » »

سامى بك «سليمان پاشا زاده»

سامى بك فضل وعلميله ، عزم ورزميله مشهور مشير سليمان پاشانك اوغليدر . ١٢٨٣ تاريخ هجريسنده استانبولده دوغمش ، ابتدائيه ، تاليه ، عاليه تحصيللرينى على الاعلادرجه‌ده كوروب

اكمال ایتمش و عائله‌سندن یوکسك بر تربیهٔ دینیه و ملیه اخذینه موفق اولمش نزیه ، تراشیده براسلوب صاحبی قیمتلی برشاعردر .

مرحومك مکارم اخلاقیه‌سی کمالات علمیه‌سیله متناسب وحتی داها یوکسك بر درجه‌ده ایدی. (علم تربیهٔ اطفال) عنوانلی ترجمه وتلفیق صورتیله مطبوع براثری اولدیغی کبی «فروبه‌ل وپستالوجی اصوللرنده تعلیم وتربیه درسلری» نامنده‌ده جداً گزیده بر ترجمهٔ مطبوعه‌لری واردر.

مشترك (قاموس تربیه) و مستقلاً (مختصر قاموس فلسفه) عنوانلی ناتمام و نامطبوع متروکات قلمیه‌سی واردر ؛ بناءً علیه سامی بك هم اّيی برشاعر عالم ، هم ده متفکر بر مربی ایدی. مختلف رسائل موقوته‌ده بر چوق اشعار آبداری و مقالات ادبیه و تربیویه‌سی واردر . نامنه نسبتله قدردان ارقاداشلرندن نائل رشید بك طرفندن « سامی بك » عنوانلی بر اثر میدانه کتیرلمش و مرحومك همان بالجمله اشعاری و قسماً مقالاتی بو کلیاته ادخال ایدیلدیکی کبی معاصر ارباب فکر وقلمك‌ده مشارالیه حقنده‌کی احتساساتی جمع وتثبیت اولونمشدر .

تاریخ وفاتی (١٣٣٧) اولوب (ایوب) ده مدفوندر .

مشهور برشعری بروجه آتیدر :

حقیقت

بیللرجه حقیقت دیه روح بشریت
برنور آرامش قعر سموات وزمینده . . .
بیللرجه، عصرلرجه . . . فقط نور حقیقت
قالمش ینه زیر تتق محتشمنده .
بر لمعهٔ امید ایله بعضاً شب افکار
یانمش وطوتوشمش کبی... دیرکن ینه سونمش.
چارپیشمش ازلدن بری ایمان ایله انکار ،
وارلق بیله، وجدان بیله بر هیچلکه دونمش .

أی ظلمت اعصار ایله کمراه اولان انسان !
أی قارده‌شم ، أی قلب اّلمدیده و مجروح ،
کل، عرش حقیقت سکا، هردم سکا مفتوح ...
کل نور حقیقت سکا ، هردم سکا تابان ...
کل، کندیکه باق! ایشته حقیقت سن او، وارسك؛
نفسکده بدیدار او حقیقتکه آرارسك !

سعید بك « كمال پاشازاده محمد سعید بك »

زمانمز ارباب قلمنك سر آمدانندن بش لسان (عربجه ، فرسجه ، تورکجه ، فرانسزجه، آلمانجه) ادبیاتنه واقف بر ذات اولوب آتی الترجمه احمد کمال پاشانك محدومیدر .

مملکتمزك حیات عرفان وادبنده برخزنه محرری صفتیله پك چوق مساعیسی و فعالیتی سبق ایتمش ونام وشهرت قازانمش برمحرر برمنشیدر. یازدیغی آثارده اصول انشاواده یه فوق العاده اعتنا ایتدیکندن خزینه ستونلرنده کوروان مقالاتی دخی اسلوب نقطهٔ نظرندن برخصوصیتی بر اهمیتی حائزدر .اسلوبی بر آز چتین و مسلسل عبارات واوزون جمله لرله براز زیاده بزنمش اولمغله برابر ینه تراشیده ومتین وروونق داردر . اسکی (طریق) اسکی (وقت) خزینه لرینك باش ستونلرنده (اجمال احوال) عنوان عمومیسی آلتنده سیاسیاتده ولسان بحثلرنده کی مناقشات ومباحثاتیله ده ادبیاتده اولان وقوف واحاطه سی مسلم ایدی . فرانسزجه دن حقیله ترجمه یه واقف اولدیغنه ده متعدد ترجمه لری وازجمله (غلطات ترجمه) اسمنده کی اثری شاهددر .

(١٣١٧) ده شورای دولت بدایت محکمه سی رئیسی ایکن یمنه نفی ایدلمش وبدایت مشروطیتده استانبوله کله رك تنظیمات دائره سی ریاستنه تعیین اولونمش وبرقاچ سنه صوکره تحدیدسن قانوننه تبعاً تقاعده سوق ایدلمشدر . « ١٣٣٩ » ده ارتحال ایده رك (سلیمانیه) ده پدرعالیسی یاننه دفن ایدلدی .

آثار مطبوعه لری :

(١) فضائل اخلاقیه.
(٢) غرائب عادات اقوام .
(٣) غلطات ترجمه.
(٤) دارالکتب.
(٥) سفیرلر وشهبندرلر .
(٦) تشبثات جرمیه .
(٧) محاکم .
(٨) حقوق دول .
(٩) تشهیر اضمحلال.
(١٠) اصول مسئولیت وکلا .
(١١) وظائف عدلیهٔ اطبا.

(١٢) اصول معيشت انسان.
(١٣) ١٣٠١ و ١٣٠٢ سنه‌لرنده مكتب حقوقده تدريس ايتدكلری « حقوق سياسيهٔ عثمانيه » معارف نظارتی نامنه تأليف ايتمكده اولديغی فرانسزجه‌دن توركجه‌يه بويوك قطعه‌ده (قاموس سعيد) اسمنده‌كی اثر مهمك اكالنه مع التأسف موفق اولامايوب آنجاق (٢٢) فورمه‌سنی نشر ايده‌بيلمشدركه صوڭ فورمه « a-n » حرفنه قادار‌در .

اشعارندن :

اخلاق ايله‌در كمال آدم اخلاق ايله‌در نظام عالم
اخلاقه نظر ايدلمه‌ينجه سمت ادبه كيديلمه‌ينجه
عالمده نيجه معارف اهلی ترجيح ايديور علومه جهلی

ش

شاه چلبی « آفيونه قره حصاری »

كرميانی الياس پاشا اولادندن وقره حصار چلبيلرندن برذات اولوب (٧٨٠) حدودنده قوله‌ده ارتحال ايتدی. اسرارده‌تذكره‌سنده فارسی العباره عاشقانه برنعتی مندرجدر

مطلعندن :

جز جمالت چون درون پاك رامحبوب نيست
بس بعقل اسباب حسن جوهرت محبوب نيست

شيخی « يوسف سنانه كرميانی »

قدمای شعرا واطبای عثمانيه‌دن اولوب شيخی مخلصی (حاجی بايرام ولی) حضرتلری طرفندن ويرلمشدر. چلبی سلطان محمد وسلطان مراد ثانی دورلرنده برحيات ايدی . (سيدنسيمی) ايله بروسه‌ده بولوشدقلری (لطيفی) نلك رواياتندندر . (٨٢٦) ارتحال ايتدی . كوتاهيه قربنده مدفون اولديغی متواتر ايسه‌ده موقعی معين دكلدر . قواعد شعريه‌يی (احمدی) دن تلمذ ايلمشدر. اشعارينك لفظنده اولقدر ملاحت يوقسه‌ده مثنوياتی استادانه‌در . (خوانبامهٔ عطار) ی نظماً ترجمه ايتمشدركه برنسخه‌سی مغنيساده (مراديه) كتبخانه‌سنده واردر. سلطان مراد مشار اليهك امريله شيخ نظامی

نك (پنج گنج) اسمیله معروف (خمسه) سندن (خسرو وشیرین) حکایۀ مشهورەسنك ترکجه نظمنه باشلامش ایسەدە اکمالنه موفق اولامیوب همشیره زادەسی (خورشید وفرحشاد) ناظمی (جمالی) اتمام ایتمشدر. اکمال تحصیل ایچون ایرانه گیدەرك سیدشریف ایله مشارکت ایتدیکی « سهی » تذکرەسنده مذکوردر . کندینه غدری التزام ایدن بعض ارباب غرضی تشهیراً (خرنامه) اسمنده برمنظومەسیله مرتب دیوانی واردر . (٩٠١) ده وفات ایدوب (ایوب) ده مدفون اولان دیکریکی (ملاقاسم عذاری) ده فضلای شعرادن بر ذات ایدی . (شرح مواقف) ڭ الهیات بحثنه حواشیسی ، مولانا « لطفی » نك « سبع شداد » عنوانلی سؤاللرینه جوابی ایله اشعار ترکیه وفارسیەسیدە واردر .

ابیاتندن :

کل یوزك مجموعەسندن نیجه کیم دفتر دوزر
ویرراوراقن ایله چوق نسخەسن ابتردوزر

مثنویاتندن:

قدرینی بیل عمرکك ای بوالهوس
بردم ایمش خوش کورآنی برنفس
سود وزیان چون نه دنیاغمن
غم یر ایسەك باری یه عقباغمن

خسرو شیرین منظومەسنك مطلعی :

بحمد الواحد الاحد القدیم
و بسم الله ذی المن العظیم
سلام الله یا خیر الانام
علیك والنبیین الکرام
خدایا بزه توفیقی رفیق ایت
مقام حقه تحقیقی طریق ایت
آچیق طوت حکمت وتوحید بابن
کوزومدن کوتوروب تقلید خوابن
یقینك نورنی جانه چراغ ایت
کوکلدن ظلمت شکی ایراغ ایت

خسرو شیریندن :

زهی حس کیم اوزوندندر حیاتی
قموفانی وباقی پاك ذاتی

زهی قادرکه آکا خالق کونین
اولا اهون که سکا طرفةالعین

شعروانشاده شهرتی « شیخی » طبابتده‌کی شهرتی‌ده (حکیم سنان) در .
کنزالمنافع فی احوال الامزجه والطبایع» اسمنده براثرطبیسی واردر . (٨٠٤) تاریخنده استنساخ ایتدیکی «نی نامه» (بشیکطاش) ده (یحیی افندی) کتبخانه‌سنده‌در برده « دررالعقائد وغرر کل سائق وقاعد » اسمنده تورکجه منثور بر اثری واردرکه بر نسخه‌سی خالص افندی کتبخانه‌سنده موجوددر .

مقدمه‌سنده‌کی ابیاتندن :

جان چراغینه شیخی آلدانمه
نه‌قادار یانسه بولیسر درافول

شریفئ آمدی

اسنهٔ ثلاثه ادبیاتنه واقف قوی طبیعت برشاعر اولوب « دیاربکر ـ آمد » لیدر . تقریباً (٩٢٠) تاریخلرنده (مصر) ده ارتحال ایله‌دی . (سلطان جم) لك مقربلرندن ایدی . (فردوسیٔ طوسی) نك مشهورشهنامه‌سنی نظماً ترجمه ایده‌رك «سلطان غوری» یه تقدیم ایتدیکی زمان بهر بیت ترجمه‌سنه برر دینار عطیه‌یه نائل اولمشدر . ترجمه‌نك بر قسمی زمانمز ارباب دانشندن (دیاربکر) لی (علی امیری) افندی حضرتلرنده موجوددر . ترجمه‌نك مقدمه‌سندن :

کوتور دائم دله اسمن اللهك
که آنك ذکری محو ایدر کناهك

اوکیم دلدن کیدرمز تکری آدك
ایکی عالمده اول بولور مرادین

(حمیدیه) کتبخانه‌سنده موجود ، بیان وبدیعدن باحث (سنان پاشا) نامنه تورکجه تألیف ایدیلن (حدیقة‌الفنون) صاحبی (شریفی)نکده بوذات اولماسی مأمولدر .
برده تاریخ تألیفی (۹۸۶) اولان (شواهدالشهداء)اسمنده‌کی تورکجه اثرك مؤلفی ده شریفی مخلصلی بر ذات ایسه‌ده شریفیٔ آمدی اولماسنه تاریخ مساعد اولمادیغی کبی اثرنده یازدیغی (سید احمدشریفی‌المعروف بقاضی شریف ابن‌السید محمد) کنیه‌سی ده باشقا بر ذات اولدیغنی بیلدیرمکده‌در . اثر مذکور ایکی قسم اوزره مرتب اولوب قسم اول مصائب انبیاء ، قسم ثانی بلایای اهل بیت‌درکه (فضولی)نك (حدیقة‌السعدا) سی‌ویادیسنده‌در نهایتنده (سلطان‌مراد ثالث) ایله‌مصاحبی(شمسی‌پاشا)یی ذکر ایدییور .

شامی مصطفی بك

سلطان بایزید ثانی دورنده سنجاق بکلکی خدمتنده بولونان شعرای مشهوره دندر . زماننده (شاملی اوغلو) شهرتیله بنام‌ایدی . دیوانی‌مطبوع دکلدر .

ابیاتندن :

یتمزمی تماشای جمال الده صونارسین
ای عاشق‌محنت‌زده‌بولدقجه بونارسین

بیتی مشهوردر .

شهدی محمد چلبی « آماسیه‌ری »

فاتح سلطان محمد خان دوری شعراسندن اولوب(آماسیه) لیدر. سلطان‌مشارالیهك فتوحاتی مبین فردوسیٔ طوسینك شهنامه‌سنه‌تقلیداً (٤٠) بیك بیتی حاوی اولمق اوزره برتاریخ‌عثمانی تنظیمنه باشلامش‌فقط اتمامنه عمری وفا ایتمیه‌رك آنجق اون بیك بیتی یازه‌بیلمشدر .

اثرك مطلعی شودر :

بنام خداوند دادار پاك
برآرندهٔ آتش وآب‌وخاك

آماسیه‌ده مدفوندر برادری (شرمی عثمان چلبی) ده علما وشعرادندر .

شمعی شمع الله « برزرینی »

برزرینلی تدریس ایله تعیش ایدر بر مرد متصوف ایدی . شیخ وفا قائممقام وخلیفه‌سی علی دده مستخلفلرندندر . اواخر حیاتنده خراباتیلك عالمنه مبتلا اولدی . (مثنوی شریف) ه (دیوان حافظ) ه (گلستان)ه (بوستان)ه (پندعطار) ه (سبحة الابرار) ه (بهارستان)ه (تحفة الاحرار)ه (منطق الطیر) ه شرحلر یازه‌رق ابقای نام ایلمشدر . وفا قربنده اختیار انزوا ایلدی . وفاتی (١٠٠٠) ده‌در . خط دستیله محرر مثنوی شرحی شهزاده جامع شریفی کتبخانه‌سنده‌در . (اسکدار)ده(رومی محمدپاشا) جامع شریفنك قبله جهتنده‌کی حولی‌قاپیسی دیشاریسنده مدفوندر کتابه‌سی :

روشن ایتسون خانهٔ قلبن خدا
شمعی‌نك روحینه کیم قیله دعا

(آیوانسرایی) وفیاتنده (وفا) ده ویاخود (اسکدار) ده مدفون اولدیغی محرردر .

غزلیات عاشقانه‌سندن :

راضی‌یم هر نه ایدرسه بکا سروسمنم — تیغ مژگان ایله صد پاره قیلارسه بدنم
نی اولدرمکه عار ایلمش اول سیم تنم — وارمیم یالواره‌یم بوینومه طاقوب کفنم
حلهٔ جنت اولورسه چکیم چاك ایده‌یم — دم وصلتده بکا حائل اولان پیرهنم
شمعی‌یم گوشهٔ میخانه‌یی ویرمم فلکه — گلشن باغ ارمدن بکا یکدر وطنم

بو غزل طابعك اثر غفلتی اوله‌رق شمعیٔ دیگرك دیواننه درج ایدلمشدر .

ابیاتندن :

دوست مدحندن نه حاصل ذم دشمندن نه غم
فارغ و آزاده‌یم بردر یانمده مدح و ذم

(تحفة العاشقین) اسمنده اوتوز باب اوزره مرتب اخلاق و تصوفدن باحث (٩٨٦)ده مؤلف تورکجه منثور براثری‌ده واردرکه نسخه‌سی (شهید) علی پاشا کتبخانه‌سنده موجوددر .

شوری مجذوب

عرفای مولویه‌دن رند مشرب برذات اولوب بروسه یتیشمه‌لرندندر . حضرت (سینه‌چاك)دن

اسرار مثنوی‌یی اخذ ایتدکدن صوکره برمدت شوریده حال دینه‌جک برتجلی‌یه مظهریتله سیاحت ایله‌دی . بعده صحوه کله‌رك برزمان شام مولویخانه‌سنده اقامت ایتدی. بواثناده روحی ، مذاقی. صمتی کبی عاشقین شعرا کندیسندن استفاده ایتدیلر . رحلتی (٩٩٠) ده‌در .

مشهور ترجیع بندینك مطلعندن :

کون بر آیینهٔ عبرت نمادر پر صور
انعکاساتنه آلدانمه صاقین قیلمه نظر
لعل رنکین کورونور باقدقده هر سنك ومدر
ناظر حق اولمغه اشیاده ای نور بصر
پیرو ارباب فقر اول تا اوله‌سین دیده‌ور
سر اشیایی کاهی بیلمك ایسترسه‌ك اکر
مکتب عرفانه کل زنهار اولمه بی خبر

ابیاتندن :

کل ای ناصح قوینده‌ی حال دلدن بی خبرسك سن
نی دیوانه قیلدی اول پری بیلمم نه دیرسك سن

شهودی دده « موغلوی »

سابق الترجمه شاهدی (ابراهیم دده) حضرتلرینك مخدوم عالیلریدر . اسرار دده تذکره‌سنده ولد معنویلری اولمق اوزره مقیددر . قرق کسور سنه موغله مولویخانه‌سنده جانشین پدر اوله‌رق بیك تاریخنده موغله‌ده ارتحال ایله‌دی . (عاشق چلبی) تذکره‌سنده قطعهٔ آتیه‌لری مندرجدر :

دهانی فکری دلده غنچهٔ کلزار جانمدر
خیال سرو قدك خیلیدن خاطر نشانمدر
فراق لعل نابکله بلا بزمنده ای ساقی
دمادم اشك کلکونم شراب ارغوانمدر

شفیعی دده «کفوی»

شعرای مولویه‌دن اولوب کفه‌لیدر. علوم رسمیه‌یی اکمالدن صوکره قونیه‌ده آستانهٔ ملا خنکاره رومال اولمشدر. (١٠٨٢) تاریخنده عزم بقا ایله‌دی.

اشعارندن:

دل رشتهٔ پیوند هلال اولمادیمی ؟
شایستهٔ اقبال وصال اولمادیمی ؟
قابلمی دکل وصالکه ایرمك یوقسه
بن قولوکه احسانه مجال اولمادیمی ؟

رباعیسیله

زبان اولسه سرکوینده هر مویم مجاب اولماز
سکوت ایتمك کبی عالمده نادانه جواب اولماز

بیتی مشهوردر.

شهیدی

عاشقین مولویه‌دن اولوب (ادرنه) لیدر. (١٠٨٢) ده ارتحال ایلدی. (نشاطی دده) مریدانندندر. تذکرهٔ اسرارده مندرج مخمسنك مطلعندن:

مرآت مصفامی دکل روی دلارا کیم کورمیه‌سك آنده بوکون حقی هویدا
بوپندمی کوش ایله کوکل کیم بودر اولا دل ویردیککه صدق ایله ویر جانکی زیرا
من مات من العشق فقد مات شهیدا

شعوری حسن افندی «حلبی»

فضلا وادبای عثمانیه‌دن اولوب (حلب) لیدر. درسعادتده مالیه دائره‌سی خلفاسندن ایکن (سوخته دل) ترکیبنك دلالتی اولان (١١٠٥) تاریخنده وفات ایله‌دی. ادرنه قپوسی خارجنده

مدفوندر . وفیات آیوانسرایی‌ده اسکدارده مدفون اولدیغی محرردر . اشهر آثاری اون ایکی سنه‌ده اکمال ایتدیکی (فرهنك شعوری ـ نوال‌فضلا) [١] نامنده‌کی یکرمی‌ایکی بیك‌بشیوزاللی لغتی جامع لغتنامه‌سی درکه بشیوز قدر شاعرك آثارندن استشهاد ایله‌مشدر . لسان فارسیده‌کی وقوف تامنه حجت قاطعه‌در . سائر آثاری (مرتب‌دیوان) (ترجمهٔ پند عطار) ایله (ریاضی) نك استعارات و اصطلاحات ضروب امثال نادرات فارسیه‌یی مبین دستورالعمله اولان ذیلندن عبارتدر . (تعدیل الامزجه) اسمنده وزرای عثمانیه‌دن احمد پاشا نامنه مؤلف طبدن براثری دها واردر . فرهنکدن ماعداسی غیرمطبوعدر .

اشعارندن :

ایتدیکی دعوایه قادر اولمه‌در شرط هنر
آدمی رسوای ایدر اثباته عجز قدرتی

دم اوره علم ومعارفدن ایده عکسی ظهور
موت اولادر آکا وار ایسه عار و غیرتی

عجزین اقرار ایلمك خیلی هنردر عارفه
بیلمه‌دیکن بیلمه‌مك جهایله‌اولور شهرتی

شعبانه زاده محمد محتشم افندی

صاحب فضیلت ادبادن بر ذات اولوب السنهٔ ثلثه ادبیاتنه واقفدر . علمادن بوسنه‌وی شعبان افندینك برادری خرم افندینك مخدومیدر عموجه‌سی یاننده تعلیم وتربیه کوردیکندن شعبان زاده شهرتیله بنام اولمشدر . (١١٠٤) تاریخنده ادرنه‌ده وفات ایده‌رك قادریخانه پیشکاهنده سلجوق خاتون جامعی ساحه‌سنه دفن ایدلدی . آثارندن خط دستیله محرر (مظهر الاشکال فی‌بیان لغات‌المثنوی) اسمنده‌کی اثرینك برنسخه‌سی (چورلولوعلی‌پاشا) کتبخانه‌سنده‌در . (مصنفك) نامیله معروف (علی ابن‌الشاهرود بسطامی) نك محمود پاشای ولی‌یه تقدمه ایلدیکی

---

[١] تحایق لغات فارسیه‌یه دائر علمای عثمانیه‌دن (اینه‌کوللی) مولانا (مصطفی بن محمد) ك دخی برنجی قسمی ا ا ایکنجی قسمی مصادر اوچنجی قسمی قواعد فارسیه‌دن باحث (جامع‌الفرس) اسمنده براثر کبیری رکه (٩٧١) تاریخنده محرر برنسخه‌سی درسعادتده کوپرولو کتبخانه‌سنده منظورم اولدی .
فضلای مولویه‌دن (خطیب رستم) دده‌نك (وسیلة المقاصد الی احسن‌المراصد) اسمنده برلغت فارسیه‌سی واردرکه کندی سویله‌دیکی (برات منیر) تاریخنك دلالتی اولان (٩٠٣) ده مؤلفدر . اوچ باب برخاتمه اوزره مرتب‌بولونان بو اثرده هربحثده اولا تورکجه منظوم قواعد فارسیه یازیلوب صوکره تفصیل ایدلمشدر .

(تحفۀ محموديه) سى ده (تحفۀ محمود محتشم) اسميله كاتبانه بر صورتده ترجمه ايله مشدركه مطبوعدر. بو اثر بروجه آتى اون باب اوزره مرتبدر :

(۱) فضيلت علم وعلما (۲) معاشرت واحوال وزرا وامرا (۳) تهذيب اخلاق (٤) فضيلت وشرف جود وسخا (٥) توبه وندامت (٦) حصول مرادات ايچون سعى وورزش (۷) اداى حقوق ولى نعمت (۸) وقايه (۹) عدل (۱۰) امر معروف ونهى عن المنكر. برده مناظرۀ تيغ وقلم حقنده بر رسالۀ ادبيه سى و سكز باب اوزره مرتب (آداب الحكام) ى واردر .

مخدومى (عبدالله) افنديك ده (احسن الخبر من كلام سيد البشر) اسمنده تورکجه حديث اربعين شرحى واردركه بر نسخه سى اسعد افندى كتبخانه سنده در . هر راوينك ترجمۀ حالى ده مذكوردر .

شناسى محمد چلبى «استانبولى»

خوشگويان شعرادن اولوب شهريدر . (روزنامه جى زاده) شهرتيله بنامايدى . (۱۱۱٤) ده استانبولده وفات ايتدى . تذكرۀ صفائى ايله شيخى ده (ادرنه) ده وفات ايتديكى محرردر . فصيح مولوى نك شاكرديدر .

درونى آشنا اول صورتا بيكانه صانسونلر
عجب زيبا روشدر عاقل اول ديوانه صانسونلر [۱]

بيت مشهورينك قائلى اولان شناسئ مولوى باشقه در .

ابياتندن:

بختى سياه اولنجه شناسى بر آدمك
طوطى يه دام قورسه شكارى غراب اولور

منافعدن اثر يوقدر نه روحانى نه جسمانى
زمانه آدمندن شيمدى يبروح الصنم يكدر

---

[۱] سماعخانۀ ادب ، ص ۱۱۹ ده
درونى آشنا اول ظاهراً بيكانه صانسونلر
بو بر رعنا روشدر عاقل اول ديوانه صانسونلر
صورتنده كورولمكده در ،

مصارعندن :

لالەنك نقشن كوروب اميد بو ايتمز كوكل

آتشه نزديك اولان لابد اولور رخسار سرخ

شمس الدين محمد افندى

طريقت قادريه مشايخندن (١٢٠٦) ده (قبريس) آطهسنك (ماغوسه) قصبهسندهمنفياً ارتحال ايدن (مصطفى آهى افندى)نك خلفاسندن اولوب قيصريهليدر. (١٢٢٧) ده درسعادتده وفات ايلهدى . خرقهٔ شريف قربندهكى محيي افندى دركاهنده مدفوندر . مرتب ديوانى واردر. آتىدهكى مسدس طبع شاعرانهسنه دالدر .

هوالمعين :

اضطرابى ترك ايت اى دل حق دائم ايله ياد
صاقنوب احسـان عبد عاجز ايله اولمه شاد

ايريشوب لطف خدا بركون اولورسك برمراد
كلدى بر پير خدا بو بيتى قيلدى كوشـه ياد

برقپوبى بندايدرسه بيك قپو ايلركشاد حضرت الله افندى فاتح الابوابدر

قول اكر احسـانكى قطع ايلسه چكمه الم
اول دخى محتاج باب ذوالعطا و ذوالكرم

بغلنوب باب خدايه قومه دلده هم وغم
ورد ايدك صبح ومسا بو بيتى سن كل دمبدم

بر قپوبى بند ايدرسه بيك قپو ايلر كشـاد حضرت الله افندى فاتح الابوابدر
(فى السماء رزقكم) نص كريم موعود ايكن خزنهٔغيبندهقسمت ايتديكى موجودايكن
جملهيه رزقين ويريجى اول غنى معبود ايكن قولونهمحتاج ايدرمى يارهدن خشنودايكن
برقپوبى بند ايدرســه بيك قپو ايلر كشـاد حضرت الله افنـدى فاتح الابوابدر

خالقك ایتدیکی قسمت بیل تخلف ایلمز
ایلسه وقتی حلول اصلا توقف ایلمز

حقه تسلیم وجود ایدن تأسف ایلمز
اویله برکان کرمدر وعد نه خلف ایلمز

بر قپویی بند ایدرسه بیك قپو ایلر کشاد حضرت الله افندی فاتح الابوابدر

مطبخ احسانك آچمش اون سکز بیك عالمه
بذل ایدوب الطاف خوانك عالمه و آدمه

هم غنا ایله سخاوت بخش ایدن اول حاتمه
هر کدا و شاه آنك محتاجیدر سن غم یمه

بر قپویی بند ایدرسه بیك قپو ایلر کشاد حضرت الله افندی فاتح الابوابدر

ظاهر و باطن تجلی ذات اعلادن کلیر
جمله افعال وشئونك سری اسمادن کلیر

صانمه کیم ارزاق عالم شاه ودارادن کلیر
هرکسك رزقی هله نحن قسمنادن کلیر

برقپویی بند یدرسه بیك قپو ایلر کشاد حضرت الله افندی فاتح الابوابدر

موج دریا کیبدر اسبابه صرف ایتمه‌ك شعور
بری محو اولور بریسی درعقب ایلر ظهور

عینی دکل محو اوله‌نك مثلیدر بولان نشور
طرفة العین ایچره باق سن کور نه سیرانلر اولور

برقپویی بند ایدرسه بیك قپو ایلر کشاد حضرت الله افندی فاتح الابوابدر

رزق ایچون افکاره دوشوب «شمسیا» ایتمه تلاش
چون مقدردن زیاده اولاماز ایتمه صواش

سعی ایله ممکن دکلدر حاصلی عقل معاش
سن توکل ایله باب حقه تسلیم ایله باش

بر قپویی بند ایدرسه بیك قپو ایلر کشاد حضرت الله افندی فاتح الابوابدر

شاكر احمد پاشا «طربزونلی»

شعرادن فاضل برذات اولوب (طربزون) لیدر. طریق علمیه‌دن تحویل مسلکله رتبهٔ وزارتی احراز ایده‌رك موره والیلکنده بولنمش و (١٢٣٤) تاریخنده اختیار اقامت ایلدیکی (کلیبولی) ده ارتحال ایده‌رك (استانبول) ده (ایوب سلطان) ده بوستان اسکله‌سنده مهر شاه تربه‌سی خارجنده کوچوك حسین پاشانك قبری اتصالنه دفن ایدلدی. اسماء حسنا وسور قرآنیه ایله نسب پیغمبری‌یی نظماً بیان ایلدیکی اثری تقویمخانهٔ عامره‌ده طبع اولنمشدر. برده (عدآی القرآن) اسمنده غیر مطبوع منظومه‌سی واردر. اشعاری عارفانه وحکیمانه‌در.

منظومهٔ مذکوره‌دن:

بسدر ارباب فکرته بو خطاب　　(بی بقادر بومنزل ای احباب) نسقه
فاتقوالله یا اولی الالباب
مقتضای حدیثی قیل تذکار
ودواء الذنوب الاستغفار

چك خلایقدن الی قطع ایت علائقدن دلی
«شاکرا» امداد ربانی سکا بسدر فقط

شفقت افندی «عبدالفتاح شفقت افندی»

ارباب قلم ودانشدن برذات اولوب (بغداد) لیدر. برمدت (قریم) خانلری معیتنده بعده (استانبول) ده (افلاق وبوغدان) بکلری کتابتنده ایفای خدمت وشیخوختنه بناءً اختیار تقاعدله (قوری چشمه) ده‌کی خانه‌سنده عزلت ایده‌رك (١٢٤٢) تاریخنده رحلت ایله‌یوب قوری چشمه مزارستاننه دفن ایدلدی دیوانچه‌سی و (یوسف ضیا پاشا) دن (علمدار مصطفی پاشا) یه قادار (حدیقة الوزراء) ذیلی واوصاف جلیلهٔ پیغمبری ایله خاندان نبوتك مناقب سنیه‌لرندن باحث مثنوی طرزنده بویوجك بر منظومه‌سی و بر (تذکرهٔ شعرا) سی واردر. آثارندن (حدیقة الوزرا) ذیلی دیکر ذیللرله برابر مطبوعدر. (تذکره) نك نسخه‌سی‌ده

ولی‌الدین افندی کتبخانه‌سنده موجوددر . سیر نبوی منظومه‌سندن :

مطلع دیباجهٔ نظم کریم　　اولدی بسم‌الله الرحمن الرحیم
هیأت طغرای منشور اله　　نقش بسم‌الله در بی اشتباه
تا که تنفیذ ایده اول امر کزین　　نص ایله تبلیغ حکم مرسلین
عالمه نجم هدایت اولالر　　رهبر راه عنایت اولالر

شاکر محمد افندی

شهری الاصل فضلای شعرادن اولوب تحصیل وتفیضی اندرون همایونده‌در . سرای همایونده لوای شریف شیخلکی خدمتنده ایکن (١٢٥٢) تاریخنده استانبولده ارتحال ایده‌رك حضرت خالد قربنده‌کی مزارستانه دفن ایدلدی . آثاری برنسخه‌سی اسعد افندی کتبخانه‌سنده موجود (منظوم مثنوئ شریف ترجمه‌سی) ایله (شرح بهارستان) ودیوانندن عبارتدر [خضر بن مصطفای ارزنجانی نکده بهارستان شرحی واردر . شاکر افندینك‌کی مطبوعدر.

ابیاتندن :

ای دیدهٔ خونابهٔ شاکر بونه گریه
تأثیر نکار ایلین غم نمه لازم

شرف خانم

مطبوع دیوان صاحبه‌سی شرف خانمدرکه شیخ الاسلام (عاشر افندی) مرحومك احفادندن اولان شعرادن (نبیل بك) مرحومك کریمه‌سیدر . سوزشلی مرثیه‌لری عاشقانه مناجات وقصائدی واردر . (١٢٦٤) تاریخنده ارتحال ایده‌رك ینی‌قاپی مولویخانه‌سنده چنار آلتنه دفن ایدلدی . طریقهٔ مولوی‌در .

بر مناجاتندن :

یا الهی دکلم مستحق احسان ایله
کرم ولطفکی حقمده فراوان ایله
نعت و مرثیه مناجات و ستایشلرمی
سبب مغفرت ایت زیور دیوان ایله

برقصیده‌سندن :

ترفیع کمالاتنه یتمزمی بو شهرت ادنا قولی اولمق دوجهانده اولور البت
دامادنبی شیر خدا شاه ولایت قربیتنه بر یول آرام روز و شب البت

یارب بنی دور ایلمه اولاد علیدن

شوکت محمد افندی «استانبولی»

فضلای کتابدن برذات اولوب شهریدر . فراری احمد پاشایه دیوان افندیسی اولمشدی . برنجی اردو محاسبه‌جیسی مؤخراً قپو کتخداسی اولوب (١٢٨٤) ده ارتحال ایله‌دی. اختری حجمنده (اثر شوکت) اسمنده مطبوع لغت کتابی و اردرکه اکثریتی‌اعتباریله عربی ، فارسی تورکی لغاتدن جناس‌لفظی وخطیدن عبارت کلمات والفاظ مشترکه‌دن معدود لغاتك تعریف وتفریقنه دائردر . (گلستان)ه نظیره‌مقامنده (سنبلستان) ی وطبیعت شعریه‌سی‌ده واردر .

شناسی ابراهیم افندی «استانبولی»

اعاظم ادبادن اولوب لسان عثمانینك ساده‌لشمه‌سنه واصول افاده‌سنك یکی بر طرزه قلبنه اك زیاده همت ایدنلرك بری وبلکه ادبیات جدیده‌مزك موجد ومکملیدر. درسعادتده طوپخانه جوارنده بولولی برطوپجی یوز باشیسنك صلبندن دنیایه کلوب عربی ، فارسی ، لسانلرینی تحصیلدن‌صوکره طوپخانه مکتوبی اوطه‌سی کتبه‌سی سلکنه داخل اولمش وبعده فرانسزلساننی اوکره‌نوب فنون جدیده‌نك تحصیلی ایچون پارسه عزیمت ایلمش ایدی . درسعادته عودتنده بعض مأموریتلرده بولنمش ایسه‌ده تفیض ایده‌میه‌رك نهایت (تصویرافکار) عنوانیله برغزته نشرینه باشلایوب غیر رسمی عثمانلی غزته‌لرینك برنجیسی اولان بو آلتله ادبیات جدیده‌یه ولسانمزك اصلاحیله برابر افکار جدیده‌نك نشر وتعمیمنه چوق خدمتلر ایتمشدر .

(١٢٨٨) تاریخنده کنج یاشنده وفات ایلدی. بك اوغلنده آلمانیاسفارتخانه‌سی قارشیسنده‌کی مزارستانه دفن ایدلدی . کندی نشریاتندن باشقه بعض آثار واشعارینی تصویرافکار منتخباتی ابوالضیا توفیق بك دخی نشر ایتمشدر . سجل عثمانیده اصلاً بتایسلی اولدیغی محررسه‌ده موثوق دکلدر . پدری (بولو) دن والده‌سی استانبولدندر .

توحیدندن :

مناجات

حق تعالی عظمت عالمك پادشهی
لامکاندر اوله‌من دولتنك تختکهی

خاصدر ذات الهیسنه ملك ازلی
بی حدود آنده اولان کوکبهٔ لم یزلی

اثر حکمتیدر یرله کوکك بنیادی
طولو بوش جمله ید قدرتنك ایجادی

عزت وشاننی تقدیس قیلار جمله ملك
اکلیر سجده ایدر پیش جلالنده فلك

امری وجهله اوزره یرایلر کیجه کوندوز حرکت
دکیشیر تازه‌لنیر موسم فیض وبرکت

پرتو رحمتنك لمعه‌سیدر آیله کونش
تاب حشمندن آلیر آلسه جهنم آتش

شرر هیبت علویه سیدر ییلدیزلر
آنلرك شعله‌سی کوك قبه‌سنی یالدیزلار

کیمی ثابت ، کیمی سیار بتقدیر قدیر
تکرینك وارلغنه هر بری برهان منیر

وارلغین بیلمه نه حاجت کرهٔ عالم ایله
یتر اثباتنه خلق ایتدیکی برذره بیله

کوره‌من ذاتنی مخلوقنك عادی نظری
حس ایدر نورنی اما که بصیرت بصری

وحدت ذاتنه عقلمجه شهادت لازم
جان وکوکله مناجات و عبادت لازم

نشئهٔ شوق ایله آیاتنه طاپمق دیلرم
آکله‌وار خالقمه غیری نه یاپمق دیلرم

ای شناسی! ایچمی خوف الهی داغلار
صورتم کرچه کولر قاب و کوزم قان آغلار

ایدر عصیانمه کوکلمده ندامت غلبه
نیله‌یم یوز بولامام یأس ایله عفوم طلبه

نه دیدم؟ توبه‌لر اولسون بوده فعل شردر
بنم عذرم کنهمدن ایکی قات بدتردر

نور رحمت نیه کولدورمیه روی سیهم
تکرینك مغفرتندنده .. بیوکمی کنهم

بی نهایه کرمی عالمه شاملمی دکل
یوقسه عالمده قولی عالمه داخلمی دکل

قولنك ضعفنه نسبت چوغیسه نقصانی
یا اونك قهرینه غالبمی دکل احسانی

سهوینه اولدی سبب عجز طبیعی قولنك
هم اودر عالم معنیده شفیعی قولنك

بنی عفو ایلمکه فضل الهیسی یتر
صانمه ــ حاشا ــ کرم نامتناهیسی بیتر!

جمل آتیه که لایتغیر الاحکام برر دستور حکمت و حقیقت مزیتنده‌در . « مبحوثة عنها » مباحثه‌سی صره‌سنده ایراد ایتدیکی اقوالدندر :

« سندی باطل اولور ، باطل اولان دعوانك »

« تمیز که برحا کمدر ، مدعی صفتنده کورینورایسه غرض خالصدن ، ویا تمیز ناقصدن عاری دکلدر » .

« فن ادب بر معرفتدر که انسانه خصلت آموز ادب اولدیغیچون ادب واهلی ادیب تسمیه قلنمشدر » .

« بر اثرك که صانعی انسان اوله ، ممکنمیدر که آنده نقصان اولمیه ! » .

« اثر مقبول اثر معقول ایله ثابت اولمق لازم کلور »

« مزاحه مزاح ایله مقابله ایتمك ، شره شر ایله مجازاة قبیلندندر »

حقیقتدن بشقه برشیله متلذذ اولمدیغی اشعارنده بیله کوریلور :

همت آزاولسه دخی فائده کلی کورینور
احتیاجاته موافق کلان افعاله چالش

ماهيتی اثبـات ايدن آثار عملدر
مقدارينه نسبتله كشی خير و شر ايلر

بيتلری بو حقيقتك برر شاهديدر .
نفعينك قصيدهٔ رائيه‌سنی تنظير صره‌سنده

توفيق رفيق اولميجق فائده يوقدر
هركيم بوراده عقله اويارسه ضرر ايلر

قولنه مقابل

حق يول آرامق واجبه‌در عقل سليمه
توفيقنی ايسـترسه خدا راهبر ايلر
محروم ايسه توفيقك اكر فائده‌سـندن
يا عجزينی كوردكجه‌می آدم ضرر ايلر
هر واقعه بر درس حكمدر نظرنده
هر دردوبلادن دخی اخذ عبر ايلر

بيتلرينی انشاد وايكی يوز اللی سنه‌صكره كيمسه‌نك خيال وخاطرندن كچمامش برطرزده ـ بر آزده متهكمانه اوله‌رق ـ مزار شـاعرك اوزرنده تلقين حقيقتله روح نفعی‌يی ارشـاد وشاد ايله‌مشدر .

مرحومك حيات علميه و سـياسنه تعلق ايدن تراجم احوالی (مجموعهٔ ابوالضيا) نك (١٠٥) نومروسندن اعتباراً برقاچ نسـخه‌ده (شناسی‌نك ايام اخيرهٔ حياتی) سرنامه‌سـيله واقفانه بر صورتده تحريرينه همت اولونمشدركه بالاده‌كی (جمل آتيه‌كه ....) ايله باشـلايان افادات‌ده اورادن نقل ايدلمشدر .

شمس عثمان افندی « شيخ ـ اسكداری »

اعاظم ادبای صوفيه‌دن واكابر عرفای قادريه‌دن برمرشد علوی‌بيان‌اولوب (اسكدار)ليدر. تاريخ ارتحاللری (ايلدی عثمان‌افندی عزم دركاه بقا) مصراعنك دلالتيله اولان (١٣١١) ده قبرعاليلری اسكدارده عناديه‌دن قره‌جه احمده كيدن جاده‌نك صاغ جهتنده‌در . ديوانلری‌الحق عارفانه وشاعرانه‌در . مع‌التأسف طبعی هنوز ميسر اولمامشدر .

ابیاتندن

اولور فقروفنا اهلنده قید بیش وکم نابود
امید لطف نو پیدا هراس قهر وغم نابود

وصال صبح دیدار ایله اثبات وجود ایلر
مثال شمع اولانلر عشق ایله سرتا قدم نابود

دونه دونه ردیفلی غزللرندن :

جویلر گریه ایدوب نعره اورور مرغ هزار
رقص ایدر پیر فلك وجد ایله بی صبر وقرار
کیمی بی صوت وحروف کیمی پر ناله وزار
ذکر ایدر حق جهان زیر وزبر دونه دونه

(کنزالمعانی) و (شمع وشبستان) اسملرنده ایکی منظومهٔ محققانه‌لریده اولدیغی مرویدر.

کورینور تابش دیدار کوکلدن کوکله
برق اورر پرتو انوار کوکلدن کوکله

متقابل ایکی مرآت مصفایه عدیل
عکس ایدر حالت اخیار کوکلدن کوکله

ذاکری واصل ایدر حضرت مذکوره تمام
نور بالا رو اذکار کوکلدن کوکله

دور صهبای صراحی وپیاله کیدر
دوکیلور نشئهٔ اسرار کوکلدن کوکله

دم آهنك نی شاهله منصوره دونوب
ربط اولور صحبت احرار کوکلدن کوکله

طرز واطوار خموشانه‌ده بی صوت وحروف
وحی اولور معنیٔ گفتار کوکلدن کوکله

یترای شمس یتر لافله کشف اسرار
کشف اولور کیم کیده اسرار کوکلدن کوکله

شمس الدين محمد بك «اسكدارى»

شهرى الاصل اولوب عصرمز ارباب قلمنك غيرتليلرندن ايدى . (۱۳۱٤) تاريخنده اسكدارده وفات ايتدى . قره جه احمد مزارلغنده ديوار ديبنده مسكينلر تكيه سى قارشيسنده پدرى بحريه قائممقاملرندن يوسف بكك قبرى يانينده مدفوندر . اطفالك تسهيل قرائت وتصفيهٔ اخلاقنه متعلق اون قدر رسائلى واردركه الك مشهورى لسانمز الفبالرينك مكملرندن اولان (آناختار) ايله (چوجقلره قلاووز) نامنده كى رساله لردر . اكبر آثارى اولان (لغت شمس الدين) اسمنده كى اثرينك برنجى جلدينك نشرينه موفق اولمش ايدى . (مكتب) و (چوجقلره آرقداش)،(مجازات)،(تدبيرده قصور)، (رمضان هديه سى)،(چوجقلرك جمعه كونى مكتبى)، (كندم ايتدم كندم بولدم)،(چوجقلرك كيجه اكلنجه سى) اسملرنده اخلاق و ادبياته دائر فوائددن باحث مطبوع مجموعه لرى برده (آرقداش) اسمنده برغزته سى واردر .

شيدا نورى بك «استانبولى»

استانبولدن يتيشن شعرا وموسيقى شناسانك متميزلرندندر . حيفا كه مسلكنده كى اقتدارندن كماليله استفاده اولنه جق برچاغده ايكن قربان عشرت اوله رق (۱۳۱۹) تاريخنده ارتحال ايله دى . جوار حضرت ايوبده مدفوندر . آثارى ناتمام (قافلهٔ موسيقى شناسان عثمانى) ايله (تاريخ انبيا) وانكليزجه دن مترجم (بارلوفك مليونلرى) فرانسزجه دن مترجم (رافائل)،(ترانه)،(شكسپيرك هاملتى)،(قيزلر مكتبى) وسائره در . برنجى اثرندن ماعداسى مطبوعدر . اوتوز سكز شرقى بسته لمشدر . فارسى ، فرانسز ، المان ، انكليز لسانلرينه واقف غايت ذكى بركنج ايدى .

تخميسندن :

فاش ايدوب اسرار عشقى اولمه ياركدن جدا
ايلمه شيدا كبى اقبال عمرك برهوا
اولمق ايسترسه ك اكر همبزم يار دلربا
اولماسين جانان دخى آكاه حالكدن رضا
راز عشقى صاقلا كنج سينه ده جانك كبى

شیخ علی وصفی افندی «استانبولی»

علمای نقشبندیه‌دن و قدرت نظم ایله تمیز ایدن بلغای شعرادن السنهٔ ثلثه ادبیاتنه واقف بر ذات اولوب شهیردر . (کفه‌وی) درگاهنده مشیختیله سالکین طریقته و مختلف مکاتبده معلملکی ایله طالبین علم ومعرفته خدمات مبرورهسی واردر . (۱۳۲۸) تاریخنده نجاةً ارتحال ایده‌رك فاتح قربنده (زنجیرلی قویو) جوارنده پدرینك مدفون بولندیغی (دراغمان) جامعی حظیره‌سنه دفن ایدلدی . آتی‌الترجمه (معلم ناجی) افندینك رفیق خالصی ومسلکداشی ایدی .

آثار مطبوعه‌سی :

۱ (فیض آباد) بلغای اسلامیه‌دن بعضلرینك آثار منتخبه‌سی ترجمه‌لریله اشعار متنوعه‌یی حاویدر .
۲ (بارقه) یاووز سلطان سلیم خانك اشعار فارسیه‌لرندن بعضلرینك ترجمه‌لرینی جامعدر .
۳ (حکمیات اسلامیه).
٤ (منشآت).
٥ (صرف عثمانی).
٦ (نحو عثمانی).
۷ (سواطع).
۸ (مطالع).
۹ (بدایع).
۱۰ (لوامع).
۱۱ (جذبات).
۱۲ (شویله بویله) : معلم ناجی افندی ایله مشترکدر .

(جذبات) نام اثرینك مقدمه‌سی :

حسن طبیعته مالك اولان بر عثمانلی اشعار عرب وعجمی آکلایه‌جق قدر حائز کمال بولنمليدرکه تام برشاعر اوله‌بیلسون .

بویله بر اقتدار ادبی‌یی حائز اولمیوبده یالکز حسن طبیعته مالك اولانلر کوزل سوز بولسه‌لرده طوغری یازه‌مزلر .

زمانمزده پك چوق ارباب طبیعت وار . بونلرك اکثرینك کمالات ادبیه‌لری پك محدود اولدیغندن سوزلری خطادن سالم دکلدر . ایچلرنده اویله‌لریده واردرکه ترکجه کلمه‌لری بیله

طوغری یازمقدن عاجزدرلر. مالك اولدقلری حسن طبیعت ایله برابر حائز کمال اولسه‌لر ایدی. ادیب عنوانی آلمغه جداً مستحق اولورلردی.

کوزل سوز بولمق ایچون کوزل دوشونمك لازم ایسه کوزل یازمق ایچون کوزل اوقومق الزمدر.

بر عثمانلینك ادبیات غربیه‌یه وقوفی او سه‌ده اشعار عرب و عجمه انتسابی بولنمسه تام بر شاعر اوله‌مز. واقعا ادبیات غربیه‌یه وقوف وسعت قریحه‌یه یاردم ایدرسه‌ده عثمانلیجه‌یی طوغری یازمغه هیچ بر وقت خدمت ایتمز. زیرا ادیب کچینن بعض هوسکارانمزك یازدقلری منظومه‌لر ترکیب کلمات جهتیله طوغری اولمق شویله طورسون شیوهٔ لسان عثمانی‌یه موافق بیله دکلدر. بونلر ادبیات غربیه ایله افتلری قدر کتب ادبیهٔ اسلامیه‌نك یبانجیسی اولمسه‌لر البته مکمل اولورلردی.

البته عربی فارسی کبی زنکین ایکی لسانك ادبیاتنه واقف اولان بر عثمانلی شاعری آثار غربیه‌یه‌ده آشنا اولورسه دکل ترکه‌رده فرنکلرده بیله مثلی آز بولنور. شعرده معنانك لطافتی لازم ایسه الفاظك فصاحتی واجبدر. هیچ آثار عرب و عجمده غلط بر کلمه کورلمشمی؟ بونلرك آثارنده غلط بر کلمه‌یه تصادف اونمه‌بیله عثمانلی شاعرلرینه نسبتله بیکده بر مرتبه‌سنده‌در. لسانك میزانی شعردر. طوغری اولمیان میزان بر ایشه یارامدیغی کبی فصیح اولمیان بر اثرده موزون اولسه‌ده ارباب کمال عندنده شعردن معدود اوله‌مز. شعر موافق زمان ومکان اولمغه برابر جوانمردانه اولملیدر. اشعار نازکانه‌یی وضیعانه سوز سویلمکدن عبارت ظن ایدنلر دقائق کلامه آشنا اولمیان متشاعرلردرکه افکار سخیفه‌لرینی بر دستور ادب ظن ایدرلر. حالبوکه نازکانه اشعار بونلرك ظن ایتدکلری کبی بعض شهریلرك اثنای مصاحبتلرنده کوریلان طرز اداده ایله حصولپذیر اوله‌مز. شعرده علو فکر مطلوبدر. ایستر نازکانه اولسون ایستر جوانمردانه بولنسون افکار عالیه‌یی متضمن اولمیان اشعارك هیچ بر مزیتی اوله‌مز. هله موافق ذوق سلیم اولمیان اشعار وضیعانه عرض حال کدایانه کبی بش پاره ایتمز. ارباب همت هیچ عرض مسکنت ایدرمی؟

شعر کفتن کرچه درسفتن بود　　ایك فهمیدن به از کفتن بود

شعیب بك «احمد شعیب بك — استانبولی»

استانبولده تولد ایتمش؛ وزمانه کوره الك عالی ومکمل بر تحصیل کورمشدر. کندینی

(ثروت فنون) رسالهٔ اسبوعیه‌سنده‌کی ، فلسفی ، تاریخی ، اجتماعی مقالات متسلسله‌سی ایله طانتمش ؛ آززمان ایچنده مقالاتنك اهمیت موضوعی ونفاست بیانی سایه‌سنده برصیت وشهرته مظهر اولمشدر . دور اخیر کنجلری ایچنده غرب علوم اجتماعیه‌سی ایله‌اك احاطه‌لی بر یولده تدقیق وتتبعه وتصویر وتبلیغه الثانی موفق اولابیلمش برسیمای ممتازحکمی اولارق طانیتمشدر . انفجار حریتله مؤسسلری عدادنده بولونمش اولدیغی (علوم اقتصادیه‌واجتماعیه مجموعه‌سی) نام رسالهٔ شهریه‌ده‌ده ینه‌مسلك فلسفیسنه موافق اولمق اوزره تاریخی‌واجتماعی مقالات متسلسله‌سی کورولمش وثروت فنونده‌کی مقالاتی (حیات وکتابلر) عنوانی آلتنده آیریجه کتاب شکلنده طبع ونشر اولونه‌رق جدیت مطالعه واصابت محاکمه اربابنجه حرزجان ایدیلمکده‌بولونمشدر . وفاتی متعاقب (حقوق اداره) اسمنده‌کی اثرینك‌ده طبعنه همت‌اولوندی . فی‌الحقیقه کندیسنك (نوعی شخصنه منحصر) الك ایکی وجدی بریولده برمدقق بلیغ محقق ادیب اولدیغی هرفکر ومقاله‌سندن نمایان اولمقده‌در . سرمایهٔ تتبعات وتحقیقاتندن اولاد وطننك ، شبان مملکتك ، مشتاقین علم ومعرفتك ، تمامیله استفاده ایده‌جکی برزمانده افولی جداً بیوك برضیاع ملیدر . دارالفنون‌حقوق‌شعبه‌سی‌معاملـکـنده‌ده بولوندیرلمش اولدیغی‌دوشونولورسه بوضیاعك اکتساب سعه ایده‌جکی طبیعیدر . (١٣٢٨) سنهٔ هجریه‌سی اواخرنده مرتحل دار بقا اولارق ایوب‌ده بوستان اسکله‌سی مقبره‌سنه دفن ایدلدی .

شاکر افندی حافظ « محمد شاکر بن ابراهیم حلمی افندی »

السنهٔ ثلاثه ادبیاتنه واقف بر ذات اولوب پدری (عینتاب) لی در . کندینك تولدی استانبولده (خوبیار) محله‌سنده‌در . اکمال تحصیلدن صوکره اقلامده ایفای خدمت ایله‌دی . (١٣٢٦) تاریخنده ارتحال‌ایده‌رك (بکقوز) ده (یوشع) علیه‌السلام مقامنه دفن‌ایدلدی . ادبی مسلکداشلری آراسنده (فردوسیٔ قدسی)، (شهنامه نویس)،(مثنویخوان) اوصافیله‌موصوف ایدی . مشهور (امثال میدانی) یی (منبع الزلال معانی مجمع‌الامثال میدانی) اسمیله و درت جلد اوزره ترجمه ایتمشدرکه خط دستیله ١٢٨٩ تاریخنده محرر بر طاقمی منظور عاجزی اولدی . دیوان‌اشعاری‌ده واردر . هرایکیسی‌ده غیرمطبوعدر . آثارسائره‌سی‌ده‌اولدیغی آکلاشلمقده‌در.

شیخ رضا افندی

مشایخ قادریه اعاظمندن سابق الترجمه (عبدالرحمن طالبانی) حضرتلرینك كوچوك مخدومی اولوب (سلیمانیه) ملحقاتندن (بازیان) ده تولد ایتمشدر . لسان مادرزادی اولان كردجه ایله السنهٔ ثلاثه‌ده اولان شهرت شاعرانه‌سی و باخصوص هجا كولقده‌كی قدرت فوق‌العاده‌سی مسلم انام ایدی . مطبوع دیوانی یوقسه‌ده اكثر اشعاری بالعموم خطهٔ عراقیه و كردستانده منتشر وعادتاً زباندزددر . (۱۳۲٦) تاریخنده (بغداد) ده ارتحال ایده‌رك جوارغوث (كیلانی)یه دفن ایدلدی . قطعهٔ آتیه‌سی كتابهٔ سنك مزاریدر :

یارسول‌الله چه باشد چون سك اصحاب كهف
داخل جنت شوم در زمرهٔ احباب تو

او رود درجنت ومن درجهنم كی رواست
او سك اصحاب كهف ومن اصحاب تو

شاكر افندی «فرائضجی زاده محمد شاكر افندی»

ارباب قلمدن متفكر وغیور برذات اولوب (بروسه) لیدر. حیات مأموریته سلوك ایده‌رك اولا بروسه مكتوبی قلمی ممیزلكنده متعاقباً (قرق‌كلیسا) تحریرات مدیریتنده ایفای حسن خدمت ایله‌دی و (۱۳۲۹) تاریخنده مملكتنده ارتحال ایتدی . بویوك استاسیون جوارنده (فائق بك) مدرسه‌سنه قارشی اولان مزارستانه دفن ایدلدی .

تشبث شخصی‌سی ایله تأسیس ایتدیكی (فرائضجی زاده) مطبعه‌سنده ترجمهٔ حالی (ك) حرفنده مذكور اولان (كمال‌الدین فناری) ایله تشریك مساعی ایده‌رك (نیلوفر) اسمنده‌كی باعث استفاده رسالهٔ موقوته‌نك ایكی سنه‌سنی (كمال افندی) ایله مشتركاً وموهی الیهك وفاتیله اوچ سنه‌سنی‌ده منفرداً نشره موفق اولدی . برده (انكلیزلرك قطب شمالی‌یه سیاحت فوق‌العاده‌لری) اسمنده براثری واردر .

ایكی اوچ سنه تتبعدن صوكره (۳٦۳) بویوك صحیفه‌یی حاوی (پرسنك) اسمنی ویردیكی اثرینك موضوعی اصلاح حروفه عائد اولوب بویولده متوغل ذوات ایچون موجب استفاده بر

اثردر . (پرسنك حرف لسان آدمی شکوفه‌نثار زبان عمومی وعثمانی) اسمنی ویردیکی بو اثرنده (تورك دیلنك لسان آدمی منشأ زبان عمومی اولدیغنه دائر) ایضاحات‌ده مندرجدر .

باشلانغیجنده‌کی قطعه‌سی :

حمد حقدر دیلمده‌کی پرسنك   اویله حقدرکه یوق اونا بیردنك
باشلادم حق آدیله تا آلسون   هرسوزم دوغری واقده حقدن رنك

(پرسنك) ك فهرستی مقامنده اولمق اوزره (کون دوغدی) اسمیله اوچ قطعه رساله نشر ایتمشدر .

ص

صاریجه کمال « برغمه‌وی »

عثمانلی شعرینك مؤسسلرندن معدود برادیب فاضل اولوب (برغمه) لیدر . حضرت فاتح وزراسندن جامع السیف والقلم محمود پاشای ولی طرفندن کمالی تقدیر اولنه‌رق (ادرنه) جوارنده‌کی (خاصکوی) ده بنا ایله‌دیکی مدرسه‌یه مدرس تعیین اولنمش ایدی . دیوانیله (معجم فی اثار ملوك العجم) ترجمه‌سی اولان (ترجمان بلاغت) اسمنده مغلق بر اثری واردرکه هر ایکیسیده غیر مطبوعدر .

ابیاتندن :

بلبلك فریادی خدکدندرر کلدن دکل
عاشقك افغانی لعلکدندرر ملدن دکل

(معجم) التی یوز رجالندن (فضل‌الله بن عبدالله) ك حاکم طبرستان نامنه یازدیغی فارسی براثردر . ترجمه محمود پاشانك امریله میدانه کلمشدر.

صبائی خیرالدین چلبی

(شیخ وفا) حضرتلرینك پروردهٔ معنویسی برشاعر عرفان سمیر اولوب (ادرنه) لیدر خیرالتابعین جناب (اویس القرن) ی حقنده (اویسنامه) سی و (کاتبیٔ نیشا بورینك) (شترو حجره) نامنده‌کی قصیدهٔ مطوله‌سنه نظیره‌سی، وارناوود قوجه داوود پاشانك بوسنه غزواتی مبین اون بش بیك بیتلی منظومه‌سی، مرتب دیوانی واردر.

ابیاتندن :

بلبل شو دیده‌دن کلزاره ایرشمز ضرر
باغبانا سن همان بستانی آیرقدن صاقین

صالح افندی « جلال زاده »

فضلای ادبا و مورخین عثمانیه‌دن برذات اولوب ترجمهٔ حالی (ج) حرفنده محرر (جلال زاده قوجه نشانجی مصطفی) بکك کوچوك برادریدر. علامهٔ روم ابن کمال و معلم سلطانی (خیرالدین افندی) کبی افاضلدن تحصیلی بعدالاکمال تدریسه باشلایوب استانبول و ادرنه مدارسنده اعطای اجازه‌یه موفقیتدن صوکره مسلك قضایه سالك اوله‌رق حلب ، شام ، مصرده ایفای وظائف شرعیه ایله‌دی. استانبوله عودتی متعاقب انزوا وتقاعد اختیار ایده‌رك نشانجی‌ده بنا ایتدیکی خانه‌سنده تألیف آثارله دمکذار اولدی . و (قبر صالح جنت اوله یاالله) مصراعنك دلالتی اولان (۹۷۳) تاریخنده ارتحال ایله‌یوب برادری، یاننه دفن ایدلدی. مرحوم علم و فضل ایله معروف اولدیغی کبی جود وسخا ایله‌ده موصوف اولدیغندن کرك اقربا و تعلقاتندن کرك جواری محلاتندن برخیلی محتاجینه معاونتی جانه‌منت بیلن اسخیای امتدن ایدی.

آثاری :

(۱) ترجمهٔ جامع الحکایات ولامع الروایات : اصل اثر (جمال الدین محمد عوفی) نك وزیر اعظم (نظام الملك) نامنه یازدیغی فارسی العباره تاریخی و اخلاقی بر اثر معتبری اولوب کرك اصلی کرك ترجمه‌سی استانبول کتبخانه‌لرنده واردر . خط دستیله محرر ترجمه (حکیم اوغلو) کتبخانه‌سنده‌در .

(٢) تاريخ مصر جديد : مشاهير مورخين عربدن (تقى الدين احمد مقريزى) نك سادەجە (خطط مقريزى) اسميلەدە معروف اولان (المواعظ والاعتبار بذكر الخطط والآثار) نى باشليجه مأخذ ايدينەرك يازمشدركه برنسخەسى (طوپقاپى) سراينده (روان كوشكى) دولابنده واردر .

(٣) كتاب المختصر فى احوال البشر : (علامه سيوطى) نك (حسن المحاضره فى اخبار مصر القاهره) سيله سائر آثار معتبرەدن التقاط صورتيله يازمشدركه مصر آثار عتيقەسنەدائر دە برخيلى معلومات نافعه مندرجدر .

(٤) تاريخ بدون ـ بودين ، يعنى بوداپشته : خط دستيله محرر برنسخەسى (روان كوشكى) دولابندەدر .

(٥) فتحنامهٔ رادوس : بر نسخەسى (ويانه) دە كتبخانهٔ ايمپراطورىدە واردر .

(٦) ديوان : طرز معلوم اوزره اولوب بر نسخەسى « آياصوفيه » كتبخانەسنده موجوددر .

(٧) منظومهٔ ليلى ومجنون : بربرينى متعاقب وفات ايدن ايكى مخدومينك تأثيريله يازديغى جهتله سوزشلى پارچەلرى حاويدر .

(٨) حاشيه على شرح مفتاح .

(٩) حاشيه على شرح مواقف .

(١٠) حاشيه على صدر الشريعه .

(١١) حاشيه على اصلاح وايضاح .

(١٢) مناقب بهمن شاه بن فيروز شاه .

(١٣) منشآت .

(١٤) مهاجنامه : سلطان سليمان قانونى نك مهاج سفرينى مبين بر تاريخدر .

اواخر عمرنده عما طارى اولديغى حالده مستحضراتندن استكتاب صورتيله علماء عثمانيەنك مطايباتيله نوادر ومفاكهاتنى جمع وترتيبه باشلامشسەدە اتمامنه عمرى وفا ايتمەمشدر .

غزل آتى زمان شيخوختنده نظم ايتديكى اشعارندندركه احوال روحيەسنى مصور اولمق اعتباريله درج ايدلدى :

آخر اولدی عمر چون کچدی هوا شیمدن کیرو
نیلەیم ال ویردیکن دنیا بکا شیمدن کیرو

بن جهان سودالرندن چکدم ال ای مدعی
سربسر غوغای دهری آل سکا شیمدن کیرو

پیرلك هنکامی کلدی کیتدی ایام شباب
صوکبی دل طفلی آغلاز هر یکا شیمدن کیرو

طائر قدسیٔ روح آکدی تجرد عالمن
جیفهٔ دنیا غمی دوشمز آکا شیمدن کیرو

برکون آکاه اولمادك دوش کبی کچدی مامضی
« صالحا » حالك نولور باری آکا شیمدن کیرو

صمتی دەدە « قونیەوی »

شعرا وعرفای مولویەدن اولوب قونیەلیدر . (١٠٤٠) تاریخندە شام مولویخانەسندە وفات ایلەدی . اشعارینك اك مشهوری شو :

پیدا ونهان تو بودهٔ من غافل
اندر دل وجان تو بودهٔ من غافل
من دردوجهان ترانشان می‌جستم
خود جمله جهان تو بودهٔ من غافل

رباعیٔ فارسیسنك ترجمەسی اولان شو :

بن بیلمز ایدم کیزلی عیان هپ سن ایمشسك
تنلردە و جانلردە نهان هپ سن ایمشسك

سندن بو جهان ایچرە نشان ایستر ایدم بن
آخر بونی بیلدم‌کە جهان هپ سن ایمشسك

رباعیسیدر . بعضیلر بو رباعی‌یی جناب مولانانك مخدوم عالیلری (سلطان ولد) ه نسبت ایدرلرسه‌ده عصرمز عرفای‌ادباسندن (محمد ولدچلبی) افندینك تحقیقات‌ادیبانه‌لری نتیجه‌سیله‌ده تأیید ایتدیکی وجهله (صمتی دده) نك اولدیغی تظاهر ایدییور .

صبری «محمدشریف صبری — ادرنوی »

سلطان مراد رابع ندماسندن وزمرهٔ قضاتدن (نفعی) ایله معاصر برشاعر بلیغ‌البیاندر . شعرادن (ادرنه‌لی حلمی‌احمدافندی)نك اوغلیدر . مطبوع دیوانی اولوب انشا و قصائدده‌ماهر ایدی . قدرت شاعرانه‌سی نفعی طرفندن تقدیر اولونمشدر . (حسن‌دل) نامنده برمنظومه‌سی واردر . (۱۰۵۵) ده استانبولده وفات ایلدی . ادرنه قپوسی دیشاریسنده‌کی (امیر بخاری) درکاهی جوارنده مدفوندر . غریبدرکه قصیده‌سندن بر مصراعنی نفعی نضمین ایله‌دیکی‌صره‌ده مصراع شاکری حاوی اولدیغی ایچون (بقول صبریٔ شاکر) دیمش کمال بك مرحوم ایسه نفعینك بو قولندن صبری‌یه صبریٔ شاکر دنیلدیکنی ظن ایده‌رك تخریب خراباتده برقاچ یرده صبریٔ شاکر سوزنی تکرار ایلمش اولمسی اوزرینه اوزماندنبری شریف صبری اسمی صبریٔ شاکر اولوب قالمش وحتی دیوانیده بوعنوان‌ایله باصلمش اولدیغی فضلای شعرادن دیاربکرلی علی امیری افندینك جملهٔ تحقیقاتندندر .

ابیاتندن :

صالسون سفینهٔ دلی بحر ملامته
دریاشناس عشق‌وهوادن صاقنماسون

آدم بو بزم دور دل آرایه برکلیر
بیل قدر عمرکی کشی دنیایه برکلیر

دنیاایچون وجودیی‌صرف‌ایتمه‌یوق‌یره
نقد حیات مردم دانایه بر کلیر

مصارعندن :

کچ او مجلسدن که آنده فیض امکان اولمیه

کچدی قلیجدن فتن روزکار   سیف یدالله اولوب آشکار

مطلعلی نفعیانه قصیده‌سی مشهوردر .

صبوحی احمد دده « توقادی »

پدری (توقات) لی اولوب کندیسی استانبولده دوغمشدر . تحصیل و تفیضی استانبول وقونیه‌ده‌در. نفعی، فهیم قدیم، نائلی قدیم کندیسندن استفاده ایتمشدر. فارسی تورکی دیوانلری واردر . (١٠٥٧) تاریخنده پوست نشینی بولوندیغی ینی قاپی مولویخانه‌سنده ارتحال ایتدی . ترجیع بندینك مطلعندن :

ای طلسم خزینهٔ انوار
وی محیط جواهر اسرار

ای زمین وزمانه مقصودی
وی کزین نتیجهٔ هرکار

ای کوکل صورتی قوسیرته کل جان طلب ایت   عشق بحرینه دالوب کوهر عرفان طلب ایت
کزمه بیهوده هواییله کچورمه عمرك   اهل عرفانه ایرش کامل انسان طلب ایت
کنج غمده قومه یعقوب دلی زاروحزین   مصرتنده یوری وار یوسف کنعان طلب ایت
قنده بقسك آنی کور هرکمی باسك آنی بیل   قنده وارسك اکا واردرکه سلطان طلب ایت
جسم ظلماتی اولور پردهٔ سرچشمهٔ جان   سن بوظلمتده دلا چشمهٔ حیوان طلب ایت
صورته باقلمقله معنی بولنمز زاهد   اول بت صفدری کور همت مردان طلب ایت
اهل دل عارف اولوب جنتی دیداره دکش   دیمزم طاعتله روضهٔ رضوان طلب ایت
صورتك طورمه صدف پاره‌لرین ایله شکست   لعل ذیقیمت عرفانه یتش کان طلب ایت
غیربین اولسه نظر آندن ایدوب قطع نظر   چشم حقبین ایله اول رؤیت جانان طلب ایت
نیجه بر بغلیه انکار ایپی اسفلده سنی   قطع ایدوب اول رسنی رتبهٔ شاهان طلب ایت

اهل انکار ایله یار اولمه «صبوحی» زنهار
ایتمه ابلیسه نظر صورت رحمان طلب ایت

برنسخه‌سی یکی قاپی مولویخانه‌سنده موجود اولان (اختیارات مثنوی) اسمنده‌کی اثرینی (شام) ده ایکن تألیف ایتمشدرکه علمی دده‌نك (شرح جزیرهٔ مولویه) سنه نظیره‌در .

صاحب اسماعیل دده

یوکسك بر طبع شاعرانه‌یه مالك عارف و عاشق برذات اولوب (بروسه) لیدر . تذکرهٔ سالمك نقلنه کوره: «اواخر حالنده ترك دنیا وقطع علاقهٔ ماسوا ایله‌یوب طریق مولویه‌دن اخذ ید انابت برله ترك جبه ودستار» ایده‌رك اختیار سیاحت و بعدالسیاحه (اسکدار) ده اقامت ایله‌مشدی . ترتیبنه موفق اولدیغی دیوان کبیرك برنسخه‌سی «ملت» کتبخانه‌سنده موجوداولوب اشعارنده « نديم » طوری‌ده کورولمکده‌در .

برغزلی :

چشم دلده عاشقك اشك نواسی بشقه‌در — ملکت عشقك بلی آب و هواسی بشقه‌در
سودمند اولمز علاج حاذق حکمت شناس — درد مهر اهل حسنك ابتلاسی بشقه‌در
دوندورر کرداب غم فلك دلك بولمزکنار — غرقهٔ بحر محبت آشناسی بشقه‌در
روشن اولمز شستهٔ خاکستر عشق اولمسه — جوهر آیینهٔ قلبك جلاسی بشقه‌در
چین ابرو کوستررا اول آفت اما خنجری — راکبی کیرمش کمر بنده اوراسی بشقه‌در
اکلیسك کندی ایاغیله کلیر دل ذوقنی — بزم صهبا خانه‌نك زاهد صفاسی بشقه‌در
بنده‌کی بخت مدبر اولمز آندن شعله یاب — شمع محفل زیب اقبالك ضیاسی بشقه‌در
افتاب حسنکی کورسم پرستش ایلرم — اهل عشقك قبلهٔ حاجت رواسی بشقه‌در
حسرتکله خون دل نوش ایلیوب غم اکل ایدر — خستهٔ عشقك شها شرب وغداسی بشقه‌در
بوی زلفك مشکه بکزتمش اول آهوی ختن — وجه تشبیه کوزل اما خطاسی بشقه‌در

کرچه هرشاعرویرر برکونه حسن اشعارنه
لیك نظم صاحبك حسن اداسی بشقه‌در

صبحی محمد علی چلبی « بروسوی »

اونجی قرن هجری شعرا وعلماسندندر. اکمال تحصیلدن صوکره سلك قضاته سلوك ایدەرك بعده مسلك قویم تصوفه سالك اولمش شاعر، عارف برذات اولوب (بروسه) لیدر. ترجمەسی مشایخ فصلندەمذکور (ممی جان افندی) دن انتساب ایدەرك استانبولده اختیارا تزوج ایلەدی. فاتح جامع شریفنده مثنوی تعلیم ایدر ایدی. عارفانه و شاعرانه اشعار ترکیه و فارسیەسی منظوم (اسماء حسنی شرحی)، (برکار وقلم) اسمنده مثنویسی وعزمی زاده ایله مصاحبه ومشاعرەسی واردر.

ابیات ترکیەسندن :

تیغ عشق یار ایله جسم اولمانجه پرشکاف
آفتاب عشقدن کلمز درونه انکشاف

ابیات فارسیەسندن :

حاجیان ره عشقیم و مقیم عرفات
عرفاتی که نشان میدهد از ذات وصفات

زائر کعبهٔ دل کرده فدا جان وسرش
بر در دوست نباشد بوسائط حاجات

صفحی

تذاکر شعرا محررلرندن سالم افندی معاصری علماء شعرادن خوش کفتار برشاعراولوب (قوله) کویلرندن (امره سلطان) کوینندندر. تحصیل وتفیضی استانبولدەدر.

سالم تذکرەسنده مندرج برغزلی :

جلی خطدر کشیده ابروان حسنك کتابندن
معمای تغافلدر مژەك اقرار بابندن

نم اشکمله پرورده کل صد برك هر داغم
چکیدەدر بوباغك شبنمی فیض سحابندن

کوزومده کشتیٔ آتش کورونور زورق صهبا
سرشك موج طوفانخیز عشـقك التهابندن

بیلور نبض آشنایان دردمطرب نیدوکن دلدن
دوا سازندهٔ حکمت ایکن تار ربابندن

اولورسـه چشمهٔ خورشید عالمتاب مملو
امید فیض صافی ایتمه «صفحی» غم شرابندن

صدقی مصطفی افندی

انشا تی کتخدا قلمندن وارباب معارفدن برذات اولوب شهریدر . دفترامینی وکیلی ایکن (١١٨٣) ده ارتحال ایتدی . السنهٔ ثلثه اوزره منثور ومنظوم الفاظ ومعمیاتی جامع (مجموعهٔ حفیظه) اسمنده براثری وبعض اشعاری واردر .

صالح افندی

علماء شعرادن فارسی‌دان ، خطاط برذات اولوب شهریدر. اکمال تحصیلدن صوکره مسالك قضاته سالك واکابر نقشبندیه‌دن مراد بخاری‌دن منتسب اولدی . (١١٦٦) تاریخنده ارتحال ایده‌رك ایوبده ادریس کوشکنده‌کی چشمه آرقه‌سنده‌کی قبرستانه دفن ایدلدی . مرتب دیوانی و (صائب) دیوانه شرحی واردر . ثلث ونسخی عابد چلبی مسجدینك امام ومکتبنك معلمی عرفای جلوتیه‌دن (محمد ضعیفی افندی) دن تمشق ایتمشدر .

صدقی امةالله خانم «استانبولی»

عصرنده (امةالله خانم) دیمکله شهرهٔ جهان اولان زن مردانه روشك شـعرده قوللاندیغی مخلصیدر . مرتب دیوانیله (مجمع الاخیـار) ، (کنج انوار) اسـمنده متصوفانه منظومه‌لری

وبعض رسائلی وارسه‌ده مطبوع دکلدر . وفاتی (صدقی فاضل) ترکیبنك ناطق اولدیغی (١١١٥) تاریخنده قبری ادرنه قپوسی خارجنده (امیربخاری زاویه‌سی) جوارنده پدری (قامتی زاده محمد افندی) یاننده‌در. کبار یاراميه‌دن (همت افندی)دن منتسبه ایدی. حدیقة‌الجوامعده امی سنان زاده حسن افندیدن انتساب ایله‌دیکی‌ده محرردر . همشیره‌سی اولوب (١١٧٥) ده وفات ایده‌رك یاننه دفن ایدیلن (فائزه فاطمه خانم) دخی شاعرات عثمانیه دندر .

اشعارندن :

هفته کچمز کویکه مهمان ایدن سنسك بنی   بلکه هرشب صبحه‌دك نالان ایدن سنسك بنی
دست تدبیرکله چاك اولسونمی دامان‌فراق   آفتاب حسنکه حیران ایدن سنسك بنی

پدرینه سویله‌دیکی تاریخ :

قامتی زاده‌یه اعلای ارم اوله مکان   ١٠٨٩

همت افندی‌یه :

بوکون همت افندی عدنی قیلدی کندویه مأوی

صبیح احمد افندی

شعر وانشا اربابندن فارسی‌دان برذات اولوب شهیردر . (توقادی شیخ امین افندی) منتسبلرندن‌ایدی. (١١٩٨)تاریخنده‌ارتحال‌ایله‌دی. (اسکدار)ده‌مدفوندر. شاعرشهیر(عرفی)نك دیوانتی شرح ایله‌مشدر . مرتب دیوانی‌ده واردر . برنعتندن :

بطونك مطلع صبح هویت یارسول‌الله
شئونك مهر عالمتاب رحمت یارسول‌الله

صبری افندی «محمد امین صبری افندی»

متوسط عثمانلی شاعرلرندن برذات اولوب (موره) نك (آنابولی) قصبه‌سی‌اشرافندندر. کوچوك یاشنده ایکن چیچك خسته‌لغندن عمی طاری اولمشدی . دیوانی ارباب شعر وانشادن

(بروسه‌لی اشرف) بك مرحوم همتیله (١٢٩٩) تاریخنده (بروسه) ده طبع اولونمشدر. (رموز الحکم) مؤلفی (سامی پاشا) مرحومك پدری ز (طرابولیچه) لی (شیخ نجیب افندی) ایله مشاعره‌لری واردر. دیوانندن باشقا تورکچه، فرسجه، روبجه تحفهٔ وهبی‌یه نظیره‌لر یازمشدر.

دیوانینك مطلعندن:

نقاب انداز اولنجه چهرهٔ اسرار بسم‌الله — سراپا عالمی تنویر ایدر رخسار بسم‌الله
اولور تا صفحهٔ لاهوتیانه پرتوی ظاهر — ضیا گستر اولنجه مهر پر انوار بسم‌الله
لطافتیاب ایدر گلشنسرای عالم قدسی — نوای بلبل خوش لهجهٔ گلزار بسم‌الله
اولور هر نقطهٔ مشکینی خال عارض غمران — رقم‌گستر اولنجه کلك عنبر بار بسم‌الله
ایدر گیسوی حوران بهشتی مویمو تعطیر — شمیم عنبرین آثار سنبلزار بسم‌الله
رکابنده اولور ناموس اکبر پیك چابکرو — علم قالدرسه بریرده سپه‌سالار بسم‌الله

صائب احمد افندی

ارباب دانشدن فارسی‌دان برذات اولوب شهریدر. تحصیلنی اکمالدن صوکره خدمت دولته سلوك ایده‌رك (آمدی) قلمی خلفالغنه ارتقا ایله‌دی. (١٣٠٥) تاریخنده ارتحال ایله‌یوب (بشیکطاش) ده (یحیی افندی) تربه‌سی حظیره‌سنه دفن ایدلدی.

آثاری:

(١) ترجمهٔ گلستان: ساده برلسانله واقفانه برترجمه‌در.
(٢) ترجمهٔ نان وحلوا: غیر مطبوعدر.
(٣) دیوانچه

طبیعت شعریه‌سی‌ده اولدیغنه، منظوم ترجمه‌لریله کتبخانهٔ عمومی قاپیسی اوستنده‌کی تاریخ شاهددر.

صفوت نسیبه خانم «استانبولی»

عثمانلی شاعره‌لرینك ذکرلیلرندن اولوب (بکلکجی محب افندی) نك کریمه‌سیدر. (١٢٥٣)

تاریخنده استانبولده وفات ایدەرك جوار حضرت خالدده پدری یاننه دفن ایدلدی . غیرمطبوع مرتب دیوانچه‌سی واردر .

ابیاتندن :

«صفوتا» راز دلن کمسه‌یه اظهار ایتمه
کون اولور یاردیم ایدر بر دل آگاه سکا

صادق محمد افندی «آنطاکیه مفتیسی»

آنطاکیه مفتیسی (احمد افندی)نك اوغلودر. ۲۲ یاشنده ایکن علوم عربیه‌دن اخذ اجازت ایله سنه‌لرجه نشر معرفت ایتمشدر . بر تفسیر شریف تحریرینه باشلامش ایسه‌ده اکماله موفق اولامامشدر. آنطاکیه مفتیسی ایکن (۱۲۷٦) ده ارتحال ایتدی . شعرده مخلصی (صدقی)در. اشهر آثاری بین الادبا معلوم اولان (مکرمتلو یازیلیرمی بزه ای کلك دبیر) منظومه‌سیدر . دیکر اشعارنده اوسلاست او لطافت یوقدر. حلب والیلرندن (سلیمان پاشا) نك دیوان افندیسی حلبلی معطی زاده (احمد افندی) طرفندن لغرض مکرمتلو عنوانی یازلمش اولدیغندن بالمقابله یازدیغی ترجیع بند مشهورك برقسمیدر .

رسم عنوان مکاتیب جدیده تحریر   عرضی رتبه‌یه نسبتله اولنمش تصویر
یته حیثیت ذاتیه اولنماز تنکیر   حق حیثیتمزدن اگر اولدکسه خبیر

مکرمتلو یازیلیرمی بزه ای کلك دبیر

اونله بر ساده مدرس دکلز نحریرز   آق صقاللو خواجه‌یز علم وهنرده پیرز
عقل ونقلی بیلیرز مقتدر تقریرز   یازمشز حضرت قرآنه مفصل تفسیر

مکرمتلو یازیلیرمی بزه ای کلك دبیر

خلقه تبلیغ ایله فرمان شه کونیڭی   وزرای شه دنیایه شبیهز عینی
امر ونهی ایلیه‌رك فصل ایدرز مابینی   اولمشز شرع ایله فتوایه بیورمقده وزیر

مکرمتلو یازیلیرمی بزه ای کلك دبیر

ایتمشز نیجه مقامات عـلومی تحقیق شرح ایضاح ومعانی یه حواشی تعلیق
حاصلی وارداولوب حضرت حقدن توفیق اولمشز دولت علمیهٔ علیاده مشیر

مکرمتلو یازیلیرمی بزه ای کلك دبیر

بز بودولتده جواهر کبی قیمتلو ایدك   نزد ارباب فضائلده فضیلتلو ایدك
ایمدی بورغبت ایله نشرهده همتلو ایدك   حالیا اوج فضیلتده ایکن بی تقصیر

مکرمتلو یازیلیرمی بزه ای کلك دبیر

صفوت مصطفی افندی « استانبولی »

متأخرین شـعرادن ومنتسـبین مولویه‌دن اولوب (غلطه)لیدر . اوائل حالنده یورغانجیلق ایتمشـدر . (جواهر ملتقطه) (صاحبی لبیب افندی)نلك همتیله طوبخانه روزنامچه قلمنه آلنه‌رق نهایت قرانتنه باش کاتبی اولمشدر . (١٢٨٤) تاریخلرنده اسـتانبولده وفات ایله‌دی . یکی قپو مولویخانه‌سی جوارنده مدفوندر . طرنقچی زاده زیور بك شو تاریخی سویله‌مشدر . (صفوت اوله‌عقباده‌قرین‌حسانه) مبنی علی الحکایه اولان برانژه منظومه‌ی انفس آثاریدر . غزلیاتنك اك مشهوری (عالم بویا) ردیفلی اولانیدر .

ازجمله :

کورمه احقر کمسه‌یی جانا قدر مجهولدر   حقك ادنا بنده‌سی اعلا اولور عالم بویا
کشف مرآت سرائر ایله احبابه‌ده   بلکه بر صـورت ایله اعدا اولور عالم بویا
آب رویك دوکه هرنخل پلیدك پاینـه   میوهٔ مطاب یا اولماز یا اولور عالم بویا

حضرت شاه ولایت حقنده نظم ایتدیکی استمداد عاشقانه‌سندن :

آغلاسـون ایکی کوزم عشر محرم عشقنه   کوکلمی مهرکله یاندر ماه ماتم عشـقنه
التفات ایت صفوته سبطین اکرم عشقنه   درکه احسـانکه کلدم دخیلك یا علی

صدقی افندی « مصری زاده شیخ سلیمان صدقی افندی »

شعرای متصوفه‌دن بر ذات اولوب (سودلیجه) ده‌کی سعدی درگاه شریفی شیخی (مصطفی عزی) افندینك مخدوم و خلیفه‌سی در . دیوانچه تشکیل ایده‌جك قادار اشعاری واردر . درکاه مذکورده اون‌دورت سنه مشیخته‌ن صوکره « شیخ سلیمانك مقامن ایلیه مولی جنان » تاریخ منقوطنك دلالت ایتدیکی (١٢٥٣) سنه‌سنده ارتحال ایله‌دی .

بر غزل عارفانه‌سی :

کوکل انوار خورشید حقیقتدن منوردر   آنکچون سر رمز علم الاسمایه مظهردر
حجاب آنجاق ینه کندی اوزو کدر یوقسه‌ای غافل   تجلیات وحدت سرتسر عالمده اظهردر
همان سن مرغ جانك لانه ساز باغ تسلیم ایت   کلیر غم چکمه اصلا رزق مقسومك مقرردر
تجلیٔ جلال ایلرسه مأیوس عطا اولمه   تسلیات انوار جمال البت مقرردر
کل ایمدی خاکپای شیخی کحل دیده قیل «صدقی»   طریق عشق حقده رهنمادر سا که رهبردر

(حسن رضا و احمد مختار) افندیلرله (اسماعیل نجا پاشا) اسملرنده‌کی مخادیم علیه‌لری ده اثر پدره سالك و طبیعت شعریه‌یه مالك درلر . (١٣٠٢) تاریخنده انتقال ایدن رضا افندی و (١٣٢٩) ده ارتحال ایلیه‌ن مختار افندی درکاه مذکورده پدرلری یاننه (١٣١٤) ده ارتحال ایلیه‌ن نجا پاشاده (یوسف سینه‌جاك مولوی) قربنه دفن ایدلدیلر . رضا افندینك بر نعت شریفندن :

قدومك حق تعالی دن عطادر یا رسول الله   ظهورك درد عصیانه دوادر یا رسول الله
هوای نفسله مستغرق دریای عصیانم   الم طوت دوشمشم حالم هبادر یا رسول الله

نجا پاشانك بر غزلندن :

مهر رویندنمی تابم آتش دلدن میدر ؟   بلبلك فریادی بیلمم خارمی کلدن میدر

احمد مختار افندینك بر نعت شریفندن :

عصات امتکدن بر ذلیلم یا رسول الله   صداع جرمله غایت علیلم یا رسول الله
هوای نفسله عمرم کچیردم ایله‌دم ضایع   رجای عفوه یوزوم یوق خجیلم یا رسول الله

صفا اسماعیل بك « طربزونی »

زمانمز ادباسنك ممتازلرندن اولوب پدری طربزونلیدر. کندیسی (مکهٔ مکرمه) ده دوغمشدر . معلم ناجی (شاعر مادرزاد) تسمیه ایتدیکندن او نامله اشتهار ایتمشدر. بوده قربان عشرت اولان شعرادندر . تحصیل وتفیضی دارالشفقه ده در. (۱۳۱۹) تاریخنده منفیاً سیواسده ارتحال ایله دی. غریبلر مزارلغنده مدفوندر. ترجمهٔ حالی کوچك برادری (علی کامی بك) طرفندن نشر اولونان (حسیات) اسمنده کی مجموعهٔ اشعارینك باش طرفنده محرردر . آثار مطبوعه سی : (سنوحات) (خذ ما صفا دع ما کدر) ، (ملاحظات ادبیه)، (مولدپدری زیارت)، (مغدورهٔ سودا) (منسیات)، (انطاق حقك تخمیسی) .

اشعارندن :

اولوا الالبابه قارشی ناصیه‌ك مرآت قلبکدر
دلالت ایلمز جعلی بشاشت صفوت باله

شرافتله اصالت فضل ذاتیدن عبارتدر
فضیلتدر شرف بخشا اولان اجدادو انساله

جهانده اك بیوك برحیله وارسه دوغری اولمقدر
برادر آلدانیرسك کیمسه یی قالقشمه اغفاله

مصارعندن :

مقدم انسانه اولور عون الهی رهبر

اورتبه کتم اسرار ایله کیم سرو یرده سرو یرمه

(۱۳۱۸) ده ارتحال ایده‌رك (اسکدار) ده (قره‌جه احمد) مزارلغنه دفن اولونان اورتانجه برادری (وفا احمد بك)ده شعرادن برذات ایدی . بونکده ترجمهٔ حالی (علی کامی بك) طرفندن نشر اولنان (اشعار وفا) اسمنده کی رساله ده مندرجدر .

صافئ اسکداری

نکته کویان شعرادن برذات اولوب شعرادن (محمد امین نزهت افندی) نك اوغلیدر. (یانیه) ده دوغمشدر. (١٣١٩) ده (حلب) ده ارتحال ایتدی حلب مکتوبی معاونلکیله استانبولدن تبعید اولوندی . حکومت قوناغی جوارنده کی (جبیله) قبرستاننده مدفوندر. مناسترلی رفعت بك شو تاریخی سویلەمشدر : چیقوب جم سویلدی تاریخ فوتن صفای جنته عزم ایتدی صافی حین وفاتنده قرق برياشنده ايدی. اشعاری تکلفدن آزاده در. آثار مطبوعه سندن الك مشهوری (اسلام حضرت عمر) اسمنده کی مثنویسیدر . دیکرلری (جدال سعدی بامدعی)،(شعر صافی)، (قواعد فارسیه) در.

اشعارندن :

ترك غفلتسه ای کوکل مقصد ذوق وحدتسه منتهای امل
بارکاه جناب مولایی آرامه آسمانده کندیکه کل

دی یه من اولدم ایلیوب تعیین بوده وارم شوده دیارمدر
وار ایسه مالك اولدیغم برشی یری مجهول اولان مزارمدر

بنمله یار مکر یکوجود ایمش صافی
فلکده غفلتی سیرایت که بن بنی آرارم

ض

ضعیفی محمد افندی

فاتح زماننده اشتهار ایدن شعرادن اولوب (کلیبولی) دندر . مراد ثانینك غزواتی نظم

ایمشدرکه بیت آتی اومنظومه‌دندر .

ضعیفی ساکه بومعنانه یوزدن حاصل اولمشدر
مگر مقصودبکی بولدك حقیقت جمله اشیادن

ابیات آتیه‌ده جملهٔ اشعارندندر .

ای باد صبا لطف ایدوب اول جانه خبر ویر
بوبن قولنك حالنی سلطانه خبر ویر

هم مور جفن اولدیغنی خاکه برابر
اول تختی یوجه‌بختی سلیمانه خبر ویر

ضعیفی افندی « ضعیفی پیر محمد بن اَدرنوس بن نورالدین قره‌طوه‌لی »

فضلای شعرادن اولوب اسکوب ملحقاتندن (قره‌طوه) لیدر. تحصیل وتفیضی استانبولده‌در. (۹٦۰) کسور تاریخلرنده ارتحال ایله‌دی . الکمشهور اثری (گلستان) شرحیدر . اندرون همایونده (روان اوطه‌سی) کتبخانه‌سنده (باغ بهشت)،(گلشن سیمرغ)، (بستان نصایح)، (صبرالمصائب)، (جواهرنامه)،(سرگذشت)،(گلشن ملوك) ، (سبزستان) اسملرنده‌کی آثار ادبیه‌سنی جامع بر مجموعه واردر .

ضیائی یوسف چلبی «ضمیری»

علماء شعرادن بر ذات اولوب حمید ایلندندر (۹۵۰) تاریخلرنده ارتحال ایتدی . مثنویاتی اشعار سائره‌سنه فائقدر.

(یوسف وزلیخا) منظومه‌سندن :

چون ایره عاقله برکار مشکل — که دشوار اوله آندن کار عاقل
ایده عقلنه برعقلی دخی یار — که اوله سهل آکا اول کاردشوار

ضمیری احمد افندی «استانبوللی»

فضلای شعرادن بر ذات اولوب شهیردر. (١٠٥٨) ده ایوب انصاری مدرسی ایکن ارتحال ایله‌دی. مرتب دیوانی وجلال حاشیه‌سی واردر. اوچ لسانده انشاد شعره مقتدر ایدی.

بو نوبهارده آنجق آچیلدی لاله‌ٔ داغ
گشاد غنچه‌ٔ دل قالدی بر بهاره دخی

ضمیری محمد صادق افندی

علماء کتابدن بر ذات اولوب شهیردر. ترسانه‌ده رئیس الکتاب اولمشدی. (١٢٠٥) ده (خلاصه‌ٔ آمال صالحین وحدیقه‌ٔ سعداء صادقین) اسمنده بر اثر میدانه گتیرمشدر. برده (احسن الکلام وخلاصة النظام) نامنده براثری واردر. هرایکیسی‌ده (یحیی افندی) کتبخانه‌سنده موجوددر.

ضیا پاشا «عبدالحمید ضیا پاشا»

اجله‌ٔ ادبا و شعرادن اولوب تولد و تحصیلی (استانبول) ده‌در. السنه و ادبیات شرقیه‌یه وقوف تامیله برابر لسان فرانسوی ادبیاتنه‌ده واقف بر ادیب نکته‌دان ایدی. بعض مناصب عالیه‌ده بولوندقدن صوکره آطنه والیلکنده ایکن (١٢٩٥) تاریخنده وفات ایله‌دی. السنه‌ٔ ثلثه‌ده یازیلان اشعاردن منتخب (خرابات) اسمیله اوچ جلددن عبارت بیوك بر مجموعه‌سیله بعض مقالات ادبیه ومترجمه‌لری، اشعار مجموعه‌لری ایکی جلددن عبارت (اندلس تاریخی)، بر جلد (انکیزیسیون تاریخچه‌سی) تحفه‌ٔ وهبی‌یه نظیره‌سی واردر. اشعارینك الك مشهوری، ك گوزلی (ترکیب بند) و (ترجیع بند) یدر. سوریه اعاظم ادباسندن حالب مبعوث سابقی (محمد بشیر الغزی) افندی طرفندن (حدائق الرند) اسمیله نظماً لسان عربی‌یه ترجمه اولونه‌رق (١٣١٦) تاریخنده مصرده طبع اولونمشدر. (ابوالضیا توفیق بك) ك بیاننه گوره هانکی قیمت بیلمزك الندە قالدیغی بیلنه‌میان (تله‌ماق) ترجمه‌سیله (لافونتن) ك نظماً ترجمه‌لری وار ایمش.

ابياتندن :

مانند شجر ثابت اولور ثابت اولانلر
هر هانکی ایشك اهلی ایسه‌ك آنده ثبات ایت

انسانه صداقت یاقیشور کورسه‌ده اکراه
یاردمجیسیدر دوغریلرك حضرت الله

ثابت قدم اول مرکز مأمون رضاده
وارسته اولوب دائرهٔ خوف و رجادن

ارباب کمالی چکه‌مز ناقص اولانلر
رنجیده اولور دیدهٔ خفاش ضیادن

آنلرکه ویرر لاف ایله دنیایه نظامات
بیك درلو تسیب بولنور خانه‌لرنده

آیینه‌سی ایشدر کشینك لافه باقلماز
شخصك کورینور رتبهٔ عقلی اثرنده

ظالم ینه بر ظلمه کرفتار اولور آخر
البته اولور او ییقانك خانه‌سی ویران

بد اصله نجابتمی ویرر هیچ اونیفورمه
زر دوز پالان اورسه‌ك اشك ینه اشکدر

نوع انسان حشره‌دك تعظیم ایدرلر آدینه
کیم فدای نفس ایدرسه جنسنك امدادینه

پاشا مرحومی یاقیندن طانیان ارباب عرفاندن شاعر بنام (محمد ناظم پاشا) طرفندن یازیلان ترجمهٔ حال مطالعه کذارم اولدی دردست طبعدر . ناظم پاشانك روایتنه کوره (ژان ژاق روسو)نك (أمیل) اسمنده‌کی اثرینك ترجمه‌سی رژی قومیسری (نوری بك)ده (دفتر اعمال) اسمنده‌کی ترجمهٔ حالی‌ده (عابدین پاشا) ده قالمشدر .

ط

طرزی محمد افندی «زغره‌لی»

قضاتدن وسخن‌شناس شعرادن برذات اولوب (زاغره) لیدر . اشعاری عاشقانه برطرزده‌در . (١٠٦٠) تاریخنده وفات ایله‌دی .

عاشقانه برغزلی :

بز بزم محبتده بو دم همدم عشقز . بیگانه قیاس ایله بز محرم عشقز
جانان یولنه خرج ایدرز نقد سرشکی صرف ایلمه‌ده مالملکی حاتم عشقز
زاهد بزه طعن ایله بو شکل فناده بز تاج وقبا ترکن اوران ادهم عشقز
بوخانقه ایچره بزی کیم کورسه عباپوش مستانه صانور کرچه بزی سرسم عشقز
«طرزی» بزه طعن ایلیه‌من کیمسه جهانده بز رند ملامت زدهٔ عالم عشقز

طاهر عبدالله چلبی «بروسه‌وی»

صاحب دیوان برشاعر اولوب (بروسه) لیدر . دیوانی غیرمطبوعدر . «وقت انتقال» ترکیبنك ناطق اولدیغی (١٠٨٨) ده وطننده ارتحال ایتدی .

ابیاتندن :

بی منت رهبر ایریشیر منزله بی باك
مردان خدا کشمکش رهبری نیلر

صافین میل ایتمه‌مر حسنه حقیقت او نماهر مهدن
آلا کور دستکه ذاماتی بر پاك دامانك

مصارعندن :

مست جام عشق اولان جرم وکنه بیلمز نه‌در

طالب محمد افندی « بروسەوی »

استاد سخن توصیفنه لیاقت کوستەرن شعرادن اولوب (بروسه) لیدر. ارضروم قاضیسی ایکن (طالبا شاد اوله روحك فاتحه) مصراعنك دلالتی اولان (۱۱۱۸) دە وفات ایلەدی . دیوانی غیر مطبوعدر . موسیقی یەدە انتسابی واردر . دیواننده موجود فارسی غزلیاتنده (عازم) مخلصنی اختیار ایتدیکی آکلاشلمقدەدر .

اشعار حکیمانەلرندن :

چشم انصاف کبی کامله میزان اولماز
کشی نقصانی بیلمك کبی عرفان اولماز
کوکلەرصدق دعوای خلوصه شاهد عادل
میان راست کویان محبتده یمین اولماز

آیینه صفت سیر اولامازسك بو صوردن
ایتسەڭ نه قدر عالم دنیایی تماشا
بر دیدەده کیم نور حقیقت اوله ایلر
آیینهٔ امروزده فردایی تماشا

مقصود ماجرایی عیان ایتمەدرهمان   ای اشك چشم ارادەسن بربهانەسین

غمخوار حال دیکر ودمساز باشقەدر   یاران عیش باشقه وهمراز باشقەدر

طاهر محمد افندی

السنهٔ ثلثەده انشا وشعرە مقتدر برشاعر فاضلدر. (۱۱۲۸) تاریخنده قدس نیابتیندن عزلی متعاقب استانبولده وفات ایلەدی . ادرنه قپوسی خارجنده (امیر بخاری زاویەسی) جوارنده مدفوندر. سورهٔ اخلاصه بری عربی دیکری تورکی ایکی تفسیری ومرتب دیوانچەسی واردر واوچیده غیر مطبوعدر. ترجمهٔ حالی مورخین فصلنده مذکور (اسکوب) لی (محمد امین افندی) نك حفیدیدر .

طیار محمود پاشا «صامسونلی»

شعرای وزرادن اولوب (طربزون) والیسی (جانیکلی بطال حسین پاشا) نك مخدومیدر . (عنقای روح طیار عقبایه قیلدی پرواز) مصراعنك دلالتی اولان (١٢٢٣) ده حاجی اوغلی بازارنده اجل قضایه اوغرادی. سر مقطوعی استانبوله کتیریله‌رك ایوبده (حسیب افندی) درکاهی حظیره‌سنه دفن ایدلدی. خطاسی وسبب قتل وقضاسی شانی زاده تاریخنك جلد اولنده مذکوردر. مرتب دیوانی وارسه‌ده غیر مطبوعدر . اشعاری حکیمانه ورندانه‌در .

ابیاتندن :

ایتمه‌دم تحصیل رنك وبوی مطلب چرخده
چکمه‌یجه خارغمدن صد جفا مانند کل

بخشش نابمحل جوددن اولماز معدود
صفر معکوسیله آرتارمی حساب ارقام

انوار فیضه مظهر اولور قلبی صاف اولان
آلمقده ماه مهر جهانتابدن فروغ
کتم ایله سر عشقی که دل روشنا اوله
مخفیجه آلدی آینه سیمابدن فروغ

(تذکرهٔ فطین) ده محرر غزلنك مطلعی :

دردیمز جانانه سویلنمش دوا سویلنمه‌مش
ماجرا سویلنمش اما مدعا سویلنمه‌مش

طاهر احمد افندی « صنیف زاده — استانبولی »

فضلادن و علم احوال کتب علماسندن بر ذات اولوب علما فصلنده ترجمهٔ حالی مسطور

(حنیف ابراهیم افندی) نك مخدومیدر . (سفینة القصائد و دفینة الفوائد) اسمنده (تیره) کتبخانه‌سنده برمنتخبات منظومه مجموعه‌سی واردر . (آثار نو) اسمنده‌کی (کشف الظنون)ه اولان الحاقاتیده اصلی و لاتینجه‌یه ترجمه‌سیله برابر المانیاده (لایپزیغ) ده طبع ایدلمشدر . (١٢١٧) ده استانبولده ارتحال ایله‌دی .

طاهر سلام محمد بك « استانبولی »

فضلای ادبادن بر ذات اولوب شهیردر . بعض مناصب عالیه‌ده بولوندقدن صوکره (طاهر سلام بك بوکون دارالسلامه کیتدی) مصراعنك دلالتی اولان (١٢٦٠) تاریخنده استانبولده وفات ایلدی . ایوبده طوقماق تپه‌ده مدفوندر . آثاری : فقهدن (قدوری) وعلوم ادبیه‌دن (مقامات حریری) و (ملاعصام) ك آثارندن (میزان الادب) ترجمه‌لرندن عبارتدر. میزان الادب ترجمه‌سی مطبوعدر . اشعار فارسیه‌سی‌ده واردر . منشآتیله دیوانی(وقعه نویس اسعد افندی) طرفندن ترتیب اولونمشدرغیرمطبوعدر . غرامیات وادبسنده سویلدیکی اشعارك اك نفیسلرندن اولان

کل کبی پرطراوت اولمش سك   رنك وبودن عبارت اولمش سك
سنی ای نونهال کورمیه‌لی   بیومش سروقامت اولمش سك

بیتلری قدرت شاعرانه‌سنه دلیلدر . بو غزل ، وفاتندن آلتمش درت سنه صوکره (ابن الامین محمود کمال بك)ك تکلیفیله برچوق شعرا طرفندن تنظیراولونمشدر .

ابیاتندن :

سلام اوزاتمه سوزی قصه‌یی دراز ایتمه
یتریتر کسه‌لم پك اوزاندی مبحث زلف

هرکز یابلماسون دل ویران اهل درد
یارب واسکی شهره یکی عادت اولماسون

طالب مصطفی افندی « آمدی »

دیاربکردن یتیشن خوشکویان شعرادندر . قضا قائممقاملقلرنده استخدام اولنه‌رق بالآخره

اختیار تقاعد و (١٢٨٩) ده رحلت ایتمشدر . دیاربکرده (دلبرلرسه‌کیسی)نام محلده مدفوندر. هزل وهجو وادبسنده متمیزایدی . برمجموعه‌سیله بازرکان‌قانطو حقنده‌کی قصیده‌سی پك‌خوشدر.

طاهر محمد بك « منمنلی زاده — اطنه‌لی »

آطنه حوالیسنده‌کی منمنلی خاندانه منسوب اولوب تولدی(آطنه)ده‌در. ایام صباوتنده استانبوله کله‌رك بدایت تحصیلی صفوق چشمه عسکری رشدیه‌سنده نهایتی مکتب ملکیه‌ده بعدالاکمال بعض دوائرده استخدام اولوندقدن‌صوکره آطنه ، آیدین ، سلانیك معارف مدیریتلرنده ایفای حسن خدمت‌ایله‌مش ومؤخراً معارف نظارت جلیله‌سی مکتوبی و مهمه قلملری مدیریتنه تعیین قلنمش ایدی . (١٣٢٠) تاریخنده دها کنج دینه‌جك بر سنده ایکن ارتحال‌ایده‌رك اسکدارده قره‌جه‌احمد تربه‌سی ایلریسنده عائله‌سنه مخصوص مقبره‌یه دفن‌ایدلدی. شاعر ومنشی‌ایدی . آثارمطبوعه‌سی : (عثمانلی ادبیاتی)،(الحان)،(یادماضی)،(عثمانلی جغرافیاسی) ایله (غیرت) نامنده رساله‌ٔ موقوته‌در . (کونش) و (خاور) کبی رسائل موقوته‌ده بعض مقالاتی واردر .

هزاران‌یأس‌وحزنه‌غرق‌ایدرافکاروانظاری   سکوت آمیز بر قبرك نهانی ناله و زاری
بوبرمنظومه‌در معجزکه مفتون‌ایلر افکاری   ایشتمزدیکله‌ین سیرایله‌ین آکلاراواشعاری

سکوتی بر مزارك بردرین فریاددر مدهش

مزارستانی استیلا ایدن صمت و سکونتدر   سکونت برغریو و ناله‌در بیلمم نه حالتدر
که هر برناله برفکره مکمل بردرس عبرتدر   نه حکمتدر اوکیم ظلمتلی بر نور حقیقتدر

سکوتی بر مزارك بردرین فریاددر مدهش

کوروب برسنك‌جامدبی‌لساندرصامته‌ای‌انسان   اونك واردر الهی برلسانی کیم‌اولورحیران
دم وحدتده استغراقده کوش ایله‌ین وجدان   صاچار فواره آسا ناله هر سرو مزارستان

سکوتی بر مزارك بردرین فریاددر مدهش

برنجی اثری (رجائی زاده محمود اکرم بك) ك (تعلیم ادبیات) ی وادیسنده قواعد ادبیه‌یی معرف منقح بر اثر ادبی اولوب ادبیات عثمانیه ایله توغل ایدنلره استفاده بخشدر .

وقتیله (کونش) اسمیله نشر اولونان رساله ٔ ادبیه‌ده مندرج توحید ومناجاتی :

یارب نه قدر عظیمسك سن — یارب نه قدر کریمسك سن
عالم دولو حکمتکله یارب — ذاتك ایله قدرتکله یارب
هر شیده کورونمه‌ده وجودك — « ماهیت واجب‌السجودك »
هر شی ایدیور سنی هویدا — آیینه ٔ قدرتکدر اشیا
بر شی کورمم که بو جهانده — هیچ ذاتکی کورمه‌یم بن آنده
صنعتلریکی کورونجه انسان — اولمازمی باقوب باقوب‌ده حیران
باقدقجه ایدرسك ای کرمکار — حیرتلر ایچنده عرض دیدار
ای جهل ایله غفلتك پناهی — ای منکر قدرت الهی
برکره دوشون نه در بو عالم — حیرتده قالیر باقنجه آدم
کیم ویردی جهانه بو نظامی — اجرامده‌کی او انتظامی
انسانه کیم ایتدی عقلی احسان — نردن بولدی بو روحی انسان
کیم ویردی ترابه فیض انبات — کیم ایتدی جهانی یوقدن اثبات
ایتدکجه بو شیلری تفکر — ایتمزمی وجود حق تقرر
بر صاحب فکر اولان نه قابل — اولسون عدم الهه قائل
قابلمی ؟ اولورمی ایدی اشیا — ــ بر صانعی اولمسه ایدی ــ پیدا
بالفرض شوسنکی ایتسون ایجاد — بر خیلی تصادف ایله طوفان
بالفرض اولونسون اویله ایجاد — شو کوردیکمز عظیم اکوان
بالفرض اولونسون اویله ایجاد — هر شی که اولور بزه نمایان
اولسون دیه‌لم بوتون بوشیلر — سنسز سنسز وجود پرور
ایتمش دییه‌لم ترکب عالم — هپ بویله تصادف ایله بر دم
هپ بر یره طوپلانوبده ذرات — ایتمش دیه‌لم جهانی اثبات
کیمدر یا ایدن او ذره‌یی خلق — البت دوشونور بوشی‌ده خلق
البت اکا بر مؤثر الزم — تسلیم ایدر بو شیئ آدم
کیمدر یا او سنسك ایشته یارب — خلاق جهانیان اولان رب

ظ

ظهوری محمد افندی « قره چلبی زاده »

صدوردن و علماء شعرادن بر ذات اولوب قره چلبی زاده عبدالعز افندینك برادریدر . (۱۰٤۲) ده وفات ایلەدی . جوار ایوبده مدفوندر . مرتب دیوانی واردر .

غزلیاتندن :

قناعت کوشەسندە شیر نردر موری سویلتسەك همای اوج استغنا بجر عصفوری سویلتسەك
نه شهد جانفزانك لذتی واردر دماغنده نەدر فریادی اذعان ایلسەك زنبوری سویلتسەك
نه چنبرلرده خلاج اولدیغن بربر بیان ایتسه نه سویلر کورسەك ای دلدارده منصوری سویلتسەك

ظریف محمد افندی « استانبولی »

سخن شناسان شعرادن اولوب شهریدر . یکیچری کتابتی وظیفەسیله مشغول اولدی . (۱۱۱۵) کرید اطەسندە (رسمو) دە وفات ایتدی .

ابیاتندن :

مثال شمع صفوت کسب ایدر سوزان اولان هرشب
بولور فیض صبوحی تا سحر کریان اولان هرشب

بولورمی ماحضر هیچ بوی زلف یاردن غیری
ضیافتخانهٔ آمادە مهمان اولان هرشب

ع

عدنی « محمود پاشا »

السنهٔ ثلثه‌ده انشا ونظمه مقتدر شعرادن وفاتح دورینك اك بنام وزراسندن حکیم، شاعر برذات اولوب صربستانك (آلاجه‌حصار ـ قروشوواچ) قصبه‌سندندر . اسیرحرب صفتیله آلینان دیوشیرمه‌لردندر . دولته سبق ایدن خدماتی صحائف تواریخده مندرجدر . مرتب دیوانی اولوب مخلصی (عدنی) در . (ترجمهٔ حال محمود پاشای ولی) اسمنده‌کی خرافات آمیز مطبوع رساله‌جکده (مناستر) لی کوسترلمه‌سی دوغرو دکلدر . (٨٧٩) تاریخنده فاتحك اعتراف کرده‌سی اولان خطاسیله اجل قضایه اوغرادی . بنا ایتدیکی جامع شریف یاننده مدفوندر . (ظهیرفاریابی) نك قصائدینه (خواجه حافظ) ك غزلیاتنه نظیره‌لری (وخواجهٔ جهان) ایله مکاتبه‌سی واردر . تذاکر شعرانك بیانلرینه کوره نثری نظمندن اقوی‌در .

ابیاتندن :

عشق جانان ایله معمورهٔ عالمدر دلی
کرچه بی‌درد اولانلر آنی ویرانه صانیر

سینه‌مده رخك مهری نجه کیزلنه چونکه
خورشیدی کل ایچنده نهان ایله‌مك اولماز

مصارعندن :

کیمسه‌می واردر جهانده لطف واحساندن قاچار

سر ویرمك اولور سری عیان ایله‌مك اولماز

شاد اولمق ایسته‌ین غم ایله آشنا کرك

خلاص اولماز جهانده کیمسه خلقك افتراسندن

علوی « شاه علی — بروسوی »

سلطان مراد ثانی وفاتح دوری فضلای شعراسندن اولوب (بروسه) لیدر . شیخ نظامینك

(هفت پیکر) نی ترجمه ایتمشدر . (رونقی بوکاشانك شهرقسطنطینه‌دەدر) مصراع مشهوری بونکدر . دیوانی‌ده وارسه‌ده هرایکیسی ده غیرمطبوعدر . ینه فاتح دوری شعراسندن (قدمی) نك و (٩٣٨) ده وفات ایدن (رمضان طربزون) ی نك‌ده بواسمده منظومه‌لری واردر .

اشعارندن

ای سفر عزمن ایدن یارخدا یارك اوله
همت اهل نظر قافله سالارك اوله

علوی «مدرس — بروسوی»

سلطان سلیم خان اول شعراسندن و (ملا یکن - یکان) اولادندن اولوب بروسه‌لیدر . مدرس ایکن بروسه‌ده وفات ایله‌دی . غیرمطبوع دیوانی واردر . اواخر عمرینه دوغروطریق تدریسی ترك ایله طریقت نقشیه‌یه سلوك ایله‌یوب اختیار انزوا ایتدی .

تکمیلی عاشق چلبی تذکره‌سنده محرر مطول غزلندن :

داردنیای دنینك کیم جفا بنیادیدر
محنت ودرد وبلا وغم چهارارکانیدر

عزته ایردم دی‌ین دنیاده ذلت اهلیدر
خواجه‌سودایتدم دیوزعم ایتدیکی خسرانیدر

ربقهٔ ورقبهٔ دنیادن ایت نفسك خلاص
بندهٔ‌فقر اولکه فقر اهلی جهان سلطانیدر

علاءالدین علی چلبی « فلبوی »

حکمت اخلاقدن باحث اولوب اساساً ام‌الالسنه عدایدیلان هندقدیم (سانسقریت) لسانی اوزره محرر اولان ومؤخراً (حسین‌واعظ) طرفندن لسان فارسی‌یه (انوارسهیلی) اسمیله نقل اولونان‌مشهور (کلیله ودمنه) یی (همایونامه) اسمیله ترکچه‌یه ترجمه ایدن فلبه‌لی ادیب‌ومنشی

فاضلدر . بو اثرينه مكافاتاً بروسه قاضيسى اولمش ايدى . (٩٠٥) وفات ايتدى . مرقدى (امير سلطان) حضرتلرينك تربه‌سى قربنده‌در . همايوننامه‌نك طبعنه همت اولونمشدر . عباره‌سى طرز قديم كتابت اوزره تكلفاتلى اولان بو اثر فلسفهٔ اخلاق جهتندن شاين مطالعه‌در . (٩٥٠) ده وفات ايدن استانبوللى شاعر (هلالى) ده نظماً ترجمه ايتمشدر . (١٢٢٧) ده (ويدين) واليسى اولان (حافظ على پاشا) نك ديوان افنديسى (شريف ابراهيم ماهر افندى) طرفندن ده ساده بر صورتده ترجمه ايدلمشدر . اسكى ترجمه‌لردن برى ده آيدين اوغوللرندن اومور بك نامنه (قول مسعود) طرفندن ياپيلان ترجمه‌دركه لاله‌لى كتبخانه‌سنده واردر .

نصايحندن :

بر بلا نازل اولسه ايتمه جزع كانده وار ايكى شر ايشيت بندن
اولا دوستلر اولور غمكين ثانياً شادمان اولور دشمن

عشقى

ادباى صوفيه دن فارسى دان بر ذات اولوب اكابر مشايخدن (عين القضاة همدانى) نك (كنز الحقايق) اسمنده‌كى فارسى العباره اثر مشهورينى ترجمه ايتمشدركه يازمه‌سى طرف عاجزيدن (اسكدار) ده (حضرت هدايى) دركاه شريفى كتبخانه‌سنه اهدا قيلنمشدر . بو ترجمه‌نك مقدمه‌سنده (سردار ابرار شيخ عطار) ك (مختار نامه) سنى ده ترجمه ايتديكنى بيان ايديور .

مطلعندن :

خدايا سوزلريمى پر صفا قيل
سوزوم توحيد و نعت مصطفى قيل

كه جانبخش اولا تا عيسى دمندن
علامت كوستره روح عالمندن

نهايتندن :

كلوب «عشقى» دلكدن بو رساله
كه تحفه اولا هر اهل كماله

فقيره اشبو نظم اولمشدى روزى
دوقوز يوز هجرتك يمش دوقوزى

تذکره‌لرده (۹۰۰) تاریخی ایچنده بر قاچ عشقی اولدیغی مذکور ایسه‌ده هانکیسی اولدیغی کسدیریله‌مه‌دی .

عارفی حسین چلبی « استانبوللی »

(شیخ ابراهیم کلشنی) دن اخذ فیض ایدنلر زمره‌سندن شاعر ، منشی بر ذات اولوب استانبوللیدر . السنهٔ ثلثه‌ده انشا ونظمه مقتدر بر عارفدر . ابراهیم کلشنی‌یه سویله‌دیکی تاریخندن

کفت هاتف برای او تاریخ مات قطب الزمان ابراهیم ۹٤۰

عرف اسرار الهی (امیر خسرو دهلوی) نك منظومهٔ (دریاق ابرار) ینه سویلدیکی نظیره‌سی مطلعندن

سبزه‌زار چرخ کوهر روز سرسبز وتراست ازسرشك چشم غمکینان محنت پر است

متصوفانه یازدیغی ترجیع بندی مطلعندن :

عین عارفده وجود اشیا کورونور جمله کنقش فی الماء

شاعر مشهور (بروسه‌لی احمدپاشا) نك کونش قصیده‌سنه نظیره یازانلرك متمیزلرندندر . مصردن استانبوله عودتنده (سلطان سلیمان قانونی) نك لطفنه مظهر اوله‌رق بعض مناصبه کچمش و (۹٥۹) ده استانبولده وفات ایتمشدر . علم خطه‌ده انتسابی واردر .

عبدالوهاب « ایسلی صاریجه عبدی — بروسوی »

بروسه‌دن یتشن شعرادن اولوب (لامعی) چلبی ایله مهاجاتی واردر . اشعارنده مخلص اختیار ایتمه‌ین شعرادندر . تذکرهٔ بیانی‌ده بروجه آتی منظومه‌سی محرردر .

مرض عشقی کور شفا یرینه آلی کوز دردنی دوا یرینه
بکا سودای زلفك آخر کار قاره چول کیدیرر قبا یرینه
یوزومه باقه‌دن یچوب کیتمه سوك بکم باری مرحبا یرینه
مفت مسکن صانور جهانی کشی نقد عمرین ویرر کرا یرینه

عاشق محمد چلبی « بروسه‌وی »

قدمای شعرا و علمای مورخیندن بر ذات اولوب مولداً (بروسه) لیدر. بعض آثارده (برزرین) ده تولد ایتدیکی محرر ایسه‌ده بیانی، لطفی و قنالی زاده چلبی ایله کلدسته صاحبی (اسماعیل بلیغ افندی) بروسه‌ده اولدیغنی یازیورلر. بعد التحصیل مسلك قضایه سالك اوله‌رق ایچه دولاشدقدن صوکره تاریخ وفاته بروسه‌لی جنانینك بولدیغی (عاشق سفر ایلدی جهاندن) مصراعنك ناطق اولدیغی ۹۷۹ ده اسکوبده وفات ایله‌دی. بو ذاتك اسکوبده‌کی مدفنی حقنده اختلاف واردر. بعضیلر (قاضی بابا ــ غازی بابا) دنیلن ذات اولدیغنی روایت ایدیور. (اولیا چلبی‌ده) سیاحتنامه‌سنك بشنجی جلدنده (مداح بابا) جامعی قربنده بولوندیغنی نقل ایله‌یور. آثاری: (ذیل شقایق)، (قامع البدعة فی نصرة السنة)، (تذکرة الشعرا) درکه (مشاعر الشعرا) نامنده اولان و حروف ابجداوزره مرتب بولونان بو اثرك برنسخه‌سی (ویانه) کتبخانهٔ ایمپراطوریسنده موجود اولدیغی مورخ موسیو هامه‌رك جملهٔ روایاتندندر. برنسخه‌سی‌ده (استانبول) ده عاشر افندی، اسکدارده (حضرت هدائی) کتبخانه‌سنده موجوددر. دیکرلری‌ده (سکتوارنامه)، (شرح احادیث اربعین) و (منظومهٔ شهر انکیز) ایله مرتب دیوانندن عبارتدر. بونلردن باشقه (طاشکوپری زاده) نك شقایق نعمانیه‌سنی امام غزالی‌نك (التبر المسبوك فی نصائح الملوك) نام اثرینی و خطیب قاسم اوغلنك (روضه) سنی دخی ترجمه ایتمشدر. اخلاق و سیاسیات عسکریه‌دن باحث اولان سلطان سلیم ثانی نامنه توسیعاً ترجمه ایله‌دیکی (معراج الایالة و منهاج العدالة) [بو اثر ابن تیمیه‌نك (السیاسة الشرعیه فی اصلاح الراعی والرعیة) نامنده‌کی اثرینك ترجمه‌سیدر] سمنده قرق باب اوزره مرتب اثریده شایان مطالعه آثاردندرکه یازمه برنسخه‌سی (عاشر افندی) ایله مناستر کتبخانه‌لرنده موجوددر. اشبو آثاردن یالکز (حدیث اربعین) شرحی مطبوعدر.

ابیاتندن :

عار ایدر برذرهٔ سرکشته‌دن اول آفتاب
مهر افزون اولدو غنچه بندن ایلر اجتناب

عرشی دده « تیره‌وی »

شعرای مولویه‌دن عاشق مجاهد بر ذات اولوب (تیره‌لی) در. (شاهدی) و (شهودی) کبی اعاظمه

خدمت ایتمش، ملا ایکن مولوی اولمشدر . مشاهیر شعرادن (یکیجه‌لی خیالی بك) له برمدت رفاقتی وبرقاچ مشاعره‌سی واردر. بیك تاریخنه قریب(۰وره) ده ارتحال ایله‌دی. منظومهٔ آتیه طبع شاعرانه‌سنه دالدر :

یاتمه اویان ایتمه زیان وقت سحر قم قم قم
تا اوله‌سین واقف جان وقت سحر قم قم قم
دوغدی سعادت کونشی طوتدی ضیا طاغ وطاشی
غفلتـه آلدیرمه باشی وقت سحر قم قم قم
آدمه اولدکسه خلف ایلمـه ایـامی تلف
ایستر ایسه‌ك ایره شرف وقت سحر قم قم قم
عرشئ شیدادن اگر ایستر ایسه‌ك دوغری خبر
راه حقه ایله سـفر وقت سحر قم قم قم

عسکری محمد افندی «کلاب اوغلو — کوتاهیه‌لی»

شعرای متصوفه‌دن برشیخ عرفان سمیر اولوب (کوتاهیه) قراسندن (زمحه) قریه‌سندندر. ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور المالیلی (سنان امی) حضرتلرینك خلفاسندن اولدیغی دیوانندہ‌کی

مرشدمدر پیر سنان امی عزیزم عشقنه پادشاهم بزی بزدن لطف ایدوب ایتمه سؤال

بیتندن آکلاشلمقده‌در . آفیون قره‌حصارنده (چاووشلر سلطان) مزارلغنده مدفوندر. غزل آتی عرفانه ، شاعرلکنه حجت قاطعه‌در .

شمدی عرفان وقتیدر تقوایه حاجت قالمادی
ذوق وجدان وقتیدر فردایه حاجت قالمادی
اهل وحدتدن آلانلر علم توحید درسنی
کیزلی عرفان بولدیلر فتوایه حاجت قالمادی
لی مع الله باده‌سی چون جانی سرمست ایلدی
دولدی دل پیمانه‌سی صهبایه حاجت قالمادی
حمدلله صـوفیا آلدق مسـما دن خبر
ذاته مظهردر کوکل اسمایه حاجت قالمادی

ایتدی شمس احدیت برج وحدتدن طلوع
لیل فرقت زائل اولدی آیه حاجت قالمادی
قنده کیم قیلسه‌م نظر حق عینمه اولور عیان
برزخ وباطنده‌کی رؤیایه حاجت قالمادی
روضهٔ باغ بهشتدر جمله عالم عارفه
« عسکریا » جنت مأوایه حاجت قالمادی

دیوانده‌کی :

جهان فانیدر آلدانمه محمد ای کلاب اوغلو
کوزین باغلاماسون حرص وحسد عقل معاش سقلی

بیندن لقبنك (کلاب اوغلو) اولدیغی آکلاشیلیور. پیرداشلری (نیازیٔ مصری) دیوانده: (بز بش ار ایدك چیقدق بردمده یوله کیردك) مصرعنده‌کی بش اردن برینك‌ده بوذات اولدیغی بین المشایخ مرویدر.

علی افندی «ام ولدزاده»

طرز قدیم انشاده بنام منشیلردن اولوب اباعن جد برسلسلهٔ علمایه منسوبدر (٩٨٠) تاریخنده حلب ملاسی ایکن وفات ایله‌دی. (رسالهٔ قلمیه) (رسالهٔ سیفیه) (رسالهٔ شمعیه) کبی غیر مطبوع آثار منثوره‌سی واردرکه برر پارچه‌سی شقایقده محرردر. ادبیات عربیه‌یه واقف ایدی. شعرای عجمدن (عصار) ك (مهر ومشتری)سنی ترجمه مولانا ابوالسعودك قصیدهٔ میمیه‌سنی تنظیر ایتمشدرکه مطلعی بودر:

ایا لصد یحلو عشرة ومدام
وفی القلب من نار الغرام خرام

عزمی افندی «استانبولی»

دفتردار (احمد چلبی) نك مخدومیدر. اسمی (پیر محمد) در. زماننده مفخر علما و ادبا ایدی. بر نسخه‌سی

نورعثمانیه کتبخانه‌سنده موجود بولونان (مراتب الاخلاق) اسمنده براثری واردر. سلطان سلیم ثانینك امریله (محمد عصار تبریزی) نك (مهر ومشتری) سی مثنوی طرزنده ترجمه‌یه باشلایوب بیك بیت قدر یازمش ایسه‌ده اکمالنه موفق اوله‌مامشدر. مؤخراً اوغلی (حالتی افندی) درت، بش بوز بیت علاوه ایله‌مشدر. (اکری) فاتحی سلطان محمدك شهزاده ایکن معلملکنده بولوندیغی حالده (عزمی دار علایه عزم ایتدی) مصرعنك کوستردیکی (٩٩٠) تاریخنده استانبولده وفات ایله‌دی. جوار ایوبده مدفوندر. منظوم وصیتنامه‌سی مطلعندن :

هر ایشه قبل بسمله‌یله ابتدا ذکرك اولسون دائما حمد وثنا
طاهر اول دائم صلاحی پیشه قیل هم عذاب دوزخی اندیشه قیل

ابیاتندن :

خلیلم سوز عشقی آتش عشقه دوشندن صور
براودن پیرهندر آنی باشندن کچندن صور

علوی محمد چلبی « استانبولی »

شعرای علمادن اولوب شهیردر. مناصب علمیه‌یی ترك ایده‌رك اختیار عزلت ایله‌دی. غیرمطبوع دیوانده رنکین، معنیدار برخیلی مضامین واردر. (ایچوب علوی بقا جامنی کچدی بزم محنتدن) مصراعنك دلالت ایتدیکی (٩٩٣) ده وفات ایده‌رك غلطه مزارستاننده (قانلی قوزلر) دینان موضعه دفن ایدلدی.

ابیاتندن :

جانه آتش براقیر تشنه دله آب صو نار رنك آتشده عجب آب دکلمی می ناب

بیقانلر خاطر ناشادیمی یارب شاد اولسون بنمچون نامراد اولسون دینلر برمراد اولسون

غرور ایتمه لباس فخر ایله عمرم جهاندر بو
قبای جسمنی قور بونده هرکس جامکاندر بو

عرض حال ایتمکه جانانه‌سنی تنها بولامام
سنی تنها بولیجق کندیمی اصلا بولامام

بر بیکسم که حالمه محرم بولونمادی
قانلی یاشم کبی باکه همدم بولونمادی

دارالشفای عالمی کشت ایله‌دم دریغ
اولمکدن اوزکه یاره‌مه مرهم بولونمادی

بر بزم بی صفایه کتیردی فلك بنی
باده توکندی جام تهی جم بولونمادی

چرخ ایکله‌مکده مهر ایسه یانوب یاقیلمه‌ده
عالمده بر دل بی غم بولونمادی

نه عجب تیزکچر ذوق و سرور ایامی
ایرمه‌دن نصف نهاری ایریشور اقشامی

مصارعندن :

یوری ای خسته کوکل حکمتی لقماندن صور

کوکل دیرلر بوایلارده هله برغمکسارم وار

ای دل حکایت غمی نادانه سویله‌مه

کوکدن نه یاغدیکه آنی یر ایتمدی قبول

نه‌یلار اسدی شیمدی طوغرولوب بندن یکا کلدك

غم چکمه کوکل کیم چوغی کیتدی آزی قالدی

عزمی زاده حالتی مصطفی افندی «استانبولی»

سابق الترجمه (عزمی افندی) نك مخدوم فضائل موسومیدر . هروادیده کوزل شعر سویله‌مك

استعدادینی حائز شعرادندر . خصوصیله قطعه گولقده عجم شعراسنك (عمرخیام) ی کبی یکانه عد اولونه‌بیلیر . اشعارندن یالکز رباعیات بر مجموعه تشکیل ایده‌بیلیر . مؤلفاتی اصولدن (منارشرحی ابن‌ملك) ، فقهدن (درر) ه حاشیه‌سی (هدایه) و (مفتاح) شرحلرینه تعلیقاتی ونحودن (مغنی‌اللبیب) شرحی وعلم اخلاقدن (انیس العارفین فی ترجمة اخلاق المحسنی) ایله منشآتی ومرتب دیوانی وارسه‌ده جمله‌سی غیرمطبوعدر . اواخر عمرنده صدر روم اولمش ایدی.
(ایته‌ی عزمی زاده فردوسی مکان)،(روح پاکینه دمبدم رحمت) مصراعلرینك ناطق اولدیغی (۱۰٤۰) تاریخنده ممکتی ولان استانبولده وفات ایله‌دی . محله‌سی اولان صوفیلر چارشوسی قربنده‌کی مکتب ساحه‌سنده مدفوندر . کندی قلمیله تصحیح و تحشیه اولونمش درت بیك جلد قدر کتابی چیقدیغی مرویدر .

ابیاتندن :

سن ایدك کلبهٔ احزانه قویان یعقوبی
آییروب حضرت یوسف کبی کوزنوردن

عبداللطیف افندی «استانبولی»

اون برنجی قرن هجری ادباسندن ومنتسبین مولویه‌دن اولوب (جناب مولانا)نك (مثنوی) سنه (لطائف معنوی) عنوانیله بر شرح ایله علم لغتدن (لطائف اللغة) اسمنده براثر یازمشدرکه هرایکیسیده غیرمطبوعدر . (۱۱۰۰) تاریخنده (مکهٔ مکرمه)ده دارتحال ایتدی.

عاشق عمر «قونوی»

صبیان و عوام و حتی خواص کرام آره‌سنده بیله آنی بیلمه‌ین یوقدر . سوزلری ذائقهٔ اذواق صبیانه موافق وادراك زمرهٔ عوامه مطابق خرج عالم اولدیغندن دیوان اشعاری دفعاتله طبع اولونمش ایکن ینه کسب ندرت ایتمشدر . واقعا عاشق عمر ساز شاعریدر . لکن بعضاً قلم شاعرلری قدر کوزل وسلیس سوزلری‌ده واردر . ازجمله :

ویرمم سکا جك بندن الك ای ملك‌الموت   جانانمه نذر ایلدیکم جانه دوقونمه

بیتی باقیلری نابیلری بیله تقدیر خوان ایدر و عاشق عمر علماً و تحصیلاً دکل فقط خلقة وفطرةً نادرالامثال بر شاعر ملیدر . تاریخ وفاتی : (اوله عاشق عمرك جلوه کهی عدن جلیل) مصراعنك ناطق اولدیغی (۱۱۱۹) در . زماننده یکیچری ساز شاعری ایمش . اکثریا عسکرله روم ایلنده سفرده حضرده بولونمش حتی حربه اشتراك ایتمش ، عسکری تشجیع ایله‌مش ، محبوب الجیوش اولمش بیلدکارینی اونلره بیلدیرمشدر . بر مسدسنده مولوی اولدیغنی سویله‌یور .

(را) قافیه‌سنده‌کی :

ذات جمیله‌ڭ عیان ایده‌ریز   وطن اصلیمز آیدین ایلیدر

بیتندن‌ده مولدی آکلاشیلیور .

آچام باشم دوکم یاشم یاقم ییرتام قیلام رازی
او یار ایله بنم دعوام خدا فصل ایلیه باری

فقراتی حاوی اولان مسدسی‌ده آناطولینك اکثر مواقعنده زبانزد در .

دیوانی ترجمهٔ حالی مورخین فصلنده محرر (ایوانسرایی حافظ حسین افندی) طرفندن (۱۱۹۷) تاریخنده جمع وترتیب ایدلمشدرکه مطبوعنك بش اون مثلی اولان یازمه برنسخه‌سی قونیه‌ده (درکاه مولانا) کتبخانه‌سنده واردر . برجلد کبیر تشکیل ایدن برنسخه‌سی‌ده بشیکطاشده (یحیی افندی) کتبخانه‌سیله (صماتیه) ده عشاقی درکاهی کتبخانه‌سنده‌در .

عبدی افندی « همت زاده »

شعرای عارفیندن برذات اولوب ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (همت افندی)نك مخدوم عالیلریدر . وعظ وارشاد ایله امرار حیات ایده‌رك (۱۱۲۲) ده ارتحال ایله‌دی . پدری یاننده مدفوندر . (تذکرهٔ شعرا) سی، مرتب دیوانی و (کنجینهٔ اعجاز) اسمنده منظوم براثری واردر . برنعتنك مطلعندن :

آستانك ای شه لولاك مأمندر بکا   خاکپایك توتیای چشم روشندر بکا

شاعر مشهور عرفینك «ای متاع درد درباازار جان انداخته» مطلعلی قصیده‌سنی‌ده شرح ایتمشدر . مخدوم وخلیفه‌لری اولوب (١١٥٦) ده وفات ایده‌رك یاننه دفن اولونان (عبدالصمد) افندیده عرفای شعرادن بر ذاتدر .

برنعتندن :

تنده جانم جانده جانانم محمد مصطفی	ملك دل تختنده سلطانم محمد مصطفی
منتظر در ماه جمالك کورمکه عاشقلرك	کل طلوع ایت ماه تابانم محمد مصطفی
جلوه‌کردر دائما نقش جمالك سینه‌ده	خانهٔ قلبمده مهمانم محمد مصطفی
یارسول‌الله غریبکدر سنك عبدالصمد	قیل شفاعت ای کرمکارم محمد مصطفی

عبدالصمد افندینك برادری (عبدالشکور افندی)ده علماوشعرادن برذات ایدی . (١١٨٠) تاریخنده ارتحال ایده‌رك اسکدارده جد امجدی یاننه دفن ایدلدی . موعظه ترتیبنده تفسیر شریفی دیوان الهیاتی واردر .

عاطف مصطفی افندی «استانبولی»

ارباب علم و دانشدن بر ذات اولوب شهریدر . دفترداراق و سائره کبی خدمات دولتده بولوندی . (١١٥٥) ده وفات ایده‌رك اسکدارده مسکنلرجوارنده (شریف‌قویوسی) دینیلان محله دفن ایدلدی . مرتب دیوانی واردر . (معیارالکلام) اسمنده‌کی (غلطات) رساله‌سنك‌ده بوذاتك آثارندن اولمسی ملحوظدر .

آثار خیریه‌سندن وفا محله‌سنده مکمل برکتبخانه‌سی واردر .

عشرت حقنده‌کی منظومه‌سندن :

سنی مجبور ایدر احبابدن استعذاره · طوتالم یکدمه غمدن سنی آزاد ایلر

ابیات سائره‌سندن :

مایه دار امل عاقبت اول مور کبی
آلدیروب مالکی ایکله‌مه زنبور کبی

عبدالرحمن افندی «استانبولی»

السنهٔ ثلثه‌ده انشاد نظمه مقتدر فضلای شعرادن بر ذات اولوب شهریدر . زماننده امام شهریاری اولمش ایدی . (۱۱۰۰) کسور تاریخلرنده ارتحال ایله‌دی .

ابیاتندن :

اورتبه مرتفع بنیاد در قصر تواضع کیم
ریاض جنته نظـاره قابلدر زمیندن

مست زهراب خمار آلود بو عشرتکاهده
نشـوه امید ایلهینـلر کردش پیمانه‌دن

عزیز افندی «استانبولی»

سلطان محمد رابع دورنده ضربخانه امینی اولان (بکر افندی)نك مخدومی اولوب کیلاری شهریاری ایدی . دیوانی غیرمرتب ایسه‌ده آتیده‌کی غزل عاشقانه طبع شاعرانه‌سنه دالدر .

ای غمزه سویله زخم دلمدن زبانم اول
ای چاك سینه نسخهٔ شرح و بیانم اول
ای خون دیده بن دی‌یه‌مم یاره دردیمی
سن روی زردم اوزره کلوب ترجمانم اول
ای خط کزند غمزه‌دن ایله بنی امین
تعویذ (ان یکاد) کبی حرز جانم اول
ای چشم یار واقف راز کلیم ایسـه‌ك
کل فن سحری سـویلشه‌لم همزبانم اول
مست ایله بر نکاه ایله جوزی کبی بنی
هم سنده مست نشوهٔ ذوق بیانم اول
ای زلف خم بخم دوکیلوب سینه‌م اوستنه
زنجـیر پای عمر شـتابانم اول

بوغزل (عطا) تاریخنده صاحب ترجمه‌یه نسبت اولونیور . فقط (جوری) دیواننده عیناً مندرج اولدیغنه کوره جورینك اولدیغی تأیید ایدییور .

عارفی احمد پاشا « استانبولی »

علم شعر وخطده بهره‌دار بر وزیر معارفشعار اولوب شهیردر . (١١١٥) ده (تکه) ده مقتولاً وفات ایله‌دی . خطوط متنوعهٔ اسلامیه‌دن آلتی قلمی یازمغه مقتدر ایدی . مرتب دیوانچه‌سی واردر .

ابیاتندن :

ایتمز طریق حقده اولان خالقه سر فرو
اکمز مناره قامتنی باد اسرسه ده

عزت علی پاشا « قائممقام »

حکمت‌بیان شعرادن اولوب (داماد محمدپاشا)نك مخدومیدر . بعض مناصب عالیه‌ده بولونمشدر . (١١٤٧) تاریخنده شرق سفری سرعسکری ایکن (روان) ده ارتحال ایده‌رك (صالحه سلطان) جامع شریفی حظیره‌سنه دفن یدلدی . غیرمطبوع دیوانچه‌سی وعلم خطده اتساتی واردر . علی‌الخصوص خط (دیوانی) ده‌کی آثار قلمیه‌سی دستورالعمل ایدی .

بر غزلندن :

سوق تقدیرده اندازه و میزان اولماز	فیض مولایه کوره ناقص وکامل بردر
بر اولور عدل الهیده سلیمان ایله مور	درکه حقده همان شاه ایله سائل بردر
ینه اربابی بیلیر اهل کمالك قدرین	بزم جهالده حسان ایله باقل بردر
«عزتا» رحمت حق نیك و بده یکساندر	یاغسه باران کرم بحر ایله ساحل بردر

ابیات سائره‌سندن :

تسکین جوشش دل ایدن اشك دیده‌در
باران اولونجه اولماز ایمش پایدار موج

صورت پذیر معرفت اولمقده‌در هنر
یوقسه بو دهره نیجه هیولا کلیر کیدر

خيالی بکك مشهور بيلمزلر رديفنده‌كی غزلی تخميسندن :

دوشونسون بيم‌حشری زهدينه مغروراولان عابد   ازل يانقلرينه آتش دوزخ اولور زائد
کچنـدن بی خبر حالا ســيآتيدن نه در عائد   خراباتاهلنه‌محشرعذابن آکه ای‌زاهد

که بونلرابن وقت اولمش غم فردايی بيلمزلر.

عارف سليمان بك « استانبولی »

لسان وحدته آشنا شعرادندر . روم ايلی اردی همايونی دفتر امينلکی خدمتيله (ايساقچی)ده ايکن (١١٨٣) تاريخنده ارتحال ايتدی . (حلية خاقانی) نظيره‌سی واردرکه برنسخه‌سی شهزاده باشنده (ابراهيم پاشا) کتبخانه‌سنده موجوددر . مرتب ديوانيله معراجيه‌سی و فارسی العباره (رغائبيه) سی‌ده واردر .

حليه‌نك مقدمه‌سندن :

قيلهلم بســمله مدين مفتاح   فتح اوله فضل در فوز وفلاح
بســمله قدری عجب اعلادر   يعنی کنج کهر معنـادر
اولين ســطر کلام وهاب   ابروی وسمه‌کش ام کتاب
نخل زيبنده خرام توحيد   زينت روضـهٔ فرقان مجيـد الخ

معراجيه‌سی تدقيقسزلق اثری‌اوله‌رق رئيس الکتاب (عارف افندی)نك ديوانك باشنه‌طبع ايدلمشدر.

معراجيهٔ حضرت فخر کائنات عليه افضل التحيات مقدمه‌سندن :

صد حمد او قديم کار سازه   اول صانع آسمان طرازه
صدشکر وستايش اول خدايه   کيم آدمی قيلدی عرش پايه
ايتدی يد صنع ساز کاری   برپا بو رواق زر نکاری
انسانی قيلوب ملکدن اکرم   مسجود ملائك اولدی آدم
اولدی کرميله نوع انسان   مرغوبترين جنس حيوان
قيلدی آکاويروب‌عقل‌وادراك   بر داشـتهٔ فراز افـلاك
اول ختم رسالتك خصوصا   منزلکهن ايتدی عرش اعلا

اول سرور خیل انبیایی　　اول مفخر جمع اصفیانی
هم اشرف مبدعات قیلدی　　هم اکرم کائنات قیلدی
خورشید جهانفروز سرمد
سر دفتر انبیا محمد

اولسون او شه کرم شعاره　　هم صحبنه آل پر وقاره
بحد صلوات و صد تحیت　　ما اسرعت الصبا و هبت

عزت محمد بك «بکلکجی ــ استانبولی»

شهدای شعرادندر . (بکلکجی عزت بك) نامیله معروفدر. کندیسنه اسناد اولونان بعض مقالات نامناسبه‌دن دولایی (روحنی عزت بکك اعزاز ایده رب الانام) مصراعنك دلالت ایتدیکی (١٢٢٤) تاریخنده قاضی کوینده اجل قضایه اوغرادی. اولاً (خواجه‌نصرت)دن ثانیاً (خواجه‌نشئت)دن تلمذ ایتمشدر. آزوقت ایچنده شعر وانشا ایله شهرت بولمش ایدی. هنوز کنج ایکن ارتحال ایتمه‌یدی ــ قوت طبعنه نظراً ــ اون اوچنجی عصرك پك پارلاق بر شاعری اولوردی . مرتب دیوانچه‌سی مطبوعدر .

ابیاتندن :

ایلمه عشاقدن کیفیت عشقی سؤآل
نقش حیران بی‌خبردر حالت نقاشدن

(١٢٢٣) تاریخنده مرخص ثالث عنوانیله (یاش) ده بولوندیغی صره‌ده سویله‌دیکی بیت آتی خوش آینده‌در .

ایللر خیاللر قوربیور هم صفاده چوق　　یاشده‌بزمسه برقوری اکلنجه‌مزده‌یوق

علی بن مصلح الدین

محمدیه طرزنده و (ذم‌الفناء) اسمنده برمنظومه‌نك ناظمی‌اولوب (قونیه) ولایتی مضافاتندن (بوزقیر) لی اولدیغی :

بزم مولودیمز بوزقیر قضاسنده «سرستت» در
که مصلح‌الدین اوغلو علی در اسممز اخوان.

بیتیله بیلدیریبور . اثر مذکورینك مطلعندن :

ثنا وحمد لایحصی سکا ای خالق فیاض
که یوقدر سکا هیچ امثال که سن سك قاهر وفیاض

تاریخ وفاتیله مدفننه دسترس اولونامادی . منظومه‌نك مطبوع بر نسخه‌سی (ییلدیز) کتبخانه‌سنده واردر .

علمی علی افندی « چلبی زاده »

مرعشدن یتیشن علماء شعرادندر . (١٢٢٤) تاریخنده تألیف ایتدیکی (نظم بدیع) نامنده (تحفهٔ وهبی) طرزنده لغات فارسیه‌یی محتوی منظومه‌سیله تحفهٔ وهبی شرحی وبرخیلی اشعاری واردر. پدری (احمد افندی) ده فضلادن برذات اولوب مفصل بر (فاتحهٔ شریفه تفسیری) موجوددر . هر ایکیسنك‌ده آثاری غیر مطبوعدر .

ابیاتندن :

دمنده یاغماسه باران احسان لطافت سبزه زاری تازه اولماز

جهانده کوچك وبزرك قتنده کرمدن راست تر آوازه اولماز

افندی لطف ایت اولچوب بچه‌کی قو متاع همته انداز اولماز

عارف محمد افندی « رئیس الکتاب »

ارباب شعر وانشادن سیاسی برذات اولوب (قسطمونی) لیدر . (استانبول) ده تحصیلنی اکالدن صوکره قطع مراتب ایده‌رك (رئیس الکتاب) اولمشدی . (١٢٢٨) ده استانبولده

وفات ایتدی . (صغوق چشمه) پیشگاهنده (زینب سلطان جامعی) حظیره‌سنده مدفوندر . فارسی وترکی انشاد ونظمه مقتدردر . دیوانی واردر .

اشعارندن :

دلا شب مانع کسب صفای ماهتاب اولماز
عیاندر وجه حقده فکر شك وانقلاب اولماز
سپهر اوج خورشید هدایتده سحاب اولماز
او وجهی سیر ایدن محتاج فیض آفتاب اولماز
عنایت هرکیمه یوز طوتسه عصیانی نقاب اولماز
کونش طوغدقده زیرا پردهٔ ظلمت نقاب اولماز

ابیات سائره‌سندن :

عاقبت جمله‌مزك منزلی خاك اولسه کرك
کیمه ایتمش بو فلك کام ومرام اوزره وفا

عزت محمد ملا «کچه‌جی زاده»

فاضل برشاعر بلیغدرکه عصرینك رئیس الادباسی ایدی. صدورعظامدن (صالح افندی)نك مخدومی اولوب استانبولده تولد ایتمشدر . سوق قدرله برآره‌لق کلیبولی جوارنده‌کی (کشان) ده بعده (سیواس) ده اقامته مأمور اوله‌رق (عزت شاعره‌ده قیدی جهان) مصراعنك دلالتی اولان (۱۲٤٥) تاریخنده سیواسده وفات ایله‌دی. بقیهٔ عظامی (۱۳۳۵) تاریخنده استانبوله نقل ایدیله‌رك عورت بازارنده جانبازیه محله‌سنده مصطفی بك مسجدی حظیره‌سنده مدفون پدری یاننه دفن ایدلدی. سابق الترجمه (عبدالباقی دده) افندی‌یه منتسب ایدی . مؤلفاتی: بری (بهار افکار) نامیله مرتب دیوانی ایله (سیواس) ده یازمش اولدیغی (خزان آثار) ندن باشقا (محنت کشان) و (کلشن عشق) نامرنده‌کی مثنویاتی ومتعدد لایحه‌لری واردر . اشعاری اکثریتی اعتباریله حکیمانه‌در . شوخانه ورندانه‌لری‌ده واردر . (محنت کشان) آلمانجه‌یه ترجمه ایدلمشدر .

ابیاتندن :

مقصود قولایلقله عزیزم اله کیرمز   چشم ایتدی فدا یوسفه یعقوب محبت

مصارعندن :

زلیخای جهاندن دامنن تخلیص اولکدر

مثلدر کلشن عالمده برکلله بهار اولماز

حقه حق باطله باطل کورونور عارفلر

هرعلی حیدر دکل هرسیفه دینمز ذو الفقار

آ کیلور کاه سلیمان ایله برمور ضعیف

بنده اول حضرت مولایه که آزاد اولهسین

عاقل اولدرکه ایده دشمنی رفقله دوست

طالعی یار اولانك یار صارار یارهسنی

تسلیمدر معارضهنك سیف صارمی

سلیمان داخی اولسهك روزکاره اعتماد ایتمه

حسد برمعنوی تعریضدر الطاف مولایه

کیمسهدن خوف ایلهمز اللهدن خوف ایلهین

استقامتدر منار جامعی حق کو ایدن

بلليدر زیور افسر اولهجق جوهر صاف

احفادندن (رشاد فؤاد بك) مرحوم طرفندن یازیلان ترجمهٔ حالی (تاریخ عثمانی.

انجمنی مجموعه‌سی) نك (٤١) نومرولو نسخه‌سنده مندرجدر . ملا مرحوم طرفندن یازیلان پدری حقنده‌کی (دوحة‌الحامد فی ترجمة الوالد) اسمنده‌کی رساله ده مذکور مجموعه‌نك (۳۷) نومرولو نسخه‌سنده محرر در .

عینی حسین افندی « عینتابلی »

علماء شعرادن اولوب (عینتاب)لیدر . باب عالیده عربی وفارسی خواجه‌سی ایدی. وفاتی (۱۲۵٤) تاریخنده مرقدی (غلطه مولویخانه‌سی)ندددر . دیوان‌اشعاریله (نظم‌جواهر) نامنده‌کی لغت منظومه‌سی مطبوعدر .

ابیاتندن :

دل هوا و هوسه اویدی جهانه کلدی　　ایتدی‌عینی وطنمدن نی بودارایله دور

نوارفیضه‌مظهر اولورقابی صاف اولان　　آلمقده ماه مهر جهانتابدن فروغ

مصارعندن :

قوش کبی آدمی پابسته ایدر دام طمع

تجلی فیوضات صباحه خواب اولور مانع

عفت محمد افندی « بروسوی »

خوش‌کویان شعرادن اولوب (بروسه)لیدر . مشایخ نقشبندیه‌دن سابق‌الترجمه (بهجت علی افندی)دن اخذ فیض ایله‌مشدر . اشعارندن نعوت وقصائدی لطیفدر. قصائدنده (نفعی)نی تقلید ایتمکه چالشدیغی آکلاشیلیر. مرتب دیوانی مطبوعدر. وفاتی (۱۲۵۸) تاریخنده قبری بروسه‌ده (مولویخانه) ایله (هندیلر) درکاهی آره‌سنده‌در .

بر نعتندن :

قیلدی انوار جبیننده تجلی ذات حق　　عالمه مرآت وحدتدر جمال مصطفی

ابیاتندن :

ای بدن پروردکارك پرواحسانن امید   برشکسته سینه‌دن رفع ملال ایتدکمی هیچ

سن صبر ایدوب خوش‌خاطر اول لطف خدایه حاضراول
قوی خلقی حقه ناظر اول «عفت» سنی کیم نیله‌سون

عبرت محمد افندی «بروسه‌لی»

بروسه‌دن یتیشن شعرای عاشقیندندر . برمدت محکمه کتابتنده بولوندقدن صوکره طریق تدریسه داخل اولمشدی . مؤخراً حجاز وبغداده کیده‌رك خالد بغدادی‌یه انتساب ایله‌مشدی . بعده وطننه عودت ایده‌رك (۱۲٦۱) ده ارتحال ایتدی . (زندانقپوسی) مزارستاننده مدفوندر. باشنده ترجمهٔ حالی محرر دیوانڭ یازمه برنسخه‌سی (ادرنه) ده (سلطان سلیم) کتبخانه‌سنده موجوددر .

بر نعتندن :

وجودك پرتو نور حقیقت یا رسول‌الله
وصالك عاشقه تاج سعادت یا رسول‌الله

مشهور [مرثیه] سی

چکیلوب سینه‌مزه کرب بلا دستره‌سی   تا سویدای درونمده کوروندی بره‌سی
قوردیلر عالمه هجران ایله آتش کوره‌سی   تیغ ماتم آچه‌لی سینه‌یه آه پنجره‌سی
چشم ودل اولدی امام عشقنه برقان دره‌سی

کوستررَ وجهنی درد دله ماه ماتم   پنبهٔ هجر ایله عشاقه اورپر داغ الم
داغ هجرانمزه دنیه‌ده اولمز مرهم   تیغ ماتم آچه‌لی سینه‌یه آه پنجره‌سی
چشم و دل اولدی امام عشقنه بر قان دره‌سی

دولانوب برج شرفدن شب‌ظلمتده اوماه   کربلا دشتنه کوروندی همیشه بر آه
جانی ایتدی فدا حضرت حقه اولشاه   تیغ ماتم آچه‌لی سینه‌یه آه پنجره‌سی
چشم و دل اولدی امام عشقنه بر قان دره‌سی

نیم نگاه ایتمه‌دیلر دیدهٔ گریانمزه قیمه‌دیلر امر یزید ایله بزم جانمزه
اوردیلر آتشی بو جان و جهانسانمزه تیغ ماتم آچه‌لی سینه‌یه آه پنجره‌سی

چشم و دل اولدی امام عشقنه بر قان دره‌سی

«عبرتا» چشم چراغان رسول الثقلین در سر تاج سلاطین و امام الحرمین
ماتمن حشره قدر ایلیه‌لم فرض العین تیغ ماتم آچه‌لی سینه‌یه آه پنجره‌سی

چشم ودل اولدی امام عشقنه برقان دره‌سی

عاکف محمد پاشا «یوزغادی»

وزرا و ادبای عظامدن اولوب یوزغاد سنجاغنده‌کی (بوز اوق) یدر . پدری قضاندن (عینتابی‌زاده محمدافندی)در . ابتدا رئیس الکتاب ایکن بو نامك خارجیه نظارتنه تحویلنده عهدهٔ استحقاقنه رتبهٔ وزارت توجیه اولونمش ومؤخراً ادای فریضهٔ حج ایچون حجازه کیدوب اثنای عودتنده یعنی (١٢٦١) تاریخنده اسکندریه‌ده وفات ایله‌مشدر. الك اول طرز جدیدی ایجاد ایدن مؤسسین ادبدن اولدیغنه تبصره‌سیله [فرانسزجه‌یه ترجمه اولنمشدر] طفل ناز نیم مطلعلی مرثیهٔ مؤثره‌سی حجت قاطعه‌در . مختلف طرزده یازلمش منشآتلریده مطبوعدر . (١٢٩٠) تاریخنده باصدیریلان اوفاق منشآتنده ترجمهٔ حالی محرردر (عدم) ردیفلی قصیده‌سی مشهوردر. طریقهٔ خلوتیهٔ شعبانی در .

ابیاتندن :

هر کسه بار بلا کندیسنك وارلغیدر
غم و آلامدن آزاده بر ایام عدم

شاخ بالاده اولان میوهٔ نخوت انداز زخم خوارندهٔ سنك ستم اولمازده نولور

طفل نازنینم اونوتمامه‌سنی آیلر کونلر دکل کچسه‌ده ییللر
تلخکام ایتدی فراقك بنی چیقارمی خاطردن اوطاتلی دیللر
قیاماز ایکن اویمکه تنك شمدی نه‌حالده‌در او کل بدنك
آکدقجه کلشنده غنچه دهنك یانسون آهم ایله کول اولسون کللر
تغیرلر کلوب جسم سمینه دوکولدومی سیاه ابرو جبینه
صیرمه صاچلر یاییلدیمی زمینه طاغلدیمی قوقلادیغم سنبللر
فلکك کینه‌سی یرین بولدیمی کل بناغك رنك روبی صولدیمی
عجبا چوریدی طوپراق اولدیمی اوپوب اوقشادیغم او نازك اللر

(رسالة الفراسة والسیاسة) اسمنده‌کی اثر قیمتداری‌ده ترجمه ایله‌مشدر .

عارف محمد افندی «کتخدا زاده — استانبولی»

والده سلطان کتخداسی رئیس العلما (صادق افندی)نك مخدومی لاابالی مشرب، عارف وحکیم برصاحب فضیلتدر. اکمال تحصیلدن صوکره بر آراق مولویتله کزه‌رك صدور عظام زمره‌سنه التحاق ایله‌دی . میدانده دیوانچه‌سندن باشقا براثری کوروله‌مز. اساساً شاعرلکدن زیاده ریاضیات وحکمیاته انتساب ایله شهرتی وارایدی . حکمای اسلامیه‌دن معدوددر . (١٢٦٥) تاریخنده استانبولده وفات ایده‌رك بشیکطاشی (یحیی افندی) درکاهنه دفن ایدلدی. جودت تاریخنده، مجموعهٔ معلمده احوال عارفانه وحکیمانه‌سنه دائر مسرودات اولدیغی کبی تلامیذندن (امین افندی)طرفندن ده آیریجه مناقبی یازلمشدرکه مطبوعدر .

غیرك الیله باقمه کوکل عرض حالنه
ای کامکار ناز مبارك الکله باق

بیتیله بروجه آتی مرثیه‌سی مشهوردر .

مرثیه :

قرة العین حبیب کبریاسین یا حسین
نورچشم شاه مردان مرتضاسین یاحسین
هم جکر پارهٔ زهرا فاطمه خیرالنسا
اهل بیت مصطفی آل عباسین یا حسین

خلقاً وخلقاً مشابهسین رسول‌اللهه سن
نازنین انبیاء و اولیاسین یا حسین

سید شبان جنت دیندی شانکده سنك
پیشوای اتقیا و اصفیاسین یا حسین

والدك شانده دیندی لافتا الاعلی
مظهر سراتم لافتاسین یا حسین

اهل محشر دست حیدردن ایچرکن کوثری
سن صوسزلقدن شهید کربلاسین یاحسین

قیل شفاعت عارفه جدك محمد عشقنه
عرصهٔ محشرده مقبول الرجاسین یاحسین

اشعارندن بر قسمنی حاوی اولان دیوانی (١٢٧١) ده طبع اولونمشدر. فارسی‌یی (خواجه نشأت) مرحومدن تعلم ایتمشدر.

عبدی افندی

ارباب شعر وانشادن برذات اولوب (شرقی قره حصار)لیدر. تحصیل وتفیضی استانبولده‌در. اکمال تحصیلدن صوکره بعض وزرانك کتابتی خدمتیله سیاحت ایله‌یوب (١٢٦٩) ده استانبولده اختیار اقامت ایله‌دی. (١٢٧٠) تاریخلرنده ارتحال ایتدی. مرتب دیوانی ومطبوع (ترکیب بندی) وفن مناظره‌یه دائر (ناپیدا) اسمنده اثری، (نطق بی‌پروا ایله عقل دانا بیننده بر محاوره) نامنده رساله‌سی واردر.

ترکیب بندندن:

کوی امله ایردیرن انسانی هدادر   بو یولده بزم رهبرمز عشق خدادر
شهراه حقیقتده یورولماز دل دانا   بونده یورولان مردم بی‌برك ونوادر
جانانه کیدر قاصدیمز یوقمی صانورلر   پیغامزی هب کوتورن پیك صبادر

عالی علی افندی «استانبولی»

شعرا وادبانك سرفرازلرندن اولوب شهریدر. سلطان احمد جامعنده‌کی محفل همایون دائره‌سنده سلطان محمود عدلی طرفندن کشاد اولونان (مکتب عرفان) دن نشئت ایله‌مشدر. اون‌سنه قدر جریدهٔ حوادث محررلکنده بولوندیغی مرویدر. ابوالضیا توفیق بك مرحومك قولنجه جریده‌نك (١٢٦٨) دن (١٢٧٢) تاریخنه قدر اولان نسخه‌لرنده آثارنثریه‌سی مندرجدر. (١٢٧٣) ده وفات ایدوب سلوری قپوسنده‌کی قبرستانه دفن ایدلدیکی، طاش دیکلمدیکی مروی اولدیغی کبی ضیا پاشانك (کوچدی عالی سخنور حیف وحیف) مصراع تاریخیسی‌ده بونی مؤیددر. (قوش آطه‌لی) حضرتلری مرحومه منتسب اولدیغنی برمنظومهٔ غراسنك مقطعنده سویلیور.

(کندینی کندینه ویردم آره‌ده عالی هیچ. جسم وجان چشم ولسان کون ومکان قوش آطه‌لی)

ابیاتندن :

نشوه تحصیل ایتدیکك ساغرده سندن غملیدر
بر ذوقون بیك آه دیکله کاسهٔ فغفوردن

(هدایة الولی فی واردات (قوش اطه‌لی) اسمنده‌کی مناقب مشایخ فصلنده (قوش آطه‌لی) ماده‌سنده ذکر ایدلدی.

عارف حکمت بك «شیخ الاسلام»

سلطان عبدالمجید دورنده مسند مشیخته رونق ویرن علمادن اولوب شهریدر. صدور معروفه‌دن (رائف اسماعیل پاشازاده عصمت بك) ك مخدوم عارفیدر. مشایخ اسلامیه‌نك اعظمندن معدوددر. (اولدی حکمت بك افندی رهروسوی بقا) مصراعنك دلالتی اولان (١٢٧٦) ده ارتحال ایله‌دی. اسکدارده نوح قپوسی جوارنده‌کی جاده اوزرنده مدفوندر. (مدینهٔ منوره) ده یدی بیك جلد کتابی حاوی برکتبخانه تأسیس ایتمشدر. اکثر علومه واقف وادبیاتده یدطولایه مالك اوله‌رق السنهٔ ثلثه‌ده‌کی اشعارینی حاوی مرتب دیوانی مطبوعدر. مشاهیرك تراجم احوالنی حاوی اولمق اوزره ترتیبنه باشلادیغی وفقط اتمامنه موفق اوله‌مدیغی (مجموعة التراجم) ایله (ذیل کشف الظنون) مسوده‌لری مطالعه کذار عاجزی اولدی. (١٢٥٠)

تاریخنه قدر (٢١٠) شاعرك تراجم احوالنی مبین اولمق اوزره برده (تذاکر شعرا) ترتیب ایتدیکی (مجمع شعرا) مقدمه‌سنده مذکوردر. تورکجه مطبوع (الاحکام المرعیة فی الاراضی الامیریه) جمله‌ٔ آثار فاضلانه‌سندندر . رمضانك اون بشنده (خرقهٔ سعادت) زیارتنده توزیع اولونان دستماللر اوزرنده محرر :

خرقهٔ حضرت فخر رسله   اطلس چرخ اوله‌ماز پای انداز
یوزسوروب ذیلنه تقبیل ایده‌رك   قیل شفیع امه عرض نیاز

قطعه‌سیده مشارالیهك زاده طبع عارفانه‌لریدر .

ابیاتندن :

قیلماز اهل معرفت سررشته سز تدبیرکار   هرطبیب حاذقك معیاری نبض خسته‌در
مراسم مجلس انس سبکروحانه تقاتدر   میان اصدقاده شرط الفت ترك کلفتدر

مصارعندن :

هرقطرهٔ باران اوله‌ماز لؤلؤ نایاب

حفظ انسان مدار سلامت دکلیدر

باقلسه هرورق آیینهٔ آثار قدرتدر

عفت خدیجه خانم

صاحبهٔ دیوان شاعرات عثمانیه‌دن اولوب ترجمهٔ حالی سبق ایدن (سری خانم) ك آبلاسیدر. (١٢٧٧) تاریخنده مملکتی اولان (دیاربکر) ده ارتحال ایده‌رك (بهرام پاشا) جامع شریفی حظیره‌سنه دفن ایدلدی .

برغزلی :

رمزایله فهم ایله‌دم عشقك ایمش طاعت بکا
دوق کونیی براقدم ال ویرر عزلت بکا

عبرت وحیرت کوزیله عالمه قیلدم نظر
اولدی تا بزم الستك لطفی بودقت بکا

ذره‌یم خاکه برابر منزلم خورشیددر
اهل دللر همتیله کلدی بوعزت بکا

غفلته صالمش بنی افسانه‌لرله زاهدا
کچمشم مأواندن کل ایله مه ثقلت بکا

مظهر سر الهی ایله‌دم دل خانه‌سن
«عفتا»روز ازلده عشق ایمش قسمت بکا

عیسی زاده محمد سعادالدین افندی «استانبولی»

السنهٔ ثلثه‌ده انشا وشعره مقتدر علما وشعرادن برذات اولوب شهیردر . دیوانچه‌سی غیر مطبوعدر . (١٢٨٣)ده ارتحال ایده‌رك جدعالیسی ابوالسعود افندی یانته دفن ایدلدی. طریقت (رفاعیه) و(سعدیه)یه منسوب ایدی.

برقطعه‌سی :

فخر عالم انبیانك ذات مستثناسیدر
سر آیات نبوت لفظنك معناسیدر
اولدیلر برحجت پاکیزه جمله انبیا
ختم ایله ذات محمد مصطفی امضاسیدر

عزت افندی «قاضیعسکر ، خطاط ، امام شهریاری مصطفی عزت افندی»

معارفمند برذات اولوب (طوسیه) ایدر. تحصیل وتفیضی درسعادتده‌در. برمدت شهزادکانك علم خط معلملکنه تعین اولونه‌رق ایفای خدمت ایله‌دی. السنهٔ ثلثه‌ده عارفانه ومتصوفانه اشعاری واردر. نایزنلکله دخی زمانده تمیز ایتمش هنرور ارباب ظرافتدن ایدی. زمانده بحق (رئیس الخطاطین وشیخ ثانی) عنوانته صاحب ایدی شاکردانك اك مشهورلری (شفیق بك عبدالله زهدی ، محسن زاده عبدالله بك ، وحدتی افندی ، بوردورلی عثمان افندی) مرحوملردرکه جمله‌سیده علم خطده جداً تمیز ایتمش مشاهیر خطاطیندر

(١٢٩٤) تاریخنده استانبولده ارتحال ایده‌رك ـ لاله‌سندن بولوندیغی (شیخ اسمعیل رومی) قربنه دفن ایدلدی . الیوم مطبوعاتمزك خطوطی مشـارالیهك یادکاریدر . (عوامل معربی) ایله (کشف الاعراب) کبی اثرلری واردر وفن موسیقیدن (طرز جدید) نامنده برمقامك موجدی درکه مذکور مقامك پیشرویده کندیسنکدر . آثار قلمیه‌سی لایعد دنیله‌جك درجه‌ده اولوب‌ اك مشهورلری بروجه آتیدر :

اون آلتی کلام قدیم، اون بش دلائل خیرات، ٢٥٠ دن زیاده حلیهٔ شریفه، ٣٠ ی متجاوز انعام وقصائد، برچوق مرقعات، آیاصوفیه جامع شریفنده‌کی الواح مبارکه، خرقهٔ سعادت وقاسم پاشا جامعلرنده‌کی الواح ایله بروسه جامع کبیرنده‌کی ایکی بیوك لوحه وسائره کبی پك چوق آثاری واردر.

بر قطعه‌سی :

الله بردر ایکی جهان وحدت اوزره‌در
عبرت کوزیله باق هله برکره یك تن اول
ترك ایله ماسوایی کوزت سر وحدتی
بنلك خیالن ایله زنهار سن سن اول

ابیاتندن :

عزتادمده کچر غمده کچر عالمده وقتی خوش کچیروب شویله‌جه اکلنمایدر

طریقت نقشبندیه کبراسندن هندی محمد جان افندی مرحومدن مستخلف ایدی .

عجزی آغا « مرید زاده مصطفی عجزی آغا »

طریقت قادریه رجالندن عاشق برذات اولوب (أدره‌میـد) لیدر. (١٢٩٢) تاریخنده‌ ممالکتنده ارتحال ایله‌دی . (دیوان الهیات) ی مطبوعدر . حضرت (نیازیٔ مصری) نك

هر نه‌یه باقسه کوزك بیل سر سبحان آنده‌در
حق کوزیله باق که بی‌شك نور یزدان آنده‌در

بیتیله باشلایان غزلنی شرح ایتمشدر .

دیوانك مطلعندن :

ای مربیٔ حقیقی حمد اولا بی حد سکا
فیض جودکدن قمو عالم ایدر اخذ نوا

رحمتك بحرينه نسبت اون سكزبيك عالمی
ذره مقداری دیمك تعريف ايچون اولدی ادا

عباس كمال افندی

السنهٔ ثلثه ادبياتنه واقف بر ذات اولوب (كركوك) ليدر . (بشيكطاش) ده (يحيى افندی) كتبخانه‌سنده (١٢٧٥) تاريخنده جمع اولونمش (كنز فصحاء) نامنده بويوك بر جلد اوزره مرتب منتخبات اشعار عثمانيه مجموعه‌سی واردر . (١٢٩٥) تاريخنده (باغچه) ناميله رسالهٔ موقوته نشر ايتمشدر . (١٣١٠) ده مملكتنه اعزام ايديله‌رك اوراده ارتحال ايله‌مشدر .

عونی بك . « يكيشهرلی »

وسعت قريحه‌يه مالك شعرای عثمانيه‌نك سرآمدانندن اولديغنه اشعار فارسيه وتركيه‌سی شاهد عادلدر. (معلم ناجی افندی) مرحوم بو ذاتك اشعار تركيه‌سنی فوق الحد تقدير ايتديكی كبی اشعار فارسيه‌سنی‌ده (نفعيدن صوكره عثمانليلرده اك كوزل فارسی شعر سويله‌ين عونی بك مرحومدر) دی‌يه ثنا ايديور . ترجمهٔ حالی مشايخ فصلنده مذكور (شيخ نظيف مولوی) نك داماد عاليلری ايدی . (١٣٠١) تاريخنده استانبولده وفات ايده‌رك قاين پدرلرينك مدفون اولندقلری (بهاريه مولويخانه‌سنده) زوجه‌سنك مرقدنده وديعهٔ خاك غفران قلندی . اشعار تركيه‌سندن بر قسمنی حاوی اولان ديوان بلاغت بيانی مطبوعدر .

اشعاری شاعرانه اولمقله برابر متصوفانه و حكيمانه‌در .

ابياتندن :

احبا شيوهٔ يغماده مبهوت ايلر اعدايی
خدا كوسترمسون آثار اضمحلال بر يرده

زهری ترياق ايليوب ترياقی زهر ايلردی خالق   اولماسه تغيير ماهيات اشيا ممتنع

قلب مجنونی يارارسه‌ك حضرت مولا چيقار   «عونيا» سن صانما ليلا باشقه مجنون باشقه‌در

راه عشقه كيرمكه مجبوردر افتاده‌لر   اول يولی عشاقه انكشت قضادر كوسترن

ارباب قلم تربيت آموز امم‌در   آداب امم ماحصل فيض قلمدر

کورر صباح قیامتده حقی دیدهٔ دل بو خوابگاه فنا ایچره انتباهی قدر
وقت ادبارنده رنجش کورر احوالنده خلق آزرده ایدن موقع اقبالنده
انتظام کار ایچون دشمندن استفسار رأی راه فردوس برینی صورمه‌در ابلیسدن

اسکدارلی حقی بکك دیوانه یازدیغی تقریظدن :

سوز کالبد قدر بنی آدمه جاندر سوز واسطهٔ رابطهٔ عالمیاندر
سوز بر نفس سازج بی رنکدر اما برهم زن صورتکدهٔ کون‌مکاندر
یارب بونه حالت بونه تأثیرکه برسوز رونق‌شکن معرکهٔ سیف وسناندر

مصارعندن :

مست صهبای محبت کوزلرندن بللیدر
زمین خندان اولورمی کریه پرداز اولمه‌دن افلاك
غم عالم کبار عالمك غمسزلکندر

علی روحی بك « استانبولی »

قیصری متصرفی ایکن اجل قضا ایله وفات ایدن داریاز زاده (ویس پاشا)نك مخدومی اولوب شعرای عثمانیه‌نك متحیزلرندن ملامی مشرب برشاعر عارفدر. (١٣٠٨) تاریخنده ٣٨ یاشنده (ژاپونیا) صولرنده قضازده اولان (ارطغرل) سفینه‌سنده غریق رحمت رحمان اولدی. (لمعات) اسمنده‌کی مطبوع مجموعهٔ اشعاری اقتدار ادیبانه‌سنه برهاندر. برچوق آثاریله ناتمام (تذکرة الشعرا)سی ویدر مانده کتابلری مع التأسف ضیاعه اوغرامشدر. اشعاری (عونی بك) وادیسنده متصوفانه وحکیمانه‌در. بیوك برادری (زین العابدین رشید بك)ده ناثر وشاعردر.

ابیاتندن :

نور حکمت قاب نا قابلده اشراق ایلمز چشمن ایتمز مردم خوابیده‌نك روشن چراغ

بر غزلی :

وارسته اولمق ایسته‌ین آدم ملالدن آیرلمسون ایشنده ره اعتدالدن
غفلتله ایتمه عمر عزیزی هوایه صرف ایقاظ ایله کندینی خواب وخیالدن
ای صاحب جمال کمالکدن ایله بحث مقصد کمالدر بزه آنجق جمالدن

عزمنده ثابت اولمليدر كامجوى اولان   حرمان اولور نصيبهٔ آدم كلالدن
بيقدق خلاف حكمت اولان ترهاتدن   كيم مستفيد اولور سخن بى‌مأ لدن
«روحى» اكر نشوه ديلرسك خماردن   آيرلمه بزم صحبت اهل كمالدن

عاكف محمد پاشا « قالقاندلنلى »

وزراى عثمانيه‌دن فاضل ، اديب برذاتدر . ولايت‌واليلكى وشوراى دولت رياستى وسائره كبى مهام امور دولتده خدمات حسنه ابرازينه‌موفق اولمشدر . (١٣١١) تاريخنده استانبولده ارتحال ايله‌دى. فاتح جامع شريفى حظيره‌سنده‌مدفوندر. ادبيات ومنشا ته‌متعلق آثار قلميه‌لرى‌وارسه‌ده غير مطبوعدر . مخدومى اعياندن (رشيد پاشا)ده پدرى كبى شاعر،اديب بر ذات عالمدر شاعر مشهور «بيدل»ك غزلنه لسان تصوفله انشاد ايتديكى تخميس عارفانه‌دن :

اى جهانرا تو جمالى ومآلى واداتى   حاضرى درهمه ذرات ولى غيب نمائى
كيشتم كاه نمائى رخ وكاهى نمائى   اى جكرخون كن پوشيده‌وپيدا جه‌بلائى
جلو هايت همه اينجاست توبارى زكجائى

آثار قلميه‌لرينك قسم اعظمى قونيه‌ده والى ايكن قضاءً يانمشدر .

على شهباز افندى « قيصريه‌لى »

رجال دولت عليه‌دن علم حقوقك شعبات مختلفه‌سنده كسب اختصاص ايله‌مش افاضلدندر. عن اصل ارمنى اولوب تتبعات علميه نتيجه‌سنده توفيق الهى‌يه مظهريتله اهتدا ايتمشدر . بدايت تحصيلى مملكتى اولان(قيصريه)ده اكمالى استانبول واوروپاده‌در .

آثارندن (قانون تجارت) ايله ايكى جلد (مفصل حقوق دول) و (اصول محاكمات) مشهور اولديغى كبى الك دكرلى اثرى حقوق دوله متعلق احكام شرعيه ايله اوروپا احكامنى بالمقايسه فرانسزجه وتوركجه اوله‌رق تأليف ايله‌ديكى اثر مهمدر. (١٣١٦) تاريخنده ارتحال ايده‌رك (روم‌ايلى حصارى) قبرستاننه دفن ايدلدى . مكتب ملكيه ومكتب حقوق ، حقوق دول وتجارت معلمى ومحكمه تميز اعضاى كرامندن ايدى .

عارف محمد بك « ارضرومی »

مشهور (قره جهنم ابراهیم پاشا) نك یكنی ارضروم طوپجی قوماندانی میر آلای (حاجی عمر بك) ك مخدومیدر . معارف اسلامیه یی تحصیلدن صوكره خدمت دولته كیره رك امور ملكیه ، عدلیه و سیاسیه ده واقفانه ، عفیفانه ، وظیفه پرورانه ایفای وظائف ایله مشدر . آخر مأموریتی مصر فوق العاده قومیسرلكی باش كتابتی ایدی . (١٣١٥) ده برای تبدیل هوا استانبولده ایكن ارتحال ایده رك (مركز افندی) جوارینه دفن ایدلدی . شرق و غربی حكیمانه دقیقه بیناته طانیانلردندر . آثار مطبوعه لری (بیك بر حدیث شریف شرحی) ایله (باشمزه كلنلر) در . مصرده طبع اولونان بو اثرلردن برنجیسی عالم اسلامیتك اتحاد و سیاست اسلامیه نقطهٔ نظرندن جداً محتاج اولدیغی آثار دینیه دندر . ایكنجیسی ٩٣ روس محاربه سنك آناطولی قسمنه و مصر احوالنه دائر برچوق حقایق تاریخیه یی حاویدر . ایكیسی ده حقیقتاً قیمتداردر . (عبدالرشید ابراهیموف) طرفندن توركجه نك شمال لهجه سنه ترجمه و طبع ایدلمشدر .

عالی محمد بك « استانبولی »

قپو كتخدالرندن (یوسف جمیل افندی) نك اوغلیدر . عثمانلی و فرانسز لسانلری ادبیاتنه واقف اجلهٔ ارباب قلمدن بر ادیب عالی اولوب متصرفلق ، والیلك ، كبی خدمات مهمه ایله وارنه ، معمورة العزیز ، وطربزونده بولوندیغی زمان نشر معارفه اقدامی كورولدی . ادبیاتك باخصوص مزاح قسمنده اولان قدرت قلمیه سنه نشر ایتدكلری (دیوژن) غزته سی شاهددر . آثار مطبوعه لرندن (سیاحت ژورنالی) اسمنده كی اثری استانبولدن هندستانده كی بومبای شهرینه قدر مشهوداتی مشعردر . لسانمزده ایلك اوكجه یازیلان تیاترو بوذاتك آثارندندر . دیون عمومیه دیركتوری ایكن (١٣١٦) ده وفات ایده رك اناطولی حصارنده (كوكصو) قبرستاننه پدری یاننه دفن ایدلدی . (دیوژن) ك اقوالندن اولدیغی منقول اولان (كول كه ایته باشقه احسان ایستمم) عالی بكك نظماً ترجمه ایتدیكی مصرعدركه ضروب امثال مقامنده زبانزددر . اثار سائره سی (لهجة الحقایق) ، (عیار حمزه) ، (مسافری استثقال) ، (اولنمك ایستر بر آدم) ، (قوقونه یاتیور) و سائره در .

عادله سلطانه

(سلطان محمود عدلی) کریمه‌سی صالحات امتدن جود وسخا ایله معروف بر سلطاندر . (جنت مأوایی ایتدی عادله سلطان مکان) مصراعنك دلالتی اولان (١٣١٦)ده ارتحال ایده‌رك ایوبده بوستان اسکله‌سنده زوجی (محمد علی پاشا) یاننه دفن ایدلدی . سادات نقشیه‌دن (محمدجان) خانقاسندن بالا تکیه‌سی شیخی (علی افندی) یه منتسبه اولدقلری مرتب دیوانلرنده‌کی مرثیه‌دن مستبان اولمقده‌در . دیوانلرینك برنسخه‌سی (ییلدیز) کتبخانه‌سنده منظورم اولدی .

برمناجاتندن :

یا الهی سندن اوزکه یوق خدا
پادشاه بی زوال و کبریا
برشریك وبرنظیر اولماز سکا
حکمکه فرمان سنك یاربنا

برغزلندن :

غبار غیردن پاك ایله قلبم هم مجلا ایت
حریم ذاته انوار صفاتك شعله بخشا ایت
رها ایله عمای معنویدن دیدهٔ جانی
صفای توتیای نور عرفان ایله بینا ایت

عارف حکمت بك «هرسکلی»

هرسك والیسی (علی پاشا زاده ذوالفقار پاشا) نك مخدومی اولوب (موستار) لیدر . اولا سلك عسکری یه بعده مسلك عدلی یه سلوك ایده‌رك الك صوکره محکمهٔ تمیز اعضالغی توجیه بیورلمشدی . شعر و انشاده الحق حائز قدرت اولوب شعرای عثمانیه‌نك نوابغندن معدوددر . شعرده نائلیٔ قدیم طرزینی تعقیب ایتمش ایدی . اشعار قیمتدارینی وادیٔ قدما ایله طرز اخیر آره‌سنده براسلوب خاصده انشاد ایلر ایدی . طرب انگیز ووجدآور اولان غزلیاتنده متانت وجزالت واکثر ابیاتنده ضروب امثالدن عد اولونه‌جق برنکتهٔ حکمت مندمج بولونور ایدی . مشارالیه لطیفه‌کولغی و لاابالیلکی ایله برابر جدی برذات وقور ومحترم ایدی . عربی وفارسی‌یه واقف اولوب عرفان ذاتیسی برچوق معلومات مستحضره ایله تزیین ایله‌مش وحکمت اسلامیه ایله‌ده توغل

ایده‌رك بو یولده بر خیلی آثار منثوره وجوده کتیرمش ایدی . ازجمله صوك سنه‌لرده بعض رساله موقوته‌ده نشر ایتدیکی (لوائح الحکم) عنوان عمومیسی آلتنده‌کی مقالاتی عمومك مصادف انظار استفاده‌سی اولمشدر . مشارالیهك کندی لساندن مسموع اولدیغی اوزره بیوك بر دیوان تشکیل ایده‌بیله‌جك اشعاری بالآخره بر حریقده محو و نابود اولمش و پك آزی بعض رسائل ستونلرنده پراکنده بر حالده نشر ایدلمشدر . مؤخراً وجوده کتیردیکی آثاریله بر دیوانچه تشکیل ایدن اشعارینی ترتیب و تدوین ایله‌مشدر . (١٣٢١) تاریخنده استانبولده وفات ایده‌رك طوپقپو خارجنده‌کی قبرستانك صول طرفنده والده‌سنك یاننده ودیعهٔ خاك فنا قلندی .

ابن الامین محمود کمال بك افندی طرفندن یازیلان ترجمهٔ حالی محتوی اولان دیوانی (آثار مفیده کتبخانه‌سی)هیأتی معرفتیله طبع ایدلمشدر. میر مشارالیه طرفندن (کمال الحکمه) اسمیله یازیلان ترجمهٔ حالی طبع اولونه‌رق حاصلاتی عثمانلی دونماسی اعانه‌سنه اهدا ایدلمشدر . آثار حکیمانه‌سی (١) لوائح الحکم (٢) لوامع الافکار (٣) سوانح البیان (٤) مصباح الایضاح (٥) دیوان (٦) مجله‌نك بعض موادینی تنقیده دائر رساله :

ابیات حکیمانه‌سندن :

لابقا اولدیغن ادراك ایدن اصحاب شعور
اولماز عالمده هوسکار سرور اقبال

دکلدر انتهاده ذوق و لذت ابتدادندر
جوانلق عالمن یاد ایتمه‌ین یوقدر یوق

مقدار قابلیت اولور مورد فیوض هرجامی وسعتنجه لبالب ایدر سبو

مصارعندن :

معراج عشق و شوق ایدی منصوره دار حق
دوحهٔ مقصود آلنماز غنچهٔ تصویردن

عاقل دوشرمی دوشدیکی زندانه بر دخی

مغرور دانش اولمه ادیب و حکیم ایسه‌ك
بیلدکمی سر جلوهٔ عشقی علیم ایسه‌ك

نفسك تفکر ایله فساد و صلاحنی
راز آشنای بحث جنان و جحیم ایسه‌ك

هردم کشاده چهرهٔ فیض بشاشت اول
کوسترمه خلقه روی خشونت کریم ایسه‌ك

ماهیت وجودك عدمدن کنایه در
فهم ایله وارمی وارلغك ای جان فهیم ایسه‌ك

غیرتکزین نقش بهین حقیقت اول
الدانمه رنك طور جهانه حکیم ایسه‌ك

محروم خوان تجربهٔ روزکار سین پروردهٔ نوالهٔ ناز و نعیم ایسه‌ك
قیدِ بلای منت ایدر سلب راحتك محتاج استعانهٔ بخت لئیم ایسه‌ك

«حکمت» کی رها شدهٔ یأس اولور دلك
وارستهٔ علائق امید و بیم ایسه‌ك

یوق قید ماسوا دل قدسی جنابده اولماز خطا صحیفهٔ ام الکتابده
بر نشئه درکه سر تراکیب عنصری قالمش نهفته معصرهٔ اضطرابده
ارواحك انبساطی اشباح ایدر عیان فهم ایت بو راز مبهمی هنکام خوابده
تدقیق اولنسه صورت موهومه در جهان یوقدر وجود نقش نمایش سرابده
آکلاردی اهل زهد طبیعت کرامتن بیلسه‌یدی سر نفع و نشاطی شرابده
احکامِ اجتهاد ایده‌من دفع اشتباه محدود ایکن میان خطا و صوابده
رد ایتمه انتساب ایدن ارباب ذلتی بر نقطه‌در مدار ترقی حسابده
نشر ایت کمالك عالمه اهل کمال ایسه‌ك روشندر اشتهار ضیا آفتابده

«حکمت» نوای نالش فیض آشکاره‌در
ساز صریر خامهٔ معجز خطابده

عندلیب اسعد فائق بك «استانبولی»

موالیدن (باشماقجی‌زاده‌زهدی ملا)نك مخدومی اولوب شهیردر. السنهٔ ثلثه ادبیاتنه واقف ارباب شعر و انشادن ایدی. هنوز کنج دینه‌جك بر سنده ایکن (١٣٢٠) تاریخنده منفیاً (ملاطیه)ده ارتحال ایله‌دی. آثار شعریه‌سندن بر مقدارینی (بر دمت چیچك) نامنده‌کی رساله‌سی محتویدر. آثار سائره‌سندن بعضلریده وقتیله سر محررلکنده بولوندیغی (خزینهٔ فنون) اسمنده‌کی جریدهٔ موقوته‌ده مندرجدر.

ابیاتندن:

سرفرو ایتمز کلاب نخوته رندان عشق
بیشهٔ همتده زیرا هر بری بر شیردر

جهات عالمه بر کره ایله عطف نگاه
نقوش صفحه‌سی هپ لااله الاالله

عشق بر صاعقه شدتلی غضنفردرکیم
چاك اولور سینهٔ غم پنجهٔ پرزورندن

عاصم مصطفی بك

حضور همایون مقررلکندن متقاعد (کوچوك قابه‌لی خواجه) دیمکله معروف (عبدالله افندی) نك اوغلو اولوب استانبولده تولد ایتدی. صبیان ورشدیه مکتبلریله جوامع شریفه درسلرندن ومعلم مخصوصدن تحصیل علم وعرفان ایله‌دی. ایلك مأموریته ۱۲۸۹ ده مشیخت علیا مکتوبی قلمندن باشلادی. بورادن استعفا ایتدکدن صوکره قدس شریف مقاولات محرری و (۱۳۰۱) ده تحریرات مدیری اولدی، وعین تاریخده عمجه‌سی (بیوك قابه‌لی خواجه خلیل افندی) ه برلکده ایفای حج ایله‌دی. آندن صوکره بصره مکتوبجیلغنده، عماره متصرف وکالتنده بولوندی. نهایت طربزون مکتوبجیسی ایکن (۱۳۲۰) سنه‌سنده طربزونده وفات ایده‌رك (عمارت) قبرستاننه دفن ایدلدی. عربجه تکلم وکتابت ایدردی. فارسی وفرانسزجه‌یه‌ده آشنا ایدی.

وقعهٔ کربلا حقنده (نالهٔ عشاق) نامیله بر رساله نظم و (پند عطار) ی ینه نظماً تورکجه‌یه ترجمه ایله‌مشسه‌ده یالکز نالهٔ عشاق (۱۳۰۱) ده استانبولده طبع ایدلمشدر.

دیوانچه اوله بیله‌جك اشعاری وارسه‌ده غیر مطبوعدر.

ابیاتندن:

غرض تحصیل علم وفضلدن کسب محاسندر
محاسن اولمانجه معرفت محض مصیبتدر

عبدالرحمن ثریا افندی «سلیمانیه‌لی»

فاضل ادبادن برذات اولوب (سلیمانیه) نك (میر دوخی) عائله‌سنه منسوب اوله‌رق مولداً (بغداد) یدر. علوم آلیه وعالیه‌یی مسقط رأسیله استانبولده اکمال ایده‌رك اختیار اقامت

ایله‌دی. لسان عربی وفارسینك ادوار مختلفه‌سنه عائد اشعاری بتون نکاتیله شرح وتقریره مقتدر ایدی. برآرالق بعض مأموریتلرله طشره‌ده بولوندقدن صوکره (۱۲۸۸) ده جریدهٔ عسکریه‌باش‌محررلکنه‌تعیین‌اولوندی. (۱۳۰۸) ده (ایزبون) شهرنده کشاد اولونان السنهٔ شرقیه قونغره‌سنه مأموراً عزیمت ایله‌دی. (دارالفنون) ایله (دارالمعلمین) ده معلملکی واردر. (۱۳۲۲) ده ارتحال ایله‌یوب جوار حضرت خالده دفن ایدلدی. آثار مطبوعه‌لری (میزان البلاغه)، (سفینهٔ بلاغت)، (فضائل عسکریه)، (تعلیقات بلاغت عثمانیه)، (راحة الارواح — مقدمهٔ مثنوی شرحی)، (برهان الثاقب فی اثبات الواجب) ایله (اقوم المسالك) ترجمه‌سندن عبارتدر. السنهٔ ثلثه‌یه بحقٍ واقف اولدیغی کبی (کردجه) (فرانسزجه) یه‌ده آشنا ایدی. لسان وادبیاته دائر غزته‌لره برچوق مقالات یازمشدر.

میزان البلاغه | هرایکیسیده قواعد ادبیهٔ عثمانیه‌دن باحثدر. ادبیات عثمانیه ایله متوغل
سفینهٔ بلاغت | ذواته لزوملی اثرلردر.

(تعلیقات بلاغت عثمانیه) جودت پاشانك بلاغت عثمانیه‌لرینك بعض نقطه‌لرینك تنقیدینه دائردر. بواثره مقابلهٔ محمود اسعد افندی طرفندن (ردتحلیل) وحاجی ابراهیم افندی طرفندن (تمیز تعلیقات) اسملرنده اثرلر یازلمشدر.

(ترجمهٔ اقوم المسالك) صدر اسبق (تونسلی خیرالدین پاشا) مرحومك سیاست وحکمت حکومتدن باحث اولوب عربی العباره اثراهمندن التقاط طریقیله میدانه کلمش براثردرکه نسخ‌تمزده سیاست شرعیه وحکمت حکومت نقطهٔ نظرندن یازلمش آثارك یکانه‌سیدر. متن عربیسی (۱۲۸٤)ده تونسده طبع اولونمشدر.

عبدالرحمن فهمی افندی «مناسترلی»

فضلای ادبادن برذات اولوب (مناستر)لیدر. تحصیلنك بدایتی مناسترده پدری مناستر قراسندن (قیتالی) لی (طالب فائق افندی)دن اکمالی استانبولده‌در. السنهٔ ثلثه ادبیاتنه واقف ادبادندر. فرانسزجه‌یه‌ده آشنا ایدی. (۱۳۲۲) تاریخنده دیار بکر والیلکندن معزولاً استانبوله کلیرکن (اورفه)ده ارتحال ایتدی. مدنیت اسلامیه‌دن باحث (مدرسة العرب) اسمنده توسیعاً فرانسزجه‌دن مترجم تاریخی براثریله قواعد ادبیه‌یی مبین (تدریسات ادبیه) نامنده‌کی اثری مطبوعدر.

عبدالحليم ممدوح بك «استانبولی»

شرق وغرب ادبیاتنه واقف ، شاعر ومنشی بر ذات اولوب شهیدر . حیفا که کنج ایکن بایهٔ استبداد ایله اوروپایه فرار ایده‌رك (١٣٢٣) ده انکلتره‌نك (فولکستون) شهرنده ارتحال ایله‌دی . آثار مطبوعه‌سی (تاریخ ادبیات عثمانیه)،(رشید پاشا ــ ترجمهٔ حالی) (منظوم تصویر وجدان) ، (اجلال یاخود ویانه محاصره‌سی) ، (بدریه) برده فرانسه ارباب قلمندن موسیو (فازی) ایله مشترکاً (آموروتورك — Amour Turque) اسمنده فرانسزجه برأثری واردر .

بلبل منظومه‌سندن :

خلاف حکم خالقت آدمه مسکن سفالتدر
تعالی بونده انساندن زیاده بر طبیعتدر
بو عاجز قوشده آیا بویله علویت نه حالتدر
کوچوکلکله بویوکلك کوستریر کیم جای حیرتدر
نه علویدر که هپ علویتی الهام ایدر بلبل

(لازم‌سه) ردیفلی غزلندن :

صاقین برفردی انجیتمه اویوبده نفسکه بردم
تمدن عالمنده غیرت افراد لازم‌سه

سطور عقل وشرعی خون الحاد ایله حك ایله
اکر بر ملتك اخلاقی افساد لازمسه

سعی

سعیدر بخش ایلین انسانه فر
جهد و همت نائل دولت ایدر
علم ایسه ثروت کبی ایتمز کدر
عالمدر اهل کماله سیم‌وزر
سعیله عالمده بر آدم کزر
لیس للانسان الا ما سعی

علم وفضـلى آدمى ايلر شهير
علم ايدر وجدانكى شخصه امير
جاى عزى اهلنه ايلر سرير
كيم اولورسه راه غيرتده دلير
كنديـنه مقصودى بولمقدر يسير

ليس للانسان الا ما سعى

سـعى ايدر اربابنه دولت عطا
عز و فرى اهلنه ايلر اقـا
نائل آمال ايلر مطلقـا
كيم اولورسه مالك فضل و دها
جايدر اول فاضـلك جاى علا

ليس للانسان الا ما سعى

شاعر هجاكو (اشرف) مرحومك (حسبحال) اسمنده‌كى اثرنده ممدوح بك حقنده مفصل برمنظومهٔ تاريخيه واردر .

عابدين پاشا «پره‌وزه‌لى»

علما و ادباى وزرادن منشى بر ذات اولوب (پره‌وزه) ليدر . آخر مأموريتى اولان (جزائر بحرسفيد) ولايتى واليلكندن مأذوناً استانبوله كله‌رك يمن مصالحنى تسويه ايچون تشكيل اولونان قوميسيونه مأمور اولمشدر . (١٣٢٤) ده ييلديز سراينده نجئةً ارتحال ايده‌رك فاتح تربه سى حظيره سنه دفن ايدلدى . عربجه ، فرسجه ، توركجه ، آرناوودجه ، فرانسزجه ، روجه‌يه آشنا ايدى . آثار مطبوعه‌سنك اك بيوكى (مثنوىٔ شريف) ترجمه‌سى در . (قصيدهٔ برده) يى ده ترجمه ايله‌مشدر . اخلاقه دائر (سعادت دنيا) اسمنده بر اثريله فضائل ومزيات اسلاميه‌يه عائد (معالئ اسلاميه) و رهابين نصارادن برينك قرآن حقنده‌كى تفوهاتنه قارشى (مدافعه) نامنده رساله‌سى و (بورسه) يه دائر براثرى واردر . توركجه (نحو عربى) سى روجه منظومه‌لرى اولديغى مرويدر .

علی مظفر بك

محررین عثمانیه‌دن ذکرلی برذات اولوب شهیردر . (١٣٣٠) ده ارتحال ایده‌رك (اسکدار)ده (قره‌جه‌احمد) مزارستاننده عائله‌سنه مخصوص مقبره‌یه دفن ایدلدی . اوتوز قادار متنوع آثاری واردرکه بعضیلری بروجه آتی در : (برسرگذشت)، (لطائف نادیده)، (ژاپونیاده سیاحت)، (چین)، (بالونه سیاحت)، (تراجم احوال مشاهیر)، (عبدالازل پاشا)، (اسپانیا آمه‌ریقا محاربه‌سی)، (حبشستان حقنده معلومات مجمله)، (کرهٔ ارضك صورت تشکلی)، (زلزله حقنده معلومات) .

عزت افندی

طرز قدیم انشائی آکدیرر واسع قریحه‌لی منشی برذات اولوب (روسجق) لیدر . اکمال تحصیلدن صوکره مأموریت دولته سلوك ایده‌رك مکتوبجیلغه ارتقا ایتمشدی . (١٣٣٠) تاریخنده استانبولده متقاعد ایکن ارتحال ایتدی . قاضی کوینده قوش دیلنده (محمود بابا) تربه‌سی جوارینه دفن یدلدی . (منشآت عزت)، (نفحة الادب)، (بکی اثرلرم)، (جانبازچوجوق)، (درج بدایع) اسملرنده انشایه متعلق آثار مطبوعه‌سی واردر .

عزت پاشا «قیصریلی محمد عزت پاشا»

فضلای عسکریه‌دن متفنن برذات اولوب (١٢٥٨) تاریخنده (قیصری) کویلرندن (طاولوسون) کوینده علمادن (آتش زاده محمد افندی اوغلو اسماعیل افندی) صلبندن دنیایه کلدی . یاشی تحصیل چاغنه کلدیکی زمان دده‌سی (محمد افندی) دن قرآن کریمی تعلم وحفظ ایتدی . (١٢٧٣) سنه‌سنده باباسیله استانبوله کلوب قید اولوندیغی بایزید رشدیه‌سنده تحصیلنی بتیردکدن صوکره اعدادئ عسکری‌یه و بعده مکتب حربیه‌یه کچه‌رك (١٢٨٤) تاریخنده ارکان حرب یوزباشیلغیله نشأت ایله‌یوب ارضروم استحکاماتی انشا آت قومیسیونه تعیین اولوندی . بوقومیسیون وظائفیله یدی سنه اشتغال ایده‌رك درسیم ـ دیاربکر، ارضروم ـ قارص ـ آردهن، آردهان ـ باطوم یوللرینك کشفنده وارضروم ـ طربزون یولی انشاآتنده بولوندی .

(١٢٩٣) سنه‌سی (قاراداغ) ، متعاقباً یانیه جهتنده و (١٣٠١) ده آلاصونیه‌ده تحشید اولونان اردونك برنجی (رجب پاشا) فرقه‌سی ارکان حربیه‌سی ریاستنده ایفای وظائف ایله‌دی. (١٣٠٩) ده میرلواالغه ترفیع ایدیله‌رك حربیه نظارتی انشاآت دائره‌سنه مأمور ایدلدی . بو دائره‌ده ایفای خدمت ایتمکده ایکن عارضهٔ وجودیه‌سی طولاییسیله (١٣٢٥) تاریخنده تقاعده سوق اولوندی . و (١٣٣٠) تاریخنده ارتحال ایده‌رك قره‌جه احمد مزارستاننده عائله‌سنه مخصوص قبرستانه دفن ایدلدی .

آثاری غیر مطبوع اولوب بروجه آتیدر :

(١) قاموس فارسی: یکرمی سنه‌لك بر تتبعات فاضلانه ثمره‌سی اولمق اوزره میدانه کلش اولان بو اثر متعدد فرهنکلره مراجعت ایدلمك شرطیله برهان قاطعك توسیعندن عبارتدر. فارسی کلماتك عربیه‌ده‌کی مقابللرینی بولمق ایچون‌ده (مقدمة الادب)،(قاموس)،(صحاح)، (اختری) کبی مشهور لغات عربیه کتابلرینه مراجعت اولونمشدر .

برده تورکی، عربی برر فهرس علاوه ایدلمشدرکه بو فهرس واسطه‌سیله‌ده بر کلمه‌نك اوچ لسانده‌کی مقابلی تعیین قیلنمشدر ، منظور عاجزی اولان بو مهم اثر وجوه عدیده ایله موجب استفاده وشایان طبعدر .

(٢) غنچهٔ بوستان: شیخ (سعدی) مرحومك مشهور (بوستان) نك نظماً ترجمه‌سیدر.

(٣) ترجمهٔ یوسف وزلیخا: مولانا (جامی) نك یوسف وزلیخاسنك نظماً ترجمه‌سیدر .

(٤) ترجمهٔ نان وحلوا: (بهاءالدین آملی)نك (نان وحلوا) منظومه‌سنك نظماً ترجمه‌سیدر.

(٥) ترجمهٔ نان وپنیر: (بهاءالدین آملی) نك (نان وپنیر) منظومه‌سنك نظماً ترجمه‌سیدر. بونلردن باشقا ادبیات عربیه‌یه متعلق بعض آثاری‌ده نثراً ترجمه ایتمشدر .

حکیمانه بر غزلی :

کور چشم عبرت ایله آ غافل آقار صویی
عمرکده ایشته بویله کچر صانکه قار صویی

الله یولنده صرف ایده کور آب روییکی
هر خاکساره صرف اولنماز وقار صویی

خوف خداده کوزدن آقان ایکی قطره صو
مقبولدر سن عینکه آلما قوقار صویی

عالم یاننده بحثه کیریشـمه سکوت ایت
ساحلده أشمه قویونی آچی چیقار صونی

برجسم کیم غضب کوپیدر هرج ومرج اولور
نار غضب آلاولانه «عزت» یاقار صونی

عصمت بك «مستجابی زاده ابراهیم عصمت بك — بالیکسری»

مقدمات علومی وطنی اولان(بالیکسر)ده کوردکدن صوکره کنج ایکن استانبوله کلهرك علی الأصول علوم عربیه یی تکمیل ، فارسی و فرانسزجه یی تحصیل ایلهدی . (١٣١٣) ده مکتب حقوقدن ده علی الاعلی درجهده مأذونیت رؤسی آلدی . طریقت خلوتیه شعباتندن جراحیه شعبهسنه منتسب و(طریق مولوی) یه محب ایدی .

علوم اسلامیه و معارف عربیهیه واقف، نظم و نثرده صاحب قلم، اخلاق فاضله اصحابندن بر ذات اولدیغنه آثاری شاهددر . (ناجی) مکتبنه منسوب اولمقله برابر شعرده کندینه خاص بر وادیسی رقیق و معنیدار اشعاری واردر . (١٣١٧) تاریخنده بر افترایه قربان اولهرق (میدیللی) یه قلعهبند ایدلمش انقلابدن اول ازمیرده اقامت ایتدیرلمشدر . بعدالانقلاب استیناف حقوق اعضالغنه تعیین اولونمشسهده براز صوکره استعفا ایدهرك دعوی وکالتیله اشتغاله باشلامش و (١٣٣٥) محرمنده قبول ایتدیکی (اسپارته) استیناف مدعیٔ عمومیلکنده ارتحال ایلهمشدر . شاکرد ومحب خاصی ابوالسعود زاده (سعود بك)ك سویلهدیکی تاریخ منقوط بروجه آتی در :

بر الهی ادیب کامل ایدی
واصل اولدی خدایه عصمت بك
أوقو بر فاتحه یله تاریخن
رحلت ایتدی بقایه عصمت بك

١٣٣٥

آثار مطبوعهسی

(١) (فا) حرفندن آشاغی(لغت ناجی)نك اکمالی .
(٢) فروق الفاظ : تدقیقات لغویهیه دائردر .

(٣) ترانه : اشعار نوهوسانه‌سنی جامعدر .
(٤) داستان ظفر : عثمانلیلرك روم‌ایلی‌یه صورت مروررینی حاکی برمنظومهٔ تاریخیه‌دن .
(٥) نائلیٔ قدیم : ترجمهٔ حال ومحاکمهٔ آثارینی حاویدر .
(٦) شکوفه‌چین : اطایب ادبیه وتاریخیه‌یه متعلقدر .
(٧) رفائل : اسکندر افندی ایله مشترکدر .
(٨) رباعیات خیام منتخباتی ترجمه‌لری : غیر مطبوع اولوب تکمیل نسخه‌سی سعود بکده محفوظدر .

بر نعت رسولی :

ای اولان معراج برهان علو شان سکا
ارتباطیله رهین اعتلا در جان سکا
دور ایدر حول فروغ طلمتکده صبح وشام
آفتاب و مه ایکی پروانهٔ سوزان سکا
آنده هر اختر برر کوزدرکه نورك عکس ایدر
آسمان اولمش هزاران چشم ایله حیران سکا
عرشه قارشی چوقیدر ای نیر رخشان حق
مظهریتله تفاخر ایله‌سه دوران سکا
فکر اولوندقجه علو پایهٔ قدسیتك
عرض تقدیس ایله‌یوب حیران اولور انسان سکا
دوك یاشك ای درد مند معصیت کیم تا اوله
موجب غفران سرشك دیدهٔ کریان سکا
یا رسول الله اولوردم معصیتله بن تباه
اولماسه کوکلده کر الله بر ایمان سکا
ایتمه محروم شفاعت ای حبیب حق بنی
ماسوادن یوز چویردم باغلادم وجدان سکا

عارف بك « جبار زاده — جاپانه زاده محمد عارف بك »

طریقت شعبانیه عرفاسندن وعلم و ادب منتسبلرندن بر ذات اولوب قره دکز بوغازنك

(بالطه ليماننده) تولد ايلهمشدر . او زمانك مكتب عاليسى اولان (مكتب عرفان) ده اكمال تحصيلدن صوكره باب عالى وبالاخره باب سرعسكرى اقلامنده ايفاى حسن خدمت وآرزوى ذاتيسيله اختيار تقاعدله (١٣٣٩) تاريخنده اقامتگاهى اولان (چنكل كوى)نده دار آخرته رحلت ايدهرك وصيتى موجبنجه (نقاش) قبرستاننه دفن ايدلدى .

آثار قلميهسى بروجه آتى در :

(١) عطيۀ سبحانيه شرح غوث كيلانيه. } مطبوعدر .
(٢) خزينۀ نور .
(٣) ترجمۀ فقه كيدانى .
٤) شرح غزل عصمت بخارى ـ كلدستۀ عصمت .
(٥) مفتاح حصين رحمانيه فى ارض وجود رحمانيه ـ شرح نطق حضرت سنبل.
(٦) دافع الظلم فى قلوب الامم ـ شرح نطق حضرت وفا .
(٧) تحفۀ شمسيه ـ شرح نطق مولانا .
(٨) تحفۀ سيفيه .
(٩) ايضاح المرام على ولادة سيد الانام ـ شرح مولدنبى .
(١٠) خزائن انوار ودفائن اسرار ـ تراجم احوال اصحاب .
(١١) شئونات حق على ماجرى السبق ـ وقايع اسلاميه .
(١٢) واردات سفريه .
(١٣) ذيل واردات
(١٤) استدعاى مرحمت ـ شرح نطق سيد بدوى .
(١٥) جلب سرور وسلب كدور ـ شرح قصيدۀ منفرجه .
(١٦) ديوانچه .

آثارينك قسم اعظمى داها حال حياتنده دلالت عاجزيله (اسكدار) ده (حضرت هدايى) دركاه شريفى كتبخانهسنه وقف ايدلمشدر .

عمر سيف الدين بك

٣١٩ سنهسى مكتب حربيهدن يتيشمشدر . (ازمير) و (سلانيك) مطبوعاتنده نشر آثاره باشلامشدر . مؤخراً استانبوله كلهرك مختلف غزته و رسالهلرله ادبى منظومهلر، ملى

مقاله‌لر ؛ وبالخاصه کوندن کونه ساده‌لەشن ، شاقراقلاشان بر اسلوبله حکایه‌لر یازمش‌در . ممتاز بر تورك حکایه نویسی ، رومانجیسی اولمق استعدادینی کوسترمش‌در . ادبیاتمزك ، لسانمزك کندی طبیعت واستقلالنه صاحب اولمسی فکرنده مصر ایدی . استقبال هر حالده حالدن زیاده کندیسنی اعزاز واجلال ایده‌جکدی . کنج بر سنده وفاتی شبهه‌سزکه بر ضیاع‌در .

آثار مطبوعه‌سی (مکتب چوجوقلرنده تورکلك مفکوره‌سی) در ؛ مع مافیه یومی ، اسبوعی جرائد ورسائلده نشر ایدیلان منظومه‌لری ، مقاله‌لری ؛ بالخاصه حکایه‌لری بویوك بر جلد تشکیل ایده‌جك درجه‌ده‌در . بر منظومه‌سی بروجه آتی‌در ؛ مرحومك عربی ، فارسی ترکیبلرینك عروض وزننك شدتله ترکی طرفداری اولدیغی‌ده اونودولمامالیدر .

نشانلی

قورولرده بلبللرك رؤیاسی — آچیلمایان کللر ایله سوسله‌نیر ؛
اوداسنده یالکز قالان شو اسیر ، — شو کنج قیزك نه‌در حزین خولیاسی ؛
ماوی ایپك دیوانه‌یه اوزانمش ، — یوواسنده خاستا یاتان قوش کبی
سسسز ، ساکن ، هیچقیرییور ! سببی — سویله‌نیلمز ! نه آجیقلی صاقلاییش ...
قورولرده بلبللرك رؤیاسی — آچیلمایان کللر ایله سوسله‌نیر ؛
اوداسنده یالکز قالان شو اسیر ، — شو کنج قیزك نه‌در حزین خولیاسی ؛
شو کنج قیزك بیلنمه‌ین خولیاسی ، — بلکه شیمدی اورالرده چارپیشان ،
اورالرده جان ویره‌رك شان آلان — بر اسمسز قهرمان . . .

غ

غریقی

شعرای متصوفه‌دن بر ذات اولوب کنیه‌سی (غریقی بن یوسف بن مزید) در . مرتب دیوانی و (۹۵۱) تاریخنده تألیف ایتدیکی (اسرار اولیا) اسمنده تورکجه بر اثری واردر .

غزالی محمد افندی « دلی برادر — بروسوی »

مقتدر عثمانلی شاعرلرندن اولوب (بروسه) لیدر . (دلی برادر) شهرتیله بنام اولدی. سلطان بایزید ثانی شهزادەلرندن(سلطان قورقود)ك مقربلرندن ایدی . (دافع الغموم ورافع الهموم) اسمندەکی اثرینی مشارالیه نامنه یازمشدر . خلقت آدمدن سلطان سلیمان قانونی دورینه قدر فارسی العباره (مرآت الکائنات) اسمنده بر تاریخی اولدیغی مرویدر . بروسەده (کیکلی بابا) درکاهنه شیخ اولدیغیچون اشعارنده (غزالی) تخلصی اختیار ایتدی . اواخر عمرینی متقاعداً (مکهٔ مکرمه) ده کچیرمشدر . (مات برادر عزیز) ترکیبنك دلالتی اولان (٩٤٢) تاریخنده وفات ایدەرك بنا ایلەدیکی مسجد حظیرەسنده دفن اولوندی . بشیکطاش جوارندەده نامنه منسوب بر مسجدی واردر .

اشعارندن :

مجنون که فنا دشتنی سیر ایتدی سراسر
غمخانەمه کلدی دیدی حالك نه برادر

بیتی (دلی برادر) لقبیله شهرت بولماسنه سبب اولدی . آثاری مطبوع دکلدر .

غباری

زمرهٔ قضاتدن وقدمای شعرادن بر ذات اولوب (موغله) جوارنده (اوله) قصبەسندندر . تذکرهٔ سهیده مندرج ابیاتی درج ایدلدی .

ذرەجه بولمایوبن سنده نشان دهنی غنجـه دلتنـك اولوب چاك ایدر اوش پیرهنی
کل رخك شوقی ایله لاله شهید اولدی مکر کاول جکر سـوختەنك قانه بویاندی کفنی

غازی کرای « قریمی »

قریم کرایلری ایچنده شهامتجه ، شاعرلکجه تمیز ایدنلردندر . بر آرالق ایرانیلره اسیر

دوشدی . عثمانلی اوردوسنه خدماتی سبق ایتمشدر . السنهٔ ثلثه‌ده انشا وشعره مقتدر اولوب مرتب دیوانی وفضولینك (بنك وباده) منظومه‌سنه (كل وبلبل) عنوانلی نظیره‌سی و(خواجه سعدالدین ، غنی زاده نادری ، حسین كفه‌وی)ایله منظوم ومنثور مكاتباتی واردر .

علم موسیقی‌یه آشنا ایدی . اموال غنائم ایله متین بر قلعه یاپدیرمشدر . (١٠١٦) ده(آق مسجد)ده‌مطعوناً وفات ایتدی . بوراده بر جامع شریف انشـا ایتدیرمشدر . حماسیاته متعلق اولوب معارشندان عسكریه ایله باجمله شعرای عثمانیه‌نك معلوملری اولان شو :

رایتِه میل ایدرز قامت دلجو یرینـه — توغه دل باغلامشز كاكل خوشبو یرینه
هوس تیر و كمان چیقمدی دلدن اصلا — ناوك غمزهٔ دلدوز ایله ابرو یرینـه
سوره‌ریز تیغمزك ذوق وصفاسن هردم — سـیم تنلرله اولان لذت پهلو یرینـه
كردش توسن زیبـاده قطاسی دلبند — باغلادی كوكلزی زلفله كیسـو یرینه
سوه‌ریز اسب هنرمند صبا رفتاری — بر پری شكل صنم بركوزی آهو یرینه
كوكلز شاهد زیبای جهاده ویردك — دلبر ماه رخ یار پری رو یرینـه
سفرك جوری چوق امید وفا ایله ولی — اولدق اشفته‌سی بر شوخ جفا جو یرینه
اولمشز جانیـله بالله غزایی تشـنه — قانی دشمن دینك ایچرز صو یرینه

غزلی برچوق شعرا طرفندن تنظیر وتخمیس ایدلمشدركه شهید سعید پدرم(رفعت‌بك)ده تنظیر ایدنلر جمله‌سندندر . (قافلهٔ شعرا) ده اركان حرب میرآلایلرندن بدری بكك [سابق اشقودره والی وقومانداتی بدری پاشا] تخمیسی مندرجدر .

غنی زاده نادری محمد افندی « استانبولی »

(عبدالغنی‌افندی)نك‌مخدومی (خواجه سعدالدین افندی) نك تلمیذیدر. شعرای علمانك اعاظمندن اولوب قاضیعسكر ایكن (الجنة مثواه) تركیبله (نادری كتدی بو دورك حیفا) مصراعنك ناطق‌اولدیغی(١٠٣٦)تاریخنده استانبولده وفات‌ایله‌دی . فاتحده (عابدچلبی‌مسجدی) حظیره‌سنده مدفوندر . مرتب دیوانندن باشقا تفسیر بیضاوی‌یه ناتمام حاشیه‌سی ایكی‌بیك بیتلی بر (شهنامه) سیله باخصوص (٨٠٠) بیتدن عبارت اولان (معراجیه) سی و (رسالهٔ قلمیه) سی واردر . علم خطه‌ده منتسب ایدی . شهنامه‌سی (سلطان محمد ثالث) ایله (سلطان احمد اول) زمانی مصور اولوب برنسخه‌سی (یحیی افندی) كتبخانه‌سنده واردر .

ابیاتندن :

دردکله عندلیب چمن قیلدی ناله‌لر   سندن شکایت ایتدی کلی ایله‌یوب سیر

غربی درویش احمد

درویش احمد ویا (احمدالغربی) مخاصیله هجا و عروض وزننده مختلف‌الماهیه اثرلر یازمش اولان بو ذاتك(طوسیه)لی اولدیغی مرویدر . اون ایکنجی عصر رجالندن اولدیغی دیوانندەکی بعض قیودات تاریخیه‌دن آکلاشیلیور . (١١٧٥) محرمنك اون بشنده مطعوناً اون آلتی یاشنده وفات ایدن اوغلی (عبدالوهاب) حقنده هجا وعروض وزنلرنده مختلف و مؤثر مرثیه‌لر تنظیم ایتمشدر . او مرثیه‌لردن ، زوجه‌سنك اوغلندن اول وفات ایتدیکی ، برقیزیله براوغلی قالدیغی و عائله‌جه چوق صیقینتیلره معروض قالدقلری آکلاشیلیور . دیوانننك بر یرنده طونه‌دن بحث ایدییور . زمانی رجالندن (فرهاد آغا زاده یشار بك) ایله (١١٦٦) ده وفات ایدن (خدا ویردی پاشا) حقنده تاریخلر تنظیم ایتمشدر . (یکی پازار) ده مدفوندر .

(باقی) ایله (نابی) نك برر غزللرینی تخمیس ایتمش اولان بو شاعرك عروض وزنیله یازدیغی شعرلر اولدقجه متین وسلیسدر .

اهل حقك نظری هرکسه کیمیا کیبدر
کوکلی کامل اولانك عینله دریا کیبدر
کیم که سعیله واروب عارف بالله اوله
حق حقیقتله اولان صورتی معنا کیبدر
مشربی عالی کیمك اولسه بلاشك اووجود
باغ عالمده همان بر کل رعنا کیبدر
هرکه خدمتله مصاحب اوله عاشق اولانه
صدقله صادق اولان علمله دانا کیبدر
اهل نظم اولان ارنلر آراسنده «غربی»
قوشلر ایچنده او بر بلبل کویا کیبدر

غالب اسعد دده « شیخ غالب — استانبولی »

شهری الاصل اولوب شعرای عثمانیه‌نك سرفرازانندن عارف بر ذاتدر . (اثر عشق) ترکیبی تاریخ تولدیدر . یك کنج ایکن سوق شوق ایله قونیه‌یه کیده‌رك درکاه مولاناده اکمال چله ایتدی. مؤخراً استانبوله عودتله برمدت حجره نشین اولدقدن صوکره غلطه مولویخانه‌سی مشیختنه کچدی . اولدن مخلصی (اسعد) ایدی. صوکره‌دن (غالب) تخلص ایتمکه باشلادی. طبیعت شاعرانه اصحابنك فوق‌العاده یارادلمشلرندن معدوددر. بدایع‌حسیات اعتباریله فضولینك (لیلی ومجنون)نه‌من‌وجه نظیره اولان (حسن وعشق) اسمنده‌کی مشهور منظومه‌سی اساعزده مثنوی طرزنده یازلمش [سلیمان دده‌نك مولدی ، فضولینك لیلا ومجنونی ، خاقانینك حلیهٔ نبویه‌سی، نشاطینك حلیهٔ انبیاسی، نابی عثمان دده‌نك معراجیه‌سی، جورینك حلیهٔ‌چهار یاری، آذرینك نقش وخیالی، یحیی بکك کنجینهٔ رازی، حمدالله چلبی‌نك یوسف وزلیخاسی،نابی‌نك خیریه‌سی بو جمله‌دندر] اشعار اسلافك اك کوزلی عد اولنورکه (ختام‌المسك) ترکیبنك کوستر- دیکی تاریخده یکرمی آلتی یاشنده ایکن یازمشدر . دیواننده‌ده عاشقانه، متصوفانه اشعار واردر . دیوانیله (حسن وعشق) ی بربرده اوله‌رق مصرده طبع ایدلمشدر . ضیا پاشا بو اثر حقنده : (کلمشدراوشاعر یکانه، کویا بوکتاب ایچون جهانه) بیتنی سویله‌مشدر. بونلردن باشقا (شرح‌جزیرهٔ مثنوی)، (ترجمهٔ تحفهٔ بهیه)، (صحبة‌الصافیه) اسملرنده غیرمطبوع آثاری واردر . رحلتی (کوجدی غالب دده یا هو دیوب اهل حاله) (کچدی غالب دده جاندن یا هو) مصراعلرینك دلالت ایتدیکی (۱۲۱۳) تاریخنده مرقدی غلطه مولویخانه‌سنده (حضرت شارح) تربه‌سنده‌در . انتسابی یکی قپو مولویخانه‌سی مشایخ عارفیننده (علی نطقی دده) دندر . زمانمزاجلهٔ ادباسی‌طرفلرندن‌یازیلان ترجمهٔ‌حال‌ادیبانه‌لری (۱۳۲۸) حزیراننده انتشار ایدن « حق » غزته‌سنك هفته‌لق علاوه‌سنده مندرجدر .

حسن وعشق منظومه‌سنك معراج نبی فصلندن :

جوش ایلدی چون محیط وحدت ‏ ‏ معنایه مبدل اولدی صورت
هم صورته کیردی سر وحدت ‏ ‏ معنای قدیم بولدی صورت
تا که کورونوب حریم اقصا ‏ ‏ عبدیتك اولدی سری پیدا
اول‌ساجداولوب‌حق‌اولدی‌مسجود ‏ ‏ دیندی بو مقامه غیب مشهود
ارواح رسل جماعت اولدی ‏ ‏ الله بیلیر نه حالت اولدی
ای خامه او رتبه اولمه چالاك ‏ ‏ اسرار نبوت اولمز ادراك

ابياتندن :

قدردر وكوهری عالم بيلير آدمی اما ينه آدم بيلير .

تجردسه مرادك كوی جانانده فدا قيل جان چيقلماز جامهٔ احرامدن سی ايتمه قربانسز

مصارعندن :

چكمه غم دستكيردر الله سكا

صو اويور دشمن اويور خستهٔ هجران اويوماز

ولد پاك اولور باعث اعزاز پدر

سينهٔ شيطانده جوهر ايمان غلط .

غالب مصطفى بك « اسقوفجه‌لی »

آتشزبان بر شاعر اولوب (اسقوفجه) لی اسماعيل پاشانك مخدوميدر . كنج دينه‌جك بر سنده ايكن (١٢٨٤) تاريخنده ارتحال ايده‌رك (طوپ قاپی) خارجنده پدری يانته دفن ايدلدی . ادبای عصردن (ابن الامين محمود كمال) بك افندی طرفندن تحريرينه همت بيوريلان ترجمهٔ حالی محتوی ديوان (آثار مفيده كتبخانه‌سی) هيئتی معرفتيله طبع اولوندی شمرده‌كی مسلكی نائلی قديم طوريدر . (نامق كمال) و (هرسكلی عارف حكمت) بكلر كبی اساتذهٔ ادبا (استاد محترم) وصفيله تبجيل ايدرلردی . (عمری وفا ايدوبده ادبيات جديده‌نك مظهر رغبت اولديغی زمانلری ادراك ايتسيدی طرز قديمده كوستردیكی قدرت بيانی طرزجديدده داها مبذول داها بديع صورتده ابراز ايده‌بيليردی) . مطبوع ديوانندن اول ترتيب ايتديكی (ديوان اول)ی مبادیٔ شبابنده سويله‌ديكی اشعاردن متشكلدركه مرحوم پدرينك ديوان كتابتيله وانده بولونديغی اثناده محترق اولمشدر . زادهٔ طبع بليغانه‌سی اولان :

قالوب نفیٔ معجز كودن او رنك سخن محلول
سخن سنجان روم اولمشدی هربرعصرده طالب
ايدنجه شيمدی دعوی طبع اول جاه معلايی
ديدی حكام ديوان قضا الحكم للغالب

قطعهٔ فاخرانه‌سی زمانی ادباسی طرفندن تصديق ايدلمشدی .

غزلیاتندن :

اهل دل صحبت نا جنس ایله شادان اولماز
بزم جهال کبی عارفه زندان اولماز

ایله تحصیل کمال ایتمه فلکدن شکوا
مدت عمری کبی عاقله دوران اولماز

سر تقدیر وقوعات جهاندر نظر ایت
چشم عبرت کبی هیچ آدمه میزان اولماز

مظهر فیض عبودیت اولاندر انسان
یوقسه معنیده کشی شکل ایله انسان اولماز

علم ایسه مقصد اکر عارف نفس اول «غالب»
کندینی بیلمه‌ین آدم کبی نادان اولماز

دیکر :

سرتسر آینه اولسه کوره‌من روی صفا
صیقل وحدتله جانه ویرمه‌ین نور جلا

تیز سر تیز دعاسن عرشه تا ایصال ایدر
قبلهٔ ابروی یاره اول کیم ایلر اهتدا

عالم عشق ایچره بیلمز راه ورهدان اهل دل
عاشقه فیض خدای مستعاندر بر رهنما

داغ داغ ایت سینه‌کی سرتیشهٔ توحید ایله
مشعل افروز رهٔ عشق اول دیلر ایسه‌ك اهتدا

لجمم ای «غالب» هوای کاکل دلداردن
سرتسر باغ مرادم روزکار ایتسه هبا

ابیاتندن :

سر رویك فهم ایدرمی «غالبا» هر کج نظر
نقطهٔ خال سیهده کیزلیدر معنای عشق

مبتلای عشق اولان البته جانان آرار
بویله‌در قانون حق درد اهلی درمان آرار

اهل همت سوزی پامال اولماز
کرما وعدینی انجاز ایلر

ترجمان رازیدر نقش وجوهی عالمك
حالنی هرکس بیان ایلر لسان حال ایله

متحددر اول قدر عالمده «غالب» حسن وعشق
اهل دردی صورتده‌لر دلدار کندین کوسترر

مصارعندن :

مانع رزق اولانك رزقنی مولا کسون

لسانه کلمه‌ین برهان وجدانی معطلدر

حقیقت آشنایان وجودده ماسوی یوقدر

کلستان جهانده برکیاه نابجا یوقدر

غیرتی عبدالقادر افندی

شعرای متصوفه‌دن و ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (شیخ عبدالرحمن طالبانی) خلفاسندن (سیواس) ده مدفون (نور علی بابا) نك مخدومی‌در . کنج دینه‌جك برسنده ایکن (١٣٠٣) ده ارتحال ایده‌رك پدری یاننه دفن ایدلدی . دیوانی مطبوعدر .

مطلعندن :

الٓهی رحمتك بارانی صاچ
کوکل باغنده امیدم کلن آچ
زبان شوقله جان عندلیبی
جهانه وصف ایده حسن حبیبی

غربی « داعمی یوسف غربی »

عاشقین شعرادن برذات اولوب (اربیل) دندر . (١٢١٠) کسور تاریخلرنده مملکتنده ارتحال ایلهدی . دیوانی مطبوعدر .

مطلعندن :

حمد خدا که واجب اولور جانه ابتدا
قیلدم ادای حمد ایله دیوانه ابتدا
حمد اول حکیم قادر وفرد وقدیمه کیم
حمدی اولوندی مطلع عنوانه ابتدا

ف

فاتح سلطان محمد

مظهر حدیث (نعم الامیر) بولنان بوپادشاه ذی شانك نائل اولدیغی فتوحات عظیمه شرقندن باشقا التی لسانه وقوفی کبی فضائله منضم اولان اقتدار شاعرانهسی مسلم انامدر . شعرده (عونی) تخلص بیورورلردی . حماسیات طرزنده اولوب بیت آتی ایله باشلایان غزللری مشهوردر. کرچه موجودتذاکر شعراده برایکی غزللرندن باشقا اشعاری کوروله‌مزایسه ده معارفمندان عصردن دیاربکرلی (علی امیر افندی) نك برچوق تتبعات نتیجه‌سی اوله‌رق تحریر بیوردقلری (جواهر الملوك) اسمنده‌کی اثر مطبوعلرنده مرتب دیوانلری اولدیغی مصرحدر . غزلیات شاهانه‌لرندن ١٤ غزلی حاوی اولوب (دیوان عونی) سرلوحه‌سیله ١٩٠٤ سنهٔ میلادیه‌سنده (برلین) ده طبع ایدیلن نسخه بونك مؤیدیدر .

ابیات شاعرانه‌لرندن :

ساقیا می صون که بردم لاله زار الدن کیدر
ایریشوب فصل حزان وقت بهار الدن کیدر

یوقدر ظلمه رضامز عدله بز مائللرز
کوزلرز حقك رضاسین امرینه قائللرز

ارتحالی (نورالله قبره‌نو آ) مصرعیله (دعاءخیر) ترکیبنك ناطق اولدیغی (۸۸٦) تاریخنده‌در.

فاتح سلطان محمدخان حضرتلرینك علوم وفنونك امر ترقیسی خصوصنده ابذال بیوردقلری همم جلیله ملوکانه‌لرینی واو زمانکی مکتبلرله اصول تدریسك اصلاحی امرنده کوستردیکی غیرتی ارائه ایتمك ایچون مطلقا مکتبلردن واصول تدریسدن بحثه احتیاج واردر. استانبولك فتحندن صوکره انشا ایتدیردکلری مدارس علمیه‌یه ضمیمه اولمق اوزره کندی ناملرینه منسوب اولان جامع شریفك اکنافی متعاقب اوراده دخی مدرسه‌لر کشاد ایتمشلردر. بو مدرسه‌لرده‌کی مدرسلرك وظائفی شمدی‌یه قدر دیکر مکتبلرده بولنانلردن زیاده ایدی. سلسلهٔ مراتب علما تشکیلی واصول تدریسك شعبات مختلفه‌یه تقسیمی صدر اعظم (محمود پاشا) نك اثر همتیدرکه کندیسی دخی قیمت شناس علم ومعرفت اولدیغی جهتله بو مؤسسات علمیه‌نك توسیعی ایچون خیلی اقدام ایتمشدر. مدرسه مداوملری (طالب) نامیله معروف ایدیلر و (تتمه) اسمنده‌کی سکز مکتبه مربوط حجره‌لرده اقامت ایدرلردی. هر تتمه‌نك سکز حجره‌سی وار ایدی. هرحجره اوچ طالبه تخصیص ایدلمش ایدی. دیمك‌که هرمدرسه یوز طقسان طالبی استیعاب ایده بیلیردی. هرطالبك شهریه اون ایکی آقچه وظیفه‌سی وار ایدی. تحصیللری بر اصول و انتظام دائره‌سنده ایدی. کوردکلری درسلر علم نامی آلتنده اون شعبه‌یه انقسام ایدردی. (علم صرف، علم نحو، علم منطق، علم کلام، علم آداب، علم بدیع، علم معانی، علم بیان، علم هندسه، علم هیئت) بو علومك کافه‌سنه وقوف کسب ایدنلر دانشمند عنوانی آلیرلر وبونام ایله یاخود (معید) صفتیله کنج طالبلرك تدریسنه مأمور اولورلر ایدی. دانشمندلر بالاده تعداد اولونان علومی اتمام ایدنجه کوچوك مکتبلره معلم یاخود امام اولمغه صلاحیت قازانیرلر ایدیکه بو حالده علوم علمیه تحصیلنه احتیاجلری قالماز ایدی. شوقدرکه مدرسلك وملالق کبی مناصب رفیعه‌دن‌ده صرف نظر ایتمکه مجبور اولورلر ایدی. چونکه بو مقامات اصول فقهه آشنا ومراتب عالیه‌یی حائز اولانلره منحصر ایدی. نامزدلر (ملازم) تسمیه اولونورلر ایدی. مدرسلرك درجه‌لرینه کوره یکرمیدن آلتمش آقچه‌یه قدر وظیفه‌لری وار ایدی. بو وظیفه‌لری اعتباریله کندیلری دخی (عشرین، ثلاثین، اربعین، خمسین، ستین کبی) نامللری حائز اولورلر ایدی. فاتح سلطان محمد جامعنه مربوط سکز مکتبك معلملری اللیشر آقچه آلیرلر ایدی. مکتبلری‌ده (جنات علوم) نامنی حائز ایدی. حضرت فاتح ایوب سلطان جامعی ایله ایاصوفیه‌ده دخی بر مدرسه انشا ایتدیرمش ایدی. وظائفی مساوی اولان بیوك مدرسلر آره‌سنه مراتب فخریه

وضع اولوندی . مدرسه‌لر عمومیتله (خارج و داخل) اولمق اوزره ایکی‌یه تقسیم ایدلدی . معلملرك درجهٔ وظائفی تدریس ایتدکاری علوم نسبتنده متبدل ایدی . بناءً علیه برنجیلر عقائد تفسیر و ایضاح ایدرلر ، ایکنجیلر فصاحت ، دیکرلری احادیث نبویه والحاصل اك نهایتده‌کیلر تفسیر قرآن تعلیم ایدرلردی . (قانون محمدی) نامیله حقوق سیاسیه و اصول اداره‌یه وحقوق مدنیه وجزائیه‌یه دائر وضع ایتدیکی قوانین شایان ذکردر . شعر ایله تصویر مرامه مائل اولان بو پادشاه بر لاتین شاعرینك تقدیم ایتدیکی قصیده‌یه جائزه اولمق اوزره همشهریلرندن بر چوق اسرا آزاد ایله‌مش، (ملا جامی) یی احسانلرینه مستغرق ایتمش، (علی قوشی) رومه کلیر ایکن مصارفی ایچون هرقوناقده بیك آقچه ویرمش، ملا کورانینك النی اوپر، کندیسنه امام اعظم زمان دیدیکی (ملاخسرو) ی ولو جامعده کورسه قیام ایدردی . آلتی لسان تکلم و کتابت ایدن بو پادشاه لسان عثمانی وفارسیده بر ادیب مکمل ایدی .

فردوسی « اوزون فردوسی ــ فردوسی رومی »

نظم کلامده صاحب ارتجال ، اهل کمال بر شاعر اولوب (بروسه‌لی) در . علی‌الاصول اکمال تحصیلدن صوکرا تاریخ ومحاضرات ایله توغل ایده‌رك بومیانده حکمت ، هندسه، نجوم ایله‌ده اشتغال ایتدی . استانبوله کلدیکنده پادشاه زمان اولان (سلطان بایزید ثانی) نك امریله (سلیمان) علیه‌السلامك احوال ومناقبندن باحث قسم اعظمی منظوم اولمق اوزره تألیفنه باشلادیغی (سلیماننامه) سنی اکمال ایده‌رك تقدیم ایتمش‌سه‌ده ـ هر زمانده اکسیك اولمیان رقبانك‌ده سعایتیله ـ اومدیغی قدر مظهر قبول اوله‌مایوب مرکب اولدیغی (٣٦٦) جزؤدن آنجاق (٨٠) جزئی انتخاب ایدیلدیکنه متأثر اولدی. وشکایت آمیز برمنظومه یازارق (ایران)ه کیدوب برمدت صوکرا اوراده ارتحال ایله‌دی . مثنویاتنك اکثری معنیدار و روحنوازدر .

آثاری :

(١) سلیماننامه : (٣٦٦) جزؤدن و (٤٩٩) مجلدن مرکب جسیم براثر اولوب بعض جزؤلری (استانبول) کتبخانه‌لرنده واردر . ابیاتندن :

حمد ایده‌لم جان ودلدن اول مجیده بی‌حساب   مهر ایدرسه بیل سلیمان تختنه مرکب اولور
بولدی خلقق کن دیمکله چرخ وماه وآفتاب   قهر ایدرسه قوم نوحی غرقه ویرر بحر آب

(٢) سلاحشورنامه : مستشرقيندن (بارون اشلاختا اوقتار) معرفتيله (ويانه) ده طبع اولونديغى كبى برقسمىده مؤخراً (روماده) طبع ايدلمشدر .
(٣) شطرنج نامهٔ كبير : برنسخه‌سى (نور عثمانى) كتبخانه‌سنده موجود اولان بواثرينى (٩٠٩) تاريخنده (باليكسر) ده تأليفنى ايتدبكى وقرق قادار مؤلفات سائره‌سى‌ده اولدبغنى بيان ايديور .
(٤) قطب‌نامه ـ قصهٔ ميديللى : ونديك وفرانسزلرك (ميديللى) آطه‌سنه هجوملرينى مبين تاريخى ومنظوم براثر اولوب برنسخه‌سى (غلطه مولويخانه‌سى) كتبخانه‌سنده واردر .
(٥) حيات ومات : اخلاق وتصوفدن باحث فارسيدن مترجم منثور براثر اولوب برنسخه‌سى (بشيكطاش) ده (يحيى افندى) كتبخانه‌سنده موجوددر .
بو اثرينك باش طرفلرنده بالمناسبه (سليمان نامهٔ كبير) ينك (٨٢) نجى جزئنى اتمام ايتديكنى يازييور .
(٦) پندنامهٔ افلاطون : حفظ الصحه‌يه دائر اوفاق قطعه‌ده مترجم براثردر .
صنايع نفيسهٔ اسلاميه شعباتندن اولان (صنعت خط) ه‌ده وقف اولديغنه خط دستيله محرر اولوب نسخه‌سى (موزهٔ همايون) كتبخانه‌سنده موجود اولان (گلستان) شاهددر .
نهايتنده‌كى كتبه‌سنده اسمى : (الياس بن خضر المتخاص بالفردوسى) ديه يازييور .
انتخاب مسكن خصوصنده (لطيفى) تذكره‌سنده مندرج مثنويسندن :

كل اى واضع ايشيت سوزون حكيمك ‌ ‌ اگر كيم وار ايسه طبع سليمك
ديلرسه‌ك وضع ايده‌سك بر عمارت ‌ ‌ اگر كوى و اگر شهر و ولايت
كرك سير ايليه‌سك بر يوزنده ‌ ‌ يوريه‌سك يوجه‌سنده دوزنده
بولاسين بر يرى كيم اوله عالى ‌ ‌ نهالندن يكا اوله جبالى
آچيق اوله ولى غربى هواسى ‌ ‌ اوكى صحرا و طاغ اوله وراسى
دوشه بر اولو صو غربى يانـه ‌ ‌ يوريه آنده صندلله سفينه
يوزوندن هر قچن بحرك اسه ريح ‌ ‌ ويره انفاسى اول آرايه ترويح

(٧) ترجمهٔ جامه‌شوى نامه : اصل اثر فارسى اولمق اوزره دوقوز بابه منقسم اولوب اساساً (نصير طوسى) طرفندن تأليف ايدلديكى و بر باب علاوه‌سيله ترجمه اولونديغى اثرك باشنده محرردر . مختلف قوماشلر وسائره‌يه عارض اولان لكه‌لرك ازاله‌سندن باحث اولوب تاريخ صنايع نقطه‌سندن اهميتى حائزدر . (٩١٤) تاريخنده ترجمه ايدلديكى نهايتنده‌كى منظومه‌دن آكلاشيلمقده‌دردر .
(٨) دعوت‌نامه : (٨٩٣) ده (باليكسر) ده تأليف ايدلديكى مقدمه‌سنده مسطوردر . علوم غريبه اصحابى ميانلرنده اهميتله تلقى ايديلن (دعوتيه) لرك انواعندن باحث اولوب سكز باب اوزره مرتبدر .

(٩) مناظرهٔ سیف وقلم : برنسخه‌سی (ملت) کتبخانه‌سنده واردر . (٩٨٠) تاریخنده (بالیکسر) ده تألیف ایتدیکنی یازییور .

(١٠) فراستنامه : بویله بر اثری اولدیغنی (مناظرهٔ سیف وقلم) مقدمه‌سنده ذکر ایدییور .

(١١) حدیقة الحقایق : کذا .

(١٢) تجنیسات : کذا .

(١٣) طالع مولود کبیر : کذا .

(١٤) حدیث احسن : کذا .

فضلی علی چلبی « قره فضلی — سراج زاده »

ذاتینک جمله تلامیذندن شهری الاصل اولان بوذات (قره فضلی) لقبیله مشهور ایدی . مشارالیهک نامی عاشق وحسن چلبی تذکره‌لرنده (محمد) یازیلیدر . سلاطین عثمانیه‌نك خدمت کتابتلرنده بولونه‌رق (فضلی اولدی) جمله‌سنك ناطق اولدیغی (٩٧١) تاریخنده کوتاهیه‌ده وفات ایله‌دی . اشعاری سلیسی ومتین اولوب (خسرو وشیرین) طرزنده بش بیك بیتلی (همای همایون) عنوانلی بر منظومه‌سی ودیکر بر قاچ مثنویسیله کلستان سعدی‌یه نظیره مقامنده (نخلستان) اسمنده‌کی بر کتابی وکرمانینك (روضة الانور) وخجندینك (بدیع الاسمار) نه تقلیداً یازدیغی (کل وبلبل) نامنده ومثنوی طرزنده مشهور برمنظومه‌سی واردرکه برنسخه‌سی نورعثمانی کتبخانه‌سنده موجوددر . بومنظومه مورخ (هامه‌ر) طرفندن آلمانجه‌یه نظماً ترجمه ایدیله‌رك اصلیله برابر (١٨٣٣) ده (ویانه) ده طبع ایدلمشدر . قابلرینك برنده بلبل دیکرنده کل رسمی واردر .

ابیاتندن :

لیلی‌نك مجنونی شیرینك دلا فرهادی وار
کار عشقی باکه صور هرصنعتك استادی وار

دوکمه قانن اهل حقك ظلم ایله ناحق یره
چون بیلیرسك پادشاهم یرده قالماز قانمز

«(كل وبلبل) مطلعندن :

مد بسم‌الله اولدی ایله نکاه
کلبن کلشـن کلام الله
کلشن جان آنکله زیبادر
بلبل دل آنکله کویادر
اولدی هر حرفی برکل رنکین
بولدی زینت آنکله کلشن دین

فضولی « محمد بن سلیمان — بغدادی »

عراقده ساکن قبائل اتراکدن (بیات) قبیله‌سندن اولوب محل اشتهاری (بغداد)در [١]. عثمانلیلرجه (رئیس الشعرا) نامیله یاد اولونور برشاعر حقایق آکاهدر . وجدانته مغلوب اولدیغی زمان تقلیدی ناقابل برموجددر . تاریخ ادبیات عثمانیه‌جه (سنان پاشا) دن صوکره کلنلرك برنجیسیدر . فقط افکار حکمتده آکا شاکرد اولاماز، لکن طبیعت شاعرانه‌ده آکا استاد اوله‌بیلیر. نظم ونثری کندینه مخصوص برلطافتی حائزدر. هله غزلیات عاشقانه‌سی اوقدر لطیف ومؤثردرکه تعریف قبول ایتمز. صنعت ایله ساده‌لکی کمال سوزشله امتزاج ایتدیرمشدر. نثرینك الك مشهوری (نشانجی محمد پاشا)یه‌یازدیغی شکایتنامه‌سیدرکه دیوانتك باشنده مطبوعدر.

[١] « هاشم ناهید نك » ك « عراق تورکلری » نام مقاله‌سندن :

« فی الحقیقه « بغدادی » دیه شهرت بولمش اولان « فضولی » ؛ «بایات » عشیرتندندر . بوعشیرت ، بوکون : عراقك الك کوزل، الك شیرین برتورك قصبه‌سی اولان « کفری » جوارنده کویلی حالنده یاشیبور. بغداد شهرینك ایچ محله‌لرندن برقسمی بیله تورك اولدوغی ایچین فضولینك بغدادشهرینه منسوب اولماسی غریب کورونمز . آنجق فضولی‌یه «بغدادلی» دیلمسی، بویوك شهرلر جوارنده‌کی اهالینك هرزمان اوشهره نسبت ایدلمسی اعتیادندن ایلری کلش ظننده‌یز .

فضولینك بایات عشیرتندن اولدوغی عراق تورکلرنجه شایعدر. بواعتبارایله فضولی‌یه قارشی برهمشهریلك حسی ده اونلرده موجوددر .

فضولینك بوکسك دهاسی، وعراق تورکلریله اولان حسی قرابتی؛ اونك دیوانی الدن اله، ومصراعلرینی دیلدن دیله دولاشدیریر . استانبولده ساده منورلر فضولی‌یی طانیرلر ، حال بوکه عراقده هر بانیق کوکلك وهرمحزون دوداغك ایلك طاتدیغی عشق میوه‌سی فضولینك اثریدر . اربیلك ، کرکوکك ، صلاحیه‌نك باشلی باشلی اغالرینك دیوانخانه‌لرنده ، دیی برمراسم حسنی ویرن عمومك حرمت وسکونی اورتاسنده اونك الهی سسی و نفسی بر قلب کبی چرپار . فضولی ، عراق تورکلرینك بدیعی ذوقی جانلی اولاراق ادامه ایتدیرن ویوکسلتن برعاملدر » .

آثاری مشهور دیوان بلاغت عنوانیله (فارسی دیوان) [اوتوز بیك بیتلی برده عربی دیوانی کوردیکنی (جواهر ملتقطه) صاحبی لبیب افندی روایت ایلیور .] (لیلی ومجنون) [١] منظومه‌سی، حسین واعظك (روضة‌الشهدا) [سلطان مرادثالث دورنده مأموریتله مصرده وفات ایدن کلیبولیلی شاعر (جامی افندی) نك‌ده بعضی الحاقات ایله ترجمه ایتدیکنی ریاضی افندی نقل ایدییورکه بواثرك برنسخه‌سی (مغنیساده) (مرادیه) کتبخانه‌سنده منظوم اولدی]. سنك توسیعاً ترجمه‌سی اولان (حدیقة‌السعدا) سی (محاورهٔ رند و زاهد) [١٢١٥ ده مصطفی سالم اسکداری طرفندن ترجمه‌اولونمشدر] ، فارسی (صحت ومرض) رساله‌لری، علم کلامدن (مطلع‌الاعتقاد) دن عبارتدر . (مولاناجامی) نك فارسی (حدیث‌اربعین شرحی) نی ده ترجمه ایتدیکی (کشف‌الظنون) ده مندرجدر. وفاتی (کوچدی فضولی) ترکیبنك ناطق اولدیغی (٩٦٩) ده قبری (کربلا)ده مشهد امام‌حسین (رضه) ده‌در. آثارندن (مطلع‌الاعتقاد) ایله (حدیث اربعین) شرحی غیر مطبوعدر :

دیوانتك مطلعندن :

قد انار العشق للعشاق منهاج الهدی
سالك راه حقیقت عشقه ایلر اقتدا

ابیاتندن :

اولسه استعداد عارف قابل ادراك وحی
امر حق ارسالنه هر ذره‌در بر جبرئیل

ایلسه‌ك طوطی یه تعلیم ادای کلمات
سوزی انسان اولوراما اوزی انسان اولماز

دوست بی‌پروا فلك بی‌رحم دوران بی‌سکون
دردچوق همدردیوق دشمن قوی طالع زبون

مصارعندن :

الدن کلدیکی خیری دریغ ایتمه کدالردن

برعجب میدر محبت کیم ایچن هوشیاراولور

کیم بیلیر عالمده عنقا اشیانی قنده‌در

---

[١] سلطان جم مادحلرندن ادرنه‌لی (شاهدی) نکده (لیلی‌ومجنون) منظومه‌سی وار در .

جهلهٔ کتابدن شکایتی حاوی قطعه‌سی :

قلم اولسون الی اول کاتب بد تحریرک
که فساد رقمی سورمزی شور ایلر

کاه بر حرف سقوطیله ایدر نادری نار
کاه بر نقطه قصوریله کوزی کور ایلر

فضولینك (٩٥٩) ده بغدادده محرر فارسی دیوانی مغنیساده (مرادیه) کتبخانه‌سنده منظورم اولدی . برنسخه‌سی‌ده (خالص افندی) کتبخانه‌سنده واردر . باشنده‌کی توحید باریسی عربیدرکه مطلعی :

بسمك اللهم یافتاح ابواب المنا   یا غنی الذات یا من فیه برهان الغنا

تورکی وفارسی نظم اشعاره مقتدر (فضلی) نامنده برمخدومی اولدیغی (عهدیٔ بغدادی) نك (کلشن شعرا) سنده محرردر .

فتوحی حسین چلبی « استانبولی »

سلطان سلیمان قانونی دوری شعراسندن اولوب سلطان مشار الیهك (٩٣٢) سنه‌سی (ماجارستان) سفرینی (انیس الغزات) اسمیله نظم ایتمشدرکه دیوانچه‌سیله برابر اولان نسخه‌سی (آیا صوفیه) کتبخانه‌سنده واردر. بونلردن باشقا (تحفة المجالس) اسمنده‌کی منظومه‌سی (ییلدیز) کتبخانه‌سنده موجوددر . (نازونیاز) نامنده منظوم براثری‌ده منظور عاجزی اولدی .

فکری « بروسوی »

شعرادن درویش نهاد بر ذات اولوب (بروسه) لیدر . (فکری برفت) تاریخنك دلالتی اولان (٩٩٢) تاریخنده (وارداریکیجه‌سی) نده وفات ایتدی .

ابیاتندن :

یاره‌در صانمه‌ك کورونن عارض دلداره‌ده   برالفدر کویا ظاهر اولور رخساره‌ده
یا قمر شق ایلدی انکشت فخر کائنات   دکدیلر بیتدی یاخود برسرو دركازارده

فکری درویش چلبی « چلماشی زاده ـ استانبولی »

فضولی معاصری اولان عثمانلی شاعرلرینك متمیزلرندن وزمرهٔ قضاتدن اولوب مولداً استانبولیدر . پدری آماسیه قاضیسی ایکن وفات ایدن (ماشی شمس الدين افندی) در . (درویش چلبی) نامیله معروفدر . (مهر وناهید) ، (بهرام وزهره) ، (شکوفه‌زار) ، (ابکار افکار) اسملرنده‌کی منظومه‌لرنده خوش آینده ابیاته تصادف اولونور. سهی تذکره‌سنده (خورشید ومهر) اسمنده برمثنویسی دهااولدیغنی محرردر. مسائل علم کلامدن باحث اوچیوز بیتلی بر منظومه‌سی اولدیغنی‌ده عاشق چلبی نقل ایدییور .

فراقی عبدالرحمن چلبی « کوتاهیه‌لی »

طریقت زینیه مشایخندن کوتاهیه‌لی بر ذاتك مخدومیدر . اکمال تحصیلدن صوکره سلك پدره سالك اوله‌رق تصفیهٔ باطن ایله‌دی. وعظ وارشادندن بك چوق کیمسه‌لر مستفید اولمشدر. (٩٨٣) ده وطننده ارتحال ایتدی. (٩٦٤) تاریخنده (اخلاق محسنی) یی ترجمه ایتمشدرکه بر نسخه‌سی اندرون همایونده (روان اوطه‌سی) کتبخانه‌سنده‌در .

ابیاتندن :

کلشننده عالمك بو سره ایرمز هیچ کس   زاغلر آزاده و بلبل کرفتار قفس

دیمه هر بر غبار اولمش کدایه خاك رهدر بو   فنا ملکنده چوق توزلر قوپارمش پادشهدر بو

مصارعندن : نیدم ال ویردیکن دنیا باکه شمدنکرو

نقلیاتنك قسم اعظمی اسرائیلیاتدن عبارت اولان (قرق سؤال) نامنده‌کی مطبوع اثرك مقدمه‌سنده‌کی عباره‌یه کوره بو ذاته نسبت ایدیلیورسه‌ده داعئ اشتباهدر .

فریدون احمد بك « پاشا »

اسکی عثمانلی منشیلرینك الك بناملرندن اولوب شهیردر. وزیر اعظم (صوقوللی محمد پاشا) نك

سر کتابتندن نشئت ایتمشدر . نام ادیبانه‌سنه منسوب اولوب تاریخ عثمانی وتاریخ ادبیات عثمانیه نقطه‌لرندن حائز اهمیت بولونان والسنهٔ ناسده (فریدون بك منشآتی) دیه مشهور اولان مطبوع ایکی جلد کبیر (منشآت السلاطین) عنوانلی اثر معتبرك صاحبیدر . بو اثرندن باشقا صقوللی محمد پاشا نامنه (سکتوار) محاربه‌سندن اعتباراً ایکی سنه‌لك وقایعدن باحث (نزهة الاخبار) اسمیله تاریخی وسکز باب اوزره مرتب (مفتاح جنت) نامنده‌کی اخلاق رساله‌سی واردر . وفاتی (نشانك قالدی دنیاده فریدون) مصراعنك دلالت ایتدیکی (۹۹۰) تاریخنده مدفنی حضرت خالد جامع شریفنك قبله‌جهتنده‌کی قبرستاننده تربهٔ مخصوصه‌سنده‌در. (سکتوار سفرنده بولوندیغی زمان اظهار ایله‌دیکی جلادتی حضرت قانونینك مظهر تقدیری اولمش ایدی. تربه قپوسی صولنده اتباعنه مخصوص مزارلق قپوسی اوزرنده منقوش (آمنت بالله . . . . .) یازیسی بعض خطاطین قولنه کوره رئیس الخطاطین (شیخ حمدالله) مرحومك اولمق اوزره منقول ایسه‌ده حفیدی محمد دده) نك تلمیذی اولوب (۱۰۲۳) ده وفات ایده‌رك شیخك جوارینه دفن ایدیلن (حسن اسکداری) نك اولدیغی جوار ایوبده مدفونین رساله‌سنده محرردرکه تاریخده مساعددر . مفتاح جنت رساله‌سنده‌کی منظومه‌سی :

دوستلقدن بوکون ای اهل وفا دنیاده
صدق واخلاصله بر خیر دعادر مقصود

سکا هرکیم که دعا ایده فریدون احمد
ایلیه عاقبتین حضرت مولا محمود

فرخی « آق حصاری »

شعرای مولویه‌دن بر ذات اولوب (آق حصار) لیدر . بیك کسور تاریخلرنده (استانبول) ده ارتحال ایله‌دی . (عاشق چلبی) فرخی‌یی حج شریف زیارتندن عودتی متعاقب استانبولده کوردیکنی ومعمریندن بر ذات اولدیغنی روایت ایدییور .

سلطان بایزید ثانی :

هرآه که پیدا شود از سینهٔ چاکم
ابری شود وگریه کند برسر خاکم

بيتنی انشاد بیورەرق تنظیرینی امر بیوردقلرندە صاحب ترجمە فرخی :

هر داغ که رسته شود در دل چاکم
لاله شود و پای زند بر سر خاکم

بیتیله تنظیر ایدەرك مظهر التفات شهریاری اولمشدر . قطعهٔ آتیه دخی اشعار عاشقانەسندندر.

دله بر دم غمکی ایتمەدك اکسك صنما
اکر آدملك ایسه انجق اولور وار اولاسین

بیلەسین حالنی هردم نه چکرمش عاشق
کورەیم عشقه دوشوب سندە کرفتار اولاسین

فهیم مصطفی چلبی « قریم - استانبولی »

دکرلی شعرادن اولوب شهیردر . (اونجی زادە) شهرتیله بنام ایدی . مصر والیسی (ایوب پاشا)نك کتابتندە بولوندی . عودتندە (ایلغین) قصبەسندە (وفات شاعر) ترکیبنك دلالتی اولان (١٠٥٨) تاریخندە ارتحال ایتدی . غیرمطبوع دیوانی واردرکه اون‌سکز یاشندە ایکن ترتیب ایلەمشدر .

ابیاتندن :

سبب رفعت اولور غم یمه افتادەایسه‌ك
بر بنا تا که خراب اولمایه معمور اولماز

تیرە دل کسب صفا ایلیەمز عاشقدن
سایه خورشید قرین اولمغله نور اولماز

عشق هر قالب بی روحه تجلی ایتمز
تودهٔ مرقد موسی جبل طور اولماز

دل کرك زیب سلاح ایله شجیع اولماز مرد
پنجهٔ شیر مصورده بلی زور اولماز

فامی اسماعیل افندی «آمدی»

علماء شعرادن برذات اولوب (دیاربکر) لیدر . (۱۱۰۵) ده اسکدارده ارتحال ایلدی. اوچ بیك بیت اوزرینه منظوم فرائضی و مرتب دیوانی واردر .

ابیاتندن :

نه ممکندر دله اول غمزه‌دن بی وهم وباك اولمق
شفاسی اولمیان بیماره محتدر هلاك اولمق

فصیح احمد دده «استانبولی»

شعرای مولویه‌نك سرآمدانندن اولوب شهیردر . (دوقه‌کین زاده) شهرتیله بنام در . (کوپریلی‌زاده فاضل احمدپاشا)نك خزینه‌سی کاتبی ایدی . جاذبهٔ عشق مولا ایله مسلك‌مولانایی اختیار وغلطه درکاهنده (شیخ غوثیٔ مولوی) یه انتساب ایتدی . وفاتی (کوچدی باقی‌ملکینه درویش فصیح مولوی) [بو تاریخ شاهینکر ایکدر انشاد ایده‌رك برطاشه یازدیروب کوندرمکله بوندن اول نهادی محمد افندینك (جلوه‌کاه اوله فصیحه کلشن دارالنعیم) تاریخنی حاوی اولان طاشك یاننه تبرکاً دیکلدیکی ایچون دده مرحومك سنك مزاری ایکیدر] مصراعنك دلالتی اولان (۱۱۱۱) تاریخنده قبری (غلطه‌مولویخانه‌سی) نده‌در . آثاری السنهٔ ثلثه‌ده دیوانی ایله (مناظرهٔ کل‌ومل) ، (مناظرهٔ شب‌وروز) ، (خسرو وشیرین) ، (محمود و آیاز) ، (بهشت‌آباد)، (تنباکونامه) اسملرنده‌کی رسائل لطیفه‌سندن عبارتدر . بعض قدرشناسان مشارالیهك دیوانی ینه کندینه یازدیررلردی . اجرت حاصله ایله تعیش ایدردی . کدیلره منجذب ایدی . فن تصویرده‌ده ماهرایدی . ابن‌الامین محمودکمال بکك کتبخانه‌سنده مشارالیهك اثر مهارتی‌اوله‌رق برکدی رسمی منظورم اولمشدر .

ابیاتندن :

حال دلی سؤاله نه حاجتکه دمیدم سویلر زبان حال ایله هر برنکاهمز

برك و بارندن بزال چکدك بو فانی کلشنك میوهٔ مقصود ایستر اولسون ایستر اولمسون

ایتمش قبول فیض نفس تا دم ازل
اولسه عجیبی ناله ایله سرفرازنی
کسب ایلمش حرارت شمسی فراق ایله
سوراخ شرحه‌لر تن لاغر نمای نی

ایکی عالم کونشی برج سعادتده ایکن والدینه نیجه ویرمیه مولا شرفی
چشم عبرت ایله ای دل نظر ایت غواصه آلیجق درینی یابانه آثاری صدفی

فنی محمد دده «استانبولی»

صدر اعظم آولونیه‌لی (ایاس پاشا) احفادندن اولوب عرفای مولویه‌دن واستانبولده یتیشن ذکرلی شعرادندر. آثار شعریه‌سندن بوغاز ایچی اوصافنی مبین (سواحلنامه) سی مشهور ومطبوعدر. (١١٢٧) تاریخنده روم‌ایلی حصارنده وفات ایده‌رك قبالر مزارستاننه دفن ایدلدی. مرتب دیوانی و ارسه‌ده غیرمطبوعدر.

ابیاتندن:

سکندرسیر ایسه‌ك ده‌سدنطق ایت پیش کاملده فلاطون حقیقت بینه نقل ماجرا اولماز

عاشق که وضوء ایله‌میه اشك تر یله ساجد اوله‌ماز قبلهٔ مقصوده یریله
رشك ایلرم اول عاشقه کیم بزم بلایه زینت ویره فوارهٔ خون جکریله

مصارعندن:

مشهور مثلدر عاشقی چوق ناز اوصاندیرر

آسوده‌لك مراد ایسه درویش مشرب اول

دنیاده دردی غیرت اقران چکن چکر

فیضی افندی « بروسه‌لی »

ارباب عشق واخلاصدن طبیعت شعریه‌یه مالك بر ذات اولوب (بروسه) واعظلرندن (حسن افندی) نك مخدومیدر . مرتب دیوانی (ملت) کتبخانه‌سنده واردر . (١١٨٥) تاریخنده وطننده ارتحال ایله‌دی . دیواننك مطلعندن :

سرنامه اولور مطلع انشاء بسم الله   اولور کنجینهٔ نظمه کلید اجزای بسم الله
کلامك نافذاولمز شاه‌اولوب اتسك دخی فرمان   چکر کتاب عشق البت اکا طغرای بسم الله
هزار عجز ایله تألیف ایلمشدرشرحی کشاف   کورن ترکیبی جزئی صانور معنای بسم الله
القدر کرچه هر مطلبده مقصود اول وآخر   کلامی جرایچون کلدی مقدم بای بسم الله
سوزك آب حیات اولسه سزادر مردهٔ عشقه   رواندرچشمهٔ کفتاره‌چون مجرای بسم الله
یازلسه خامهٔ همتله بالای مقالاته   ویررسرلوحهٔ مکتوبه رنك املای بسم الله

مطول برکتاب اولسه اکر منظومه ای « فیضی »
کرکدر صفحهٔ اولده بر امضای بسم الله

فائق عثمان افندی « کورجی زاده — اماسیه‌لی »

علماء شعرادن بر ذات اولوب (آماسیه) لیدر . (١١٧٠) تاریخلرنده وطننده ارتحال ایله‌دی . (بورمه‌مناره)اتصالنده بنا ایتدیکی کتبخانه جوارنده مدفوندر مرتب دیوانیله (حدیث اربعین شرحی) واردر .

فطنت زبیده خانم « استانبوللی »

شهری‌الاصل اولوب شیخ‌الاسلام (ابو اسحق زاده اسعد افندی) نك کریمه‌سیدر . مشهور ومطبوع دیوانیله ابقای نام ایتمش برعثمانلی شاعره‌سیدر . وفاتی (١١٩٤) تاریخنده‌در. صاحبهٔ ترجمه نك قبری قطعی بر صورتده تعیین ایدیله‌مه‌دی . کتابیات و تراجم احوال متخصصی (عصمت افندی) مرحومدن نقلاً حضرت خالد (رضه) تربهٔ شریفه‌سی آرقه‌سنده‌کی صیرتده اولدیغی منقولدر .

ایوبلی اکثر ذواتکده سماعاً نقللرینه کوره (فسخانه) یه کیدن جاده‌نك صاغنده‌کی الیوم خراب برتربه‌ده بولوندیغی مرویدر .

بر احتماله کوره‌ده عائله‌سی قبرستانی دیمك اولان (چهارشنبه) ده‌کی (اسماعیل آغا) جامع شریفی قبرستاننده اولدیغی محتمل‌سه‌ده ایدیکن تحریاتده سنك مزارینه دلالت ایده‌جك بر اثر کوروله‌مه‌مشدر . (عبدالله ایوبی)نك ایوب سلطان و جوارینه مخصوص اولان مجموعهٔ وفیاتنده (شیخ‌الاسلام مرتضی افندی) بحثنده « تربهٔ شریفه حریمنده جانب یسارده‌کی دیواره متصل مدفوندر . شعرادن درویش افندی زوجه‌سی فطنت خانم دخی حوالرنده مدفوندر » عباره‌سی مندرجدر .

مخدرات قوم ایچنده مدار مفخرت عد اولونه‌جق بر نادرهٔ بالاعتدر .

بر غزلی :

تذلل ایله دوکمه آبرویك عزت ایسترسه‌ك مثال کوهر شهوار قدر و قیمت ایسترسه‌ك
صاقین تلخ ایتمه وضع بی تمکله کمسه‌نك عیشن نوال سفرهٔ بزم جهاندن لذت ایسترسه‌ك
جهانه نشوهٔ شوق و صفا بخش ایله فیضکله می براق وش بو بزمکنهده صفوت ایسترسه‌ك
جفای زخم چرخه سینه کر فص نکین آسا مراد اوزره جهانده نام و شان و شهرت ایسترسه‌ك
اولور انجامکاری درد سر می خواره‌نك فطنت می معنی رنکین ایله مست اول عشرت ایسترسه‌ك

الفاظنده‌کی متجنت بك چوق شاعرلری غبطه‌یه دوشوره‌جك مرتبه‌ده آزدر . طبعنده‌کی جودته افاده‌سنك سلاستی واختیار ایتدیکی مضامینك رقتی ایکی شاهددر . وقتا فکرنده بعض کونا محدودیت کورولورسه‌ده ینه عمومیتی اعتباریله شایان تقدیردر .

ابیاتندن :

طبیعت روشن اولماز اولدقجه دیدهٔ حق‌بین
آلیرمی بیت بی روزن ضیا خورشید انوردن

توکل بادبانن قیل کشاده فلك اخلاصه
اسر بحر املده بر موافق روزکار البت

قالیر تا صبح محشر نشوهٔ شوق محبتله شراب عشقی فطنت نوش ایدن دلده خمار اولماز

« فطنتا » آرایش دنیایه ایتمز اعتبار کوهر پاك معارفله او کیم زینتله‌نیر

مصارعندن :

فصل بهار مرغ خوش آوازی سویله‌ در .

—

اوله‌ نیجه خسته قدرین بیلمز آدم صحتك

—

آفرین ارباب عشقك قوت بازوسنه

—

فیضیٔ اسکداری « صدرالدین زاده فیض‌الله افندی »

ارباب علم واددن بر ذات اولوب (اسکدار) لیدر . اکمال تحصیلدن صوکره (اسکدار) محکمه‌سی کتابتنده ایفای وظیفه ایله مشغول اولدی. (١١٨٠) کسور تاریخنده ارتحال ایتدی. مسکینلرده مدفوندر . (١١٨٠) تاریخنده (شاهدی) منظومه‌سنك عروض وتقطیعنی مبین مفصل بر اثر یازمشدر . برده (شاهدی) سیاقنده بر منظومه‌سی واردرکه مطلعی بودر :

تا کری الله واحد بردر اولودر هم جلیل
حمد اوکلك حب‌سومك دوسته‌دیرهم خلیل

طریقت بکتاشیه منتسبلرندن اولدیغی مقدمه‌سی منظومه‌سنده‌کی

« زمرهٔ بکتاشیاندن موره‌وی محمود کدا »
جمع ایدوبن دیدی نامن بحسب الاقتضا

بیتندن اکلاشیلان ذاتکده تورکجه وروجه بر منظومه‌سی واردرکه مطلعی بودر :

چالاب نامی ثئو انا بر اینسان
پیروفتی نبی دی پیستی ایمان

آنکلوس ملاك خاروس عزرائیل
پارازیسو جنت پیشختی دی‌پس‌جان

—

فاضل حسین بك « صفدی »

شعرای‌بنامدن اولوب تولدی عکا جوارنده‌کی (صفد) قصبه‌سنده‌در . مشهور (طاهرعمر)

احفادندندر . حال صباوتنده اندرون همایونه آلنه‌رق اوراده تحصیل و تربیه کورمشدر . (دفتر عشق) عنوانیله (خوبان‌نامه) ، (زنان‌نامه) [فرانسزجه‌یه ترجمه اولونمشدر] اسمنده‌کی اثرلرینك قسم کلیسی کرچه پك رندانه وعادتا پرده‌بیرونانه یازلمش ایسه‌ده معنیدار مقدمه‌سی مقبول ادبادر. دیوانیله (دفتر عشق) ی مطبوعدر .

نور پاك نبوی باعث ایجاد فلك
ایکی شاهد بوسوزه نوع بشر جنس ملك

مطلعلی نعت نبویسی مشهوردر .

منفیاً ردوسده مقیم ایکن عما طاری اوله‌رق مؤخراً استانبوله کلمشدر . وفاتی : (کوچدی فضل بك کیجه احبابی نالان ایلدی) مصراعنك دلالت ایله‌دیکی (١٢٢٥) تاریخنده مرقدی جوار حضرت خالدده (قیزیل مسجد) قبرستاننده‌در . (شهید سعید سلطان سلیم ثالث) ه سویله‌دیکی مرثیه‌سی جکرسوزدر . پیرمغانه تقدیم ایتدیکی قرض سندی غایت خوشدر .

ابیاتندن :

نه صاحب همته منت نه بی‌همتدن ایت شکوا
کوکل معلومك اولسون خیروشر اللهدندر هپ

حریص اولور کشی پك منع اولندیغی فعله
رواج باده‌یه فرط یساغدر باعث

مصارعندن :

بیلنیر قدر عبا موسم باران اولسون

دفتر عشق مقدمه‌سندن :

بسم ابروی سیاه جانان　　قصهٔ عشقه کرکدر عنوان
بعده حمده سزادر چیچون　　ایله‌یٖن حسن ایله عشقی مقرون
چون جمال اولدی صفات ذاتی　　حسنه ویردی بو عجیب حالاتی
قدرت جاذبهٔ رحمانی　　شعلهٔ محرقهٔ ربانی
نه‌در اول جاذبه‌ده اول تأثیر　　چشم و ابروده نه‌در اول تسخیر
صفت حضرت مولادر حسن　　عکس مرأت مجلادر حسن
قطره‌در ظاهر اولان دریادن　　ذره‌در شعلهٔ بی همتادن

برادری (کامل بك) ده متوسط بر شاعردر .

فهیم سلیمان افندی « خواجه — استانبولی »

فضلای شعرادن اولوب شهیریدر . درسعادتده بك چوق ذوات کندیسندن فارسی اوقومشدر . بعض مناصب دولتده بولونه‌رق (ناله قانسون انس و حن کیتدی سلیمان فهیم) مصراعنك دلالتی اولان (١٢٦٢) تاریخنده درسعادتده وفات ایتدی . مدفنی تعیین ایده‌مه‌دی . (غلطه مولویخانه‌سی)نه دفن ایدلدیکی روایتنه عطفاً قبری درکاه مذکور خاموشاننده آرانیلدیسه‌ده بولونامدی . (تذکرهٔ دولتشاهی) (تذکرهٔ علیشیر) و (تذکرهٔ سام میرزا) دن بعض اخذ ایله (سفینة الشعرا) نامیله ترجمه ایله‌دیکی کبی (صائب اصفهانی) نك بعض غزلیات منتخبه‌سنی ده شرح ایتمشدر . سفینه ایله مرتب دیوانچه‌سی مطبوعدر . اشعاری حکیمانه‌در . .

ابیاتندن :

روحدر قالب انسانه « فهیما » عرفان هیکل بی هنران عد اولنور سنك مزار

شهد راحت کسب ایدر تدبیر منزل ایله‌ین آلدی ارباب حکم بو حکمتی زنبوردن

کسر خاطر ایله‌ین نقش مجازاتی کورور صورت بدعکس ایدر آینهٔ مسکوردن

حج اکبرسه غرض صورت پرستیدن نچوب زاهدا کل طائف اول برکره ده دل کعبه‌سین

بزه عرض جمال ایتمزمی بلقیس امل آخر « فهیما » خاتم داغ محبتله سلیمانز .

« فهیما » شاعران بوالهوسده قالمامش انصاف قناعت ایله‌مز مضمونه دیوانی چالار چارپار

مصارعندن :

اولماسون همرازی یارب کیمسه‌نك اهل نفاق

تا قیامت فصل اولونماز شورش دعوای عشق

فهمی بك « سلیمانیه پاشازاده ابراهیم فهمی بك »

(اسقودره) مضافاتندن (بکلین) قضاسی اشراف وخاندانندن محب طریق مولوی برذات اولوب طورونی (سالم بك) طرفندن سویله‌نیلان

نقطۀ اشکمله سالم تاریخ فوتن دیدم
اولدی فهمی بك بقاده بلبل باغ نعیم

تاریخ منقوطنك دلالت ایتدیکی (١٢٧٠) ده ممالکتنده ارتحال ایله‌دی. متوسطین شعرادن محب آل‌عبا برذات پاکیزه صفات ایدی . دیوانی (١٢٨٧) ده طورونی (سالم بك) طرفندن جمع وطبع ایدلمشدر .

بر غزلی :

نادم اولور جهانده شرور وفساد ایدن — منکوبدر او حالتی هر اعتیاد ایدن
یوقدر خلوص و صدق کبی موجب نجات — محراب صدقه راحت ایدر استناد ایدن .
عصیاندن محافظه اعضایی عقل ایدر — هیچ وارمی پادشه کبی حفظ بلاد ایدن
لج و ستیز ایدرمی یا بخت ویا چرخ ایله — شبرطنجه حکمت قدره اعتماد ایدن
بن کورمه‌دم که باشقاسنه بر زیان ایده — کندی ایشین بوزار ینه هپ برعناد ایدن
قلب بشر چو عرش الهیدر ای کوکل — مسرور اولورمی کسر قلوب عباد ایدن

دلبستۀ محبت آل عبا اولور
«فهمی» ایکی جهانده سلامت مراد ایدن

فطین داود افندی « درامه‌لی »

متوسطین شعرادن وتذکره‌نویسلردندر . درامه اعیانندن (حاجی خالد بك) ك اوغلیدر. معلومات ابتدائیه‌ینی بعدالاکمال مصره رحلتله عمجه‌سی نزدنده تحصیلاتی اتمام ایله‌دی. استانبوله نقل ایده‌رك دیوان همایون قلمنه داخل و (فطین) مخلصنه نائل اولدی . اخیراً تجارتخانۀ عامره‌ده مقابله‌جی اولدی . (١٢٨٣) تاریخنده وفات ایله‌دی . (کوکصو) دره‌سنه ناظر قبرستانده مدفوندر . آثاری تذکرۀ سالمه ذیل اولمق اوزره (١١٣٥) دن (١٢٧٠) کسور

تاریخنه قدر (خاتمة الاشعار) اسمنده‌کی مطبوع تذکره‌سیله مرتب دیواننده‌ن عبارتدر. تذکره‌سنه مکافاتاً رتبهٔ رابعه ایله تلطیف اولونمشدی .

ابیاتندن :

بر قرار اوزره دکلدر دائما اصحاب فیض   نشوه کیم صهباده که موجودکه نابود اولور

فؤاد محمد پاشا « کچه‌جی زاده »

السنه وادبیات شرقیه ایله معارف غربیه‌یه واقف، ادیب، برسیاسیٔ عثمانی اوه‌رب شعرای علمادن سابق الترجمه (کچه‌جی زاده عزت ملا) مرحومك مخدومیدر . نکته کولق وحاضر جوابلق کبی اوصاف ایله‌ده مشهور ایدی . آثار قلمیه‌سنده‌کی اك بیوك مهارتی مرسل الیهك ولو رتبهً کوچوك اولسون اطوار وتمایلاتنه موافق ادارهٔ لسان ایدیشیدر . سر عسکرلك خارجیه نظارتی کبی یك چوق خدمات مهمهٔ دولتده وایکی دفعه مقام صدارتده بولونه‌رق ایفای خدمت ایتمشدر . (١٢٨٥) تاریخنده تبدیل هوا طریقیله بولوندیغی فرانسه‌نك (نیس) شهرنده وفات ایده‌رك نعشی استانبوله نقل اولونوب سلطان احمد جوارنده‌کی تربه‌سنه دفن اولوندی . جودت پاشا مرحوم ایله مشترکاً تألیف ایتدکاری (قواعد عثمانیه) لسانمزك اساسنه خدمت ایدن آثارنافعه‌دندر .

اشعار قدیمه‌لرندن :

زهر مردم کندن امید شفا ایتمك عبث   اوله ممکنمی فوآدا سکا هیچ اغیار یار

بر غزلندن :

چاهه دوشسه دخی جاهه چیقارر یوسف‌وش   رفعته وارمی تنزل کبی بر دوغری سبیل

مصارعندن :

جهانده چوق یاشایاندن بیلیر زیاده کزن

جلای تربه در آدمه جلای وطن

ذاكر صالح بك « مناستری »

مشـاهیر شعرادن فضیلتلی بر ذاتدر . سینوب متصرفلغندن انفصالندن صوکره متقاعداً استانبولده اختیار اقامت و (١٣١٧) سنه‌سنده رحلت ایله‌دی . روم ایلی حصاری قبرستاننده مدفوندر . مرتب دیوانیله (الفیهٔ سنیه) یعنی (١٠٠٠) (حدیث شریف شرحی)، رباعیات ترکیه وفارسیه‌یی جامع (پیمانه) و (عروض ترکی) جملهٔ آثار ادیبانه‌سندندر . عروض ترکی مطبوعدر. (الفیة سنیة فی الاداب الاحمدیة) اسمیله (١٣٠٠) تاریخنده یازدیغی (١٠٠٠) حدیث شریف شرحی مبین اولان اثری (لاتحدثوا امتی من احادیث الا بما یحتمله عقولهم) امر نبویسنه تبعاً مکارم اخلاق و محاسن آداب وتقبیح ظلم ایله تقدیس عدالت ، حکمت ، سیاست ، اولوالامره اطاعت ، ابوینه لازمهٔ حرمت ، علم شریفه رغبت ، ارباب معارف و فضائله رعایت و محبت ، بین المسلمین عقد رابطهٔ اخوت ، یکدیکره معاونت ومظاهرت ، ابنای جنسمزله حسن معاشرت واديلرنده انتخاب اولونمش احادیث شریفه ترجمه‌لرینی حاویدر . خط دستیله محرر نسخه‌سی مطالعه‌کذارم اولدی . اشعارینك برقسمی (خرابات) ده مندرجدر .

ابیاتندن :

دکلدر جای آرام اولمغه ملك سوا قابل
خدا عاشقلره کون ومکانی تنك کوسترمش

—

کربلای عشقه امعان ایله ایلرسه‌ك نظر
سوبسو سیرابهٔ خون شهیداندر هنوز

سنك مزارینه یازلمسی ایچون تحریر ایتدیکی رباعی :

بن معترف جرم و قصورم یارب   آلودهٔ چرکاب شرورم یارب
باب کرم عفوکه دوشدم شیمدی   بر ملتجئ اسم غفورم یارب

نعت عاشقانه وحکیمانه‌لرندن :

بو چارطاق عالم زندان پر بلادر   هر فرد آفریده بر درده مبتلادر
بر کارخانه‌در کیم کون وفساد ناسوت   هر آن و هر زمانده صد شعبده نمادر
تسریر قبض وبسطی تأثیر حزن ووهمی   احلام و ابتـلا در اضغاث و خولیادر
خوان امله اولمه سرکرم جام اقبال   زیرا امل المـدر اقبال لابقـادر

كبار مشايخ خالديه‌دن فيض‌الله افندی‌يه منتسب ايدی . مشاراليه منفياً مدلليده مقيم ايكن يازديغی بر مكتوب منظومك آتيده‌كی بيتلری پك دلنشيندر .

كيمه دردم حكايت ايليه‌يم   كيمه كيمدن شكايت ايليه‌يم
درد دلدن حكايتم سكادر   ينه سندن شكايتم سكادر

پيمانه مطلعندن :

ای جام رحيق اشتياقی   رقصه كتيرن بو نه رواقی
بوی می عشقك اولدی ساری   مست ايله‌دی عقل واصطباری
خمخانهٔ حكمتكده هر آن   اصحاب عقول دنك و حيران
كيفيت جام كبريايی   غشی ايتدی دماغ ماسوايی
ذرات سرادق عوالم   عشقك ايله اولدی مست دائم
شوقكله بلا سكون وآرام   دور ايتمه‌ده بی نهايه اجرام

فطنت خانم « خزينه‌دار زاده »

اردو قضاسنك (آيباستی) ناحيه‌سندن و (جانيكلی خزينه‌دار زاده سليمان پاشا) سلاله‌سندندر . مدت‌مديده طرابزون واليلكنده بولونمش اولان (خزينه‌دار زاده عثمان پاشا)نك كتخداسی (احمد پاشا) نك كريمه‌سی اولوب طرابزونده تولد ايتمشدر . معلومات ابتدائيه‌سی طرابزونده اكمال تحصيلی استانبولده‌در . علم خطه‌ده انتسابی واردر . مرتب ديوانی وارسه‌ده غيرمطبوعدر . (١٣٢٧) تاريخده استانبولده ارتحال ايده‌رك ادرنه‌قپوسی خارجنه دفن ايدلدی .

بر مخمسندن :

غمزه‌لر كيم تاب ميدن كاه خون آلود اولور
لحظه‌ده بيك عاشق آشفته دل نابود اولور
نظرهٔ چشمك دخی احساندن معدود اولور
هر نگاهك آفت جان دل ينه خشنود اولور
نه بلايه دوشمش اول آواره الله عشقنه

بيتندن :

کیم بیلیر درد اهلنك حالن ينه اهلی بيلير
قيل ترحم ديدهٔ گريانه الله عشقنه

فريده خانم « بهار زاده كريمه‌سى — قسطمونيلى »

قسطمونى علماسندن وشعرادن اولوب (١٢٩٥) ده وفات ايدن (بهار زاده) ديمكله مشهور [١] (راشد محمد افندى)نك كريمه‌سيدر. تاريخ تولدى (١٢٥٣) ومولدى (قسطمونى)در. يدى ياشنده ايكن قرآن كريم حفظيله اشتغال ايدوب پدرندن عربى وفارسى تحصيل ايله‌دكدن باشقا خط (ثلث ونسخ) ده تمشق وبعد الاجازه سكز اون عدد (قرآن كريم) وبر او قدرده (محمديه) يازمشدر . اون آلتى ياشنده ايكن اصلاً قسطمونيلى اولوب مأذوناً شهر مذكوره عزيمت ايله‌ين مجلس ضبطيه اعضاسندن (على رائف افندى) ايله (١٢٦٩) سنه‌سى بالازدواج استانبوله گلمش ، زوجنك راحتسزلكندن دولايى براى تبديل هوا (١٢٧٣) ده قسطمونى‌يه معاودت ايله‌ديكنى متعاقب افندئ موى اليه وفات ايتمكله بر دها تأهل ايتميه‌رك ازمانى تتبعه حصر ايله‌مشدر . (١٢٨٨) ده ايكنجى دفعه اوله‌رق استانبوله گلمش ، ايكى سنه قدر بوراده قالدقدن صوكره مسكننه عودتله (١٣٢١) سنه‌سى جمادى‌الاولاسنك اوننده (٦٨) ياشنده اولديغى حالده وفات ايله‌مشدر . مدفنى قسطمونينك (آتا عمارتى) دنيلن (يعقوب آغا جامعى) حظيره‌سنده پدر و والده‌سنك يانندەدر . سنك مزارنده منقوش نشيده ، قسطمونى علماسندن (صوفى زاده توفيق افندى) نك اولوب قسم تاريخيسى بروجه آتيدر :

گتورده جزر تكبير ايلدم تاريخنى تام « توفيق »   فريده خانمك اولسون مقامى جنت اعلا

---

[١] تذكرهٔ فطين — خاتمة‌الاشعار — مطبوعى ، ص ٣٣٠ ايله بو اثره عطفاً مشاهيرالنساء — ج ٢ ، ص ١٣٥ — ده « حمامى » دنيلمسى افندى موى اليهك ، قسطمونى‌ده آريجه بنا كرده‌سى بولونان مسجدى قربنده مدفون اولان امرادن (فرنكشاه جمال‌الدين آقسرايى) اولادندن اولوب موى اليهك قسطمونيده انشا كرده‌سى اولان جامع وحمامك ٦٨٨ تاريخلى عربى العباره وقفيه‌سى موجبنجه متوليسى اولمسنه مستند اولسه گركدر .

اشعارینی طوپلامق ، تنظیم ایتمك عادتی اولمدیغندن مخدومی (جمال افندی) و حفیدی (رائف بك) طرفندن اوراقی آره‌سنده بولونانلردن ماعدا پك چوق اشعاری ضایع اولمش. طریقت (شعبانیه) یه انتسابی اولوب صوك درجه متواضع وخاطر شناس ایمش . پك آز زقاقه چیقار و دعوت وقوعنده‌اجابت ایدر ، لطیفه‌لری و حاضر جوابلقلریله بولوندیغی مجلسی تزیین وتنشیط ایلرمش [١] .

ابیاتندن :

فکر ایدوب بخت سیاهم قتی یاندم بو کیجه
جور دلدار ایله جانمدن اوصاندم بو کیجه

فرخ علی بك « چوروکصولو رشاد پاشا زاده — استانبولی »

ادبای عثمانیه ورجال ملکیه‌دن (چوروك صولو رشاد پاشا) نك مخدومیدر . مکتب ملکیه‌ده بعدالتحصیل پارسده پولتیقه‌مکتبنده اکمال تحصیل ایلیه‌رك خدمت دولته کیروب مقدمانه واقفانه برصورتده خدمات مشکوره ایفاسنه موفق اولمشدر. آخر مأموریتی باغارستان قومیسرلکی ایدی . آمریقا اسپانیا محاربه‌سی اثناسنده سفارتله (آمریقا) ده بولونه‌رق پك مهم ر پورلر کوندرمش ایدی . (١٣٢٤) تاریخنده صوفیه‌ده ارتحال ایده‌رك جنازه‌سی استانبوله کتیریلوب قاضی کوینده قوش دیلی قربنده‌کی (محمود بابا) تربه‌سی جوارنده پدری یاننه دفن ایدلدی . ادبیانه ، تاریخه ، سیاسیاته واقف اولدیغنه آثاری شاهددر . کنج دینه‌جك بر سنده وفات ایتدی . باباسی کبی مزاحه مائل پك ذکی برذات ایدی .

آثار مطبوعه‌سی :

حکمت اخلاق		منثور
تعلقیات	داعیٔ تزییف لایفلحون	منظوم

---

[١] معلم (اسماعیل حق بك) طرفندن یازلمش اولان مفصل ترجمهٔ حالی قسطمونیده منتشر (دوغو) نام مجموعهٔ موقوته‌نك برنجی صاییسنده مندرجدر .

دولت	تاریخچهٔ عثمانی	منظوم
هوشنك	برفاجعهٔ تاریخیه	منظوم
قانون طبیعت	وولنه‌ی‌دن مترجم	منثور
شایان	بر منظومهٔ مستزاد	.
اس‌الاساس		منظوم
تقلیب الفاظ		منثور
کفران		مقفا
کربلا	قسم اول	منظوم
تشهیر اباطیل	رنانه‌ردیه	منثور

آثار غیر مطبوعه‌سی :

کربلا	قسم ثانی	منظوم
ابن الرشـاد	قسم اول وثانی	منظوم و منثور
تراب		منظوم
صفوان		منثور
علم انساب	ترجمه	منثور
ضیا پاشا	ترجمهٔ حال	منظوم
رشوت	عرض حقیقت	منظوم
تقلیب الفاظ	قسم ثانی	منثور

کربلا منظومه‌سندن :

بسم الله العلیم منـان　　بسم الله الکـریم حنان
راوئ حقایق وقوعات　　حاکئ دقایق شـئونات
آثار محررین اسـلاف　　افکار معاصرین اسـلاف
تقریرده وقعـهٔ بلایی　　تصویرده شاه کـربلایی
بر نقطه‌ده متحد محقق　　موضـوعی حقیقتی محقق

حکمت اخلاق مقدمه‌سندن :

طبیعت سوزنی دوغجه ذهنه توارد ایده‌جك شی اول امرده آنجق بر حقیقت محضه‌در . انسان او حقیقتی تحقیق ایده ایده تحری ایلیه ایلیه حقه واصل اولور .

طبيعته (مرآت احديت) عنوان عالِ المعالى ويرن ارباب تدقيق منتسبين احديته نه بيوك بر حقيقت نه جدى بر ماهيت ابراز ايله‌مشلردر . طبيعتى (دستكاه سر مديت) بولنده تاقى ايدن انجاب تعميق معتقدين ربوبيته نه علوى بر هيولانه طبيعى بر اساس غرا كوسترمشلردر ! برقلب تصور اولنه‌بيليرمى كه اطرافنى احاطه ايدن بونجه تجددات وتحولات مختلفه‌ايله متحسس اولسونده اللهى حس ايتمسون . بروجدان اولورميكه هربرى كنديسى ايچون برآمر مجبر حكمنده اولان بيك درلو حادثات و اشكاله بر طاقم سانحات واحواله محكوم اولسونده وجود واجب الوجوده حكم ايتمه‌سون ؟!

بر بدبخت بولنه بيليرمى كه هرنظرده بر بديعه‌يه هركوشه‌ده بر خارقه‌يه تصادف ايتسونده اللهى ياد ايلمسون ؟!

بر شكوفهٔ رنكيى ، نوزاد بر جنينى سير وتماشا ايله مشحون اولوبده بر منظرهٔ بهشتيه‌يه ، بر نظرهٔ لاهوتيه‌يه احرازانه تصادفله اسيرانه مفتون اولوبده بر اوروبجكك كچيرديكى زمانى ، بر . . . سوديكى عظمت وشانى و بر مأيوسك حيات نامنه سوروكله‌ديكى ناركرانه محاكمه وموازنه ايله دخون اولوبده نتيجه‌سنده وجود خاص الخاص سر مديى لزوم قطعئ ربوبيتى تسليم ايتمه‌سون وتصديق ايتمه‌مسى دكل بر صاحب قلبك ، حتى يوركارى جهنم طاشندن ، قفلرى جنايت ضاسندن يابلمش اولان انسان جانورلرينك بيله الندن كلمز . طبيعت بر دستكاه وسيع الجوانبدركه آثار بديعه مصنوعات صمدانيه فضاى هستى‌يه انجق او مقدس واسطه ايله چيقاريلير . طبيعت بر ميزان حساسدركه درهم تعديلى ظنوندر ، ماديات و معنويات ظواهر وبواطنى بهمه حال و آلت عظيم القيمتله طارتيلير . طبيعت برقبله تماى ذوالوجوهدركه عقل سايه هرذره‌ده منظور صنيعهٔ ازليه‌يى هرنقطه‌ده مستور سجيهٔ صفتيه‌يى تشهير وارائه ايلر .

فكرت توفيق بك

توفيق فكرت مرحوم يوكسك بر عائله‌نك ، مملكتمزه كوره يوكسك تحصيل كورمش بر ولادى‌در . استاد اكرم رجائى زاده‌نك دلالتيله (ثروت فنون) جريدهٔ اسبوعيه‌سى قسم ادبى سر محررلكنه كچمش ، وبو زماندن اعتباراً ده ادبياتمز يكى بر دوره‌يه كيرمش ، لسان نظممز بويوك بر سربستى وچالاكى‌يه ، بر الاستيقيت وتراشيدكى‌يه مظهر اولمشدر . حتى بوكون كنج ديبلرمز بو دوره‌يه (فكرت ـ خالد ضيا) دوره‌سى ديرلركه برينك نظمده ، ديكرينك‌ده نثرده او زمان ايچون برر قطب ادب تلقى ايديلديكنه دلالت ايدر . فى الحقيقه توفيق فكرت

مرحوم يوكسك بر ذوق سليم صاحبى اولديغى اكثريت ادبامز طرفندن استادانه، رياسته قبول ايديلمه‌سيله‌ده اثبات ايتمشدر ؛ قالديكه منظومه‌لرى ، اثرلرى درجه‌سنده رغبت عامه‌يه مظهر ديكر آثار كوسترمك امكانى‌ده مفقود كبيدر . آثار مطبوعه‌سى بروجه آتيدر :

۱ — رباب شكسته .

۲ — خلوقك دفترى .

۳ — دوقسان بشه دوغرو .

٤ — ربابك جوابى .

٥ — شرمين (چوجوقلر ايچون يازيلمش ، ملى وزنده بر اثرجكدر) .

مرحوم (۱۳۳۳) سنه‌سى مرتحل داربقا اولمش؛ وهرسنه‌دوريهٔ وفاتنده وطنك قدرشناس ارباب علم وادبى طرفندن بر احتفال مخصوص ترتيب ايديله‌رك خاطره‌سى تجليل اولونمقده‌در . توفيق فكرت يوكسك ذوق ادبيسى ايله متناسب برعزم ووقار ايله‌ده مجهز ايدى. لاعلى التعيين بر منظومه‌سى بروجه آتيدر :

كويك مزارلغنده

بوتون مزارلغه سينمشدى بر طراوت لال ؛
ايشيتدم ايكله‌دى ، ـ بن كوزلرمله ديكاركن
سكون موقعى ، آزاده فكر حكمتدن ؛ ـ
ايچمده شبهه‌لى برسسله ناكهان شو سؤال :

« نه در حقيقتى ، أى سر اكبر مسجود ،
« اوياده قوص قوجه بركائنات حس وشهود
« قالوب ، اميدبلب ، قطره جوى احسانك
« ذليل ، تيتره شيوركن در جلالكده ؛
« بو سنكزاره يشيل بر سحابه حالنده
« ياغار ياغار متمادى أثير غفرانك ؟ . . »

جواب آلير كبى اولدم ، ايچمده عينى صدا
تكررايتدى: «يارين‌سن‌ده برآووچ طوپراق
« كشافتيله كليرسك بو سايه‌كاهه ، براق
« اثير فيضى دوكسون الى‌الأبد مولى ! »

فوزى احمد افندى

مكتب سلطانى مأذونلرندن عربجه ، فرسجه ، فرانسزجه ، ايتاليانجه ، انكليزجه ، روسجه كبى السنهٔ متعدده‌يه واقف ، علم مجاهدى بر ذات اولوب (مغنيسا) ليدر . مكاتب مختلفه‌ده

خواجه ق ، مدیرلکله امرار حیات ایله‌دی و (١٣٣٧) تاریخنده (استانبول) ده ارتحالی ایده‌رك (مرکز افندی) قبرستاننه دفن ایدلدی . تورکجه ، عربجه (خزینهٔ اسماء ترکیه) اسمنده‌کی قیمتدار اثر لغویسی مطبوعدر . برده یکدیکرینك مآلاً مقابللری بولونمق شرطیله آلتی لسان اوزره مرتب مفصل بر (ضروب امثال مجموعه‌سی) و مختلف موضوعلره دائر مقالات علمیه ولسانیه‌سی واردر .

ق

قورقود « شهزاده محمد قورقود »

سلطان بایزید ثانی شهزادکاننden اولوب فضل و عرفانی و طبیعت شاعرانه‌سیله تمیز ایتمش تصوفه ، موسیقی‌یه ، علم اخلاقه شدت انتسابی مناسبتیله آلایش دنیویدن نفسی بالکلیه تجرید ایدوب کندی افکارینه موافق ندماء و فضلا ایله امرار وقت ایتمکی الذ لذائذ بیلمش ایدی . (قورقودیه) اسمنده بر فتاواسی اولدیغی وآلات موسیقیه‌دن (غدای روح) نامنده برساز اختراع ایتدیکی (تذکرهٔ سهی) ده مندرجدر . فنون عربیه‌یه عائد بعض حواشی ورسائلی‌ده واردر . (ردالنفس الجامعه‌الی الاعمال الصالحه) اسمنده کی اثر اخلاقی وحکمی جملهٔ آثارندندر . شعرده‌کی مخلصی (حریمی) در . (مجمع النظائر) ده‌کی برغزلی مقطعندن :

بو حریمی‌یه نظر قیلمازسه لطف ایدوب نکار محو اولور آثاری جمله بو دل ویرانه‌نك

دیوانی (ملت) کتبخانه‌سنده‌در . غزلیاتنك اوتوز کسوری ، برنسخه‌سی (بغداد) کوشکنده موجود (پروانه بن عبدالله) ك جمع ایتدیکی اشعار عثمانیه منتخباتنده مندرجدر . (حریمی) مخلصلی (فرهاد و شیرین) منظومه‌سی‌ده بوذاتك اولماسی مأمولدر . وفاتی (٩١٨) ده قبری بروسه‌ده (سلطان اورخان غازی) تربه‌سنده‌در . علم خطه‌ده منتسب ایدی . آماسیه‌ده ایکن رئیس الخطاطین مشهور (شیخ حمدالله) دن تمشق ایتمشدر . [حضرت شیخ صنایع نفیسهٔ اسلامیه‌نك برشعبهٔ مهمه‌سی اولان خطوط متنوعهٔ اسلامیه‌ده تجدد کوسترمك شرطیله براقتداره مالك اولوب بوعلمده بحق پیر وریسدر . شیخ یازیسی نامیله موجود آثار ، علم خطه آشنا اولانلر نزدنده پك بیوك قیمتلرله آلتون حرزجان ایدلمکده‌در . (٩٢٥) ده وفات ایده‌رك

اسكدارده (قره‌جه احمد) قبرستاننده دفن ایدلدی . (علم سباحت) ده دخی ماهر ایدی . حتی اسكداردن یوزه‌رك (طوپ‌قاپی) یه كچدیكی متواتردر] .

ینه بر آتش اولدی جانده پیدا   كه جوش ایتدی كوكل مانند دریا
ینه بو نام و ننكك دفترینی   صالوب دریایه دیلر كاوله رسوا
ینه دیوانهٔ سودای عشقم   بكا غوغای عالمدن نه پیدا
ینه بر درد اولوبدر دلده ظاهر   دوا بیلمز آكا مركز اطبا
غمك اكنومه بركسوت كیوردی   پلاس اولدی بكا بالجمله دنیا
دلی زیر وزبر قیلالی عشقك   قمو یكساندر آكا زیر و بالا

حریمی سرکی فاش ایلرم فاش
نه بیلور مست اولان عاشق مدارا

ابیاتندن :

توتیای خاك پایكدن ایدن قطع نظر   ایكی كوزومه كركمز چیقسون ای نوربصر

آثاری :

[١] وسيلة الاحباب بانجاز تأليف ولد حركة الشوق لارض الحجاز : سليس بر افاده ایله یازلمش عربی العباره بر اثر اولوب بروجه آتی یدی فصل اوزره مرتبدر . برنسخه‌سی آیاصوفیه كتبخانه‌سنده واردر .

(١) سبب سفر الحجاز .
(٢) تصبر قلب الوالد .
(٣) فضيلة الحج .
(٤) فضيلة زيارة المصطفى .
(٥) وجوب طاعة الوالدين .
(٦) يجب للولد على والده من الاحسان والادب .
(٧) حفظ الود والعهود والايمان .

[٢] كتاب الحريمى : محاضراتدن باحث برجلد اوزره مرتب عربی العباره بر اثر قیمتدار اولوب بونكده برنسخه‌سی آیاصوفیه‌ده واردر .

[٣] حافظ الانسان عن لافظ الايمان : تصوف ، كلام ، فقه ، اخلاقدن باحث عربی و قیمتدار براثردر . نسخه‌سی آیاصوفیه‌ده واردر .

[٤] حل اشکال الافکار فی حل اموال الکفار : اثناء حربده اعدادن آلینان اموال غنائمك كيفيتنه وكيفيت تقسيمنه دائر عربی العباره فقهی بر اثر اولوب بونکده بر نسخه‌سی آیاصوفیه‌ده موجوددر. بو اثرك باش طرفی ظهریه‌سنده خط دستیله محرر عبارەده (للعبد الفقیر المفتقر الی رحمةربه الغنی المقتدر آمل افضل الرحمانی وراجی الهدی الثانی ابی الخیر محمدقورقود العثمانی ....) قیدی موجوددر.

[٥] شرح الفاظ کفر : برنسخه‌سی ملت کتبخانه‌سنده‌در.

قطبی پاشا چلبی « ازنیقی ـ قطب الدین احمد بن موسی »

سلطان بایزید ثانی اماسیه‌ده والی ایکن نشانجیسی ایدی. ترجمهٔحالی مشایخ فصلنده مذکور اولان (قطب الدین ازنیقی) حضرتلرینك طورونیدر . (انیس العشاق) اسمویله (هوسنامه) اسمنده‌کی اثرنده شاعرانه ومتصوفانه ابیات مندرجدر .

ابیاتندن :

نه دل خستهٔ مجروحمه مرهم بولنور
نه زمان غصه‌لری دفعنه درمان بولنور

نه پریشانلغنی خاطره سودا زده‌نك
شفقت ورحم ایدوبن برصوروار آدم بولنور

آشنالقده ثبات اوزره نه کمسه بولنور
بوجهان ایچره قرار اوزره همان غم بولنور

قره محمود افندی « کلیبولیلی »

علماء ادبادن وابوالسعود افندی مجازلرندن بر ذات اولوب (کلیبولی) دندر . موفویتله ایچه سیاحتدن صوکره وطننه عودتی متعاقب (١٠٠٧) تاریخنده ارتحال ایتدی . (غازی سلیمان پاشا) جامع شریفی حوالیسنده مدفوندر . عربی العباره بلیغانه بر صورتده یازلمش (رسالهٔ قلمیه) سنك برقسمی (شقایق) ذیلی (عطائی) ده مندرجدر . (مدحی) مخاصلی

اشعاری‌ده واردر . سنك مزارینك باش طرفنده : (بسم الله الرحمن الرحیم ان الله یغفر الذنوب جمیعاً انه هو الغفور الرحیم) آیهٔ کریمه‌سی آیاق طرفنده معاصری شعرادن همشهریسی (نعتی)نك سویله‌دیکی :

عزم قیلدی رحمت حق ایسته‌یوب
حضرت حقك در مفتوحنه
آه بجدله دیدم تاریخنی
فاتحه محمود افندی روحنه

تاریخی منقوشدر .

قینالی زاده حسن چلبی

قینالی زاده (علی چلبی) نك مخدومی اولوب علما وادبای بنامدندر . طرز عتیق اوزره یازلمش نامنه مضاف غیرمطبوع بر (تذکرة الشعرا) سیله بعض کتب عالیه‌یه حواشی وتعلیقاتی واردر . (١٠١٢) تاریخنده آرپالق صورتنده اعطا اولونان (رشید) ده وفات ایله‌دی .

ابیاتندن :

کرك سنك سیاه اولسون کرکسه اطلس و دیبا
غرض بر بالش راحت بولمقدر سر آلتنده

مرآت قلبی کرچه شکست ایله‌دی فلك
خیر ایتمز آکلارم آکاده انکساریمز

قاضی حسن بن علی « مناستری »

فضلا و ادبای قضاتدن و (سلطان مراد) دوری رجالندن اولوب (مناستر) لیدر . منظوم ومنثور برخیلی علاوات ادیبانه ایله لسان عربیدن ترجمه ایله‌دیکی (فراقنامه) اسمنده‌کی اثری مطبوعدرکه طرز قدیم کتابت اوزره یازیلان آثارك برکزیده‌لرندندر . برنسخه‌سی طرف عاجزیدن (مناستر) کتبخانه‌سنه اهدا قیلنمشدی . برده غیر مطبوع منظوم (حدیث اربعین شرحی)،

واردرکه باشنده منثور ومنظوم بر مقدمه‌یی حاویدر . احادیث شریفه‌دن (السیوف مفتاح الجنة) حدیث شریفنك شرحندن :

واز غزا ایله فی سبیل الله
اوینادوب حق بولونه باش ایله جان

تیغلردر چوجنته مفتاح
قیلجکله اولاسن اهل جنان

بو اثرك مقدمه‌سندن :

علیمدرکه ، سرائر رموز ضمائر وکنوز خبایای خواطر مانند لوامع مهرداری ، اوقات هوا خبر لوح علم ازلیسنده روشن وظاهردر . وخرد خرده‌دان ، نفس مدرکهٔ انسانك پروردهٔ نشیمن حدوث وامکاندر . مبادیٔ بوادیٔ عرفاننده هایم وحایردر .

طابعی طرفندن (فراقنامه) اسمیله طبع اولونان اثرك اصلی برحکایهٔ عربیه ترجمه‌سی اولدیغی مقدمه‌سندن آکلاشیلمقده‌در .

قاف زاده فائضی عبدالحی افندی « استانبولی »

شعرای قضاتدن اولوب شهریدر . (لجدی بیك اوتوز بر رجبی عبدالحی) (۱۰۳۱) تاریخنده (۳۳) یاشنده استانبولده ارتحال ایدوب (زنجیرلی قیو) ده جدی (معلول امیرافندی) مکتبی ساحه‌سنده دفن اولوندی . مرتب دیوانندن باشقا (لیلا ومجنون) ، (ساقی نامه) اسملرنده دها ایکی اثری واردر . (زبدة الاشعار) اسمنده‌کی غیر مطبوع تذکرهٔ شعراسی آثارینك الك مشهور ومعتبریدرکه بشیوز شاعر ایله اون درت شاعره‌نك شعارینی وناظملری حقنده بعض مطالعاتی جامعدر . زبدة الاشعارك برنسخه‌سی (حمیدیه) کتبخانه‌سنده موجوددر. (۱۰۸٦) ده وفات ایده‌رك (ادرنه قاپیسی) خارجنده‌کی (امیربخاری) زاویه‌سی مقابلنه دفن ایدیلن (سیرك زاده محمد عاصم افندی) طرفندن تذییل ایدلمشدر .

فقهدن (قاضی خان) ه ده فهرست یازمشدر . نثری نظمندن اقوی‌در . عربی وفارسی ادبیاتی تتبع ایله (زبدة الاشعار) طرزنده یازمغه باشلادیغی اثرینی مع التأسف اکماله موفق اوله‌مامشدر . اشعاری قریب اعلادر . برده مجاهد مشهور (تریاکی حسن پاشا) نك وقایع حربیه‌سنی (حسنات حسن) نامیله یازمشدرکه (کمال بك) مرحومك مطبوع (قنیزه) رساله‌

مشهورەسنە مأخذ اولان آثاردندر. اواخر عمرنە طوغری ترجمۀ حالی مشایخ فصلندەمذکور (حلوی محمود افندی) یە انتساب ایتمش ایدی .

قانعی احمد افندی « مؤذن زادە ـ بروسەوی »

فضلای شعرادن بر ذات اولوب (بروسە) لیدر. (اولوجامع) واعظی ایکن (١٠٥٤) وفات ایدەرك (حاجیلر) محلەسندەکی (معلمخانە) حظیرەسنە دفن اولوندی . امام (عبداللە ابن اسعدالیافعی) نك (روض الریاحین فی حکایات الصالحین) نی (نزهةالعیون النواظر) اسمیلە ترجمە ایتمشدرکە برنسخەسی (آقحصار) کتبخانەسندە منظورم اولدی. دیوانچەسیدە واردر. ترحالە قاضیسی ایکن (معارف العوارف) اسمندەکی اثریدە (شرف الملوك فی العدالة والسلوك) نامیلە ترجمە ایتمشدرکە برنسخەسی (اسعد افندی) کتبخانەسندەدر .

ابیاتندن :

طریق عشقە گیدن بینواندر بیلمز
هوای دلبرە اویان هواندر بیلمز

قدسی عبداللە افندی « آلاشهری »

علمای شعرادن بر ذات اولوب (آلاشهر) لیدر . (١١٣٠) تاریخند مسافرةً بولوندیغی (ادرنە) دە وفات ایتدی . دیوانچەسی غیر مطبوعدر .

برغزلندن :

تاب زلفکلە دلی شمع شب افروز ایدەلم
چیقاروب صبحە شبی عشرتی نوروز ایدەلم
نقش شعرە چالیشوب نامزی ای «قدسی»
سوزن خامە ایلە شاعر زر دوز ایدەلم

عاشق چلبی تذکرەسندە ترجمۀ حالی محرر اولان وبصرە دفترداری ایکن وفات ایدن (زاری عبدالرحمن چلبی) ایلە (تذکرۀ رامز) دە ترجمۀ حالی محرر اولان وبیك یوز آلتمش بردە درسعادتدە وفات ایدن (محمدسعید افندی)دە آلاشهردن نشأت ایدن شعرادندر .

گ

گلشنی صاروخانی

فاتح دوری عرفای شعراسندن واَرباب توکل وقناعتدن برذاتدر . یدی باب اوزره مثنوی طرزنده بر منظومه‌سی ، مولد نبی منظومه‌سی ومتصوفانه اشعاری واردر .

مثنویسندن :

کل وجودك ملکی الدن چیقمادن — دور ایام اول حصاری یقمه‌دن
حب دنیانی ضمیرکدن گیدر — تاکه جان ملکندن آله‌سن خبر
صورت و معنی ایکیسی یار ایکن — ایکی عالمدن الکده وار ایکن
نور و ظلمتدن یغورمشلر سنی — جانکی نور آکله و ظلمت تنی
تن مرادی یمك ایچمك ملك و مال — جان تمناسی جمال ذو الجلال
لاجرم ادنا یری ادنا سور — یعنی تن دنیا و جان مولی سور
عاریت دوتدرمش اون گونلك تنك — بسله جانی عاریت نه گدر سنك
عالمك مقصودی سنسك جانی سن — حیف اولا کیم اولاسن شاگرد تن
مجمع البحرین اوزندر آچ گوزك — جام جمسین هیچه صاتمه گندوزك

برده (راز نامه) اسمنده اخلاق وتصوفه متعلق بر منظومه‌سی واردر . بر نسخه‌سی ملت کتبخانه‌سنده موجوددر .

مطلعندن :

حمد پاك اول پاکه جان پاکدن
کادم ایتدی قدرتیله خاکدن
آفتاب روحه اول ویرر ضیا
شمع عقل آندن بولور نور وصفا
حکمتیله نطفه‌ده اول جان ایدر
آفتابی ذره‌ده پنهان ایدر
بحر فیضندن دو عالم قطره‌در
مهرجودندن دل و جان ذره‌در

بو منظومه‌نك (٨٦٤) تاریخنده تألیف ایلدیکی نهایتنده‌کی ابیاتدن آکلاشیلمقده در .

کواهی « کیوه‌لی »

(سلطان سلیم خان اول) ایله شرق سفرنده بولونان سپاهیان زمره‌سندن مقتدر بر شاعردر . مؤخراً (کیوه) ده توطن ایله‌دی . سلطان مشارالیه نامنه ضروب امثال ترکیه‌یی جامع (کنزالبدایع) اسمنده بر اثر یازدیغی کبی (١٨٩١) بیتی جامع (پندنامهٔ کواهی) نامیله علم اخلاقه متعلق برده منظومه‌سی واردرکه خاتمه‌سی ابیاتندن :

« کواهی » نظمنی هرکیم ایشیدر — اکر طوتا سعادتلی کشیدر
بو کوهرلر یاراشیر اول قولاقده — که صاغر اولمیه کفتار حقده

(٩٢٦) ده کیوه‌ده وفات ایله‌دی . آثاری غیر مطبوعدر .

غزلیاتندن :

شکر زلال لعلك — لعلك زلال شکر
عرعر نهال قدك — قدك نهال عرعر
اولسون کواهی شاها — شاها کواهی اولسون
چاکر قپوکده دائم — دائم قپوکده چاکر

قاسمی محمد « قره‌مانی »

زمرهٔ قضاتدن و (زنبیلی علی افندی) مجازلرندن اولوب فضلاء شعرادندر . (شیخ جمال خلوتی) نك برادر زاده‌سی اولدیغی (تذکرهٔ بیانی) ده محرردر . (٩٥٢) ده وفات ایله‌دی . بعض علاوات ایله برابر (مولانا جامی) نك منظومهٔ (یوسف وزلیخا) سنی نظماً ترجمه ایله‌مشدر .

ابیاتندن :

کله کوش ایتدیره‌من یوق یره بلبل ایکلر
ورق مهر و وفایی کیم اوقور کیم دیکلر

بیتی ضرب مثل حکمنده‌در .

کرامی « قینالی‌زاده عبدالکریم چلبی »

شعرای قضاتدن بر ذات اولوب (۹۸۲) ده (یکیشهر) قاضیسی ایکن وفات ایله‌دی . غیر مطبوع دیوانی واردر .

ابیاتندن :

چرخه دایانمه هر نه‌قدر استوار ایسه
یرك آفندی آلتیده وار اوستی وار ایسه

کامی احمد چلبی « مثنوی خوانه زاده »

مملکتی اولان (ادرنه) ده (مولوی‌خانه) شیخی ایکن مسلك علمیه سلوك ایدرك او یولده قطع مراتب ایله‌مش فاضل ، شاعر بر ذاتدر . (سلطان سلیم ثانی) نك حضور همایوننه دخوله مظهریتله نائل التفات اولمش ایدی . (دلا یوز قودی خاکه کامیٔ ناکام) مصراعنك دلالت ایتدیکی (۹۸۷) تاریخنده وفات ایله‌دی . ادرنه قپوسی خارجنده (امیربخاری) درکهی قربنده مدفوندر . ترجمه‌سنه باشلادیغی (امام غزالی) نك (کیمیای سعادت) نی ، تألیفنه باشلادیغی (تاریخ آل عثمان) ایله (مناقب علما) یی اکماله موفق اوله‌مامشدر . شعر وانشاسی مقبول زمان ایدی .

ابیاتندن :

چاك ایت یقاکی زمرهٔ عشاقه سینه آچ
کل بخشش ایله قوللره شاهم خزینه آچ

کامل مولوی « مغنیساوی »

شعرای مولویه‌دن اولوب (مغنیسا) لیدر . (۱۰۶۸) تاریخنده بروسه‌ده تنوره کشای عالم لاهوت اولدی . (مولویخانه) قارشیسنده (بوناراباشی) مزارستاننده مدفوندر . (کلدستهٔ ریاض عرفان) صاحبی بروسه‌لی (بلیغ اسماعیل افندی) نك (فائضی) نك (زبدةالاشعارینه) ذیلاً

یازدیغی (نخبة الآثار) اسمنده‌کی (تذکره) سنده صاحب ترجمه کامل مولوینك (نوروزیه) قصیده‌سندن آلنمه ابیات آتیه‌سی مندرجدر :

باعث ناطقه پیرایهٔ مرغان چمن
بارك الله زهی عقده کشای نوروز

دمیدر بلبل شیدا نه‌قدر مست اولسه
هركلك ساغری دستنده برای نوروز

(غالب دده) همده‌ملرندن اولان (اسرار دده) افندی‌ده (کامل مولوی) نك ثناخوانلرندندر.

کفتی علی افندی «ادرنوی»

فضلای شعرادن وزمرهٔ قضاتدن اولوب (ادرنه) لیدر . (۱۰۸۸) ده ارتحال ایله‌دی . دیوانی ، (تذکرهٔ شعرا) سیله (ائمهٔ اثنی‌عشر) حضراتنك اوصافنه دائر برمنظومه‌سی واردر . آثاری غیرمطبوعدر .

ابیاتندن :

عاشقك سوز دلی داغ سرندن بللیدر
شعلهٔ آتش ظهور اخکرندن بللیدر

منظوم تذکرهٔ شعراسی مع التأسف هزل واستخفاف وادیسنده‌در . فقط تشبیهات شاعرانه‌یی جامع وخنده‌آوردر . معاصری بولوندیغی شعرانك احوالندن باحثدر . برنسخه‌سی علی امیری افندی کتبخانه‌سنده واردر . (غمنامه) ، (شاه ودرویش) اسملرنده‌کی منظومه‌لریله رباعیاتنی حاوی اولان مجموعه (ادرنه) ده سلطان سلیم کتبخانه‌سنده موجوددر .

کامی محمد افندی «ادرنوی»

علما وشعرای عثمانیه‌دن اولوب (ادرنه) لیدر . (۱۱۰۲) ده درسعادته ورودله طریق علمیه‌یه سلوك ایده‌رك مکه پایه‌سنی احراز ایله‌مش ایدی . وفاتی (۱۱۳٦) تاریخنده قبری اسکدارده (قره‌جه احمد) تربه‌سی قارشیسنده‌در .

مؤلفاتی : (ترجمهٔ فتاوای قاعدیه) ، (مهام الانام) ، (مهام الفقهاء) اسمنده‌کی (طبقات حنفیه) وفقهادن (نفیسة الاخرویه) نحودن (خذماصفا) ایله (ترجمهٔ صلوة مسعودی) ، (ریاض القاسمین)، (تحفة الزوراء) ، (بهجة النعما) ، (منظومهٔ فیروزنامه) ، (منظومهٔ آصفنامه) ومرتب دیوانندن عبارتدرکه جمله‌سی غیرمطبوعدر .

ابیاتندن :

شعرك موشح ایله صنایعله « کامیا »
ایستر ادای تازه وهم نو زمین زمان

زیور کوش قبول اولمدیغی ظاهردر
ایله‌سه‌ك دست ریا سبحه‌سی انجودن

علم ادبله فارسی‌یی (نشاطی دده) دن تعلم ایتمشدر .

کاشف افندی « علی کاشف بن عمر اسکداری »

ملازمین علمیه‌دن طبیعت شعریه‌یه مالك برذات اولوب (اسکدار) لیدر . شیخ الاسلام (میرزا زاده محمد افندی) نك کتابجیلغنده بولوندی . (سلطان مصطفای ثالث) دورنده ارتحال ایله‌دی . مشهور (لهجة اللغات)ی اختصار ایله‌مشدرکه برنسخه‌سی عصریمز ارباب دانشندن (ابن الامین محمود کمال بك) ك کتبخانهٔ خصوصیلرنده موجوددر . دیوانچه‌سی‌ده واردر .

کالی ابوبکر افندی « توقادی »

مسقط رأسی (توقات) در . لطیفه کولق وحاضر جوابلقله مشهور اولان برادیب عثمانیدر. عربلرك (ابونواس) ی عجملرك (عبیدزاکانی)سی فرانسزلرك (بیرون)ی کبی همان هرسوزنده هزل ومزاحی التزام ایدرمش . طبعی ایجابی اوله‌رق مائل هزل اولیوبده مزاحه اولان انهماکی قدر جدیاته صرف افکار ایتمکلکی لازم کلسه ایدی بلکه تاریخ ادبیاتمزده مرتبهٔ انفرادی کندوسی احراز ایلردی . (کندی کوهرایدی کویا اومعارف کانی) ، (هرسوزی معدن جوهرایدی

كندی كانی) مصراعلرينك كوستردیكی (١٢٠٦) تاريخنده استانبولده رحلت ايله‌دی . قبری ايوبده (فريدون پاشا) تربه‌سنك صاغ جهتنده‌در. سنك مزارنده قيصه‌جه : (هو الباقی جنتمكان ابوبكر كانی افندی رحمة الله سنه ١٢٠٦) عباره‌سی منقوشدر . مرتب ديوانيله منشآتی واردر . وفاتنه يقين عيادتنه كلش اولان احبابنه (بنم مزار طاشمه «الفاتحه» يازمايك بن فاتحه ديلنجيسی دكلم) ديديكی مشهور اولديغی كبی (قرق ييللق كانی اولورمی يانی) سوزی ده جملهٔ لطائفندندر. السنهٔ ثلثه‌ده انشا و نظم اقتدارينی حائز ايدی . طبعاً شاعر اولديغی واشعارينی ايسه قدرت علميه‌سيله انشاد ايله‌ديكی جهتله نظمی نثری قدر سويملی دكلدر . طريقةً (مولوی) ايدی . بعض وزرانك ديوان كتابتی وسائره كبی مأموريتلرده بولونمشدر. حريت وجدانيه اربابنك سرآمدانندن اولديغنه صدراعظم (محمد پاشا) يه يازديغی مكتوب قيمتدار شاهددر . [بو مكتوب نفيسی ابوالضيانك نمونهٔ ادبياتنده محرردر] . تفصيل احوالی (اديب) تاريخنده‌در. منشآتنك بر نسخه‌سی (ولی الدين افندی) كتبخانه‌سنده واردر .

ابياتندن :

فرق ايتمه‌ين انسان نه ديمك اولديغك ابواه
حيوان كله‌جكدر ينه حيوان كيده‌جكدر

عارف ادب آموز اولور هر روشنده
عاقل حكم حضرت حقه نظر ايلر

فكر مستقبل وماضی‌يی براق عارف ايسه‌ك
بويله‌در حال زمان برواراپمش بريوق ايمش

مصارعندن :

مطربا سن عشقه دائر برهوا بيلمزميسك

ايتدم سنی بن حضرت اللهه حواله

(خيالیٔ بخاری) نك مشهور عرفا اولان :

ای تير غمترا دل عشاق نشانه   خلقی بتو مشغول وتوغائب زميانه

مطلعلی غزلی عارفانه بر صورتده تخميس ايله‌ديكی (سفينة الشعرا) ده محرردر .

علائی رفیع افندی « استانبولی »

شعرادن عاشق برذات اولوب شهریدر . اولجه قوماشجی ایکن ترك مسلك ایدەرك تحصیل علم ایلەمش و طریقت علیەدنده اخذ فیض ایتمشـدر . (١٢٣٧) تاریخنده ارتحال ایلەدی . (طوپ‌قاپی) خارجنده پوستەیولونده مدفوندر . دیوانی مطبوعدر . سروری ایله محاوراتی واردر . ابیاتندن :

طاعت بسیاره باقمازلر خلوصك وارایسه
سندن آنجاق بررضای پاك رحماندر غرض

البته قوماز عاشـقی شب تار غم ایچره
بر دلده طلوع ایلەسـه مهتاب محبت

کامل یوسف پاشا « عربکیری »

اکابر وزرادن اولوب (عربکیر)ده (کوك‌یکی) خاندان قدیمی احفادندن بر وزیر نجیبدر . بدایت تحصیلنی اکمال ایدەرك مصره رحلتله خدمات حسنه ولیاقت فوق العادەسنه بناءً خدیو اسبق (محمد علی پاشا) یه داماد اولمشدی .

برزمان صوکره استانبوله نقل ایدوب وزارت وصدارتله تبجیل بیورولدی. مطبوع اولان آثار منشیأنه وحکیمانەسندن اك زیاده معروف اولان (ترجمۀ تلاق) درکه طرز قدیم نثرك اك کوزل نمونەلرندندر . (١٢٩٣) تاریخنده ارتحال ایلەیوب رفیقۀ محترمەسی (زینب خانم افندی) ایله مشترکاً اسکدارده احیاسنه موفق اولدقلری غربا خسته خانەسی اتصالندەکی تربەلرینه دفن ایدلدی. انسان کامل عنوانته لائق برکمال مشخص ایدی. ثروت علمیەسی کبی ثروت مالیەسیده حد کمالده ایدی . کرم وفضل ایله مظهر حرمت انام اولمشدی . ترجمۀ حالی متعلقاتندن (ابن الامین محمود کمال بك) طرفندن (کمال الکامل) نامیله صورت مکملەده تحریر ایدلمش وبعض محرراتیله اشعاری ینه موماالیه طرفندن (اثر کامل پاشا) نامیله آیروجه نشر اولونمشدر . آثارینك قسم کلیسی مهرداری (محمد امین پاشا) مرحومك خانەسنده محترق اولمشدر .

ابياتندن :

حکومت حکمت ایله مشترکدر
وزیر اولان حکیم اولمق کرکدر

بو بیت تعلیم ادبیاتده (فؤاد پاشا) مرحومه نسبت ایدیلیور ایسه‌ده کامل پاشانك اثری اولدیغی محققدر.

مصارعندن :

قطره‌دن بحره ایدر اهل قلوب استدلال

املاك قلبی الم اولدیغنی بیلمایدر .

نعمان بك « مرعشی »

منشیلکله مشتهر اولوب مرعشلی (قلندر زاده سلیمان پاشا) نك مخدومیدر . باب عالیده مکتوبجیلقله، آمدجیلك کبی خدمات مهمه‌ده بولوندقدن صوکره شورای دولت اعضاسی ایکن (۱۲۹۳) تاریخنده استانبولده وفات ایله‌دی . (مرکز افندی) جوارنده مدفوندر . شعره ده انتسابی واردر. (کلشن سخن) ، (آثار کنعان) اسملریله محررات منشیانه‌سی طبع ایدلدی.

کمال احمد پاشا « استانبولی »

وزرا و ادبای عثمانیه‌دن اولوب شهری الاصلدر . (برلین) و (طهران) سفارتلریله معارف،اوقاف نظارتلرنده بولونه‌رق ایفای خدمته موفق اولمشدر . ادبیات اسلامیه وعلی الخصوص لسان فارسی‌یه بحق واقف اولمغله برابر فرانسز لسانیله معارف غربیه‌یه دخی آشنا ، ادیب ، شاعر وفوق العاده عفیف واهل دل برذات ایدی. وفاتی (۱۳۰٤)ده قبری سلیمانیه جامع شریفی حظیره‌سنده‌در . آثار مطبوعه‌سی (منتخبات شهنامه) ، (رسالهٔ تعلیم فارسی) و (رسالهٔ قواعد فارسیه) دن عبارتدر .

ابیات عارفانه‌لرندن :

انســاندر ممر وقوعات نیك وبد
صبر ایت کمال محنته این‌نیز بکذرد } بیتی حسب حال کدر دیدکاندر .

رخنه‌یاب اولماز ینه دلده بنای عشق یار
پردهٔ سینه‌مده چاك اولسه کریبانم کبی

سن هراسان اولمه تنکئ ره تدبیردن
باق نه‌وسعتلر اولور پیدا سکا تقدیردن

اشعار فارسیه‌سی‌ده وار در .

کمال بك « محمد نامق کمال بك »

اعاظم ادبادن اولوب لسانمز ادبیاتنك مجددلرندندر . من وجه طرز جدید افاده‌نك مجدد ومؤسسی عد اولونه‌بیلیر . هرنه‌قدر (شناسی) مرحوم بوطریق جدیدك کشادنده کمال بکدن ایلری کیتمش ایسه‌ده کمال بکك طرز افاده‌سنده‌کی پارلاقلق دها زیاده جالب قلوب اولمغله یازدیغی شیلر ادبیات جدیده‌نك رواج وانتشارینه سبب اولمشدر. پدرلری یکیشهرلی والده‌لری قونیچه‌لی ایسه‌لرده کندیلری (١٢٥٦) تاریخنده (تکفورطاغنده) تولد ایله‌مشدر . صدراعظم (طوپال‌عثمان پاشازاده احمدراتب پاشازاده شمس‌الدین بك‌زاده مصطفی عاصم بك)ك اوغلیدر . عربی ، فارسی ایله فرانسز لسان وادبیاتنی اوکرندکدن صوکره برمدت باب عالی ترجمه قلمنه دوام ایتمش بعده اووقت یکی ظهور ایتمش اولان مطبوعات عالمنه قاریشوب نشر ایله‌دیکی مقاله‌لرله عمومك نظر رغبت وحرمتنی جلب ایتمش و رفقاسیله برابر تشکیل ایتدکاری یکی عثمانلیلر جمعیتنك مقاصدینی استحصال ایچون اوروپایه کیدوب سنه‌لرجه اورادده قالمش عودتنده (ماغوسه) یه نفی اولونه‌رق بعده اطلاق ایدلمشدر . اخیراً شورای دولت اعضالغنه نصب اولونمشــدر . بعده متصرفلقله (کلیبولی) ، (ساقز) ، (ردوس) ده بولونه‌رق (١٣٠٥) تاریخنده (ردوس)ده ارتحال ایتدی. نعشی (بولایره) نقل اولونه‌رق (شهزاده سلیمان‌پاشا) مرحومك قربنه دفن ایدلدی . شعرلرنده (نامق) تخلص ایدردی . (ابوالضیا توفیق بك) طرفندن یازیلان ترجمهٔ حالی مطبوعدر .

(کلیات کمال) نامیله آثار ادبیانه‌لری بروجه آتیدر :

(١) روتان مدافعه نامه‌سی .
(٢) قاره بلا : بش فصل اوزره مرتب برفاجعه‌در .
(٣) مقالات سیاسیه وادبیه « رؤیا » .
(٤) وطن ، کانهال ، عاکف ، زواللی چوجوق .
(٥) اشعار کمال .
(٦) جلال‌الدین خوارزمشاه .
(٧) مکاتیب خصوصیه‌دن برجلد .
(٨) اوراق پریشان مجموعه‌سی .
(٩) منتخبات محررات رسمیه .
(١٠) جزمی و انتباه . ٥
(١١) مکاتیب خصوصیه‌دن ایکنجی جلد .
(١٢) تعقیب و تخریب خرابات رسالری وسائره‌در .
(١٣) تاریخ عثمانی .

اشبو آثاردن بعضیلری السنهٔ سائره‌یه نقل و ترجمه ایدلمشدر . ازجمله (وطن و یاخود سیلستره) تیاتروسی مصرادباسندن (شیخ محمدبن‌الخیاط) معرفتیله عربجه‌یه نقل اولونمشدر .

نعت شریفلری :

ایدوب فلك جهانپیمای دل عزم یم معنا — آچلدی بادبان عشق بسم‌الله مجریها
زهی فلك جهان پیمای که رنگ باد باننـدن — گلیر کلبانك بسم‌الله مجریها ومرسیها
خوشامتن درون کیم روشنادر هرسوادندن — کمال قدرت باری ، مآل حکمت اشیا
سن‌اول مسجود عالمسین که زلف وابروانکدر — نطاق کعبهٔ علیا ، رواق مسجد اقصا
سن‌اول نورجمال‌الله‌سین کیم حسن وعشقکدر — چراغ لیلهٔ اسرا ، سراغ قرب اوادنی
عجب برکعبهٔ عصمتسین ای حور بهشتی کیم — اولور خاك حریمك سجده‌گاه آدم وحوا
عجب برمصحف حکمتسین ای فیض الهی کیم — ایدر هرنقش حسنك شرح راز علم الاسما
کتاب حسنکك هرصفحه‌سی برسورهٔ اعجاز — خط رخسارکك هرنکته‌سی برآیت کبری
فلك بیت الحرام وصلتکده زائر دائر — ملك باب السلام همتکده طائر معنی
اولور قدوسیان آتشپرست متن دیدارك — زهی مهر تجلی فر ، زهی دیدار فیض آرا

عقول آشفته‌در ادراك سر شان ذاتكده — تبارك ذاتك الاقدس، تعالی شانك الاعلی
وجودك فرد مطلق ، فطرتك حيرتده امكان — اولور شاهد وجود ذاتكه دنيا و مافيها
ايدر مهر جمالك روشنا هر ذرهٔ عالم — وجود انجق سنكدر يا اله الحسن آمنا
جمالك اول پرستشگاه وحدتدركه اولمشدر — خم ابروسی محراب صلاة حضرت مولی
براق همتم معراج سر فيض اولوب « نامق » — ايريشدی سدرهٔ اعجازه سبحان الذی اسرا

قصيده

كوروب احكام عصری منحرف صدق وسلامتدن — چكلدم عزت و اقبال ايله باب حكومتدن
اوصانمز كنديني انسان بيلنلر خاقه خدمتدن — مروت‌مند اولان مظلومه‌ال چكمز اعانتدن
وجودك كيم خمير مايه‌سی خاك وطندندر — نه‌غم راه وطنده خاك اولورسه جورومحنتدن
حقير اولديسه امت شانه نقصان كلور صانمه — يره‌دوشمكله جوهر ساقط اولمز قدروقيمتدن
معينی ظالمك دنياده ارباب دنائتدر — كوپكدر ذوق آلان صياد بی‌انصافه خدمتدن
همان بر فيض باقی ترك ايدر بر ذوق فانی‌يه — حياتك قدريني عالی بيلنلر حس شهرتدن
نه‌ندر خلقده طول حياته بونجه رغبتلر — ندر انسانه بيلمم منفعت حفظ امانتدن
جهانده كنديني هر فردن آلچاق كورر اول كيم — اوتانمز كندی نفسندن‌ده عار ايلر ملامتدن
فلكدن انتقام آلمق ديمكدر اهل ادراكه — ايذوب تزييد غيرت مستفيد اولمق ندامتدن
طورر احكام نصرت اتحاد قلب ملتده — چيقار آثار رحمت اختلاف رأی امتدن
ايدر تدوير عالم بر مكينك قوهٔ عزمی — جهان تيترر ثبات پای ارباب متانتدن
قضا هر فيضنی هر لطفنی بر وقت ايچون صاقلار — فتور ايتمه صاقين ملتده‌كی ضعف و بطائتدن
دكلدر شيرذر زنجيره تهمت عجز و اقدامی — فلكده بخت اوتانسون بی‌نصيب ارباب همتدن
ضيا دور ايسه اوج رفعتدن اضطراريدر — حجاب ايتسون طبيعت پرده قالمش قابليتدن
بز اول نسل كريم دودهٔ عثمانيانز كيم — مخمردر سراپا مايه‌مز خون شهادتدن
بز اول عالی همم ارباب سعی و اجتهادز كيم — جهانكيرانه بر دولت چيقاردق بر عشيرتدن
بز اول عالی نهادانز كه ميدان حميتده — بزه خاك مزار اهون كلور خاك مذلتدن
نه‌غم بر آتش هول اولسه‌ده غوغای حريت — قاچارمی مرد اولان بر جان ايچون ميدان غيرتدن
كمند جانكدازی اژدر قهر اولسه جلادك — مر جحدر ينه بيك كره زنجير اسارتدن
فلك هر درلو اسباب جفاسين طوپلاسون كلسون — قچارسه‌م قحبه‌يم ملت يولنده بر عزيمتدن
آكلسون مسلكمده چكديكم جور ومشقتلر — كه ادنی ذوقی اعلادر وزارتدن صدارتدن
وطن بر بی وفا نازندهٔ طنازه دونمش كيم — آيرماز صادقان عشقنی آلام غربتدن

مبرایم رجا و خوفدن عندمده عالیدر　　وظیفه‌م منفعتدن حقم اغراض حکومتدن
جوان مردان ملتله حذر غوغادن ای بیداد　　اریر شمشیر ظلمك آتش خون حمیتدن
نه ممکن ظلم ایله بی داد ایله امحای حریت　　چالش ادراکی قالدر مقتدرسه‌ك آدمیتدن
کوکلده جوهر الماسه بکزر جوهر غیرت　　ازلمز شدت تضییقدن تأثیر ثقلتدن
نه افسون کار ایمشسبك آه ای دیدار حریت　　اسیر عشقك اولدق کرچه قورتلدق اسارتدن
سنکدر شمدی جذب قلبه قدرت ستر حسن ایتمه　　جمالك تا ابد دور اولمسون انظار امتدن
نه یار جان ایمشسك آه ای امید استقبال　　جهانی سنسك آزاد ایلیان هر یأس و محنتدن
سنکدر دور دولت حکمکی دنیایه انفاذ ایت　　خدا اقبالنی حفظ ایلسون هردرلو آفتدن
کلاب ظلمه قالدی کزدیکك نازنده صحرالر　　اویان ای یاره‌لی شیر ژیان بوخواب غفلتدن

غزل حکیمانه‌لری :

هرکسك طعن ایله‌ین کالای استعدادینه
کارکاه فطرتك تعریض ایدر استادینه

نشوهٔ دولتله اولسون فخرك ای مست غرور
سن می سك بادی بو بزم عالمك ایجادینه

احتراز ایت رشتهٔ آینهٔ صد پاره‌دن
دکمه اهل انکسارك خاطر ناشادینه

بولمسون امداد یارب رحمتکدن تا ابد
صرف مقدور ایتمه‌ین هم جنسنك امدادینه

تاکه اجرای تعاوندر تمدندن مراد
فرض اولور اصلاح هر جمعیتك افرادینه

ایتمه‌ین افنا وجودین ایله‌من احیای ملك
خودپرستی در سبب هر دولتك بربادینه

ایلدی سرمایهٔ عز و سعادت دولتی
لعنت اولسون عالمك طور جفا معتادینه

باعث شکوا بزه حزن عمومیدر «کمال»
کندی دردی کوکلك بالله کلمز یادینه

ابیاتندن :

اجزای بشر جالب تعجیل فنادر ابقای اثر موجب تحصیل بقادر

معرفت حقك اجل لطف سبحانیسیدر غیرتك حامیسی معموریتك بانیسیدر
دائم ایلر ظاهر وباطنده تقلیب امور صانكه احكام شئونك صانع ثانیسیدر

كراندر عاشقه ارباب عشقك طعنی منكردن
اخفدر سنك اعدا رجم كلدن جسم منصوره

واویلا

قنك رنكی عكس ایدوب تننه یكی آچمش كله مثال اولمش
انعطافیله باق نه آل اولمش سر و سیمین صفالی كردنـه
او لطافتله اول نهال روان كیریبور كوز یومنجه رؤیامه
بكزیبور عینی كندی خولیامه بو تصور طوقندی سودامه
آه بویله كزرمی هیچ جانان كل دكل آرقه‌سنده قانلی كفن
سن میسك سنمیسك ای غریب وطن !

§

بو كوزلكده هیچ بوچاغكده یاقیشیر میدی بوینوكه او كفن !
جسمكك هر مسامی یاره ایكن طوتدك اولادیكی قوجاغكده . . .
سن كیدرسه‌ك بزی قالیر صانمه شهداك اولدی موت ایله خندان
صاغ قلانلر طورورمی هیچ كریان تنده یاشدن زیاده در آل قان
سویلیان‌سویله‌سون، سن آلدانمه: سن كیدرسك بتون هلاك اولورز
قوینوكه جان آتارده خاك اولورز

§

كیت وطن كعبه‌ده سیاهه بورون بر قولك روضهٔ نبیه اوزات
برینی كربلاده مشهده آت كاشناته او هیئتكله كورن !
او تماشایه حق‌ده عاشق اولور كوزه بر عالم ایلیور اظهار
كه جهاندن بیوك لطافتی وار او لطافت اولونسه كر انكار
مذهبمجه دیمك موافق اولور : آچ وطن كوكسكی الهكه آچ
شهداكی چیقارده اورتهیه صاچ !..

§

دی‌که یارب ! بو حسینکدر شو مبارك حبیب ذیشانك
شو کفنسز یاتان شهدانك کیمی بدرك کیمی حنینکدر
تازه لنسونمی قانلی یاره‌لری؟ می دوکیلسونمی قبر اصحابه ؟
یاقیشیرمی صنم شو محرابه ؟ خاچمی قونسون بدل شو میزابه ؟
دینکك قالمسونمی بر اثری ؟ آدم اولادی بر طاقم جانی
سندن آلسونمی ثار شیطانی ؟

کمال الدین محمود افندی « یکیشهر فناری »

شبان شعرادن نزاهت طبعه مالك بر ذات اولوب (یکیشهر) ایدر . کنج ایکن (١٣٠٦) تاریخنده (٢٦) یاشنده بروسه‌ده وفات ایله‌دی. قبری (حضرت امیر) جاده‌سنده‌کی مزارستانك صول جهتنده‌در . ترانهٔ طفلانه،مکتوبات منظومه قسملرینی حاوی (آثارم) اسمنده‌کی اثری بروسه مطبعه‌سنده طبع اولوندی .

سنك مزار کمال الدین :

بقا ممکن دکل حیفا بو دنیای عبر تلقین
آییرمز نارسا و پیری اصلا ایلمز تعیین
جوانم حافظ قرآن‌ایدی هم صاحب عرفان
ایدردی علمنی هپ خاق محمود وکرم تزیین
کمال شعر و انشاسی دواوین سوابقدن
قیلاردی نظمی نظماً نثری نثراً ترجمه تدوین
طوتوب فیضی مرجح هر عروس وصل عذرایه
ایدر کن خجله کاه دلبر آتیسنی تأمین
فنارشهرشباندن چراغی سوندیروب صرصر
بیك اوچیوز آلتی سالنده وفات ایتدی کمال الدین

ابیاتندن :

هر لحظه عرض ایدر سکا بیك فکر انتباه
احوال عالمه نظر انداز عبرت اول

کسب فیض ایت قالمه هربی بهره‌نك احسانه
مرداېچون دوشمك اولومدر دشمنك دامانه
ویر جلای اعتلا مرأت استقباله
باقمه خلق عالمك تزییف و استحسانه

کاظم ابراهیم پاشا « فریق — قونیه‌وی »

آتش زبان شعرادن برذات اولوب خاندان پیغمبری‌یه شدت محبتله مشتهردر. نعوت شریفه وقصائد انشادیله باخصوص حزن انگیز برصورتده مرثیه‌گولقده یکتای عصر ایدی . هجوه دائر اولان منظومه‌لری‌ده مشهوردر . مولداً (قونیه) ليدر . تربیه وتحصیلی استانبولده‌در . آثار مطبوعه‌لری : مرثیه‌لرینی حاوی (مقالید عشق) ایله دیوانچهٔ اشعارندن عبارتدر . معلم ناجی مرحومك سویله‌دیکی (کوچدی پاجی دیه حسان کبی کاظم پاشا) مصراع مجوهرینك دلالتی اولان (۱۳۰۷) تاریخنده ارتحال ایله‌دی. (اسکدار) ده حضرت (هدایی) درکاه شریفی حظیره‌سنده مدفوندر . طریقت (بدویه) دن مستخلف وطریقت (جلوتیه) دنده تاج شریف گیمشدر .

برنعتندن :

زمین و آسمان گویا صدفدر بحر وحدتده
وجودکدر آنك در یتیمی یا رسول الله

دیگر برنعتندن :

سن اول شاهنشه لولاك مسند سین که بیك موسی
عصادر کف قپوکده پاسباندر یا رسول الله

ابیاتندن :

اعراض لفظ ایچنده اولور جوهر مفاد
وحدت وجود کثرت اشیاده صاقلیدر

قابلیدر انوار صفا ایله‌یه اشراق
اول سینه‌ده کیم ژنك سوا اولمه‌یه محذوف

مصارعندن :

ظالمه مرحمت افعی‌یی صیانت کیبدر .

كمال اسماعيل صادق پاشا وجيهى «پاشا زاده»

اعياندن، فاضل ، اديب بر ذاتدر . (١٣١٠) تاريخنده ارتحال ايده‌رك سلطان احمد جامع شريفى قارشوسنده احيا كرده‌سى اولان (دوكوملى بابا) زاويه‌سنه دفن ايدلدى . آثارينك اكبرى بيك بر حديث شريف سرحيله رجال اللهدن بعض ذوات عاليه‌نك نظماً تراجم احوالنى مبين اولان مطبوع (آثار كمال) ايله غير مطبوع (تفسير سورهٔ اخلاص)، (مفلحين خزينه)، (روح كمال) ، (كتاب تفيض) ، (منظوم شرح دلائل شريف)، (شرح فضائل صلواة)، منظوم (مناقب دوكوملى بابا) ، منظوم (خير القصص) وسائره‌در. اشبو آثارك كافه‌سى سائر كتابلريله برابر زاويهٔ مذكوره كتبخانه‌سنده‌در . السنهٔ ثلثه‌ده انشاد شعرده مقتدر ايدى .

امام شافعى حضرتلرينك مناجاتى تخميسندن :

مولاى باسمك حامداً اتضرع
و على النبى مصلياً استشفع
و على جميع الال اتفع
يامن يرى مافى الضمير ويسمع
انت المعد لكل مايتوقع

جناب(مولانا) نك مناجاتى تخميسندن :

اى ملجأ هر انس و جان درمانده ام فرياد رس
اى ملجأ افتادكان درمانده ام فرياد رس
اى روز وشب روزى رسان درمانده ام فرياد رس
اى خالق هفت آسمان درمانده ام فرياد رس
اى رازق پير وجوان درمانده ام فرياد رس

(تابى) نك نعت شريفى تخميسندن :

رسول حضرت رب انامه خاكپادر بو
هميشه رشك انداز جنان پر صفادر بو
يوزوك سورايله تعظيمى در لطف وعطادر بو
صاقين تركادبدن كوى محبوب خدادر بو
نظر كاه الهيدر مقام مصطفى در بو

كامل بك « هرسكلى حاجى محمد كامل بك »

(هرسك) سنجاغى ملحقاتندن (تيره‌بين) لى (حاجى عبدالله افندى)نك مخدومى اولوب (استانبول) ده تولد ايتمشدر . تحصيل ابتدائيسنى بعدالاكمال سابق الترجمه (حاجى ابراهيم افندى) مرحومك كشاد ايتديكى (دار التعليم) ه كيره‌رك لسان جليل عربى‌يى تعلم ايله‌دى . نشأتندن صوكره خاقان مخلوعك مابينجيلكنه تعيين اولونه‌رق عفيفانه ايفاى خدمت ايتدى . (١٣١٥) تاريخنده ارتحال ايده‌رك ادرنه قاپيسى خارجنده عائله‌سى قبرستاننه دفن ايدلدى . آثار مطبوعه‌سى :

(١) مطالع النجوم : (اصحابى كالنجوم . . .) حديث شريفنى تلميحاً تسميه ايتديكى بو اثرينك ايكى جلدينى نشره موفق اوله بيلمشدر . (اسد الغابه) وسائره كبى تراجم اصحابدن باحث اولان امهات كتبدن التقاط ايتمك شرطيله وجوده كلن بو اثرك موضوعى تراجم احوال اصحاب اولوب آنجاق (ا) حرفنى اكمال ايده بيلمشدر :

(٢) ايقاظ الاخوان : (ابى الفرج ابن جوزى) نك (تنبيه النائم الغمر على مواسم العمر) اسمنده‌كى رساله‌سنك توسيعاً ترجمه‌سى اولوب ايلك اثريدر .

(٣) ترجمهٔ معلقات سبعه : تحليلات لازمه‌سنى‌ده جامع اولان بو ترجمه‌نك درت جزئنى نشر ايده بيلمشدر .

كامله خانم « فاطمه كامله خانم باليكسرى »

باليكسرده (كشكك زاده) عائله‌سندن طبيعت شعريه‌يه مالك صالحات امتدن بر خانمدر . ولادت نبويه‌يه دائر (١٣٠٦) تاريخنده (هادى الجنان) اسمنده عاشقانه بر اثرى انتشار ايله‌دى . طريقةً نقشبندى ايدى . (١٣٣٩) تاريخنده وطننده ارتحال ايتدى .

ل

لعلى

(شهزاده جم) شعراسندن اولوب برابرجه اختيار غربت ايتمشدى . معنيدار اشعارى واردر . احمراللون اولديغيچون (لعلى) تخلص ايتمشدر . اكثر اشعارى ارتجاليدر .

ابیاتندن :

زاهدك فکرنده جنت عاشقك دیدار یار
هر کشی‌نك لاجرم باشنده بر سوداسی وار

لوائی

سلطان احمد اول دوری شعراسندن و (حضرت هدائی) منتسبلرندندر . دیوانی ملت کتبخانه‌سنده موجوددر .

مرتب دیوانی مطلعندن :

کوستریر شهر عشقه کیتمکه راه　رهبر لا اله الا الله
اوچورر مرغ غفلتی کوزدن　شهپر لا اله الا الله
صدف چشمده در بتیریر　کوهر لا اله الا الله
قلب عشاقی مطمئن ایلر　جوهر لا اله الا الله
مشام ذاکری معطر ایدر　مجمر لا اله الا الله

(بحر عرفان) اسمنده‌کی اخلاقی و تصوفی منظومه‌سی (اسکدار) ده (سلیم آغا) کتبخانه‌سنده واردر . (پند عطاری) ده ترجمه ایتمشدر .

لوحی حسن افندی « بروسوی »

علماء شعرادن برذات اولوب (بروسه) لیدر . (حسن پاشا) مدرسه‌سی مدرسلکنه نائل اولمشدی (١١٦٥) ده ارتحال ایله‌دی (دوه‌جیلر) مزارلغنده (حصیر پوش) قربنده مدفوندر. (ملت) کتبخانه‌سنده دیواننك برنسخه‌سی واردر. افاضل جلوتیه‌دن (اسماعیل حقی) مرحومك درکاهی بناسنه سویله‌دیکی سلیس تاریخ بروجه آتیدر :

شیخ حقی افندی طال بقاه　یاپدی بر بویله دلکشا درکاه
کلشن بلبلان جلوتیان　حالت افزای عاشق آواه
کلدی تاریخ ایچون بو بیت عجیب　«لوحیا» سوی غیبدن ناکاه
اولدی تکیه قوی بامر اله　دیه لم لا اله الا الله

طریقةً (جلوتی) واشعاری متصوفانه‌در .

بر غزلی :

وجود عالمه ماهیت ایجاد اولور باعث بلی بو مجملی تفصیله استعداد اولور باعث
تجلی بر دراما اعتباره حد وغایت اولماز قواعدادی جمعه یك بیك آحاد اولور باعث
دکل کسبی دل عارفده علم الله وهبیدر نهایت انعکاس مایهٔ ارشاد اولور باعث
حروف عالیات اسماء حق آدم کلام اولدی بو ترکیباتی نطقه نو بنو ایجاد اولور باعث
حقایق بر حقیقتدر که « لوحی » عین دیکردر
ظهور کثرت امواج بحره باد اولور باعث

برده (معراجیه) منظومه‌سی واردر .

لیلا خانم « استانبولی »

استانبولدن یتیشن عثمانلی شاعره‌لرینك شهرتلیلرندن اولوب صدوردن (مورهلی زاده حامد افندی) نك کریمه‌سیدر . مرتب ومطبوع دیوانی واردر .

اولك زاندی تاپدسنه اولدی مرهون
طوطیٔ شکراشعار ایدی کوچدی لیلا
قیلدی ارباب دلی رحلت لیلا مجنون

مصراعلرینك دلالتی اولان (١٢٦٤) تاریخنده استانبولده وفات ایده‌رك (غلطه مولوی خانه‌سی) نه دفن ایدلدی . بالبداهه شعر سویله‌مکده مهارتی اولوب غایت حاضر جواب وسریعة الانتقال ایدی . طریقتاً (مولوی) در .

ابیاتندن :

ایجتمه سن احبابکی انجنمه یه سندن
بو عالم فانیده ظرافت بودر ایشته

بیتی مشهور اولدیغی کبی مناجات ومرثیه‌لری‌ده مؤثر ومحرقدر .

بر نعتندن :

حضوره وارمغه بار کنهدن یوق مجالم آه
شبابتده دونوب قدم کمانه یا رسول‌الله

لبیب محمد افندی « استانبولی »

رجال دولتدن وفضلای ادبادن اولوب طوبخانه روزنامچه‌جیسی (مصطفی افندی) نك

اوغلودر . (١٢٨٤) ده استانبولده وفات ایله‌دی . ایوبده بوستان اسکله‌سنده عمارت قارشوسنده مدفوندر . خیلی اشعاری وار ایسه‌ده دیوان اوله‌رق ترتیب ایدلمه‌مشدر .
آثار مطبوعه‌سی : ادبیاتدن (طغرائی) نك (لامیة العجم) نك شرحی وعلم محاضراتدن (جواهر ملتقطه) [کریدی مصطفی نوری افندی طرفندن (١٢٨٨) تاریخنده یازیلان (درر ملتقطه) نامنده‌کی ذیلیده مطبوعدر] . و تحفه‌نك بعض قطعاتنه تضمینات وفضولینك فارسی (صحت ومرض) رساله‌سنك ترجمه‌سی ایله زمان رسالتده‌کی سوقاقلر مثال کثیریله‌رك شهرلرك نظافت اسلامیه‌یه توفیقاً توسیع و تنظیمی لزومنه دائر اولان غیر مطبوع رساله‌سی جمله‌ٔ مؤلفاتندندر . (شیخ عبدالله مهتدی) نك ردنصارایه دائر اولان مطبوع (تحفة الاریب فی رد اهل الصلیب) رساله‌سنی ده بش باب ذیل ایتمك اوزره (برهان الهدی فی رد النصاری) اسمیله ترجمه ایتمشدرکه غیرمطبوعدر .

(سلطان سلیم خان ثالث) ك برنعتی تخمیسندن :

ذره خاك درکهی محض جلادر چشممه — هرنکاه رأفتی عین ضیادر چشممه
خاك پای دولتی کحل صفادر چشممه — جوهر خاك قدومی توتیادر چشممه
بلکه محشرده اولور تخلیصه الده حجتك

صد درود ایله تحیت اوله جان پاکنه — خاکراه روضه‌گاه خاندان پاکنه
یوزسوروب کمتر « لبیب » اول خاتمان پاکنه — بیك صلوة ایله سلام ایله روان پاکنه
ایلر « الهامی » رجا نقد شفاعت رخصتك

ابیات سائره‌سندن :

دکلدر موقع حسن نظر ژنك اولسه آیینه
بو یوزدندرکه دائم لهجهٔ حاسد بشوش اولماز

کرد غم ایتمز اثر هیچ خاطر بی‌کینه‌ده
باشقه یوزدندر کدورت صورت آیینه‌ده

برکیمسه‌دکل سر قدردن آکاه — مانع ده معطی‌ده جناب الله
لازمسه‌ده اسبابه کوکل ربط ایتمه « لا حول ولا قوة الا بالله »
قطعه‌سی لبیب قدیمك اولسه کرکدر .

لطفی صالح افندی « شیخ صالح افندی سلانیكی »

طریقت خلوتیه‌نك (سنانیه) شعبه‌سی مشایخندن شاعر، عاشق بر ذات اولوب (سلانیك)لیدر. (١٣٠٦)ده ارتحال ایده‌رك پوست‌نشینی بولوندیغی (بازارتكیه‌سی) نامیله معروف (شیخ احمد زهری افندی) دركاهنده‌كی تربه‌یه دفن ایدیلدی. مرتب دیوانیله شیخ مشارالیهك مناقبنه دائر (كلشن كرامات) اسمنده منثور بر اثری واردر . دیوانی، ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذكور (علی عرفی افندی) طرفندن شرح ایدلمشدر . علم خطه‌ده منتسب ایدی .

نصیحت آمیز بر غزلندن :

میل ایدوب آلایش دنیـایه كل ایتمه هوس
مرغ جان پروازایدوب بر كون قالیر تنها قفس

كاربان عالم فانی قونوب كوچمكده‌در
طوت قولاغك دیكله نه فریادایدر یاهو جرس

آلدانوب ویرمه كوكل نقش نكار و زینته
دلده‌كی حب سوایی تیغ عشـقك ایله كس

كوشهٔ وحدتده عزلت ایله تجرید ایلیوب
الفتی كس سنده مركز اولمایه بیم عسس

ایتمه ضایع الده فرصت وارایكن وقتك صاقین
«لطفیا» وصلت دیلرسه‌ك حقی ذكر ایت هر نفس

م

مهری خانم « فخر النسا — اماسیه‌لی »

فاتح سلطان محمد دوری ادیبه‌لرندن واسكی عثمانلی شـاعره‌لرینك الك ذكیلرندن اولوب آماسیه‌لی مولانا (بلائی) نك كریمه‌سیدر . عفتی ، حسن وجمالیله متناسب ایدی. اكثر اشعاری (نجاتی) یه نظیره طرزنده‌در . قوناغی مجمع ادبا وشعرا ایدی . مرتب دیوانك بر نسخه‌سی

آیاصوفیه کتبخانه‌سنده موجوددر . آماسیه‌لی اولوب کنج یاشنده وفات ایتدیکنی فقه وفرائضه متعلق منظوم رساله‌لری‌ده اولدیغنی اولیاچلبی سویله‌یور . (٩١٢) ده آماسیه‌ده ارتحال ایتدی .

دیواننك مطلعندن :

یازدی جان لوحه‌سنده بسم‌الله قدرت لا اله الا الله
کوستریر دوغری یول بحمدالله همت لا اله الا الله
دو جهانده دولو درر لاشك شهرت لا اله الا الله
اهل‌عشق دللرین مشرف ایدر محبت لا اله الا الله
ایر کورور خسته دللره صحت شربت لااله الا الله

ابیاتندن :

ایردی چون آب حیاته «مهری» اولمز حشره‌دك
کوردی چون ظلمت شبنده عیان اسکندری

سن که کلزار حیاتك کل نورسته‌سی سك
نه‌روا اوله که هرخار وخسه یار اوله‌سك

(ذاتی) نك دونه دونه ردیفلی غزلنه نظیره‌سندن :

خاکپاینه یوزین سورمك ایچون شمس وقمر
سر کوینه کلیر شام وسحر دونه دونه

منیری ابراهیم چلبی « آماسیه‌وی »

علماء شعرادن تاریخ شناس بر ذات اولوب (آماسیه) لیدر . (٩٢٧) ده (صوفیه) ده ارتحال ایله‌دی . (دیوانی) ، (فقهدن بر رساله‌سی) ، (تذکرة الوقایع) اسمنده عثمانلی تاریخی واردر . تذکره‌سنك بر قسمی بایزید جامع شریفی ایچنده‌کی (ولی الدین افندی) کتبخانه‌سنده موجوددر .

(٨٩٢) ده محرر (مهر ومشتری) منظومه‌سنکده بو ذاتك اولماسی مأمول قویدر .

مسیحی « پرشتنەلی »

قدما و اساتذهٔ شعرادن رند مشرب بر ذات اولوب (پرشتنه) لیدر . اسمی عیسی اولمق مناسبتیله (مسیحی) تخلص ایتمشدر. شعرنده طرز خاص صاحبیدر . اولجه (شاه‌قولی) وقعه‌سنده شهید اولان (خادم علی پاشا)نك، دیوان کتابتنده بولوندی. مؤخراً (یونس پاشا) یه انتساب ایله‌دی . مرتب دیوانی آلمانجه‌یه ترجمه ایدلمشدر . بر نسخه‌سی (حمیدیه) ده واردر . برده (شهر انگیز) یازمشدر . (مسیحی فوت شد) ترکیبنك دلالتی اولان (٩١٨) ده سپاهی تیماریله (بوسنه) ده ارتحال ایتدی .

ابیاتندن :

ای یوسف ثانی کل اوطور جان کبی تنده
تنها قومه یعقوب دلی بیت حزنده

خوش ایدی وصلت اولسه عادتمز ... لیك یوق باشده بو سعادتمز
خالق بر بر بتوردك ای ساقی ... طولو اورمشه دوندی صحبتمز

(گلشن انشا) اسلوبنده عبارات واضحه ایله (گل صدبرك) تسمیه اولونور یوزعدد مکاتبی واردرکه قواعد انشایی معرفدر . بر نسخه‌سی (نور عثمانیه) کتبخانه‌سنده واردر . شاعر مشهور (ذاتی) ایله علی طریق المطایبه اولان مشاعره‌لری (لطیفی) تذکره‌سنده محرردر .

معیدی « قالقانه دلنی »

علماء شعرادن اولوب (قالقاندلن) لیدر . مدت مدیده زنبیلی (علی افندی) نك معیدی اولدیغیچون اشعارنده (معیدی) تخلص ایتمشدر . اواخر عمرنده مصرده وفات ایله‌دی . اوج قطعه دیوانی ایله (شمع وپروانه) [١] ، (جواب پنج کنج) ، (گل ونوروز) ، (وامق وعذراء) اسملرنده منظومه‌لری وکتب سبعه‌سی واردر . اشعارنده یك اوقدر ملاحت نوریله‌مزسه‌ده نظم کلامده‌کی اقتداری مسلمدر . آثاری مطبوع دکلدر .

[١] (ذاتی) و (لامعی چلبی) نکده بواسمده منظومه‌لری واردر .

بر غزلندن :

طالع نحس اولدیغی چرخ ستمکر دنمیدر ؟
باشمه بونجه بلا دلدمی دلبر دنمیدر ؟

عشقمیدر یا کلیدر بلبلاری نالان ایدن
ناله‌سی بزم اهلنك میدنمی ساغردنمیدر ؟

دفتر عشاقه یازمش سنك رقیبی طوتالم
کل سن انصاف ایله جانا اول بودفتردنمیدر ؟

ای «معیدی» کیجه کوندوز کولیوب قان آغله‌مق
کندی کندندن میدر یوقسه کوزلردنمیدر ؟

مقالی مصطفی بك « آلاشهری »

مشاهیر شعرادن برذات اولوب (آلاشهر) لیدر. منشی مشهور (ویسی‌افندی) بوذاتك همشیره زاده‌سیدر . تحصیلنی استانبولده (عرب زاده) دن اکمال ایتمشدر . (۹۹۲) ده وفات ایده‌رك (ادرنه قاپوسی) خارجنه دفن ایدلدی . حسن چلبی قولنجه اسکدارده مدفوندر . (مرتب دیوانی) اولدیغی کشف‌الظنونده مذکوردر .

ابیاتندن :

« مقالی » طعن اعدادن نه غم ارباب عرفانه
آتارلر طاشی البته درخت میوه دار اوزره

بیتی ضرب مثل حکمنده‌در .

بر غزلندن :

یاردن خرسند و اعدادن ملامت دیده‌یز .
شاکرز کلدن و لیکن خاردن رنجیده‌یز

حاصلی چکدك کریبان تعلقدن الی
سرو کبی کوشهٔ عزلتده دامن چیده‌یز

بزکه نقش اولدق «مقالی» حلقه حلقه داغله
روی یاری کورمکه باشدن آیاغه دیده‌یز

(حسن چلبی) نك آلاشهردن برمقالی دها ایرادی اثر ذهول اولسه کرکدر .

« من همت درازاما طلب کوتاه دست   رتبهٔ ادبار عالی پایهٔ اقبال پست

بیتی فضولینك :

سایهٔ امید زائل آفتاب شوق وکرم   رتبهٔ ادبار عالی پایهٔ تدبیر دون

بیتندن مقتبس ویا اثر توارددر .

مشامی « قونوی »

طریق مولوی سالك وشاعرلرندن بر ذات اولوب (قونیه) لیدر . زعمادن ایکن ترك مسلکله درویش اولدی . (٩٩٣) ده (قونیه) ده ارتحال ایله‌دی. عارفانه وعاشقانه اشعاری واردر . مشهور مسبعنك مطلعندن :

شول دمکه روح طائر قدس آشیان ایدی
جان بلبلنه کلشن وحدت مکان ایدی
کان خفاده جوهر جان بی نشان ایدی
کتم عدمده عالم وآدم نهان ایدی
خلوتسرای سرده کوکل کامران ایدی
بر جان ایدی همان وبر اول یار جان ایدی
دملر او دملر ایدی زمان اول زمان ایدی

بو مسبعك تکمیلی (معروفتنامه) ایله (فائق رشاد بك) ك (تاریخ ادبیات عثمانیه) سنده مندرجدر .

مردمی عبدالمعصوم افندی

شعرای قضاتدن فاضل بر ذات اولوب (بودین) دفترداری (استانبولی علی چلبی) نك مخدومیدر . علی الاصول اکمال تحصیلدن صوکره مسلك قضایه سالك اولدی . (٩٥٦) ده

(اوسکوب) قاضیسی ایدی . مرتب دیوانیله (تحفة السلام) اسمنی ویردیکی ایات اربعین ترجمه‌لری واردر .

مطلعندن :

بسمله چونکه اسم اعظمدر   لاجرم حرز جان آدمدر
بسمله کیم طلسم سبحاندر   گردن کفره تیغ براندر
بسمله اولدی آیهٔ قرآن   گیتمه‌سون دلدن ایله‌ورد زبان
بسمله اولسه ابتداء سخن   خیراولور آخرانتهای سخن
بسمله‌یله اولور سوزه بنیاد   بسمله‌در ایدن سوزی آباد

حسن چلبی تذکره‌سنده عاشقانه بر غزلی مندرجدر .

مراد خان ثالث « سلطان »

سلاطین عثمانیه‌نك شعراسندندر . (اسرار نامه) [۱] ، (فتوحات الصیام) اسمنده اثرلری اولدیغی گبی نسخه‌سی ایاصوفیه کتبخانه‌سنده محفوظ اولان برده (دیوان اشعار) ی [۲] واردر . رحلتلری (۱۰۰۳) ده تربه‌لری آیاصوفیه جامع شریفی یانده‌در . علم خطه‌ده واقف ایدیلر . عالی افندی (مناقب هنروران) نی نام همایونلرینه توشیح ایلمشدر . فاضل محترم دیاربکرلی علی امیری افندینك تأسیسنه موفق اولدقلری (ملت) کتبخانه‌سنده عربی وفارسی دیوانلری اولدیغی گبی برده تورکجه دیوانلری واردر .

نعتندن :

جمالك بر نظر سیر ایله‌ین ای شاه خوبان
محققدر قیلور دنیا وعقبادن استغنا

(نوعی افندی) نك (خصوص) شرحنده گوریلان متصوفانه منظومه‌سندن :

و فرق بعد فرق ثم فرقاً
ووصل بعدوصل ثم وصلاً
و اسم بعد اسم ثم حقاً
وحق کل ذات الحق فعلاً

---

[۱] شیخ شمس الدین سیواسی طرفندن شرح ایدلمشدر .
[۲] بو اثرك برده شرحی واردر .

بر غزلندن :

پاك دامن اولەرق طوت يوزى بر پاك اتكن
جامع العقل اولوب الدن قومه ادراك اتكن

مصطفى چلبى « كوچوك — طوسيوى »

علما وشعرادن اولوب (طوسيه) ليدر. (اخلاق السلطنه) عنوانلى علم اخلاقه متعلق بر اثرى ايله (ثلجيه) منظومەسى واشعار سائرەسى واردر . وفاتى (١٠٠٤) دە مرقدى استانبولدە (قورشونلى تربه) دەدر. اشعارندە (طوسى) تخلص ايدردى .

ابياتندن :

سركوينده اولورسـه نوله اشـكم سائل
صوكبى اولبوبنى سرو آلچغه اولدى مائل

منطقى احمد افندى

مشاهير شعرا وزمرۀ قضاتدن اولوب (زين الدين نخجوانى) نك مخدوميدر. تولدى شامدەدر. استانبوله ورودندن برمدت صوكره (حلب) بعده شام قاضيلغيله بكام اولمشدى . (١٠٤٤) دە برقيمت بيلمزك سـعايتيله وفقط (ان البلاء مؤكل بالمنطق) مظهريتيله مقتولاً وفات ايتدى . مطبوع ديوانچەسى قوۀ طبعنه دلالت ايدر .

ابياتندن :

سايه بيين درويش بى برك ونوادن دورايدن
صـاقلاسين آرايش تابوته نخل قامتـلك

جان كيتسـەده كيتمز اثر داغ محبت
پروانۀ عشقك يانار اوسـتنده چراغى

حلبه كيديشنى شوقطعه ايله نقل ايدييور :

شامده بيلمديلر قيمتمى هجرت ايتدم حلب الشهبايه
خرلرك جيفتۀ ازعاجندن التجا ايتدم اوكوز پاشـايه

مرجدی « آیدینی »

قوی طبیعت ، متصوف بر شاعر اولوب (پند رجال) اسمنده‌کی اخلاقی منظومه‌سنك نهایتنده (آیدین) ایلندن اولدیغنی ذکر ایدییور .

(پند رجال) ك مقدمه‌سی :

حمد اول اللهه که رحماندر — هم رحیم و منعم و منّاندر
یرده کوکده امر آنکدر حکم آنك — جان و تنده لطف آنکدر قهر آنك
یوقدر اکا مدیر یاوزیر — اولدرر سلطان اکبر بی نظیر
قالدی عاجز جمله افهام وعقول — ذاتنك کنهنده ای صاحب اصول

سابق الترجمه (درویش نیازی) یه نظیره مقامنده یازدیغی (منصور نامهٔ حلاج) مقدمه‌سی :

اول آنی ایدەلم کیم حقدر أول — حی و باقی واحد مطلقدر اول
اول کیم عالم یوغیکن وار ایله‌دی — قدرتن عالمده اظهار ایله‌دی
قدرتندن ظاهر اولدی جمله ایش — حکمتیله بولدی عالم پرورش
ظاهر اولدر باطن اولدر بی کمان — آندن آرتیق کیمسه یوقدر جاودان
ملك آنکدر قول آنکدر ایش آنك — جمله جانلرده اولان جنبش آنك
هم جهان فخری « محمد مصطفا » — اول حبیب الله اول کان صفا

(پند رجال) منظومه‌سنك بر نسخه‌سی طرف عاجزیدن (ازمیر) ده (کمر آلتی) کتبخانه‌سنه اهدا قیلنمشدر . (منصورنامه) نك نسخه‌سی‌ده (اندرون همایون) ده (روار اوطه‌سی) کتبخانه‌سنده موجوددر . اون قاپانده‌کی (امیر بخاری) درکاه شریفی کتبخانه‌سنده (مولد نبی) مجموعه‌سنده برده(مولد شریف منظومه‌سی) منظور عاجزی اولدی .

معینی « استانبولی »

زمرهٔ قضاتدن واوننجی قرن هجری شعراسندن اولوب شهریدر . اشعاری شوخانه ورندانه‌در.

ابیاتندن :

کچ ای واعظ صراطك خوفك آکمه لطف حق چوقدر
بکنلردن ایشتدك بزکه آنده قور قولاق یوقدر

عشق ایله کسب ایدر کشی عرفان جاودان
عقل آلت ملاحظه در آراده همان

کوینه ملك دلی وقف ایده‌رم دخل ایتمه
کوکلمك سن متولیسی دکلسك صوفی

مثالی حسن چلبی « ادرنه‌وی »

ارباب حرفتدن ایکن کسب کمال ایلیه‌رك اصحاب معرفتدن اولمشدر . غیر مطبوع دیوانی واردر. (ادرنه)لی اولوب (هیچ دهره مثالی کلیه حیفا) مصراعنك دلالتی اولان (١٠١٧)ده استانبولده وفات ایله‌دی. (یکی قپو مولوی خانه‌سی)رهکذارنده مدفوندر .

ابیاتندن :

سنده بر عالم وار ای اسکندر یوسف لقا
باقدیغك مرأت اولور آیینهٔ عالمنما

قیوب کوینده کوکلم راه عشقك اختیار ایتدم
کوکل قالسون بکم یول قالماسین دیرلر مثلدر بو

معیدی محمد افندی « استانبولی »

فضلادن (معید زاده افندی) نك مخدومیدر (حسن چلبی) تذکره‌سنده مذکور بروجه آتی غزلی معنیدار وشاعرانه‌در :

نوش ایدن دلتشنه جانا جرعهٔ لعل ترك
آدین آکماز بر دخی عالمده آب کوثرك

آلمازم کحل جلایی نور چشمم عینمه
تو تیای دیدهٔ اعیان ایکن خاك درك

آرزوی بوی زلفکدر شها سنبل کبی
خاطرك هردم پریشان ایله‌ین طشقلرك

موقوفاتی محمد افندی « میدیللیلی »

ارباب قلم واصحاب علمدن سیاسی برذات اولوب (میدیللی) آطه‌سندندر. تفصیلی (رئیس الکتاب ـ خارجیه ناظری) لرك تراجم احوالنی مبین اولان مطبوع (سفینه الرؤسا) ده محرر ترجمهٔ حالندن مستبان اولدیغی وجهله فلکك کرم وسردینی طاتمش طالعسزلردندر . (١٠٦٥) تاریخنده(ابشیرپاشا) غدریله (ایزنیق) ده اجل‌قضایه اوغرادی.(موقوفات)اسمیله‌معروف‌مطبوع (ترجمهٔ‌ملتقی) اثر همتیدر . (تلخیص جامع‌الکبیر) ی‌ده ترجمه ایتمشدرکه برنسخه‌سی (شهید علی پاشا) کتبخانه‌سنده واردر . (صدرالشریعه) نی‌ده ترجمه ایتمشدرکه بونکده نسخه‌سی آیاصوفیه کتبخانه‌سنده‌در . (ملتقی) (١٠٦٦) تاریخنده (محمود بن عبدالوهاب حمیدی) طرفندن‌ده جمله‌جمله ترجمه ایدلمش‌سه‌ده طبع ایدلمه‌مشدر. مترجم (حمید ایلی) دینیلن (اسپارطه) سنجاغندندر .

مذاقی سلیمان دده « بوسنوی »

شعرای مولویه‌نك سرامدانندن اولوب (بوسنه) لیدر.. (چکلدی بزم دنیادن مذاقی) مصرعنك دلالتی اولان (١٠٨٦) ده (غلطه مولوبخانه‌سی) نده وفات ایله‌دی . (نشاطی) دده‌نك (صوکره) ردیفلی غزلنه سویله‌دیکی نظیره‌دن :

صونار بر جام مملو بیك تهی پیمانه‌دن صوکره
دونر وفق مراد اوزره فلك امانده‌ن صوکره

شعرای مولویه ایچنده (جوری ، نشاطی ، فصیح دده) دن صوکره برنجی مرتبه‌ده بر شاعر اولوب مرتب دیوانی واردر .

موسی افندی

طبیعت شعریه‌یه مالك علمادن اولوب (١١٦٤) تاریخنده (چربان) ده ناصح ایکن اخلاق وتصوفدن باحث (نور الوهاج) اسمنده بویوجك بر منظومه میدانه کتیرمشدر . منظوماتنده قوللاندیغی مخلص (امانی) در . آثار سائره‌سی‌ده اولدیغی آکلاشیلامقده‌در .

(نور الوهاج) ك برنسخه‌سی (یلدیز) کتبخانه‌سنده‌واردر . مطلعی بودر :

حمدنا الله ذالنعمـاء و لاالمنـان الا هو
وصـلینا علی فوق الانبیـاء مولاٰ هو

دخی بزدن صلاتیله سلام اولسون علی التوقیر
اولار اوزره کیم آنلردر اوشاهه عزوغرا هو

الا یاایهاالاخوان سزکچون در ایله مرجان
نثار ایدوب قیلام دیوان پذیرانه دیکوز یاهو

میری حسن افندی « بودین — یشتلی »

علما و نکته کویان شـعرادن اولوب (بودین) لیدر . (آلای بکی زاده) شهرتیله بنامدر . (١١٠٢) ده مملکتنده وفات ایتدی . غیر مطبوع مرتب دیوانی واردر .
ابیاتندن :

عاشـق اولورمی هیـچ غم دلداردن جدا   پروانه کبی شـمع شرربادردن جدا
قدس آشـنای مجلس کـروبیـان اولور   بر دل اولونجه پردهٔ پندارادن جدا

بادر کل زندان غم اولدم کـدرم یوق   سرتا بقدم آتش عشـقم شررم یوق
پاکـیزه دل وپاك نهـاد ایله جلیسم   نادان دنی خلقتـه اصـلا نظرم یوق

منیف مصطفی افندی « آنطاکیه‌لی »

عنتابلی شاعرلرینك مشهور ومقتدرلرندن اولوب (آنطاکیه) لیدر . استانبوله وصولنده مالیه مأموریتنه کچمش ایدی . برآرالق سفارتله ایرانه کیتدی . مرتب دیوانی ومنظوم (حدیث اربعین شرحی) مطبوعدر . (١١٥٦) تاریخنده وفات ایده‌رك اسکداردن دکز کناریله حیدر پاشایه کیدن یولك کنارینه دفن ایدلدی . زادهٔ طبعی اولان برر باعینك (رب ارنی الحق وزدنی علما) مصراعنی نقش خاتم ایله‌مشدی .

ابیاتندن :

دیتم سررشتۀ مقصودی اهل جاهدن بولسون . کوکل اسبابه ایتمز التجا اللهدن بولسون

روشن دلان نور حقایق بو عالمك هر ذره سین بر آیینۀ پر عبر بولور

کثنت وکوچوق صددعشقده جمهوره کوره حقی کندکده آرا مذهب منصوره کوره

اولجه (هزاری) مخلصیله تخلص ایدردی . حتی بو مخلصله منثور (فتحنامۀ بلغراد) ی واردر . مؤخراً (وقعه نویس راشد افندی) نك تنسیبیله (منیف) تخلص ایتمشدر .

بر غزلی :

نه ممکن استقامتله اوله تزویر بر پرده دکلدر قابل الفت کمان وتیر بر پرده
کورن اول غمزۀ مرد مشکار وچشم شوخك دیر عجبدر ایتمش آمیزش غزال وشیر بر پرده
اولورمی کارکر حیلوات تدبیر عقل اولسه اکر صورتنما آیینۀ تقدیر بر پرده
کلور الله اکبر یادمه محراب ابروسی نه دم کوش ایلرم آوازۀ تکبیر بر پرده
معانیٔ تجلی نامۀ تکوینه امعات ایت نمایان اولمامشدر وسمۀ تکریر بر پرده
اولان رمز آشنای صحبت خضر وکلیم آکلار که اولماز جمع عشق وعقل پرتدبیر بر پرده
« منیفا » خاك پاك شهر استانبولدن غیری دکل ابیات نظم ایتمك روا تعمیر بر پرده

مصطفی خان ثالث « سلطان »

سلاطین عثمانیه شعراسندن اولوب شعرده مخلصلری (اقبالی) در . (۱۱۸۷) ده ارتحال ایدرك (لالهلی) ده بنا کردهلری اولان جامع شریف قربندهکی تربهلرینه دفن ایدلدیلر . رمضان شریفده اجرا ایدلمکده اولان حضور درسلرینه زماننده ابتدار ایدلمشدر .

بر مناجاتندن :

شمدیلك «اقبالی» دالدم عمیق حیرته لطف ایدوب دستمی ال یارب دوشدم کربته
دیلرایسهك قوی جحیمه دیلرایسهك جنته انبیای مرسلین ایچره خجیل ایتمه بنی

مشعلهجی زاده اسعد بك « استانبولی »

ارضروم والیلکنده وفات ایدن (مشعلهجی ابراهیم حفظی پاشا) نك مخدومی اولوب

استانبولده یتیشن ذکرلی شعرادندر . تاریخ وفاتی (جنت ایچره قیله اسعد بکی همدم سعدا) مصراعنك منطوقنجه (۱۲۰۸) اولوب قبری ادرنه قپوسی خارجنده اوتاقجیلرده (صیرت تکیه) دنیلن محلده‌در .

ابیاتندن :

اوکرن لسـان عصر ورسوم زمانه‌یی
باق طبع ناسه حاله مناسب تکلم ایت

مکی محمد افندی « شیخ الاسلام ـ استانبولی »

علماء وشعرانك متحیزلرندندر . پدری مکه ملاسی ایکن اوراده تولد ایتدیکندن (مکی) تخلص ایتمشدر . مؤلفاتی (قصیدهٔ برئیه توسل اسـمیله شرح) که تورکجه یازیلان شرحلرك مفصل ومکملیدر . (اوائل بیضـاوی‌یه حاشـیه) ، (مباحث حمد وشکره متعلق رساله) ، (مرشد الوارثین فی احوال الاربعین) (اصول فقهدن اقسـام نظمی مبین رسـالهٔ ترکیه) و (توضیحدن مقدمات اربعه اوزره رسـاله) ، (مرتب دیوان) اولوب وفاتی (۱۲۱۲) تاریخنده ، قبری فاتح جوارنده شیخ الاسلام (بهائی افندی) تربه‌سنده‌در . مشایخ فصلنده ذکری سبق ایدن (اشرف زاده عزالدین افندی) دن ، بوذاتك ارتحالنده (نجار زاده محمد صدیق افندی) دن منتسب طریقت ایدی .

ابیاتندن :

بالا نشین رفعت اولان کرچه چوقسه‌ده
بو عالم ایچره آز بولنور اهل حال اولان

مصارعندن :

کتاب فن عشقی ایله‌مك تفسیر مشکلدر

مشتاق مصطفی افندی « شیخ ـ بتلیسی »

شعرای عاشقیندن وطریقت قادریه مشـایخندن بر ذات اولوب (بتلیس) لیدر . بر آرالق استانبوله کله‌رك ایوبده (سلامی درکاهی) مشیختنده بولوندی . بعده وطننه رحلتله (۱۲٤۷)

تاریخنده موشده شهیداً ارتحال ایتدی . مرتب مطبوع دیوانی ایله (آثار مشتاق اسرار عشاق) ، (مکتوبات کیمیای مشتاق) وفارسی (بهارنامه) اسملرنده آثار غیرمطبوعه‌سی واردر .

عاشقانه برغزلی :

اسرار عشقه محرم اولان بی زبان اولور — رمز ایله پادشاه دله ترجمان اولور
بر دل که تختگاه شهنشاه عشق اوله — مرآت حسن پاك شه لامکان اولور
بر سینه کیم مکون اسرار حق اوله — رشك آور نشیمن باغ جنان اولور
مردودخلق عالم اولان مرد حق‌شناس — انجام کار مقبل هر دو جهان اولور
« مشتاق » نور لمعهٔ دیدار اولان کوکل — شمع حریم شنشنهٔ عارفان اولور

ماهر نعمان بك « آغریبوزی »

موالیدن (آغریبوزی عثمان رشید بك) ك مخدومیدر . زماننده شعر وانشاده تمیز ایدنلردندر . کتابت خدمتیله باب عالیده ایفای حسن خدمت ایله‌دی . (١٢٥٩) ده ارتحال ایده‌رك ایوبده (بستان اسکله‌سی) نده عمارت قارشوسنده مدفوندر. (منشآت) ودیوانی مطبوعدر.

برنعتندن :

ایا شاه رسالت نوربخش کن فکان سین سن — سریر آرای بعثت پادشاه انس وجان سین سن
وجودك منتخبدر نسخهٔ اعجاز دن اول — خوشا دیباجه بند صفحهٔ آخرزمان سین سن

برغزلندن :

الینه کیرسه‌ده کاشانهٔ اقبال جهان — رخنه‌یاب اولمیه ماهر صاقین ارکان ادب

مشهوری احمد افندی « سلانیكی »

زماننده شعر وانشاجه تمیز ایدن کتبهٔ اقلامدن اولوب طبعی لطائفه میال ، رند مشرب برذات ایدی . دیوانی مطبوعدر . (١٢٦٨) تاریخنده مملکتی اولان (سلانیك) ده ارتحال ایتدی. (کله‌مریه) قاپیسی خارجنده مدفوندر .

مصارعندن :

عاقلان تا سوز محلن بولمادقجه سويله‌مز

دولت اولماز آدمه عالمده استغنا كبی

موجب صحت اولور خسته‌يه شادی وفرح

محوی محمد محی‌الدين افندی « رهاوی »

السنهٔ ثلثه‌ده انشا وشعرده مقتدر ، فاضل برشاعر اولوب (اربيل) دندر . سابق‌الترجمه (زهاوی افندی)دن مجازدر . (١٢٨٩) ده استانبولده ارتحال ايله‌دی . ايوبده (كاشغری دركاهی) بوقوشنده مدفوندر . آثاری : (مقتبسات محويه) حكمت اخلاق وتصوفدن باحث اولوب غير مطبوعدر . (روضة‌المعارف) رسالهٔ موقوته‌در . (مضبوطة الفنون) كذا .

معلم ناجی عمر افندی « استانبولی »

شهری الاصل اولوب بر مدت اوفاق تفك مأموريتلرله طشره‌ده بولوندقدن صوكره استانبوله عودتله آثار ادبيانه نشرينه باشلادی . مكتب سلطانی وحقوقده ادبيات معلملكنده بولونمشدر . قرق درت ياشلرنده ايكن (١٣١٠) رمضاننده استانبولده ارتحال ايده‌رك (سلطان محمود عدلی) تربه‌سی حظيره‌سنه دفن اولوندی .

قواعد لسانيه وادبيه‌يه وقوفی قوهٔ شاعرانه‌سندن زياده‌در . اواخر عمرنده (وقعه نويس آل عثمان) مأموريتيله مبجل اولمشدی . بو حدمته تعيين اولونديغی متعاقب شهنامه طرزنده تحريرينه باشلاديغی منظوم عثمانلی تاريخندن آنجق بر قاچ پادشاه يازابيلمشدر . سعيدبك افندی صاحب ترجمه حقنده (ناجی مرحوم اساساً بر دفينهٔ فضل وادب اولديغی كبی اشعاريمزك لطافت حقيقيه‌سنی محافظه ايدنلرك بقية السيوفندن اولديغی جهتله دخی وفاتی بيوك ضايعاتدن اولان بر شاعر شيرين زبانمز ايدی) ديمشلر ايدی . عطا بك افندی‌ده : (نثرنده‌كی سلاست اكثری ترجمه‌لرنده‌كی موفقيت ، عثمانلی نحوينه ايتديكی خدمت عموماً مسلم اولسه گركدر) ديبورلر .

مطبوع آثاری :

(معمای الهی) ، (اعجاز قرأن)، (اصطلاحات ادبيه) ، (فروزان) ، (آتشپاره) ،

(شراره) ، (ابن الغازان) ، (اسـامی) ، (مجموعهٔ معلم) ، (محمد مظفر مجموعه‌سی) ، (معلم) ، (سانحات العرب) ، (مدرسه خاطره‌لری) ، (نوادرالاکابر) ، (سانحات العجم) ، (مکتوبلرم) ، (ترجمهٔ امثال علی) ، (لغات عثمانیه) ، (سـنبله) ، (صـائبده سوز) ، (تعلیم قرأن) ، (نمونهٔ سخن) ، (انتقاد) بشیر فوأدله مشـترك ، (شویله بویله) شیخ وصفی ایله مشـترك ، (عبیدیه) ، (ترزوراکن) امیل زولادن مترجم ، (ترکیب بند) ، (مترجم) ، (حکم الرفاعی) ، اشبو آثاردن خصوصیله (مجموعهٔ معلم) و (اصطلاحات ادبیه) قواعد ادبیه ایله متوغل ذواته لازمدر .

توحید باریسندن :

الله که موجـد جهـاندر هر درلو نقـایدن عـاندر
کثرتده هزار رنکه کیرمش هر مظهره بشقه رنك ویرمش
بولمـاز او تجلیـات غایت اعداد تصـل بولور نهایت
توحیدی سور او خالق روح بردر بر او بی نیـاز سبوح
الله ندر دیجـه غـافل الله دیوب خموش اولور دل

ابیاتندن :

دامنن دست طابدن قویمه دولتجوی ایسـه‌ك معرفت ارباب اسـتعداده دولت بخش اولور

حق پرستم عرض اخلاص ایتدیکم درکاه بر بر نفس توحیـددن آیرلمـادم الله بر

اختلافاتیـله اوغراشـمقده دهرك ذوق یوق ذوق آنك مرصـاد عبرتدن تماشـاسنده‌در

معرفت التفاته تابعدر مشتریسز متاع ضایعدر

آثارینه دائر ایضاحات

(١) اصطلاحات ادبیه : اسمنك دلالتی وجهله قواعد ادبیه اصطلاحاتنی مبین اسـتفاده‌لی براثردر . معالتأسف یالکز برجلدینی نشر ایده‌بیلمشدر .

(٢) مجموعهٔ معلم : مکتب سلطانی وحقوقده تدریس ایتدیکی ادبیـات عثمانیه درسلرینك تقریرلرینی ، شعرای عثمانیه‌دن برخیلیسنك تراجم احوالیله منتخب شعرلرینی ، عربجه ، فرسجه ، فرانسزجه‌دن فائده بخش ترجمه‌لری حاوی اولوب آلتمش جزء نشر ایدلمشدر .

(٣) اسامی : معذیل (٨٥٠) قدر مشاهیرك مختصر ، مفید تراجم احوالنی مبین اولوب برجلددر .

(٤) لغات عثمانیه ـ لغت ناجی : کتابه وتخصیص مکاتب شاکردانه الزم ، استفاده بخش براثر اولوب جلد ثانیسی ، مرحومك محبلرندن وادبای عصردن (مستجابی زاده عصمت بك) طرفندن اکمال ایدلمشدر .

(٥) معلم : جرائد یومیه‌دن (ترجمان حقیقت) جریده‌سی محرر ادیبیسی ایکن یازدیغی تنقیدات ادبیه‌یی حاویدر .

(٦) امثال علی : (امام علی المرتضی کرم‌الله وجهه ورضی‌الله عنه) نك حروف هجا ترتیبی اوزره اقوال‌علیه وحکیمانه‌لرینك ترجمه‌لرینی مبین اولوب (کتابخانهٔ ابوالضیا) جزؤلری میاننده نشر اولونمشدر .

(٧) موسی بن ابی الغازان ـ حمیت : (ابن‌الغازان) ك حمیتی ، حماستی مبین منظوم براثردر.

(٨) سانحات‌العرب } آثار عربیه وفارسیه‌دن منظوم و منثور بعض تراجم ایله مطالعات
(٩) سانحات العجم } ادبیه‌یی حاویدر .

(١٠) مکتوبلرم : احباسنه ، شاکردانه یازدیغی مکاتیبی حاویدر .

(١١) صائبده‌سوز : شعرای ایرانیه‌دن تخصیص تشبیهاتیله امثالیله ، شهرت‌شعار اولان (صائب) حقنده مطالعات وتنقیداتی حاویدر .

(١٢) نوادرالاکابر : اکابر امتك اقوالندن ، احوالندن باحثدر .

(١٣) آتشپاره }
(١٤) شراره } اشعارینی حاوی رساله‌لردر .
(١٥) فروزان }

(١٦) حکم الرفاعی : پیرطریقت سیدنا (احمد الرفاعی) نك بعض اقوال علیه‌لری ترجمه‌لرینی حاویدر .

(١٧) سنبله : قسم اولی بعض مکتوبلرله ترجمه‌لردن مرکب ، قسم ثانیسی ایسه صاحب اثرك حیات صباوتنی مصوردر .

(١٨) محمد مظفر مجموعه‌سی : بر مجموعهٔ قواعد ادبیه اولوب ناقص قالمشدر .

(١٩) معمای الهی : بعض سور قرآنیه ابتدالرنده اولان مقطعات حقنده اکابر امتك مسروداتندن خلاصه ایدلمشدر .

(٢٠) اعجازقرآن : (اعجازقرآن) ه دائر مفید ومختصر بر اثردر . (فخررازی)نك (سورهٔ فاتحه) تفسیرنده (اسرار عقلیه) سرلوحه‌لی بر مقالهٔ حکیمانه‌سنك خلاصهٔ ترجمه‌سیدر .

(٢١) تفسیر سورهٔ اخلاص : بوده باشلیجه تفسیر کبیردن خلاصه ایدلمشدر .

(٢٢) ذات‌النطاقین ـ ابن زبیر : منظوم بر وقعهٔ تاریخیه‌در .

(٢٣) دمدمه : رجائی زاده اکرم بکك (زمزمه) اسمنده‌کی اثرینه مقابلةً یازلمش بر مجموعهٔ انتقادیه‌در .

(٢٤) مخابرات ومحاورات : احمد مدحت افندی ایله محاوره‌لرینی حاوی مکاتیبدن متشکلدر .

(٢٥) خرده فروش : قواعد وفوائد ادبیه‌دن باحثدر .

(٢٦) عثمانلی شاعرلری : شعرای عثمانیه‌دن (احمد پاشا ، باقی ، شیخ الاسلام یحیی افندی ، خاقانی محمد بك ، خواجه نشأت ، سید وهبی ، سنبلی زاده وهبی ، نوعی زاده عطایی ، احمد منطقی ، شیخ الاسلام عبدالله وصاف افندی ، آنطاکیه‌لی منیف ، سلیمان نحیفی ، شیخ الاسلام عارف حکمت بك) لك تراجم احوالیله اشعار منتخبه‌لرینی حاویدر . ایکی جزئی نشر اولونه‌بیلمشدر .

(٢٧) هدر : دور استبدادی مصور درت فصل اوزره مرتب تیاترودر .

(٢٨) تاریخ آل عثمان : یالکز مقدمه‌یی حاوی اولوب برنسخه‌سی (ییلدیز سرایی) کتبخانه‌سنده واردر .

ای مزار ترك ، صفوتخانه سك — خوابگاه شاهسك ، شاهانه‌سك
افتخار ایت ، ای سرای معنوی — شاه ترکان سنده اولمش منزوی
ای سلیمان شاه ! منتدازیکز — شاکر اولاد فیض آثاریکز
اولدی اخلافکله فخر دود دمان — اوغلك ارطغرل کبی بر قهرمان
آفرین ارطغرله ، یارانته — آفرین ارطغرله ، عثمانته
شانمز عثمانیمز اولماز ، شانلی یز — بونجه میلیون خلق هپ عثمانلی یز
واقعا عثمانلیلقدر شانلیلق — بیلمه‌لی اما ندر عثمانلیلق

« غازی ارطغرل بك منظومه‌سندن »

ای فرات ای تیمهٔ شط العرب ، — سنده موج اورمقده هم غم هم طرب !
دیرکن ، ایتدك حزنه مستغرق بنی ؛ — قرب (صفین) دن گچر کوردم سنی .
امر عشقه انقیاد ایتدم ینه ، — حیدر کراری یاد ایتدم ینه .
رهگذارکدر دیار کربلا ، — یاد اولنسون شهریار کربلا .
کربلا یادیله جان آگاه اولور . — هر نفس یا آه یا الله اولور .

ایشته اك حیرت فزا برهانله ، بعدازین لازممی کیتمك بابله ؟
باق تماستغراقه سوق ایتدك بنی ، کوز یاشی ظن ایلیور چشمم سنی !

§

ذکره شاياندر فراتك هر یری ، بن که بر ترکم اونو تمام جعبری .
ترك اولان نعمتشناس اولمق کرك ، وار یری کیتسهم (مزار ترك) ه دك .

محمود جلال الدین پاشا « استانبولی »

(چورليلى على پاشا) احفادندندر . کتابت رسمیه‌ده‌کی قدرت قلمیه‌سی مسلم اولوب شهیردر . پك کنج ایکن باب عالیده خدمات تحریریه‌ده قوللانیله‌رق بالآخره مالیه ونافعه نظارتلریله والیلك کبی مهام اموره دولتده بولوندی . (١٣١٦) تاریخنده استانبولده وفات ایتدی . بشیکطاشده (یحیی افندی) درکاهنده مدفوندر . آثار مطبوعه‌سی (روضة الکاملین) اسمنده‌کی (شرح شفیقنامه) ایله (منشآت) ، (مجموعهٔ اشعار) در . برده (مرآت حقیقت) اسمنده (١٢٩٣) روسیه سفری وسائره‌یی مبین اوچ جزء مطبوع تاریخچه‌سی واردر . (شفیقنامه) اولجه (عبدالله محمد ابن احمد) اسمنده برذات طرفندن دخی شرح اولونمشدر . برنسخه‌سی (یکی جامع) کتبخانه‌سنده موجوددر . (شفیق نامه) تاریخ ادبیات عثمانیه نامنه یالکز برکره کوریله‌جك آثاردن اولوب زمانمزده شایان تقلید دکلدر . (شفیق نامه) ایله (حاجی شفیق افندی) حقنده مورخین فصلنده ایضاحات لازمه مندرجدر .

ابیاتندن :

مرآت دل که صورت اخلاصی کوستررْ
وارسته‌در عکوسی ریا و رسومدن

مصارعندن :

بر مسافرخانه‌در انسانه بوکهنه رباط

مقبوله لمعانه خانم « استانبولی »

عصرمزده استانبولده یتیشن عثمانلی ادیبه‌لرینك اك کزیده‌لرندن معدود نظم ونثرده‌کی اقتداری

مسلم ایدی . (۱۳۱٦) تاریخنده وفات ایتمش و جوار حضرت خالدده (سیاوش پاشا) تربه‌سی قربنده ودیعهٔ رحمت الٰهیه قیلنمشدر. مرحومه مابین همایون منسوبیندن و صلحادن (حاجی ابراهیم افندی) نك کریمه‌سی و شورای دولت اسبق باش کاتبی (فواد بك)ك زوجه‌سیدر . تماماً اخلاق اسلامیه و عثمانیه‌یه موافق اولمق شرطیله قادینلردن ایلك قیمتلی اثر نشر ایدن کندی اولدیغی کبی وفاتندن صوکره کرك زوجی و کرك بنات نوعی طرفندن تنظیم اولونان منثور و منظوم مرثیه‌لردن بر کتاب وجوده کلمشدرکه بوکا ایلك موفق اولانده مرحومهٔ مشارالیهادر .

مرحومه‌نك زمان حیاتنك قسم کلیسی خسته‌لقله کچمش و آثارینك بر چوغنی او حالنده یازمشدر . جناب حقه توکلنه و صبر و تحملنه زوجنك یازدیغی مرثیه‌لردن شو قطعه‌دخی دلالت ایدر:

قطعه

صبر ایله مألوف ایدی ایتمزدی اصلا اشتکا
کورمه‌مشکن استراحت طوغدیغی کوندنبری
حضرت اللهك اشفاقندن امید ایلرم
جنت عدن اولدی نور دیده لمعانك یری

آثار منظومه و منثوره‌سندن برقسمی (معکس خیال) عنوانیله طبع اولونمشدر .

فضولینك بر مصراعنی تربیع ایده‌رك یازدیغی (صبح سعادت) عنوانلی نشیده‌سندن :

ایردی معراج شریفك تا حریم عزته طاقتی یتمزدی جبریلك بو رتبه رفعته
نزد پاك کبریاده باق شو مقبولیته خاکه ایندی کوکدن استقبال ایچون قرأرسکا

بر نعتندن :

علو پایه که امی دیمکدر اك جلی اثبات
بشر تدریسه قدرتمی بولوردی ذاتکی هیهات
ینه قدرك قدر عالی تعلم ایتدیکك آیات
سنك استادك الله عظیم الشاندر بالذات
آنك چون خواجهٔ کون و مکانسك یا رسول الله

قادینلق عنوانلی منظومه‌سندن :

ایدرسه علم ایله اشعاره رغبت قدینلرجه اولور بر باشقه زینت
درایتدن آلیر نور ملاحت یورور بر انتظام اوزره معیشت
بچلمش جامه در نسوانه تحصیل ویرر حسن اداره حسنه قیمت
فقط یازمق کرك اخلاقه دائر قلم طوتمقلغه کیم اولسه قادر

منیف محمد پاشا « عینتابلی »

وزرای عثمانیه‌دن فاضل برذات اولوب (عینتاب) لیدر. تحصیل وتفیضی مسقط رأسیله ، شام ومصرده‌در . مؤخراً (برلین) دارالفنونه کیده‌رك استکمال علوم وفنون ایله‌دی .
معارف وتجارت نظارتلریله ایران سفارتنده ایفای حسن خدمت ایتدی . السنهٔ ثلثه‌دن ماعدا غرب لسانلرندنده فرانسزجه ، آلمانجه ، انکلیزجه وروسجه‌یی مکمل صورتده تکلم وکتابت ایدردی. معمریندن برذاتدر . (۱۳۲۸) تاریخنده اسکدار کویلرندن (ارن کوی) نده ارتحال ایده‌رك (صحرای جدید) قبرستاننه دفن ایدلدی .

آثار مطبوعه‌سی :

(۱) دستان آل عثمانی، (۲) تلخیص حکمت حقوق، (۳) مدخل علم حقوق، (٤) علم ثروت . (٥) حکمت حقوق [مکتب حقوق درسلرندن متشکلدر] .

آثار غیر مطبوعه‌سی :

(۱) ادبیات (یدی کوچوك جلد اوزرینه مرتبدر .) ، (۲) علم اخلاق، (۳) علم روح، (٤) بلاغت ترکیه، (٥) ترکجه منطق، (٦) عربی کلام کبار. (۷) مجموعهٔ اشعارم، (۸) منطق درسلری ، (۹) فارسی اصطلاحات ، (۱۰) مشتقات ترکیه ، (۱۱) فؤاد وعالی پاشالرله کامل بکك سوزلری . (۱۲) ملاحظات حکمیه ، (۱۳) محاورات حکمیه ، (١٤) اشتقاق لغت عثمانی ، (۱٥) ایران خاطراتی ، (۱٦) ابن بطوطه سیاحتنامه‌سندن مستخرج ترکجه برقسم ، (۱۷) ترکی ، عربی ، فارسی لسانلرنده موجود لغات یونانیه ، (۱۸) اصطلاحات ترکیه ، (۱۹) انکلتره تاریخی: نهایتندن نقصان اولوب خط دستیله محرر نسخه‌سی ملت کتبخانه‌سنده‌در. (۲۰) مقامات حریریدن یکرمنجی مقامهٔ فاروقیه‌نك ترجمه‌سی ، (۲۱) بلاغت فعل یاخود بلاغت جسمانیه ، (۲۲) اوروپا سیاحتی اثناسنده استانبوله یازیلان بعض تحریرات .

ترکیب بندی :

مکتب که فیض بخشیدر ابنای امتك — مکتب که خجله کاهیدر ابکار فکرتك
مکتب که مهد رفعتیدر هر جماعتك — مکتب که قصر شوکتیدر ملك وملتك
مکتب که رحله‌کاهیدر آیات نصرتك — مکتب که اك مهمیدر اسباب ثروتك
مکتب که سایه صالدیغی یردر حقیقتك — مکتب که جلوه کاهیدر اسرار خلقتك
سرمایهٔ سعادتیدر دین ودولتك
بو مدعا مسلمیدر شرع وحکمتك

مکتب دیوب کچمه‌که قدسیدر اول‌مقام   سکاننه مؤسسنه ایله احترام
بیت‌الشرف سزادر اکا اولسه‌ایدی نام   ناقص کلانلر آنده اولور لاجرم تمام
لایق دکلمی دینسه آکا قبلهٔ انام   مقصود ایسه اکر سکا بر کعبهٔ مرام
اول جانب مبارکه وقتیله ایت خرام   کسب کماله صبح ومسا ایله اهتمام

اما مزاج عصره موافق ده اوللی
هم احتیاج خلقه مطابق‌ده اوللی

معموره‌لرده برنیچه عالی بنا اولور   داخللری مزین اولور دلکشا اولور
سکانی علم و معرفته آشنا اولور   هم سعی واستقامت ایله اغنیا اولور
امن ورفاه شامل بای وکدا اولور   هرشی‌ده انتظام اثری رونما اولور
کوزلری ضیای حکمت ایله‌روشنا اولور   دیللر همیشه مصدر شکر وثنا اولور

مکتب دکل‌ده یا نه‌در اسبابی بونلرك
قابلمی اهل جهل اوله اربابی بونلرك

آچ دیدهٔ بصیرتی آفاقه قیل نظر   بردر زمانمزده عجایبله سر بسر
هم نوعمز بو نسخهٔ کبری اولان بشر   شمشك کبی بر آفتی امرینه رام ایدر
سیر سریع ایله جولانکاهی بحر وبر   جو هوایه چیقمه‌ده شاهین تیز پر
بحر محیط قعرینه‌ده قورقوسز ایتر   یارب دها نه‌لر یاپه‌جقدر دها نه‌لر

مکتب دکلمی منشئی هپ بوبدایعك
اهل کماله ایشته مکافاتی صانعك

ایسترمی سن که ایلیه‌سن بورجکی ادا   بورجك نه‌در سنك انی کل اوکرن ابتدا
اول جناب حقه اولو الامره ثانیا   ایت صدق ایله اطاعت واخلاص ایله دعا
برده چالش که بزده اولان مختلف قوی   دائم ایده مراتب اعلایه ارتقا
ایتمز ایسه‌ك بوکا کرکی کبی اعتنا   صدق وخلوص وسعیك اولور جملهٔ هبا

برچوق دها وظائفی‌وار نوع آدمك
مکتبده‌اوکره‌دیرسکا استاد اکرمك

سن صانمه کیم بوسوزلری حاشا فسانه‌در   یا مقتضای داعیهٔ شاعرانه‌در
یاخود که جر منفعته بر بهانه‌در   دیرسه‌ك اکر که بویله دکلدرده یانه‌در
اخلاص وصدق وحب وطندن نشانه‌در   تسلیم کردهٔ عقلای زمانه‌در
خلقك یازیق که رغبتی نام ونشانه‌در   بیلمز جهانده مایهٔ عز و علا نه‌در

مکتب بیوك خزینه‌سیدر جمله نعمتك
مفتاحی سعی و دقتی اهل ذکاوتك

لايق دکلی روح الامین اولسه کاتبی   کرو بیان عرش برین اولسه حاجبی
شاهنشهان روی زمین ده مراقبی   عمری فزون اوله که بو ملکك ده صاحبی
تقدیر ایدر علو مقام مکاتبی   مصروفدر همیشه بوکا فکر ثاقبی
مشهور هم مسلم آنك رأی صائبی   ممدوحدر صفاتی کزیده مناقبی
یاربی حشره دك اوله تختنده برقرار
وارایسه دشمنی اوله مقهور وتار ومار

مختار افندی «کریدی احمد مختار افندی»

فضلا و ارباب قلمدن بر ذات اولوب (کرید) ك (حانیه) شهرنده تولد ایله‌دی . اکمال تحصیلدن صوکره (باب سرعسکری - حربیه نظارتی) دائره‌سنه انتساب ایله مدت مدیده مکتوبیٔ سرعسکری مأموریتنده و اواخر عمرنده بر سنه‌یی متجاوز (شیخ الحرم نبوی) خدمت مبجله‌سنده ایفای خدمت ایله‌دی . (۱۳۲۸) سنه‌سنده خسته اوله‌رق استانبوله کلدیکنی متعاقب ارتحال ایله‌یوب (ملاکورانی) جامع شریفی حظیره‌سنه دفن ایدلدی . آثاری حکمیات اسلامیه نقطهٔ نظرندن حائز اهمیتدر .

آثار مطبوعه‌سی: (استمداد) ، (آداب المرید)، (مرآت الشهود لسید الموجود)؛ (معارج سبعه) ، (انتباه قاب) ، (سراج الوهاج فی لیلة المعراج) ، (محاسن اخلاق) ، (مجال فکرت) در. حضرت (شیخ اکبرك) ك ادق آثارندن (شجون المسجون) ایله (مواقع النجوم) نی ده ترجمه ایتمش سه‌ده طبعنه موفق اوله‌مامشدر . ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور اولان (بابانعمة الله) حضرتلرینك تفسیرینك طبعنه همت ودلالت ایله‌مشدر . السنهٔ ثلثه ادبیاتنه وتخصیص لسان عربی دقایقنه واقف اولمغله برابر لسان تصوفه‌ده عارف ایدی . اشعاری حکیمانه وعارفانه‌در . (شیخ اکبر محی الدین) حضرتلرینك آثارینی غدای روح ایله‌مشدی .

ابیاتندن :

خاطر شکن نفس وهوا اولمغه سعی ایت
خاطر شکنی اولمه صاقین کیمسه‌نك اما

لاجرم روشن نکاه پرتو تحقیق اولور
مؤمن الغیب (هو الرحمن) صاحبدلان

مظهر بك

مظهر بك وقوف علمی ولسانیسی وسعت ذکا وعذوبت بیانی سایه‌سنده پك ایی تصرف ایدن کنج ارباب دانشمزدن برذات ایدی. مرحوم (امرالله افندی) طرفندن دفعهٔ ثانیه اولارق، برچوق اصحاب کمالك اشتراك همتیله ، میدانه کتیریلمکه تشبث ایدیلن ومع التأسف برنجی جلدینی متعاقب تعطیله اوغرایان « محیط المعـارف » سرمحررلکنه انتخاب ایدیلمش اولماسی مرحوم مظهر بکك قدرت عرفان و چالاکئ اذعاننه شـاهد عادل در . آثار مطبوعه‌سی ایچنده کرك (مصباح الفلاح) نده ، کرك (زبدهٔ علم اخلاق) نده کوستردیکی ترتیب و مطبوعیت ، احاطه ووحدت همان امثالسزدر . کنج دینه‌جك برسنده وفاتی ضیاع عظیمدر . (حرار) شهبندری اولوب ، استانبوله متوجهاً حرکتنده تام واپوره بینه‌جکی برصیره‌ده (١٣٢٨) سنهٔ هجریه‌سنده وفات ایتمش و (جیبوتی) ده ودیعهٔ خاك غفران قیلنمش‌در . حبشستانده کرك محافل حکومتجه کرك یرلی اهالی وبالخاصه مسلمانلرجه مظهر حرمت وتبجیل اولماسی اداره واخلاق ، سیاست و معامله اعتباریله‌ده پك قیمتلی بروجود اولدیغنه دلالت ایدر . یوکسك بر معلم ومربی قدرت و صلاحیتی‌ده حائز ایدی .

مرحومك مطبوع آثاری :

(١) عملی ونظری مختصر هندسه .
(٢) کوچوك جوغرافیا .
(٣) علم حساب .
(٤) قرائت اخلاقیه .
(٥) کوچوك عثمانلی صرفی .
(٦) قمره سیاحت .
(٧) قطبه سیاحت .
(٨) مصباح الفلاح (مفصل علم حال) برنجی جلد.
(٩) زبدهٔ علم اخلاق (برنجی جلد) .

غیر مطبوع آثاری :

(١) مصباح الفلاح (ایکنجی جلد) .
(٢) زبدهٔ علم اخلاق (ایکنجی جلد) .
(٣) مرآت الهدایه (ایکی جلد) .
(٤) حکمت اسلامیه .
(٥) احکام شرعیه‌نك طبه تطبیقی .
(٦) اصول انشا .
(٧) فن صحیفه‌لری .

مصطفی پاشا « دینی بوتونه مصطفی حلمی پاشا — قیصرلی »

ادبای عسکریه‌دن برذات اولوب (قیصری) نك (طاولسون) قریه‌سنده (آتش حافظ

زاده) احفادندندر . (١٢٨٠) تاریخنده مکتب حربیه‌دن نشأتندن صوکره محاربانده بعده اعدادئ عسکری کتابت معلملکنده داها صوکره‌لری‌ده حربیه نظارتنده ایفای وظائف ایله‌دی . (١٣٣٣) ده متقاعداً ارتحال ایتدی. (اسکدار) ده (قره‌جه احمد) مزارستاننده عائله‌سی قبرستاننه دفن ایدلدی . (١٢٩٢) ده مکتب حربیه مطبعه‌سنده طبع اولونمش (دستورالمجاهدین) اسمنده استفاده‌لی براثری ودیندارانه بعض منظومه‌لری واردر.

بر نعت شریفندن :

شهنشاه لعمرك تخت نشین ملك ارسلناك
حبیب حضرت مولا مطاع خطهٔ لولاك
سورن یوز آستان پاکنه هیچ فیض بولمازمی
آنکچون عرشه نسبتله کریدر قیمت افلاك

ن

نسیمی « سید عمر عماد الدین » [١]

عاشقیندن وآثار شعریه‌سی اشعار ترکیه‌یه رونق ویرن قدمای شعرادن اولوب مشهور دیوان مطبوعندن باشقا برده غیر مطبوع فارسی دیوانی واردر . مطبوع دیوانی نقصاندر . نسخهٔ نامه‌سی (کتبخانهٔ عمومی) ده موجوددر. (٩٠٩) تاریخنده (سلطان احمد هروی) خطیله نفیس خط تعلیقله محرر بر نسخه‌سی ده (آیاصوفیه) کتبخانه‌سنده‌در . بو نسخه‌ده فارسی اشعارینك اکثری‌ده مندرجدر . خط دستیله محرر اولان ترکی دیوانینك (ارضروم) ده (جنت زاده) کتبخانه‌سنده محفوظ اولدیغی مرویدر . مشربی شطحیات صوفیانه‌یه مائل اولدیغی ایچون بعض کلمات برده بیرونانه‌سندن دولایی (٨٢٠) تاریخنده (حلب) ده بردار ایدلدیکی متواتردر . باخصوص اشعار فارسیه‌سندن مسلك حروف صاحبی [٢] (فضل الله حروفی) [٣] دن

[١] ترکمانی جنس وآمدی دیاردر (عاشق چلبی) .

[٢] حضرت (شیخ اکبر) ك (فتوحات مکیه) و سائرده‌بسط و بحث بیوردیغی (حروفات عالیات) بو حروفدن باشقا اولوب اسمی کبی عالی وجامع اولدیغی واقفلرینه معلومدر .

[٣] (مناقب الواصلین) ده (شاه نعمة الله ولی) طریقتندن اولدیغی وفقط علم حروفده آشنا اولدیغی محرردر . (کنه الاخبار) ده دخی بوذات حقنده ایجه ایضاحات واردر .

مستخاف اولدیغی آ کلاشیلدیغی ایچون حقنده بعض کونا قیل وقال اولونمش ایسه‌ده بر چوق عرفا ازجمله (شارح مثنوی صاری عبدالله افندی) (ثمرات الفوأد) اسمنده‌کی اثرنده عشق وعرفانلرینه شاهددر . (خداوندکار) غازی دورنده بروسه‌یه‌قدر کلدیکی منقولدر . (نصیبین) لی اولدیغی یازمه بردیوان ظهرنده کورولدی .

ابیات عاشقانه‌سندن :

منصور کبی جوشه کلیر سویلر اناالحق
هر عاشق صادقکه بو میخانه‌یه اوغرار

فارسی دیوانندن :

طالب توحیدرا باید قدم بر لازدن بعـد زان در عالم وحـدت دم الا زدن
رنك وبوی ازحقیقت ازبدست آورده‌ٔ چون کل صدبرك باید خیمه برصحرا زدن
ای «نسیمی» با مقلد سرحق ضایع مکن از تجلی دم چه حاصل پیش نا بینا زدن

(منصور اناالحق سویلدی ، حقدر سوزی حق سویلدی) دیمش اولدیغی کبی بر وجه آتی جواب منظومی‌ده کندیسنه نصیحت ایدن برادری (خندان) ه کوندردیکی مرویدر .

دریای محیط جوشـه کـلدی کون ایله مکان خر وشـه کلدی
سرازل اولدی آشـکارا عاشـق نیجه ایلهسـون مدارا
برکوك آره‌سی حق اولدی مطلق سویلر دف وچنك هپ انا الحق

فارسی ترجیع بندی مطلعندن :

مـا مظهر ذات کبر یا یم ما جام جم جهـان نمـایم
ای تشـنه بیا که در حقیقت ما آب حیـات جانفزا یم
ای در غلط ازره دوبینی ایا توکجـا و ما کجـایم
معلوم شودکه غیر حق نیست از چهره نقاب اکر کشایم
مارا عدم و فنـا نباشـد زان روی که عالم بقایم
ای طالب صـورت خدا چون بکذری ازدوبی خدایم
شـاهنشه اعظمم اکرچـه در کشـور نیسـتی کدایم
زلفت چو دلیل ماست امروز در سـایهٔ دولت همـایم
ظاهر شـود آفتاب وحدت از مشرق غیب اکر بر آیم
در عالم بی چرا و بی چون بیچون وچکونه چرایم
ای خواجه اکر توشمس دینی ازروی حقیقت آنچه مایم

ای ساقیٔ روحپرور ما　　لعل تو شراب کوثر ما
رخسار تو آفتاب عالم　　کفتار تو شهد وشکر ما
سودای دراز کنت کنزا　　زلف تو نهاد در سر ما
فردوس نعیم جاودان نیست　　بی وصل رخ تو در خور ما
در ظلمت آفرینش آمد　　خورشید رخ تو رهبر ما
اندیشه نیست هیچ صورت　　جز روی تو در برابر ما
کی دل بر ما قرار کیرد　　تا هست رخ تو دلبر ما
دربحر محیط عشقت ای جان　　پرورده شدست کوهر ما
ازمهر توشد چو قلب مازر　　شایستهٔ سکه شد زرما
ای مصحف بخت وفال دولت　　مسعود شد ازتو اختر ما
ای جوهر ماز روی معنی　　نشناختهٔ تو جوهر ما

یارك جفاسی جمله وفادر جفا دکل　　یاری جفا قیلور دیین اهل وفا دکل
اول کیمسه نك قبله سی ای جان سن اولمادك　　ایراغه دوشدی کعبه دن اهل صفا دکل
عشقك اکرچه آدنی عاقل بلا قومش　　نعم البلادر اهلنه بئس البلا دکل

نظامیٔ قونوی

(فاتح سلطان محمد) دورنده یتیشن شعرانك سرفرازلرندندر . کنج ایکن وفاتی تکمله مانع اولدی . تذاکر و تراجم احوال کتابلریمزده حضرت پادشاهك دعوت همایونلرینه اتباعاً استانبوله کلمکده ایکن اثنای راهده ترك عالم فنا قیلدیغنی محررسه‌ده تذکرهٔ (سهی) ده (قره مانلی) اولدیغی وبرای تحصیل ایراندن عودتندن صوکره (قونیه) یه کله‌رك وفات ایتدیکی محرردر . اشعارترکیه سندن ماعدا عربی وفارسی شعرلری واردر . (خواجه حافظ شیرازی) نك اکثر غزلیاتنی تخمیس ایله‌مشدرکه اشعار فارسیه ده‌کی قوتنه دلیلدر .

اشعارندن :

قیلمه‌دن سیل فنا عمر دیارینی خراب　　خذ من العیش نصیباً ومن العمر نصاب

ای «نظامی» وصله شاد اولمه و هجرانه ملول　　کائناتك حالی چونکیم انقلاب اوستنده‌در

حبس تندن دلی قورتار نه روادرکه اولا　　مرغ لاهوتی اسیر قفس ناسوتی

نجاتی بك «ادرنه‌وی»

اصل اسمنك (نوح) ویا (عیسی) اولمه‌سنده اختلاف وارسه‌ده (عیسی) اولمه‌سی اقوادر . (ادرنه) ده تولد ایتدیکی وبدایت اشتهاری (قسطمونی) ده اولدیغنی (ریاضی) تصریح ایدییور. عثمانلی شعرینك مؤسسلرندن عداولونور . (احمدپاشا) یه خیرالخلف (باقی) یه سلف اولمشدر. دیوانی ، شعر قدیم عثمانی ایچون بر نمونه اولوب بعض ابیاتی شمدی دخی بکنیله‌جك مضامینی حاویدر . غیر مطبوع دیوانندن باشقا (لیلی ومجنون) منظومه‌سی اولدیغی کبی برده (کیمیای سعادت) ترجمه‌سی اولدیغی مرویدر . فاتح زماننه یتیشمش ، مشارالیه نامنه برقاچ قصیده تنظیم ایتمشدر . وفاتی (کیتدی نجاتی آه) ترکیبنك دلالت ایتدیکی (٩١٤) تاریخی اولوب استانبولده وفادن زیرکه کیدن یولده (خضر بك) مرحومك مدفون بولوندیغی مسجد مقبره‌سنده مدفون اولدیغی (عبدالله‌ایوبی)نك مجموعهٔ وفیاتنده مندرجدر . شاکردخاصی صاحب تذکره (سهی بك) استادی ایچون خامه‌سی اتصالنده برتربه برده سبیل یاپدیرمشدی . حیفاکه اسلاف و آثار اسلاف حقنده بعضاً روا کوردیکمز حرمتسزلك وقیدسزلق اثری اوله‌رق هر ایکی بنادن‌ده نام و نشان قالمامشدر . اشعارده ایراد مثل اولا بونده کورولمشدر . بو جهتله مولانا ادریس بتلیسی(هشت‌بهشت) ده (خسروشعراءروم) عنوانیله یادایدییور. (مناظرهٔ کل‌وخسرو) اسمنده برمثنویسی اولدیغی (تذکرهٔ سهی) ده محرردر . (کل وصبا) و (مهر وماه) نامنده ایکی اثر منظومی‌ده اولدیغی مرویدر . اشعارندن برخیلیسی (عطا) تاریخنك بشنجی جلدنده مندرجدر .

ابیاتندن :

شول که عشق آتشینك شمعنه پروانه کچر شمع وش عمری آنك یانه کلیر یانه کچر

نیلسون کلزاری عاشق اولمینجه کلعذار بوستان جنته صورت ویرن دیوار ایمش

مصارعندن :

زهی دولت زهی نور علی نور

کیمسه‌نك حدی دکل تقدیری تغییر ایلمك

آیاغی یرمی باصار زلفنه بردار اولانك

اوکسوز اوغلان کوبکن کندی کسر

جوره مائل اولمسون یاری الهی کیمسه‌نك

نورالدین افندی

برمقدمه اون مجلس بر خاتمه اوزره مرتب، منظوم (مقتل حسین) صاحبی عاشق اولاد رسول برذاتدر . اثرینك نهایتنده هرسك زاده احمد پاشانك (قره‌مرسل) یاقیننده (دیل) نام محلده بنا ایتدیگی جامع شریفك امام وخطیبی اولدیغنی وحجه کیدرکن قورصانلر طرفندن اسیر ایدیله‌رك (رادوس) آداسنده ایکی سنه درت آی قلعه‌بند اولارق قالدیغنی و (لارنده) لی (جمال) اسمنده برذات عالیدن اخذ طریقت ایله‌دیکنی صافیانه برلسانله حکایه ایدییور. بواثر (۱۲۸۵) تاریخنده طاش باصمه‌سی اولمق اوزره (وقعهٔ کربلا) اسمیله طبع اولونمش‌سه‌ده اسمنك (مقتل حسین) اولدیغی برقاچ یرنده مصرحدر . مطلعندن :

حمد ثابت دیر سکا ای پادشاه دو جهان حمد ایده‌ریز آشکار و هم نهان
حمده لایق عالی ذاتکدر سنك مدح اولان هم پاك صفاتکدر سنك
یوغیکن بو عالمی وار ایله‌دك قدرتن بونلرده اظهار ایله‌دك
کلی موجوداته مقصودین ویرن جمله کیزلیلری ایشیدوب کورن
ظاهر وباطن وآخر هم ازل حی وقادرسك قدیم ولم یزل
عرش وکرسی آی وکون چرخ فلك وحش وطیر وانس وجن حور وملك
طاغ ودریا هم نبات آغاج طاش داخی یریوزنده اولان قورو یاش
جمله اشیا هم مسبحدر سکا هر بریسی حمد ایدر دائم سکا

نظمی محمد بك « ادرنوی »

صنایع شعریه‌یه واقف مقتدر برشاعر اولوب (ادرنه) لیدر . (سلطان سلیمان قانونی) زماننده‌احکام کاتبلرندن‌ایدی . صوکره زمرهٔ سپاهیانه ادخال ایدلدی. برنسخه‌سی(نورعثمانی)ده موجود اولان (مجمع النظائر) اسمنده‌کی اثر کبیرنده (۹۳۰) تاریخنه قدر کچن شعراءعثمانیه‌نك نظائری وبونلره سویله‌دیکی نظیره‌لری مندرجدر . بواثرینی خاکپای شاهانه‌یه تقدیم ایده‌رك عواطف سنیه‌یه مظهر اولدی . بواثرندن باشقا آثار شعریه‌سی‌ده واردر . (وحید تبریزی) نك رسالهٔ عروضنده اولان بحورك هربرنده (الف) قافیه‌سنده برر غزل ایراد ایده‌رك کندیسی‌ده برچوق بحر اختراع ایتمشدر . (۹۵۵) تاریخنده وفات ایتدی .

نهالی ابراهیم چلبی « ادرنه‌وی »

شاعر (عبدی) نك شاگرد خاصی اولوب (ادرنه) لیدر . سپاهی زمره‌سندن ایكن ترك مسلكله كوشهٔ قناعتی اختیار ایله‌دی . (۱۰۰۰) تاریخنده (ادرنه) ده وفات ایتدی.

ابیاتندن :

بیدار اولانه دولت دیدار اولور نصیب
آچسون كوزینی عاشق اولان غفلت ایتمسون

نثاری « سیروزی »

زمرهٔ قضاتدن والسنهٔ ثلثه‌ده انشادنظمه مقتدرشعرادن اولوب (سیروز) لیدر . دوقوزنجی عصر هجری شعراسندندر . (حافظ شیرازی) دیواننه نظیره یازدیغی (كلشن شعرا) ده محرردر.

نوعی یحیی افندی « معلقره‌وی »

عصرینك علامه و رئیس الشعراسی عداولونور . ذوفنون ، فاضل ، حكیم برذات اولوب (معلقره) لیدر . شهزادكان تدریسیله امرار ایام ایله‌مشدر . ترجمهٔ حاللری مشایخ فصلنده مذكور اولان (سرخوش بالی) و (قورت) افندیلردن اخذ ایله‌مشدر . اكثریتله اشعاری متصوفانه وحكیمانه‌در . شاعرلكجه (باقی) ایله هم مسلكدر . فقط آنكله هم عیار اولاماز . ارتحالی (یرك جنات اوله نوعی افندی) ، (جنان كلزارینی جای ایتدی نوعی) مصراعلرینك و (تمت النوعی) تركیبنك ناطق اولدیغی (۱۰۰۷) تاریخنده قبری استانبولده (شیخ وفا) جامع شریفی حظیره‌سنده‌در . مؤلفات مشهوره‌سی (سلطان مراد ثالث) ك امریله یازمش اولدیغی مقدمه‌سندن آكلاشیلان تورکجه (فصوص الحكم شرحی) [۱] ایله (حاشیهٔ اوائل مواقف) ، (شرح رسالهٔ قدسیه لمولانا فناری) ، (محصل الكلام فی علم الكلام) ، (تهافت فلاسفه وهیاكل نور حاشیه‌لری) ، (نوای عشاق) ، (رسالهٔ كلام نفسی) ، (رسالهٔ علمیه) ، (ترجمهٔ عقائد) ، (رسالهٔ منطق) ، (شرح دوبیت مثنوی) ، (كوهر راز) ، (سورهٔ ملك تفسیری) ، (رساله

[۱] تاریخ تألیفی (آخرالكلام) ، اسمی (كشف الحجاب) در .

فی علم المناظره) ، (خواجهٔ جهانك منشآتنك ترجمه‌سی) ، (نتایج الفنون) [١] ، (منظومهٔ حسب حال) ، (مناظرهٔ طوطی بازاغ) وسائره اولوب همان جمله‌سی غیرمطبوعدر. دیوانی مرتب ایسه‌ده نسخه‌سی نادردر. برنسخه‌سی (حمیدیه) کتبخانه‌سنده واردر . (کتبخانهٔ عمومی) ده (رضا پاشا) کتابلری آراسنده برده مفصل تورکجه (ایساغوجی شرحی) موجوددر . آیاصوفیه کتبخانه‌سنده خط دستیله محرر (فضائل الوزراء و خصائل الامراء) اسمنده تورکجه اوفاق براثری‌ده واردر .

برغزلندن :

محبتدن غرض صانماکه قیس و وامق اولمقدر — هنر بر حالت ایله وصل یاره لایق اولمقدر
تمام اولدی کوزللك صانمه شیرین ایله لیلاده — نجه لیلا بولنور ارلك اما عاشق اولمقدر
چکوب منصوری داره ایتدیلر خاکسترین برباد — هنر اقران ایچنده هرجهتدن فائق اولمقدر
بیلنمز دردی چوقدر مبتلای محنت عشقك — شفاساز اولمه‌ده حکمت طبیبم حاذق اولمقدر
بزه «نوعی» کرکمز زمرهٔ قالك مقالاتی — غرض شعری کشینك حسب حالن ناطق اولمقدر

برغزلندن :

جام صفا کرکمز دنیای دون الندن — مردانه‌لر شکاری آلماز زبون الندن
دل صفحه‌سینه باقدم اطرافی جمله مشروح — بیلدم بو نسخه چیقمش بر ذوفنون الندن
فرهاد یوز چویردی طاغلرده آه ایدرکن — یوقسه دکلدی عاجز بر بی ستون الندن

ابیاتندن :

زاهده محراب مسجد عارفه ابروی یار — جلوه کردر پرتو نور خدا هر کوشه‌دن

بچهٔ شیر اولسه بچه‌ك آنی ایلرلر شکست — بو مثل مشهوردر دست بربالای دست

بو ساده نظمی اهل صنایع بکنمه‌سه — «نوعی» نه غم بزم سوزومز عاشقانه‌در

«نوعیا» لازم دکل اولمق فلان ابن فلان — معرفت کسب ایله تك برآدم اول آدم کبی

ابیات فارسیه‌سندن :

بهار عالم حسنش دل وجان تازه میدارد — برنك اصحاب صورترا ببو ارباب معنی را

---

[١] تاریخ ، حکمت ، سیاست ، هیئت ، کلام ، اصول ، خلاف ، تفسیر ، تصوف ، تعبیررؤیا ، رقس و افسون ، طب ، فلاحت ، توحید ، نحو ، صرف ، شعر ، لغت ، خط ، فقه کبی فنلردن باحث ترکی العباره موجب استفاده براثردر .

مصارعندن :

فرق ایلهمه‌ین جوهری صراف دکلدر

عادت بودر آخرده کلیر بزمه اکابر

کوکلدندر شکایت کیمسه‌دن فریادمز یوقدر

بر وجهه ناظرز کوره‌لم حق نه کوسترر

بندهٔ مقبولی مولاسی آزاد ایلمز

مست عشقم شویله کیم رفتار کوج کفتار کوج

بونك کیفیتی تعریف اولنماز ذوقه دائردر

(منظومهٔ کوهر راز) مطلعندن :

ایده‌لم وار ایکن مجال مقال — حمد معبود بی شبه و مثال
فائض جویبار کلشن جود — باسط ظل شاخسار وجود
نقش پرداز لوح انسانی — خواجهٔ مکتب سخندانی
منشئ نقطه و حروف وکلام — خالق نطق ولفظ وصورت پیام
ذاتینك جلوه‌کاهی ستر عما — آکا ایرمز عقول نابینا
خاك ایچنده جماد آکا حامد — برلیکنه دوکون ایکی شاهد

نهاری زاده «برزرینی»

علماء شعرادن اولوب اسمی «عبدالمؤمن» مسقط رأسی «برزرین» در . شهنامه بحرنده ترکی‌العباره اوچ بیك بیتلی (ساقی نامه) سیله (ارکان خمس منظومه‌سی) و (آداب‌مسعودی) یه حاشیه‌سی واردر . اونجی قرن هجری رجالندن (نهاری) مخلصلی پدری‌ده شعرادندر .

(تذکرةالشعرا) مؤلفی قینالی زاده (حسن چلبی) صاحب ترجمه‌نك فکر ضعفیله معلول اولدیغنی نقل ایدیبورسه‌ده شایان تأملدر . مسلکی اولان طریق تدریسی ترك ایده‌رك اختیار عزلت ایله‌دی . پریشان صورت اولدی .

نیكساری محمد چلبی

شعرای قضاتدن ، فاضل ، نكته‌دان بر ذاتدر . برمدت مسلك قضاده طولاشدقدن صوكره (١٠٢٥) ده استانبولده وفات ایده‌رك ادرنه قپوسی خارجنه دفن ایدلدی . (تفسیر بیضاوی) یه وبعض كتب علمیه‌یه تعلیقاتی ایله مرتب دیوانی واردر .

ابیاتندن :

جلا ویر قلبكه آیینهٔ عالم نما ایله
ندر آیینه بلكه مظهر سر خدا ایله
سرشك چشمی نقد آنقد ایدوب بازار عشق ایله
متاع وصل ایله دنیا دكش بیع وفا ایله

نركسی محمد افندی « بوسنوی »

تصنع وتكلفله یازی یازان اسكی عثمانلی منشیلرینك یكانه‌لرندندر . پدری اولان (نركسی احمد افندی) بوسنه نیابتنده ایكن بوسنه‌ده دنیایه كلمشدر . عصرنده سرعت كتابتله مشهور تعلیق نویسلردن ایدی . اكمال تحصیلدن صوكره نیابتله برخیلی سیاحت ایله‌دی . (ككبوزه)ده آتدن دوشه‌رك (آه بیك قرق درتده كوچدی نركسی) مصراعی وجهله وفات ایتدی [١] . اشهر آثاری نامنه مضاف منشور ، مطبوع (خمسه) دركه مع التأسف معنانك لفظه فدا ایدلدیكی آثار ایچون نمونه اوله‌بیلور . (نهالستان) ، (اكسیر سعادت) ، (مشاق العشاق) ، (قانون الرشاد) ، (غزوات مسلمه) اسملریله بش فصلدن عبارتدر . برده منشآتی واردر . امام (غزالی)نك (كیمیای سعادت) ندن برفصلنی ترجمه ایده‌رك (اكسیر دولت) تسمیه ایتمشدر . بواثر اخیراً طبع اولونمشدركه علم اخلاق معلملریچون فائده بخش آثاردندر . برده (بنالوقه) حاكمی ایكن (بودین) والیسی (مرتضی پاشا) نك ترجمهٔ حالنه دائر بش وصف اوزره

---

[١] (خط وخطاطان) ده اوبده (شكر پاره) تربه‌سی قربنده مدفون اولدیغی محرر اولدیغی كبی (ریاضی) تذكره‌سنده دخی استانبولده وفات ایتدیكی محرردر . (شیخی) ایله (اسلاف) وسائره كبی آثارده ایسه (ككبوزه) ده مدفون اولدیغی منذكوردر . (آیوانسرایی) وفیاتنده ككبوزه‌ده مصطفی پاشا جامع شریفی پیشكاهنده‌كی مزارستانده مدفون اولدیغی بیان ایدیلیور . تحریات عاجزانه‌مه رغماً سنك مزاری كورولمه‌دی .

(الوصف الكامل فى احوال الوزير العادل) اسميله براثر يازمشدركه خط دستيله محرر نسخه‌سى (اندرون همايون) ده (روان كوشكى) نده‌در .

حكيمانه ابياتندن :

نه معنيلر نه سوزلر مندرجدر صفحهٔ دلده
اكرچه صورت ظاهرده خاموشم كتاب آسا

بدره دكل نكاهى جهانك هلاله‌در
نقصه دكل نظرلرى صانمه كماله در

نفعى عمر افندى « ارضرومى »

زينت خيال ، شدت افاده ، آهنك سلاست كبى لوازم ادبيه‌نك كافه‌سنى ذاتنده جمع ايتمش بالخصوص انشاد قصائدده يكانه برشاعر آتش‌زبان ايدى . (نفعى) مخلصى ، شاعر ومورخ مشهور (عالى افندى) نك ارضروم دفترداراغنده بولونديغى زمان افندئ موماليه طرفندن تلقيب ايدلمشدر . (مخترع‌نظم بديع‌الاثر ، ناظم اسرارالهى عمر) بيتى مرحوملك مهرنده منقوش‌ايمش . مشهور ومطبوع ديواندن‌باشقا فارسى‌العباره غيرمطبوع ديكر برديوان‌بلينى‌ايله (سهام‌قضا) [١] اسمنده‌كى قسماً غيرمطبوع اثرى دخى اقتدار شاعرانه‌سنه دال ايسه‌ده صوك اثرى مع‌التأسف هجويانه مالى كيدر . خراج محاسبه‌جيسى ايكن معاصرى وزرادن (بايرام پاشا) يى هجوندن دولايى اجل قضايه اوغرادى . مولداً (حسن قلعه) لى اولوب وفاتى (آه كيم قيدى فلك نفعى كبى‌استاده) ، (كشت‌تاريخ قتل‌شدنفعى) مصراعلرينك دلالتى‌اولان (١٠٤٤) تاريخنده‌در [٢] . نفعى حقيقةً وزن و قافيه‌يه توفيق فكر ايتميه‌رك وزن و قافيه‌يى فكرينه خدمتكار ايدن نوادر شعرادندر . هردرلو ضروريات ادبيه ايچنده آهنك و سلامتى كمال متانتله محافظه ايتمشدر .

نعمانك روايتى وجهله بعدالاختناق جسدى دريايه القا ايدلمشدر . باب عالينك سركه‌جى يولنده‌كى قاپى خارجنده نفعى‌يه نسبت اولونان قبر مؤخراً ياپيلديغى وياخود باشقاسنك اولديغى آكلاشيليور .

---

[١] كوكدن نظيره ايندى سهام قضاسنه ، نفعى دايله اوغرادى حقك بلاسنه .

[٢] نفعى مرحوم ، خداداد اولان بواقتدار شاعرانه‌سنى هجوكولق وساثره كبى بى‌لزوم وخلاف دأب اسلاميت منظومه‌لره صرف ايده‌جكنه منظوم تاريخ عثمانى تحريرينه همت ايده ايدى البته برشهنامهٔ ثانى وجوده كتوره‌رك هم ادبيات عثمانيه‌يه هم تاريخ عثمانى‌يه دها بيوك خدمت ايتمش اولوردى فكرنده‌يز .

فارسی دیوانـنك باش طرفندن بر مقداری، وقتیله نشر اولونان (خزینهٔ فنون) رسالهٔ موقوته‌سنده مندرجدر. (ابو الضیا توفیق بك) طرفندن یازیلان ترجمهٔ حالی کتابخانهٔ ابو الضیا میاننده طبع اولونمشدر.

سلطان عثمان ثانی وصفنده‌کی قصیده‌سندن :

آفرین ای روزکارك شهسوار صفدری ، عرشه آص شمدنکیرو تیغ ثریا جوهری !
پارهٔ الماسـدر ، سنك فسـانی نیلر اول ، چرخه چکمه بردخی شمشیر والا کوهری !
سر فراز ایتدك لواء الحمد دین احمدی ، دشمنه کوستردك الحق دسـتبرد حیدری .
تیغکه توله یمین ایلرسـه روح مرتضی ؟ بر غزا ایتدك که خوشنود ایله‌دك پیغمبری !
بویله آغاز ایلسـون شمدنکیرو القابکه ، جامع نه قبـهٔ کونك خطیب منبری !
آفتاب بحر و بر، صاحب قران شرق و غرب، شهسوار نامور ، رایت کشـای صفدری .
آسمان دولتك خورشید قدسی پرتوی ، بزمکاه شوکتك جمشید خورشید افسری .
نقد وقت سلطنت ، سرمایهٔ امن وامان ، دستکیر دین ودولت ، کام بخش سروری .
صفدر کشور کشا کیم جنکه چیقدقجه اولور، جبرئیل « انافتحنا » خوان تیغ و مغفری .
شهنشـین نه‌رواق آسماندر مسـندی ، عید کاه هفت اقلیم جهاندر کشـوری .
یازسه وصف نکهت خلقن ویردی عالمه، کرد خاك پای خامه بوی مشـك ازفری .
قدر خاك کوی اخلاقن بیلیردی روزکار، بربرینه ایلسـه آغشته مشـك و عنبری .
کامکارا ! صفدرا ! صاحب قران شاهنشها ! ای سریر عدل ودادك داور دین پروری !
سحر ایدر دم مدحکه کلدکجه اما نیله‌یم ایلمش حق وصـفکی قید تصـوردن بری !

غزلیاتنك اك مشهوری بودر :

عارف اول اهل دل اول رند قلندر مشرب اول نه مسلمان قوی نه ملحد بی مذهب اول
عقله مغرور اولمه افلاطون وقت اولسه‌ك اکر بر ادیب کاملی کوردکده طفل مکتب اول
آفتـاب عالم آرا کبی سـور خاکه یوزوك کوکبه باصدر جهانی هم ینه بی کوکب اول
لامکان اول هم محلنده یرك بکله ینـه کاه مهر عالم آرا کاه ماه نخشـب اول
عاشـق اول اما علایقدن بری ایت کوکلکی نه خم کیسویه مفتون نه اسیر غبغب اول
خضره منت چکمه وار صکره دل نفی کبی اولا آب حیات فیضـله لب بر لب اول

فارسی نعتندن :

ای فخر جهان آفرینش قربان توجان آفرینش
مقصود تو بودی ودکر هیچ ازنام ونشان آفرینش

ابیاتندن :

باطل همیشه باطل و بیهوده‌در ولی
مشکل بودر که صورت حقدن ظهور ایده

نائلی مصطفی افندی « قدیم ـ استانبولی »

اساتذهٔ شعرادن معدود اوله‌رق رقت حس ، نزاکت خیال ایله تمیز ایتمشدر . انتخاب مضامین ، تنقیح الفاظه رعایتی واردر . شهری الاصل اولوب (نائل جنت اوله نائلیٔ نادره فن) (نائل فردوس بادا نائلی الفاتحه) مصراعلرینك کوستردیکی (١٠٧٧) تاریخنده استانبولده وفات ایله‌مشدر. فندقلیده‌کی (سنبلی درکاهی) حظیره‌سنده مدفون اولدیغی وفقط اخیراً یاپیلان توسیع طریق اثناسنده بك‌اوغلی قبرستاننه نقل ایدلدیکی موثوقاً مرویدر. مرتب دیوانی مطبوع و مشهوردر . پدری (پیری خلیفه) در . دیوانندن طریقت خلوتیه‌یه منتسب اولدیغی آکلاشیلمقده‌در . (ثابت ونظیم) افندیلرك استادیدر. مطبوع دیواننك یازمه‌سنه نظراً ثلث درجه‌ده اولدیغی مدققین ادبادن (علی کمال بك) افندینك جملهٔ افاداتندندر [١] .

ابیاتندن :

شخصك استعدادی لطف پیکرندن بللیدر
کیمیای قابلیت جوهرندن بللیدر .

خاموشیٔ ادب که کشایش پذیر اولور
بر غنچه‌در حدیقهٔ اخلاقدن قوپار

براقمه دامنك الدن محبتك که اوله
قولك تقربی مولاسنه ودادی قدر
قبول عکس ایدن آینهٔ تجلادن
جمال حقی کورور حسن اعتقادی قدر

(هرسکلی عارف حکمت بك) له (یکیشهرلی عونی بك) باشلیجه پیرولرندندر . مع مافیه بوذاتلرك اشعار متصوفانه‌لری نائلی‌یه نسبتله دها رنکین ومعنیداردر .

---

[١] مسلك شاعرانه‌سی زمانزادباسندن (مستجابی زاده عصمت بك) مرحوم طرفندن یازیلان مطبوع ترجمهٔ حالنده تقدیر وتوضیح ایدلمشدر .

تخمیس غزل بهائی :

هراس فتنه صالدك دهره ای بیداد نیلرسین   قوپاردك یر یر آشوب قیامت زار نیلرسین
پریشانلقلر ایتدك نوبنو ایجاد نیلرسین   طاغتدك خواب ناز یاری ای فریاد نیلرسین

ایدوب فتنه‌یله دنیایی خراب آباد نیلرسین

وجودك ایلمش حکمت شناس عالم بالا   ارسطالیس عصر و نقد وقت بوعلی سینا
بنانك حل راز مشکلات نبض ایدوب حقا   ایدرسك کرچه هر دردە طبیبم بر دوا اما

جنون اهل عشق اولنجه مادر زاد نیلرسین

نه‌اندر بوی فتنه تار عنبر فام زلفکده   نجه صبح قیامت مختفیدر شام زلفکده
دماغ آشفته‌در جان آرزوی کام زلفکده   دل مجروحمه رحم ایله قالسون دام زلفکده

شکسته بال اولان مرغی ایدوب آزاد نیلرسن

زمین نطع سیاستکاه دل سیف قضا مبرم   زبان خاموش حیرت سینه سوزان دیده‌لر پرنم
هوای عشق شور افکن محبت غالب و محکم   شهید تیغ عشق یاردر سر جمله‌ٔ عالم

اوروب شمشیره دست ای غمزهٔ جلاد نیلرسین

بولوب پروازه رخصت روزکاره عشوه‌لر صاتدك   پریشان ایتمکه جمعیت عشاقه جان آتدك
نه آل ایتدکسه ایتدك مرغ جانی دامه اوغراتدك   واروب کیسوی زلف یاری بری برینه قاتدك

ینه بر فتنه تحریك ایلدك ای باد نیلرسین

نه‌صورتکم چکرسك جان باغشلرسن مسیح آسا   اولور حیران کارك موشکافان ید بیضا
بو صنعتده نه ارژنك و نه مانیدر سکا همتا   کوزل تصویر ایدرسك خال وخط ودلبری اما

فسون و عشوه‌یه کلدکده ای بهزاد نیلرسین

اولورسك «نائلی» وش کوردیکك محبوبه افکنده   متاع صبرکی تالان ایدر هر طفل نازنده
محبت غم فزا اسباب جمعیت پراکنده   «بهائی» وش دکلسن قابل فیض صفاسنده

تکلف برطرف ای خاطر ناشاد نیلرسین

مصارعندن :

هوس جاه ایله جاهل متلاشی کورونور

کلمه‌سون اکسیك ترازوده متاعی کیمسه‌نك

اسرار حق بیلنمز ایمش قیل وقالدن

دوشمز طبیب مشفقه بیماردن گریز

ارباب عشقك الده دكلدر ارادتی

مرد راه اولمایانه زاد سفر ویرمزلر

ناظر بولنمه عینه عالمده کیمسه‌نك

بدخواه نا کسان بیله اولمه کریم ایسه‌ك

نشاطی احمد دده « ادرنوی »

ادرنه‌دن نشأت ایدن فضلا و عرفای مولویه‌دن اولوب آلتمش سنه قدر ارشـاد عاشقین وتدریس طالبین ایله مشغول اوله‌رق یوزه قریب شعرا حلقهٔ تدریسنده فیضیاب اولمشدرکه (نائلیٔ قدیم، فهیم، نظیم) بو میانه‌ده‌در . (نشاطی کتدی دورانك) ، (نشاطی کتمکیله ایلدی محزون احبابی) ، (نشاطی بزم فانیدن چکلدی بزم فردوسه) مصراعلرینك دلالتی اولان (١٠٨٥) تاریخنده ادرنه‌ده ارتحال ایتدی . (مولویخانه) ده مدفوندر. آثار ادیبانه‌سندن (حلیهٔ انبیا) منظومه‌سنك طبعنه همت اولوندی . (قواعد دریه) جملهٔ آثارندندر . غزلسرالقده متحیز ایدی . دیوانننك برنسخه‌سی (ملت) کتبخانه‌سنده موجوددر .

حلیهٔ انبیاسندن :

منت اللهه‌که باصـد اجلال   اولدی آدم علم افراز جمال
ایلیوب لطفله ایثـار کـرم   جمله‌دن اولدی مکرم آدم
رش ایدوب نورینی باحکمت تام   بولدی اول نور ایله ادم اکرام
وجه پاکندن اولوب تاب انداز   اولدی مسجود ملك با اعزاز

ابیاتندن :

حالت صـور سرافیلی نمایان ایلر
آتشین نغمه ایله ایلسه نیلر فریاد

نالی محمد افندی « قونوی »

علماء شعرادن برذات اولوب (قونیه) لیدر. (۱۰۸۵) تاریخنده (سلانیك) حاکمی ایکن وفات ایله‌دی. محکمه جوارنده (سیف‌الله افندی) [۱] جامعی مزارستاننده مدفوندر. مرتب دیوانی و (تحفة‌الامثال) سمنده حکایات لطیفه‌یی مبین منظوم براثری و منظوم(مناسك حج)ی واردر . آیات قرآنیه‌دن یدی آیتی نظماً تفسیر ومعانیٔ شریفه‌سنه مناسب برر حکایه وعقیبنده برر مناجات درج ایده‌رك (مفتاح هفتکانه) تسمیه ایله‌دیکی براثری دها واردر. شیخ‌الاسلام (علی افندی‌یه) بروجه آتی تاریخی ویرمش ایدی . (معدن العلم و علی‌علیه الفتوی) .

تحفة‌الامثال مطلعندن :

بسم الله الرحمن الرحیم　　قبله نمای در ذات قدیم
بسمله‌نك باسی اکر فتح باب　　ایتمه‌سه فتح اولمازایدی درت کتاب
اولماسه ممدود اکر میل سین　　بولماز ایدی قبله‌یی اهل یقین
روزنمیم آچماسه شمس وقمر　　بولماز ایدی نور ضیادن اثر

نهایتندن :

نالیا حاصلی تحفه‌ك بی شك　　فرق تحقیق مجازیده محك
دیدی تاریخ ایچون اخوان صفا　　نه عجب تحفهٔ دلکش حقا
سنه ۱۰۸۲

ابیاتندن :

دل زارك نکه حسرتی بر پرده‌درر
اوده اغیار ایله کور طالعی برپرده‌درر

نعتی محمد افندی

علماء شعرادن برذات اولوب (کلیبولی) دندر. (تکفورطاغی) مفتیسی ایکن (۱۰۹۰)

---

[۱] بوجامع شریف ومزارستان صبری پاشا جاده‌سی دیدیلن حکومت جاده‌سنده وحکومته چیقارکن صاغ جهتده‌کی سوقاق ایچنده ایسه‌ده الیوم مندرسدر .

تاریخنده ارتحال ایتدی. مرتب دیوانی ومشاهیر اولیاء اللهدن (سلطان ابراهیم ادهم) مناقبنی مین بیك بشیوز بیتلی برمنظومه‌سی واردر .

ابیاتندن :

بکا سر منزل مقصوده ایرمك خیلی مشکلدر
مکر کیم همت خضر اوله بو وادیده همراهم

ناذك عبدالله افندی « استانبولی »

عرفای شعرادن فاضل برذات اولوب (بروسه) لیدر . (١٠٩٨) تاریخنده (قونیه) قاضیسی ایکن وفات ایله‌دی . (شیخ کبیر صدرالدین قونوی) قربنده مدفوندر . مرتب دیوانیله (انسان‌کامل) [١] اسمنده براثری واردر . شارح فصوص (بوسنه‌وی‌عبدالله افندی) دن مستفیض اولمشدر .

ابیاتندن :

شیمدنکیرو توحید وفنادر بکا مأمن
یا معتکف قدس و یادیر فرنکم
مقصودك اگر در وگهرسه اکا بحرم
ماهی ایسه صید اولمغه آماده نهنکم

ناقد ابراهیم افندی « یکیشهر فناری »

متوسط شعرادن و روم ایلی یکیشهرندندر . اکمال تحصیل ایتمك اوزره استانبوله هجرت ایله‌دی . (برکوی‌محمدافندی)نك عوامل جدیدینی (شرح سدید) نامیله شرح ایتمش ، قواعد فارسیه‌یی حاوی (١١٢٧) تاریخنده (نقد ناقد) اسمیله اوچ باب بر خاتمه اوزره بر اثرده تألیف ایله‌مشدر . فن آداب مناظره‌دن (میر ابوالفتح) اوزرینه‌ده حاشیه‌سی واردر .

---

[١] غوث اعظم (عبدالقادر گیلانی) احفادندن (عبدالکریم جیلی) حضرتلرینك (الانسان کامل فی معرفة الاواخر والاوائل) اسمنده‌کی اثر مطبوع و مشهوری باشقادر .

برنعتندن :

ای سپهسالار خیل انبیاء مرسلین
وی شهنشاه کروه اولین وآخرین

نعیم اسماعیل افندی « صاری نائب زاده - اسکداری »

اشعاری معنیدار برشاعر اولوب (اسکدار)لیدر . محکمه کاتبی ومدرسلکله امرارایام ایله‌دی. مرتب دیوانی و (کلزارنعیم) اسمنده مثنوی بحرنده برمنظومه‌سی واردر . (١١٠٦) تاریخنده ارتحال ایله‌دی .

ابیاتندن :

اوصاندم بن بو بزمک حاصلی اهل رسومندن
کوکل دیرلر بنم بر بی‌تکلف غمکسارم وار

تعمیر کعبه هدم صنمخانه ایش دکل
آچ دیدهٔ بصیرتی قلب خرابه باق

نابی یوسف افندی « رهاوی »

سرآمدان شعرادن اولان بوشاعر نادره کویك مسقط رأسی (خاکمز مولدیدر حضرت ابراهیمك، « نابیا » راست مقامنده رهاوی‌یز بز) بیتنده ایما ایتدیکی وجهله (رها) نام دیکر (اورفه) در. وفاتی : (زلیخای جهاندن چکدی دامان یوسف نابی) مصراع تعمیه‌داریله (نابی بحضور آمد) عباره‌سنك دلالتی اولان (١١٢٤) تاریخنده قبری اسکدارده قره‌جه احمد مزارلغنده (مسکینلر) تکیه‌سنه کیدن یولك صول کنارنده‌در . مؤلفاتی :

(منظوم حدیث اربعین ترجمه‌سی)، مرتب دیوانیله ، (خیرآباد) ، (خیریه)ناملرنده‌کی نصایح و اخلاقه متعلق منظومه‌لری (تحفة الحرمین) ، (ذیل سیر ویسی) ، (منشأت) و (١٠٨٢) تاریخنده‌کی (فتحنامهٔ قامانچه) سی (تحفهٔ دلکش نابی) اسمنده‌کی آثار مشهوره‌لریدر . باخصوص ارسال مثل وادیسنده عثمانلی شعراسی میاننده سر فرازدر . سلامت ادا جهتیله دورنده بحق تفرد ایتمش ایدی. قصده‌ده نفعیدن کیری قالیر. فقط غزلده فائقدر.

(ثابت ، سامی ، منیف ، نظیم ، صدر اعظم رامی محمد پاشا ، مورخ نعیما ، شفیق افندی) نابیدن استفاده ایدن ارباب سخنك متحیزلرندندر .

مدینهٔ منوره‌ده روضهٔ مطهره‌یه تعلیق اولونمق اوزره یازدیغی منظومهٔ رعنادر .

صاقین ترك ادبدن کوی محبوب خدادر بو — نظرگاه الهیدر مقام مصطفادر بو
حبیب کبریانك خوابگاهیدر حقیقتده — تفوق کردهٔ عرش جناب کبریادر بو
بو خاك پر تودن اولدی دیجور عدم زائل — عمادن آچدی موجودات چشمن توتیادر بو
فلکده ماه نو باب السلامك سینه چاکیدر — آنك قندیلیدر خور مطلع نور ضیادر بو
مراعات ادب شرطیله کیر «نابی» بو درگاهه — مطاف قدسیاندر بوسه‌گاه انبیادر بو

ابیاتندن :

یوسف کبی انواع محن چکمکه موقوف — آسان دکل اخوانه ولی النعم اولمق

لازم کلیردی سرو و چنار اولە میوه دار — فضل و هنرده مدخلی اولسه قیافتك

بو عالم بر کتاب حکمت اندوز حقایقدر — مأین هر کیم استخراج ایدرسه آفرین ادا

تك اولماسین قواعد اخلاص بر طرف — مانع دکل مراسمه دائر قصوریمز

کیمدر بزی منع ایلەیه‌جك باغ جناندن — موروث پدر در کیره رز خانه بزمدر

لاف ایله زبان تفاخر فشان ایله — بالای بامه چیقمه چوروك نردبان ایله

ابنای دهر هر هنره آفرین ویرر — یارب بو آفرین نه توکنمز خزینه‌در

دکلدر کار وبار جاه مانع قرب یزدانه — حصیری آلت قرب ایتمه زاهد بوریادن کچ

باقدم سطور نسخهٔ امکانه سرتسر — یك حرف نابقاعده یوقدر میانه‌ده

تا کچمەیجه مدرسهٔ قیل و قالدن — آکلانماز اصطلاحی کتاب محبتك

مصارعندن :

مقام راسته خلل ویرمز کج بینیٔ نیزن

بینلر تیز نزول ایلر سمند مستعار اوزره

انسان اودر که آکا برسوز اوله بند پا

معلوم اولور احوالی نهارك سحرندن

خیریه‌دن :

ای نهال چمن آرای ادب نور بخشای دل و دیدهٔ اب
سعی قیل علم شریفه شب وروز قالمه حیوان صفت اول علم آموز
صفت حضرت مولادر علم جمله اوصافدن اعلادر علم
مطلب علمه چالیش اول اعلم «فرضدر» دیدی رسول اکرم
بزه امر ایلدی اول صاحب علم مهددن لحده‌دك اول طالب علم
علم ایچون اولدی شه خطهٔ نور «رب زدنی» طلبیله مأمور
علم در ماشطهٔ روی وجود علمدر واسطهٔ بود و نبود
علمدر مائدهٔ ربانی علمدر موهبهٔ یزدانی
علمدر رابطهٔ عز و علا علمدر باعث تمکین وصفا
علمدر ضابطهٔ جاه وجلال علمدر رابطهٔ بر و نوال
علم بر لجهٔ بی ساحلدر اونده عالم کچیتن جاهلدر
جهله حق موت دیدی علمه حیات اولمه هم حال کروه اموات
اولمه محروم حیات ابدی علم ایله فرق ایده کورنیك وبدی
حضرتك ناسه بودر تلقینی «اطلبو العلم ولو بالصینی»
ایتمه عار، اوکرن، اوقو اهلندن هر شیئك علمی کوزل جهلندن
قاندەدر بی خبر وقنده خبیر متساوی دکل اعمی و بصیر
جهلدر مایهٔ شرم و خجلت جهلدر مورث ذلت ونکبت
جهلدر آدمه زندان وبلا که دوشنلر کوره‌مز روی رها
جهلدر محض عدم علم وجود هیچ برابرمی اولور بود ونبود

نسیب یوسف دده «قونوی»

سادات کرامدن (شیخ قونوی) اسمنده بر ذاتك مخدومی شعرای مولویه‌دن عارف بر ذات اولوب (قونیه) لیدر. وطننده اکمال تحصیلدن صوکره استانبوله کله‌رك (یکی قپو مولوی خانه‌سی) مشیختنه تعیین اولوندی . اشعاری عارفانه وحکیمانه‌در . وفاتی (عرش اوله روح نسیب مولوی‌یه جلوه‌گاه) مصراع تعمیه‌دارینك دلالتی اولان(١١٢٦) تاریخنده قبری درگاه مذکورده‌در. تاریخ تألیفی بیلدیرن (رشتهٔ جواهر) ـ(١١٢٠)ـ اسمنده‌کی اثر مطبوعنده کلمات (جناب علی)

(رضه) یی عارفانه بر صورتده شرح ایله‌مشدر . صنعت خطه‌ده انتسابی اولوب زمانی تعلیق نویسلرینك بنامندن ایدی .

اولماز ردیفلی غزل حکیمانه‌سی :

دردی هر بو الهوسك عشـق ایله افزون اولماز — هر هوا پیشـه هم افسـانهٔ مجنون اولماز
پایمال اولمغله أهل دل اولماز ناقص — خاکده دوشسه یینه قدر گهر دون اولماز
حال سز قال ایله عرفان خدا کبرمز اله — مال خلیا ایله مفلس کشی قارون اولماز
حسن خاق اولماز ایمش خوی ردی‌یه تبدیل — مشك ازفرینه برداخی دونوب خون‌اولماز
عاشـق حق خدا حسـن مجازه باقماز — آب حیوانی بولان طالب جیحون اولماز
سـعی بی فائده‌در اولمیجق اسـتعداد — ابلهان ورزش حکمتله فلاطون اولماز
محض صورتله « نسیبا » اوله‌ماز ذات نفیس — در اولور ساخته اما در مکنون اولماز

ابیاتندن :

دولت سرایی پك تیز اولور آشیان بوم — اهل دلك دروننی ویران ایدنلرك

نعتی مصطفی بك « دفتردار حسین پاشازاده »

ارباب شعر وانشادن برذات‌اولوب‌شهیردر . سلحداران‌کاتبی‌ایکن (١١٣١) ده استانبول‌ده ارتحال ایتدی . سـنان پاشا مدرسه‌سی خارجنده برادری (عفوی بك) یاننده مدفوندر . مرتب دیوانی وقصیدهٔ امالی تخمیسی واردر . علامهٔ (ابن کمال) ك (رجوع الشیخ الی صباه) اسمنده‌کی اثر طبیسی‌ده توسیعاً ترجمه ایتمشدر .

تخمیسك مطلعندن :

زهی آثار فیض لایزالی — سراسر غوص ایدوب بحر کمالی
مزین‌ایله‌یوب ملك‌مقالی — یقول العبـد فی بدء الامـالی
بتوحید بنظم کاللآلی

(ادهم نامه) اسمنده‌کی منظومه‌سنك مطلعی :

بسمله‌یله هر ایشه قیل آغاز — اسم حقسز دهانك ایله‌مه باز
اسم حقی هرایشده درکار ایت — آنی دائم دلکده تکرار ایت

نظیم یحیی افندی «استانبولی»

نعت‌گوی بینظیر اولان بر شاعر شهیردر . مولدی استانبول ، طریقتی (مولوی) در . زمان اشتهاری (سلطان محمد رابع) دن (سلطان احمد ثالث) ه قدردر . بشیوز صحیفه‌دن عبارت مطبوع دیواننك همان ثلثانی نعوت شریفه‌دن عبارتدر . اساتذهٔ ادبادن برذات دیوان نظیم حقنده : (او دیوان دکل ، بربرات غفراندر) بیورمشلرکه الحق پك طوغریدر . موسیقیده ید طولا صاحبی ایدی . (دیدی یا حی کوچدی یحیای نظیم) مصراعنك دلالت ایتدیکی (١١٣٩) تاریخنده ادرنه‌ده وفات ایله‌دیکی (تذکرهٔ فطین) ده محرردر . فقط مرقدینه دائر (ادرنه) ده یاپیلان تحریاته رغماً بولونماسی ممکن اولامامشدر .

نعت شریفندن :

آفتاب صبح ما اوحی حبیب کبریا ماهتاب شام او ادنی حبیب کبریا
جوهرکل تاب وسوز مهرینك پروانه‌سی شمع بزم لیلة الاسری حبیب کبریا
عقل اول قید بند عشقنك دیوانه‌سی نازنین حضرت مولی حبیب کبریا
والضحی وصف کلی واللیل شرح سنبلی باغ یسن روضهٔ طه حبیب کبریا
بلبل لولاك ذاتی لی مع الله لانه‌سی بزم قربه طوطیٔ کویا حبیب کبریا
صدق وعدل وحلم وعلم ذاتنه مظهر ایدوب ویردی چار ارکانه فرحقا حبیب کبریا
چار یار با صفادر همدم کاشانه‌سی صاحب المعراج مولانا حبیب کبریا
آبروی اقبالنك ماه فلك حسرت کشی بدر تابان جهان آرا حبیب کبریا
کیسوی اجلالنك مهر منور شانه‌سی نیر رخشان بی همتا حبیب کبریا
بزمکاه ساغر عشقی دل شوریدکان نشوه بخش عاشق شیدا حبیب کبریا
قلب عارفدر شراب شوقنك خمخانه‌سی سینه چاك هر دل دانا حبیب کبریا
کاسهٔ انعامنك شاه وکدا دلتشنه‌سی مست عشقی خضر ایله عیسی حبیب کبریا
بادهٔ احساننك انس و ملك مستانه‌سی صدر بزم صورت معنی حبیب کبریا
جویبار جودینك ماه منور کوزه‌سی تشنه‌سی دنیا وما فیها حبیب کبریا
مهر انور چشمه سار لطفنك پیمانه‌سی فیض بخش عالم بالا حبیب کبریا
عرش جاه قدرتك اوج اشنای رفعتی خسرو کرسیٔ استغنا حبیب کبریا
چرخ باغ شاننك بر سبزهٔ بیکانه‌سی کلشن قربه چمن پیرا حبیب کبریا

قلزم اسرار و حکمتده در قدرت صدف کان کونه کوهر یکتا حبیب کبریا
کنج عرفان کمالك کوهر یکدانه سی بحر رازه لولوی لالا حبیب کبریا

نعوت عارفانه سندن :

آفرینشدن سنك ذات شریفکدر مراد کلمه‌دن شهر وجوده جستوجو یکدر غرض

کذا :

ای لدن مکتبنك خواجهٔ امی لقبی انبیاء و رسلك زیور تسبیح لبی

ابیاتندن :

سوزك زهرابه نوشان غمه تریاق شوق ایله زبانك نیش ازار ایله یارانه مارانه
ابتده اولور خاتمهٔ مصحف امید اخلاص که وار فاتحهٔ نیتمزده
کریانم او حالتله که دیده‌م بیله بیلمز دیده‌مدن آقان اشك دمادم بیله بیلمز

مصارعندن :

هنر نقش ایتمه‌در لوح دله تصویر جانانی

ندیم احمد افندی «استانبولی»

قضاتدن (مرزیفونلی محمد افندی) نك مخدومیدر . تقلیددن عاری اشعار شوخانه‌سیله غزلسرالق وادیسنده عثمانلی شعراسی میاننده بر موقع ممتاز احراز ایتمشدر . دیوانی مطبوع ومشهوردر . لکن شیوهٔ پرده براندازانه‌سی کندوسنی قلاسیق دائره‌سندن چیقارمش واشعار خفیفه‌یه تهالکی سوزلرندن جدیتی و وحدانیات عالیه‌یی کیدرمشدر . زیرا تنویر افکار ، تهذیب اخلاق ، ترویج مآل ایده‌جك مباحث جدیه‌یی هیچ خاطره کتورمیه‌رك طبیعتنده‌کی اقتدار فوق‌العاده‌یی اشعار شوخانه و خفیفه‌یه حصر ایتمشدر . زیرا بر شاعرك وجداننده الك اول پرورده ایده‌جکی حسیات عالیه‌نك برنجیسی حب وطن حس مقدسی اولمق لازمکلور . ندیم بویله برحس عالینك کندی‌کی برشاعره تحمیل ایتدیکی وظیفه‌یی درخاطر ایدوبده آره‌لقده اویولده دخی شعرلر سویله‌مه‌یه همت ایتمش اولسه‌ایدی هم اقرانی ایچنده بالاستثنا نائل اولدیغی بخشایش قدرتك شکرینی بر صورت اصیلانه‌ده ایفایه چالشمش هم اثرلرندن وطن پرورلك یولنده دخی مستفید اوله‌جق اخلافنك هروقتده هرصورتله ستایش وتحمید واحترامنه عرض

لیاقت ایله‌مش اولوردی. (سلطان احمد ثالث) ایله (داماد ابراهیم پاشا)نك خواص ندماسندن ایدی. عادی برصورتده ترجمه ایتدیکی (صحائف الاخبار) ترجمه‌سی اولان مطبوع (منجم باشی تاریخی) دخی جملهٔ آثارندندرکه بوهمتنه تشکر اولونور. ابراهیم پاشا وقعه‌سنده (١١٤٣) ده طامدن دوشه‌رك وفات ایله‌دی. ترجمهٔ حالی مورخین فصلنده مذکور (عصمت افندی) مرحومك تحقیقنه کوره آیاس پاشا محله‌سنده‌کی آلمانیا سفارتخانه‌سی قارشوسنده‌کی قبرستانده مورخ (فندقلیلی سلاحدار محمد آغا) یاننده مدفوندر.

اسکدارده قره‌جه احمد جوارنده (تونس باغی) مزارستاننده مدفون اولان (ندیم افندی)نك مدرسیندن ندیم افندی اولدیغی‌ده عصمت افندینك جملهٔ تحقیقاتندندرکه سنك مزارنده‌کی تاریخدن‌ده مدرسیندن اولدیغی آکلاشیلمقده‌در.

ابیات حکیمانه‌سندن:

دفترکش معایب ناس اولمه مردایسه‌ك
قیل ذاتکی نظرلره مجموعهٔ ادب

ابیات شوخانه‌سندن:

خطك نظر عاشقه البته کراندر
قیلدن آغر ای غنچه ترازوی محبت

نائلی عثمان دده «استانبولی»

استانبولده یتیشن شعرای مولویه‌دن اولوب (غلطه مولوی خانه‌سی)نده سرنیزن وشیخ اولدی. (١١٤٢) ده ارتحال ایدرك درکاه مذکوره دفن ایدلدی. مشهور آفاق وسهل ممتنع قبیلندن اولان (معراجیه) منظومه‌سی الحق عارفانه وعاشقانه‌در. معجزات انبیادن باحث (روضة الاعجاز فی المعجزات الممتاز) نامنده برآثر منظومی‌ده واردرکه برنسخه‌سی (موزهٔ عثمانی) کتبخانه‌سنده موجوددر. (زبدهٔ مقالات شمس) اسمنده برآثری دها اولدیغی مرویدر. الیوم درکاهلرده اوقونان معراجیه‌سنك صنعتکارانه اولان بسته‌سی‌ده کندی طرفندندر. موسیقی‌یه دائر (رسالهٔ ادوار)ی اولدیغی‌ده (سالم) تذکره‌سنده مذکوردر.

مطلعندن:

اول الله آدینی یاد ایلرز   دلدن اولمش قلبی دلشاد ایلرز

ذکر حقله نطقی ارشاد ایلرز   هر خراب آبادی آباد ایلرز
حضرت احمد صفاتن سویلرز   مصطفی‌نك معجزاتك سویله‌رز
هر کیم ایلرسه محمد وصفنی   عاقبت محمود ایدر حق اسمنی
کیم آنك ذات شریفك آشکار   باعث موجود ایتدی کردکار
آنك ایچون جمله‌دن افضلدر اول   آنکیچون برتر واکملدر اول
آنك ایچون یاراتدی شش جهات   عرش وفرش وهفت دریا هم نبات
آکه ویردی حق حقایق سرینی   آکا بیلدیردی دقایق سرینی
هر نه کیم اکرام قیلدی ذاتنه   هضم ایدوب اکرام بیلدی ذاتنه

نحیفی سلیمان افندی «استانبولی»

منظوم مثنوئ شریف ترجمه‌سی [١] نامنی الی‌الابد یاده وسیله اولان شهری بر شاعر مشهوردر . علم خطده انتسابی واردر . اوائل حالنده خطاط مشهور (حافظ عثمان افندی) دن ثلث ونسخی تمشق ایده‌رك اجازت آلمش وصوکره‌لری تعلیقده‌دخی کسب مهارت ایله‌مش ایدی. سفارت کتابتیله ایرانه کیدوب شعرا وبلغای عجم ایله کثرت الفتدن فارسیده کسب رسوخ وکمال ایله‌مشدی . مجارستانه‌ده کیدوب کلدکدن صوکره شق ثانی دفترداری اولمش ایدی . (مرتب دیوان)، (حلیة‌الانوار)، (رسالهٔ خضریه)، (ترجمهٔ شجرة النبوی المسمی بروضة الصفا)، (معراجیه)، (آصفنامه)، (مولد نبی)، (هجرتنامه)، (تخمیس قصیدهٔ برده)، (تخمیس نعت جامی)، (زخرالاخرة)، (نصیحة‌الوزراء)، (منظومهٔ انفس وآفاق) جملهٔ تألیفاتندندر . غزوات پیغمبری‌یی‌ده (شهنامه) وزننده بیك بیت قدر نظم ایتمشدر . اشبو آثار متنوعه ومقبوله‌سندن زماننك، مسلکننك قیمتنی تقدیر ایدن ارباب عرفان وقلمدن اولدیغی مستبان اولیور . وفاتی : سنك مزارنده محرر : (بو سلیمان نحیفی روحنه الفاتحه) مصراعنك کوستردیکی (١١٥١) ده [٢] قبری طوپقپو خارجندن (مالتپه)یه کیدن جاده‌نك صول طرفنده یول کنارنده‌در . شهری شاعرلرك قوت طبیعت جهتیله اك بویوکی‌در. (قصیدهٔ برده) ایله (قصیدهٔ مضریه) یی‌ده السنهٔ ثلثه اوزرینه تخمیس ایله‌مشدرکه هر اوچنك مطالعلری تذکرهٔ سالمده محرردر . خط دستیله محرر ترکی وعربی تخمیسی (ابن‌الامین محمود کمال بك)ك

---

[١] بو اثر عالی نفیس برخط تعلیق ایله متن مبارکیله برابر مصرده طبع اولونمشدر .
[٢] مستقیم زاده‌نك سویله‌دیکی تاریخ : (سلیمان دولتك مور نحیفی اوجدی مأوایه)

کتبخانه‌سنده منظور فقیر اولمشدر. قصیدهٔ برئه تخمیسی (الجوائب) مطبعه‌سنده طبع اولونمشدر (زخرالاخرة) عقائد واخلاقدن باحث بر منظومه‌در که:

وصف شهرت بو کتاب فاخره
اولدی ملهم قلبه زخر الاخره } بیتیله تصویر ایله‌یور [١].

مثنوی شریف ترجمه‌سی مقدمه‌سندن:

بشنو از نی چون حکایت میکند
از جدائیها شکایت میکند

دیکله نیدن کیم حکایت ایتمه‌ده
آیریلقلردن شکایت ایتمه‌ده

کز نیستان تا مرا ببریده اند
از نفیرم مردوزن نالیده اند

دیر قامشلقلردن قوپاردیلر بنی
نالشم زار ایلدی مرد وزنی

در نیابد حال پخته هیچ خام
پس سخن کوتاه باید والسلام

پخته حالن فهم ایتسونمی خام
اختصار اوزه کرك سوز والسلام.

ابیاتندن:

حسادك ایتمه هیچ نظر کفتکوسنه شیر التفات ایدرمی کلابك غلوسنه

لازم دکل عنایتی اهل تکبرك بخش ایلدم عطاسنی وجه عبوسنه [٢]

حکیم کامله کار عبث نقیصه ویرر حقیقت اهلنه ترك مجاز لازمدر

قطعاتندن:

ای خالق یکتا وعدیم الاشباه جویندهٔ لطف وکرمك بنده وشاه

محروم اوله حاشا در احسانکدن بر قول دیه صدق ایله الله الله

---

[١] شیخ ابوالنجیب سهروردینك اخلاق وسیاستدن باحث (نهج السلوك) اسمنده‌کی اثر مشهورینی ترجمه ایدن کلیبولی جوارنده‌کی کشانلی (نخبی محمد افندی) ده زمانه کوره منشی و سیاسی بر ذات اولوب (١٢٠٣) تاریخنده (استانبول) ده ارتحال ایتدی. بالوجوه شایان استفاده اولان بو ترجمه مطبوعدر.

[٢] شیخ سعدینك (عطای او بلقای او بخشیدم) قولنك ترجمه‌سیدر.

نیلی احمد افندی « استانبولی »

استانبولدن یتیشمش شعرانك اك ذکرلیلرندن فضیلت صاحبی بر ذات اولوب (۱۱۰٤) تاریخنده دنیایه کلمشدر . پدری استانبول قاضیلرندن (میرزا زاده محمد افندی) اسمنده برفاضلدر . تحصیلنی جدی برصورتده بیتردکدن صوکره طریق تدریسه کیره‌رك برمدت وظیفهٔ تعلیمله مشغول اولدی . بعده مولویته‌سلوك ایده‌رك ازمیر ، مصر ومکه مولویتلرنده بولوندی . (۱۱٤۹) تاریخنده آناطولی و (۱۱۵۹) ده روم‌ایلی قاضی‌عسکرلکی رتبه‌لرینه ارتقا ایله‌دیسه‌ده برآز صوکره‌لری خسته‌لنه‌رق استعفایه مجبور اولوب معاصری وبالوجوه مسلکداشی اولان شیخ‌الاسلام (چلبی زاده عاصم افندی) نك سویله‌دیکی (میرزا زاده احمد نیلی، صحن فردوسی ایلدی مسکن) تاریخی منطوقنجه (۱۱٦۱) ده ارتحال ایتدی . مزاری طاشنده بومنظومه منقوش دکلدر . اسکدارده تونس باغندن سلیمیه‌یه دونن جاده‌نك صاغ طرفنده ویول کنارنده مدفوندر . (معلم ناجی افندی)مرحوم مجموعهٔ‌معلم ده‌«نیلی افندی‌اقتداری نسبتنده شهرت‌بوله‌میان شاعرلرمزدن صاییلیر . لسان خاقده دائر اولان بعض ابیاتی مشهور (لاادری) نك اولمق اوزره تلقی ایدیلیر . اشعاری طوپلانسه دیوانچه دینیله‌میه‌جك قدر بیوك برکتاب تشکیل‌ایدر» دییورلر . نیلی نك شاعرلکنك درجه‌سنی ـ مسلکم اولمدیغیچون ـ تقدیرده معذورم . فقط مرتب دیوانك برقاچ نسخه‌سی‌منظورم اولدی. ازجمله(غلطه مولویخانه‌سی)ایله (خالص افندی) کتبخانه‌لرنده‌ده واردر . شاعرلکی حقنده‌ده ، نیلی اسلاف شعرامزك بك چوغنه ترجیح اولونور. کوزل دوشونور،منقح سویلر ، صنعت پردازلغه میلی زیاده‌جه اولدیغی حالده سوزی جاذبه‌سز دوشمز، طبیعتی نازك، فکری خایده ادادن مجتنبدر . فقط بعضاً ایران مقلدلکنه مغلوب‌اولور، افاده‌سنده بولونیورلر، آثارینه دائرده تذاکر شعرادن فطین افندی‌تذکره‌سنده (علوم عربیه‌یه دائر خیلیجه تصنیفات وتألیفاتی ونجه نجه کتب نفیسه‌یه حاشیهٔ سلیس‌الافاداتی وکتب فقهیه‌یه متعلق التمش عدد خیرات عمیمة‌البرکاتی اولدیغی) محررسه‌ده اسملری مصرح دکلدر . کوره‌بیلدیکم آثاری بروجه آتیدر :

۱ — علامه (عبدالرحمن ابن جوزی) نك (الوفی فی فضائل المصطفی) سنك (الاوفی فی ترجمة الوفی) اسمیله ترجمه‌سی [برنسخه‌سی نور عثمانی کتبخانه‌سنده‌واردر] .

۲ — (یاوز سلطان سلیم خان) ك امریله (شیخ‌مکی) شهرتیله بنام شیخ (محمد بن مظفر) طرفندن‌فارسی العباره یازیلان (الجانب‌الغربی فی حل مشکلات‌ابن‌عربی)نام اثرك (الفضل‌الوهبی فی ترجمة الجانب‌الغربی) اسمیله ترجمه‌سی [بونکده برنسخه‌سی آیا صوفیه کتبخانه‌سنده‌واردر] .

٣ — فضیلتنامه : علم اخلاقه دائر برمنظومه‌در.

٤ — شرح منظومهٔ قواعدالاعراب .

٥ — مالابد للاریب من‌المشهور والغریب ! فضیات ادبیه‌سنك برهانی اولان بواثر جسیم مشهور تاریخ وصافك شرحیدر . [برنسخه‌سی خالص افندی کتبخانه‌سنده واردر] .

٦ — خجلة‌العروس فی‌تاریخ انکروس : زماننده‌کی مجارستان سفرینی مبیندر .

٧ — دیوان : طرزمعلوم اوزره‌در برغزلندن (طریق‌کاشفی)یه منتسب‌اولدیغی آکلاشیلیر. ابیاتندن :

کوکل اغیار ایچون انجنمه یاره   کل اولماز باغ عالمده دیکنسز

هنکام وصال عاقبت اغیارده قالماز   انجامه ایرر موسم کل خارده قالماز

قالماز میان لجهٔ محنتده فلك دل   البته بر مساعدهٔ روزکار اولور

کوکان آچار مذمت خار ایلیوب کالك   کاسون بهار فصلی سیر ایله بلبلك

مصارعندن :

شیرلر دکه کمند افکنه نخجیر اولماز
نه دل ربوده اولایدق نه دلربامز اولایدی

نجیب مصطفی افندی «صوبولجی‌زاده — ایوبی»

شعرا و مشاهیر خطاطیندن اولوب (ایوب) لیدر . مرتب دیوانی و (دوحه‌الکتاب) اسمنده حروف هجاء ترتیبی اوزره (تذکرهٔ خطاطینی) واردرکه برنسخه‌سی (موزهٔ عثمانی) کتبخانه‌سنده موجوددر . بواثرده برقاچ دانه‌ده رسامك ترجمهٔ حالی مندرجدر . (١١٧١) ده ارتحال ایله‌دی . ایوبده حمام ارقه‌سنده‌کی یوقوشك باشنده پدری یاننه دفن ایدلدی . ابیاتندن :

اولسه آیینه نمایندهٔ روی انسان
یوزی انسان‌اولورااما اوزی انسان‌اولماز

مصارعندن :

مثلدر دینسزك ای دل کلیر حقدن ایمانسز

نورس عبدالرزاق افندی « قدیم — کرکوکی »

عثمانلی شاعر و منشیلرینك معروفلرندن اولوب (کرکوك) لیدر. شاعرلکی مرتب دیواننده طرز قدیم اوزره منشیلکی ده (١٣٠٤) تاریخنده استانبولده (مبالغ الحکم = ١١٧٢) [١] اسمیله طبع اولونان (مناجات خواجه عبدالله الانصاری) ترجمه سندن مستبان اولور . استانبوله کله رك موالی صنفنه داخل اولمش ایدی . مؤخراً زبان درازلق تهمتیله اولا (رسمو) یه صوکره تبدیل منفا صورتیله (بروسه) یه اجلا ایدلمش و بعد الاطلاق ینه بروسه یه و مجموعة التراجمه تاریخ واصفه نظراً کوتاهیه یه حشمتله برلکده نفی اولونمشدر . منشآتیده مدون و غیر مطبوعدر . (حکیم اوغلی علی پاشا) نك طهماسب صفوی ایله محاربه سنه دائر یازدیغی تاریخچه (اسعد افندی) کتبخانه سنده موجوددر . (نورس) ك علی پاشا کتابجیسی اولدیغی (سیدوهبی) نك برمکتوبینك سرلوحه سنده ده محرردر . (مجموعة التراجم) ده ملوك هندیه دن (سایم شاه) تاریخنك ترجمه سی نورسك اثر خامه سی اولدیغنی بیان ایدییور . (١١٧٥) بروسه ده وفات ایله دی . قبری (حضرت افتاده) جامع سرایی قپوسی قارشیسنده کی مزارستانده اولوب . سنك مزاری اسطوانه وی بر طاشدر . ترجمهٔ حالی زمانمز ادباسندن (ابن الامین محمود کمال بك افندی) طرفندن تحریر ایدلمشدر .

حجله گاه خسروی اول شب که تزیین ایتدیلر   خون فرهادی حنای پای شیرین ایتدیلر

مطلعلی آتیده کی غزل مشهوری بر چوق شعرا طرفندن تنظیر و تخمیس ایدلمشدر .

حجله گاه خسروی اول شب که تزیین ایتدیلر   خون فرهادی حنای پای شیرین ایتدیلر
داغلرله ویردیلر آرایش نوسینه مه   عاقبت دردین شکر برپارچه تسکین ایتدیلر
چشمهٔ حیوان دکلدر عارفه کردابدر   خضری اول سرچشمه نك باشنده تکفین ایتدیلر
چیقمدی برنیم تن قد بلند همته   اطلس کردونی بر قاچ کره تخمین ایتدیلر
دیرده توحید ایدر زنار باغلر کعبه ده   عارفه بو وجهله تلقین آیین ایتدیلر
ابروانه وسمه چکدی خوبلر غافل مباش   ای دل مسکین ینه شمشیری کسکین ایتدیلر
بن او کون کسدم امیدم نورس آواره دن   کاسب نازین اول شه خونخواره نك زین ایتدیلر

ابیاتندن :

کندی الله یادە کسوب ویردیکم قلم   فتوای خون ناحقمی یازدی ابتدا
میزانه اور کوروشدیکك احبابی الحذر   رهبر تصور ایله دیکك رهزن اولمسون

[١] بو اثرك اسمی ، تاریخ ترجمه سنی کوستیرر .

نزهت عمر افندی « اورفه‌لی »

فضلا وشعرادن برذات اولوب (رها ـ اورفه) لیدر . مدت مدیده (راغب پاشا) نلك مهردارلغنده بولوندی . مرتب دیوانده فارسی اشعاریده موجوددر . طرز شعری (راغب پاشا) وادیسنی آکدیرر . برده منظوم (حدیث اربعین شرحی) واردر . مرشدی (نجار زاده شیخ رضا افندی) حقنده یازدیغی (منقبهٔ اولیائیه فی احوال رضائیه) اسمنده‌کی مناقبنامه‌سی مطبوعدر . (۱۱۹۲) ده استانبولده وفات ایتدی . (غلطه‌مولوی‌خانه‌سی) نده مدفوندر . برده راغب پاشانك سفینه‌سی طرزنده عربی‌العباره (منازه الابصار) ی (ترجمهٔ مرزبانامه ـ جوهرالحکم) اسمنده محاضراتدن بر اثری واردر . علم احکام نجومه‌ده انتسابی وار ایدی . منجمین اسلامیه‌دن (محمد قاسم) ك لسان فارسی اوزره محرر (تنبیهات المنجمین) اسمنده‌کی اثرینی ترجمه ایتمشدر .

ابیاتندن :

کوکلدن مبحث عشقکده أول آه اولور پیدا　　بلی هر نسخه عنوانده بسم‌الله اولور پیدا

کیتمز قلوب قاسیه‌دن نقش انفعال　　سنك اوزره مرتسم اولان آثار سخت اولور .

کندی عیبك کورمکه عیب کسان آینه‌در　　خلقه طعن ایتمه هله برکره وار کور سن سنی

نسیب محمد افندی « ایکی یاراقلی زاده »

شهری‌الاصل درویش‌نهاد برشاعردر . دیوانیله آثارمنشیانه‌سی مطبوعدر . مالیه‌تذکره‌جیلکی وکالتندن معزول ایکن (۱۲۰٤) ده ارتحال ایله‌دی . روم ایلی حصارنده (قیالر) مزارستاننده مدفوندر .

ابیاتندن :

بردر خدا بو سوزده‌یم اولسه‌تم دوچاك　　سوز بر جناب خالق کون مکان بر

مست خواب غفلت اولماز محرم بازار عشق　　اهل عشقك اخذواعطاسی دم اسحار اولور

خلق ایدر دادوستد بر پرتلاش وبی‌نصاب　　چارسوی عالمك بز اوکادق دلالی بز

مصارعندن :

ترازوی دودست اسخیا درهم قبول ایتمز .

ناشد ابراهیم بك « مورەلی »

(راتب احمد پاشا) نك اوغلیدر . (موره) ده طوغمشدر . (سلطان مصطفای ثالث) ك مابینجیلکنده بولونمش ومشارالیهك وفاتنده میرمیرانلقله یکی شهره کوندەرلمشدر. (سلیم خان ثالث) ك جلوسنده مقربین زمرەسنه داخل و (آمنه سلطان) ك کتخدالغنه تعیین اولونمشدر . (١٢٠٦) وفات ایتدی . اسکدارده (آیازمه) جامع شریفی حظیرەسنده مدفوندر . دیوانی غیر مطبوعدر .

برغزلندن :

قیلمه افسانه حقارتله نظر　آ کلاسری نسخهٔ کبرایه باق
اولمه دلداده نقوش ظاهره　صورته میل ایلمه معنایه باق
اتحادك سرینی ادراك ایچون　اختلاف صورت اشیایه باق

نشأت سلیمان افندی «خواجه — ادرنەوی»

تحصیل علومدن صوکره استانبولده (ملا کورانی) جوارنده آلدیغی قوناقده فارسی تعلیمی و مثنوی تدریسیله مشغول اولور ایدی . عامەنك حسن ظننه مظهر اولان عرفاندندر . مولداً (ادرنه) لیدر . مشایخ نقشبندیەدن (بروسەوی امین افندی)دن منتسبدر . شعری علم قوتیله سویلەدیکی ایچون بعضیلری پك رونقلی دکلدر . وفاتی : (نشأت افندی کوچدی جنان اولەمنزلی) مصراعنك دلالتی اولان(١٢٢٢) تاریخندەدر. قبری (طوپ قاپی) خارجنده (مالتپه خستەخانەسی) یولنده صاغ طرفده (ساقز آغاجی) دنیلان سداوستندەدر . مطبوع دیوانندن باشقا (طوفان معرفت) اسمنده بر اثریله سلوك نقشیەیه عائد اولوب تاریخ ترجمەسی (ترجمة العشق) ترکیب منقوطی (مسلك الانوار ومنبع الاسرار) ترجمەسی واردر . ترجمهٔ حالی تلامیذندن (برتو افندی) طرفندن یازلمش و (کتخدا زاده) تلامیذندن (امین افندی) طرفندن تذییل ایدلمشدرکه مطبوعدر .

مخمسندن :

بزم جور فلکدن شکوه و بیدادمز یوقدر
عدودن هیچ ملال خاطر ناشادمز یوقدر
شو کافر بخت بددن اشکا معتادیمز یوقدر
محصل دوست و دشمندن تظلم یادمز یوقدر
کوکلدندر شکایت کیمسه‌دن فریادمز یوقدر [١]

مشهور نعتینك کریزکاهندن :

دریا دل اولان اهل هنر قطرهٔ فیضی
بسلر صدف سینه‌ده در وکهر ایلر

ابیاتندن :

آداب عشق عاشقه آنجق نیاز ایمش
آیین شوق دلبر طنازه ناز ایمش

نوری افندی « قول آغاسی احمد بك زاده »

ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (هاشم بابا) خلفاسندن (صلاجی زاده) منتسبلرندن ومتصوفانه اشعارپرداز ان صاحب دیوان شعرادن اولوب (کرید)ك (قاندیه ـ قندیه) قصبه‌سندندر. غیر مطبوع دیوانی (١٢٠٩) ده جمع وترتیب اولونمشدر .

مطلعندن :

تعالی الله اکبر حبذا سلطان بی همتا
که قیلدی اون سکز بیك عالمی برامر ایله انشا
زهی صانع که ادنی صنعینك سرینه عقل ایرمز
نه‌دکلو موشکاف اولسه ایدرسه حکمتن اجرا

نزهت عثمان افندی باقرجیلر « کتخداسی بروسه‌وی »

ارباب حرفت و صنعتدن اولدیغی حالده تحصیل معرفت ایله‌مش ومؤخراً بروسه‌وی شیخ

---

[١] نوعی

امین نقشبندی‌یه انتساب ایدرك فیض وعرفان صاحبی اولمش برشاعر اولوب (بروسه) لیدر . (۱۲۲۷) ده وطننده ارتحال ایله‌دی . (منلا فناری) جامعینك غربنده مدفوندر . دیوانچه‌سی غیر مطبوعدر .

برغزلندن :

ای کلعذار نالش دل بلبلانه‌در
کفتار اهل عشق همین عاشقانه‌در

اوج آشنادر اهل محبت او رتبه کیم
مرغ شکسته بال دل عرش آشیانه‌در

نسیبا توفیقه خانم « استانبولی »

استانبول شاعره‌لرندن اولوب (شریف پاشا زاده سید سیرت بك) ك کریمه‌سی وآتی الترجمه (نهادبك) ك همشیره‌سیدر . دیوانچه‌سی واردر . (۱۲۶۰) تاریخنده (استانبول) ده وفات ایده‌رك قانلیجه‌ده (عطا افندی) درکاهنه دفن ایدلدی .

ابیاتندن :

تیر نکهك ایلدی اوز جانمه تأثیر
جانا بو کمانکشلك ایله پیر اوله‌سك پیر

نظیف احمد افندی « استانبولی »

فضلای شعرادن وزمرهٔ قضاتدن اولوب صحافلر شیخی زاده وقعه نویس (اسعد افندی) نك برادر زاده‌سیدر . (۱۲۵۲) ده تقویمخانه نظارتی وکالتنه (۱۲۶۸) ده مکهٔ مکرمه مولویتنه نصب اولونمش ایدی . (۱۲۷۵) ده ارتحال ایله‌دی . آثاری قپودان پاشالرك تراجم احوالنی مبین اولان (سفینة الوزراء) ونقیب الاشرافلرك تراجم احوالنی معلن (ریاض النقبا) [۱] ایله (ترجمهٔ نصاب الاحتساب) ، (ترجمهٔ نخبة الفکر)، (شرح موارد الکلم) ، (ترجمهٔ تلخیص معانی)، (ترجمهٔ رسالهٔ کواکبی)، (ترجمهٔ تعلیم المتعلم)، (ترجمهٔ طبقات شرنوبی)، (ترجمهٔ شرح قصیدهٔ لامیه)،

[۱] برنسخه‌سی بشیکطاشده (یحیی افندی) کتبخانه‌سنده واردر .

(لغات قافیه) ومنظوم (سر آغاز حجاز) (سورنامهٔ مسرت علامه)در. حکایات مشهورهٔ عربیه‌دن اولوب مطبوع (الف اللیل واللیلة) [١] ایله مطبوع (ملك السیف ذو الیزن)ك مترجمی ده بو ذاتدر. (سلطان محمود ثانی)نك ادرنه سیاحتنه دائر عربی العباره (سفرنامه) اسمنده بر رساله‌سی ده واردر. بر نعتندن :

یا رسول الله روضه‌ك خلد جنتدر سنك
نطق جان بخشك سراسر خیر و حکمتدر سنك

برده (ثمار القلوب فی المضاف والمنسوب) ی (عقود اللئال فی ترجمة الامثال) اسمیله ترجمه ایتمشدر که بر نسخه‌سی (کوپرولو) کتبخانه‌سنده‌در .

نهاد بك « استانبولی »

(سعید سیرت بك) ك اوغلیدر . عزت منلا (محنت کشان) ده (نهادم یانمده برابر ایدی . رفیقم فقط اول هنرور ایدی) دیه کندیسندن بحث ایدر . منلانك شاگردی عرفانیدر . مصره گیدرك (محمد علی وابراهیم) پاشالرك خدمتنده بولونمشدر. بالآخره استانبوله عودتله زراعت ونافعه مجلسنه اعضا اولمشدر. (١٢٨٦) ده وفات ایده‌رك قانلیجه‌ده (شیخ عطا افندی) درگاهنه دفن اولونمشدر [٢] . هجو ایله مألوف اولدیغیچون خلق کندوسندن احتراز ایدردی . مجموعهٔ غزلیاتی مطبوعدر . جدیاتدن زیاده هجویاتده مهارت گوسترمشدر . شاعرلکدن زیاده ندیملکده شهرتی واردر .

اشعارندن :

سکوت ایدنلر اولور دائما سلامتده بلایه اوغرامه چوق سویله‌مکدن اولور
جهانده شمدی ظرافت مداهنه‌یله اولور حماقت اولمازه اولماز دیمکدن اولور
امید راحت ایتمه فلکدن صاقین گوکل محنت کش اولمه دهرده فکر محال ایله

نائلی صالح افندی « مناستری »

شعراء علمادن، رندمشرب، عارف بر ذات اولوب تحصیلنك بدایتی مملکتی اولان (مناستر)ده

---

[١] الف اللیل واللیلة مترجمی اولق اوزره (لطیفی) تذکره‌سنده (اسحق چلبی) معاصرلرندن اسکوبلی (هوسی) اسمنده بر شاعر داها مذکوردر . بو حالده نظیف افندی مترجم ثانی اوله‌جقدر .

[٢] سجل عثمانی ده . مصرده ارتحال ایتدیکی محررسه‌ده موثوق دکلدر .

اکالی (استانبول) دەدر . علم‌خطه‌ده انتسابی‌واردر . مرتب دیوانی غیرمطبوعدر . معلمذکله مصر زادکانندن بریله مصره گیدوب (١٢٩٣) تاریخنده اوراده ارتحال ایله‌دی . اشعاری طبع شاعرانه‌سنه دالدر . طریقهٔ (مولوی)‌در . (پند عطار)‌ك بربیتنی بش بیت‌ایله شرح ایتدیکی اثرینه (کنز نصایح) تسمیه ایله‌مش و (١٢٩٤) ده مصرده طبع اولونمشدر .

مطلعندن :

حمد بحد آن خدای پاك را　　آن که ایمان داد مشتی خاك را
اول آخر عالمك حمدی تمام　　ذاتنه مخصوصدر حقك مدام
اوبله قدرت صاحبیدر اول خدا　　برآووچ طوپراغه ایمان ویردی تا
چون اراده ایتدی خاق عالمه　　ویردی صورت صورتندن آدمه
طیندن خاق ایتدی جسم آدمی　　ایله‌دی روشن آنکله عالمی
اولدی‌چون فیض‌ازل صورت‌پذیر　　نور ایمان آدمی قیلدی منیر

ابیاتندن :

اهل دل سینه تهیٔ می کام اولسه دخی　　نشوهٔ فیض صفا وار دل پر جوشنده

متکبرلره کبر ایتمه تصدق صاییلیر　　ظالمه جور و اذا قیامه عبادت کبیدر

نورس عثمان افندی «نورس جدید — ساقیزی»

سابق‌الترجمه والی بغداد (علی رضا پاشا) مرحومك بندکانندن (سلیمان افندی) نامنده برذاتك کوله‌سی اولوب (ساقیز) لیدر . (یوسف‌کامل پاشا) طرفندن طبع ایتدیریلان دیوان کبیرنده السنهٔ ثلثه اوزرینه اشعاری واردر . اشعار فارسیه‌سی رونقلیدر . فقط :

دمدز ای دل‌آلایم دستمه لوح وقلمی　　شور ماتم‌ایله تجدید ایده‌یم کهنه غمی
تیغ خامه‌مله سپهرك جکرین قان‌ایده‌یم　　بنده اجرا ایده‌یم قاعدهٔ محتشمی

مطلعلی مرثیه‌سی مشهور و دلسوزدر .

التنجی وایکنجی اردولر محاسبه‌جیلکنده وضبطیه نظارتی مکتوبجیلغنده‌ده بولونمش ایدی . شعورینه خالل کلەرك (١٢٩٣) ده متقاعداً استانبولده وفات ایتدی . اسکدارده قره‌جه‌احمد مزارستاننده مدفوندر . آثار منثوره‌سندن بعضیلری (مجموعة‌الطرب علی‌لسان‌الادب) وایکنجی

حامیسی سردار اکرم (عبدالکریم نادر پاشا) نامنه اوله‌رق (اثر نادر) اسملریله طبع اولوندی. بر ده مقدمه‌سنده (شیخ سعدی)نك مفصلجه ترجمهٔ حالی اولمق اوزره غیرمطبوع (گلستان) ترجمه‌سی واردر.

شعورینه خالل کلدیکی زمان بیمار خانه‌یه قونلمش و شهزادهٔ قدردان (یوسف عزالدین افندی) مرحومك امر مخصوصلریله حیدرپاشا خسته خانه‌سنده تهیه ایدیلن بر دائرهٔ مخصوصه‌ده بالتداوی کسب افاقت ایتمشدر. خسته‌لغی اسبابندن بری بعض کیمسه‌لردن کوردیکی سعایت اولدیغندن اثنای تداویسنده یازدیغی شکایتنامه‌ده (معذورم ۱۲۹۰) کلمه‌سی تاریخ دوشرمشدر. خسته خانه‌یه یغمورلی بر هواده کتیرمشلر کوك کورله‌مکده ایمش قپودن ایچری کیره‌جکی صره‌ده بالتوقف شو بیتی سویله‌مش:

بو یاغان یاغمور دکلدر صانمیك کوك کورلیور   سله‌دار شفادر آسمان آغلار بکا

ابیاتندن:

صاف مشرب التفات ساده‌دن خوشنود اولور   دلنشین اولماز اوصحبت کیم غرض آلوده اولور

چوق ریاکار وار ولی کورینور   ابن ملجم ایکن علی کورینور

حالی بر بد اصلك اقباله تحول ایتمسون   چونکه مستقبلده یا فرعون یا نمرود اولور

نالی ملا خضر

مولدی سلیمانیه‌قراسندن برقریه‌ده تحصیل وتفیضی (سلیمانیه) ایله (قره‌داغ) قصبه‌سنده‌در. کردجه دیوانی اولدیغی کبی السنهٔ ثلاثه‌ده‌ده صنایع بدیعه ایله مزین اشعاری واردر. (۱۲۹۰) تاریخلرنده حج شریفدن عودتنده (استانبول) ده قاله‌رق زمانی فضلا وشعراسنك مظهر تقدیر وتوقیری اولمشدی. برمدت صوکره ارتحال ایده‌رك (قره‌جه احمد) مزارستاننه دفن ایدلدی. شو خانه اشعارندن:

کهی تسبیح وکه باده   کهی نقش رخ ساده
سنك دردکله دنیاده   نه‌لر چکدم نه‌لر چکدم

نزهت افندی «حسن نزهت افندی — دلی»

مشهور (سروری) طورنده برشاعراولوب شهریدر . اکمال تحصیلدن صوکره اقلام مالیه‌یه سلوك ایده‌رك بالتفیض(بغداد)مالیه مفتشلکنه ارتقا ایله‌دی وبومأموریتده ایکن ارتحال ایله‌یوب (امام اعظم) قربنه دفن ایدلدی . سکوتی برعمر کچیریر، لطائفی‌تام یرنده‌صرف‌ایدر، سوزلرنده‌کی هجو و تعریض دولاییسیله زمانك اکابرینی قورقوتمش ایدی . (لطائف اصناف) اسمنده‌کی اثر مزاحیسی مطبوع منشآتی ، اشعاری ، تاریخلری بالخاصه (ظیروه) نامنده‌کی اثر منظومی غیرمطبوعدر بو متروکات آراسنده نظر دقتی جلب ایدن تاریخلریدر . ازجمله عمجه‌سی (نوح رفقی) افندی‌یه تاریخی :

باد آهی نزهتا تاریخ ایله ایتدم وزان   نوح جسمی زورقن سوردی عدم دریاسنه
١٢٦٧

(نایزن اسماعیل دده) یه تاریخی :

چیقدی برتاریخ سیر آهنك نای عشقدن   آصدی اسماعیل دده منصوری طاق جنته

نزهت محمد افندی «دلی نزهت — سیواسی»

ادبادن فاضل برذات اولوب اصلاً تاتار، مولداً (سیواس)لیدر. مطبوعات‌مدیریتی‌وساٸره‌کبی بر خیلی مهم اموردە بولونه‌رق شعورینه اره‌لقده خلل کله‌رك (١٣٠٤) ده سیواسده وفات ایتدی . قواعد ادبیه‌دن باحث اولان (مغنی الکتاب) آثار ادیبانه‌سنك مشهوریدر . (نزهةالمنشآت) و (معدل‌الاملاومکمل‌الانشا) اسمنده دیکر ایکی اثر منشیانه‌سی اولدیغی کبی اساسی تاریخه مستند ملی بر وقعه‌یی مصور (کیرلی چیق) نامنده اخلاقه متعلق بر اثری‌دها واردرکه جمله‌سی مطبوعدر . (لطائف‌المحاضرات) اسمنده علم محاضراتدن غیرمطبوع براثری‌ده واردر . علمای اسلامیه‌دن هندی (رحمةالله افندی) مرحومك (اظهارالحق) اسمنده‌کی اثر دینیسنك جلد اولی‌ده ترجمه ونشره موفق اولمشدرکه جداً شایان مطالعه آثار دینیه‌دندر .

نابی زاده ناظم بك «استانبولی»

شعرادن وارکان حربیه قول آغالرندن جامع‌السیف والقلم برذات اولوب شهریدر . مطبوع

ومتنوع آثارندن بعضیلری شونلردر : (یکی کیمیا) ، (سیئهٔ تسامح)،(آینه‌لر) ، (اساطیر) ، (مسابقه) ، (هوس ایتدم) ، (مسائل ریاضیه‌دن جبر) و سائره‌در . اشبو آثاردن یکی کیمیا ایله مسائل ریاضیه‌دن جبر، توضیحدن مستغنی‌در . (سیئهٔ تسامح) تنقیدات ادبیه‌دن باحثدر . اصولی دائره‌سنده رومان یازمغه چالیشان ارباب قلمدندر. هنوز کنج یاشنده ایکن (۱۳۰۷) تاریخنده استانبولده ارتحال ایله‌دی . (مسکینلر) تکیه‌سندن سراجلر چشمه‌سنه کیدن جاده اوزرنده مدفوندر.

والده نفیسی :

یاوروجغم اویقویه دال ناز ایله   جنبش کهوارهٔ اعزاز ایله
یات اویو ای طفل صفا پرورم   ذوقکه دنیامی فدا ایلرم
دال ینه اذواق و خیالاتکه   هایدی ملکلر له ملاقاتکه
کوکلی سوکك اویوتور بن سنی   بن سنی تلطیف ایدرم سن بنی
سن‌ده بیورسیك چوجغم برزمان   سن‌ده بیلیرسیك نه یمانمش جهان
غائلهٔ عالمی چکمك محال   شمدی اویو نازایله آسوده حال

حب وطن فکره نه رونق ویرر   آدمه ماهیتنی بیلدیرر .

شاعره معرفته کیتمه‌لی   کعبهٔ عمرانه شتاب ایتمه‌لی

نجمی عمر افندی

شعرای عاشقیندن بر ذات اولوب شهریدر . (قوله) ردیف بیکباشیلغندن تقاعد اولدقدن صوکره مدت مدیده (آلاشهر) ده اقامت ایله‌مشدی . (۱۳۰۷) ده (استانبول) ده ارتحال ایده‌رك (خرقهٔ شریف) جوارینه دفن ایدلدی. مقدما طبع ایتدیکی دیوانندن صوکره بیك بیت اوزرینه مرتب (الفیه) و اون ایکی فصل اوزره مرتب (تحفهٔ وحدت) اسملرنده منظومه‌لری واردر . لسان فارسی اوزره‌ده انشاد شعره مقتدر اولدیغی دیوانیله سائر منظومه‌لرندن آکلاشلمقده‌در .

تحفهٔ وحدت منظومه‌سندن :

وحدت حقی تعلمده مقام   منقسمدر هفت طوره ای همام
اولی توحید افعال دکله‌مش   ثانی توحید صفاتدر آکلامش
ثالثی توحید ذات ای نورعین   بونده‌در فوز ونجات ای نورعین

نبیل بك « حافظ محمد نبیل بك »

آتیة الترجمه (نقیه) خانمك برادری طریق(مولوی) منتسبلرندن رند مشرب، اهل دل بر ذاتدر . (ارتحال ایتدی نبیل بك عدنه) مصرع تعمیه دارینك دلالتی اولان (١٣٠٧) تاریخنده (آیواجق) قضاسی مقاولات محررلکنده ارتحال ایتدی . بر سرگذشت عاشقانه‌دن باحث (هجر و وصال) اسمنده غیر مطبوع مثنویسی ودیوانچهٔ اشعاری واردر .

بر قطعه‌سی :

ظالمی بر کشته ایدن آهدر قلب مخلوقه خدا آگاهدر
برقدم شهراهدن ایتمه عدول دوغرونك یاردمجیسی اللهدر

ناجم عبدالرحمن افندی « سلیمانیه‌لی »

ارباب قلمدن السنهٔ ثلثه ادبیاتنه واقف بر ذات اولوب (شهر زور ـ سلیمانیه) لیدر . (١٣١٢) ده (خربوط) ده ارتحال ایله‌دی . طریقةً نقشبندی‌در . حروف هجا ترتیبی اوزره السنهٔ ثلثه‌دن منتخب اشعارینی جامع (هدیة‌الامم وینبوع‌الحکم) و (گلزار آثار) اسملرنده آثار ادبیه‌سی و (تسهیل‌التحصیل) اسمنده عربی‌العباره (نحو) رساله‌سی واردرکه اوچی‌ده مطبوعدر . برده کندی متصوفانه اشعارندن :

بز آیینه‌یز صورت لاهوت نمایز
بز مظهر الطاف خدا مست گدایز

مطلعلی غزلنی ده شرح ایده‌رك طبع ایتدیردیکی کبی حروف هجا عددنجه انتخاب ایتدیکی احادیث شریفه‌نی‌ده نظماً لسان فارسی اوزره شرح ایتمشدر .

نعیم بك

ترجمهٔ حالی مورخین فصلنده مذکور مؤلف شهیر (شمس الدین سامی بك) ك کوچوك برادری اولوب (فراشر) ده تولد ایتمشدر. تحصیل ابتدائیسنی مسقط‌رأسنده عالیسنی برادریله

برابر (یانیه) روم (ژیمنازیا) سنده بعدالاکمال عربی ، فارسی‌یی‌ده خصوصی معلملردن تعلم ایله‌مشـدر . استانبوله ورودنده معارف نظارتی انجمن تفتیش و معاینه اعضالغنه و بر مدت صوکره ریاستنه‌تعیین اولونمش وبومأموریتده ایکن (١٣١٤) تاریخنده ارتحال ایده‌رك مردیون کوینده (بکتاشی درکاهی) قبرستانته دفن ایدلمشدر. فطرةً شاعر اولوب کنجلکنده اشعار فارسیه ایله پك چوق متوغل اولمش وبونلردن بر قسمنی (تخیلات) نامیله طبع ایتمشـدر . بالاخره بوتون حیاتنی، املنی، غایه‌سنی لسان ملیسی اولان آرناوودجه‌نك احیا واعلاسنه‌حصر ایله‌مشدر .

تورکجه آثار مطبوعه‌سی :

(١) هومه‌ر: شاعر شهیر یونانی (هومه‌ر) ك مختصر ترجمهٔ‌حالیله مشهور (ایلیادا)سنك ترجمه‌سی . بواثرك آنجاق ایکی فورماسنی نشر ایده‌بیلمشدر .

(٢) اختراعات وکشـفیات : (جب) کتبخانه‌سی اجزاسندندر .

(٣) قواعد فارسیه برطرز نوین : اسمی مسماسنه دالدر .

(٤) تخیلات . (٥) سخنان برکزیده .

آرناوودجه آثار مطبوعه‌سی :

(١) کربلا ، (٢) اسکندر بك ، (٣) یاز چیچکلری ، (٤) اشعار متنوعه .

آرناوودجه غیر مطبوع آثارندن :

(١) آرناوودلق تاریخی .

نقیه شریفه خانم

ترجمهٔ حالی ریاضیـون فصلنده محرر (عثمان صائب افندی) نك کریمه‌سی و شـاعره (شرف خانم) ك همشیره‌زاده‌سیدر . شهری عثمانلی ادیبه‌لرینك بناملرندن فارسی شناس برادیبه اولوب (١٨) سنه دارالمعلمات فارسی وتاریخ معلمه‌لکنده بولونه‌رق نشر معارفه همت ایله‌مشدر. والده‌سنك وفاتندن صوکره تیزه‌لری سابقةالترجمه (شرف خانم) ك تحت تربیه وتعلیمنده‌بولوندی . مطبوع اثرلرینك باشلیجه‌سی (لغت فارسی) اسمنده‌کی کتابله اکثریسی اخلاقه متعلق مقالات نافعه‌سندن عبارتدر . طریقت (مولویه) یه انتسابی وار ایدی . (جنت اولسون جا نقیه خانمه) مصرع‌منقوطنك دلالتی اولان (١٣١٦) ده وفات‌ایده‌رك (ینکی‌قاپی‌مولویخانه‌سی)نده شرف خانمك قبرینه‌دفن ایدلدی .

غزلیاتندن :

بر دل اولورسه عشق ایله شوریدهٔ جهان
عقل ایله آرتق آشنالغی آنك محال اولور

غزلیات فارسیه‌سندن :

در شاخ سدره مرغی بودم زدام غافل
بر حرص دانه چینی از آشیان پریده

ناصح محمود افندی

علمای شعرادن عاشق ومجاهد برذات اولوب شهریدر . فاتحده تحصیلنی بعدالاکمال برمدت بعض محاکم شرعیه کتابتنده استخدام اولوندقدن صوکره بقیهٔ عمرینی بروسه کویلرنده امامت وبروسه‌ده اختیار عزلتله کچیروب مشایخ مصنفیندن (شیخ اسماعیل حقی) حضرتلرینك اون بیکی متجاوز اولان منظومه‌لرینك جمیعچون بذل وجود وصرف نقود ایله‌یوب عاقبت مقصدینه نائل اولدی . واسمنه‌ده (سبحة السالکین) تسمیه ایله‌دی . فقط وفاتندن صوکره بویکانه نسخهٔ قیمتدارك هانکی انصافسز و اذعانسزك یدنده قالدیغی آکلاشیلامادی . دیوان تشکیل ایده‌جك قادار اشعاری وارسه‌ده مرتب دیوانی یوقدر . (۱۳۲۰) تاریخنده بروسه‌ده عزلتکاهی اولان تخته‌قلعه اوطه‌لرینك برنده ارتحال ایله‌یوب پك صریح براشارت معنویه اوزرینه شیخ مشارالیهك قربنه دفن ایدلدی .

نصرت علی بك « یکیشهر فناری »

زمانمزك بنام ادباسندن اولان (جناب شهاب الدین بك) ك کوچوك برادری اولوب مولداً (یکیشهر) ایدر . (۱۳۰۷) ده استحکام ملازملکیله نشأتندن صوکره معلم تعیین اولونه‌رق وفاتنه قادار تدریس وتتبعات علمیه‌ده بولوندی . انقلابدن صوکره قائممقاملقله تقاعد ایدلمشدی . (۱۳۳۰) تاریخنده ارتحال ایده‌رك فاتحه دفن ایدلدی . لسان مادر زادی اولان تورکجه ایله عرب ، فرس ، فرانسز لسانلری ادبیاتنه‌ده وقوف تامی وار ایدی . فرانسزجه‌دن آثار مترجمه‌سی میاننده (سرکذشت خونین) برنجیلکی احراز ایدرکه بوآثر (روسیه) ده (نهلیست) دینیلان فرقهٔ اخافیونك صوروغرائب تشکلیه‌سیله نظریات وسرائر اختلالیه‌سنی حاوی دلسوز ومهیج

برحکایه‌در .(کوچك ـ برفاجعهٔ وطنپرورانه) (مقالات تاریخیه وادبیه) جملهٔ آثارندندر . برده (بنفشه) اسمنده ادبی رساله‌سی واردر . (مقالات تاریخیه وادبیه) تاریخ عثمانی‌نك وقایع مهمه‌سنه وتدقیقات ادبیه‌یه متعلقدر. حیاتی علم وعرفانه حصرایدن مجاهدین معارفدندر .

نگار خانم « بنت عثمان پاشا »

ماجار مهتدیلرندن (عثمان پاشا) مرحومك استانبولك یوکسك وکبار بر عائله خانمی ایله ازدواجندن میدانه کلمش ، عادتا صوك ربع عصرلق ادبیاتمزك اك یوکسك برشاعره‌سی ایدی . آثار مطبوعه‌سندن اولان (نیران) ایله (صفحات قلب) نده تراشیده برناظمه اقتدارینی کوستردیکی کبی (عکس صدا) و (افسوس) نام آثار اخیره‌سنده‌ده حساسیتی ، خیالکارلغی ، هجرانپرورلکی ایله جداً یوکسك بر شاعره قدرتنی کوسترمشدر . عین زمانده معلومات لسانیه وفنیه‌سی‌ده یوکسك ایدی . فرانسزجه ، آلمانجه ، روجه لسانلرینه وقوف کاملی ایله مشهورایدی. آننه‌سی طرفندن پك یوکسك برانجه‌لك توارث ایله‌مشدی . (١٣٣٤) سنه‌سی اوائلنده حمیدیه اطفال خسته‌خانه‌سنده (حما) دن وفات ایتمشدر . یوقاریده اسمی کچن آثار مطبوعه‌سندن باشقا ، برچوق جرائد و رسائل موقوته‌ده منتشر اشعار وآثاری واردر .

عکس صداسندن بر پارچه

موسمك صبح نفحه دارنده ، کیجه‌نك سایه‌زار تارنده ،
عمرمك هر دم مسارنده ، هردم شوق و اغبرارنده ،
کوکلك حال بیقرارنده ، آنارم سودیکم سنی آنارم !

§

کیجه وقف سکون اولور دریا ، بر لسان بلیغ اولور پیدا ،
متکلم کبی بوتون اشیا ... دره‌دن عکس ایدن اوطاتلی صدا
دله ویردکجه میل حزن و بکا آنارم سودیکم سنی آنارم !

کذا :

سنکله دیکله‌یه‌لم کل طبیعتی ، تنها ، شونغمه‌ساز اولان اشجاری ، روزکاری : یمی
بوتون ترانهٔ سودایی ، نغمهٔ ألمی ، که عشقه اولمه‌ده هر دم نشانهٔ غرا ؛
بو بر انین تحسر کبی ملال آور ، بو بر یمین محبت که دمبدم ایکلر .

§

ســنكله سويله‌شه‌لم كل مناقب عشــق جبلده ، يان يانه ، مهتابه قارشى ، أى‌دلدار ؛
بيتيرمه‌، سويله‌ملك‌، سويله‌سويله ، ايت‌تكرار بوتون او عهــد غرامى ، ترانهٔ شــوقى ؛
شكايت ايت بكا بندن ، وفاسز عد ايله ، بنى تظلمك اوزــون ، فقط ينه ســويله

ناهيد تحسين بك « استانبولى »

كنج دينه‌جك برياشده ايكن ارتحال ايدن عصريمز ادباســندن اولوب شهريدر . مكاتب عاليه تحصيلنى اكمالدن صوكره تدريس وتأليف آثار ايله اشتغال ايله‌دى . اسملرى زيروده محرر آثار مطبوعه‌سندن باشقا مختلف رسائل موقوته ايله‌ده مقالات متنوعه نشرينه موفق اولمشدى. (١٣٣٧) تاريخنده (بويوك آطه)ده وفات ايده‌رك (آطه) قبرستاننه دفن ايدلدى .

آثار مطبوعه‌سى :

(١) روح بى‌قيد [مجموعهٔ اشعار]، (٢) كوسه‌م‌سلطان، (٣) برچيچك‌ايكى‌بوجك، (٤) رقيبه

ناجى بك « آلاى بكى زاده »

(معلم ناجى) مســلك ادبيسى ســالكلرينك متميزلرندن قوى طبيعت بر شــاعر اولوب (طربزون) ليدر حربيه نظارتى سيويل رؤساسندن ايدى . بعض مكاتبده ادبيات تدريسنده بولوندى . (١٣٣٨) تاريخنده ارتحال ايده‌رك (مركز افندى) يه دفن ايدلدى .

آثار مطبوعه‌سى :

(لسان كتابت) اسمنده منثور اثريله (نشيده) نامنده مجموعهٔ اشعارندن عبارتدر ..

برنعت شريفى :

كبريانك حبيب منتخبى خلقت هر دو عالمك سببى
شرف اصلى عزت نسبى رفعت ذاتى سيرت ادبى
فخر عالم محمد عربى

مطلع نور حضرت ارحم اولين صنع كار كاه كرم
حرم حقه واصل ومحرم روح آدم نبى قدسى دم
فخر عالم محمد عربى

سید کل خلاصهٔ موجود　　اصل اشیا گزیدهٔ معبود
منشأ اقدم ظهور ووجود　　قاب قوسینه مظهر و مسعود
فخر عالم محمد عربی

ناجی عمر بك

اساساً عسکریه‌دن یتشمش ؛ و (٣١٤) سنه‌سندن بالاعتبار « ثروت فنون » جریدهٔ اسبوعیه‌سنده نشر اشعاره باشلامشدر . مرتب و مطبوع أثری یوقدر .

اینجه حسلی ، پارلاق مخیله‌لی بر شاعر اولدیغنه آثاری دلالت ایتمکده‌در . مشروطیت وحریت مجاهده‌لرینه‌اشتراك‌ایتمش واوروپاده برایکی سنه قالارق فعلاً وقلماً‌ده بویولده خدمت أیله‌مشدر . انقلابی متعاقب عادتا پری‌ٔ شعرینه ویا دلدادهٔ مفکوره‌سنه قاووشمش‌کبی نثراثره و ترنم شعره رغبت ایتمش ؛ وبو تاریخدن اعتباراً عمر ناجی بك حریت و مشروطیتك ، داها دوغرو بر تعبیر ایله زواللی قالمش اسلامیتك پروجد واستغراق بر خطیبی اولمشدر . فی‌الحقیقه شرق وغربك فرقلرینی ، مزیت وتصورلرینی یوکسلك حرتی سایه‌سنده پك ایی آکلامشدی . بیان ووجدانی ، حرکات وتحسساتی بری برینك عینی ، بو درجه مرد طبیعتلی بر شاعر وخطیب بولمق اندردر . هرزمان هریرده ظلم واستبداده علیهدار ، مظلوم وضعیفه طرفدار چیقمشدر . « مجاهد » « وطنپرور » نامارینه جداً استحقاق قازانمشدر . وفاتی (کرکوك) حرب جبهه‌لرنده قازاندیغی بر خسته‌لق یوزندندر ؛ ذاتاً حضردده بوتون وقتی سبیل حق ووطنده سیاحت وارشادله کچیرمشدر . بروجه آتی بر شعری « ثروت فنون » دن آلنمشدر :

ضیالی کولکه‌لر آلتنده ، زاهر و بیتاب ،
اویور نشاید امواجی ماوی بر دکیزك ؛
سماده بر متموج شلالهٔ مهتاب
بوتون طبیعته سرپر رشاشهٔ زرین .

نهفته قلبی لیالك ، مشافه بیدار ،
اوتر مشاجرك عمقنده کیمسه‌سز برقوش ؛
اویور ظلال سکونتده دائما بی هوش ،
ریاح لیل ایله مهتز مناظر واشجار . . .

علیل جسممه دوش مکینی بر قایانك
اولور نشیمن حسرت ، غریب تنهائی ؛
صورار سمالره بر شی که روحم آکلایامم .

اوزاقده ، ساکن وعلوی ، تلال خندانك
افقلرنده اوچار بر سراب نا مرئی ،
اوپر سواحلی دائم فشافش مظلم . . .

و

واحدی عبدالواحد چلبی « قره داودزاده ــ استانبولی »

ترجمهٔ حالی علماء فصلنده مذکور (قره داود افندی) نك طورونیدر . طریق علمیده ایچه قطع مراتب ایتدکدن صوکره طریقت (زینیه) یه سالك اولهرق اختیار عزلت ایلهدی . سلطان سلیمان قانونی دوری شعراسنك متمیزلرندندر . (حکیم اوغلو علی پاشا) کتبخانه‌سنده (سعادتنامه) اسمنده منثور ، اخلاقی وتصوفی براثریله (شفاءالصدر) نامنده دیکربر اثری واردر .

وصولی محمد افندی « ملا چلبی ــ استانبولی »

علماء شعرادن بر ذات اولوب سابقة الترجمه (حبی خانم) ك دامادی اولدیغیچون (حبی ملاسی) شهرتیله‌ده بنام اولمشدی . نیابتله ایچه سیاحتدن صوکره قاضیعسکرلك رتبه‌سنه نائل اولهرق (۹۹۸) تاریخنده استانبولده وفات ایتدی . جوار ایوبده دباغخانه مقابلنده قاین‌والده‌سی یاننده مدفوندر . مرتب دیوانی واردر . (امام‌طرطوشی) نك (سراج الوهاج) نی (بدیعه) اسمیله ترجمه ایتدیکی کبی (شیخ کبیر صدرالدین قونوی) خلفاسندن (فخرالدین عراقی) نك تصوفدن (لمعات) اسمنده‌کی اثر مشهورینی‌ده ترجمه ایلهمشدر . فندقلی جامعنك بانیسیدر . (حدیقة الجوامع) ده زوجی اولدیغنه دائر اولان افاده‌یی (مشاهیر النساء) دامادی اولمق اوزره تصحیح ایدییور . (سلطان‌سلیم ثانی) نامنه قسماً منظوم وقسماً منثور (جهاد نامه)

اسمنده بر اثری‌ده واردرکه بر نسخه‌سی (موزهٔ همایون) کتبخانه‌سنده موجوددر .
منظوم پارچه‌سندن :

نیتك اولدی غزا فتح وظفر کارك اولا اولیا عسکری هر برده نکهدارك اولا
اومارم خضر نبی رهبر وسردارك اولا دشمنك قلعه‌لرن قلع قیل آثارك اولا
ایله‌دك عزم سفر لطف خدا یارك اولا
همت اهل نظر قافله سالارك اولا

ابیاتندن :

آلدانوب آل رقیبه دیمه راز عشقی ویرمه أی دل صاقین ایمانی شیطان الینه

والهی « قورت زاده — ادرنوی »

طرز قدماده رنکین شعر سویلەین شعرادن اولوب (ادرنه) لیدر [١] . علوم رسمیه‌یی بعدالتحصیل مصره رحلتله (ابراهیم کلشنی) حضرتلرینك مخدومی (سید خیالی) یه انتساب واکمال مراتب طریقتله ادرنه‌یه عودت ایده‌رك وعظ وارشاد ایله مشغول اولدی . مرتب دیوانی واردر . (١٠٠٨) ده وطنی اولان اسکوبده وفات ایدن همنامی (اسکوب) لی صاحب دیوان (والهی احمدچلبی) نك [٢] بولدیغی (مات قطب العارفین) ترکیب موزوننك مدلولی اولان (٩٩٤) تاریخنده ادرنه‌ده ارتحال ایله‌دی . طونجه کنارنده (شیخ شجاع) زاویه‌سنده مدفوندر .

ابیاتندن :

نقش جورین کریه کوکلمدن یوماز
لا یزیل الماء نقشاً فی الحجر

اکر عارف ایسه‌ك ایتمه حقیقت سرینی افشا
کلام حق چیقاردی باشندن حلاج منصوری

---

[١] حسن چلبی قولنه کوره اوزون کوپری (جسرارکنه) دندر .
[٢] ابیاتندن :
علاقه ایله‌مك وجه خدادن غیره زائلدر جمال لا یزاله عاشقم الله شاهددر

دعوئ فضل پدر ایتمه مسیحادم ایسه‌ك شرف نسل ایله فخر ایله کر آدم ایسه‌ك

ویسی افندی « آلاشهرلی »

طرز قدیم منشیلرینك رئیسی وپیری مقامنده اولوب (محمد افندی) نامنده (آلا شهرلی)بر قاضینك مخدوم فضائلوسومی وسابق الترجمه شاعر (مقالی) نك همشیره زاده‌سیدر . (٩٦٩) آلا شهرده تولد ایله‌یوب مقدمات علومی تحصیلدن صوكره استانبوله كیده‌رك علمای بنامدن (صالح واحمد افندی) لردن بعدالاكمال مسلك نیابته سالك اولوب بدایةً خطهٔ مصریه‌ده (رشید و سائره‌ده، آناطولی قطعه‌سنده (آقحصار ، تیره ، آلاشهر) ده ورود ایلیده (سیروز ، تكفور طاغی ، اسكوب ، كوماجنه) ده اجرای نیابت ایله‌دی . اسكوبده سكزنجی نیابتی تاریخی اولان (١٠٣٧) تاریخنده ارتحال ایله‌یوب (قومانووه) جاده‌سنده‌كی مزارستانه دفن ایدلدی . وفاتنه دائر زمانی شعراسی طرفندن سویلنن تاریخلرك اك مشهوری ذیل شقایق صاحبی (نوعی زاده عطائی افندی) نك شو :

ویسی‌كه اولمشیدی تغزلده بی بدل　　تعیین سال فوتنه تاریخدر « غزل »

زیارت ایتدیكم منشور مربعی شكلنده‌كی سنك مزارنده ایسه وفات تاریخی اولمق اوزره قوجه ویسی‌یی جنتك قپوسنده براقان یالكز بو بیت عادی محكوكدر .

دیدی احبابك بری تاریخنی　　جان ویسی كتدی باب جنته

(حضرت هدائی) یه حرمتكار ومعتقد ایدی . آثار ادیبانه‌سی بروجه زیردر .

(١) درة التاج فی سیرة صاحب المعراج : آثارینك اك مشهوری اولوب ساده‌جه (سیر ویسی) نامیله معروفدر .

(مكه) و (مدینه) نامیله ایكی قسمه منقسم اولان بو اثرینك اتمامنه عمری وفا ایتمدیكندن (غزوهٔ بدر) ه قدر یازه بیلمشدر. قسم مكی‌نك خطیله اولان نسخه‌سی (اندرون همایون)ده (روان اوطه‌سی) كتبخانه‌سنده‌در . مؤخراً شاعر (نابی) ایله (نظمی زادهٔ بغدادی) طرفلرندن تذییل ایدلمشدركه اصلیله نابی‌نك ذیلی مطبوعدر .

(٢) دستور العمل : (شهادتنامه) اسمیله‌ده موسوم اولان بو اثرك موضوعی اركان ستهٔ اسلامیه‌نك مباحث ومناظراتنه دائر دینی، حكمی برطاقم مقالاتی حاوی اوچ جزؤ قدر بر اثر معتبر اولوب مطبوعدر .

(٣) خوابنامه : (اول زمانده‌كی عالم معمور و آبادان ایدی) فقراتی آلتنده تاریخی ، اخلاقی، حكمی پر عبر بر طاقم امثلهٔ عدیده‌دن عبارت اولوب مطبوعدر .

(٤) توبه نامه: مطالعی شو : (یترای دل هوس زلف سیهکار یتر) اولان عبرت آمیز بر منظومه‌درکه بو منظومه‌ده :

پیرو اولدم او سخن پروره ایتدم توبه   دائما ره سنیر غمده خطا اولدیغمه

بیتنده‌کی سخن پروردن مقصد .

توبه یارب خطا یولنه گیتدکلریمه   بیلوب ایتدکلریمه بیلمیوب ایتدکلریمه

بیتنك قائلی طریقت (زینیه) پیری (زین‌الدین‌خافی) حضرتلرینك‌اخص‌خلفاسندن شیخ (عبدالرحیم‌مرزیفونی)در .

(٥) مرج البحرین : صاحب قاموس (مجدالدین فیروز آبادی) نك (صحاح فی اللغه) صاحبی (ابی نصر اسماعیل بن حماد الجوهری) یه ایتدیکی اعتراضاته اجوبه درکه دقایق علم لغتله متوغل ذواته استفاده بخش آثاردن اولان بواثر غیر مطبوعدر. خط‌دستیله محرر نسخه (راغب پاشا) کتبخانه‌سنده‌در .

(٦) فتوح مصر : اسمندن دخی آ کلاشیلدیغی اوزره فتوح مصری حاکی تاریخی بر اثردرکه آنجق فاتح مصر (عمر وبن عاص) وقایعنی حاوی اولوب غیر مطبوعدر .

(٧) واقعه نامه : زمانی احوالنی تنقید وادیسنده بر اثر اولوب غیر مطبوعدر .

(٨) دیوان: طرز معلوم اوزره مرتب اولوب غیر مطبوعدر.

(٩) منشآت : مکاتیب منشیانه‌سندن قسم اعظمنی جامع اولوب مطبوعدر .

(١٠) غرة العصر فی تفسیر سورة النصر : خط دستیله محرر نسخه‌سی فضلای‌عسکریه‌دن (بغدادی اسماعیل پاشا) مرحوم کتبخانه‌سنده‌در .

(١١) هدیة المخلصین وتذکرة المحسنین : عقائد واخلاقه دائر اولوب غیرمطبوعدر .

ابیاتندن :

بزم اقبالنی تار ایلمسون دیرسه فلك
کشی یاقدیغی چراغ اوستنه پروانه کرك

فلکدن گوشمال غم گوروب زار اولدیلر دائم
شولر کیم ایل سوزینه اویدیلر چنك ورباب آسا

ت ادبیه‌سی مسلم انام اولان صاحب ترجمه‌نك طرز تحریری کرچه
ا، ولغتپرورانه ایسه‌ده اویله ترکیبی وسائره‌کبی معقد ، بی‌روح
کمت آمیز اولمغله برابر ینه زمانمز ایچون تقلیده شایان

دکلدر . اقتدار ادیبانه‌سی مسلم اولان بوذات قدرت ادبیه‌سنك برقسمنی اولسون لسانمزك ساده‌لشدیرلمه‌سنه وقواعدینك تدوینینه صرف ایتمش اولسه ایدی آتی ایچون خدمتلری دها مشکور اوله‌جغی بی‌اشتباه ایدی . مسقط رأسی اولان (آلاشهر) ده (شیخ سنان) محله‌سنده‌کی کندیسنه نسبت اولنان برخانه مشاهده اولونمقده‌در .

وعدی محمد چلبی «بروسوی»

قوی طبیعت بر شاعر اولوب (بروسه) لیدر . محکمه کاتبی ایکن (وعدی بیك اللی طقوزده ایلدی حیف انتقال) مصراعنك دلالتی اولان (١٠٥٩) تاریخنده ارتحال ایده‌رك (شرف‌الدین) جامع شریفی حظیره‌سنه دفن ایدلدی . مرتب دیوانینك بر نسخه‌سی (ییلدیز) کتبخانه‌سنده واردر .

بر غزلی :

کوکل نه چشم بیدار ونه بخت خفته ایسترلر | رموز عشقه واقف بر دل آشفته ایسترلر
غبار دامن اولمه رهروان عشقه ای صوفی | محبت شاهراهنده کرد غمدن رفته ایسترلر
قوپارمه مهرهٔ داغك که شهر آیین عصمتده | نخلبندان استغنا کل نشکفته ایسترلر
کچیرمه کوزدن اشکم کوهرین کستاخ ای غافل | محبت چارسوینده‌در ناسفته ایسترلر
دکلدر قابل فیض محبت هرکوکل «وعدی» | دماغ پخته ایسترلر دل آشفته ایسترلر

وجدی عبدالباقی بك

غزل سویله‌مکده تمیزایدن شعرادن اولوب شهریدر . ترقی وتفیضی دیوان همایون‌قلمنده‌در . صدر اعظم (کوپرولی محمد پاشا) نك توجه والتفاتنه نائل‌اوله‌رق بکلکجی منصبنه نائل‌اولدی . (١٠٧١) رمضاننده استانبولده شهیداً ارتحال ایله‌دی . دیوانچه‌سی (١٢٨٩ و ١٣٠٨) ده ایکی دفعه طبع اولونمشدر . کندی یازیسیله اولان (مجموعهٔ اشعار) ی بایزید جامعنده‌کی (ولی‌الدین افندی) کتبخانه‌سنده موجوددر .

بربیتی :

کعبه جویان محبت خضری رهبر ایله‌مز
سجده‌گاه اهل دل خاك درندن بللیدر .

(یکیشهر فنار مولویخانه‌سی) شیخی ایکن (۱۰۸۰) ده وفات ایدن صاحب دیوان دیره‌لی (وجدی) ده مشایخ مولویه شعراسندندر .

ویشنه زاده عزتی محمد افندی « استانبولی »

شیخ‌الاسلام (ذکریاافندی) نك‌ایکنجی‌اوغلی وشاعرمشهور شیخ‌الاسلام (یحیی‌افندی)نك کوچك برادری اولوب (ویشنه افندی) لقبیله بنام اولان موالیدن (لطف‌الله افندی) نك مخدومیدر . مراتب علمیه‌نك بالاسی اولان قاضیعسکرلك رتبه‌سنه نائل اوله‌رق (۱۰۹۲) ده ارتحال ایله‌دی. جدی (ذکریا افندی) تربه‌سنده مدفوندر . مرتب‌دیوانیله (کشف‌الظنون)ه برمقدار الحاقاتی وقاف زاده‌نك (زبدةالاشعار) ینه ذیلی واردر .

رباعیاتندن :

هر دیدهٔ ترخون ایله جوشان اولماز   هردل غم عشق ایله خروشان اولماز
هر خون جکر تربیت لعل ایتمز   هر سنك سیه لعل بدخشان اولماز

ابیاتندن :

فرقتده قان آغلارز امید وصل ایله   یاد ایلرز بودملری برزمان اولور .

وحید محمد چلبی « صوفیه‌لی »

مقتدر عثمانلی شاعرلرندن اولوب (صوفیه) لیدر . اواخر عمرنده (بروسه) ده محکمهٔ شرعیه کتابتنده بولونمش ایدی . اشعاری رنکیندر . (۱۰۹٤) ده وفات ایده‌رك (بونار باشی) قبرستاننك (حضرت افتاده درکاهی) یولونه دفن ایدلدی .

ابیاتندن :

بزم املده آخر اولور تیره روزکار
مانند شمع پیشه ایدن خود نمالغی

والی عبدالرحمن افندی « آنقره‌لی »

علماء شعرادن وطریقت (بایرامیه) منتسبلرندن برذات اولوب (آنقره) لیدر. استکمال

علوم ایچون استانبوله کلەرك منقاری زادەدن اکمال تحصیل ایلەیوب قاضی عسکر اولدی . (١١٠٧) تاریخنده استانبولده ارتحال ایتدی . مرتب دیوانی و (مولد نبی) منظومەسی واردر .

مولد منظومەسی مطلعندن :

ای خدادن لطف واحسان ایستەین   مولد پاك رسول اللهه کل
جنت ایچره حور و غلمان ایستەین   مولد پاك رسول اللهه کل

(والیٔ قدیم) لکده (٩٩٨) تاریخنده نظم ایلەدیکی (حدیث اربعین) منظومەسی واردرکه بر نسخەسی (عاشر افندی) کتبخانەسندەدر .

وصفی محمد افندی « بالاط شیخی زاده ـ استانبولی »

طریقت (سنبلیه) مشایخندن نظم کلام ایله مشهور، صاحب وجد وحال برذاتدر . (سلطان سلیم خان) جامعنده کرسی شیخی ایدی . (١١٣٠) ده ارتحال ایدەرك (اکری قپو) خارجنده سلمخانەیه متصل قبرستاندن ایلری طوغری کیدن یول اوزرنده پدری یاننه دفن ایدلدی . مرتب دیوانی واردر . مخدومی (محمد فیض الله افندی) نكده دیوانی وموعظەدن بر اثری واردر .

چهره سای رسم پای احمد مختار اولان
نشوەیاب فیض اولوب سرتاقدم انوار اولور
خاکپای شاه مازاغی ایدنلر توتیا
دوربین بی نظیر عالم اسرار اولور .

(نوادر الظرفاء) مجموعەسنده اسامیٔ طیور ایله قوشبازان اصطلاحاتی اوزره بغداد والیسی (علی رضا پاشا) یه طرز قدیمده مطول عریضەسی واردر .

وصاف عبدالله افندی « شیخ الاسلام ـ آقحصاری »

مسند مشیختی احراز ایدن فضلادن خلوق برذات اولوب سابق الترجمه شیخ (ابن عیسای صاروخانی) احفادندندر . معلومات ابتدائیەسنی مسقط رأسی اولان آقحصارده [١] بعدالاکمال

[١] قصیدهٔ برئەیی (اقلیدالسعاده) اسمیله نظماً ترجمه ایدن (حافظ اسماعیل نظیف بن محمدافندی) ده آقحصاردن یتیشن علماء شعرادندر .

استانبوله كلهرك اكمال تحصيلدن صوكره (محشئ فناری) مشاهير علمادن (قره خليل افندی) يه داماد اولدی . بعده مسلك نيابته سلوك ايله (سلانيك ، مصر) مولويتلرنده ايفای وظائف شرعيه ايلهدی . بر آرالق طرف دولتدن عهدهٔ فاضلانهسنه توديع بيوريلان وظيفهٔ علميه یی ايفا ايچون ايران ، ماوراءالنهره كيدهرك عودتنی متعاقب تلطيفاً عهدهسنه آناطولی بعده روم ايلی قاضيعسكرلكی رتبهلری توجيه بيورلدی . (١١٦٨) تاريخنده مسند جليل فتوا ايلهده بكام اولديسهده ضعف پيری دولايسيله بش آی صوكره (اميركانده) كی ياليسنده اختيار انزوا ايتدی . بووجه ايله اوقاتكذار ايكن (موت عالم موت عالم) تركيبله (ايتدی عبدالله افندی جنت عدنی مقر) مصراع مجوهرينك دلالت ايتديكی (١١٧٤) تاريخنده يوز ياشنه قريب برسنده ارتحال ايلهيوب جوار حضرت خالد (رضه) ده (سياوش پاشا) تربهسی يقيننه دفن ايدلدی . اوغلی (محمد) و طورونی (محمد شريف) افنديلرده مسند مشيختی احراز ايدن فضلادندرلر . تعليق نويسلر ميانده تعداد اولنان خطاطيندندر .

مرتب ديوانچهسندن باشقا بيك بشيوز بيتی جامع (خيال بهجت آباد) عنوانلی نصيحت آميز برمنظومهٔ شاعرانهسيله علم كلامدن (زمزمه) اسمنده منثور بر اثر فاضلانهسی واردر . علم نحودن مشهور كافيه یی ده نظماً ترجمه ايدهرك (ارشاد ازكيا) تسميه ايتمشدر . بوندن باشقا صنايع كلاميهنك انموذج بدايعی مقامنده مشهور (عنوان الشرف) قصيدهسنه [١] ده برنظيرهسی ده واردركه ادبيات عربيهدهكی قوتنك شاهد وبرهانيدر [٢] . (معلم ناجی افندی) مرحومك (خيال بهجت آباد) منظومهسی حقندهكی افادهسی بروجه آتی نقل اولوندی : (بعض اصحاب نهی شيخ غالبك مشهور (حسن وعشق) منظومهسی بردرجهيه قدر اولسون بو اثره تقليداً يازلمش اولديغنی ادعا ايتمك ايسترلر) .

خيال بهجت آبادك برپارچهسندن :

ای طالب عز و جاه سرمد ... رغبتكن دولت سرآمد
هرعاجزه شفقت ايت شفيع اول ... مخلوقه تواضع ايت رفيع اول
حكمن ويرهيم ديوب صدورك ... بيهوده اوچورمهكل حضورك
افراطهده وارمهسون او حالت ... تا اولميه موجب حقارت

[١] عنوان لشرف : منظومهسی (٨٣٧) تاريخنده وفات ايدن مشاهير فضلا وادبادن (شرف الدين بن المقری اسماعيل يمنی) نك اثر مشهوريدركه بر سطرده بش علمی جامعدر . يعنی دوز اوقونديغی حالده برعلم وهرسطرك برنجی كلمهری عموداً اوقونسه ديكر برعلم واوچنجی كلملر كذا عموداً اوقونسه باشقا برعباره ايله ديكر برعلم افاده ايدر . وهكذا :

[٢] اشبو نظيره حكمت ، منطق ، كلام ، نحو ، حكايات بالفارسيه ، حكايات بالتركيه ، بی جامع اولمق اوزره آلتی فندن باحث اولوب (١٢٧٩) تاريخنده مطبعهٔ عامرهده طبع ايدلمشدر .

دلدادهٔ شوق ایسه‌ك رضایه اكرامده تابع اول خدایه
آخرینه خاك اولور بو تنلر بیلمم نه‌یه كبر ایدر ایدنلر

دیكر:

او قاتیكی ایله‌مه اضاعت نادان ایله ایتمه عقد صحبت
عرفانه بولنسون انتسابك بیل قدرینی قابل خطابك
اولسه‌ك او مقوله‌یه ملاقی یا مجلسه كلسه اتفاقی
پند ایلیوب ایتمه‌نفسك اتعاب مسدود ید قضادر اول باب

ابیات سائره‌سندن:

بیلنمز عارفك موتندن اول قدر آثاری
محك خاك ایله سنجیده‌در درخردمندی

وصفی علی غالب افندی « نازللیلی »

مشایخ عشاقیه‌دن (عبدالله صلاح‌الدین افندی) حضرتلرینك اخص خلفاسندن (نازللی)ده دفین خاك (شیخ محمد زهدی افندی)نك مخدوم فضائل موسومی اولوب السنهٔ ثلثه‌ده اشعار والهیاتی واردر. مدت مدیده (نازللی) ده ارشاد عاشقین و قرق درت سنه وظیفهٔ فتوای شرع مبین ایله مشغول اوله‌رق (١٢١٦) تاریخنده ارتحال ایله‌دی. (محمد زهدی افندی) نك خلفاسندن بری‌ده (قره‌جه‌صو) ده مدفون اولان صاحب دیوان (سمیز زاده سلیمان رشدی افندی) در. (وصفی افندی) نك نعوت عاشقانه‌سندن بر نعت شریفی:

بلاشك خاك پایك كیمیادر یارسول الله عیون عاشقانه توتیادر یارسول الله
كناهم اولسه مانند هزاران كوه قاف آسا نكاهك اولسه بردم هپ هبادر یارسول الله
بهشت هشتی تزیین ایلین نور ظهوركدر ضیاسی نور ذاتكدن نمادر یارسول الله
عذاب دوزخی چكمز سكا امت اولان آدم فترضی ساكه حقدن برعطادر یارسول الله
امید وصفیٔ عاجز قپوكده بنده اولمقدر كه‌باش‌وجان سكا آنجق فدادر یارسول الله

(رشدی افندی) نك بر منظومه‌سندن:

كل دلا كثرتدن ال چك اهل حقك یاری بر آكلا الاوجهه رمزین قیل نظر دیداری بر
سیل كوكلدن ماسوایی وحدتك اطواری بر كیر موحد بزمنه سن كوركه هر بر واری بر

واصف عثمان بك « اندرونی — استانبولی »

آرناوود (خلیل پاشا) نك اقرباسندن اولوب اندرون همایونده پرورشیاب اولەرق مؤخراً تقاعد ایدلمش . (١٢٤٠) تاریخنده استانبولدە عالم فانی‌یه وداع ایدەرك (ایوب) دە (زال پاشا) جامعی مقابلندەکی درکاهە دفن اولنمشدر [١] . مطبوع ومرتب دیوانی واردر . واصفك اشتهارینە طبع شوخانەسی محصولی اولان اشعارینك سادە و خوش آیندە کورونمەسی مدار اولمشدر . نعوت وقصائدندن اکثریسی طبعاً شاعر اولدیغنە دالدر . معهذا آثارندە ضعف تألیف وسائرە کبی بعض نقایص ادبیە کوریلور . اك خوش شعری شرقیلریدر .

برمناجاتندن :

کیمك وار برلکندە اشتباهی — جهانك خالقی سنسیك الهی
ذلیل ایتمە بوعبد رو سیاهی — آمان ای پادشهلر پادشاهی

مخمسندن :

شهراه محبت کە طریق ازلمدر — سرمنزل عشق اسکی مکان ومحلمدر
یولدن قویان اما بنی طول املمدر . — بو چاك کریبانە سبب کندی المدر .
هپ چکدیجکم کندی جزای عملمدر .

برمسدسندن :

کیم اولور زور ایلە مقصودینە رهیاب اولور — کلور البتە ظهورە نە ایسە حکم قدر
حقە تفویض امور ایت نە الم چك نە کدر — قیل سوزم عارف ایسەك کوش قبولیکە کهر
مختی کندینە ذوق ایتمەدر عالمدە هنر
غم وشادیٔ فلك بویلە کلور بویلە کیدر

ابیاتندن :

« واصف» ثبات راه محبتدە شرطدر — یوقدر طریق عشقدە رغبتدونکلرە

غیرت قومایور دیردە ایدر غیبتە آغاز — افشای عیوب ایتمەمیدر غیرت احباب

مصارعندن :

آتش کناری قیش کونتك لالە زاریدر .

---

[١] سجل عثمانیدە اسکداردە مسکینلردە مدفون اولدیغی محرر ایسەدە موثوق دکلدر .

وصفی افندی «سید علی وصفی افندی ــ استانبولی»

فضلا وارباب قلمدن وطریقت (قادریه) منتسبلرندن عارف بر ذات اولوب شهیردر . صوك مأموریتی اولان شورای دولت باش‌کتابتنده ایکن (١٣١٤) ده ارتحال ایده‌رك (سنبل افندی) تربه‌سی اتصالنده‌کی قبرستانه دفن ایدلدی . (قصیدهٔ منفرجه) یه تورکجه مفصل بر شرحی وعلم معانیدن تضمین بحثنه دائر رساله‌سی و شعبات خلوتیه‌دن (بکریه) شعبه‌سنك مؤسسی (مصطفی البکری) حضرتلرینك (صلوة مشیشیه) شرحنك ترجمه‌سی وآثار سائره‌سی واردر . بر ده (شیخ مصطفای مناوی) نك ترتیبکرده‌سی اولان صلوات شریفه‌یی یانیه‌لی (شیخ احمد افندی) اشارتیله ترجمه وشرح ایله‌مشدر . آثارینك بعضیسنده کنیه‌سی (تکه‌لی‌زاده) اولمق اوزره یازییور .

بر نعتندن :

ای نبیٔ فیض بخش دو جهان   کیم دخیلانك بولورکن فوز جان
بن دخیلك تابکی ایدم فغان   قالمادی دلده تحملدن نشان
کل یتیش امداد وصفی یه امان

وهبی حمید افندی «استانبولی»

ترجمهٔ حالی علما فصلنده محرر (آطه پازارلی محمد حلمی افندی) نك مخدومی اولوب قواعد ادبیه‌یه واقف بر منشی‌در . (کوملجنه‌لی خواجه‌دن) تکمیل نسخله اخذ اجازت ایتدی . محررلکده اولان اقتدار قلمیسی ابتدا یمن ولایت غزته‌سیله اثبات ایله‌مشدر . استانبوله ورودندن صوکره «طریق» و«جریدهٔ بحریه» غزته‌لری باش محررلکلرینی ایفا ایله‌دی . باشلیجه آثارمطبوعه‌سی (مشاهیر اسلام) اسمنده‌کی اوچ جلددن عبارت اولان تراجم احوال کتابیدر . (مدرسهٔ فنون) نامیله ترکی وعربی لسانیله برده رسالهٔ موقوته‌سی واردر . ایکی جلد (یمن تاریخی) ده اولدیغی وقانده معلومات غزته‌سنه درج اولونان ترجمهٔ حالنده کورولمشدر . طرز تحریری براز مصطلحانه اولمقله برابر متین‌در . (١٣٢٠) تاریخنده سکتهٔ قلبدن وفات ایده‌رك روم ایلی حصارنده‌کی (قیالر) مقبره‌سنه دفن ایدلدی . صوك مأموریتی مجلس نافعه باش کتابتی ایدی .

وجیهی بك « استانبوللی »

گزیده عثمانلی محررلرندن اولوب شهیردر . وزرادن (وجیهی پاشا زاده عزیز بك) ك مخدومیدر . مهندسخانهٔ بری همایونده واستحکام صنفنده اکمال تحصیلدن صوکره وظیفهٔ رسمیه‌سنه دوام ایتمکله برابر عالم مطبوعاتده انتساب ایله‌دی. (مهردل، مهجوره ، حکمت، مژگان ، مسعوده ، عاکف ، فریاد ، خسته ، خرابه ، حلیمه ، چوبان قیزی ، ندامت ، خرم بك، سائل، ملك، سودای معصومانه) اسملرنده ملی، اخلاقی، حکمی رومانلریله (تسالیا تاریخ حربی) و (تاریخ اسلام) [١] کبی آثار تاریخیه‌سی مطبوعدر . کندیسی اساساً منشی اولمقله برابر شعره ، موسیقی‌یه ، رسامغه‌ده انتسابی واردی. (١٣٢١) تاریخنده گنج یاشنده ایکن استانبولده وفات ایده‌رك روم‌ایلی حصاری قبرستاننه دفن ایدلدی. وفاتنده قول آغاسی ایدی.

ه

هلالی « تاقیجی زاده — استانبوللی »

متوسطین شعرادن برذات اولوب شهیردر . (٩٩٠) تاریخلرنده استانبولده وفات ایتدی . (محمد همدانی) نك سبعیاتی (مجلس آرا) اسمیله ترجمه ایتمشدر . (صفات العاشقین) اسمنده برمنظومه‌سی‌ده واردر . برنسخه‌سی (عاشر افندی) کتبخانه‌سنده‌در . بیاتندن :

شکست اولسه صراحی جام مجلس برقرار اولماز
مثلدر ساقیا باش کیتسه آیاق پایدار اولماز

همامی « ازنیقی »

(سلطان مراد خان ثانی) مادحلرندن وقدمای شعرادن اولوب (ازنیق) لیدر. (شیخی)

[١] بو اثرینی اکماله موفق اولامامشدر (٥٦٣) صحیفه تشکیل ایدن مطبوع جلد اولك (٢٥٢)نجی صحیفه‌دن آشاغیسی (محمد خالد بك) طرفندن اکمال ایدلمشدر . برده بیاس طرزنده غیرمطبوع (اندلس) منظومه‌سی واردر .

و (احمدی) ایله معاصر و آرا صیرا بونلرله معارض ومناظر ایدی . (همای عجم) ك فراق واشتیاقه دائر اوتوز دانه مکتوب منظومی مشتمل اولان (سی نامه) سنی وزرادن (خلیل پاشا) نامنه ترجمه وجابجا مناسب غزللر درج ایتمشدر. انشاد قصائد جهتیله شعرای ایرانیه‌نك یکانه‌لرندن اولان(سلمان ساوجی) نك قصیدهٔ مصنعه‌سنه اولان نظیره‌سی مقبول شعرادر .

مثنویاتندن :

ألا ای سر وقد و لاله پیکر   مبارك طلعت و فرخنده اختر
محبت اهلنك روحی حبیبی   دواسز دردە دوشمشلر طبیبی
کلامی چون نوای ساز بلبل   سلامی چون نسیم سنبل وکل
یدی طامو فراقکدن عبارت   سکز جنت وصالندن کنایت

هدائی مصطفی افندی « مؤذنه — استانبولی »

(سلطان مراد ثالث) عصری شعراسندن اولوب شهریدر . شعرده اولدیغی قدر فن موسیقی وادوارده‌ده معلومات واشتهاری وار ایدی . متمیز شاعرلردندر .
(هدایی رهبرك اوله هدایت یزدان) مصراعنك ناطق اولدیغی (۹۹۱) ده وفات ایتدی. ادرنه قپوسی خارجنده مدفوندر . (خاصکی) جامع شریفی مؤذنی ایدی .

ابیاتندن :

مثال کعبه ایا نور دیدهٔ عشاق   کورن جمالنی مشتاق کورمه‌ین مشتاق

قبل نظر حالنه اشکنی روان ایلیه‌نك   دمکلیر عفو اولونور صوچلری قان ایلیه‌نك

جمالکی نیجه یوزدن کورمم دیین دللر   شکسته آینه‌لر کبی پاره پاره کرك

مصارعندن :

خدا قادردر ایلر سنك خاردان کهر پیدا

همتی « دکزلیلی »

ظرفای شعرادن برذات اولوب (دکزلی ـ لاذقیه) دندر. (سلطان محمد ثالث) مغنیساده ایکن آرپه کاتبی اولمشدی . (۱۰۰۱) ده وفات ایتدی .

ابیاتندن :

حیات جاودانی دوشده یوسفدن سؤال ایتدم
حبیبم اولمه‌دن اولمك دیمجه انتقال ایتدم

هوائی مصطفی افندی « بروسه‌وی »

فضلای شعرادن وادبیات فارسیه منتسبلرندن اولوب (بروسه) لیدر . (گلستان وبوستان) ی شرح ایده‌رك ایجاب ایدن یرلرده (شمعی) و (سروری) یی تنقید ایتمشدر . مرتب دیوانیله (وامق وعذراء) ، (یوسف وزلیخا) منظومه‌لری وفقهدن (تلخیص معدل الصلوة) اسمنده بر اثری و (صدر الشریعه) یه بر حاشیه‌سی واردر . وفاتی (١٠١٧) ده قبری بروسه‌ده (پونارباشی) مقبره‌سنده‌در .

ابیاتندن :

آه کیم سیب زنخدانکی اللر اوقشار
بنم اشغال غمکدن صنما دکمز الم

داغکله قیلدی مجروح بوینمه آصدی رسن
درمان دیلر هوائی هردمده کوتوروب ال

احفادندن اولان (سلانیك) مفتیسی (محمد افندی) ده ارباب معارفدن بر ذات ایدی . (طاعون) حقنده رساله عربیه‌سی واردر .

هاشمی محمد چلبی « بروسه‌وی »

مشاهیر شعرادن وطریقت (بایرامیه) منتسبلرندن اهل دل برذات اولوب (بروسه) لیدر . مرتب دیوانی غیرمطبوعدر . تاریخ سویله‌مکده‌کی اقتداری جمله‌نك مسلمیدر . حتی (جودت پاشا) مرحوم بلاغت عثمانیه‌لرنده : (صنعات تاریخده امام اولمشدر) بیوریورلر . وفاتی (هاشمی گیجدی سرور شعرا) مصرعنك دلالتی اولان (١٠٤١) اولوب قبری استانبولده خارج سورده (میربخاری) درکاهی مقابلنده‌در . خط تعلیقده مهارتی وار ایدی .

ابیاتندن :

عرض ایلمه نادانه رخك کنج نهان اول
گیر کوکلنه ارباب حقك کوهرکان اول

حقیرك کوکلنه گیرمکده لطف ایت ایلمه تأخیر
شکاف سینه‌دن پرتو صالوب ای مهر عالمگیر

تاریخلرندن :

قنایه ویردی جسمی باقی قالدی اسمی عالمده [۱]
جان ویروب اولدی روان ملك بقایه روحی
یول اولدی اسکداره بیك اوتوزده اقدکز طوکدی

بر مسدسندن

بی بقادر غافل بو دهر بی بنیاددن   پیره زندر کهنه قالمشدر ثمود وعاددن
قصهٔ اسکندری کور حصه آل شداددن   نیلدی قصر سلیمانی سؤال ایت باددن
مرحمت اومه کوکل بو کردش بی داددن   کیمسه معمور اولمه مشدر بو خراب آباددن

هدائی اخی زاده حسین افندی «شیخ الاسلام»

علمای شعرادن اولوب (قبریس) ه نفی اولونه جنی صیره ده (۱۰٤۳) ده کوچك چکمجه یقیننده کی (فیلوریه) ده توقیف وشهید ایدیله رك ساحله قریب دفن ایدلدی . شعرده قوللاندیغی مخلصی (هدائی) در .

ابیاتندن :

صالدم بو زورق دلی دریای عشقه بن
کرداب غمده قالدی کوکل نیجه روزکار

مصارعندن :

یاره سی عشاق نالانك بیلنمز قنده در

یرده قالماز ایتدیکی درد اهلنك فریادی هیچ

هوائی عبدالرحمن افندی «استانبولی»

علماء شعرادن برذات اولوب شهریدر . (۱۱۲۲) ده طریق حجده وفات ایله دی . مرتب دیوانیله (وامق وعذراء) و (یوسف و زلیخا) منظومه لری واردر .

---

[۱] شاعر باقینك تاریخ وفاتی

هاتف محمد افندی « سراج زاده - بروسوی »

علماء شعرادن برذات اولوب (بروسه) لیدر . (١١٥٢) ده ارتحال ایله‌دی . (کلزار عرفان)ده (توقاد) ملاسی ایکن آیوانسرایی وفیاتنده (قیصری) قاضیسی ایکن وفات ایتدیکی مذکوردر . ترجمهٔ حالی (تذکرهٔ رامز) ده محرردر . خط دستیله محرر دیوانی مطالعندن :

هزار حمد ودرود اول خدای ذیشانه ‌ ‌ که ویردی ناطقه وفکری نوع انسانه
پس اولدی ظاهر وباطن بوزبان جنان ‌ ‌ همیشــه مطلع پاك قضــیهٔ ایمــان

همائی محمد امین بك « استانبولی »

هنوز یکرمی ، یکرمی بر یاشلرنده ایکن (همای آسمان وصله طوغری قلدی باق پرواز) مصراع مجوهرینك ناطق اولدیغی (١٣٠١) تاریخنده ترك حیات ایتمش بر شــاعر اولوب شهریدر . حوار حضرت خالدده مدفوندر . آثار شعریه ونثریه‌سی (نوبهارم) اسمیله نشر اولونمشدرکه (معلم ناجی افندی) مرحومك مظهر تقدیری اولمشدر .

اشعارندن :

عرفان بشر بخشش سلطان قدردر . ‌ ‌ اکمال ایدن عرفانی فقط علم وهنردر
تحصیل هنر واجبهٔ نوع بشردر . ‌ ‌ اول واجبه هم آدمه بر زینت و فردر
هرکیم که قیلار واجبهٔ ذمتن ایفا ‌ ‌ قدر و شرفن عالمه قارشو ایدر اعلا

وقف دیدار جمال یاردر کوکلم کوزوم ‌ ‌ مستفیض مطلع الانواردر کوکلم کوزوم
کوردیکی اسرارحق ومعرفت حیرانیدر ‌ ‌ ناظر آیینهٔ اسراردر کوکلم کوزم .

هاشم بك « عبدالقادر زاده حسین هاشم بك — یکیشهری »

(معلم ناجی) مکتبنك متمیز ارکانندن ، نظم ونثرده روان برادایه مالك هردرلو معناسیله ادیب ونزیه برذات اولوب روم ایلی یکیشهرنده (عبدالقادر آغا) احفادندندر. ابتدائی ووسطی تحصیلی مملکتنده ، عالیسنی (١٢٩٧) تاریخنده هجرت ایله‌دیکی استانبولده اتمام ایله‌مشدر. علوم عربیه‌یی علمای بنامدن (شهری احمد افندی) دن اکمال ، رسم وساره کبی فنون نفیسه‌یی‌ده

مأذون بولونديغى صنايع نفيسه مكتبنده تحصيل ايتمشدر . بحق منتسب اولديغى صنعت خطىده استاد زمان (سامى افندى) مرحومدن تمشق ايدەرك برقاچ قلمدن اجازه اخذينه موفق اولمشدركه (ييلديز) كتبخانه‌سنده موجود جلى ، ثلث ، نسخ ، كوفى ، ريحانى ، تعليق ، رقعه، ديوانى يازيلرندن مركب ايكى مجموعه‌سى صنايع نفيسهٔ اسلاميه‌نك برشعبهٔ مهمه‌سى اولان صنعت خطده اولان وقوف ومهارتنك شاهد عادليدر . اكمال تحصيلدن صوكره مكتب حربيه وژاندارمه دائره‌لرى باش كتابتلرنده ايفاى حسن خدمت ايله‌دى . خدمت حكومتدن متقاعداً چكلدكدن صوكره (مدرسة الخطاطين) تاريخ علم خط معلملكنه تعيين اولونمشدى . (١٣٣٩) تاريخنده اوفاق برخسته‌لق نتيجه‌سنده آنا طولى حصارنده ارتحال ايدەرك (كوچوك صو) مزارستاننده استاد اكرمك يانبه دفن ايدلدى . آثار شعريه‌سنك برقسمى (١٣٠٥) تاريخنده نشر ايتديكى (شهاب) و (١٣١٥) ده طبع ايتديكى (ملهمات) اسملرنده‌كى رساله‌لرده مندرجدر . تاريخ علم خطه دائر يازمقده اولديغى اثرينك اكمالى قوهٔ قريبه‌يه كلمشدى . علم موسيقى‌يه اولان انتسابى‌ده شايان قيد وتذكاردر .

توحيدندن :

اى مبدع كائنات برسين — علام قدير مقتدرسين
نور ارضين و آسمانسين — خلاق بدايع جهانسين
فتاح بصيرسين عليمسين — وهاب كبيرسين وليسين
منان حسيبسين صمدسين — حنان مجيبسين احدسين
قهار قوى جليل جبار — منعم حكم وجميل غفار
قيوم حميد عدل وواجد — تواب مجيد حق وماجد
قدوس حكيمسين الهى — سبوح كريمسين الهى
ستار حليمسين الهى — رزاق عظيمسين الهى
محصئ مقدم و موخر — مغنئ مهيمن ومصور
معطئ رشيد بر ونافع — محيئ معيد حى و رافع
هادئ بديع نوروسع — باقئ سميع رب جامع
سيرايت شو فضايى بر بدايع — تسليم اولنور وجود صانع

(ملهمات) ده‌كى نعت رسولندن :

اى خواجهٔ حق‌سناى عرفان — اى سرور جان فروز اكوان
اى لمعهٔ خالق البرايا — پيغمبر واجب التحايا

ای وجهی وجود کونه بادی لطفك شرف لسان ضادی
سرنامهٔ سورهٔ بلاغت سر سطر صحیفهٔ فصاحت
شیرازهٔ طیب خلائق انموذج حسن خلق خالق
برهان علو قدرة الله وجدان منیری کعبة الله
نجم احدی نظام افلاك صاحب شرف سریر (لولاك)
مصباح جمیل ذوالجلالی معشوق جلیل ذوالجمالی
سلطان جهان آدمیت شاهنشه عالم رسالت
دریای محیط اکملیت نور متبسم صباحت
افلاك او محیطدن کناره خورشید او نوردن شراره
روز آینهٔ جبین پاکی شب حالت زلف تابناکی
قدسی جنانی معشر الفیض رخشنده عذاری محشر الفیض
اخبار شئونه مبتدادر معنای علوه منتهادر
هر بر سوزی ناشر علادر سلطان سرای (ماغوی) در
سر خیل جلیل انبیادر سر تاج شریف اصفیادر
ای روح جهان نبی افخم فرش قدمی سپهر اعظم
ایلرسکاقارشی روح جبریل (والنجم اذاهوی) بی ترتیل

لا

لامعی چلبی «محمود بن عثمان — بروسوی»

بروسه‌نك مدار افتخاری اولان بو ذات معارفسمات ادبای عثمانیه‌نك قدماسندن و مشایخ نقشبندیه‌نك عرفاسندن اولوب (قبروجای لامعی پرنور باد) و (لامعینك ایده حق روحینی شاد) مصراعلرینك دلالتی اولان (٩٣٨) تاریخنده ارتحال ایتدی . قبر عالیسی بروسه حصاری وسطنده (اورتا بازار) قربنده جدی (نقاش علی) مسجدی حظیره‌سنده در . پدری (عثمان چلبی) سلطان بایزیدك خزینه دفترداری ایدی . تحصیل علوم ایتدکدن صوکره درسعادتده مدفون (امیر احمد بخاری) یه انتساب ایله‌مشدی . طریقت کلشنیه‌یه ده (الهامی افندی)

واسطه‌سیله نسبتی واردر . نثری نظمندن اقوادر . اضاعهٔ اوقات ایتمه‌ین ارباب قلمدندر . (مولانا جامی) نك (نفحات الانس) و (شواهدالنبوه) کبی باشلیجه آثارینی ترجمه ایتدیکندن وکندیسی ده طریقهٔ نقشبندی اولمقله برابر فاضل و شاعر اولدیغندن دولایی زماننده (جامیٔ روم) عنواننه مظهر اولمشدی . آثارینك منثور اولانلرینك مشهورلری شونلردر : (ترجمهٔ نفحات الانس) ، (ترجمهٔ شواهدالنبوه) ، (شرف الانسان)، (عبرتنما) ، (مناقب جناب علی)، (مناظرهٔ بهار وشتا) ، (مناظرهٔ نفس وروح) ، (شرح دیباجهٔ کلستان) ، (منشآت) ، (مفتاح النجاة فی خواص السور والایات) ، (شرح معمای اسماء الحسنی) ، (مناقب اویس القرنی) (مجمع اللطائف) اولوب منظوملرندن بعضیلری ده شونلردر : (شمع و پروانه) ، (مقتل امام حسین)، (شهرانکیز بروسه) ، (کوی وچوکان) ، (قصهٔ ادهم وهما) ، (فرهادنامه) ، (هفت پیکر) ، (وامق وعذراء) ، (حسن ودل) ، (خردنامه) ، (جارنامه) ، (ویسی ورامین) ، (ابسال وسلامان) (منظومهٔ لغت) در . دیواننك بر نسخه‌سی (حمیدیه) کتبخانه‌سنده واردر .

(١) ترجمهٔ نفحات الانس : طوائف صوفیه‌نك انواع واحوالیله مقاماتندن واولیای کرام ایله ولیاتدن مشهور و مشهوره‌لرینك تراجم احوالندن باحث (مولانا جامی) نك فارسی العباره براثر منثوریدرکه برنجی قسمی کتب مشهورهٔ متصوفه‌دن (فتوحات مکیه) ، (قوت القلوب) ، (عوارف المعارف) ، (کشف المحجوب) کبی آثار معتبره‌دن التقاط اولونمشدر . چلبی مرحوم اثنای ترجمه‌ده باخصوص نهایتلرینه طوغری یرلرده برخیلی علاوه‌لر یاپمشدر . مطبوعدر .

(٢) شواهدالنبوه : بوده (مولانا جامی) نك برمقدمه ویدی رکندن عبارت فارسی العباره اثر مشهوریدرکه ترجمهٔ حالی علما فصلنده مذکور (اخی زاده حلیمی افندی) طرفندن ده ترجمه ایدلمشدر . (کاتب چلبی) قولنه کوره بو ترجمه (لامعی) نك ترجمه‌سنه فائق ایمش . لامعی چلبی نك ترجمه‌سی یدی جزؤ اوزره (١٢٩٣) ده درسعادتده طبع اولونمشدر .

(٣) شرف الانسان : شرافت و فضائل انسانیه‌دن باحث تخصیص علم اخلاق نقطه‌سندن باعث استفاده تورکجه براثر اولوب برجلددر . مطبوع دکلدر .

(٤) عبرتنما : عبرت آمیز بعض حکایات وسائره‌دن باحث اولوب اساساً علم اخلاقه عائددر . طاش باصمه‌سی مطبوعی واردر .

(٥) مناظرهٔ بهار وشتا : بوایکی فصلك شاعرانه مناظراتنی مبین ادبی براثراولوب مطبوعدر.

(٦) مجمع اللطائف ـ لطائفنامه : اکثریتی اعتباریله هزلیاتی اکدیرر عادی شیلردن باحث اولوب بدایت احوالنده یازلدیغی مستبان اولور . غیرمطبوعدر [١].

---

[١] (٩٥٥) تاریخنده ارباب معارفدن (سراج بن عبدالله) طرفندن منثور بش باب اوزره مرتب (مجمع اللطائف) اسمنده براثر واردرکه برنسخه‌سی (آیاصوفیه) کتبخانه‌سنده موجوددر . برده (٩٢٣) ده (تیره) ده (عبدالجبار اوغلو احمد) طرفندن یازلمش (تحفة اللطائف) نامنده اخلاق وموعظه‌دن باحث تورکجه براثر واردر

(٧) شهرانکیز بروسه : مطبوعدر . بروسه‌نك اوصافندن ، صولرندن ، مسیره‌لرندن باحثدر.

(٨) مقتل امام حسین : جکرسوز اولان (وقعهٔ کربلا) نك مثنوی طرزنده تصویرندن عبارت اولوب عاشقانه برصورتده یازلمشدر . مصور برنسخه‌سی (عاشرافندی) کتبخانه‌سنده واردر.

(٩) هفت پیکر : موجب حصه بر اثردر .

(١٠) مرآت الاسما وجام جهان‌نما : (میرحسین نیشابوری) نك (٩٩) اسماء حسنایه اولان یوز بیتنك عارفانه برصورتده توسیعاً ترجمه وشرحیدر .

(١١) کوی و چوکان : منظوم براثر اولوب مقدمه‌سنده مداح جناب رسول (حسان) ی رؤیاده کوردم، اشارتیله یازدم دییور .

(١٢) حسن ودل : شبستان خیال صاحبی (فتاحی نیشابوری) نك اثرینك ترجمه‌سیدر.

(١٣) ویسی ورامین : (فخری جرجانی) نك اثرینك ترجمه‌سیدر .

(وامق وعذرا) مطلعندن :

استعیذاً لله من کید الرجیم	مستعینا باسمه الرب الرحیم
حرز بسم الله در بر زر کلید	فتح اولور آنکله قفل هر امید

(سلامان وابسال) ترجمه‌سی مطلعندن :

باسمك اللهم یا ذالامتنان	انت برهان لاصحاب العیان
نحن نرجو امتك توفیق الحضور	عن صمیم القلب فی کل الامور
ای غمك جان بزمنك سرمایه‌سی	مهرو مه‌در شمع حسنك مایه‌سی
جسم وجان مهرکله روشندر سنك	یر وکوك حسنکله کلشندر سنك
کون کبی سن سین نه حاجتدر دیمك	عالمك عیننه نور مردمك
کسوت آدمده نورك در علم	صورت عالمده مهرك در رقم
سفرهٔ جودکده نه سیمین طبق	کلشن لطفنده خور لعلین ورق
جانی سن سین عاشق دلخسته‌نك	نطقی سن سین واله دمبسته‌نك
جمله موجودات مهمانك سنك	زله بند خوان احسانك سنك
قدلیلی چکدی حسنندن علم	اولدی مجنونك یری دشت الم
چون لب شیرینی قلدك شهد فام	خون دل فرهادی ایتدی تلخکام
ایلدك عذرایی چونکم کل عذار	وامقك چشمین قلدك جویبار
کیجه‌نك روزی وشمعك سوزی سین	مهروش صبحك جمال افروزی سین

نعمتندن زير وبالا بهره مند سماكه بردر نسبت پست وبلند
سن‌سين اول نور بسيط بى غبار سن‌سين اول بحر محيط بى كنار
لمعه‌سندن آى وكون پرتاب وفر قطره‌سندن ير وكوك عرق كهر

منظومهٔ لغات مطلعندن :

يكى بردر چالاپ تكرى خدادر رسولى جمله دلده مصطفى‌در

وفاتنه قريب سويله‌ديكى مروى اولان بيت :

لامعى دل زور قن كردابه صالدك آه كيم يوق كنار وصل ياره روزكارمدن مدد

ابياتندن :

سزاى آتش اولور خار اولانلر ايچر آب روان كلزار اولانلر

اشعارندن :

قيلمز كريم اولانلر باب رجايى مسدود . ايتمز رحيم اولانلر اهل نيازى مردود
جم قدر اولانلر ايلر مورك كلامك اصغا محمود اولانك اولور افعالى جمله محمود

(٩٥٧) تاريخنده ارتحال ايده‌رك كندى يانته دفن ايديلن مخدومى (لمعى درويش محمد افندى) ده ارباب علم وشعردن برذات اولوب فن عروض وقافيه‌دن (بحرالاوزان) اسمنده براثرى واردركه برنسخه‌سى (موزهٔ عثمانى) كتبخانه‌سنده موجوددر .

لايحى مصطفى افندى « سيروزى »

علماء شعرادن وطريقت (كلشنيه) منتسبلرندن برذات اولوب (سيروز) ليدر. (٩٧٣) ده مملكتنده ارتحال ايتدى . علم محاضراته دائر قيمتدار بر مجموعه‌سى وآثار شعريه‌سى واردر .

لالى دده « آيدينى »

مادر زاده لال ايكن (خراسانى) على دده همتيله كويا اولمشدر . (٩٨٠) ده وطنى اولان آيدين) ده ارتحال ايتدى .

رباعياتندن :

لالى قولونى ايله‌دى اول لؤلؤ لالا فيض نفس همت ايله طوطئ كويا
مرأت كرامتدر انك ماه وجودى يوقلقلر ايله‌اولسه نوله اول شهه لالا

ی

یاوز سلطان سلیم خان

انشاد اشعارده‌ده صاحب قدرت بر صاحبقران حماستدر . السنهٔ ثلاثه‌دن با خصوص فارسی اشعاری شعرای ایرانیه مشاهیری درجه‌سنده آهنکدار ورنکیندر. اشعار فارسیه‌لرینك بر قسمنی حاوی اولان دیوانچه‌ده اخیراً طبع اولوندیغی کبی بر قسمی‌ده ادبای عصردن (شیخ وصفی افندی) طرفندن ترجمه و طبع اولونه‌رق (بارقه) اسمیله توسیم ایدلمشدر . (٣٠٥) پارچه اشعارینی حاوی اولان فارسی دیوانلری بیوك قطعه‌ده وتعلیق حروف ایله غایت لطیف و مزین صورتده سابق المانیا ایمپراطوری حشمتلو ایکنجی ویلهلم طرفندن ١٩٠٤) سنهٔ میلادیه‌سنده برلینده طبع ایتدیرلمشدر. برنسخه‌سی (ییلدیز)، (موزهٔ عثمانی) کتبخانه‌لرنده واردر. ارتحال عالیلری (٩٢٦) ده تربهٔ شریفه‌لری نام همایونلرینه منسوب اولان جامع شریف یانده‌در. ایران ایله محاربه‌لرندن مقصد اعلالری (بهر جمعیت دلهاست پریشانی ما) مصراعیله‌ده ایما بیوردقلری اوزره حصول اتحاد اسلام ایدی. نیات وافکاری، حماسیات واطواری کمال بك مرحومك (اوراق پریشان) نده مندرج اولدیغی کبی تواریخ عثمانیه‌ده‌ده مذکوردر .

اشعار تورکیه‌لرندن :

مردم دیده‌مه بیلمم نه فسون ایتدی فلك
کریه‌می قیلدی فزون اشکمی خون ایتدی فلك
شیرلر پنجهٔ قهرمده اولورکن لرزان
بنی بر کوزلری آهویه زبون ایتدی فلك

قطعه‌سی مشهوردر .

اشعار فارسیه‌لرندن :

خواهد سحری رفت به سیران شه خوبان
ای دیده بخواب اب زن امشب همه ره را

یحیی بك « دوقه‌کین زاده »

شمالی آرناوودلقدن استانبوله کله‌رك سپاهی زمره‌سنه داخل اولمشدی . (لطیفی) (استانبو معلم ناجی افندی (طاشلیجه) لی اولدیغنی روایت ایدییور . فقط (خمسه) سنده کندیسنك (دوقه‌کین) بکلرینه منتهی اولدیغنی بیان ایتدیکنه کوره هرایکیسی‌ده طوغری دکلدر [١] . بعده مردان الهیدن (محمد دده) یه انتساب ایده‌رك انزوا ایله‌مشدر . سیف و قلمی جامع بلغای شعرادندر . السنهٔ ثلثه‌ده انشاد شعره مقتدر اولوب (خیالی بك) له مشاعره‌لری واردر. آثارینك اك مشهوری اخلاق و تصوفدن باحث مثنوی طرزنده اولان (کنجینهٔ راز) در . (شاه وکدا) ، (کلشن انوار) ، (یوسف وزلیخا) ، (ناز ونیاز) ، (اصولنامه) عنوانلرینی مشتمل اولان منظومه‌لریله (کل صدبرك در معجزات سلطان انبیاء) قوهٔ شاعرانه‌سنه دالدر . (٩٩٠) تاریخلرنده (بوسنه) قطعه‌سنده (ازوورنیك) جوارنده‌کی (لوزنیجه) ده وفات ایله‌دی . حدیقة الجوامع ده درسعادتده (سیلیوری قپوسی) خارجنده مدفون اولدیغی وینه بوذاتك یازمه مجموعهٔ وفیاتنده (یکیجهٔ واردار) ده ارتحال ایتدیکی محرره‌سده هرایکیسی‌ده موثوق دکلدر . اشعارندن باخصوص مثنویات وادیسنده اولانلر روحنواز، ساده واخلاقیدر . (شاه وکدا) ایله (یوسف و زلیخا) سی مطبوعدر . (کنجینهٔ راز)ه علماء شعرادن (نوری آقسرایی) نك (سبعهٔ سیاره) اسمیله ایکی بیك بیتلی برذیلی اولدیغنی حسن چلبی تذکره‌سنده مذکوردر .

کنجینهٔ رازك یدنجی مقاله‌سندن :

شرفی علم ایله‌در انسانك فرقی یوق جاهل ایله حیوانك
علما بلبل خوشکو کبیدر جهلا زاغ سیه رو کبیدر
عالمك زینتیدر اهل کمال زینت انجم و سیاره مثال

شاه وکدا مطلعندن :

سطر بسم الله ای اولوالالباب اولدی مفتاح قفل باب کتاب
دلده یازاسه کر او نقش رسوم کشف اوله عینیله شمس علوم

اصولنامه مطلعندن :

کل ای نای خامه فغان ایله کل کتاب اصولی بیان ایله کل
نوای صریرك ایدر دائما کوکل لوح محفوظی پرصدا

---

[١] آرناوود اصلی اولوبدر اصلم قلیجیله دیریلور هر فصلم
توله اول طائفهٔ شیر افکن قیلسه شاهین کبی طاشلقده وطن

کمال اهلی دستنده شهباز وار معالی هماسن قیلور آشکار
ایدر طوغرولق لطفه مظهر سنی طوتار الار اوستنه ایللر سنی

غرامیات وادیسنده‌ده دلربا شعرلر سویله‌مشدر. ازجمله ابیات آتیه‌سی نفائس آثارندندر:

دار دنیا دلی کوکلم کبی ویران اولسه نه جهان اولسه نه جان اولسه نه هجران اولسه
کاشکه سودیکمی سوسه بتون خلق جهان سوزومز جمله همان قصهٔ جانان اولسه

ابیات مشهوره‌سندن:

خلقی رنجیده ایدن عالمده کندی رنجیده اولور صوك دمده

یحیی افندی «شیخ الاسلام — استانبولی»

شاعرلکجه شیخ الاسلاملرك جمله‌سیله شعرانك قسم اعظمنه ترجیح اولونور بر شاعر فاضلدر. اشعاری (باقی) طرزنده مضامین دقیقه‌یی حاویدر. (ندیم) ك اشعارنده‌کی لطافتی حائز اولمقله برابر متانتجه‌ده دون دکلدر. سیاسیاتده‌ده واقف ایدی. وفاتی (١٠٥٣) ، قبری استانبولده چهارشنبه‌ده پدری (ذکریا افندی) یاننده‌در. آثاری غیر مطبوع اولوب بروجه آتی‌در: (فرائض منظومه‌سی شرحی)، (فتاوا)، (تخمیس قصیدهٔ برده)، (نکارستان ترجمه‌سی) برده (سلطان عثمان ثانی) وقایعنه دائر تاریخچه‌سی واردرکه برنسخه‌سی (اندرون همایون) ده (روان اوطه‌سی) کتبخانه‌سنده موجوددر. دیوانی اخیراً معارف نظارت جلیله‌سی طرفندن تشکیل اولونان (آثار مفیده کتبخانه‌سی) میاننده طبع اولوندی. باشنده مذکور کتبخانه انجمنی اعضای کرامندن (ابن الامین محمود کمال بك) افندی معرفتیله یازیلان مفصل ترجمهٔ حالی مندرجدر.

ابیاتندن:

خدا کریمدر البته ایله‌مز محروم مرامنه ایریشیر هر کشی خدا دیه‌رك

برده یحیی طوقونسه پرتو فیض خدا ذرهٔ ناچیز ایکن خورشید عالم تاب اولور

کل و مل بزمنه میل ایتمه‌سوزم طوت یحیی نه جفا دیدهٔ خار اول نه غم آلود خمار

مصارعندن:

غرض برنشوه تحصیل ایله‌مکدر بزم عالمده

عالمده بر چراغ اویاندیر که سونمه‌سون

عشقك صفاسی یوق دكل اما جفاسی چوق
تقلید زاغ كبك خرامانی كولدیرر

مفتوحدر ارباب دله باب محبت
قورقارم جنتده ده عشاق راحت كورمه‌یه

عندلیبی بیلده بر نوروزدر دلشاد ایدن
كنج استغنا كبی بر كوشهٔ راحتمی وار

آدمه جبه و دستاری كرامتمی ویریر
بادهٔ غفلتله مدهوش اولمیان ایتمز غلط

خدا ستاردر طعن ایتمه رنده عیب بین اولمه
حال مشكلدر اكر اویمازسه حاله قالمز

یسری احمد افندی « استانبولی »

استانبولدن یتیشن قوی طبیعت شاعرلردن وزمرهٔ قضاتدندر . شام قاضیسی ایكن (١١٠٥) تاریخنده وفات ایله‌دی . (صالحیه) ده مدفوندر . السنهٔ ثلثه‌ده انشا و نظمه مقتدر شعرادن اولوب صدرالشریعه یه تعلیقاتی ، مدون دیوانی ایله منشآتی ، (مكفیات خمسه ـ اثمارالاسحار) عنوانلی رساله‌سی ومنظوم نصیحتنامه‌سی واردر .

ابیاتندن :

قیسه لیلی ایدی مولا طابنده رهبر سنده طوت سمت مجازی دایدن اوصلو خبر

دردیمز جانانه سویلنمش دوا سویلنمه‌مش ماجرا سویلنمش اما مدعا سویلنمه‌مش

دوزكونده اولسه دیكله‌ته‌من بزم یارده ساز نیازی اهل هوا هب بوزوق چالار

فهرس رجال

صحيفه

— ر —

٢١٠ راتب بك « حاجى محمود راتب بك »
٢٠٧ راجى افندى
٢٠٦ راسخ « عثمان افندى »
١٩٩ راسم افندى « قدوله‌جى زاده »
٢١٦ راشد « عشق بك »
٢١٥ راشد افندى « على‌راشدافندى ـ كريدى »
٢١٢ راشد « على افندى »
١٩٦ راشد « محمد افندى »
٢٠١ راغب « احمد افندى ـ آمدى »
٢٠٢ راغب « احمد افندى ـ بروسه‌وى »
١٩٦ راغب « محمد پاشا ـ راغب پاشاى ثانى »
١٩٤ رامز « عبدالله پاشا »
٢٠٣ رجائى « محمد شاكر افندى »
٢٠٦ رحمى افندى « خواجه »
٢٠٧ رحمى « ابراهيم افندى »
٢٠٠ رسا « مصطفى مقصود افندى »
١٩٣ رسما « احمد دده »
٢١٦ رشاد بك « احيا افندى حفيدى »
٢١٣ رشدى پاشا « احمد رشدى پاشا »
٤٨٣ رشدى « سليمان افندى ـ سمبز زاده »
١٩٧ رشدى « محمد پاشا »
١٩٥ رشيد بك « يكيچرى آغاسى زاده »
٢١٧ رشيد « عاكف پاشا »
٢٠٢ رشيد « مصطفى پاشا ـ بيوك رشيد پاشا »
١٩٣ رشيق
٢١٤ رضا افندى « على رضا افندى ـ بروسه‌لى »
٢٠٨ رضا بك « على رضا بك »
٢١٢ رضا پاشا « حسين رضا پاشا »
٢٩٠ رضا حسن افندى
٢١٤ رضا « صفوت بك »
١٩٩ رضا « على پاشا »
١٩٨ رعنا « مصطفى افندى »

صحيفه

٢٠٦ رفعت بك « كانى پاشا زاده »
٢٠٤ رفعت « محمد بك ـ شهيد »
٢١١ رفعت « محمد بك ـ مناسترلى »
٢٠٣ رفعت « محمد صادق پاشا »
رفيع (مراجعت : كالايى رفيع ٣٩٤)
١٩٦ رفيع « محمد افندى ـ آمدى »
٢١٥ رفيق بك « مصطفى رفيق بك »
٣٠٤ رمضان « طربزونى »
روحى بك (مراجعت: على‌روحى بك ٢٣٢)
١٩٤ روحى « مصطفى افندى »
١٩٥ رأفت « محمد افندى »
٢١٨ رؤف بك « م . رؤف بك »

— ز —

٣٨٧ زارى « عبدالرحمن چلبى ـ آلاشهرى »
٢٢٠ زهدى افندى « حافظ محمد زهدى افندى »
٢٢٠ زيور « احمد صادق پاشا »

— س —

٢٣٢ ساجدى « على افندى »
٢٢٨ ساعى « مصطفى چلبى ـ نقاش »
٢٤٦ سالم « سليمان بك ـ اسكدارى »
٢٣٥ سالم « محمد امين افندى ـ ميرزا زاده »
٢٣٠ سامى « عبدالكريم افندى »
٢٥١ سامى بك « سليمان پاشا زاده »
٢٤٠ سامى عبدالرحمن پاشا
٢٣٢ سامى « مصطفى بك ـ آربه امينى زاده »
٢٢٩ سبزى « محمد افندى »
٢٢٧ سحابى « حسام‌الدين افندى »
٢٤٨ سداد « على بك ـ جودت پاشا زاده »
٤٩٣ سراج بن عبدالله (ن ١)
٢٣٨ سرورى « عثمان افندى ـ مورخ »
٢٢٥ سرورى « مصطفى مصلح‌الدين افندى »
٢٣٠ سرى « ابراهيم افندى »

صحیفه

٢٤٦ سری پاشا « کریدی »
٢٤٤ سعدالله رامی پاشا « اسعد مخلص پاشازاده »
٢٥١ سعید افندی « محمد سعید افندی »
٢٥٣ سعید بك « کمال پاشا زاده »
٢٤١ سعید پاشا « دیار بکرلی »
٣٨٧ سعید « محمد افندی - آلاشهری »
٢٣٨ سعید محمد افندی « شیخ - بابا افندی »
٢٣٧ سکبان باشی « قوجه سکبان »
٢٥٠ سلانیکلی توفیق افندی
سلطان سلیم خان اول (مراجعت : یاووز سلطان سلیم خان ٤٩٦)
٢٣٧ سلطان سلیم ثالث « الهامی »
٢٢٧ سلطان سلیمان « قانونی »
سلطان مراد خان ثالث (مراجعت: مراد خان ثالث ٤١٣)
سلطان مصطفی خان ثالث (مراجعت : مصطفی خان ثالث ٤١٩)
٢٥٠ سلیم ثابت افندی « استانبولی »
٢٤٩ سلیمان پاشا « استانبولی »
٢٢١ سلیمان چلبی « سلیمان دده »
٢٢٣ سنان پاشا « سنان الدین یوسف »
٢٣٦ سنبل زاده وهبی « محمد افندی »
٢٤٨ سنیح « سلیمان افندی - بروسەوی »
٢٣١ سوزی « احمد افندی »
٢٣١ سوزی برزینی « سوزی نقشبندی »
٢٢٩ سهمی « محمد چلبی »
٢٢٥ سهی بك « ادرنەوی »
سید نسیمی (مراجعت : نسیمی ٤٣٢)
٢٣٤ سید وهبی « حسین افندی »

— ش —

٢٦٥ شاکر احمد پاشا « طربزونی »
٢٧٥ شاکر افندی « حافظ محمد شاکر افندی »
٢٧٦ شاکر افندی « فرائضجی زاده »
٢٦٦ شاکر محمد افندی

صحیفه

٢٥٧ شامی « مصطفی بك - شاملو اوغلی »
٢٥٤ شاه چلبی « آفیون قره‌حصاری »
٣٦١ شاهدی « ادرنه‌لی » (ن ١)
٢٥٧ شرمی « عثمان چلبی »
٢٥٦ شریفی « آمدی »
٢٦١ شعبان زاده محمد محتشم افندی
٢٦٠ شعوری « حسن افندی - حلبی »
٢٧٤ شعیب بك « احمد شعیب بك - استانبولی »
٢٦٥ شفقت افندی « عبدالفتاح شفقت افندی »
٢٦٠ شفیعی دده « کفه‌وی »
٢٦٣ شمس الدین « محمد افندی »
٢٧٢ شمس الدین محمد بك « اسکداری »
٢٧٠ شمس عثمان افندی « شیخ - اسکداری »
٢٥٨ شمعی « شمع الله - برزینی »
٢٦٧ شناسی « ابراهیم افندی - استانبولی »
٢٦٢ شناسی « محمد چلبی - استانبولی »
٢٥٨ شوری « مجذوب »
١٩٥ شوری « مولوی »
٢٦٧ شوکت محمد افندی « استانبولی »
٢٥٧ شهدی « محمد چلبی - آماسیه‌وی »
٢٥٩ شهودی دده « موغله‌وی »
٢٦٠ شهیدی « اذرنه‌وی »
٤٣٠ شیخ اکبر « حضرت محیی الدین عربی »
٢٣٩ شیخ حاجی بها افندی
٢٧٦ شیخ رضا افندی
٢٧٣ شیخ علی وصفی افندی « استانبولی »
شیخ غالب (مراجعت: غالب اسعد دده ٣٥١)
٢٥٤ شیخی « یوسف سنان - کرمیانی »
٢٧٢ شیدا نوری بك « استانبولی »

— ص —

٢٨٣ صاحب « اسماعیل دده - بروسه‌وی »
٢٨٨ صادق محمد افندی « آنطاکیه مفتیسی »
٢٧٧ صاریجه کمال « برغمه‌وی »
٢٩٢ صافی « اسکداری »
٢٨٥ صالح افندی

صحیفه

٢٧٨ صالح افندی « جلال زاده »
٢٨٧ صائب « احمد افندی »
٢٧٨ صابی « خیرالدین چلبی »
٢٨٤ صبحی « محمد علی چلبی - بروسه‌وی »
٢٨٦ صبری « محمد امین افندی »
٢٨١ صبری « محمد شریف صبری - ادرنه‌وی »
٢٨٢ صبوحی « احمد دده - توقادی »
٢٨٦ صبیح « احمد افندی - استانبولی »
٢٩٠ صدقی افندی « حصیری زاده »
٢٨٥ صدقی « مصطفی افندی »
٢٩١ صفا « اسماعیل بك - طربزونی »
٢٨٤ صفحی
٢٨٩ صفوت « مصطفی افندی - استانبولی »
٢٨٠ صمتی دده « قونوی »

— ض —

٢٩٣ ضعیفی « پیر محمد بن اورنوس »
٢٨٥ ضعفی « محمد افندی »
٢٩٢ ضعیفی « محمد افندی »
٢٩٤ ضمیری « احمد افندی - استانبولی »
٢٩٤ ضمیری « محمد صادق افندی - استانبولی »
٢٩٤ ضیا پاشا « عبدالحمید ضیا پاشا »
٢٩٣ ضیائی « یوسف چلبی - حمیدی »

— ط —

٢٩٩ طالب « آمدی - مصطفی افندی »
٢٩٧ طالب « بروسه‌وی - محمد افندی »
٢٩٨ طاهر « احمد افندی - حنیف زاده - استانبولی »
٢٩٩ طاهر « سلام محمد بك - استانبولی »
٢٩٦ طاهر « عبدالله چلبی - بروسه‌وی »
٢٩٧ طاهر « محمد افندی »
٣٠٠ طاهر محمد بك « منمنلی زاده - آطنه‌لی »
٢٩٦ طرزی « محمد افندی - زغره‌لی »
طوسی (مراجعت : مصطفی چلبی - کوچوك طوسیه‌وی ٤١٤)
٢٩٨ طیار « محمود پاشا - صامسونی »

صحیفه

— ظ —

٣٠٢ ظریف « محمد افندی - استانبولی »
٣٠٢ ظهوری « محمد افندی - قره چلبی زاده »

— ع —

٣٤١ عابدین پاشا « پره‌وزه‌لی »
٣٤٥ عارف بك « جبارزاده - چاپانزاده محمد عارف بك »
٣٢٧ عارف حکمت بك « شیخ الاسلام »
٣٣٥ عارف حکمت بك « هرسکلی »
٣١٧ عارف سلیمان بك « استانبولی »
٣١٩ عارف « محمد افندی - رئیس الکتاب »
٣٢٥ عارف « محمد افندی - کتخدازاده : استانبولی »
٣٣٤ عارف « محمد بك - ارضرومی »
٣١٦ عارفی « احمد پاشا - استانبولی »
٣٠٦ عارفی « حسین چلبی - استانبولی »
٣١٢ عاشق عمر « قونوی »
٣٠٧ عاشق « محمد چلبی - بروسه‌وی »
٣٣٨ عاصم مصطفی بك
٣١٤ عاطف « مصطفی افندی - استانبولی »
٣٣٣ عاکف محمد پاشا « قالقاندلنلی »
٣٢٤ عاکف « محمد پاشا - یوزغادی »
٣٢٧ عالی « علی افندی - استانبولی »
٣٣٤ عالی « محمد بك - استانبولی »
٣٣١ عباس کمال افندی
٤٩٣ عبدالجبار اوغلی احمد (ن ١)
٢٤٠ عبدالحلیم « ممدوح بك استانبولی »
٣١٥ عبدالرحمن افندی « استانبولی »
٣٣٨ عبدالرحمن ثریا افندی « سلیمانیه‌لی »
٣٣٩ عبدالرحمن فهمی افندی « مناسترلی »
عبدالکریم چلبی (مراجعت : کرامی قینالی زاده ٣٩٠)
٣١٢ عبداللطیف افندی « استانبولی »
٣٠٦ عبدالوهاب « ایسلی صاریق عبدی - بروسه‌وی »
عبدی (مراجعت : عبدالوهاب - ایسلی صاریق عبدی ٣٠٦)

صحیفه	
٣٢٦	عبدی افندی « شرق قره حصارلی »
٣١٣	عبدی افندی « همت زاده »
٣٢٣	عبرت « محمد افندی ـ بروسه‌وی »
٣٣٠	عجزی آغا «مریدی‌زاده ـ مصطفی عجزی آغا »
٣٠٣	عدنی « محمود پاشا »
٢٥٥	عذاری « ملا قاسم »
٣٠٧	عرشی دده « تیره‌وی »
٣٤٢	عزت افندی
٣٢٩	عزت افندی « قاضیعسکر ، خطاط ، امام شهریاری ـ مصطفی عزت افندی »
٣٤٢	عزت پاشا « قیصریلی محمد عزت پاشا »
١٩٦	عزت « عثمان افندی »
٣١٦	عزت علی پاشا « قائمقام »
٣١٨	عزت « محمد بك ـ بکاکجی : استانبولی »
٣٢٠	عزت ملا « محمد ـ کچه‌جی زاده »
	عزتی (مراجعت: ویشنه‌زاده عزتی ٤٨٠)
٣٠٩	عزمی افندی « استانبولی »
٣١١	عزمی‌زاده حالتی « مصطفی افندی ـ استانبولی»
٣١٥	عزیز افندی « استانبولی »
٣٠٨	عسکری «محمد افندی ـ کلاب اوغلو: کوتاهیه‌وی»
٣٠٥	عشقی
	عشقی بك (مراجعت: راشدعشقی بك ٢١٦)
٣٤٤	عصمت بك « مستجابی زاده ابراهیم عصمت بك ـ بالیکسری »
٣٢٢	عفت « محمد افندی ـ بروسه‌وی »
٣٠٤	علاءالدین علی چلبی « فلبه‌وی »
٣١٩	علمی « علی افندی ـ چابی زاده »
٣٠٣	علوی « شاه علی ـ بروسه وی »
٣١٠	علوی « محمد چلبی ـ استانبولی »
٣٠٤	علوی « مدرس ـ بروسه‌وی »
٣٠٩	علی افندی « ام ولد زاده »
٣١٨	علی بن صالح‌الدین
٤٩٥	علی دده « خراسانی »
٣٣٢	علی روحی بك
٣٣٣	علی شهباز افندی « قیصریه‌لی »
٣٤٢	علی مظفر بك

صحیفه	
٣٤٦	عمر سیف‌الدین بك
٣٣٧	عندلیب اسعد فائق بك « استانبولی »
	عونی (مراجعت: فاتح سلطان محمدخان ٣٠٥)
٣٣١	عونی بك « ینکیشهرلی »
٣٢٩	عیسی‌زاده «محمد سعادالدین افندی ـ استانبولی»
٣٢٢	عینی « حسین افندی عینتابلی »

— غ —

٣٤٨	غازی کرای « قریمی »
٣٥١	غالب اسعد دده « شیخ غالب ـ استانبولی»
٣٥٢	غالب مصطفی بك « اسقوبجه‌لی »
٣٤٨	غباری
٣٥٠	غربی « درویش احمد »
٣٥٥	غریبی « اعمی یوسف »
٣٤٧	غریقی
٣٤٨	غزالی «محمد افندی ـ دلی برادر: بروسه‌وی»
٣٥٤	غلامی « عبدالقادر افندی »
٣٤٩	غنی زاده نادری « محمد افندی ـ استانبولی»
٣٦٦	غونی دده

— ف —

٣٥٥	فاتح سلطان محمد خان
٣٧٠	فاضل « حسین بك ـ صفدی »
٣٦٦	فامی « آمدی ـ اسماعیل افندی »
	فائضی (مراجعت: قاف‌زاده فائضی ٣٨٦)
٣٧٥	فائق « صالح بك ـ مناستری »
٣٦٨	فائق «عثمان افندی ـ کورجی‌زاده: آماسیه‌لی»
٣٧٤	فواد « محمد پاشا ـ کچه‌جی زاده »
٣٦٢	فتوحی « حسین چلبی ـ استانبولی »
٣٦٣	فراقی « عبدالرحمن چلبی ـ کوتاهیه‌وی »
٣٧٨	فرخ « علی بك ـ چوروکصولو رشاد پاشا زاده : استانبولی »
٣٦٤	فرخی « آقحصاری »
٣٥٧	فردوسی «اوزون فردوسی ـ فردوسی رومی»
٣٦٣	فریدون « احمد بك ـ پاشا »

صحیفه

٣٦٦ فصیح « احمد دده ـ استانبولی »
٣٦٢ فضلی « فضولی زاده »
٣٥٩ فضلی « قره فضلی ـ علی چلبی : سراج زاده »
٣٦٠ فضولی « محمد بن سلیمان ـ بغدادی »
٣٧٣ فطین « داود افندی ـ درامه‌لی »
٣٨٠ فکرت « توفیق بك »
٣٦٢ فکری « بروسه‌وی »
٣٦٣ فکری « درویش چلبی ـ ملاماشی زاده ـ استانبولی »
٣٦٧ فنی « محمد دده ـ استانبولی »
٤٨١ فوزی « احمد افندی ـ مغنیساوی »
فهمی افندی « مناسترلی » (مراجعت : عبدالرحمن فهمی افندی ٣٣٩)
٣٧٣ فهمی بك « سلیمان پاشا زاده ـ ابراهیم بك »
٣٧٢ فهیم « سلیمان افندی ـ خواجه : استانبولی »
٣٦٥ فهیم قدیم « مصطفی چلبی ـ استانبولی »
٤٨١ فیض الله محمد افندی
٣٧٠ فیضی « اسکداری ـ صدرالدین زاده فیض الله افندی »
٣٦٨ فیضی افندی « بروسه‌وی »

— ق —

٣٨٥ قاضی حسن « بن علی ـ مناستری »
٣٨٦ قاف‌زاده فائضی « عبدالحی افندی ـ استانبولی »
٣٨٧ قانعی « احمد افندی ـ مؤذن زاده : بروسه‌وی »
٣٠٤ قدسی
٣٨٧ قدسی « عبدالله افندی ـ آلاشهری »
٣٨٤ قره محمود افندی « کلیبولیلی »
٣٨٤ قطبی « ایزنیق، پاشا چلبی ـ قطب الدین احمد بن موسی »
قوجه‌سکبانباشی (مراجعت : سکبانباشی ٢٣٧)
قورت‌زاده والهی (مراجعت : والهی ـ ادرنه‌وی ٤٧٦)
٣٨٢ قورقود « شهزاده محمد قورقود »
٣٨٥ قینالی زاده « حسن چلبی »

— ك —

٣٩٢ کاشف افندی « علی بن عمر ـ اسکداری »

صحیفه

٤٠٢ کاظم « ابراهیم پاشا ـ فریق : قونیچه‌وی »
٣٩٤ کالایی « رفیع افندی ـ استانبولی »
٣٧١ کامل بك « صفدی »
٤٠٤ کامل بك « هرسکلی ـ حاجی محمد کامل بك »
٣٩٠ کامل مولوی « مغنیساوی »
٣٩٤ کامل یوسف پاشا « عربکیری »
٣٩١ کامی « ادرنه‌وی ـ محمد افندی »
٣٨٩ کامی « قرمانی ـ محمد »
٣٩٠ کامی « مثنویخوان زاده ـ احمد چلبی »
٣٩٢ کانی « ابوبکر افندی ـ توقادی »
٣٩٠ کرامی « قینالی زاده ـ عبدالکریم چلبی »
٣٩١ کشفی « ادرنه‌وی ـ علی افندی »
٣٨٨ کلشنی « صاروخانی »
٣٩٥ کمال احمد پاشا « استانبولی »
٤٠٣ کمال « اسماعیل صادق پاشا ـ وجیهی پاشازاده »
٤٠١ کمال الدین محمود افندی « یکیشهر فناری »
٣٩٦ کمال بك « نامق کمال محمد بك »
کمال عباس افندی (مراجعت : عباس کمال افندی ٣٣١)
کنزی (مراجعت : راشد علی افندی ٢١٢)
٢٩٥ کنعان بك « مرعشی »
٣٨٩ کواهی « کیوملی »

— ل —

٤٠٧ لبیب قدیم
٤٠٦ لبیب محمد افندی « استانبولی »
٤٠٨ لطفی « شیخ صالح افندی ـ سلانیکی »
٤٠٤ لعلی
٤٩٥ لمعی « لامعی زاده ـ درویش محمد افندی »
٤٠٥ لوایی
٤٠٥ لوحی « حسن افندی ـ بروسه‌وی »

— م —

٤٢١ ماهر « عثمان بك ـ آغریبوزی »
٤١٦ مثالی « ادرنه‌وی ـ حسن چلبی »

صحیفه

محیی (مراجعت: سلطان سلیمان قانونی ٢٢٧)
محتشم افندی (مراجعت: شعبانزاده محمد محتشم افندی ٢٦١)
٤٨٨ محمد افندی « سلانیك مفتیسی »
محمدچلبی (مراجعت: نیکساری محمدچلبی ٤٤٠)
محمد سعادالدین افندی «استانبولی» (مراجعت: عیسی زاده ٣٢٩)
٤١٧ محمود « بن عبدالوهاب ـ حمیدی »
محمودپاشا (مراجعت: عدنی محمودپاشا ٣٠٢)
٤٢٦ محمود جلال‌الدین پاشا ـ استانبولی
٤٣٠ محمود « مورەوی »
٤٢٢ محوی « محمد محیی‌الدین افندی ـ رهاوی »
٢٩٠ مختار احمد افندی
٤٣٠ مختار افندی « کریدی ـ احمد مختار افندی »
مدحی (مراجعت: قره محمود افندی ـ کلیبولیلی ٣٨٤)
٤١٧ مذاقی « سلیمان دده ـ بوسنەوی »
٤١٣ مراد خان ثالث « سلطان »
٤١٢ مردی « عبدالسلام افندی »
٤١٥ مریدی « آیدینی »
مستجابی زاده عصمت بك (مراجعت: عصمت بك ـ مستجابی زاده ٣٤٤)
٤١٠ مسیحی « پرشتەلی »
٤١٢ مشامی « قونوی »
٤٢٠ مشتاق « شیخ ـ مصطفی افندی : بتلیسی »
٤١٩ مصلحجی زاده اسعد بك « استانبولی »
٤٢١ مشهوری « سلانیکی ـ احمد افندی »
٤٣١ مصطفی پاشا « دینی بوتون مصطفی حلمی پاشا ـ قیصریلی »
٤١٤ مصطفی چلبی « کوچوك ـ طوسیەوی »
٤١٩ مصطفی خان ثالث « سلطان »
٤٣١ مظهر بك
٤٢٢ معلم ناجی « عمر افندی ـ استانبولی »
٤١٦ معیدی « استانبولی ـ محمد افندی »
٤١٠ معیدی « قالقاندلی »
٤١٥ معینی « استانبولی »
٤١١ مقالی « آلاشهری ـ مصطفی بك »
٤٢٠ مکی محمد افندی « شیخ‌الاسلام ـ استانبولی »

صحیفه

ممدوح عبدالحلیم بك « استانبولی » (مراجعت: عبدالحلیم ممدوح بك ٣٤٠)
٤١٤ منطقی « احمد افندی »
٤٠٩ منیری « آماسیەوی ـ ابراهیم چلبی »
٤١٨ منیف « آنطاکیەوی ـ مصطفی افندی »
٤٢٨ منیف « عینتابی ـ محمد پاشا »
٤١٧ موسی افندی « آماقی »
٤١٧ موقوفاتی محمد افندی « میدیللیلی »
٤٩٣ مولانا جامی
٤١٨ میری « حسن افندی ـ بودین : پشتەلی »

— ن —

٤٦٧ نابی زاده ناظم بك « استانبولی »
٤٤٨ نابی « یوسف افندی ـ رهاوی »
٤٦٩ ناجم « عبدالرحمن افندی ـ سلیمانیەلی »
ناجی افندی (مراجعت: معلم ناجی ٤٢٢)
٤٧٣ ناجی بك « آلای بکی زاده »
٤٧٤ ناجی « عمر بك »
نادری « غنی‌زاده » (مراجعت: غنی‌زاده ـ نادری ٣٤٩)
٤٤٧ نازك « عبدالله افندی ـ استانبولی »
٤٦١ ناشد « ابراهیم بك ـ مورەلی »
٤٧١ ناصح « محمود افندی »
٤٤٧ نافذ ابراهیم افندی « یکیشهر فناری »
٤٤٦ نالی « محمد افندی ـ قونوی »
٤٦٦ نالی « ملا خضر »
نامق کمال بك (مراجعت: کمال بك ٢٩٦)
٤٧٣ ناهید « تحسین بك ـ استانبولی »
٤٥٤ نائی عثمان دده « استانبولی »
٤٦٤ نائلی « صالح افندی ـ مناستری »
٤٤٣ نائلیٔ قدیم « مصطفی افندی ـ استانبولی »
٤٦٩ نبیل بك « حافظ محمد نبیل بك »
٤٣٧ نثاری « سیروزی »
٢٩٠ نجا اسماعیل پاشا
٤٣٥ نجاتی بك « خسرو شعراء روم ـ ادرنەوی »
٤٦٨ نجمی « عمر افندی »
٤٥٨ نجیب « مصطفی افندی ـ صوبولجی‌زاده: ایوبی »

صحیفه

٤٥٥ نحیفی « سلیمان افندی ـ استانبولی »
٤٥٦ نحیفی « محمد افندی ـ کشانی » (ن ١)
٤٥٣ ندیم « احمد افندی ـ استانبولی »
٤٤٠ نرکسی « محمد افندی ـ بوسنه‌وی »
٤٦٧ نزهت «حسن افندی ـ دلی»
٤٦٢ نزهت «عثمان افندی ـ باقرجیلر کتخداسی: بروسه‌وی»
٤٦٠ نزهت «عمر افندی ـ اورفه‌لی»
٤٦٧ نزهت « محمد افندی ـ دلی : سیواسی »
٤٦٠ نسیب «محمد افندی ـ ایکی بایراقلی زاده»
٤٥٠ نسیب « یوسف دده ـ قونوی »
٤٣٢ نسیمی « سید عمر عمادالدین »
٤٦١ نشأت «سلیمان افندی ـ خواجه : ادرنه‌وی»
٤٤٥ نشاطی «احمد دده ـ ادرنه‌وی»
٤٧١ نصرت «علی بك ـ یکیشهر فناری»
٤٣٤ نظامی «قونوی»
٤٣٦ نظمی «محمد بك ـ ادرنه‌وی»
٤٦٣ نظیف «احمد افندی ـ استانبولی»
٤٨١ نظیف «حافظ اسماعیل افندی ـ آقصاری»(ن ١)
٤٥٢ نظیم «یحیی افندی ـ استانبولی»
٤٤٦ نعتی «محمد افندی»
٤٥١ نعتی «مصطفی بك ـ دفتردار حسین پاشا زاده»
٤٤٨ نعیم «اسماعیل افندی ـ صاری نائب زاده ـ استانبولی»
٤٦٩ نعیم بك
٤٤١ نفعی «عمر افندی ـ ارضرومی»
٤٣٦ نورالدین افندی
٤٦٥ نورس جدید «عثمان افندی ـ ساقیزی»
٤٥٩ نورس قدیم «عبدالرزاق افندی ـ کرکوکی»
٤٦٢ نوری افندی «قول آغاسی احمد بك زاده»
٤٩٧ نوری « آقسرایی »
٤٣٧ نوعی «یحیی افندی ـ ملقره‌وی»
٤٦٤ نهاد بك «استانبولی»
٣٦٦ نهادی « محمد افندی»
٤٣٩ نهاری زاده «عبدالمؤمن ـ برزری»
٤٣٧ نهالی «ابراهیم چلبی ـ ادرنه‌وی »
٤٤٠ نیکساری محمد چلبی
٤٥٧ نیلی «احمد افندی ـ استانبولی»

صحیفه

— و —

٤٧٥ واحدی « عبدالواحد چلبی ـ قره داودزاده استانبولی »
٤٨٤ واصف « عثمان بك ـ اندرونی: استانبولی »
٤٧٦ والهی « ادرنه‌وی ـ قورت زاده»
٤٧٦ والهی « اسکوبی ـ احمد چلبی »
٤٨٠ والی « عبدالرحمن افندی ـ آنقره‌وی »
٤٨١ والی « قدیم »
٤٨٠ وجدی « دیره‌لی »
٤٧٩ وجدی « عبدالباقی بك »
٤٨٦ وجیهی بك « عزیز بك زاده ـ استانبولی »
٤٨٠ وحید « محمد چلبی ـ صوفیه‌وی »
٤٨١ وحی « محمد افندی ـ بالاط شیخی زاده : استانبولی »
٤٨١ وصاف «عبدالله افندی ـ شیخ الاسلام: آقصاری»
٤٨٥ وصفی افندی «سید علی وصفی افندی ـ تکه‌لی زاده: استانبولی »
٤٨٣ وصفی « علی غالب افندی ـ نازللی »
٤٧٥ وصولی « محمد افندی ـ ملاچلبی: استانبولی»
٤٧٩ وعدی « محمد چلبی ـ بروسه‌وی »
٢٩١ وفا « احمد بك »
٤٨٥ وهبی « حمید افندی ـ استانبولی »
٤٧٧ ویسی افندی « آلاشهرلی »
٤٨٠ ویشنه زاده عزتی «محمد افندی ـ استانبولی »

— هـ —

٤٩٠ هاتف « حسن افندی ـ سراج زاده: بروسه‌وی»
٤٩٠ هاشم بك «عبدالقادرزاده هاشم بك ـ یکیشهرلی»
٤٨٨ هاشمی «محمد چلبی ـ بروسه‌وی»
٤٨٩ همدانی «اخی زاده حسین افندی ـ شیخ الاسلام»
٤٨٧ همدانی «مؤذن ـ مصطفی افندی : استانبولی»
٤٨٦ هلالی «تاقیه‌جی زاده ـ استانبولی»
٤٨٦ همای «ایزنیق»
٤٨٧ همای « عجم »
٤٩٠ همایی «محمد امین بك ـ استانبولی»
٤٨٧ همی « دکزلیلی »

صحیفه

٤٨٩ هوائی «عبدالرحمن افندی ـ استانبولی»
٤٨٨ هوائی «مصطفی افندی ـ بروسه‌وی»
٤٦٤ هوسی « اسکوبی » (ن ١)

— لا —

٤٩٥ لالی دده « آیدینی »
٤٩٣ لامعی چلبی «جامیٔ روم ـ محمود بن عثمان بروسه‌وی»

صحیفه

٤٩٥ لایحی « مصطفی افندی ـ سیروزی »

— ی —

٤٩٦ یاووز سلطان سلیم خان
٤٩٨ یحیی افندی « شیخ الاسلام ـ استانبولی »
٤٩٧ یحیی بك « دوقه‌کین زاده »
٤٩٩ یسری « احمد افندی ـ استانبولی »

فهرس نسا

— ز —

٢١٩ زینب خانم «زین النسا»

— س —

٢٤٠ سری راحله خانم

— ش —

٢٦٦ شرف خانم

— ص —

٢٨٥ صدقی «امة الله خانم ـ استانبولی»
٢٨٧ صفوت «نسیبه خانم ـ استانبولی»

— ع —

٣٣٥ عادله سلطان
٣٢٨ عفت «خدیجه خانم»

— ف —

٢٨٦ فائزه «فاطمه خانم ـ استانبولی»
٣٧٧ فریده خانم «بهار زاده کریمه‌سی ـ قسطمونیلی»
٣٧٦ فطنت خانم « خزینه‌دار زاده »
٣٦٨ فطنت « زبیده خانم ـ استانبولی »

— ك —

٤٠٤ کامله خانم «فاطمه کامله خانم ـ بالیکسری»

— ل —

٤٠٦ لیلا خانم « استانبولی »

— م —

٤٢٦ مقبوله لمعان خانم « استانبولی »
٤٠٨ مهری خانم « فخرالنسا ـ آماسیه‌وی »

— ن —

٤٦٣ نسیبا « توفیقه خانم ـ استانبولی »
٤٧٠ نقیه « شریفه خانم »
٤٧٢ نگار خانم « بنت عثمان پاشا »

فهرس عمومی

صحیفه		صحیفه	
١٩٣	حرف الراء	٣٥٦	طریق علیه حقنده معلومات
٢١٩	حرف الزاء	٣٨٢	حرف القاف
٢٢١	حرف السین	٣٨٨	حرف الکاف
٢٢٢	سلیمان چلبی‌نك «مولدنبوی» نظمی حقنده فضله‌ٔ معلومات (ن ١)	٤٠٤	حرف اللام
٢٢٣	سنان پاشا حقنده فضله‌ٔ معلومات (ن ١)	٤٠٨	حرف المیم
٢٥٤	حرف الشین	٤٣٢	حرف النون
٢٧٧	حرف الصاد	٤٣٢	علم حروفه دائر معلومات
٢٩٢	حرف الضاد	٤٧٥	حرف الواو
٢٩٦	حرف الطاء	٤٨٦	حرف الهاء
٣٠٢	حرف الظاء	٤٩٢	لام الف
٣٠٣	حرف العین	٤٩٦	حرف الیاء
٣٤٧	حرف الغین	٥٠١	فهرس رجال
٣٥٥	حرف الفاء	٥٠٧	فهرس نسا
		٥٠٩	خطا وصواب جدولی

خطا و صواب جدولی

صحیفه	سطر	خطا	صواب
١٩٥	١	ترجیح	ترجیع
١٩٥	٢	خنجز	خنجر
٢١٥	٧	سباحین	سیاحین
٢١٧	٦	آنار	آثار
٢٢٨	٨	نقس	نفس
٢٣٢	٦	١ ٣٥	١١٣٥
٢٤٠	١١	دوتمدی	دونمدی
٢٤١	١٢	ملتمش	ملتمس
٢٤٦	١٩	لکده کوب	لکدکوب
٢٤٩	٣	آیدلدم	آیرلدم
٢٥٤	٢٢	خوانبامه	خوابنامه
٢٥٥	١١	ایله	بیله
٢٥٦	٢	خسروشیرینندن	خسرووشیرینندن
٢٥٦	٧	الامزجه	الامزجة
٢٥٦	٢١	آتك	آنك
٢٥٧	٨	مصاحی	مصاحبی
٢٥٨	١	.	شمعی
٢٦١	١٥	محثشم	محتشم
٢٦١	ن ١	ا	اسما
٢٦١	ن ١	رکه	واردرکه
٢٦٤	١٥	یدرسه	ایدرسه
٢٦٥	٩	نسقه	نسخه
٢٦٥	١١	حدیتی	حدیثی
٢٦٥	١٧	افلاق	افلاق
٢٦٩	٢	قلب وکوزم	قلب کوزم
٢٦٩	٨	یوکمی	بیوکمی
٢٦٩	١١	نسبب	نسبت
٢٧٠	٢	مقدارنه	مقدارینه
٢٧٠	١٧	سیاسته	سیاسیته
٢٧٠	٢٣	دلالتیله	دلاق
٢٧٢	١٦	قیز	قیزلر
٢٧٨	٤	غزوا	غزواتی
٢٧٨	١٥	.	جنت اوله
٢٧٩	٥	سبوطی	سیوطی
٢٨١	١٠	مصراع شاکری	مصراع شریف صبری یی
٢٨٢	٢٢	آتدن	آندن
٢٨٣	٢٣	لیك	لیك
٢٨٧	١٠	جابکرو	چابکرو
٢٩٠	٢٢	تجیلم	تخجیلم
٢٩٤	١٧	ك	اك
٢٩٦	١٨	داماتی	داماثی
٢٩٨	١٣	جهانتابدن	جهانتابدن
٢٩٩	٢٠	و	او
٣٠٢	٣	عبدالعز	عبدالعزیز
٣٠٢	٧	شهید	شهد
٣٠٢	٨	خلاج	حلاج
٣٠٦	٩	چشم	چشم
٣١٧	٢	زاند	زائد
٣١٧	٦	اردی	اردوی
٣١٧	٢٠	ملاك	ملائك
٣٢٠	٢	انشاد	انشا
٣٢١	١٣	یلهین	ایلهین
٣٢٥	١	اونوتمامه	اونوتمام
٣٢٥	٢٠	نیتیله	بیتیله
٣٢٦	٣	حنت	جنت
٣٢٨	١	تذاکرشعرا	تذکرهٔ شعرا
٣٢٨	٢١	دوق	ذوق
٣٣٢	١١	غمسزلکندر	غمسزلکندندر
٣٣٣	٩	بیبه‌دل	بیدل
٣٣٥	١٧	حلمت	حکمت
٣٣٦	٢٧	غیرتکزین	عبرتکزین
٣٣٧	٧	انبساطی	انبساطی
٣٣٧	٧	مهمی	مبهمی
٣٣٩	١٤	تمیز	تمییز
٣٣٩	١٦	یدانه	میدانه

صحیفه			
٣٤٠	١	ممدح	ممدوح
٣٤٠	١٩	نسانه	انسانه
٣٤٦	٦	ش ح	شرح
٣٤٦	٨	یدانی	کیدانی
٣٤٦	٢٢	هدای	هدایی
٣٥١	٩	نشاطینك	نشاطینك
٣٥٢	١٤	نائلی	نائلیٔ
٣٥٢	١٩	ولان	اولان
٣٥٣	١٥	تیز	تیر
٣٥٦	٣	نو آ	نوراً
٣٥٧	١٤	اشتعال	اشتغال
٣٥٧	٢٤	خالق	خلقت
٣٥٨	٤	تألیفی	تألیف
٣٥٩	٨	مراج	سراج
٣٥٩	١٢	سلیسی	سلیس
٣٦٣	٢٠	مقشبلرینك	منشیلرینك
٣٧٨	٧	قی	قتی
٣٧٨	٢٠	تعاقیات	تعلیقات
٣٨٢	١	ارتحالی	ارتحال
٣٨٣	٤	تنكك	تنكك
٣٨٤	١٤	خاطره	خاطر
٣٩٥	٩	لنعان	کنعان
٣٩٧	١٨	جهانمیپای	جهانپیمای
٤٠١	٢٠	خجله	حجله
٤٠٢	١٢	حلوتیه	جلوتیه
٤٠٣	٤	سرحیله	شرحیله
٤١٠	٣٣	مکاتبی	مکاتیبی
٤١٣	٢٠	خصوص	فصوص
٤١٩	١٢	امعات	امعان
٤٢٦	١	هانله	هاتله
٤٣٠	١	بجاتی	نجاتی
٤٤٣	٦	تنقیج	تنقیح
٤٤٦	٧	وعلی	علی و
٤٤٩	١٧	یزادنه	یزدانه
٤٥١	١٦	ملامة	علامه
٤٥٣	١٦	براندارانه‌سی	براندازانه‌سی
٤٥٣	٢١	دیم	ندیم
٤٥٥	١٧	بریه	برنه
٤٥٥	٣ن	مرر	مور
٤٥٨	٥	خجاله	حجاله
٤٥٨	٢٤	حقدن	حقدن
٤٥٩	١٢	سرلی	شرلی
٤٦٢	٥	نظلم	تظلم
٤٦٢	١٣	اربات	ارباب
٤٦٤	٦	سرسر	سراسر
٤٦٥	١٦	والی	والی
٤٨٤	١٦	اولور	ظفر
٤٨٥	٤	منفرحه	منفرجه
٤٨٦	١٥	بیاتندن	ابیاتندن
٤٨٧	٢٠	خاردان	خارادن
٤٨٨	٢٠	میر	امیر
٤٨٩	٦	ه	اوله
٤٩٥	٣	عرق	غرق

علما فصلی بقیه‌سنك فهرسیدر

ك

صحیفه	
٣	كورانی (ملا محمد شمس‌الدین احمد)
٣	كستلی مصلح‌الدین مصطفی افندی
٤	كافیجی محمد محی‌الدین برغمه‌وی
٦	كمال‌الدین اسماعیل قره‌مانی (قره‌كمال)
٧	كردی محمد افندی
٧	كفه‌وی محمد «
٧	كاشف محمد «
٨	كومولجنه‌لی محمد بن احمد
٨	كلنبه‌وی اسماعیل افندی
٨	كوزی بویوك زاده ابراهیم افندی
٩	كدوسی حافظ محمد افندی
٩	كونجی زاده قاسم افندی
٩	كاتب مصطفی افندی
١٠	كوردوسلی حاجی خلیل افندی
١٠	كریم «

ل

١١	لطفی ملا (صاری لطفی)
١٢	لبی محمد افندی (حافظ)
١٢	لطف‌اه ارضرومی
١٢	لبیب عبدالغفور آمدی

م

١٣	محمد بن احمد قونوی
١٣	مصطفی بن محمد آنقره‌وی
١٣	موسی بن حاجی حسین ازنیق
١٥	محمد شاه فناری
١٥	محمود بن قاضی‌ء مانیاس
١٥	موسی بن عفان آیدینی
١٦	محمد محی‌الدین نیكساری
١٦	محی‌الدین صامسونی

صحیفه	
١٦	محمد شاه افندی
١٦	محمد بن قاضی‌ء آیاثلوغ
١٧	محی‌الدین محمد (خطیب قاسم اوغلو)
١٧	محمد محی‌الدین وفائی
١٨	محمد بن نجیب قره‌حصاری
١٨	محی‌الدین محمد (فناری زاده)
١٨	مصلح‌الدین بن مصطفای قره‌مانی
١٩	محمد افندی
١٩	محمود بن سلیمان كفه‌وی
١٩	مصطفا افندی (خواجكی زاده)
٢٠	منشی محمد بن بدرالدین صاروخانی
٢١	محرم افندی
٢٢	محمد معروف افندی
٢٢	ملا احمد شمس‌الدین قره‌باغی
٢٢	ملاچلبی زاده ابراهیم افندی
٢٢	محمد اسعد افندی (شیخ‌الاسلام)
٢٣	محمد امین بن صدرالدین شیروانی
٢٣	مصطفی افندی (شیخ‌الاسلام)
٢٣	مصطفی بن خیرالدین
٢٤	محمد بروسه‌وی (مصنف)
٢٤	محمد یوسف افندی (اسیری)
٢٤	مصطفی بن عمر اسكداری
٢٥	محمد امین افندی (شیخ‌الاسلام)
٢٥	محمد بن احمد
٢٥	منیری‌ء بلغرادی
٢٦	موستاری محمود افندی
٢٦	مصلح الدین موسی (شیخ عماد زاده)
٢٦	محمد بن عبدالرسول برزنجی
٢٧	محمد بن احمد العمادی
١٧	منتش زاده عبدالرحیم افندی (شیخ‌الاسلام)
٢٧	محمد اسكداری
٢٧	مستجی زاده عبداه افندی

صحیفه	
٢٨	محمد بن عمر دارندەوی
٢٨	مصطفی بن عبدالرحمن ازمیری
٢٩	محمد امین اسکداری
٣٠	مصطفای موستاری
٣٢	مصنفك بکر احمد افندی
٣٢	مصطفی بن ابراهیم افندی
٣٢	ملا حسین بن اسکندر
٣٢	مفتی زاده محمد صادق ارزنجانی
٣٣	محمود بن حافظ حسن مغنیساوی
٣٣	محمد ازمیری
٣٣	محمد بن مصطفای علائیەوی
٣٤	مرعشی محمد افندی
٣٤	مصطفی افندی (خطیب)
٣٤	محمد منیب افندی (خواجه)
٣٦	منطقی مصطفی افندی
٣٧	ملا خلیل سعردی
٣٧	مقصود افندی (سلیمانیەوی)
٣٨	مصطفا بن محمد کوزلحصاری
٣٨	ملا افندی
٣٨	مصطفی توفیق افندی
٣٩	محمد افندی (حاجی حمزه زاده)
٣٩	محمد افندی
٣٩	مصطفی افندی
٤٠	مختار احمد ملا بك (شیخ الاسلام)
٤٠	مسعود افندی
٤١	موساجەلی زاده محمد سعید افندی
٤١	مصطفی کمال بن شریف ارضرومی

ن

٤٢	نورالدین حمزۀ آیدینی
٤٢	نصیرالدین یحیی بن مرسل توقادی
٤٣	نصوح نوالیٔ آق حصاری
٤٣	نوراه شیروانی
٤٤	نوح بن مصطفای قونوی
٤٥	نظیرا ابراهیم افندی
٤٧	نجیب عبداه افندی (خواجه)
٤٧	نعیمی خلیل افندی
٤٨	نیازی شیخ اسماعیل افندی

و

صحیفه	
٤٨	وانقولی محمد افندی (مترجم)
٤٩	وصالی محمد افندی
٤٩	وارداری شیخزاده محمد افندی
٤٩	وفاق محمد اسکداری
٥٠	وجدی احمد افندی
٥٠	وانی محمد افندی
٥٠	وهبی افندی (فرائضجی)
٥١	ولی‌الدین افندی
٥١	ویدینی مصطفی افندی

لا

٥١	لادقی محمد چلبی (اسرافیل زاده)
٥١	لالی احمد افندی
٥٢	لالی حسن افندی

ی

٥٢	یوسف بالی
٥٣	یوسف بن جنید توقادی
٥٣	یار حصاری مصلح‌الدین مصطفی افندی
٥٣	یوسف افندی (یوسف بن حسین کرماستی)
٥٤	یعوب افندی (سید علی زاده)
٥٤	یوسف سنان‌الدین آماسیه وی
٥٥	یوسف افندی (قاغزمانی)
٥٥	یحیی افندی‌منقاری زاده (شیخ‌الاسلام)
٥٥	یوسف بن ابراهیم شیروانی
٥٦	یوسف بن حمزة‌الالیاس
٥٦	یایا کویلی حاجی احمد افندی
٥٧	یسنجی‌زاده عبدالوهاب افندی (شیخ‌الاسلام)
٥٧	یوسف بحری
٥٧	یوسف شکریٔ خرپوطی
٥٨	یلیجا زاده مصطفی کامل افندی
٥٨	یکن عثمان افندی
٥٨	یوزغادی مصطفی افندی
٥٩	یوسف صدق افندی‌ماردینی
٥٩	یکتا افندی (علی یکتا افندی)
٦١	فتاوی صاحبی علمای عثمانیه جدولی

صحيفه

١٥٧ حمدی بك (ناظم الحكم احمد حمدی بك)

خ

١٥٩ خدابی صالح دده (موغله‌وی)
١٥٩ خليل (آمدی)
١٦٠ خيالی محمد بك (يكيجه‌وی)
١٦٢ خضری بك
١٦٢ خليل (صاری خليل) ، بروسه‌وی
١٦٣ خاتمی ابراهيم بك
١٦٣ خاقانی محمد بك
١٦٤ خيلی احمد بك (بروسه‌وی)
١٦٥ خصالی حسين افندی (بودينی)
١٦٦ خاكی مصطفی افندی (تيره‌وی)
١٦٦ خاتم احمد افندی (آق اووه‌لی زاده)
١٦٧ خيری محمد افندی
١٦٨ خضر اغا زاده سعيد بك
١٦٩ خالص يوسف افندی
١٦٩ خيری بك
١٧٠ خالد ايوب بك
١٧٠ خالد حسن افندی

د

١٧١ درويش نيازی (الياس شجاع الدين)
١٧١ داعی احمد
١٧٢ درويش عثمان (ايلبصانی)
١٧٣ دانشی علی دده
١٧٣ ديدار عثمان بك
١٧٣ دلبند زاده محمد افندی

صحيفه

١٧٤ دانش محمد بك
١٧٤ دانش حسن بك
١٧٥ داماد محمود پاشا

ذ

١٧٦ ذاتی عوض چلبی (باليكسری)
١٧٧ ذكری ابراهيم افندی (اوزيجه‌وی)
١٧٨ ذائق محمدامين افندی (شيخ) ، بروسه‌وی
١٧٩ ذهنی (بايبوردی)

ر

١٨٠ روانی الياس چلبی (ادرنه‌وی)
١٨٠ رحمی پير محمد چلبی (بروسه‌وی)
١٨١ رياضی احمد چلبی (فلبه‌وی)
١٨٢ روحی عثمان (بغدادی)
١٨٣ راشد افندی (ملا فيضی زاده)
١٨٣ رياضی محمد افندی
١٨٤ رفيق عبدالحی چلبی
١٨٥ رشدی احمد افندی
١٨٥ رضا محمد افندی (زهرمار زاده) ادرنه‌وی
١٨٦ راغب علی افندی (بروسه‌وی)
١٨٦ رامی محمد پاشا
١٨٧ رضاء شيخ رضا (نجار زاده) افندی
١٨٨ راسخ احمد افندی (باليكسری)
١٨٩ راقم ابراهيم افندی (بروسه‌وی)
١٨٩ راتب احمد پاشا
١٩٠ راغب محمد پاشا (قوجه راغب پاشا)
١٩٢ رفعت حسين افندی (كوكنزاده) بروسه‌وی